ileana
vulpescu

PE APA SÎMBETEI

roman

2009

EDITURA TEMPUS

ediție ne varietur

ileana vulpescu

pe apa sîmbetei

Culegerea computerizată, corectura în şpalt,
paginarea,
tehnoredactarea, scanarea şi retuşul imaginilor:
Tatiana STEPA.
Coperta, prezentarea grafică şi corectura în pagini:
Romulus VULPESCU.
Lectura finală pentru bun de tipar:
AUTOAREA.

Romanul este ilustrat
cu fotografii de epocă şi
cu desene din colecţia familiei.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
VULPESCU, ILEANA
Pe apa sâmbetei/Ileana Vulpescu. - Ploieşti: Tempus-Ro. 2009
ISBN 978-606-92086-8-7

821.135.1-31

Romanul a fost imprimat la S.P. „Bucureştii Noi“

ILEANA VULPESCU

PE APA SÎMBETEI

roman

2009

BIBLIOTECA [illegible]
PAȘCANI

EDITURA TEMPUS

Celor
morţi
pentru
himera
dreptăţii

«Zi prielnică pentru afaceri. Profitați de disponibilitatea partenerilor. Evitați conflictele cu șefii». Așa scria la ziar – rubrica astrologică – în dreptul zodiei căreia îi aparținea Magdalena. Magdalena citea în orice publicație zisa rubrică, fiindcă trăsnăile de-acolo reușeau s-o amuze. «Lumea e concepută de astrologii ăștia, iviți în ultima vreme ca ciupercile după ploaie, în chip de stadion de afaceri. Ești copil, bătrîn sau în afara afacerilor, nu exiști». Copiii mai aveau de așteptat ca să intre în rîndul «astrologabililor», dar bătrînii ce dracu' mai întîrziau într-o lume care abia aștepta să-i vadă în loc cu verdeață, exceptîndu-i pe cei care alcătuiau instituția «bunicală», adică de crescut nepoți.

În popor e credința că omul născut la zi mare e plin de noroc. «Pe dracu'», își spuse Magdalena. «Și de

mine, care-s născută de Sîntă Măria Mare, şi de varămea Florina, cu Floriile ei, s-a ţinut norocul mai ceva decît pulberea după cîine. Eu ca eu, dar Florina...». Măcar Magdalena crezuse treizeci şi cinci de ani că-şi aflase un loc în viaţă:un bărbat, un cămin.Dar Florina?

Toată adolescenţa şi ani din tinereţe nu ştiuse decît drumul Spitalului Central, cu biata maică-sa, şi dîrdîitul la fiecare nouă restructurare din cauza tatălui ei, mort în puşcărie, fără proces, fără condamnare, dar «politic», fiindcă altminteri cine-ar fi avut certificat de deces eliberat de-nchisoarea Jilava ?

Florina se născuse cu două luni înainte ca tatăl ei să fie arestat. Adrian şi Vetuţa Diaconu, părinţii Florinei, aveau o mică proprietate constînd din trei hectare de pămînt bun şi dintr-o moară de apă. Şi Adrian şi Vetuţa făcuseră liceul, aveau un dulap plin de cărţi, mergeau la teatru şi la cinema la oraş; altminteri, duceau o viaţă semi-ţărănească, mai ales el, care nu se sfia să dea cu sapa şi cu hîrleţul, în timp ce Vetuţa era tratată mai de cucoană, rolul ei în casă fiind doar bucătăria, pentru alte treburi gospodăreşti avînd totdeauna de ajutor cîte o fetişoară din sat. Diferenţa de vîrstă între cei doi soţi fiind de douăzeci de ani, Adrian se purta cu Vetuţa aproape patern.

Înainte de 23 August '44, Adrian Diaconu, om cu inimă largă, impresionat de greutăţile în care se zbăteau ţăranii din satul lui, girase la bănci mai tot săracul pentru o casă, pentru un petic de pămînt, pentru o pereche de boi, ceea ce-l făcuse pe binefăcător să-şi piardă bună parte din avere, ajungînd în acest fel doar la trei hectare de pămînt şi la moara de apă, moară ce-l trecuse în rîndul chiaburilor. Pămîntul îl cedase gospodăriei colec-

tive. Cine-i erau duşmanii care-l trimiseseră la puşcărie, nici el nici Vetuţa n-aveau să afle niciodată. La un an după arestarea bărbatului ei, Vetuţa îşi luase fetiţa şi se mutase la Bucureşti, într-o căsuţă centrală, moştenită de la o mătuşă fără copii, sora maică-sii, căsuţă din care chiriaşii, care-şi cumpăraseră o casă nouă, tocmai plecau. Vetuţa cedase primăriei şi moara şi casa din sat.

La Bucureşti, cu mari pile şi cu proptele din partea fratelui ei, doctorul Gogu Eremia, se angajase magazioneră la depozitul unei cantine care hrănea patru mii de oameni. Vetuţa se trezea dimineaţa la patru, ca la şase să fie pe baricade. Florina crescuse la o creşă săptămînală. Maică-sa o lua sîmbăta la prînz acasă şi duminică seara o ducea înapoi la creşă. Norocul acestui copil fusese sănătatea. În afara bolilor copilăriei: pojar, vărsat de vînt, oreion, un guturai nu făcuse.

Florinei, ca rezistenţă fizică i se potrivea o vorbă din bătrîni: berzei chioare-i face Dumnezeu cuib. Iar Vetuţa avea şi ea noroc – norocul intrase la apă, ajustat dimensiunilor noii ordini – şi anume că mînca pe gratis. Cu toate că şefa ei, divorţată şi mamă de copii, o-mbia cu un pic de carne, cu zahăr, cu unt pentru acasă, Vetuţa era atît de-nspăimîntată de tot ce vedea şi-auzea că n-avea curaj nici măcar un chibrit să scoată pe uşa întreprinderii. Mînca pe săturate din ceea ce le oferea şefa, iar în plasă, plasă de nylon, ducea doar o jumătate de intermediară: cu ea intra, cu ea ieşea pe uşa întreprinderii.

Pentru iarnă avea o pereche de bocanci căptuşiţi cu molton, două fuste şi două pulovere tricotate din lînă merinos, un loden şi două basmale rezultate dintr-o fustă de caşmir de pe vremuri – «pe vremuri» însemnînd timpul cît îi trăise bărbatul – iar pentru vară o pereche

de sandale de pînză, două rochii de stambă luată pe puncte, cusute chiar de ea, după ce mai întîi le făcuse tipare din hîrtie. Lucrurile de dinainte le îmbrăca doar cînd o invitau frate-său şi cumnată-sa, pentru a nu-i compromite față de musafirii lor.

Amatori de amor ar mai fi găsit Vetuța, dar de-nsurat, ioc. N-avea nimeni nevoie să-şi ia-n cîrcă un copil străin şi o nevastă, văduvă de politic. La propunerile de amor, Vetuța făcea pe proasta, simulînd că nici nu le-a auzit. De vorbit vorbea doar strictul necesar. Chiar cînd era cu Florina, mai mult fetița povestea, pe limba ei, ce se petrecea mai întîi la creşă, apoi la grădiniță şi la semi-internat, cînd începuse şcoala. Şi cu frate-său şi cu cumnată-sa, Vetuța vorbea numai dacă era întrebată şi atunci pe sponci. Se simțea scoasă la marginea societății.

Deşi ceea ce i se-ntîmplase ei era la ordinea zilei – aproape nefiind familie fără un expropriat sau fără vreun «politic» între cei din aceeaşi categorie cu ea – Vetuța nu-şi afla nicăieri locul şi se gîndea cu spaimă la viitorul Florinei care, copil bun şi-nțelept, nu-i făcea nici un fel de greutăți, învățînd excelent şi fiind exemplu de cumințenie. Fără să spună nimănui, Vetuța se-nvinuia, ca de cel mai cumplit păcat, de-a fi adus pe lume un copil. «Doamne-Dumnezeule, ce-o fi fost în capul meu să umblu pe la doctori să-mi facă serclaj pentru uter retrovers, că, vezi Doamne, n-aveam copii. Săracul Adrian, ce-mi mai spunea: „Ce-ți lipseşte, femeie ? Crezi că de prost zice poporul: *cine-i are să-i trăiască, cine nu, să nu-i dorească ?* Ai auzit de om ne'ngropat că n-a avut copii ?“». Dar ei, viața fără copii i se părea o casă pustie. Afară de faptul că iubindu-l pe Adrian voia să-l vadă trecut în altă ființă.

El se-nsurase flăcău tomnatic, aşa că nu era s-aştepte bătrîneţea lui ca să aibă şi ea un copil.

Adrian se-nsurase cu Vetuţa fără să-şi mai consulte mama şi surorile. De cîte ori se gîndise la o posibilă nevastă, aceea ori nu-i convenea maică-sii, ori nu le era pe plac surorilor. Pe Vetuţa o prezentase augustei familii după ce se căsătoriseră la primărie, în satul Vetuţei, avîndu-i ca martori – fiindcă erau obligatorii doi – pe notar şi pe secretarul primăriei şi-atît. Acest fel de-a se căsători o nedumerise pe coana Atena, mama Vetuţei.

Atena crescuse cinci copii singură; îi murise bărbatul cînd fiu-său cel mare avea opt ani, iar Vetuţa, mezina, opt luni. Pînă la Vetuţa, Atena îşi căsătorise trei copii. Cu peţit, cu logodnă, cu nuntă, cum se pomenise din moşi-strămoşi... Altul se-nsurase cu-o fată orfană şi o pusese pe Atena în faţa faptului împlinit. «De ce n-a venit şi mama dumitale-n peţit, cum se vine, c-am înţeles că tatăl ţi-a murit», îl întrebase coana Atena pe Adrian. «N-a venit fiindcă am vrut să mă-nsor şi eu odată. Mama, şi mai ales surorile mele, cine-ştie-ce cusur i-ar fi găsit şi Vetuţei». La un asemenea argument, coana Atena dăduse din cap şi nu mai scosese nici un cuvînt asupra nunţii. De ruşinea satului, soacra mare îi făcuse nuntă şi lui Adrian.

Tinerilor căsătoriţi le fusese naş un moşier din vecini, care le cununase şi pe surorile mirelui. Adrian avusese grijă să menţină un echilibru-n familie, în aşa fel ca mamele – cuscrele – să nu se simtă nedreptăţite una faţă de alta: în fiecare lună, Adrian îşi lua nevasta, urcau în trăsură şi le făceau fiecăreia o vizită de-o zi. Vetuţa avusese zestre bună, în bani, înghiţită toată de datoriile pe la bănci făcute de bărbatu-său în scopuri de

binefacere. Vetuța nu-i reproşase niciodată lui Adrian lipsa de chibzuință; milostenia ei avea limite: nu uitase cum îşi crescuse coana Atena copiii. Deşi înstărită, un creiţar nu-i scăpa printre degete fără socoteală. Fetelor, două, le făcuse un trusou demn de cea mai de neam domnişoară de oraş; de-mbrăcat le-mbrăca decent, însă fără urmă de lux ori de modă.

Nu se putea spune că mama şi surorile lui Adrian se prăpădeau de dragul Vetuței. Mai întîi, nu făcea copii – semn rău de la Dumnezeu; apoi provenea dintr-un sat cu mulți țigani şi fiindcă era măslinie la față şi cu păr ca pana corbului, cumnatele, între ele şi între prietene, n-o scoteau din «țiganca lui Adrian». Ştiind că bărbatu-său n-avea nici o vină pentru lipsa de simpatie pe care i-o arătau cumnatele, Vetuța se purta ca şi cînd n-ar fi băgat nimic de seamă; nu făcea față de Adrian nici măcar o aluzie la ibrişinele pe care i le trăgeau pe la nas cumnatele ori de cîte ori se vedeau.

Mama lui Adrian şi mama Vetuței muriseră pînă-n colectivizare. Dumnezeu le scutise să-şi vadă casele sedii de gospodării colective şi toate acareturile prădate de ăi cu pîinea şi cu cuțitul noului regim, zis comunist. Deşi crescuți de coana Atena ca puii pe lîngă cloşcă, în gîndul de a-i face să fie cît mai uniți, în afară de Vetuța şi de Gogu, doctorul, cei mai apropiați ca vîrstă şi ca suflet, copiii coanei Atena se risipiseră de la casa părintească şi se-nstrăinaseră unul de altul. E drept că vremurile te-ndemnau să te prezinți drept generație spontanee, ori crescut la azil – fără mamă, fără tată – pentru a completa cît mai puține rubrici în fişa autobiografică.

Singurii la care făcuse apel Vetuța, şi numai în vederea unui loc de muncă, fuseseră fratele său Gogu, şi

Catrina, cumnată-sa, farmacistă. Deşi copil de farmacişti, oameni cu stare, Catrina arătase mai mult spirit de familie față de Vetuța decît neamul ei. Magdalena, fiica lui Gogu şi a Catrinei, era cu zece ani mai mare decît Florina, fata Vetuței. Magdalena hotărîse din proprie inițiativă să nu mai dea nimănui lucrurile pe care nu le mai purta, ci să le păstreze pentru verişoara ei Florina, pe care o trata ca pe-o soră mai mică. Vetuța lucra de multe ori şi duminica, fiindcă celor din subzistența cantinei, în zi de odihnă pentru toți salariații, nu li se puteau oferi totuşi răbdări prăjite. E drept că duminica li se dădea numai hrană rece. Asta-nsemna patru mii de pachete.

Magdalena îşi convinsese mama ca duminica s-o cheme la masă pe Florina şi după prînz fetele să meargă la cinema, la teatru sau la un concert. Florina, crescută în colectivități unde nimeni nu-i căutase-n coarne, cum se termina masa aduna farfurii, tacîmuri, pahare şi cu toate protestele mătuşă-sii, tanti Catrina, spăla totul conştiincios. Veséla strălucea pe dos ca şi pe față. Catrina îi spunea lui Gogu: «Fata asta ştie să-şi cîştige pîinea. La vîrsta ei, noi aveam şi bucătăreasă şi fată-n casă. Ce să fi ştiut eu şi Tincuța să spălăm o farfurie ?».

La cincisprezece ani ai Florinei, maică-sa făcuse o cădere psihică începută cu un acut sentiment al culpei: de ce plecase ea din sat şi-şi lăsase moara şi casa ? Moara care, oricum, le dădea de mîncare. Să fi rămas în sat, să-şi fi crescut acolo fata, printre oameni cunoscuți, s-o fi măritat cu un băiat din sat, să nu-şi fi pierdut rostul. «Cu cine să mă fi măritat, mamă ?». «Cu băiatu-nvățătorului Petrescu, ori cu Florin al popii, se găsea cu cine». «Poate s-o găsi şi-n Bucureşti careva să mă ia de

nevastă. Iar dacă oi fi ursită să rămîn nemăritată, n-o să fie nici o nenorocire». «Aşa crezi tu ? Nu vezi că dacă n-ai bărbat la casă nu te bagă nimeni în seamă ?». «Sau cum te bagă-n seamă» îşi spunea Vetuţa în gînd.

După această primă fază, a învinuirilor, Vetuţa începuse să nu mai mănînce, să nu se mai spele, să nu se mai dea jos din pat. Cînd pleca la şcoală, Florina îi punea mîncarea pe noptieră. O găsea, neatinsă, vîrîtă sub pat, de cele mai multe ori alterată. După vreo patru internări la Central, cu nişte remisiuni de cîteva luni între o internare şi alta, Vetuţa fusese pensionată medical, deci înţărcase şi bălaia cu masa pe gratis de la cantină.

Pentru că din pensia Vetuţei ajungeau cu greu să-şi plătească angaralele casei şi să-şi cumpere o pîine şi-o sticlă de lapte pe zi, Florina se-apucase să dea, contra alimente, lecţii de matematică unor copii mai mici decît ea şi chiar unor colege cărora numai la-nvăţătură nu le stătea mintea. Astfel, viaţa îi oferise ocazia de-a cunoaşte foarte devreme cupiditatea oamenilor. Vedea cum mama «meditatului» sau a «meditatei» drămuia ceea ce socotea că i se cuvenea Florinei pentru munca ei. N-avea să uite cum o dată una dintre mame îi pusese la-nceput opt cartofi şi-un ardei gras într-o pungă, pentru ca după o matură chibzuinţă să retragă doi cartofi, numărîndu-i din nou pe cei şase rămaşi.

Un băieţel o-ntrebase pe maică-sa de ce nu-i dădea şi Florinei o plăcintă din care aveau o tavă-ntreagă. «Să zică mersi pe ce-i dau, iar tu să fii darnic atunci cînd ai să trăieşti pe banii tăi». Cea mai generoasă mamă se dovedise o ingineriţă văduvă, mama unei fetiţe. La fiecare lecţie o trata pe Florina cu tot ce se găsea prin casă şi-i umplea plasa la plecare. I se umplea sufletul de

mila amărîtei ăsteia de copile. «În loc să se bucure şi ea de cei mai frumoşi ani ai vieţii, munceşte ca o roabă: spală, găteşte, dă meditaţii şi mai are şi-o mamă bolnavă. Te miri, sărăcuţa, că mai e-n toate minţile şi mai şi-nvaţă atît de bine».

Chiar în perioadele de remisiune, Vetuţa nu scotea nici un cuvînt, ci doar ofta zi şi noapte. Uneori spunea: «Dac-ar fi avut Dumnezeu milă de noi, muream cînd l-au arestat pe Adrian. Muream şi scăpam de calvar şi tu şi eu». Ruga Florinei cea mai fierbinte către Dumnezeu era ca maică-sa şi ea să se culce seara şi să nu se mai trezească dimineaţa. Doctorul de la Central, care o-ngrijea pe Vetuţa, fost coleg de liceu şi de facultate cu Gogu Eremia, îi spusese Florinei: «Cînd un psihotic e-n criză trebuie neapărat internat, fiindcă altfel îi înnebuneşte şi pe cei din jur».

Din punctul de vedere al Florinei, perioadele de spitalizare ale maică-sii nu se deosebeau de cele de remisie, decît prin faptul că în ultimele maică-sa mînca şi gătea un fel de zemuri fără gust – ea, care fusese o gospodină desăvîrşită – zemuri pe care, cu mult tact, Florina se străduia să le-mbunătăţească, pentru a putea fi înghiţite fără silă. Uneori, plecînd de-acasă, Florina trăgea nădejdea să se-ntîmple ceva ca să termine cu nişte zile greu de-ndurat.

Comunismul le distrusese viaţa multora, la fel ca pe-a maică-sii şi pe-a ei, iar maică-sa – fără nici o vină pentru boala de care suferea – o amăra într-atît încît Florina trebuia să se-ajute cu „Antideprin“ ca s-o poată duce mai departe. Căminul de copii în care crescuse, grădiniţa săptămînală, semi-internatul la şcoala generală i se păreau Florinei raiul pe pămînt faţă de viaţa pe

care-o ducea alături de maică-sa. Ținea la ea și și-ar fi dat viața ca s-o vadă sănătoasă, dar cînd ieșea pe poartă parcă scăpa din pușcă, iar cînd se-ntorcea acasă i se-ntuneca în fața ochilor, mai rău decît în fața unui mormînt deschis. «Doamne, cît îmi doresc să nu mai exist, fie-Ți milă și nu mă lua totuși înaintea ei. M-ar bate Dumnezeu dacă m-aș plînge de unchiul Gogu, de mătușa Catrina și de Magdalena. Dar dacă n-aș mai fi eu, ar trebui s-o interneze undeva, că nici ei n-au păcătuit cu nimic, bieții oameni, ca să le distrugă viața, mai ales acum cînd Magdalena se mărită și pleacă-n vila socrilor. Doamne, îndură-Te și de noi !».

Posomorîtă, mereu îngîndurată, pe Florina parcă nici n-o vedeau colegii. De cînd se nasc, oamenii au un simț care-i avertizează asupra nefericirii semenilor și-i face să-i ocolească pe cei bănuiți ca piază-rea, de parcă nenorocul ar fi boală contagioasă. Pentru omul cu viață normală, nefericitul și bolnavul incurabil echivalează cu un fel de ciumă socială. Cînd se pomenește de-o asemenea persoană toți zic: «Fie la el/la ea acolo». Pentru cei mai la curent cu ultimele teorii privitoare la cîmpurile energetice, bolnavul și nefericitul sînt surse de energie negativă, dacă nu chiar niște vampiri ai energiei celor mulți și sănătoși.

Toate colegele aveau cîte un iubit, primeau mărțișor de-ntîi martie de la băieți, numai ea era mereu trecută cu vederea. Norocul ei erau verișoara Magdalena, unchiul Gogu și mătușa Catrina, care n-o uitau niciodată. Ei se plimbau toți trei prin țările socialiste, mergeau la mare, la munte, unde ar fi luat-o și pe Florina dacă n-ar fi fost maică-sa, pe care n-avea în grija cui s-o lase. Diriginta Florinei îi propusese odată s-o trimită într-o tabără, fie

la mare, fie la munte. «Vă mulțumesc, doamnă, pentru că v-ați gîndit la mine, dar n-am în grija cui s-o las pe mama». «E bolnavă ? De ce suferă ?». Florina oftase fără să vrea. «Are un sindrom maniaco-depresiv, cu două tentative de sinucidere».

Deşi religia şi orice manifestare a credinței în Dumnezeu erau izgonite din şcoli ca o boală ruşinoasă, profesoara-şi făcuse cruce şi şoptise: «Doamne fereşte !». O privise lung pe Florina, apoi o-mbrățişase. «Şi mama mea e bolnavă, are cancer». «Doamnă, poate că vorbesc cu păcat, dar mai bine avea şi mama mea cancer». Profesoara o privise-ngrozită: ce oroare trebuie să fi fost ceea ce se-ntîmpla cu mama acestei biete Florina Diaconu, dacă ei şi cancerul i se părea de preferat. «Doamne !».

De două ori Vetuța Diaconu înghițise cantități de medicamente care i-ar fi adus sfîrşitul dacă fiică-sa n-ar fi descoperit-o la timp şi dacă „Salvarea" n-ar fi venit foarte repede. Aceste două episoade, pe care nu le povestise nici măcar familiei Eremia, o determinaseră să umble cu medicamentele maică-sii asupra ei şi să-i lase doar porția pentru cît lipsea ea de-acasă. Ce trebuie să fi fost în sufletul maică-sii, ce iad, ca să nu-i pese că-şi lăsa biata fată singură pe lume la cincisprezece ani ? Sau poate se gîndea că ar fi fost o uşurare pentru fată să-i ia din spinare povara unei asemenea mame, care nu-i aducea nici o fericire şi nici măcar vreun avantaj material. Pensia ei, vai de ea ! Încolo, doar bătăi de inimă şi un bolovan legat de picioare. Avea dreptate Vetuța cînd spunea că moartea le-ar fi mîntuit de toată urîțenia vieții, dacă le-ar fi luat cînd îl arestaseră pe Adrian.

Deşi îi era nespus de ruşine că asemenea gînd îi putea măcar trece prin minte, moartea maică-sii

ajunsese să i se pară Florinei o mîntuire: o moarte venită de la Dumnezeu. În nici un caz o sinucidere, de care toată viața s-ar fi învinovățit, ca şi cînd prin ea maică-sa ar fi vrut s-o pedepsească, n-ar fi putut spune pentru ce, dar oricum s-o pedepsească. Florina încerca să priceapă ce anume se detraca în mintea unui om pentru a-l aduce în stare să uite orice sentiment de responsabilitate față de-o ființă pe care-o adusese pe lume, nu din întîmplare, ci din proprie voință. Cît de urîtă îi era Florinei viața, urîtă şi fără nici o lumină undeva în viitor, totuşi nu s-ar fi omorît, pentru a nu-i lăsa maică-sii moştenire un permanent sentiment al culpei: «Eu am băgat-o în pămînt».

Doctorul care o-ngrijea pe Vetuța Diaconu, om de-o remarcabilă cultură, plin de milă față de bolnavi şi față de familiile acestora, încerca s-o-ncurajeze pe Florina cu argumente simple, esențiale: «Fată dragă, dacă vrei să-i fii de folos unui om bolnav, şi nu numai, trebuie să fii sănătos. Ia boala mamei tale ca pe-o fatalitate şi-ncearcă să-ți păstrezi firea. Fac meseria asta de-atîta vreme, şi-o fac atîția, şi nu reuşim nici unii să descoperim care este cauza aşa-ziselor boli psihice – mintale de fapt – dincolo de explicațiile imediate cum ar fi moartea tatălui tău, condițiile grele ale vieții mamei tale, dereglări metabolice, carențe chimice şi multe altele. Cunosc oameni care au trecut prin chinuri de neimaginat în puşcării, ani de-a rîndul şi totuşi, psihic, hai să-i spunem aşa, au ieşit întregi. Rezistența oamenilor, la rău dar şi la bine, este atît de variată. Şi la bine unii aşa de rău se prostesc... Eu te rog pe tine să fii sănătoasă şi să-ți păstrezi firea».

«Doamne, cît îmi doresc să fac medicina, dar psihiatră nici pentru tot aurul din lume n-aş vrea s-ajung. Cum

n-or înnebuni psihiatrii trăind printre-atîția pacienți, fiecare cu deraierea lui», își spunea Florina care, la optsprezece ani, fără o meditație măcar, intrase la medicină, la douăzeci de candidați pe-un loc. Făcuse un an de Facultate cu nici o notă sub nouă dar, cum lupta de clasă nu dormea, după primul an fusese exmatriculată. Îi venise din nou rîndul unchiului Gogu să se căciulească pentru ca Florina să fie admisă la o şcoală postliceală de tehnică dentară.

Oamenilor cumsecade nepierindu-le de tot neamul, închizînd ei ochii asupra dosarului fetei – şefă de promoție la şcoala post-liceală, Florina fusese numită la o policlinică de ortodonție pentru copii, în centrul Bucureştilor. Tehnicieni dentari erau patru la acea policlinică, Florina fiind cea mai tînără. O altă aripă a policlinicii era pentru adulți. Aceea cu plată. Acolo lucra unul dintre stomatologii pe care-i avusese Florina profesori. Acesta apela mereu la serviciile Florinei, în special pentru lucrări complicate, care cereau mare pricepere şi multă răbdare. Florina acceptase propunerea, muncind în afara programului, cu material furnizat de stomatolog. Pacienții doctorului, foarte mulțumiți de tînăra tehniciană, o întrebau cît costa munca ei: «Vă rog să vorbiți cu domnul doctor». «De ce eşti proastă şi nu le iei banii ?», o-ndemnase doctorul. «Partea ta este inclusă în cît le-am cerut eu, dar ție-ți strică un ban pe deasupra ?». «Domnule doctor, mie mi-e frică şi de umbra mea. De la părinții copiilor cărora le fac aparate nu primesc nici măcar un săpun sau un deodorant. Nu vreau să poată, la o adică, să mă-nvinuiască cineva de ceva». Corect, medicul îi dădea Florinei cît socotise de la-nceput munca tehnicianului.

Cei trei colegi ai Florinei, o femeie şi doi bărbaţi, erau de vîrstă matură. Cînd ieşi din comun cu orice şi contrazici obiceiuri împămîntenite eşti privit de cei din jur cu mirarea din care nu-şi revine găina care-a clocit un ou de raţă: puii ei stau cuminţi pe uscat şi scurmă pămîntul după viermişori, în timp ce puiuleţul galben, care nu le seamănă, se bălăceşte în apă şi se-adună cu fraţii lui doar seara la culcare şi la ultima păpică. Cei trei colegi ai Florinei ştiau că fata nu primea nimic de la nimeni. Cum ea nu făcea confidenţe şi nici vreo expunere de principii, colegii bănuiau că e sectantă. Ca şi-n spitale, şi-n policlinici se află repede «mercurialul». Părinţii modeşti şi cei săraci o căutau pe Florina ştiind că, în afară de costul legal, nu era nevoie de «atenţii»; ba tehniciana le mai repara pe gratis şi părinţilor şi bunicilor, o lucrare, o proteză.

Doctorul Nicolae Dănescu, cel care colabora cu Florina, şi încă alte opt persoane, făcuseră rost de-un loc pe-aproape de hala Traian, unde aveau de gînd să-şi construiască un bloc, speriaţi de avariile produse în locuinţele lor de cutremurul din '77. Le mai trebuia cineva pentru un apartament de la parter – de fapt, un mezanin – cu zece trepte mai sus decît holul de intrare, unde urma să se afle ascensorul şi de unde pornea scara. Doctorul Dănescu se gîndise numaidecît la Florina. «Vă mulţumesc, domnule doctor, dar de unde bani ?». «Împrumut de la C. E. C.». «Dar eu n-am bani nici de avans». «Iei de la C. A. R.». «Eu am depunere mică la C. A. R. şi chiar dacă aş putea plăti avansul, de unde să achit două rate în acelaşi timp ?». «Îţi achit eu avansul şi-mi dai banii cînd poţi». «Şi dacă mor şi n-apuc să vi-i dau ?». «Ne socotim pe cea lume. Florina, cu ocazia

asta nu te mai întîlneşti. Să nu crezi că din lipsă de amatori îţi propun ţie combinaţia asta, hai să-i zicem aşa».

Fata ştia că două motive-l îndemnau pe doctorul Dănescu spre această «combinaţie». Mai întîi preţuirea profesională faţă de ea şi apoi mila, fiindcă-i ştia viaţa chinuită, soţia lui, doctoriţa Aura Dănescu fiind colegă de liceu şi prietenă cu farmacista Catrina Eremia, mătuşa prin alianţă a Florinei.

Căsuţa lor, moştenire a Vetuţei, avea o sută de ani şi dădea tot mai multe semne de oboseală. Era şi motivul pentru care Spaţiul Locativ n-o repartizase nimănui, ci o lăsase moştenitorului de drept, adică Elisabetei Diaconu. Casa era vagon: două camere dintr-una-ntr-alta, continuate cu-o bucătărie şi cu un colţişor de duş, amenajat mult după construirea casei. Cînd o căutai, Florina era pe acoperiş ca să-l mai peticească. Tinicheaua acoperişului se găurise în multe locuri încît ar fi trebuit dată jos toată. Neavînd bani, Florina o înlocuia, pe ici pe colo, potrivit petelor din tavanul camerelor, cu nişte foi de carton gudronat dăruite de domnul Ghiţă, proprietarul celeilalte căsuţe din curte.

La şaizeci de ani, domnul Ghiţă, şofer de meserie, repara maşinile vecinilor şi pe-ale unor clienţi care-l cunoşteau de pe cînd fusese taximetrist pe maşina proprie. Coana Gina, nevastă-sa, era foarte evlavioasă, ţinea toate posturile, iar candela atîrnată în dormitor, sub icoană, ardea zi şi noapte, într-o vreme cînd oamenii stăteau cu ceasurile la coadă ca să-şi ia raţia de-un litru de ulei pe lună.

«N-aş stinge candela, Florino mamă, nici de-ar fi să nu mai pui ulei în gură pîn-oi muri. Cînd se termină sticla de ulei a lu' Ghiţă mai gătesc cu *margalină*, de-aia

ungurească, „Rama", de n-are pic de apă». Coanei Gina tare milă-i era de doamna Diaconu, dar mai ales de Florina. «Florino, maică, n-o fi, fată, vreun blestem pe neamul vostru ?». «O fi, tanti Gina. Eu de unde să ştiu ?», îi răspundea Florina cu glas mic şi trist. «Maică, eu zic s-aduci un popă-n casă şi să vă citească de-alungat pe Ucigă-l toaca». «Tanti Gina, eu aş aduce, dar mă tem să n-o mai bag şi la alte idei pe mama». «Ai şi tu dreptate. Dumneaei şi-aşa e tot timpul muncită de gînduri negre. Stă numai *înfundizată*-n casă. Nu mai iese şi ea măcar pînă-n poartă să mai vază lumea cum trece pe trotar. Şi cînd îi aduce poştaşul pensia tremură ca la cutremur. M-am nemerit odată la dumneaei cînd cu pensia şi mi-aduc aminte cum s-a albit la faţă ca pînza-nnălbită de două ori, a-nceput să-i clănţăne dinţii-n gură, de i-am dat o linguriţă de zahăr cu apă de şi-a mai revenit. Nu nemerea nici să să semneze pe talon. După ce-a plecat poştaşul o-ntreb: „Madam Diaconu, ce e, frate, cu dumneata de ţi se făcu aşa de rău de parcă-l văzuşi pe Necuratu' ?". „Doamnă Gina, mi-e frică de oameni, mi-e frică de zi, mi-e frică de noapte, mi-e frică de viaţă". „Madam Diaconu, de ce să-ţi fie frică ? Ai o fată ca o floare, cu meserie bună, de ce să-l mînii pe Dumnezeu ?". „Doamnă Gina, sînt un om bolnav. Singurele zile cînd mă simt ca-nainte de-a-mi muri bărbatul sînt zilele cînd îmi face la Central şocuri electrice. Atît". „Madam Diaconu, eu am să dau un acatist la sfîntu' Mina, pe numele dumitale". „Mulţumesc, să te-audă Dumnezeu şi sfîntul !"».

Deşi crescută la creşă, internă săptămînal la grădiniţă şi semi-internă la şcoală, nu trecuse nici un Paşti şi nici un Crăciun ca Florina să nu se-mpărtăşească, înainte

de-a se-mbolnăvi maică-sa, care-i atrăsese atenția că mersul la biserică trebuia să rămînă un secret între ele două. Şi rămăsese. Abia prin clasa a şasea pricepuse Florina că regimul se războia nu doar cu dușmanul de clasă, ci şi cu Dumnezeu, negîndu-i existența. Nu se putea spune că fata primise vreo educație religioasă. Maică-sa îi inculcase însă ideea că deasupra a tot şi a toate exista o ființă supremă care hotăra pînă şi soarta unui fir de iarbă.

De cînd cu boala maică-sii, deşi nu se mai împărtăşea de Paşti şi de Crăciun, Florina continua să creadă-n Dumnezeu, fiindcă față de soarta care se-nverşuna împotriva ei şi a maică-sii avea nevoie de-o entitate în care să-şi pună speranța, căreia să-i ceară permanent ajutor şi față de care să-şi plîngă disperarea. Şi mai presus de toate avea nevoie să creadă că măcar o dată, cîndva, avea să cunoască o lume a dreptății, mişcîndu-se după o judecată fără părtinire, a unei minți căreia din lumea-lume nu-i putea pătrunde rațiunile.

În privința propunerii atît de atrăgătoare a doctorului Dănescu avea să ceară sfatul unchiului Gogu şi-al mătuşii Catrina şi n-avea să-i sufle nici o vorbă maică-sii, care şi-ar fi putut închipui că-şi făcea apartament ca să se poată descotorosi de ea. Ca de-atîtea ori cînd se afla în fața unei hotărîri, Florina dăduse cu banul şi de data asta: dacă moneda cădea cu stema în sus, considera că era semn bun de la Dumnezeu şi că fie ce-ar fi fost trebuia să se-nhame la douăzeci de ani de tras şi mai rău decît trăgea mîța de coadă, în schimbul unei locuințe căreia să nu-i mai cîrpească acoperişul, în care azi cădea un robinet, mîine se fisura o țeavă, iar pe timp de iarnă, deşi chituia geamurile, cercevelele îmbătrînite de vreme

trebuiau lipite cu hîrtie, altminteri intra zăpada-n casă. De cînd era salariată, singura ei realizare era frigiderul de cinci mii cinci sute de lei, luat în rate.

«Florino, maică, la meseria ta ar trebui să te joci cu banii, că nu cred că vine cineva la tine să nu-ți bage măcar un pol în buzunar», îi spusese într-o zi coana Gina. «Tanti Gina, sigur că nu mi-ar sparge punga nişte bani şi orice-aş primi ar fi binevenit, numai că mie mi-e frică să primesc». «Doamne, fată, da' tu pe ce lume trăieşti ? Toți primeşte. Primeşte, vorba aia, unii, de-ntoarce banii cu lopata, şi te găseşti *tomna* tu să nu iei, de stai pe casă cu petecile, de-mi bate inima pîn' te văz întreagă coborîtă pe pămînt. Ia, fată, că ăia de-ți dă n-or fi nici mai săraci, nici mai bogați cu ce ți-or da ție».

În afară de cei din familie şi, bine-nțeles, de Serviciul de Cadre, nimeni nu ştia cum murise tatăl Florinei. Din care cauză, oricît i-ar fi lăsat gura apă după o mîncare mai ca lumea şi după cîte un lucru de-mbrăcăminte mai frumos, nu-ndrăznea să primească nimic de la părinții copiilor cărora le făcea aparate de îndreptat dinții. Nu mințise în nici o autobiografie. Doar în cea pe care o depusese la Facultatea de Medicină omisese faptul că tată-său murise la Jilava, declarîndu-l doar «decedat», în ziua de..., în anul 1959. Dar vigilența revoluționară, deşi nu mai era chiar ce fusese pînă-n '50, dădea totuşi voios din coadă şi cînd fusese ea studentă. Să se fi aflat pe la Cadre cineva din partea locului de baştină al lui Adrian Diaconu, o pîrîse careva – cine ? – erau Cadrele atît de scrupuloase încît puricau fiecare dosar, adică fiecare viață ?

Să fi făcut contestație nu-ndrăznise. Îi bătuse destul inima de frică să nu i se ceară înapoi bursa pe care o

primise în acel an de Medicină, potrivit pensiei de boală a Vetuței Diaconu, ca unic susținător. Florina își dădea seama că-n suflet i se strecurase ceva din frica patologică a maică-sii. Altfel ar fi bătut pe la toate uşile şi nu s-ar fi dat învinsă, avînd şi argumente: tatăl ei nu fusese judecat, prin urmare nici condamnat, iar ea cum era să-i fi suferit influența cînd, în momentul arestării lui, avea doar două luni ? De la această încercare de a-şi face dreptate o-mpiedicase frica.

Maică-sii nici nu-i spusese că o exmatriculaseră. Inventase o explicație plauzibilă: era prea mult să aştepte şase ani după un salariu şi de-aceea se orientase către ceva practic; şi-apoi, după ce ar fi terminat Medicina, urmau trei ani obligatorii de mers la țară, pe cînd ca tehnician dentar nu puteai lucra decît la oraş. Cît o crezuse maică-sa n-avea să afle niciodată. În afara unei permanente anxietăți, vecină cu teroarea, Vetuța Diaconu își păstrase intact spiritul de observație şi, de mirare, tot ce vedea la alții judeca obiectiv. «Florino, mamă, de ți-ai afla şi tu un băiat bun, să te măriți, să faci copii, să ai familia ta». «Dacă o fi să fie, s-o găsi careva», răspundea Florina, vrînd să pară cît mai indiferentă față de-asemenea perspectivă, gîndindu-se însă în sinea ei: «Cine să mă ia, mamă, dacă te-ar cunoaşte ? Şi unde m-aş duce, presupunînd că s-ar găsi vreun creştin al lui Dumnezeu să mă ia, cu-o mamă bolnavă şi încă de ce boală ? Cine ce păcate să aibă de ispăşit ca să trăiască pe-un loc laolaltă cu un om care doar oftează şi stă cu ochii pe pereți ?». Răspunzînd gîndurilor fiică-sii, Vetuța ofta adînc şi-apoi cu voce de cobe spunea: «Cine să te ia, săraca fată, cu-o mamă ca mine ?! E de-ajuns să mă vadă o singură dată careva şi fuge mîncînd

pămîntul. Crezi că nu-mi dau seama că-ți distrug viața ? Că sînt un bolovan legat de picioarele tale, da' ce zic de picioare, legat de gît. Vai de sufletul tău. De ce nu m-oi fi lăsat tu să mor atunci ? Scăpai şi-ți făceai şi tu o viață».

Deşi auzea aceste vorbe a suta mia oară, Florina avea momente cînd îi cedau nervii, momente pe care le regreta; pe care însă nu le putea reprima. Răbdarea fiecăruia dintre oameni are o limită. Oala care clocoteşte înăbuşit dă neapărat pe dinafară. În astfel de momente izbucnea şi ea, a cîta oară n-ar fi putut spune: «Şi cu-o mamă sinucigaşă s-ar fi făcut coadă de pretendenți la mîna mea. Vino-ți în fire, mamă !». «Crezi că n-aş vrea ? Dac-ai şti ce e în sufletul meu...». «Eu ştiu ce e într-al meu şi mi-e de-ajuns. Ce putem face, decît să ne-ndurăm soarta ?». «De n-aş fi fost țărancă proastă – deşi am făcut şi eu liceul la Ortodoxe – astăzi aş fi avut briante cît cireaşa de mari. Aşa, am rămas cu-o geantă de polițe girate de taică-tău, de-am ajuns din suta de pogoane la şase şi la o moară de apă...». «Mamă, să ne gîndim la alții care-o duc mai greu decît noi. De bine, de rău avem un acoperiş deasupra capului, o pîine pe masă. Fiecare cu soarta lui. Important e s-o accepți». «Ştiu, dar asta nu mă mîngîie. Cînd mă gîndesc ce puneam pe masă cînd eram la țară, cum primeam musafirii, ce viață am dus noi şi ce viață duci tu». «Mamă, trăim din ce muncim la stăpîn. Acum, stăpîn e Statul. Dumneata iei pensie pe cît ai muncit, eu – salariu. Trăim şi noi ca toată lumea». «Cînd mi-aduc aminte şi la mama acasă... Doamne, cum era laptele de bivoliță şi brînza de-o ungeai pe pîine ca untul. Ce miei, ce gîşte, ce curcani. Ce viață-am dus, şi tu, săraca...».

«Mamă, eu nu pot să-mi compar viața decît cu ceea ce-am apucat. Mîncare de-asta de care vorbeşti dumneata, mîncăm numai cînd ne poftesc la masă unchiul Gogu şi tanti Catrina». «Cînd veneau ei la noi, tăiam un miel gras şi-l puneam la proțap şi cîte alte bunătăți, de zicea Catrina: „Dac-aş mînca aşa-n fiecare zi m-aş face de-o sută de kile !". Veneau şi cu Tincuța, soră-sa, fetişcană pe-atunci, şi cu Magdalena, care era o gîgîlice. Şi era o veselie... Şi cîntam romanțe. Eu cîntam şi la pian, Adrian la vioară. Şi recitam din Eminescu, din Lamartine, din Goethe. Şi-acum m-am prostit de tot. Îndată ce soseau, Magdalena voia să meargă la eleşteu, ca să vadă rațele cum pluteau şi cum îşi vîrau capetele-n apă după peştişori, după mormoloci. Parcă n-am trăit timpurile alea. Parcă le-am visat. Şi-acuma...». Şi maică-sa ofta şi iar ofta, cu privirea dusă, plecată parcă din lumea asta.

Pentru Florina, cel mai ciudat lucru care se-ntîmplase cu maică-sa era că de foarte multe ori nu mai acorda subiectul cu predicatul. Vorbea exact ca muntenii fără şcoală: «Ei vorbeşte, ei face, ei drege». Maică-sa, care vorbise corect, ca un om cu liceul făcut, şi încă ce liceu, neavînd nici scuza de-a fi munteancă. Era olteancă, iar oltenii nu fac dezacordul între subiect şi predicat; nici măcar analfabeții. Influența coanei Gina ? Credea că e obligată să se adapteze la mediu ? Cînd maică-sa începuse cu-această ignorare a gramaticii, Florina îi atrăgea mereu atenția. «Dacă-ți spun că m-am prostit», zicea maică-sa. Pînă la urmă, Florina se lăsase păgubaşă. Se-nvățase cu ideea că maică-sa însemna o cauză pierdută şi se ruga la Dumnezeu să-i ajute s-o poată veghea pînă-n ultima clipă.

Despre o viață a ei personală nu putea fi vorba. Unde să găsească un om care s-o iubească într-atîta încît să vrea să-mpartă cu ea un calvar căruia nimeni n-avea cum să-i prevadă sfîrşitul ? O dată, cînd o podidise plînsul în fața unchiului ei, pe-un ton în care Florina simțise o undă de enervare, el îi spusese: «Păstrează-ți firea şi gîndeşte-te că într-o zi o să mai şi moară şi-ai să răsufli şi tu». Dintr-odată Florina se oprise din plîns şi-o trecuseră fiorii. «Doamne, orice boală să-mi dai, dar nu una psihică, nu una care să scoată din sărite pe oricine. Cît trebuie să-l enerveze mama pe unchiul Gogu – ei doi fiind atît de apropiați – ca el să-mi spună asemenea vorbe, vorbe pe care nu le-ar fi spus dacă mama ar fi suferit de orice altă boală».

Îşi aducea aminte cum se cuibărea la pieptul maică-sii pe cînd o lua de la grădiniță de sîmbăta pînă duminică seara. Cum îi căuta sînii prin despicătura cămăşii de noapte şi cum îi spunea: «Să pun mîna pe țîțucă, să-mi aduc aminte de cînd eram bebe mic». În acele momente maică-sa o mîngîia pe creştet şi-o strîngea la piept. Altminteri, Vetuța nu se-arătase o fire tandră. O trata pe Florina ca pe-un om mare. La culcare-i spunea «noapte bună», fără nici un semn de afecțiune. N-o controla dacă se spală, dacă îmbrăcămintea-i era curată. Nu-i dădea nici un fel de sfaturi, nu se uita dacă şi-a făcut lecțiile, n-o prevenise nici măcar asupra inevitabilului semn al pubertății unei fete.

Judecînd lucrurile retrospectiv, Florina socotea că în afară de ceea ce deprinsese de la instituțiile statului venite în ajutorul mamelor slujbaşe, ea avusese regimul buruienilor, care cresc neplivite, neudate, la voia bunului Dumnezeu; ca şi păsările cerului. E drept că se

străduise, în prezența oricui, să observe şi să deprindă ceea ce i se părea semn de educație şi de bună-purtare. Toată existența ei se afla sub semnul străduinței. De cînd se-mbolnăvise Vetuța, îşi dădea silința să-i arate cît mai multă afecțiune, s-o mîngîie, în speranța de a-i face bine, ceea ce însă n-avea nici un efect. Florina se gîndea cum s-o fi purtat mamă-sa cu taică-său, Adrian Diaconu. De la toți cei care-l cunoscuseră aflase că fusese un om vesel şi plin de haz. De cît ori îl pomenea, Vetuța îşi amintea laudele pe care i le-aducea ei Adrian pentru orice: cum gătea, cum ținea casa, cum se-mbrăca şi cît de frumos cînta ea din gură şi la pian.

«Doamne, cum se poate schimba un om în asemenea hal ? Cum îl nimicesc nişte-ntîmplări nefericite ?! Un regim opresiv, hotărît să zdrobească o anumită categorie de oameni. Pe mine de ce trebuiau să mă dea afară de la Medicină ? De ce, şi dacă nu suferi de-o boală psihică, s-o duci numai într-o fereală ? Nu numai să nu spui ceva, dar nici să n-auzi ce spun alții. Toată viața s-o trăieşti ca un schizofrenic: una să fii, alta să arăți». Biata maică-sa, din patru-n patru ani deschidea circumscripția de votare. Să nu cumva să-i ia pensia dacă nu vota. Anual trecea prin trauma revizuirii pensiei de boală. Şefa comisiei din sectorul lor era o ardeleancă mărunțică, rotofeie, cu ochi blînzi, cu surîsul mereu pe buze. Cum îi venea în cabinet cîte un speriat, îl trata cu-o bomboană şi-i spunea: «Hai, liniştiți-vă şi pe urmă stăm de vorbă».

În ziua revizuirii, Florina îşi lua liber şi mergea cu maică-sa la comisie, comisie formată dintr-un medic şi-o asistentă. Doctorița, Voichița Avram, le-ntindea mîna şi le invita să ia loc. Văzînd-o pe Vetuța Diaconu cum

tremură de spaimă de parcă ar fi venit la tăiere, doctorița le spusese odată: «Doamnă Diaconu, dac-ar fi după mine, din păcate ar trebui să fiți pensionată definitiv, dar cum să lupt eu cu absurditatea oficială ? Sînt oameni fără o mînă, fără un picior, alții care fac dializă şi trebuie să se prezinte anual la comisie. Mie mi-e ruşine cînd îi văd la uşa cabinetului». Şi se uitase-n ochii Florinei şi dăduse cu tristețe din cap. Fără o mînă, fără un picior să vină la revizuire ! Oficialitățile şi-nchipuiau probabil că organele astea sînt ca buruienile: tu le smulgi, dar ele, ale dracului, cresc la loc ! Of, Doamne, Doamne !

Uneori, Vetuța ieşea din mutenie pentru a evoca întîmplări din trecut. «După ce l-au arestat pe taică-tău, am încercat să fumez, am încercat să beau. Degeaba. Nimic nu mă făcea să uit. Cînd am primit certificatul lui de deces, n-am mai încercat nimic. Ştiam că e degeaba». Şi iar se cufunda în mutenie.

*

Cu tot comunismul, cu toate strădaniile lui de-a da lumea cu fundu-n sus şi de-a crea «omul nou», omul tot om rămînea. Majoritatea – cu gînd de căpătuială şi de-a smulge cît mai mult de la viață. Cu toată morala proletară şi cu tot codul socialist al familiei, bărbații-şi înşelau nevestele, nevestele-şi luau şi ele revanşa, sau luau chiar ele inițiativa unui adulter, chiar cînd partenerul legal nu călca pe de lături. Una dintre dentistele de la copii, măritată cu directorul unei mari întreprinderi, primea-n fiecare zi un buchet de flori de la

amant, încît ajunsese policlinica să semene a seră, fiindcă, soție «cinstită», doctorița nu-şi aprindea paie-n cap şi nu ducea florile acasă. Cît de naiv ar fi fost bărbatu-său, tot n-ar fi crezut că-n fiecare zi nevastă-sa primea de la pacienți un buchet care, după socotelile Florinei, costa măcar cît salariul dînsei pe-o săptămînă.

Un tehnician, coleg de-al ei, însurat, tată de copii, era-n amor cu-o asistentă, nemăritată pe cînd începuse idila lor. Cînd fata se măritase, iubitul o dusese la Sfatul Popular cu maşina lui, ca un tată care şi-ar fi condus fiica şi i-ar fi încredințat-o ginerelui. O măritase, făcuse şi ea copii – s-ar fi părut că tatăl ar fi fost «legitimul» – dar idila celor doi continuase. Atîta vreme cît nimeni nu te săpa, din cine-ştie-ce motiv – curent fiind cel de-a-ți lua locul – morala proletară stătea cuminte şi dormita ca atîtea alte baliverne din arsenalul Partidului.

Se spuneau şi bancuri politice acolo unde oamenii socoteau că se cunosc destul de bine şi că printre ei nu era nici un turnător. Cu tot ateismul comunist, lumea-şi boteza copiii, se cununa la biserică, se-nmormînta cu tot ritualul religios. Partidul se lămurise că Dumnezeu era blajin, tolerant cu necredincioşii, cărora le mergea strună, aşa că mai slăbise coarda şi față de credincioşi. Partinicii se frecventau ei între ei. În rîndul lor domnea frica mai abitir decît în rîndul cetățenilor de rînd.

Era şi lume care ținea casă deschisă, care primea în fiecare săptămînă, cu masă bogată, cu dans, cu muzică. O lume în care conta să-ți menții relațiile, să se ştie că eşti cineva. Mai era şi o lume a boemei artistice care-şi bea zilnic *whisky*-ul la „Athénée Palace", frecventa barul de la „Continental", se-mbrăca fistichiu, ignorînd cenuşiul gabardinei, uniforma activiştilor de Partid.

Era o majoritate care trăia modest: slujbă – casă, casă – slujbă şi care-şi permitea să meargă la un teatru, la un cinema şi căuta să aibă de Crăciun sarmale pe masă şi de Paşti miel.

Apoi – o minoritate: a celor care fuseseră expropriaţi, daţi afară din slujbe, unii trecuţi prin puşcărie şi prin domiciliu forţat, care ajunseseră la munci minore, cînd n-aveau o meserie pe care totuşi comuniştii s-o folosească: doctori, ingineri. Celor din urmă – chiar dacă nu ocupau postul pe care l-ar fi meritat – li se-ngăduia totuşi să-şi practice meseria.

Dacă n-ar fi dat boala peste Vetuţa, ea şi Florina s-ar fi-ncadrat între cei care aveau pe masă de Crăciun sarmale, de Paşti miel. Obsedată să cîştige bani, pentru a-şi îngădui să-şi facă un apartament, Florina mînca atît cît să nu moară de foame; tot ce era mai bun, în sărăcia lor, dîndu-i maică-sii, străduindu-se ca de Crăciun şi de Paşti să pună pe masă ceva care să semene a sărbătoare. Din felurile tradiţionale se săturau la Gogu şi la Catrina Eremia, care sărbătoreau totdeauna cele două evenimente ale creştinătăţii în familie: adică ei, Magdalena, fata lor, cu bărbatu-său, Mihu, Vetuţa şi Florina. Cuscrii familiei Eremia plecau totdeuna de aceste sărbători din Bucureşti. Tincuţa, sora Catrinei, şi le petrecea ţinînd seama de relaţii: cu oameni care le puteau fi de folos ei şi mai ales lui bărbatu-său, gazetar cunoscut şi talentat, care cutreiera lumea, adunînd în tolbă reportaje interesante ce însoţeau filme, adevărate evenimente pentru telespectatorii români.

Tincuţa făcuse un an la Facultatea de Ziaristică, pe care o abandonase, dîndu-şi seama că viaţa în gazetărie nu promitea cine-ştie-ce comoditate. În anul următor,

trecuse la Biologie. La sfîrşitul facultăţii, se regăsise cu un fost coleg de la Ziaristică, băiat care promitea; se măritase cu el, şi-n al doilea an de căsătorie făcuse un băiat, botezat Bogdan – unul dintre numele la modă ale vremii. Absolvind cu medie mare şi dispunînd de pile zdravene, venite dinspre bărbatu-său, Tincuţa se văzuse cercetătoare la un institut de specialitate. Nu-şi dădea sufletul muncind, fiindcă socotea că doar trăgînd cît mai mult chiulul se putea despăgubi, cît de cît, de ceea ce-o deposedase regimul comunist, naţionalizîndu-le părinţilor ei bunătate de avere. Contingentul chiulangiilor se compunea în mică măsură din cei care-aveau de răzbunat împotriva comunismului proprietăţi naţionalizate. Cei mai mulţi dintre cei care ar fi avut of-uri antiregim bine motivate, munceau pe brînci, de teama de-a nu li se imputa atitudinea de «lasă-mă să te las», ca expresie a mentalităţii burghezo-moşiereşti.

Chiulangeala Tincuţei se sprijinea pe faptul că bărbatu-său se număra printre cei care făceau legea-n gazetărie. Chiulul era de fapt o armă de protecţie împotriva regimului, inspirată de beneficiarii săi, adică de cei cu mapa. În Institut erau şi oameni pasionaţi de cercetare, pe care-i uita Dumnezeu cu ochii-n microscop şi-ngropaţi în maldăre de fişe. Tincuţa îi aprecia, dar nu se lăsa contaminată de asemenea morb. Preocuparea ei principală era Bogdan. Dîndu-şi seama că fiu-său nu era o lumină, Tincuţa se străduia să obţină cît mai mult din materialul oferit de natură.

Băiatul era înalt şi frumos. În primul rînd trebuia să aibă o condiţie fizică excelentă, obţinută prin gimnastică la sală şi acasă, prin înot şi prin tenis. Iar ca pregătire intelectuală: neapărat două limbi de circulaţie,

o cultură generală asigurată de lecturi obligatorii, de albume de artă şi de marea muzică a lumii. Băiatul se afla la un nivel mintal ce-l făcea în stare să se autoaprecieze, înţelegînd planul maică-sii de-a face din el un produs valabil oriunde, fără pretenţia de-a scoate însă flăcări pe nas. De comun acord cu maică-sa hotărîse să urmeze Medicina şi să devină neapărat chirurg, ajungîndu-i lui la ureche o vorbă a unui mare diagnostician care socotea că studenţii cei mai buni de la Medicină devin internişti, eşalonul doi – chirurgi, eşalonul trei – ginecologi, numiţi în glumă ornitologi. Bogdan se socotea pe sine eşalonul doi. Din clasa a zecea începuse o temeinică pregătire pentru o concurenţă care-o depăşea pe cea de la orice altă facultate.

În 1944, cel mai strălucit student la Medicină, pe-ntreaga Ţară, absolvise cu media 8 şi 14 sutimi; pe vremea lui Bogdan, cu-asemenea medie se putea să te afli sub linia admişilor. Generaţiei lui nu i se cerea să filtreze nişte cunoştinţe prin propria judecată, ci să le înregistreze ca un robot. Prima oară, căzuse la cîteva sutimi sub linia celor admişi. Tincuţa, fierbînd de furie, încercase să-ţi ţină firea pentru a nu-şi descuraja băiatul. «Bogdane, ca să intri la Medicină trebuie să fii un buldozer cu memorie şi-atît». «Buldozerul» se pusese pe-nvăţat totul pe dinafară şi-n anul următor eşecului fusese admis. În timpul studenţiei, rămăsese fidel aceleiaşi reţete care-şi dovedise neabătut eficienţa. Vremurile cînd Haţieganu te lăsa pentru toamnă dacă în vară, la examen, îi turuiai cursul lui, erau demult apuse. Venise vremea robotizării minţii şi a sufletelor.

În afară de fiu-său, Tincuţa nu făcea investiţii sufleteşti. Îşi respecta părinţii, lăsînd însă cea mai mare

parte a obligațiilor față de ei în grija lui cumnatu-său și-a soră-sii, că doar erau – unul doctor, cealaltă – farmacistă. Tincuței îi reveneau analizele. Ani de zile, cît părinții lor, farmaciști amîndoi, nu primiseră pensie – ca burghezo-moșieri – deși cotizaseră la Asigurările Sociale ca și salariații pe care-i avuseseră, greul căzuse pe capul Catrinei. Norocul ei că Gogu, bărbatu-său, nu-i ținea socoteală nici la bani, nici la mîncare, de fapt la nimic. Ea conducea casa și, cum se dovedea chibzuită în toate, el n-avea de ce să se plîngă și nici să-și vîre nasul în treburile gospodărești.

Catrina le dădea părinților ei din belșug, încît să nu le fie atît de dură pierderea averii, deși de cîte ori primeau simțeai umilința omului ajuns la mila altuia, fie acela oricît de generos. Domnul Șoimaru nu se sfiise să-i spună fiică-sii, Catrina, o data cînd aceasta le descărcase un coș plin de bunătăți: «Cînd ajunge părintele să primească de la copil e nefericit părintele, e nefericit și copilul». La toate protestele Catrinei, domnul Șoimaru, taică-său, o bătuse pe umăr și-i zîmbise cu amărăciune. Știa el bine ce spunea. Munceai o viață întreagă pentru a-ți căpătui copiii și pentru a-ți asigura un cheag la bătrînețe și deodată te vedeai dintr-o casă-ntreagă chiriaș într-o singură cameră – noroc și de-aia că era totuși în casa ta – și căzut satará-belea pe capul copiilor.

*

Trăgîndu-se din familie de intelectuali, de vreo cinci generații, ca și nevastă-sa, Aglae, farmacistul Șoimaru nu fusese-ncîntat de bărbații pe care și-i luaseră fetele

lui. Cea mare, Catrina, pe doctorul Gogu Eremia, şef de promoţie, nimic de zis, dar cu o mamă analfabetă, deşi femeie înstărită şi destoinică; iar Tincuţa, un ziarist, cap de afiş în meserie, dar fiu de negustor, devenit, după naţionalizare, vînzător la un magazin de pînzeturi, însurat cu-o armeancă. Dacă medicina fusese şi rămăsese o meserie serioasă, gazetăria nu i se părea farmacistului Şoimaru meserie de nădejde. Cînd fetele ceruseră părerea părinţilor despre aleşii lor, prezentîndu-i mai întîi, farmacistul Şoimaru le spusese: «Deschideţi bine ochii, să nu regretaţi. Părerea noastră, a mea şi a Aglaei... e frumos din partea voastră că ne-o cereţi, dar voi vă măritaţi, deci părerea voastră contează». Fetele înţeleseseră că părinţii nu erau entuziasmaţi de alegerea lor, dar nu se lăsaseră descurajate şi-şi văzuseră de treabă.

Catrina, suflet deschis, dornică să aibă casa ei, copilul ei, bărbatul ei, se măritase din dragoste cu tînărul doctor Goğu Eremia, a cărui origine nu i se părea un cusur. Tincuţa, soră-sa, socotise că dacă se sărutase cu un băiat trebuia neapărat să se mărite cu el şi nicidecum din vreo pornire mai adîncă. Tincuţei i se păruse totdeauna că părinţii o iubeau mai mult pe Catrina decît pe ea. Drept care, le cîntărea fiecare gest, fiecare vorbă şi mai ales darul lor de ziua fiecăreia dintre ele. Avînd ideea că nu era pe plan de egalitate cu soră-sa, Tincuţa se vîrîse încet şi subtil pe sub pielea mătuşă-sii Marta, sora Aglaei Şoimaru, căsătorită din tinereţe cu un avocat plin de bani, mult mai în vîrstă decît ea, care-o lăsase de mult văduvă, dar nu s-ar fi putut spune că neconsolată. Marta, farmacistă şi ea ca şi soră-sa, nu profesase niciodată.

Cît îi trăise bărbatul, se mulțumise cu ținutul casei, cu voiajurile în străinătate și cu adunarea unor obiecte de artă și a unor bijuterii de mare valoare, care-i asiguraseră un trai mai mult decît decent și-n vremea comunismului, cînd nu primea decît pensia ce-i revenea după răposatul ei soț, de la Casa Avocaților. Asta ca venit fix. Nepoată-sa, Tincuța Șoimaru, stimulată de bijuteriile mătușă-sii, Marta, făcuse studii cu privire la pietrele prețioase: și din cărți și pe văzute.

Marele bijutier Papazian – într-o vreme cînd o categorie de oameni ajunsă în sapă de lemn își vindea bijuteriile – prin recomandări, strînsese un grup de domnișoare cultivate și prezentabile care să meargă la domiciliul celui care voia să vîndă și să i se aprecieze obiectul sau obiectele destinate înstrăinării. În acest scop, tinerele prețuitoare fuseseră școlite cu materialul didactic în față. Tincuța se dovedise cea mai pricepută și mai intrepidă dintre toate. «Păcat de vremurile astea, altfel ce achizitor și ce intermediar ai fi fost dumneata pe piața diamantelor, domnișoară», îi spusese odată marele bijutier Tincuței. Ea n-avea nevoie nici de cîntar, nici de lupă mono-oculară pentru a-ți spune, cu-o eroare minimă, cîte carate avea o piatră, nemaivorbind de puritatea și de proveniența ei: smarald sud-american, african, siberian, de pildă.

Cînd mătușa Marta se hotăra să vîndă o bijuterie, Tincuța făcea pe dracu-n patru și o cumpăra la prețul cel mai mare la care s-ar fi putut vinde. Nu-i plăcea s-o păcălească pe mătușă-sa, mai ales că ar fi fost și greu, aceasta fiind la curent cu «mercurialul» pieței mai ceva decît cel mai priceput misit. La fiecare vînzare, Marta îi oferea nepoată-sii un comision, refuzat totdeauna.

Tincuța nu purta bijuteriile cumpărate de la mătușa Marta nici în locuri total străine de cunoștințele acesteia. Le ținea într-o casetă de unde le scotea din cînd în cînd, se-mpodobea cu ele cîteva minute, se uita în oglindă, apoi le-așeza înapoi în ascunzătoarea știută numai de ea.

De fapt, mătușa Marta o prefera pe Catrina, fire deschisă, optimistă, veselă, cu un fizic amintind de Orientul Apropiat: suplă, înaltă, cu sîni superbi, cu încheieturi fine, ca un animal de rasă, cu un oval perfect al feței, din care țîșnea o gură cu buze cărnoase și ispititoare, peste niște dinți ca laptele, un nas drept cu aripi subțiri, ochi negri, ușor protuberanți, împrejmuiți de gene dese și lungi, străjuiți de sprîncene groase ce-ajungeau pînă către părul capului, sîrmos și ondulat natural. Catrina nu era frumoasă, dar avea pe vinoncoa' mai mult decît unele adevărate frumuseți. Fire deschisă, mereu atentă să nu jignească, din prea mare sinceritate, pe nimeni, cu vorba, cu fapta și chiar cu un gest, ceea ce nu s-ar fi putut spune despre Tincuța, care era însă eficiența întruchipată, adică exact ceea ce-i trebuia mătușii Marta.

Catrinei i se părea firesc să-și urmeze bărbatul în fiecare lună la coana Atena, soacră-sa. Deși analfabetă, coana Atena socotea mai ceva decît unul cu carte și nu se putea spune că izbutise cineva s-o tragă pe sfoară la prăvălie, la pămînt, ori la moară. Bunicii Atenei, ciobani cu mii de oi, veniseră din Grecia și se statorniciseră în Cîmpia Dunării. Cumpăraseră pămînt, deschiseseră prăvălii, își făcuseră case de se-nvîrteau după soare, își căsătoriseră fetele cu săteni români bogați. Cum feciori n-avuseseră, li se stinsese numele.

Nimeni nu mai ştia că pe bunicii coanei Atena şi-ai soră-sii, Eleni, devenită Lenuţa, îi chemase Mavromati. Oricum, sătenii le spuneau «grecii», Mavromati fiind un nume prea complicat pentru ei. Şi Atena şi Lenuţa se îmbrăcau ca la oraş, se pieptănau cu coc prins cu spelci de bagá, purtau la gît ceas de aur pe-un lanţ gros cît degetul. Lumea din sat – fiecăreia în alt sat – le spunea «cocoană».

Fără să se fi ţinut cu nasul pe sus, cele două surori nu şedeau la taină cu femeile pe şanţ ci, în puţinul timp liber, cît le lăsa gospodăria, coseau la gherghef sau lucrau ceva din igliţă, gulere spumoase de pus garnitură la o rochie, dantelă de-mpodobit feţele de masă ori cearşafurile de pat. Atena îşi crescuse copiii cu gînd de-a face dintr-înşii oameni aşezaţi şi cu-nvăţătură. Pe vremea ei, copiii rămîneau pe lîngă părinţi, încercînd să-şi sporească averea. Fetele erau măritate la cinşpe-şaişpe ani, iar părinţilor, deşi unii înstăriţi, cu cheag la teşcherea, nu li se părea că ele aveau nevoie de carte pentru viaţa care le-aştepta.

Fără să i se plîngă vreodată lui taică-său, Grigore Panduru, coana Atena fusese nemulţumită toată viaţa în sufletul ei că nu ştia carte. Îi fusese ruşine să-şi pună copiii s-o-nveţe. Prima nevastă a lui Grigore Panduru, Antigona, mama fetelor, murise pe cînd Atena avea al treilea copil. Fusese o femeie supusă, care nu ieşise din vorba bărbatului, făcîndu-i toate voile, încît el ajunsese să se socotească buricul pămîntului. Văduv, nu-i convenise traiul rînduit de fiică-sa, Atena şi, pînă să-mplinească răposata anul, se şi-nsurase. Pînă la nouăzeci şi doi de ani îngropase cinci neveste.

Văduvă, Atena îl luase pe lîngă ea, ca să nu-i mai poarte grija, deşi moşul era verde şi mergea drept ca un

par. «Ateno, taică, m-am gîndit să mă-nsor». «Tată ! La vîrsta dumitale, Doamne fereşte ! Ce-ţi lipseşte la casa mea ?». «Taică, m-ar bate Dumnezeu să spun că-mi lipseşte. Numai că, vezi tu, fiecare la ciobul lui». «Tată, ne rîde satul». «Fii pe pace că satul e-nvăţat». Şi, la nouăzeci şi doi de ani, moşul se-nsurase cu-o văduvă mai tînără decît fetele lui. Urmaseră şase ani de trai fericit pentru Grigore Panduru care, în fine, aflase o nevastă care să-l petreacă la loc cu verdeaţă, jelindu-l ca pe-un flăcău, în timp ce fetele lui mergeau tăcute şi ruşinate de-o parte şi de alta a carului, numai să nu fie-n rînd cu văduva-ndurerată.

Eleni şi Costică, sora şi cumnatul Atenei, n-avuseseră copii. Îşi apropiaseră o nepoată a lui Costică, femeie cu frica lui Dumnezeu, care-i îngrijise pînă-n ultima lor clipă, mai mult decît dacă le-ar fi fost copil adevărat. Acesteia îi lăsaseră moştenire toată averea din sat, doar o căsuţă din Bucureşti o trecuseră pe numele Vetuţei, fata cea mică a Atenei.

Atena îşi lăsase copiii să se căpătuiască fiecare cu cine-i fusese voia. Cînd cel de-al doilea fecior al ei, ofiţer de cavalerie, se-nsurase cu o fată fără zestre, de dragul căreia părăsise armata, urmînd să-şi aducă nevasta în casa părintească, fiindcă alta n-avea şi nici surse de trai, coana Atena o primise pe nora săracă şi orfană fără să crîcnească, ba chiar cu bunăvoinţă. Nu-i amintise fiului ei pogoanele pe care le vînduse ca să-i cumpere cal de rasă şi garderobă, cum se cuvenea unui ofiţer de cavalerie. Ofiţerii trebuiau să se conformeze unui anumit statut de eleganţă; de-aceea nu li se-ngăduia să se-nsoare cu femei care nu prezentau o bunăstare obligatorie, în lipsa căreia ofiţerul trebuia să

ceară dispensă pentru căsătorie din partea majestății-sale regele. Dispensă acordată, fiind foarte rar cerută, deoarece ofițerii nu dădeau năvală spre fetele sărace.

Sabina, soția lui Vasile, își adusese mobila rămasă de la părinții ei, lucruri unul și-unul și un pian, ceea ce dovedea că oamenii nu fuseseră niște tîrîie-brîu. Amîndoi profesori, muriseră împreună într-un accident de tren. Fata, Sabina, era studentă la Litere și la Filosofie cînd îl cunoscuse pe Vasile. Coana Atena, ca o femeie rămasă de tînără fără mamă, ba încă și văduvă pe deasupra, se punea în locul noră-sii și socotea că luînd-o de la facultate, fecioru-său Vasile îi stricase rostul. Fata se pregătea să fie profesoară, deci să aibă un ban al ei de care să nu dea socoteală nimănui. Coana Atena-și aducea aminte că stăpînă cu-adevărat în casa ei fusese doar cînd îi murise bărbatul, care n-o asuprise și n-o umilise în nici un fel, dar nici nu i-ar fi cerut vreodată părerea. Atena gîndea că fiu-său se lăsase de armată nu doar din pricina căsătoriei cu Sabina, ci mai ales fiindcă se săturase de asprimea vieții militare.

În privința Sabinei, trimitea și el hîrtie la Rege și primea și el dreptul s-o ia de nevastă, că doar nu se prăpădea pămîntul de mai întîrzia cu-nsurătoarea cîteva luni, hai, un an. Coana Atena, învățată să se conducă după mintea proprie și după ce-i punea prezentul în față și nicidecum după «ce-ar fi fost dac-ar fi fost», văzîndu-l pe fiu-său, Vasile, instalat cu nevastă în casa ei (care sigur lui avea să-i rămînă, cum era datina – cine stătea cu părinții moștenea casa), hotărîse să se tragă și dînsa la odihnă după o viață de muncă istovitoare și le spusese fiului și nurorii: «Copiii mei, de-acum înainte voi sînteți stăpîni aici, iar eu, ca o femeie bătrînă ce sînt, vă ajut cu

atît cît îmi mai stă-n puteri şi cu un sfat, dacă mi-l cereţi. Dumnezeu să v-ajute să trăiţi în bună-nţelegere !».

Ea îi ajutase la creşterea copiilor, fără să-şi contrazică nora, fată de oraş, cu părerile ei despre felul de-a-i îngriji, diferit de-al coanei Atena, mamă a trei băieţi şi două fete. Mulţumirea bătrînei venea de la înţelegerea între fiu-său şi noră-sa. Vasile se uita numai în gura neveste-sii, trecînd-o pe coana Atena pe planul doi. În sinea ei o rodea că nu mai era ea stăpîna casei, dar tăcea şi-nghiţea, aducîndu-şi aminte o poveste pe care o-nvăţaseră copiii la şcoala primară. Odată, revărsîndu-se un rîu în urma unei ploi potopite, apa ajunsese pînă-n susul copacilor, unde-şi aveau păsările cuib. O gaie, străpungînd cu ochii năvala de ape îşi făcuse socoteala că numai zburînd peste rîul năboit putea ajunge la loc uscat. Dar ce să facă ea cu ăi trei pui care, neştiind încă să-şi ia zborul, ar fi trebuit căraţi în spinare ? Ce să facă ? Putere avea să ducă doar unul. Cu inima strînsă, hotărîse să-i pună la o-ncercare. «Puişorii mamei, ce-aveţi voi de gînd să faceţi cîndăţi fi mari ?». «Eu am să stau numai pe lîngă tine, mamă, şi-am să-ţi port de grijă», răspunse unul dintre pui. «Eu, mamă, am să-ţi aduc să mănînci tot ce-o fi mai bun: puişori fragezi, şoricei, ca să te răsplătesc pentru ce faci tu pentru noi», spusese al doilea pui. «Dar tu ?», îl întrebă gaia pe cel de-al treilea, care nu se-nghesuia la răspuns. «Eu ? Eu am să-mi fac cuibul meu, am să am puii mei şi-am să am grijă de ei». Cu strîngere de inimă, gaia îi spusese ăstuia: «Urcă-te-n spinarea mea». Şi fără să mai privească-n urmă la ceilalţi doi pui lăsaţi pradă apelor, cu inima ca plumbul, îşi luase zborul cu singurul care n-o mînţise. «Bună povaţă sînt poveştile», gîndea coana Atena, uitîndu-se

la fiu-său, puiul găii scăpat de năvala apelor. «Lor să le meargă bine. Mie mi-a trecut vremea. Vremea îți macină trupul, te dă înapoia ălor tineri, doar sufletul ți-l lasă, coclit, amărît, cu dor de ducă».

O mamă cu mai mulți copii, chiar dacă nici față de sine însăşi nu vrea să recunoască, totuşi pe unul dintr-înşii îl iubeşte mai mult decît pe ceilalți. Ei, cel mai drag îi era Vasile. Sabina, noră-sa, femeie harnică şi cu judecată sănătoasă, era însă nepăsătoare față de orice şi de oricine în afara bărbatului şi-a copiilor ei. Deşi nora se purta față de coana Atena ca o stăpînă cu milă față de-o slugă bătrînă, soacra se făcea că n-aude, nu vede. Se gîndea că, de dragul lui Vasile, noră-sa îşi stricase viața de orăşeancă şi de viitoare profesoară. Dacă tot dăduse oraşul pe sat, fată de profesori, crescută cu bonă nemțoaică, măcar să se simtă stăpînă.

Atena fusese o mamă aspră, adică nu-şi ninirise copiii şi nu le ținuse niciodată partea cînd se certau cu tovarăşii de joacă şi veneau să i se plîngă. «Eu nu m-amestec între voi, copiii. Voi vă certați, voi vă-mpăcați. Şi nici să-i trag la răspundere pe părinți pentru nefăcutele copiilor. Sînt vreunii răi, nu vă mai jucați cu ei».

Chiar dacă n-avusese nici un conflict deschis cu noră-sa – motive aflîndu-se destule – coana Atena şi-ar fi dorit să stea cu una dintre fetele ei. Cea mare, Elenuța, fina mătuşă-sii Eleni şi-a unchiului Costică, rămăsese la treizeci de ani văduvă cu trei băieți. Bărbatu-său, Firu Demetriad, murise în trei zile de pneumonie, la fel ca socru-său, bărbatul Atenei. Fiind pe-atunci o perioadă proastă pentru afaceri, Firu, negustor de cereale, era-n pragul falimentului cînd dăduse moartea peste el: în casă aveau cu totul şi cu totul trei lei.

În disperarea şi-n năuceala ei, la cine să fi cerut ajutor Elenuța ? Fratelui care se afla cel mai aproape. Înhămase caii la trăsură, Gheorghiță, vizitiul, dăduse bice şi nici nu ştiau cînd ajunsese în curtea coanei Atena. Elenuța intrase ca o vijelie-n casă unde-i aflase pe toți la masa de dimineață. Fără să dea măcar ziua bună, dintr-o suflare le spusese: «A murit Firu şi n-am decît trei lei în casă. Vasile, împrumută-mă de nişte bani ca să-l înmormîntez».

Vasile schimbase repede o privire cu nevastă-sa şi din ochi se-nțeleseseră asupra răspunsului: «Soru-meo, eu bani de-mprumutat n-am. Iar tu n-o să rămîi cu bărbatul ne'ngropat». Elenuței îi pierise glasul. Rămăsese cu mîinile-n aer; părea un om lovit cu un topor în moalele capului, rămas încă o clipă-n picioare în virtutea inerției. Coana Atena se ridicase de pe scaun şi-i spusese fiică-sii cu glas poruncitor, pe ceilalți neînvrednicindu-i nici măcar cu o privire: «Mergi la trăsură; acuş vin şi eu». Se dusese apoi în odaia ei, se-mbrăcase toată în negru, îşi pusese basmaua neagră pe care-o purtase după bărbatu-său şi-şi adunase ultimul creițar din banii puşi de-o parte: banii de-nmormîntare. Îşi vîrîse sub bluză ceasul de la gît şi o punguță cu şnur pe care o scosese de pe fundul lăzii ei de zestre. În punguță avea nişte galbeni împărăteşti. Trecuse prin camera unde fiu-său, noră-sa şi cei doi nepoți rămăseseră la masă, înțepeniți de atitudinea ei, şi din uşă le spusese: «Rămîneți sănătoşi». Vasile, care nu-ndrăznise s-o conducă pe soră-sa plecată dintre ei ca o furtună, găsise potrivit s-o-ntrebe pe maică-sa: «Şi pe Firu cînd îl îngroapă ?». «Ca pe orice creştin, a treia zi. Poimîine».

În trăsură, fără nici o vorbă, Atena îi pusese fiică-sii în mînă punga cu banii. Ei nu-i mai rămăsese nici de lumînare. Tot restul vieții și-l petrecuse împărțind greutățile și sărăcia cu această fiică. Avusese o singură rugăminte: să fie-ngropată lîngă părinții și lîngă bărbatul ei, în satul ei. Fără praznic de-ngropăciune, fără parastase. De pomană: o cană cu apă și un codru de pîine, unui om nevoiaș. În casa făcută de ea și de bărbatu-său, rămasă copilului ei cel mai iubit, nu mai călcase niciodată.

Cînd Gogu terminase facultatea și hotărîse să se-nsoare, își adusese viitoarea nevastă s-o cunoască pe maică-sa, Atena, și pe soră-sa, Elenuța. Nunta o făcuseră la București, părinții fetei poftind, după cuviință, toate neamurile ginerelui. Atena și Elenuța, în vederea acestei ceremonii se-mbrăcaseră cu tot ce-aveau mai bun și, deși de mult nu se mai purtau ceasuri pe lanț, ele și le puseseră pe-ale lor la gît. Cînd li se născuseră copiii, Atena și răposatul ei bărbat, Gheorghe Eremia, le cumpăraseră fiecăruia ceas de aur cu lanț. Coana Atena avea să-i pună nurorii-n pantof un galben împărătesc, așa cum era obiceiul pe vremea cînd se măritase ea.

Coana Atena și Elenuța fuseseră găzduite în apartamentul tinerilor însurăței, într-un bloc abia dat în folosință. Și Atenei și Elenuței le bătuse inima în ascensor, ca omului care face pentru prima oară cunoștință cu-asemenea cutie mișcătoare. Atena îl rugase pe fiu-său să-i arate cum se deschidea și cum se-nchidea apa la chiuvete și cum se proceda pentru curățarea closetului. Elenuța, deși trecuseră ani buni de cînd fusese internă la „Notre-Dame", nu uitase cum funcționau robinetele

şi rezervorul closetului, numit la oraş «veceu», adaptare autohtonă după englezescul W. C., *water closet.*

Fără să fi fost fericiţi din cale-afară de alegerea fiicei lor, farmaciştii Şoimaru hotărîseră să acorde toată atenţia familiei ginerelui şi toată cinstea mamei acestuia care, deşi nu era de-aceeaşi condiţie cu ei, era o femeie care crescuse cinci copii singură şi se străduise şi chiar izbutise să facă oameni dintr-înşii. Farmacistul o poftise pe coana Atena în capul mesei, în calitate de soacră-mare. «Domnule farmacist», i se-adresase Atena cuscrului ei, «la noi la ţară, în capul mesei stă cruce de voinic, nu muiere, aşa că staţi dumneavoastră-n capul mesei». «Cuscră, dar dumneata eşti soacră-mare, dumitale ţi se cuvine să stai în capul mesei». «Oi fi eu soacră-mare, dar mai bine o să vă şadă dumneavoastră să fiţi în capul mesei şi eu alături, în dreapta».

Cînd se sfîrşise nunta şi tinerii o porniseră spre Sinaia, coana Atena îşi luase rămas-bun de la cuscri, încredinţată că feciorul ei nimerise între oameni de omenie. «Domnule farmacist şi doamnă farmacistă, eu vă mulţumesc pentru cinstea pe care ne-aţi făcut-o mie şi copiilor mei. Noi nu sîntem de rangul dumneavoastră, dar Gogu e suflet bun şi om de nădejde. Poate-or fi purtări de-ale lui care nu v-or fi pe plac. Nu vă sfiiţi să-i spuneţi, ca s-ajungă şi el om ca dumneavoastră. I-am crescut şi eu cum m-am priceput. Dar la ţară e una, la oraş e alta. Să le-ajute Dumnezeu să se-nţeleagă şi să aibă casă bună unul cu altul». Nu-şi putuse împiedica un gînd spre Vasile şi spre Sabina cînd rostise ultimele cuvinte.

La nunta lui Gogu, Atena se purtase la fel cu toţi copiii ei, cu nurorile şi cu ginerele, fără să-şi caute de vorbă cu vreunul anume, ca să nu fie nevoită ori să-i

spună lui Vasile nişte vorbe de să-i duduie urechile ori să nu-l bage defel în seamă. Aşa, purtîndu-se ca o soacră-mare şi ţinîndu-se lîngă cuscru-său, nu se băgase de seamă distanţa pe care-o pusese Atena între ea şi neamul ei. Atena nu suflase nimănui vreo vorbă, iar Elenuţa nici atît despre ce se petrecuse între ea şi Vasile la moartea lui Firu. Li se păruse firesc tuturor ca o mamă să-şi ajute fata într-o situaţie grea. Dar nu se putea ca lumea să nu bage de seamă că, deşi doar la şapte kilometri distanţă de casa ei, coana Atena nu mai călcase niciodată pe-acolo, iar Elenuţa nu se mai văzuse cu frate-său şi cu familia acestuia de la moartea lui Firu.

Fiul cel mare al Atenei, Ştefan, mult prea ocupat cu afacerile, de care se-apucase îndată ce terminase liceul, îşi vedea cînd şi cînd mama, venind cu maşina – lucru rar pe acea vreme – încărcat cu daruri pentru ea, pentru soră-sa Elenuţa şi pentru băieţii ei. Ştefan cîştiga mult, dar era mînă spartă şi mare jucător de cărţi, ceea ce-o nemulţumea pe Stela, nevastă-sa, care avea o gospodărie grea de dus în spinare şi doi copii de crescut. Coana Atena, din mila lui Dumnezeu, n-avea s-apuce ruina acestui fiu al ei şi moartea lui timpurie.

Vizitele lui Ştefan la maică-sa şi la soră-sa se petreceau într-o repezeală şi-ntr-o vijelie de parcă-l fugăreau lupii. Cele două femei abia de-apucau să-l întrebe ce-i făceau nevasta şi copiii şi să-i dea o cafea, pe care el o bea plimbîndu-se de colo-colo-n odaie, că se şi uita la ceas şi-o lua din loc la iuţeală. Coana Atena îl petrecea din ochi pînă ce nu-i mai vedea maşina, şi clătina din cap a-ngrijorare. «Doamne, cu cine-o semăna omu' ăsta ? Cu mine – nu, cu tată-său – nu. Tata a avut damblaua cu nevestele, dar încolo a fost om chibzuit. Şi gineri-miu,

Adrian, să-şi toace el averea cu polițe la toate băncile, ca s-ajute lumea din sat ! Dac-o ajunge-n sapă de lemn ia să vedem dacă sare satul să-l ajute ? Fie-mea, Vetuța, se dă de ceasu' morții că n-are copii. O şti Dumnezeu ce face. Adrian vrea s-ajute pe tot omul în nevoie, dar de el şi de nevastă-sa nici că-i pasă. Dacă stau bine să mă gîndesc, ăl mai bine a nemerit-o Gogu; bine şi Vasile, că e pe-un gînd şi pe-un pas cu nevasta». După fiecare vizită a lui Ştefan, coana Atena rămînea cu ochii-n gol şi cu mintea năpădită de gînduri şi de grija copiilor ei, oameni în toată firea. «Doamne, dac-ar şti omul la ce face copii... O mamă nici în mormînt cred că n-are linişte. Sînt oameni toți, la casele lor, fiecare cu norocul şi cu mintea lui, dar mie grija lor tot nu-mi dă pace».

La şaizeci şi patru de ani, Atena făcuse o pneumonie ca bărbatu-său şi ca gineri-său, Firu. Fiu-său Gogu, doctorul, era plecat din Bucureşti cu nevasta şi cu fata. Ceilalți doi feciori cu nevestele, duşi la băi, ca şi Vetuța şi Adrian. Doctorul de plasă îi dăduse tot ce se pricepuse şi venise-n fiecare zi s-o vadă. Zăcuse trei zile. De cînd căzuse la pat o-ntreba mereu pe Elenuța: «Cînd se face de şase ? Ia uită-te tu la pendulă». A treia zi, la şase după amiază punct, oftase o dată uşor şi-nchisese ochii. Pentru totdeauna.

*

Elenuța îşi dusese mama, aşa cum îi făgăduise, lîngă părinții şi lîngă bărbatul ei. Carul cu trupul coanei Atena fusese petrecut de Elenuța, de cei trei băieți ai răposatei, de doi preoți şi de nişte vecine din satul moartei, adunate de cîntarea preoților cînd se oprise

carul în fața casei în care cea plecată dintre vii își petrecuse mare parte din viață. Li se mai alăturaseră și niște copii, care se buluciseră la răspîntii asupra bănuților azvîrliți de fiica moartei pentru trecerea vămilor. Urmaseră carul pînă la cimitir cu gîndul la colivă și la colaci.

*

Farmaciștii Șoimaru și-ar fi dorit gineri și, prin urmare, cuscri din lumea lor. Cuscri care să-i invite și pe care să-i invite, stînd de vorbă despre o carte, un autor, o piesă de teatru, o expoziție de pictură, de sculptură, un eveniment monden sau politic. Nu se puteau plînge că ginerii sau cuscrii li s-ar fi vîrît în suflet. Pe Atena, mama lui Gogu, o văzuseră o singură dată: la nunta Catrinei, unde Atena și familia ei se purtaseră cum nu se putea mai cuviincios, arătînd și bun-gust în alegerea darurilor pentru tinerii căsătoriți. Farmaciștii fuseseră impresionați de galbenul pe care Atena îl strecurase în pantoful miresei – obicei de care dînșii, orășenii, n-auziseră – de aerul vetust al Atenei și-al Elenuței, cu hainele lor bune dar demodate și cu ceasurile lor cu lanț; ca niște apariții dintr-o piesă de teatru sau dintr-un film cu acțiunea în trecut, purtîndu-se însă firesc, potrivit împrejurării. Două femei care-și cunoșteau condiția și nu se străduiau să pară altceva decît erau, ținîndu-se demn și nicidecum ca un cîine al nimănui, umblînd cu coada-ntre picioare și temîndu-se de lovituri.

Gogu avea să mențină relații cordiale cu socrii, nevrînd s-o-ndepărteze pe Catrina de părinții ei, cu-atît mai mult cu cît Catrina mergea, împreună cu Gogu, de cîteva ori pe an de la București pînă la Dunăre, în

Oltenia, pentru a-i vizita familia. Catrina era omul în prezența căruia oricine se simțea în largul lui, ea găsind subiect de vorbă şi cu măturătorul de stradă. Nu simțea nevoia să se-nfoaie-n fața nimănui cu ştiința ei de carte, cu-acele cunoştințe de cultură generală cîştigate la-ndemnul părinților, din proprie dorință şi din curiozitate. Fusese plăcut surprinsă şi la fel de surprinşi părinții ei cînd văzuseră cîtă carte ştia Gogu şi cît de avid era să-şi lumineze mereu mintea. Nu era zi în care Gogu să nu pomenească o vorbă a coanei Atena. «Gogule, ce crezi tu că ai învățat cel mai de preț de la coana Atena ?», îl întrebase într-o zi Catrina. Gogu se gîndise o clipă, apoi îi răspunsese privind cu duioşie în zare, ca şi cînd s-ar fi aflat în fața maică-sii: «Mai întîi să nu-mi fie ruşine să-ntreb ceea ce nu ştiu; să nu mă ruşinez de ceea ce sînt şi să nu vreau să par altceva. Să-l respect şi pe cel mai prăpădit şi mai amărît om. Şi să mă tem de blestemul nevinovatului». «Adică ?». «Adică să nu nedreptățesc pe nimeni. Fiindcă blestemul celui nedreptățit te ajunge». «Şi tu crezi că e aşa ?». «Chiar dacă risc să-ți par un fel de babă habotnică, eu cred, Catrina, eu cred în blestem, chiar cînd nu e rostit ca blestem. Cînd spui doar, cu privire la cel care te nedreptățeşte „Vezi-l, Doamne !"». «Şi eu cred în Dumnezeu, Gogule. Dar oare pedeapsa şi răsplata încep chiar de pe lumea asta ?». «Sînt convins că da: o formă de pedeapsă e remuşcarea. În meseria mea văd oameni care stau să-şi dea sufletul. Puțini sînt cei care nu-şi mărturisesc un păcat, ca şi cînd eu aş fi preot şi le-aş putea făgădui iertarea. De la mama am învățat să nu-mi încarc sufletul cu păcate». «Gogule, cum de nu v-a-nvățat coana Atena greceşte ?». «Tata a fost român, tatăl

mamei – român. Bunica Antigona, mama mamei şi-a mătuşii Eleni – Lenuţa – vorbea greceşte doar cînd era ea cu fetele ei. Niciodată faţă de bunicul. Iar mama vorbea greceşte cu soră-sa, căreia-i spunea Eleni, doar cînd erau numai ele două. Cum apărea unul dintre noi, vorbeau româneşte. Nu uita că noi am crescut într-un sat în care în afară de români doar ţiganii făceau parte din peisaj. Mama n-a vrut să ne simţim străini între oamenii din sat». Şi Gogu tăcea şi o mare tristeţe i se-ntipărea pe chip. Pentru el, a nu fi fost lîngă mamă-sa în ultimele ei clipe şi a n-o fi petrecut pe ultimul drum, însemnase o mare durere.

*

Gogu o ajutase cît putuse pe Elenuţa, înlesnindu-le un rost celor trei băieţi ai ei: cel mare căpătase bursă la liceul militar, ceilalţi doi – la şcoala normală. Cînd Stela ajunsese-n sapă de lemn, după moartea lui Ştefan, îi oferise ajutorul fără ca ea, fire mîndră, să i-l ceară. Venise apoi rîndul Vetuţei căreia, de bine, de rău, îi făcuse rost de-o pîine şi care, de n-ar fi dat boala peste ea, harnică şi pricepută cum era, s-ar fi descurcat. Faţă de Florina, Gogu, Catrina şi fata lor, Magdalena, aveau o adevărată admiraţie, pentru maturitatea şi pentru chibzuinţa ei de-a trece prin năvala vieţii cu o barcă spartă-n fund, fără să se vaite, fără să se căineze şi fără să ceară nimănui milă şi pomană.

Singurul care n-avusese niciodată nevoie de ajutorul nimănui şi care se-arătase distant cu familia era Vasile. Cînd se măritaseră, Elenuţa şi Vetuţa primiseră zestrea-n bani. Despre ceea ce rămînea de pe urma coanei Atena

nu se vorbise niciodată. Cum surorile şi cei doi fraţi nu ridicaseră nici o pretenţie în această privinţă, Vasile nu deschisese vorba despre vreo împărţeală, aşa că rămăsese stăpîn pe toată averea părintească, nestingherit decît de venirea comunismului, cînd se mutase la oraş unde, cum şi ce fel, dusese o viaţă fără lipsuri, dar nici să bată la ochi. Fără să vorbească între ei, Gogu, Elenuţa, Vetuţa şi Stela bănuiau că Vasile şi Sabina îşi făcuseră provizie de aur şi de alte lucruri preţioase pe care le vindeau treptat şi cu fereală, ştiuţi probabil numai de nişte prieteni de la Bucureşti, de care se-arătau foarte apropiaţi.

Cînd venise comunismul, copiii lui Ştefan şi-ai Elenuţei îşi cîştigau de pe-acum pîinea. Ai lui Vasile, ca şi fata lui Gogu, aveau să-şi facă facultatea în plin comunism, iar mezina verişorilor, Florina, fiica Vetuţei, se putea numi copil al comunismului, crescută după model sovietic: creşă, grădiniţă săptămînală, semiinternat, fiică de deţinut politic, mort în puşcărie. Tot tacîmul.

*

Între Tincuţa şi soră-sa, Catrina, fiicele farmaciştilor Şoimaru, era o diferenţă de zece ani. Catrina era aproape domnişoară cînd soră-sa încă se mai hîrjonea cu păpuşile. Catrina se purtase cu jucăriile de parcă ar fi fost fiinţe sensibile la durere şi la mîngîiere. Tincuţa, fără să le brutalizeze, nu se lăsa pînă ce nu le desfăcea bucată cu bucată şi pînă ce, cu-aceeaşi răbdare, nu le făcea la loc. Dacă cineva spunea ceva şi ea nu pricepuse, striga autoritar: «Mai spune o dată ca să-nţeleg».

Dacă i se repeta şi tot nu desluşea cele spuse, bătea cu pumnu-n masă şi cu piciorul în podea şi striga din nou şi mai poruncitor: «Încă o dată, că n-am înţeles».

La grădiniţă inventa tot felul de jocuri la care ea era şeful. Cînd soră-sa, Catrina, începuse cu mersul pe la ceaiuri, cum intra pe uşă o punea să-i povestească tot: cum era casa unde fusese invitată, ce mobilă, ce covoare aveau gazdele, ce şi în ce le servise, apoi cine participase la petrecere, cum fuseseră îmbrăcate fetele, cum se purtaseră băieţii. Tincuţa se simţea frustrată ori de cîte ori i se părea că i se-ascunde ceva. Cum în casa lor erau uşi capitonate, oricît îşi ciulise urechile nu izbutise să afle ce vorbeau părinţii ei cînd nu era nimeni de faţă. Auzise ea odată la mătuşă-sa, Marta, cum se poate deschide un plic, la aburi, şi cum se putea lipi la loc, fără să se cunoască, folosind fie gumă arabică, întinsă cu un chibrit, ori cu o scobitoare, fie albuş de ou. Din puşculiţa ei, purcel cu dop pe burtă, îşi trăsese cîţiva creiţari din care cumpărase plicuri şi gumă arabică şi se-apucase de experimentat metoda dezlipit-lipit, care-i reuşise perfect. Din acea zi, nici o scrisoare primită de părinţii ei ori de soră-sa nu rămăsese necitită.

O singură dată aflase una care o făcuse să-i bată inima. Îi era adresată tatălui ei. Începea cu «soarele meu iubit» şi sfîrşea cu «aceea care nu te poate uita». Semnătura era un G. Scrisoarea evoca în termeni decenţi o scurtă şi pasională întîlnire între farmacistul Şoimaru şi acea G. În faţa Tincuţei se iscase, la zece ani cîţi avea, o gravă problemă de conştiinţă: ce să facă ea cu scrisoarea ? Cheile casei – pivniţă, pod, cutie de scrisori – erau agăţate pe-un cîrlig în bucătărie. De cînd începuse cititul corespondenţei, Tincuţa golea zilnic

cutia de scrisori de la poartă şi aşeza gazetele la gazete, scrisorile şi vederile separat, pe-o tavă de alamă de pe măsuța din vestibul. Ştia că maică-sa nu deschidea niciodată corespondența care nu-i era adresată, dar dacă... Să-i dea în mînă lui taică-său scrisoarea ar fi părut suspect, fiindcă aşa ceva nu mai făcuse. Să i-o fi dat maică-sii, care sigur n-ar fi făcut scandal, ținînd prea mult la pacea căminului ei şi neavînd a se plînge de bărbatu-său, bine oricum nu i-ar fi căzut, nemaivorbind de jena față de fiică-sa de zece ani, pe care ar fi trebuit s-o roage să nu spună o vorbă nimănui despre această descoperire. Plus descoperirea că fiică-sa îi spiona, citindu-le corespondența. La hotărîrea de-a n-o pune pe maică-sa la curent cu scrisoarea buclucaşă o ajutase un efort de imaginație: se-nchipuise pe ea, Tincuța, mamă de copii, cu un bărbat la care ținea, pe care-l respecta, aflînd de-o aventură a lui. Un gust amar tot i-ar fi lăsat asemenea dezvăluire. Să bănuieşti ceva e una, să fii sigur e altceva. Fără să-şi fi crezut bărbatul uşă de biserică, fiindcă nu era o credulă, iar despre bărbați deținea destule informații şi confidențe din partea soră-sii, Marta, plus observațiile personale, dac-ar fi aflat conținutul scrisorii citite de Tincuța, mai mult ar fi supărat-o faptul că fiică-sa aflase un motiv să-şi dea jos tatăl de pe soclul perfecțiunii, decît orgoliul ei rănit. Cu mintea isteață pe care-o avea, Tincuța alesese cea mai bună soluție: arsese scrisoarea cu pricina. Din acel moment însă nu-şi mai privise tatăl ca pe-o ființă fără pereche pe lume şi ajungînd domnişoară considerase cu multă circumspecție sexul opus.

Adolescentă, Tincuța suferea că în ciuda înotului, a gimnasticii, nu era chip să depăşească un metru cincizeci

înălțime. Altminteri, bine proporționată, armonios alcătuită, în afara înălțimii o nemulțumea figura ei ascuțită, buzele subțiri, nasul lung, părul obișnuit dar care i se părea firav și oarecare – mai ales cînd îl compara cu al soră-sii, ca de sîrmă – cu ușoară nuanță arămie. Știa că nu e frumoasă și că n-are nimic ieșit din comun, nimic urît, dar nici frumos. Deșteaptă, spontană, cu o replică rapidă, nu trecea neobservată nicăieri unde oamenii deschideau gura. Ceea ce însă nu-și putea reprima era nuanța de persiflare pe care-o punea în fiece vorbă, făcîndu-l pe interlocutor să nu se simtă în largul lui. Spre deosebire de soră-sa care, deși inteligentă, lăsa mult să treacă de la ea pentru a nu supăra pe nimeni, Tincuța simțea o adevărată plăcere să țintească unde durea mai tare. N-ar fi fost în stare să facă un rău cuiva cu fapta ori să bage intrigi, însă cu vorba nu făcea economie de-mpunsături. Totdeauna bine îmbrăcată, fardată discret, cu o dicție perfectă și cu un glas ascuțit, asortat cu întreaga ei făptură, biruindu-și toate complexele adolescenței, oriunde s-ar fi aflat o băgai de seamă. Se măritase cu Titus Pop fiindcă nu concepea că te poți săruta cu un băiat așa cum ai mînca o prăjitură, adică fără consecințe, dar și fiindcă băiatul se afirmase în gazetărie ca un talent autentic și dovedea mare pricepere în privința relațiilor sociale.

Și Titus, ca și Tincuța, știa să-și lase răutățile acasă cînd era nevoie să flateze discret pe cei care i-ar fi fost de folos. Nu se putea spune despre ei că se iubiseră vreodată. El o luase din ambiția de-a domina o ființă inteligentă, ironică, provenind dintr-o familie cunoscută, ea pentru ceea ce promitea el ca gazetar și ca ardelean tenace și ambițios. Și pentru că, fiind înalt, bine

făcut, cu o figură ieşită din comun şi cu o jumătate de metru mai înalt decît ea, putea face pe oricine-i vedea prima oară împreună să se-ntrebe: «Ce dracu o fi văzut băiatu' ăsta la asemenea stîrpitură ?». Pînă ce «stîrpitura» deschidea gura şi dovedea nişte clase peste impunătorul ei bărbat. Dacă inteligenţa ar putea fi pusă la un cîntar calitativ ca profunzime, Titus Pop şi-ar fi-ntrecut nevasta, numai că el avea în vorbire o anumită lentoare ardelenească şi o dicţie departe de a-l impune ca vorbitor, moştenite de la taică-său, în timp ce Tincuţa, munteancă sadea, avea o repeziciune de veveriţă şi-n mişcări şi-n gîndire, gîndul şi exprimarea fiindu-i simultane. Cu ştiinţa ei privind relaţiile sociale, Tincuţa contribuise mult la ascensiunea lui Titus, dar îi atrăsese şi multe antipatii. Nu toată lumea preţuia replicile prompte, la obiect şi ţeapa din vîrful lor, transferînd asupra bărbatului ceea ce le inspira nevasta.

Fiinţă fără nici o importanţă socială, adică neprezentînd nici un interes pentru Tincuţa, căreia nu-i purta vreun sentiment de simpatie, într-o anumită împrejurare Florina Diaconu şi-o scosese pe sora mătuşă-sii definitiv de la inimă. Gogu şi Catrina, cu ocazia sărbătoririi unor ani de căsătorie dăduseră o masă, invitaţi fiind farmaciştii Şoimaru, Magdalena şi Mihu, bărbatu-său, împreună cu părinţii lui, Tincuţa cu Titus şi cu Florina. La acea dată, Vetuţa era internată la Central. Venise vorba despre modul cum trebuia să procedeze un medic în momentul cînd avea să-i anunţe pacientului un diagnostic grav. «Dar de nimic nu se sperie ca de operaţii», spusese doctorul Gogu Eremia.

Florina, care de obicei vorbea puţin şi numai întrebată, începuse şi ea să spună cîte greutăţi le făceau unii

copii părinților și tehnicienilor pînă să accepte un aparat de-ndreptat dinții. Tocmai povestea despre un băiețel cum își fugărise tatăl și-i scosese și ei sufletul, prin toată policlinica, pînă ce reușiseră să-l scoată de sub un scaun dentar. «Și pe cine crezi că interesează asta ?», i se-adresase Tincuța, privind-o cu ochii vechilului nemulțumit de clăcaș. Florina înghițise o dată în sec și uitîndu-se zîmbind la Tincuța îi răspunsese calm: «Aveți dreptate, probabil pe nimeni».

Toată lumea tăcuse încurcată. Florina s-ar fi ridicat pe loc de la masă, dar se gîndise să nu strice și mai mult atmosfera care și-așa, după observația Tincuței, bătea din aripă. Florina mîncase mai departe, cu noduri, așteptînd cu nerăbdare să se termine masa ca să se retragă la bucătărie cu o fostă asistentă a lui Gogu, madam Leontina, care le făcea soților Eremia menajul, de două ori pe săptămînă. În momentul cînd intervenise Tincuța, Leontina se afla în oficiu, între sufragerie și bucătărie; rămăsese-nmărmurită, apoi, dînd din cap ca în fața unui lucru necuvenit, se retrăsese în bucătărie. Într-un tîrziu se reluase conversația despre felurile delicioase de la masă, despre restaurante vestite.

Gogu Eremia nu mai scosese un sunet. Ce nu-i fusese lui dragă cumnată-sa pînă-n acea zi, dar ce dragă avea să-i fie de-atunci înainte. O suportase totdeauna pentru armonia în familie, compătimindu-l pe cumnatu-său pentru asemenea nevastă neagră-n cerul gurii. Masa se sfîrșise cu urări de ani mulți fericiți pentru cuplul Catrina-Gogu. Florina se retrăsese imediat după spălarea vaselor, luîndu-și rămas-bun din ușa sufrageriei. «Cum de nu m-am gîndit să-i trimit și Vetuței ceva la spital», se-nvinuise Catrina, în timp ce Florina ajunsese probabil

în stradă. «Am vrut să vă-ntreb», spusese madam Leontina, «dar domnişoara Florentina m-a rugat să nu vă pomenesc de aşa ceva». Tincuței îi stătea pe limbă să spună «face şi pe demna», dar îşi înghiţise replica, nescăpîndu-i muţenia totală a cumnatului ei după ce-i repezise nepoata. Nepoată cu o mamă smintită.

Nu-nţelegea de ce soră-sa le oploşise pe lîngă ea. «Ce le inviți pe prăpăditele astea, Catrino ?». «Tincuţo, zi ferească Dumnezeu de boala bietei Vetuţa. Ai uitat cum ne primeau ea şi Adrian ?». «Şi-acum, pentru că te primeau bine ai să fii sclava lor pe viaţă ?». «Tincuţo, soacră-mea avea o vorbă: „Neamurile după muiere – unse cu miere; neamurile după bărbat – unse cu rahat". Nu mă pot plînge că neamurile lui Gogu dau năvală peste noi. Nici aste două fiinţe amărîte, o dată nu vin neinvitate. Şi atunci, Vetuţa, cît e de dusă de pe lume, se poartă cît se poate de cuviincios, nemaivorbind de Florina, care zici că e crescută la curtea Angliei, nu la creşă şi cum a dat Dumnezeu». «Faci cum crezi, dar îţi strici fasonul cu ele. Gogu nu trebuie să uite că e-n casa ta şi c-a venit aici ca găina-n grămadă, avînd drept avere izmenele de pe el». «Dar nici eu nu trebuie să uit că belşugul cît e-n casă lui îl datorez». Pentru Tincuţa, oamenii beneficiau de regimul hainelor uzate: nu-ţi mai trebuie, la gunoi cu ele. Curtase două colege, neveste de academicieni şi le-arătase mare prietenie, pînă ieşiseră la pensie. După aceea nici măcar un telefon nu le mai dăduse. Bărbatul uneia dintre ele, o-ntîlnise pe Tincuţa şi-i spusese că nevastă-sa avea cancer şi i-ar fi făcut plăcere s-o vadă. Ceea ce nu se-ntîmplase.

Tincuţa îşi făcuse o adevărată «curte» la Institut, toată lumea ştiind a cui nevastă era, plus că nu exista

cancan din lumea mondenă care să-i scape, comentînd totul cu mult haz, de te prăpădeai de rîs. Dintre colegi, o singură persoană, mai în vîrstă decît ea, o ținuse la distanță: cea mai cotată doctoriță anatomo-patolog din Institut şi nu numai, Sînziana Hangan. Puțin comunicativă, cu foarte puțină lume-şi spunea pe nume Sînziana Hangan; pe Tincuța o tratase cu «doamnă» de la-nceput. Sînziana Hangan fusese măritată cu un scriitor de mîna-ntîi, director de gazetă, care-o părăsise pentru o actriță. Avea cu el o fată, doctoriță şi ea. Se măritase a doua oară cu un microbiolog, acesta întregindu-şi familia în Apus. N-o mătrăşiseră din Institut după această întîmplare, fiindcă prea puțini nu făcuseră apel la indiscutabilele ei cunoştințe şi nu se ştia cînd ar mai fi avut nevoie de ele. Membră de partid nu era, ceea ce simplifica lucrurile. Sînzienei Hangan nu-i plăceau oamenii care se voiau remarcați. De la bun început, cu toată istețimea ei spumoasă, Tincuța Pop pierduse față de ea partida.

Bun psiholog, Sînziana Hangan o dibuise pe bioloaga Tincuța Pop: n-avea un suflet de călău, dar lumea se reducea pentru ea la familia ei şi la cei care-i puteau fi de folos, însă numai cît nu decădeau din această condiție. Tincuța avea şi gesturi de-o gingăşie surprinzătoare. Îi croşetase o rochiță superbă fetiței unei colege divorțate, cu o situație materială precară, persoană care nu-i putea fi de nici un folos. Avea totdeauna la ea mărunțiş pentru dat la cerşetori. Fără să facă nici un caz de convingerile ei religioase, era profund credincioasă. Sînziana se gîndea că Tincuța Pop era produsul unor complexe de inferioritate ale omului care nu se vede aşa cum şi-ar fi dorit.

Deşi cu fereală, bărbatu-său o-nşela de cîte ori i se prezenta ocazia, fără ataşamente serioase şi de durată. Făcîndu-se că nu ştie nimic, Tincuța nu se lăsa pînă nu descoperea cine era «preopinenta». Nu se putea spune de nici una că era ruptă din soare, dar nici vreo proastă ori vreo troală. Una cel puțin arăta ca o maimuțică, dar era o actriță de mare talent. Tincuța se bucura – dacă bucurie se putea numi – că bărbatu-său nu era sensibil la tipul manechin, cu trup de granit şi de multe ori cu minte de şvaițer. Era atras de inteligență – notă bună pentru el. Cum nu-l iubise niciodată, nu suferea de pe urma infidelităților lui Titus, mai ales că el nu-şi schimba comportamentul acasă din cauza călcatului pe de lături. Şi nici bugetul familiei nu-l afecta; în caz contrar, Tincuța nu s-ar mai fi arătat indulgentă față de escapadele bărbatului.

Ar fi fost curioasă ce le-aducea pe acele femei în pat cu Titus: farmecul lui personal – care-n ochii Tincuței se demonetizase de mult – sau poziția lui în gazetărie, sperînd şi ele o rubrică prin vreo publicație, o pilă pe undeva, Titus avînd uşi deschise peste tot ? Dacă n-ar fi fost indecent, tare-ar fi vrut să afle ce impresie le lăsase Titus acelor femei ? Indirect şi din întîmplare – cum îți ajung la urechi atîtea lucruri – aflase ce credea maimuțica-actriță despre Titus. Nici un amănunt fizic, dar calificative morale: un ipocrit şi-un arivist. Traiul Tincuței şi-al lui Titus unul lîngă altul, fără se se fi iubit niciodată, fără măcar să dea cine-ştie-ce parale unul pe altul, uniți doar de-un copil şi de bunurile materiale realizate în comun ce spunea despre amîndoi ? O negustorie cinstită şi-atît. O instituție la care semna fiecare conştiincios condica. La urma urmei, majoritatea

căsătoriilor cele mai trainice se dovedeau a fi cele din interes. Iar Tincuța ce însemna ? Ceea ce, dacă ar fi sincer cu sine însuşi, e fiecare om: mai întîi el şi-ai lui. Gradul de interes al majorității față de alții reducîndu-se adesea la compătimire verbală. «Tincuța Pop este omul în stare pură: nepoluat de milă, de procese de conştiință şi de grija altora», îşi caracteriza Sînziana Hangan în sinea ei colega de laborator.

Cinste îi făceau Tincuței grija şi strădania de-a construi viața fiului ei, de-a nu lăsa nimic la voia întîmplării în ceea ce-l privea. Era de-o ordine şi de-o curățenie exemplare. Nici o femeie pe care o luase de ajutor, mai mult de-o lună nu-i venise în casă. Una dintre ele, recomandată de-o doctoriță de la Institut, îi spusese acesteia după două zile de lucru la Tincuța: «Doamna doctor, pămînt de-aş mînca şi la doamna Pop nu mă mai duc». «De ce, Anişoaro ?». «Doamna doctor, păi se ține *dupe* om ca umbra. Şi nimic nu e bine din ce faci. La dumneavoastră, viu de cinci ani şi sînteți mulțumită. Şi dacă ceva nu vi se pare cum trebuie îmi spuneți şi pui mîna din nou şi fac. Da' la dumneaei nimic nu e bine. Şi mai are şi-un glas cînd îți spune, de-ți vine să fugi». După toate experiențele cu femei de ajutor, Tincuța hotărîse că nimeni nu-ți face o treabă cum ți-o faci tu singur dacă eşti conştiincios. Drept care, muncea de-i scîrțîiau oasele. Învățase chiar şi unele treburi de instalator şi de electrician, de urîtul de-a aduce meseriaşi în casă.

Titus, ardelean după tată, armean după mamă, obişnuit din familie să respecte instituțiile şi să-şi facă o situație, prețuia la Tincuța spiritul de ordine, simțul relațiilor, umărul neobosit pe care-l punea la consolidarea lui socială, modul cum se-adapta, de circum-

stanță, unor mitocani de care bărbatu-său avea nevoie, felul de-a-şi cheltui banii pe lucruri de certă valoare, vandabile fără pagubă, la o nevoie. Nevastă-sa era o instituție, ca şi maică-sa pentru tatăl lui. Dintr-o familie de mari cherestegii şi proprietari de joagăre, Emil Pop – Émil, cum i se spunea în Ardeal – făcuse liceul comercial, îşi deschisese-n Braşov un magazin de mobilă şi de tot ce ținea de interiorul unei case: perdele, covoare, stofe de tapițerie, perne fantezi, cuverturi şi multe altele, pînă la tacîmuri şi la servicii de masă, plus obiecte unul şi unul depuse de lume spre vînzare.

Emil Pop avea în magazin numai covoare orientale, de proveniență diferită, numite «persane» la grămadă. Negoțul cu-asemenea covoare îl pusese-n legătură cu armeanul cel mai cunoscut în domeniul obiectelor orientale şi-al bibelourilor de mare calitate, Krikor Krikorian, cu-a cărui fată, Aimée, se-nsurase. Părinții lui Krikor, ca şi cei ai neveste-sii, izbutiseră să scape de măcelul turcesc din 1895 şi să fugă, pe-un vas rusesc, de la Istambul la Odessa, de-acolo pînă la Constanța şi încet-încet să se tragă dincolo de Carpați, unde aveau să se piardă printre români, unguri şi saşi. Vînzînd unor grofi cîteva pietre prețioase de mare valoare, armenii se apucaseră de negustoria cu alămuri, arămuri, argintărie şi aurărie, în Braşov, oraş cu-o economie înfloritoare şi cu o lume care punea mare preț pe lucrurile ce-i dovedeau prosperitatea. Cine era cineva-n Braşov, voia să se ştie la cît să fie prețuit. Emil Pop şi nevastă-sa, pe lîngă averea la vedere, a cărei valoare n-o cunoştea nimeni, aveau un tezaur uşor de transportat, compus din bijuterii cu pietre, montate în platină, şi din pietre nemontate, averea de

«Doamne fereşte !», pe care la o-mprejurare neprevăzută o iei asupra ta şi pe-aci ţi-e drumul.

Emil Pop adoptase mentalitatea nevesti-sii care, ca orice om dintr-un neam prigonit, nu face confidenţe şi nu vrea să ştie nimeni ce şi cît are. De altminteri, nici Emil, ardelean din tată-n fiu, anumite subiecte nu le aborda cu nimeni, neam şi el trăit alături de străini despre care nu se putea spune că mureau de dragul românilor. Viitorii cuscri Pop şi Krikorian se tocmiseră cinstit pe zestre şi căzuseră la-nvoială, încheiată cu un păhărel de afinată şi cu multe cofeturi, cum se obişnuia la armeni. Nunta se ţinuse în curtea socrilor-mari, pe-o zi de septembrie, cu un cer ca lacrima, între oameni de acelaşi rang cu familiile care se-nrudiseră, mirele în frac alb, cusut la Viena, mireasa în rochie de mătase venețiană ce-ţi lua ochii de cîte ape făcea, căzîndu-i capul de beteala atîrnînd de-o parte şi de alta a voalului din dantelă de Bruges, de cerceii care aproape-i atingeau umerii şi de colierul de platină cu diamante, bijuterie ce cunoscuse multe ascunzători şi multe ţări prin care-l trecuseră un şir de femei din neamul dinspre mamă al miresei.

După cununia în biserica plină de flori, tinerii sărutaseră evanghelia, mîna părinţilor şi pe-a naşilor, iar ei se sărutaseră frăţeşte pe obraz. Mirele era înalt, zdravăn, fără a fi gras, cu părul ca paiul şi des ca peria, mireasa cu un cap mai scundă decît el, brună cu pielea mată şi albă, cu sprîncene îmbinate – două linii trase de-o mînă sigură – lungi şi dese ce streşineau ochii ca două măsline în care se-adunase tot sufletul din trupul subţire de-i cuprindeai mijlocul în mîini. Mirele nu se putuse opri să nu-şi privească soacra, văzînd-o în ea pe

nevastă-sa peste douăzeci de ani. Soacra-mică era toată numai guşi şi colaci de grăsime, iar gura cu buze groase, vineții, era străjuită de-o mustață căreia puțin îi lipsea să n-o concureze pe-a domnului Krikorian.

Altminteri, elegantă şi plină de bijuterii ca şi naşa, armeancă măritată cu un român din marea negustorime; şi, ca toate invitatele, femei bogate care nu lăsau ocazia ca la nuntă, botez, petrecere, să nu se vadă pe ce munceau. Fiindcă, deşi bogate, avînd personal de ajutor, femeile din burghezie munceau de dimineață pînă seara. Asta le deosebea de boierime. Nu pierduseră obiceiurile de la-nceputul neamurilor din care se trăgeau şi care le-aduseseră la starea de care se bucurau acum. Cînd îşi cumpărau ceva nou ieşeau pe *corso*, la brațul consorților, spre-a se-ntîlni cu alte perechi din aceeaşi categorie şi spre a-şi arăta noile achiziții, mergînd apoi la o cofetărie pentru o prăjitură şi pentru o cafea cu frişcă. Ăsta era momentul de fală al fiecăreia dintre aceste femei, menite s-aducă zestre, să ducă-n spinare o gospodărie şi să-şi perpetueze neamul.

Căsătoria dintre Aimée şi Emil se număra printre căsătoriile reuşite, în care cei doi soți prinseseră drag unul de altul, descoperindu-şi calitățile pe care şi le dorea fiecare de la partenerul de viață. Amîndoi oameni pentru care vorba era vorbă, care nu se-apucau de-un lucru fără să-l termine, care-nțelegeau că negustoria trebuie să-ți aducă bani, dar meritați şi nicidecum prin înşelătorie. Marfa pe care ți-o vindeau era ceea ce spuneau că e şi nicidecum o cioară văpsită. Aimée îşi deschisese o dugheană lîngă impunătoarea prăvălie a lui bărbatu-său, unde repara şi lucra bijuterii ca demnă urmaşă a neamului ei. Nu se făcea nici o vînzare-

cumpărare în oraş fără a fi consultată «armeanca lui Pop». Aimée nu stabilea preţul decît în faţa vînzătorului şi-a cumpărătorului, cinstit, fără să-l părtinească pe unul dintre ei, ceea ce multora nu le convenea. Cîte un cumpărător trecea pe la armeancă şi-ncerca s-o mituiască în vedera preţului: «Hai, madam Pop, că ai şi dumneata comision dacă dai un preţ mai mic». «Eu iau cît socotesc eu ca preţuitor, însă eu spun cît valorează lucrul. Vreţi alt preţ, mai sînt bijutieri în oraş».

Anul 1944 îl adusese pe Emil Pop acasă, după doi ani de front, în care Aimée condusese cu mînă fermă cele două prăvălii. Comerţul nu mai mersese ca înainte de război, dar dacă nu cursese tot picase. Emil Pop scăpase de pe front doar cu două schije, care nu-i atinseseră nici un os, dar ale căror urme îi dădeau uneori mari dureri. Faţă de nenorocirile pe care le-adusese războiul în atîtea familii, Emil Pop socotea că durerile lui erau un fleac, deşi uneori îl chinuiau de-i venea să se urce pe pereţi. În 1944, familia Pop avea o fetiţă, Iulia, de doisprezece ani, şi un băiat, Titus, de doi ani. Deşi trecuseră ani de la Unirea Ardealului cu Vechiul Regat, românii rămăseseră cu teama de-a nu li se maghiariza numele, astfel că la ţară lumea continua să-şi pună nume de botez din Vechiul Testament, iar la oraş nume latineşti.

În 1947, soţii Pop, văzînd încotro bătea politica, lichidaseră magazinele, îşi vînduseră vila din drumul spre Poiană şi se hotărîseră să se strămute la Ploieşti, unde-şi cumpăraseră o casă modestă, cu o grădină frumoasă. Veniseră nişte vremuri în care era bine să-ţi pierzi urma. Se angajaseră vînzători la un magazin de pînzeturi, perdele şi covoare. Emil Pop, absolvent de

liceu comercial ar fi putut căpăta un post de contabil, Aimée însă, cu patru clase de liceu la călugărițe, nu putea aspira la cine-știe-ce post.

Cînd se-nființaseră consignațiile, Aimée, demonstrîndu-și cunoștințele în materie de pietre, de metale prețioase și de covoare, fusese angajată prețuitoare la un asemenea magazin. Făcînd, în vederea slujbei, de una singură, studii de mobilier și de arte plastice, ajunsese prețuitoare pentru tot ce se prezenta spre vînzare în magazin, fiind solicitată la domiciliul unora care voiau să-și înstrăineze de nevoie bunurile. Chiar cînd era amatoare să cumpere ea un obiect de la astfel de solicitanți plătea prețul corect și nu umbla după chilipiruri. Nu urma exemplul unui foarte cunoscut și priceput prețuitor armean care, cînd voia să cumpere el un obiect, oferea un preț de nimic, iar cînd ceea ce urma să prețuiască nu-l interesa îi sugera vînzătorului un preț atît de exagerat încît umbla omul mult și bine pînă să vîndă cîte ceva; cînd vînzătorul și cumpărătorul ajungeau la un preț, totdeauna în prezența lui, armeanul îi cerea cumpărătorului banii, își lua ce comision îi convenea și apoi punea ce rămăsese în mîna vînzătorului.

Iulia, pe cînd era studentă în anul doi la Medicină, la București, se căsătorise cu un bancher evreu elvețian; în ciuda politicii anului 1953 din România, bancherul reușise în timp record să-și ducă mireasa la Geneva.

Titus învăța bine, avînd înclinații mai mult spre istorie, literatură, limbi străine și foarte puțin interes pentru științele exacte, cu toate că și la ele avea note foarte bune. Sub o fire molcomă și tăcută ascundea o mare ambiție de-a ajunge neapărat cineva: temut și ascultat și mai ales să-i pice parale. Părinții lui, oameni care din

neam în neam îşi cîştigaseră bunăstarea prin lucru la vedere, n-aveau încredere în cîştigul din vorbe. Chiar şi avocaţii li se păreau nişte păcălici, gîndind ei că de vreme ce existau legi şi judecători, adevărul fiind unul şi dreptatea una, de ce mai era nevoie de-nvîrtitori de vorbe şi de cioară văpsită ? Cu mintea lor călită la faptă şi la obiectul pe care-l pipăiai cu mîna, gazetăria li se părea un mijloc de-a-ncerca să tragi omul de partea unuia şi-mpotriva altuia. Adevărul fiind unul, de ce interpretările lui se dădeau după interese ? În concluzie: meseriile de vorbe erau meserii de păcăleală. Lumea nu fusese niciodată model de cinste: dac-ar fi fost măsurată cu nivela dulgherului, apa n-ar fi stat niciodată corect; dar şi minciunile erau împărţite, aveai de unde alege, vorba ceea; acum veniseră nişte vremuri stăpînite şi suite-n slăvi de-o minciună mare şi intangibilă. Îndrăzneai să-ţi arăţi cel mai mic dubiu asupra politicii duse de Stat, îţi luai rămas-bun pe multă vreme de la lumina zilei, dacă nu pentru totdeauna.

Soţilor Pop nu le făcuse deloc plăcere că fiul lor se băga în gazetărie, meserie de vorbe şi de minciuni. Dar nu se puseseră-mpotrivă, fiindcă nu voiau să li se fi putut spune vreodată că-şi împiedicaseră feciorul de la menirea lui. La fel se purtaseră şi cînd Titus se-nsurase. Trecuse vremea tocmelii pe zestre, cel puţin la oraş. Cea mai acută problemă, a locuinţei, era asigurată de mireasă, cu apartamentul minuscul al mătuşii Marta, mireasa fiind de mult încredinţată că bine era să nu stai cu părinţii după ce te-ai căsătorit. Familia Pop venise, urmînd moda vremilor trecute, să ceară de la părinţi mîna fetei pentru feciorul lor.

Oameni bogaţi, umblaţi prin multe case, ştiind ce-nseamnă un interior – care grăieşte mult despre

locuitorii lui – apreciaseră dintr-o privire calitatea familiei Şoimaru. Nu-i impresionase deloc faptul că erau farmacişti. Cunoscuseră destui farmacişti cu interioare ca de bazar. Interiorul familiei Şoimaru era un exemplu de rafinament, ceea ce-i înseninase pe soţii Pop cu privire la mireasă, care altminteri nu le rupsese inima. Dar dacă pe asta o voia feciorul – treaba lui şi nu a lor – măcar provenea dintr-o familie de oameni aşezaţi. Aimée Pop, văzînd-o pe Tincuţa, îşi făcuse socoteala ce bijuterii să-i dea la nuntă, păstrînd ce era mai preţios pentru ziua cînd avea să li se nască primul nepot din partea lui Titus.

Farmaciştii Şoimaru, fără a fi fost încîntaţi de alegerea fiicei lor, îşi dăduseră seama de calitatea cuscrilor care, deşi aparţineau altei categorii decît ei, se vedea că sînt oameni umblaţi, după felul cum le cîntăriseră din ochi interiorul şi-o cîntăriseră pe Tincuţa, fără să li se clintească o fibră pe faţă, a aprobare sau a respingere.

Titus făcuse prezentările, în timp ce doamna Pop îi oferea doamnei Şoimaru un buchet de garoafe, iar domnul Pop domnului Şoimaru o sticlă dublă de şampanie franţuzească. Apoi, domnul Pop se instalase într-un fotoliu indicat de doamna gazdă, ca imediat să se ridice-n picioare şi să treacă, pe un ton solemn, direct la subiectul vizitei: «Doamnă şi domnule farmacist, ne aflăm aici de faţă, în această cinstită casă, onoraţi a cere mîna fiicei domniilor-voastre pentru fiul nostru Titus». Regăţean, neobişnuit cu un asemenea mod abrupt de-a ataca un subiect destul de sensibil la urma urmei, farmacistul Şoimaru înghiţise mai întîi în sec, îi aruncase o privire nevesti-sii, îşi dresese glasul pentru a-şi mai

reveni din surpriză şi răspunsese: «Şi noi, părinţii fetei, ne simţim onoraţi de cererea dumneavoastră, mai ales în nişte vremuri cînd părinţii de multe ori află că li s-au căsătorit copiii abia după ce faptul e consumat. Tincuţa noastră şi Titus al dumneavoastră, liberi şi nesiliţi de nimeni, vor să se căsătorească. Noi, părinţii Tincuţei, le urăm noroc şi bună-înţelegere». Farmaciştii Şoimaru îşi invitaseră la masă viitorii cuscri şi din vorbă-n vorbă aflaseră că aceştia părăsiseră cu strîngere de inimă Braşovul pentru Ploieşti, cu gîndul de-a-i uşura viaţa lui Titus: una era să fii copil de salariat, alta – de negustor, în vremurile în care trăiau şi care nu dădeau semne de schimbare.

Pentru a evita relaţiile cu Spaţiul Locativ, în urma căsătoriei celei de-a doua fiice a lor, soţii Şoimaru se gîndiseră la o-nţelegere cu Marta Cunţescu, sora Aglaiei Şoimaru: Marta să se mute la dînşii, iar Tincuţa, pe care oricum o lăsa moştenitoare, să locuiască împreună cu soţul ei în minusculul apartament al Martei. Ştiind că, în ciuda vremurilor, soţii Şoimaru duceau o viaţă de societate – cinema, teatru, concerte, vizite, bridge, «pietre» – şi erau firi deschise şi cu haz, Marta se-nvoise fără să facă mofturi. Le lăsase tinerilor casa aşa cum era, luîndu-şi doar hainele, albumele cu fotografii, cîteva pachete de scrisori pe care le citea din cînd în cînd şi nişte obiecte de toaletă.

Cu soră-sa şi cu cumnatu-său conveniseră să facă menaj comun şi să-mpartă cheltuielile pe din trei. Marta era foarte curată şi ordonată, însă-n privinţa mîncării, de cînd îi murise bărbatul, ea se hrănea cu lucruri gata făcute, pe care cel mult le băga la cuptor. Regim pe care-l aplica şi musafirilor ei. Ceea ce n-o-mpiedica să

mănînce cu mare plăcere la alții feluri muncite. Schimbarea de domiciliu, din punct de vedere gastronomic, era o mană cerească pentru Marta.

Soră-sii şi lui cumnatu-său le plăcuse totdeauna să trăiască bine, în acest bine fiind inclusă o mîncare abundentă şi mai ales rafinată. Aglae şi Tudor socoteau corect să nu-mpartă cu Marta cheltuielie pe care le făceau cînd aveau musafiri. Urmîndu-le exemplul, nici Marta nu trecea la cheltuielile comune ceea ce-o costau musafirii proprii. Nici soții Şoimaru şi nici Marta nu erau zgîrie-brînză, însă țineau socoteala banului. Cît trăise avocatul Cunțescu, avînd interesul să aibă casă deschisă – fiindcă aşa se păstrează un nume şi se-ntreține nişte relații – el şi Marta locuiseră într-o vilă somptuoasă, cu bucătar, menajeră, valet şi maşină la scară. După moartea bărbatului ei, Marta vînduse vila, renunțase la personal şi la maşină şi-şi cumpărase un apartament central, minuscul, pentru a evita statul în comun şi pofta cuiva de-a o da afară, procedeu curent după 1947.

Cu Tudor şi cu Aglae se-nțelegea datorită firii ei vesele şi concesive şi respectului pentru intimitatea altuia. Stătea cuminte la ea-n cameră şi nu se-arăta decît la orele de masă, respectate cu strictețe de familia Şoimaru, sau cînd i se bătea la uşă pentru a fi invitată la o şuetă, ori cînd era zi de musafiri. Negociatorul valorilor ce-i aparțineau rămăsese tot nepoată-sa, Tincuța, secret al lor două. Tincuța şi Titus zugrăviseră apartamentul în care, fiind lucruri puține, încăpuse şi-un birou cu-o maşină de scris. Peste un an jumate se născuse Bogdan, al cărui pătuț solicitase eliminarea cîtorva mobile mici şi delicate, mai mult frumoase decît utile.

Toată familia căzuse de acord ca acele obiecte să nu fie vîndute, ci aduse-n casa Şoimaru, în speranţa că tinerii aveau să aibă într-o bună zi o casă în care să-şi permită să le afle un loc, după cum cereau frumuseţea şi valoarea lor. Îndată ce începuseră să se construiască locuinţe pe credit, tinerii Pop, împreună cu un grup din branşa gazetărească, contractaseră un apartament cu patru camere.

Uneori, Aglae, ca tot omul, se scula cu fundu-n sus, mai ales cînd îşi dădea seama că Tincuţa era supărată fie pe bărbatu-său, fie pe Frau Hilde, teta lui Bogdan, fiinţă autoritară care nu admitea să fie contrazisă, fie de unele deranjamente de sănătate, inerente la copii şi nu numai. Marta o lua pe soră-sa pe după umeri, îşi apropia capul de urechea ei şi-i susura blînd: «Ce corăbii ţi s-au mai înecat, Aglae ? Bucură-te că vezi soarele, că mergi pe picioarele tale, că eşti sănătoasă, că toţi ai tăi sînt în stare de funcţionare, şi dă-le dracu' de gînduri negre. Uită-te la o floare, la un copac, la firul de iarbă, la păsările cerului şi zi: „Doamne, iartă-mă că nu mă bucur de toate binefacerile Tale !"». «Ce ştii tu, Marta, ce ştii tu dacă n-ai copii ? Ce ştii tu că nemulţumirile lor sînt nemulţumirile tale, ca mamă ?». «Aglae, mamele de copii îşi închipuie că noi astea sterpe n-avem atîta imaginaţie cît să ne transpunem în sufletul unei mame. Uitaţi că am avut şi noi mamă şi-am fost şi noi copii. Să nu crezi că nemulţumirile Tincuţei nu mă dor. Cel mai mare duşman îi este însă propria fire. Nici eu nu m-am măritat din dragoste». «Adică ce vrei să spui, Marta ? Că Tincuţa nu s-a măritat din dragoste ? Atunci de ce ? Tu era clar că te-ai măritat din interes, dar ea ce interes avea să se mărite cu Titus ?». «Aglae, te poţi mărita din

interes şi te poţi mărita fără dragoste. Lipsa interesului nu presupune dragoste. Victor Cunţescu ştia bine că nu-l luam din dragoste şi-şi asuma şi riscul unor coarne. Dar el avea un principiu: mai bine mănînci cu alţii o puicuţă decît de unul singur o găină bătrînă. Jur că nu l-am înşelat. Era prea domn. Se purta atît de elegant şi de-nţelegător cu mine. Şi-apoi, a murit la cincizeci şi cinci de ani, cînd eu aveam treizeci. Dac-ar fi trăit mai mult, nu garantez că i-aş fi rămas fidelă. Dar nu despre mine era vorba, ci despre Tincuţa. Pun capul jos că nu s-a măritat din dragoste. Şi Titus şi ea s-au luat din ambiţie. El – ca s-arate că domină o femeie inteligentă şi ironică şi bună de-a-l împinge înainte; ea – ca să demonstreze că a cucerit o cadră de bărbat şi plin de ambiţii. Amîndoi au ceva de arivişti într-înşii, te rog să nu te superi». «Pe ce te bazezi cînd spui asta ?». «M-au invitat o dată la ei cînd aveau musafiri. Unii din gazetărime, dacă nu exemple de maniere, dar oricum acceptabili şi deştepţi, dar era şi-o mîrlă cu-o nevastă, ţoapă cu ifose, care mi-a stîrnit curiozitatea pînă în momentul în care am aflat ce post ocupa „soţul". Tincuţa nu mi-a aruncat nici măcar o privire prin care să-mi sugereze că „de, ce să-i faci ?". S-a purtat firesc de parcă nici nu li se potriveau oaspeţi mai de soi decît cei doi mîrlani. Căsătoria dintre Tincuţa şi Titus numai moartea o s-o despartă: fii fără grijă. Sînt atît de ambiţioşi amîndoi în privinţa poziţiei sociale încît nici măcar o mare dragoste de-o parte sau de alta nu i-ar despărţi». «Şi dacă zici că-i aşa, ce-i face să nu se-nţeleagă ?». «Firea fiecăruia. Tincuţa şi-a-nchipuit că-i va imprima lui Titus viteza ei şi nu-i poate accepta lentoarea moştenită de la două neamuri supravieţuitoare prin răbdare şi prin prudenţă:

tată – român ardelean, mamă – armeancă. Diferența de viteză e principalul motiv de discordie dintre ei. În timp ce Titus o acceptă pe Tincuța așa cum e – vorba și-mpunsătura – ea l-ar vrea de plastilină. Pe Tincuța numai o dragoste adevărată ar mai domoli-o și-ar face-o mai concesivă». «Ba s-o ferească Dumnezeu ! Să-și strice casa și rostul ?». «Nu și-ar strica nimic; ar învăța ce e generozitatea. Tu, Aglae, n-ai iubit pe nimeni în viața ta ? Să nu-mi spui că l-ai iubit pe Tudor...». Aglae se roșise ca focul. Marta o mîngîiase pe soră-sa pe umăr, socotind vorbele de prisos.

Tudor și Aglae fuseseră colegi de facultate. Părinții lor, farmaciști, erau prieteni, frecventau aceleași cercuri și li se păruse că o căsătorie între Tudor și Aglae ar fi fost foarte potrivită, ceea ce timpul dovedise. Fără să fi cunoscut niciunul marea dragoste înaintea căsătoriei, firi blînde și concesive, avînd gusturi și păreri comune, Aglae și Tudor Șoimaru erau un cuplu reușit. Cînd Aglae se-ndrăgostise de-un doctor al familiei, însurat și tată de copii, căruia nici ea nu-i fusese indiferentă, cu mari suferințe își înăbușise iubirea, purtîndu-se atunci cu Tudor mai frumos decît oricînd, dintr-un acut sentiment al culpei. O scrisoare anonimă care-i dezvăluise cîndva – înaintea acțiunilor de detectiv ale Tincuței – o aventură a lui Tudor, sau cine știe dacă nu o adevărată iubire, o făcuse pentru prima oară-n viață să regrete că măcar o dată, una singură, nu-și trăise și ea pasiunea. Avea să moară fără să știe cum e să te topești într-o altă ființă, să vrei să oprești clipa-n loc sau să mori pentru a nu risca o dezamăgire. Infidelitatea lui Tudor n-o umplea de ciudă-mpotriva lui, ci chiar îi venea să-l aplaude fiindcă nu respinsese irepetabilul clipei, flacăra

care oricît de puțin ar dura dogorăşte, lasă o urmă în suflet, lasă arsură pe piele. «Ce rău e să n-ai ce uita pe lumea asta, să n-ai fotografii peste care timpul să-şi aşeze patina. Fetele mele... Catrina măcar s-a măritat din dragoste. Tincuța... are dreptate Marta. Mai întîi nu e-mpăcată-n ea însăşi; cum să fie cu ceilalți ? Orice le poți da copiilor tăi, numai fericire nu. Destinul nimănui nu-l poți schimba».

Catrina, fiica cea mare a soților Şoimaru, se măritase în ultimul an de facultate cu un absolvent de Medicină, Gogu Eremia, şef de promoție; şefă de promoție fiind şi Catrina la Farmacie. Familia Şoimaru le cumpărase un apartament, li-l mobilase, îi amenajase şi-un cabinet medical ginerelui Gogu, cu aparat „Röentgen", cum se cuvenea să aibă un internist. Din primul an de căsătorie, tînărul cuplu Eremia avusese o fată, botezată de strămătuşă-sa Marta, care ținuse neapărat să-i pună numele Magdalena. Căsătorindu-se cu un coleg, Mihu Dragnea – amîndoi fiind şefi de promoție la Chimie Industrială – Magdalena se mutase într-o vilă în stil florentin, a socrilor ei, medici militari amîndoi. El – general, neurochirurg, ea – colonel, oftalmolog, se purtau foarte afectuos cu nora lor şi le-arătau multă prietenie cuscrilor. Generalul, avîndu-şi obîrşia la țară, fiu de-nvățători, oltean ca şi Gogu Eremia, satele lor fiind la zece kilometri unul de altul, îşi evocau copilăria, tinerețea, treceau apoi la subiecte medicale, în timp ce cuscrele, doctorița şi farmacista, mai bîrfeau, mai discutau de spectacole, de modă.

«Gogule, mi-aduc aminte că la un bal la noi în sat, la şcoală, ai venit cu două surori ale tale, două fete frumoase. Una a ieşit chiar regina balului. Ce mai fac

ele ?». «Dac-aş spune bine, aş minți. Cea mare a rămas văduvă cu trei copii între zece şi treisprezece ani. Unul a ajuns ofițer de intendență, ceilalți doi sînt învățători. Iar soru-mea cea mică... în '57 i-au arestat bărbatul, rămînînd cu-o fetiță de două luni. Fără proces, fără condamnare, în '59 bărbatu-său a murit în puşcărie. Iar soru-mea, după cincisprezece ani de la nenorocirea asta a făcut un grav sindrom maniaco-depresiv. Are o fată care-a făcut un an de Medicină, a fost exmatriculată, iar acum e tehnician dentar».

Magdalena nu-ndrăznise să le invite în vila socrilor pe mătuşă-sa, Vetuța, şi pe Florina. Se ducea ea pe la ele, iar pe Florina i-o prezentase lui Mihu la un spectacol, ca din întîmplare, cumpărîndu-i ea bilet Florinei. Căsătoria Magdalenei se petrecuse într-o mare discreție. Se cununaseră civil la grămadă, cum era obiceiul pe-atunci. Adică toate cuplurile programate într-o zi intrau deodată în sala de căsătorii, li se citea un pasaj din Codul familiei şi apoi, pereche după pereche semna în registru şi primea certificatul de căsătorie. O formalitate fără pic de ceremonial. Un coleg şi-o colegă ai lui Gogu Eremia îi cununaseră pe tineri la mînăstirea Cozia şi-atît. Socrii mari îşi poftiseră cuscrii, pe naşii tinerilor, pe Tincuța cu Titus la masă şi asta fusese toată nunta. Aşa le cerea prudența acelor ani unora care-aveau situații de păzit.

Mihu o plăcuse pe Florina: înaltă, suplă, picioare frumoase, un oval cu trăsături fine, o bărbie nițel ascuțită, nici un pic de agresivitate, iar în ochii căprui-verzui o mare tristețe. Îi plăcuseră şi comentariile ei despre regie, despre interpretare: la obiect. După spectacol, Mihu îşi invitase partenerele la un restaurant. Florina îi

dăduse mai întîi telefon maică-sii, ca să nu se sperie de întîrziere, apoi doamnei Gina, căreia-i lăsase medicamentele de seară pentru pacientă. «Tanti Gina, fii bună şi dă-i mamei bulinele pe care ţi le-am lăsat, că mă duc şi eu la restaurant cu verii mei». «Bine faci, maică; să mai ieşi şi tu-n lume că ţi-o fi destul de necazuri. N-avea grijă că-i dau lu' madam Diaconu bulinele». «Ce bine e să poţi alege o mîncare dintr-o listă, să-ţi pună cineva o farfurie dinainte şi să ţi-o şi spele. Să te ducă cineva pe urmă cu maşina şi să te lase-n faţa porţii», se gîndea Florina, pentru care o întîmplare obişnuită căpăta proporţii de eveniment.

Cînd rămăseseră ei doi, Mihu o-ntrebase pe Magdalena de ce n-o invita la ei pe verişoară-sa, care lui i se păruse o fată remarcabilă, a cărei privire tristă n-o-nţelegea însă. Magdalena îi spusese povestea Vetuţei şi-a Florinei. «Dar ăsta nu-i un motiv s-o eviţi pe fata asta». «Mihule, deşi părinţii tăi se poartă impecabil cu mine, eu nu mă simt stăpînă-n casă. Aşa că n-am vrut să mi se reproşeze vreodată că dau năvală cu neamurile mele». «Bine, dar tanti Marta, Titus şi Tincuţa cum vin la noi ?». «Fiindcă sînt pe placul părinţilor tăi. În familia bunicilor mei materni, căsătoria mamei cu tata, băiat de la ţară, a fost considerată o mezalianţă, din care face parte toată familia tatei, iar biata mătuşă Vetuţa e privită ca un om scos din rîndul oamenilor normali, care nu mai e de arătat în lume. În afară de părinţii mei, la care vine numai invitată, nu merge nicăieri. Iar mama e dezaprobată de toată familia ei că primeşte-n casă asemenea rudă a tatei. De cînd bunicii s-au şubrezit, că i-a ajuns bătrîneţea, şi au nevoie de doctor, iar tata e cel mai la-ndemînă, au început să-i uite obîrşia.

Tata caută cît poate s-o evite pe Tincuța și cred că nici pe Titus nu-l prea are la inimă. Iar Florina vine foarte rar și la părinții mei și numai cînd e sigură că nu dă de Tincuța. Venea în fiecare duminică înainte de-a ne cunoaște noi doi. Boala maică-sii a-ndepărtat-o de lume. Ea nu știe decît școală și casă. N-a avut copilărie, n-a avut adolescență, n-are tinerețe». «S-o mai invităm la o plimbare din cînd în cînd». «Nu cred c-ar accepta. S-ar teme că ne strică intimitatea».

Mihu și Magdalena, fără să-și fi stabilit un cod comportamental, vorbeau unul cu altul ca și cînd ar fi vorbit fiecare cu propriul suflet. Regretul lor de-a nu avea copii era de fapt destinat părinților de ambele părți, care s-ar fi dorit bunici. Într-o reală comuniune, cum era a lor, chiar și-un copil ar fi părut un intrus: le-ar fi furat ceva ce-și destinaseră numai lor doi. Nici Mihu, nici Magdalena nu-și închipuiau viața unul fără celălalt. Se spune, în urma unor observații făcute profesional, de psihologi, că între mulți gemeni există o comunicare telepatică extraordinară. Un exemplu cunoscut în lumea de specialitate era cel privind cele două gemene, dintre care una aflîndu-se la o petrecere, în timpul unui dans, s-a desprins din brațele bărbatului care-o conducea și i-a spus: «Te rog, cheamă un taxi, că mă duc imediat acasă». «Ce s-a-ntîmplat ?», a-ntrebat-o partenerul. «S-a-ntîmplat ceva cu sora mea». «Cum ?», s-a arătat omul uimit și neîncrezător în vorbele fetei. Văzînd-o atît de panicată a chemat un taxi, a condus-o și a intrat cu ea-n casă. De candelabrul din hol atîrna sora geamănă.

Mihu și Magdalena își simțeau apropierea; se simțea fiecare chemat în locul în care era celălalt. Dacă Magdalena pleca mai devreme de la fabrică, simțea cînd

Mihu se-apropia de casă şi punea mîncarea la-ncălzit; şi-n timp ce dînsul urca scările, ea îl aştepta în spatele uşii de la intrare şi i-o deschidea larg înainte ca el să apese pe butonul soneriei. Căsătoria lor se număra printre puţinele căsătorii – ba chiar relaţii umane – în care unul dintre parteneri îl considera pe celălalt ca pe-un al doilea sine-însuşi.

Catrina Eremia se mai mîngîia de lipsa nepoţilor din partea Magdalenei cînd se uita în ograda soră-sii, Tincuţa, şi-a lui cumnatu-său. Copilul nu ştersese asperităţile dintre cei doi soţi. Cu toate calităţile Tincuţei, de perfectă organizatoare a unei gospodării, cu toată eficienţa ei în orice-şi propunea, pentru Titus casa era un loc în care mînca, se spăla, dormea, scria şi-n care «se culca, în lipsă de ceva mai de soi, cu nevastă-sa», vorba franţuzului «*faute de mieux, il couchait avec sa femme*». Deşi darurile de femeie ale Tincuţei nu erau deloc de lepădat, nu-l făcuseră s-o iubească. Plecările-n străinătate – parte din profesie – în ciuda oboselii şi-a răspunderii, erau pentru Titus mană cerească. Iubitele de ocazie, mai mult de-un mărţişor – nici de-un leu, dar nici de aur – şi eventual de-o floare, nu primeau din partea lui Titus. Din punct de vedere al respectului financiar pentru casa-casă, Titus se-arăta demn urmaş de ardeleni şi de armeni. O iubeşti, n-o iubeşti, nevasta ţi-e cartea de vizită-n lume.

Ca să nu-şi audă reproşuri că ar fi cheltuit pe caiverzi-pe-pereţi, cînd pleca din ţară, Titus îi cerea nevestei o listă de lucruri pe care şi le dorea dînsa. Astfel că lua totdeauna cu el o pereche de branţuri de-ale Tincuţei, ea vrînd înainte de orice pantofi şi cizme. Cum numerele şi la-ncălţăminte şi la haine

diferă de la țară la țară, brandurile îl fereau de greșeli. Tincuța socotea, și pe bună-dreptate, că omul se uită mai întîi la cap și la picioare, așa că avea grijă să fie totdeauna impecabil pieptănată și-ncălțată. Pe lîngă obligatoriile brandțuri, din valiza lui Titus nu lipseau tăieturi din reviste de modă străine, cu tot felul de modéle de pantofi și cu liste de culori, Tincuța nevrînd să riște ca bărbatu-său, adept al stilului clasic ardelenesc, să-i aducă niscaiva ciubote de babă sau de pus în picioare la mort. În dorința de-a-și afla un gen, Tincuța își vopsise părul în toate culorile, își încercase toate coafurile, de la tapat, ce-i făcea capul cît un dovleac, pînă la tunsoarea scurtă, zisă «tifos», ca în final să se hotărască la culoarea ei naturală de păr și la tunsoarea scurtă, dar nu exagerată, ce se dovediseră a-i fi cele mai avantajoase.

Pe la treizeci și ceva de ani, Tincuței i se-ntîmplase ceea ce-i menise mătușă-sa Marta. Se-ndrăgostise de-un actor, prieten de familie, însurat cu-o doctoriță, tată a doi copii. Pe lîngă marele talent de-a juca perfect de la cerșetori pînă la regi, actorul era atipic în meseria lui. Nici mers la restaurant și comentat spectacolul după, nici șuete între acte, ci totdeauna cu o carte asupra lui, ce părea parte a propriului corp. Înainte de-a deveni actor, făcuse Filosofia și Istoria. Cititul și muzica îi erau marile bucurii ale vieții. Nevastă-sa, ginecoloagă, era o ființă luminată la minte, însă mult prea ocupată cu meseria, cu grija gospodăriei și a celor două fete ale lor, dintre care una se născuse cu strabism, iar cealaltă cu scolioză și cu picior plat – bucurie și mai mare. Atîtea griji o transformaseră pe doctoriță dintr-o ființă vioaie, plină de vervă, într-un om parcă mînat de lupi de la spate, vorbind puțin și repede, în permanentă lipsă de timp.

Abia de găsea un sfert de oră pe zi să stea de vorbă cu bărbatu-său şi timp să meargă la premierele lui, cu fetele cît mai frumos îmbrăcate, ea luîndu-şi una dintre cele patru uniforme de spectacol: două taioare pentru sezonul rece, două *deux-pièces*-uri pentru cel cald, cărora, spre variaţie, le mai adăuga o eşarfă, mereu alta.

Sînt oameni pe care grijile, stresul îi aplatizează, îi fac de nerecunoscut în cîţiva ani. Li se duce vioiciunea, verva, cheful de viaţă. Trăiesc fiindcă au zile şi mai ales obligaţii faţă de alţii: părinţi, copii, soţ, soţie. Ceva care le lumina întreaga făptură se stinge. Rămîn ca sticla afumată a unei lămpi de gaz după ce-a ars o noapte întreagă. Îşi trăiesc viaţa ca pe-o-ntîmplare anodină şi nicidecum ca pe ceva unic, irepetabil; nici nu-ncearcă măcar să-i mai smulgă o bucurie, să facă ceva ieşit din monotonia de zi cu zi. Cunosc doar o singură voluptate: aceea de-a se-apropia de sfîrşit cu fiecare ceas. Sînt copleşiţi de rutina vieţii care-i poartă fără nici o trăire intensă, precum o apă de şes domoală, ca evenimente cunoscînd numai ploile şi seceta. Cînd se căsătoriseră, actorul şi nevastă-sa comentau amîndoi fiecare rol pe care el urma să-l joace, şi apoi analizau mai bine decît orice critic de teatru felul cum îşi realizase dînsul partitura. Pe actor îl uimea şi-l încînta fineţea de observaţie a nevesti-sii. Gîndurile cele mai frumoase rămîn neexprimate, spunea Goethe. Actorul ar fi adăugat şi faptul că judecăţi de valoare exprimate rămîn necunoscute sau cunoscute unui număr mic de oameni, care de multe ori nici nu le bagă-n seamă.

Doctoriţa, nevasta actorului, nu primea bani de frică; unor paciente, dată fiindu-le situaţia, le-ar fi luat şi pielea de pe ele, dar relaţiile ei atît de frecvente cu

Procuratura o făcuseră să-i fie teamă şi de propria umbră. Procuratura îi reproşa mereu că avertiza «organele» abia după ce intervenea în cazurile avorturilor provocate. «Tovarăşa doctor, de ce ne-aţi chemat doar acum ?». «V-am chemat din primul moment cînd a sosit pacienta, însă nu puteam s-o las să moară aşteptîndu-vă pe dumneavoastră». «Dar ce, murea chiar aşa de repede ?». «Da, domnule procuror. Murea de hemoragie. Daţi-mi voie să ştiu şi eu cîte ceva în meseria pe care-o practic de douăzeci de ani. Scopul unui medic este să salveze vieţi sau să le-mbunătăţească. Daţi-ne voie să ne facem meseria. După ce scap femeia cu viaţă, n-aveţi decît s-o condamnaţi dumneavoastră la moarte». Doctoriţa nu le-ar fi făcut un chiuretaj nici fiicelor ei. Aceste relaţii cu organele o demoralizau: absurditatea, mai ales simulată la umbra unor legi aberante, o întrista mai mult decît absurditatea cinstită, venită din lipsa de minte, lăsată de la Dumnezeu.

Actorul îşi stima nevasta şi nu s-ar fi despărţit de ea pentru nici o femeie din lume, dar flacăra care declanşase apropierea dintre ei se stinsese. Tincuţa îl atrăsese cu felul ei de-a smulge tot ce putea clipei. Găsea o plăcere în a fi elegantă – era elegantă; îşi dorea să-i strălucească totul în jur ca un glob de aur – îşi făcuse o casă în care fiecare obiect era pus în valoare şi lucea de curăţenie. Rapiditatea în mişcări, în replici îi dădea farmec; la fel şi făptura minionă, care te-aşteptai să zboare. Nevasta actorului era o femeie monumentală, cu trăsături nete şi tot mai dure, cu un corp sculptural dar rece, fără unduirile ce stîrnesc curiozitate şi dorinţă. Tincuţa avea în ochii actorului nu numai avantajul de-a fi complet deosebită de nevastă-sa, dar, vorba lui

Bernard Shaw, avantajul major de-a fi *alta*. Cînd li se-ntîlnea privirea, actorul şi Tincuţa simţeau că din fiinţa lor se scurgea un dor nespus. O privire spune uneori mai mult decît un roman-fluviu.

O dată, ţinîndu-i paltonul, actorul o-ntorsese pe Tincuţa cu faţa spre el şi-i şoptise: «Ştii». Iar ea murmurase: «Şi tu ştii». Conştienţi amîndoi că iubirea lor n-ar fi fost o aventură, găsiseră puterea s-o lase neconsumată. Această întîmplare avea să fie cea mai frumoasă din viaţa Tincuţei; dar şi din viaţa actorului, ceea ce ea n-avea cum să ştie. De cîte ori îi apărea în minte imaginea lui, simţea nevoia să-nchidă ochii şi să se-adune-n sine ca un ghem, să-şi depărteze trupul şi sufletul de orice atingere, chiar şi de-o adiere de vînt. Era singurul ei bun pe pămînt pe care n-avea să-l lase moştenire nimănui. Adesea, şi prin mintea ei şi prin cea a actorului trecea un gînd: «Dacă ar şti oamenii cîtă frumuseţe ascunde o dragoste împărtăşită doar din priviri. Cîtă frumuseţe şi cîtă-nchipuire».

*

Trecuţi de vîrsta la care Vechiul Testament îţi făgăduieşte chin şi durere, adică peste optzeci de ani – şaptezeci fiind socotiţi, după acelaşi Testament, anii omului – Tudor, Aglae Şoimaru şi Marta Cunţescu nu scăpaseră nici ei de avertismentele sfîrşitului, pe care le-ndurau cu multă răbdare, fără să se plîngă de altceva decît de lipsa de putere, ce-i făcea dependenţi de alţii. Cea mai norocoasă – dacă noroc se poate chema – fusese Marta. Din bună, zdravănă, sănătoasă, mergînd la peste optzeci de ani ca un comandant de oşti, într-o

bună zi se trezise galbenă ca lămîia. N-o duruse nimic, n-o supărase nimic. «Totuşi», îşi spusese ea, se-mbrăcase şi la cine să dea fuga, la nepotu-său prin alianţă, Gogu Eremia. «Gogule, cu mine să joci cu cărţile pe faţă: mie-mi spui ce am. Nu umblăm cu chichiri-michiri, boul bălţii». «Doamnă – Gogu Eremia le spunea şi socrilor lui domnule şi doamnă, nefiind niciodată invitat să le spună altfel – doamnă, să sperăm că o pietricică din fiere a pornit-o la plimbare. Asta vedem la colecistografie. Iar analizele au să ne spună dacă nu e vorba de o hepatită». «Deci, cazul cel mai fericit e cu pietricica plimbăreaţă. Şi cel mai nefericit ?». «Haideţi să nu luăm acont pe supărare». «Mie spune-mi verde-n faţă care e cazul ăla cel mai nefericit». «Dacă va fi, am să vi-l spun».

Investigaţiile nu spuneau nimic; analizele – perfecte – îl făcuseră pe doctorul Eremia să se-ncrunte şi-i treziseră o amintire cumplită. O tînără de douăzeci şi opt de ani, cu analize de nou-născut, avea un cancer generalizat; nemaiputînd respira decît pe marginea patului, ciuruită de perfuzii, cu mască de oxigen permanentă, în ultima ei zi îi scrisese: «Fie-vă milă şi scurtaţi-mi suferinţa. Ştiu că nu mai e nici o speranţă. În genunchi vă rog. Dacă e o lume dincolo, am să mă rog în eternitate pentru sufletul dumneavoastră». Conştient că face fapta cea mai bună din viaţa lui, îi introdusese pacientei, fără ştirea nimănui, morfină multă în perfuzie. O sărutase pe frunte pe acea fată frumoasă şi fără noroc şi o aşezase în pat. Ea mai apucase să facă în aer spre el semnul crucii. Cînd fusese sigur că fata şi-a dat ultima suflare, plecase la el în cabinet şi-şi încuiase uşa cu cheia, ceea ce nu-i

stătea-n obicei. Cu capul între mîini, plînsese ca în ziua cînd aflase de moartea maică-sii, coana Atena.

Groază-i era să comunice oricui diagnostice fără speranță. Consultîndu-se cu un fost coleg, chirurg eminent, ajunseră amîndoi la concluzia că pacienta trebuia «deschisă», fiindcă pe deasupra se puteau emite păreri, dar nu se putea pune un diagnostic. «Dacă e ceea ce mă tem, oricum îi facem un bine, fiindcă-i grăbim sfîrşitul». «Deschiderea» confirmase teama celor doi doctori: cancer de pancreas, pe deasupra şi inoperabil.

Fără să-i fi suflat nimeni nici o vorbă, Marta Cunțescu pricepuse că nu era de bine. Vrînd să-l cruțe pe Gogu Eremia de-a-i spune adevărul, i se-adresase foarte hotărîtă chirurgului: «Domnule doctor, vreau să-l cruț pe Gogu, aşa că vă rog să-mi spuneți dumneavoastră. Nu mi-a fost prea greu să ghicesc ce am. Vreau să ştiu cît mai am de stat pe suprafața planetei, ca să-mi pun toate lucrurile la punct». Cît era de obişnuit cu emoțiile – fiindcă doar naivii-şi închipuie că actorii şi chirurgii sînt atît de de hîrşiți în meserie că le bate inima egal în orice-mprejurare – pe chirurg îl trecuseră sudori reci. Chiar şi unui om trecut de optzeci de ani, dar intact mintal, nu e uşor să-i spui: «Vezi că mori mîine». «Doamnă, numai Dumnezeu ştie...». «Lăsîndu-L pe Dumnezeu în pace, din practica dumneavoastră cît durează un cancer de pancreas, ca să le spunem lucrurilor pe nume». «Uneori ani, alteori luni, alteori săptămîni». «Mulțumesc, domnule doctor», şi-l mîngîiase pe mînă ca pe-un copil. «Am fost sănătoasă toată viața şi mi-a fost drag să trăiesc. Am iubit, am fost iubită, am văzut lumea. Toată viața am trăit ca plutind pe-un nor. Ce ştiam noi ce e viața – cei din categoria

mea – pînă a venit comunismul ? Am o vîrstă la care e mai mult decît firesc să mori. Mă tem însă de dureri». «Mai întîi s-ar putea să n-aveți. Iar dacă ați avea, sînt destule medicamente împotriva durerilor. Fiți fără grijă». «Sînt», şi Marta-i zîmbise cu toată fața care-i îmbătrînise cu noblețe, conservînd fidel urmele unei mari frumuseți şi distincții şi-n ochii ce-şi păstraseră vioiciunea, nedevenind terni şi spălăciți ca ai mai tuturor bătrînilor. «Ce splendoare trebuie să fi fost femeia asta în tinerețe», se gîndise doctorul după ce ieşise din rezerva bolnavei.

*

Aglae şi Tudor Şoimaru se prăbuşiseră în cîteva luni cît alții în ani, aşa cum se-nttîmplă mai ales la vîrste înaintate. Catrina şi Tincuța le făceau pe rînd piața, iar doamna Şoimaru gătea într-o zi patru-cinci feluri de mîncare, pe unele punîndu-le în congelator. Soților Şoimaru nu le plăcea să mănînce mai mult de două zile acelaşi fel de mîncare. Dar, de la o vreme, pe Aglae Şoimaru o dureau atît de rău toate oasele încît nici un cuțit nu mai putea să țină-n mînă. Mona, care venea de ani de zile în casa lor şi făcea o curățenie exemplară, avea bărbat şi două fete, şi mai mult de-o zi pe săptămînă, cu toată bunăvoința, nu-i putea ajuta. Bătrînii aveau nevoie de cineva permanent lîngă ei. Trebuiau ajutați să se ridice din pat, să se-aşeze pe scaun şi să se ridice, să fie duşi şi aduşi de la closet, ajutați să-şi facă duş, pe-un scaun de bucătărie aşezat în camera de baie, fiindcă nu mai aveau putere să intre în cadă, ajutați şi să se spele parțial. Aveau nevoie de

cineva ziua şi de altcineva noaptea, fiindcă nimeni nu rezistă douăzecişipatru de ore să-ngrijească doi bătrîni, oricît de puţin pretenţioşi ar fi fost.

Marta mai trăise două luni după operaţie, fără dureri, ajungînd însă piele şi os fiindcă nu mai asimila nimic. Drumurile la closet o istoviseră. Fusese pînă-n ultimul moment pe picioarele ei. Cu trei zile înainte de-a muri îl rugase pe Gogu s-o interneze la el în secţie. «Gogule, ştiu că nu-mi foloseşte la nimic să merg la spital. Dar vreau să-ţi spun ceva ce să rămînă între noi doi: nu vreau să mor acasă. Tudor şi Aglae şi-aşa abia mai ţin suflet în ei. Să mă mai vadă şi pe mine moartă... Mama şi tata au murit acasă. Pe-acea vreme nu se depunea mortu-n biserică. Trei zile a stat sicriul fiecăruia pe masa din sufragerie. Nu dădeam niciodată cu ochii de masa aia, nici după ani de zile, fără să mi-i amintesc pe ei în sicriu. Cum Tudor şi Aglae n-au să poată veni la crematoriu, au să rămînă cu imaginea mea, asta de Auschwitz, dar vie şi pe picioarele mele».

Gogu Eremia o-nţelegea pe Marta, fiindcă o amintire, de pe cînd să fi avut el nouă ani şi ceva, îi rămăsese întipărită pe viaţă. Pe vremea copilăriei lui, mai ales la ţară, era obiceiul să dezgropi mortul la şapte ani – adică să-i ridici capacul sicriului, ca să mai vadă o dată lumina lumii – să-i faci slujbă şi să torni iară pămînt peste el. Coana Atena, respectînd obiceiul pămîntului, îşi dezgropase bărbatul, adunase lume ca la înmormîntare: ea, cernită, şi cei cinci copii ai ei şi-ai răposatului stăteau pe marginea gropii. Şi-acum se-ncreţea pielea pe Gogu Eremia cînd îşi aducea aminte faţa şi mîinile mumificate ale tatălui său, hainele negre care prinseseră o culoare verzuie şi căciula de

astrahan brumăriu care-ajungea pînă pe fruntea mortului. Căciula părea nou-nouță. Unul dintre gropari se minunase: «Doamne, cum de căciula n-a putrezit», şi apucase o buclă a astrahanului între degete. Cînd omul se uitase ce strîngea între degete, se scuturase speriat: între ele rămăsese cenuşă. Pentru prima oară în viață, Gogu Eremia înțelesese că totul era sortit pieirii, pornind el cu gîndul de la cenuşa în care se prefăcuse căciula de astrahan ce părea nouă.

Marta avea dreptate să vrea să le lase surorii şi cumnatului o imagine cu ea slabă, piele şi os, «Auschwitz», cum spunea dînsa, dar vie, pe picioarele ei. A treia zi de la internarea în secția lui Gogu Eremia, Marta se dusese la chiuvetă să-şi ia o cană de apă. Se-ntorsese cu cana goală, se-ntinsese pe pat şi închisese ochii. Colega de cameră o strigase la un moment dat şi, văzînd că nu-i răspunde, sunase. Infirmiera care venise îşi dăduse imediat seama că pacienta murise, dar îi spusese celeilalte: «Doarme». Infirmiera îl anunțase pe doctorul Eremia care era de gardă. El şi infirmiera hotărîseră să-i ascundă ăleilalte bolnave din rezervă că Marta murise. Amîndoi scoseseră patul afară din rezervă profitînd de faptul că bolnava cealaltă adormise sub perfuzie. Cînd avea să se trezească aveau să-i spună că doamna Cunțescu fusese mutată la altă secție. «Multă milă ai avut de ea, Doamne !», se gîndea Gogu Eremia, în timp ce băieții de la morgă îşi luau în primire noua «pacientă».

*

Sînt oameni dăruiți de Dumnezeu cu mare noroc la oameni: îşi fac din întîlniri întîmplătoare prieteni pe

viață, care-i ajută la nevoie şi le sînt mai apropiați decît rudele. Alții cunosc oameni care voindu-le binele, îi recomandă, să zicem, unui doctor ce-i nenoroceşte pe viață. Toți – îți poartă noroc sau nu – fac parte din destinul tău. La orice vîrstă, omul se simte mai în siguranță cînd are pe cineva de sprijin. Un prieten adevărat este ca un balsam pentru suflet. În general, la nevoie, cînd se spune că prietenul se cunoaşte, mai toți te părăsesc. Aşa cum, cînd se-ajung, cei mai mulți îşi uită egalii şi prietenii de dinainte. Niciodată n-are omul mai multă nevoie de semeni care să-i fie alături decît la singurătate şi la bătrînețe.

Aglae şi Tudor Şoimaru avuseseră prieteni fideli şi cărora le fuseseră fideli. Dar se mutaseră cu toții la Domnul. Fiicele lor, Catrina şi Tincuța, nu-i lăsaseră o clipă să se simtă părăsiți, dar venise bătrînețea ce le cerea un ajutor permanent pe care, cu toată bunăvoința, ele nu li-l puteau da, avîndu-şi fiecare casa proprie, obligațiile nelipsite în nici un menaj. Soluția o prezentau două persoane, fiecare asigurînd o permanență de douăsprezece ore. Din vreo şase rînduri de-asemenea cupluri nu rezistase nimeni mai mult de trei-patru săptămîni, deşi se putea spune că plata era generoasă, iar pacienții nu erau dificili.

Pînă la urmă, la rugămintea lui Gogu şi la îndemnul fiică-sii Florina, Vetuța, care sta toată ziua cu ochii pe pereți, se-nvoise să-ngrijească de bătrînii Şoimaru; Tincuța se arătase oripilată: «Doamne, Catrino, dar altă nebună n-ați găsit ?». Cele două fiice asigurau mîncarea părinților şi pe-a Vetuței, căreia-i reveneau douăzeci şi patru de ore de canon. De neaşteptat cît de mulțumiți erau bătrînii Şoimaru de Vetuța, care nu le călcase în

casă de cînd făcuse depresia, cum nu mai călcase nici pe la Tincuța. În sufletul amorțit al Vetuței se trezise mila față de-atîta neputință la niște oameni pe care-i știa ca doi brazi, cînd se-nsurase frate-său Gogu, și încă mult după aceea. Din oamenii falnici, bine ziditi, ajunseseră aproape scunzi, într-atît se gheboșaseră, și erau numai piele pe niște oase ce se strîmbaseră și se subțiaseră. De cîte ori îi așeza pe scaun în camera de baie ca să le facă duș, punîndu-i să se țină cu-o mînă de cadă, înainte și după această operație Vetuța spunea în gînd «Tatăl nostru» și răsufla ușurată cînd îi vedea primeniți și așezați în pat, după care se așeza și ea pe recamierul din dormitorul bătrînilor și se odihnea cam zece minute. Apoi lua teul și cîrpele ca s-adune apa de pe jos, fiindcă oricît de bine ar fi funcționat țeava de scurgere din planșeul camerei de baie, rămînea pe gresie destulă bălteală.

Vetuța avea mare ambiție să-i țină curați, să nu le miroase casa a spital și-a om bătrîn care nu-și mai poate îngriji propriul corp, amintindu-și de perioadele ei de cădere, cînd cu forța o ducea Florina și-o spăla. Din mîncarea adusă de Tincuța și de Catrina, Vetuța le dădea bătrînilor ce era mai bun, iar ea, cu mare sfială, mînca numai ceea ce s-ar fi putut numi de categoria a doua. Dintr-o pasăre, bătrînilor le dădea pieptul și copanele, iar ea mînca spinarea, tîrtița și partea necărnoasă a aripilor. Dintr-o tavă de plăcintă, mînca marginile care, se știe, sînt mai mult cocă decît umplutură.

Deși pe vremea cînd erau proprietari de farmacie și de moșii, soții Șoimaru avuseseră totdeauna bucătăreasă și fată-n casă, Aglae fusese o gospodină desăvîrșită. Neajutorată fizic, își păstrase însă mintea-ntreagă, așa că n-avea cum să uite că o pasăre are doar un piept și

două picioare. Cînd venise Vetuța la ei, pe post de infirmieră, vrusese să mănînce după ce mîncau ei, ceea ce Aglae Şoimaru nu acceptase. «Vetuța dragă, nici nu mă gîndesc să nu mănînci cu noi la masă. Ce Dumnezeu, doar sîntem în familie». Şi Vetuța mînca la masă cu ei în bucătărie, avînd grijă să le taie carnea bucățele şi apoi să le-o dea-n gură, fiindcă nu-i mai ajutau mîinile să şi-o ducă singuri. Vetuța îi hrănea ca pe gemeni, o lingură unuia, o lingură celuilalt; o furculiță – unul, alta – celălalt, iar din cînd în cînd mai înghițea şi ea cîte ceva, mai mult nemestecat.

«Vetuța», îi spusese într-o zi doamna Şoimaru, «te rog să mai mănînci şi tu copane şi piept. Să nu crezi că n-am băgat de seamă că ni le dai numai nouă, iar cînd avem peşte mănînci numai coada şi capul». Şi Aglae Şimaru îşi împingea cu mîinile ei artrozice farfuria în fața Vetuței, impresionată de-acest gest şi de cît de fără hachițe şi de recunoscători față de ea erau aceşti doi bătrîni. Nu uitau niciodată să-i spună «mulțumim pentru masă» şi-n fiecare seară, «mulțumim pentru tot şi Dumnezeu să-ți dea sănătate şi Florinei noroc». La care Vetuța le zîmbea, le dădea somniferul, îi învelea şi controla să-şi aibă fiecare clopoțelul la-ndemînă.

Florina avusese ideea cu clopoțeii, cam de mărimea celor pe care-i poartă la gît caprele şi oile. Adică să sune destul de tare ca Vetuța să-i audă oriunde s-ar fi aflat în casă. Le agățase Florina şi un şnur, ca nu cumva, cu mîinile lor chinuite, bătrînilor să le scape dintre degete.

Deşi, prin profesie, Tincuța ştia să facă injecții, părinții ei o preferau pe Florina, care-avea o mînă mult mai uşoară, iar la intravenoase nimerea şi-ntr-un fir de păr. Tincuței nu-i era deloc pe plac soluția găsită de

cumnatu-său, Gogu, de-a-şi aduce sora în casa bătrînilor. Nu logica o făcea s-o respingă, ci antipatia dintre ea şi Gogu, instalată definitiv din momentul cînd îi spusese Florinei: «Pe cine crezi că interesează asta ?», cînd fata povestea ceva despre copiii cărora le făcea aparate de-ndreptat dinţii. Gogu participa la discuţii cînd erau de faţă Tincuţa şi Titus, pentru a nu părea ostil, dar cît mai economic, el neaducînd vorba niciodată despre nimic.

Tincuţa, ca şi Catrina, trecea zilnic pe la părinţi şi de fiecare dată avea ceva de obiectat. Praful nu era şters şi ca s-o demonstreze trecea cu degetul pe fiecare mobilă. «Femeia asta ce face de lasă praful în halul ăsta, c-o s-ajungeţi să sculptaţi în el ?», întreba cu glasul ei de soprană, cît putea de tare, ca s-o audă împricinata care, îndată ce sosea Tincuţa, se retrăgea-n bucătărie. «Tincuţo, mamă, ce să facă şi ea mai întîi ? Noi din cinci în cinci minute sunăm clopoţelul fiindc-avem nevoie de cîte ceva. Apoi să dai trei mese pe zi la doi semi-infirmi nu e chiar fleacul de pe lume, să-i speli, să le faci patul, să ai grijă de aragaz şi de sobiţele astea două, să-mparţi şase porţii de medicamente, să le dai la ore fixe. Eu zic să le mulţumim lui Dumnezeu şi lui Gogu fiindcă, după cum ştii, douăsprezece persoane s-au perindat pe-aici şi-au plecat şi duse-au fost». «Ei, nu mai cădeţi laţi în faţa lui Gogu. A găsit unde s-o pripăşească pe soră-sa şi n-avea grijă că nu e pe degeaba. Aşa-şi scoate Florina rata la apartament. Iar Vetuţa e stăpînă-n casa asta. Şi, slavă Domnului, că mai sînt aici lucruri de valoare». «Afară de şifonier şi de dulapul din bucătărie, un sertar nu deschide. E un om cinstit şi chiar să vrea n-are timp să scotocească, iar din tot ce-aduceţi voi de mîncare, ce este mai bun nouă ne dă».

Împinsă ca de-un arc, la ultimele cuvinte ale maică-sii, Tincuța se repezise la bucătărie, unde Vetuța ştergea nişte farfurii şi le punea în dulap. «Vetuțo, am adus săptămîna trecută nişte somon, ce-ai făcut cu el ?». «Mai întîi ce-i ăla somon ?». «Un peşte rozaliu. Erau felii într-un plastic închis la vid». «Eu aşa ceva n-am văzut. Nu-ți aduci aminte unde l-ai pus ?». «Ştiu precis că l-am adus aici». «Mie nu mi l-ai dat. Caută-l în congelator». Enervată din cale-afară, Tincuța se dusese glonț la congelator şi găsise somonul acolo unde cu mîna ei îl pusese. «Îl pui la dezgheţat, prăjeşti pîine la prăjitorul electric, ungi felii cu unt şi pui feliile de somon pe deasupra». «Nu ştiu dacă domnul şi doamna Şoimaru au să poată mînca pîine prăjită. Am să-ncerc mai întîi cu o felie». «Şi mai şterge şi tu praful», spusese Tincuța cu țîfnă, văzînd c-o bănuise degeaba pe Vetuța că ar fi mîncat ea somonul sau că i l-ar fi dat Florinei, fiică-sii. «Tincuțo, Mona vine o dată pe săptămînă la curăţenie şi lasă casa lucind, dar praful se depune şi pînă seara, iar eu, cînd am un moment liber, mă odihnesc ca s-o iau de la capăt. Ce să facă săracii, dacă nici lingura la gură n-o mai pot duce ? Cred că e mai important să am grijă de dumnealor decît să şterg praful». «Florina nu mai vine pe-aici ?». «A venit în fiecare zi o săptămînă ca să le facă injecții. Acuma, cînd pleacă de la slujbă, trece cîteva minute, numai să ne vadă». «Aha», se gîndea Tincuța. «Trece, mănîncă boiereşte din ce aducem Catrina şi cu mine, noi ştim cu cîte greutăți, iar dumnealor trăiesc bine-mersi pe spinarea noastră».

Altă dată îşi amintise Tincuța de-o foarfecă de tăiat păsări fripte, obiect ce nu se mai găsea-n comerț şi care i-ar fi trebuit. Pe tonul ei obişnuit, de comandant

nemulțumit de subaltern, o-ntrebase pe Vetuța de-acea foarfecă. «Tincuțo, nici nu știu cum arată așa ceva. Eu totdeauna am împărțit pasărea cu un cuțit de bucătărie. Și pasărea, și mielul și purcelul, dacă-ți mai aduci aminte cînd veneați pe la noi cînd trăia Adrian. Caut-o. O fi prin vreun sertar în dulapul de bucătărie. Eu nu umblu decît în două sertare de sus». Tincuța scosese toate sertarele dulapului, le golise, le ștersese în interior cu o cîrpă umedă, în mod ostentativ, găsind destul praf și pe fundul ăstora. În ultimul sertar de jos găsise foarfeca de-mpărțit păsări năclăită de-o peliculă de grăsime. Se uitase cu scîrbă la ea și-i stătuse pe limbă să-i zică vreo două Vetuței, dar se oprise la timp. De cînd era Vetuța la ei, părinții Tincuței nu mai mîncau decît carne fiartă sau înăbușită, așa-zisă friptură. Dacă nu i-ar fi fost milă de bătrînii Șoimaru, în urma vizitelor Tincuței, Vetuța de mult și-ar fi făcut bocceaua și s-ar fi dus la ea acasă, adică-n apartamentul cu hol și cu două camere la care se-nhămase pe douăzeci de ani Florina. Cu banii obținuți pe căsuța moștenită de la mătușa Vetuței și pe ceasul ei cu lanț și cu glisieră cumpăraseră mobilă, covoare, perdele pentru apartament, rămînîndu-le foarte puțini bani, pe care-i depuseseră la C. E. C.

În fiecare seară, după ce spunea «Tatăl nostru», Vetuța adăuga: «Doamne, părinții mi i-ai luat fără suferință. Pentru mila pe care-o am față de ăști doi bătrîni, dă-mi, Doamne, și mie o moarte ușoară, că a Ta, Doamne, e puterea și slava și mărirea. Și odihnește, Doamne, sufletele celor pe care i-ai chemat la Tine !».

Șoimarii, din boieri și intelectuali din neam în neam, în farmacia lor la fel de frumos îi vorbeau și academicianului și gunoierului. Gunoierului îi explicau răbdător

cum să folosească medicamentul şi la ce-i făcea bine. Bătrînețea urîtă de care-aveau parte le-adusese un sentiment de umilință, pe care-l are orice om ajuns să depindă de altul pentru lucruri elementare. Sentiment pe care o viață nu-l cunoscuseră. E cumplit să te spele altul, să te ducă de mînă fiindcă nu mai poți merge singur, să stea lîngă tine pînă-ți faci nevoile şi să te curățe după – of, Doamne – să-ți dea în gură fiindcă-ți tremură mîna; şi încă ceva ce acelora care n-au încercat poate să li se pară de rîs: să nu te poți scărpina singur. Oricît i-ai spune cuiva care-i peticul sau punctul acela de pe corp unde te mănîncă, el nu-l va nimeri niciodată.

«Doamne, fereşte-i şi pe duşmani de bătrînețe chinuită ! Fereşte, Doamne, oamenii de chin. Cît l-or fi chinut pe Adrian, ca din omul care era să moară-n doi ani de puşcărie».

Catrinei îi revenise greaua misiune de-a le anunța părinților ei moartea Martei. Îi era atît de teamă Catrinei să le dea vestea asta, încît, dacă i-ar fi luat cineva pulsul atunci, ar fi numărat pe puțin o sută douăzeci de bătăi pe minut. O rugase şi pe Tincuța să fie de față. Catrina-şi luase inima-n dinți şi spusese dintr-o răsuflare: «A murit Marta». Apoi, fără să se privească măcar, soții Şoimaru spuseseră într-un glas: «Ferice de ea». Alături de recamierul din celălalt colț al camerei, Vetuța-şi făcuse cruce şi şoptise: «Dumnezeu s-o ierte şi s-o odihnească !». «Ferice de ea. Nu se mai chinuie», spusese doamna Şoimaru. «Unde o-ngropați ? Cu-ai noştri sau cu bărbatu-său ?». «Ea a vrut să fie incinerată şi să-i punem urna în cripta lui bărbatu-său. I-a spus lui Gogu», îi informase Catrina. «Nouă nu ne-a spus niciodată aşa ceva», intervenise Tincuța. «I-a explicat lui

Gogu de ce: ca să ne scutească de-alergături. Şi totul să fie cît mai simplu». «Mă rog», zisese Tincuța cu un aer înțepat. Ea, care o moştenea pe Marta, lăsase totul în seama lui Gogu, dacă față de el îşi manifestase defuncta ultimele dorințe. «Să-i fac eu o colivă», spusese Vetuța. «I-a comandat-o Gogu la o fostă infirmieră de-a lui, care face şi cozonaci la tot spitalul». «Fetelor», li se-adresase doamna Şoimaru fiicelor ei, şi-o căutase din ochi şi pe Vetuța, «şi pe noi să ne incinerați şi să ne puneți urnele în cavoul părinților mei». Se lăsase o tăcere de parcă simultan ceva le luase tuturor glasul.

«Cîtă ipocrizie pe lumea asta să interzici eutanasia. Dacă omul ajuns neputincios nu mai vrea să trăiască, de ce să-i prelungeşti chinurile ?», sunase stins glasul doamnei Şoimaru. «Ca să nu se facă abuzuri», răspunsese prompt Tincuța. Dac-ar fi ştiut cei de față că ea, Vetuța, încercase de două ori să-şi ia viața. Dac-ar fi ştiut că un trup, oricît de bolnav, e mai uşor de suportat decît un suflet bolnav. Acuma, cînd munca istovitoare şi mila o treziseră la viață, scuturată ca de-un curent electric îşi dădea seama că neajunsurile fizice sînt izvor de compătimire, în timp ce orice deranjament psihic îi face pe oameni să te ocolească, să te scoată din rîndul lor. Se gîndea cu groază la groaza pe care i-o-ntipărise-n minte Florinei. Se gîndea cum, atît cît avea să trăiască ea, Vetuța, fata asta n-o să aibă niciodată linişte şi nu putea să nu se-nchipuie-n locul ei. «Doamne, răsplăteşte-o pentru felul cum i-am stricat sufletul şi viața, dîndu-mi o moarte uşoară !».

*

La policlinică, în tura Florinei erau patru dentişti şi două dentiste. Unul dintre bărbați era fiul doctorului

Dănescu, fostul ei profesor de la şcoala post-liceală, cel care-i dădea mereu de lucru. Doctorul Nicolae Dănescu, avea cam cincizeci de ani; era înalt, suplu, brun, încărunţit la tîmple şi la mustăţi, cu trăsături deosebit de fine, aducînd cu picturile Renaşterii, ca maniere se purta ca un adevărat domn. Şi unei femei de serviciu-i deschidea uşa, dacă era înaintea lui, şi-i spunea: «Poftiţi, treceţi». Fiu-său, Mihai, bun stomatolog, suplu şi el, cu trăsături fine, mai puţin înalt decît taică-său, cu un păr ca peria, din care-i cădea mereu pe frunte o meşă, bărbat frumos, avea ceva de *play-boy*. Pe lîngă doctorul Dănescu-senior roiseră colegele şi asistentele, fără dubii asupra scopului, zadarnic însă, fiindcă el avea un principiu pe care nu-l încălcase niciodată: nu la locul de muncă.

De-ntîi martie le-aducea tuturor doctoriţelor, asistentelor şi femeilor de serviciu flori, iar de ziua lui făcea o trataţie abundentă, invitînd tot personalul policlinicii. Fără a fi gomos şi-a face pe şeful, păstra însă distanţa legală faţă de toată lumea. Florinei îi cumpăra de 1 Martie pe lîngă flori şi-un mărţişor de aur. De Florii căuta ceva frumos de-mbrăcăminte, un parfum bun, ceva ce ştia că fata nu-şi putea-ngădui. De sfîntul Nicolae, Florina îi aducea un tort *joffre* a cărui reţetă o-nvăţase de la Aglae Şoimaru. Fără să facă nici gestul cel mai mărunt, fără nici un fel de privire grăitoare în faţa lui, Florinei îi zbura adesea gîndul la doctorul Dănescu. Gesturile lui elegante faţă de ea, mărţişoarele la care nici n-ar fi-ndrăznit să viseze, obiectele de-mbrăcăminte alese cu-atîta gust, parfumurile, jadurile, porţelanurile de la «Coada Calului» o făceau să creadă că nu-i era nici ea indiferentă doctorului.

Florinei i-ar fi plăcut să meargă ținîndu-se de mînă cu el printr-un parc, fără să-şi spună o vorbă. Era pentru prima oară în viață cînd un bărbat se gîndea să-i dea importanță. Florina n-avea cum să afle dacă doctorul Dănescu îşi trata la fel toate colaboratoarele-apropiate. Şi chiar dac-ar fi fost aşa, gingăşia gesturilor lui față de ea rămînea neştirbită. În ele afla prețuirea pentru o colaboratoare cinstită şi de nădejde, mila față de-un om necăjit, căruia-i cunoştea viața dar, de ce n-ar fi recunoscut-o, şi-ar fi dorit şi-un gînd al unui bărbat îndreptat spre o femeie.

Cînd îi primea darurile, îndată le scotea din ambalaj, le admira o clipă, uitînd să respire, apoi le săruta şi le strîngea la piept. Nu-ndrăznea să i se-arunce în brațe doctorului, aşa cum îi cerea toată ființa, ci i se uita în ochi cu privirea cîinelui vagabond, căruia un om i-a-ntins nu doar ceva bun de mîncare, dar l-a şi mîngîiat. Iar el o-nvăluia cu-o privire duioasă, încercînd să pară şi amuzată, a omului matur care-a făcut o bucurie unui copil cu-o jucărie, cu-o bomboană. O dată, Florina-i spusese: «Domnule doctor, oare ce fac eu ca să merit atîta generozitate ?». «Exişti», îi răspunsese doctorul Dănescu şi-ndată ieşise din laborator.

În jurul tînărului Dănescu femeile roiau ca şi-n jurul tatălui, numai că tînărul n-avea principiile acestuia. Mihai Dănescu nu respingea avansurile feminine, dar nici nu le provoca. Taică-său se-nsurase de tînăr, din dragoste, avea o căsnicie bună şi chiar de călcase şi el strîmb vreodată, se-ntîmplase «în deplasare», scurt şi fără consecințe, cu femei care nu respingeau voluptatea clipei, dar nici nu se cramponau, avînd casa lor, rostul lor. Lui Mihai repede i se-aprindeau luminițele cînd era

provocat, repede se stingeau. În facultate, nici un amor nu ținuse mai mult de-un semestru, iar după, menținuse același ritm.

Florina era singura tînără din policlinica dentară care nu-i lansase nici un semnal luminos, răspunzînd însă conștiincios și prompt la orice solicitare profesională a tînărului doctor. Mihai nu se sfia s-o evalueze din ochi, ca un geambaș căruia nu-i scapă nici un defect al animalului pe care vrea să-l cumpere. Florina simula că nu bagă de seamă acea privire fără echivoc. Văzînd că fata face pe proasta și socotind că nu era cazul să se repeadă la ea, Mihai Dănescu se gîndise s-o atace verbal. «Iubito, ce-ar fi să facem împreună o plimbare cu mașina la Șosea ?». Florina se uitase în ochii lui cu un zîmbet îngăduitor, de adult care-ncearcă să domolească un copil. «Domnnule doctor, mai întîi eu nu sînt „iubito", ci Florina, iar la Șosea n-avem de ce să ne plimbăm împreună. Eu nu sînt de nivelul dumneavoastră. Dumneavoastră – medic, eu – tehniciană. Eu aventuri nu doresc. E bine să rămînem la relațiile profesionale, adică la „domnule doctor" și la „Florino"». «Și cu tata ești tot numai în relații profesionale ?». «Da». «Mă-ndoiesc». «E dreptul dumneavoastră». «Dac-ar fi să alegi între mine și tata – dar sincer – pe cine-ai alege ?». «Pe tatăl dumneavoastră», îi răspunsese Florina, fără nici un moment de ezitare, ceea ce dovedea că-i trecuse măcar o dată prin minte gîndul unei astfel de alegeri.

Mihai, care numai prost nu era, interpretase drept fără echivoc promptitudinea răspunsului. Ceea ce-l făcea o dată mai mult să creadă că între tatăl lui și Florina erau și alt fel de relații decît cele profesionale. «Ai putea să-mi spui și de ce ?». Florina oftase. «Mai

întîi că tatăl dumneavoastră nu este afemeiat». «Şi crezi că a-ţi fi dragi femeile este cel mai grav defect al unui bărbat ?». «Nu. Beţia, mitocănia, jocurile de noroc sînt mult mai grave». «Şi-atunci ?». «Atunci... dacă tot zbori din floare-n floare înseamnă că nu faci nici o investiţie sufletească. E ca şi cînd te-ai încălzi mereu la foc de paie». «Şi tatei ce calităţi îi găseşti ?». «Mai întîi ca om: este generos şi delicat, inteligent şi neagresiv. Ca bărbat: e frumos, distins şi de peste treizeci de ani este căsătorit cu-aceeaşi femeie, cînd atîtea altele i s-au aruncat de gît». «Eu nu sînt frumos, nu sînt distins ?». «Sînteţi frumos, dar puţin ostentativ, n-aveţi discreţia domnului doctor». «Şi de fetele astea pe care le mai schimb eu aşa, ce părere ai ?». «Ei, săracele; cred şi ele că le creşte prestigiul dacă se iubesc cu un doctor şi poate speră şi să fie luate de neveste, iar pîn-atunci – o poşetă, un parfum...». «Înţeleg că n-ai o părere proastă despre ele, ci mai mult le compătimeşti». «Domnule doctor, eu judec din punctul de vedere al unei femei. Deşi nu sînt încă babă, zic totuşi că ştiu cîte ceva despre sufletul unei femei». «Şi ce crezi că e mai important pentru o femeie ?». «La tinereţe să ştie că-nseamnă ceva pentru un bărbat, iar la bătrîneţe că n-a crescut degeaba nişte copii, iar pentru cine n-are copii, că nu s-a-nşelat ataşîndu-se de cine nu merita». «Măi, dar firoscoasă eşti, soro !». «La gluma dumneavoastră, eu vă răspund serios: cînd de copil te iei de gît cu viaţa, ajungi la douăzecişicinci de ani să gîndeşti ca un bătrîn».

Lui Mihai Dănescu îi pierise brusc zîmbetul uşor persiflant pe care-l avusese tot timpul cît stătuse de vorbă cu Florina. «E drept că eu sînt copil de bani-gata. Să ştii că-mi dau seama de superficialitatea mea şi nu

numai în conversația cu dumneata, Florina». «Mulțumiți-i lui Dumnezeu că v-a dat posibilitatea să fiți superficial». «Îmi dai voie să mai stăm de vorbă din cînd în cînd ?». «Oricînd», și Florina îi întinsese camaradereşte mîna pe care el i-o sărutase înclinîndu-se. «Mă duc. Sper că anestezia și-a făcut efectul. Am de scos o măsea cu patru rădăcini strîmbe».

*

«Măi, băiete, mai potoleşte-te dracului cu muierile astea, că vine mîine-poimîine una și-ți pune-un copil în brațe», îi spusese odată doctorul Nicolae Dănescu lui Mihai. «Nici o grijă, dom' doctor, că știm să ne păzim de paternitate». «Nu e absolută nevoie să fie al tău ca să fii purtat prin tribunale și ca să plăteşti pensie alimentară. Cu ADN-ul abia bîjbîie ăia prin Occident să-l impună ca probă în justiție; pîn' să fie recunoscut și la noi, paşte, murgule, iarbă verde, aşa că atenție, băiete, să nu te trezeşti cu vreun pui de cuc sau chiar cu unul propriu, dar nedorit».

Deşi Mihai discuta cu taică-său deschis și erau prieteni, nu-i fusese prea la-ndemînă s-aducă vorba între ei despre Florina. Se hotărîse totuși să ia taurul de coarne și să-l atace pe taică-său brusc, fără preambuluri.

«Tată, să-mi spui sincer: te-ai supăra dacă i-aș face curte Florinei Diaconu ?», îl atacase Mihai pe taică-său, care la orice se-aştepta numai la asemenea întrebare nu. Lui Nicolae Dănescu parcă-i fugise tot sîngele din el, nu atîta din cauza întrebării lui Mihai, ci dintr-a unei clarificări la care ea-l obliga față de sine însuși. «Ce-nseamnă Florina pentru mine ?». După o tăcere

care fiecăruia i se păruse o veşnicie, pe-un ton străduindu-se a fi neutru, Nicolae Dănescu îi răspunse lui fiu-său: «Mihai, ştim bine amîndoi ce-nseamnă pentru tine să faci unei femei curte». «Adică să mă culc cu ea, vrei să zici». «Exact». «Şi-ai avea ceva-mpotrivă să cad la aşternut cu Florina ?». «N-aş avea nimic împotivă dac-ai vrea să te-nsori cu ea». «De unde trag concluzia că tu, tată, nu te culci cu ea». «Concluzie justă». «Şi-atunci în ce fel să interpretez ideea cu-nsuratul, ca singurul mod în care-ai fi de acord să-i fac, în felul meu, curte ?». «Fiindcă fata asta e-un om necăjit, cu-o viaţă grea. Şi, mai mult decît orice, e-un om de calitate». «Mi-am dat seama şi eu că nu-i o pipiţă. Dar de ce e-atît de necăjită şi de oropsită ?». «Fiindcă taică-său a murit în puşcărie cînd ea avea doi ani, iar maică-sa cu greu şi-a găsit o slujbă de magazioneră la o cantină, deşi a făcut liceul. Florina a crescut la creşă, la grădiniţă săptămînală şi la semi-internat ca elevă. A intrat la Medicină la douăzeci pe-un loc, iar la sfîrşitul anului întîi a fost exmatriculată pentru origine socială. Şi mai rău decît orice, cînd Florina avea cincisprezece ani, maică-sa a făcut un grav sindrom depresiv şi s-a pensionat medical. Îţi dai seama ce fel de pensie are. Tot liceul, Florina a dat meditaţii pe alimente. Acum, maică-sa e mai bine şi-i îngrijeşte pe farmaciştii Şoimaru, socrii lui Gogu Eremia. Mai vrei ?». «Înţeleg toate necazurile ei, dar de ce n-ar trebui „să-şi trăiască şi ea viaţa lîngă un bărbat“ ?». «Mihai, tu numeşti aventurile tale semestriale „a-şi trăi viaţa lîngă un bărbat“ ?». «Decît mereu singură, e bun şi unul semestrial». «Pentru categoria de femei pe care le frecventezi tu. Ea nu face parte dintre ele». «Să-nţeleg că duci cu mine o politică de descurajare în privinţa

Florinei ?». «Mihai, aş vrea să n-adaugi şi tu o rană unui om chinuit şi fără contribuţia ta». «Mă crezi chiar atît de irezistibil încît să am succes la o fată aşa de serioasă cum o consideri tu ?». «Gîndeşte-te la ea ca la un om şi-abia pe urmă ca la o femeie care, de singurătate şi de amărăciune, te-ar accepta, ca pe urmă să rămînă traumatizată pe viaţă. Există astfel de femei». «Tată, tu te gîndeşti la ea numai ca la un om ? Dar sincer». «Dacă ţi-aş spune că pînă în clipa asta m-am gîndit la ea numai ca la un om şi că tu mi-ai întors mintea pe dos, gîndindu-te că aş avea cu ea relaţii femeie – bărbat, mă crezi ?». «De... ce să zic.., poate nici n-ai vrut să te gîndeşti. Eu am zece ani mai mult decît ea. Ştiu, bănuiesc mai degrabă că ai pentru ea în primul rînd un sentiment patern. Dar te-ai gîndit vreodată că ea te-ar putea iubi ?». Nicolae Dănescu făcuse o pauză lungă pînă să-i răspundă lui fiu-său.

Îi apărură-n minte momentele cînd îi făcea cîte un dar Florinei, cum îl săruta ea şi-l strîngea la piept şi privirea ei de cîine recunoscător, neobişnuit cu mîngîierile. Închise ochii şi-ar fi vrut s-o aibă lîngă el şi s-o strîngă la piept. Îl cuprinse-un dor amarnic de fiinţa ei. Oftă şi-apoi îi răspunse lui fiu-său. «Mihai, la asta nu m-am gîndit», minţi el. «Ar putea simţi pentru mine afecţiunea pe care un copil crescut fără tată o simte pentru un bărbat care i-ar putea fi tată şi care se poartă părinteşte cu el. Altminteri, gîndeşte-te că eu am cincizeci şi şase de ani şi ea douăzeci şi cinci». «Hai, tată, să fim serioşi. Ce, tu nu vezi cum îi apucă pe unii bărbaţi, şi mai săltaţi decît tine în vîrstă, îi apucă amocul: vara indiană a hormonilor, cum spunea cineva într-un roman. Slavă Domnului, e plină lumea de bărbaţi

care-şi lasă neveste de vîrsta lor şi-şi găsesc nişte june cît se poate de gospodine». Taică-său pufni în rîs. «Fii fără grijă, băiete, că mie n-o să mi se-ntîmple-aşa ceva». «Te cred, în măsura în care ai un perfect simţ al realităţii şi-al ridicolului. Eu mă-ntorc la-ntrebarea mea dintîi: te superi dacă-i fac curte Florinei ?». «Mihai, tu hotărăşti, numai fii atent: nu-i umbla cu bocanci prin suflet».

Cît o luase-n glumă, cît în serios, Mihai le-nfipsese un cui în inimă lui taică-său şi Florinei, iar lui însuşi convingerea că taică-său, chiar în lipsa apropierii fizice, o iubea pe fata asta.

Deşi făcînd gimnastică, nefumător, mîncînd ponderat şi bînd la fel, doctorul Dănescu avea o suplețe şi-o zvelteţe de invidiat, nu-şi ignora măruntele riduri de la coada ochilor şi de la baza gîtului şi vîrsta la care, oricît de cocoş, un bărbat lucid nu se mai vede stîrnind pasiuni carnale unei tinere de douăzeci şi cinci de ani. O nevastă potrivită ca vîrstă, alături de care ţi-ai petrecut toate anotimpurile vieţii, n-are de ce să-ţi producă emoţii în privinţa capacităţii masculine scăzute, fiindcă nici ea nu mai e ce-a fost. Bobocului de trandafir de pe vremuri stau să-i cadă petalele fanate. Oricît de neexperimentată ar fi o tînără, care-şi începe viaţa de femeie cu un bărbat mult mai în vîrstă decît ea, ştie de la-nceput că ceva nu e-n ordine, în ordinea firească biologică, oricît ar iluziona-o dragostea pentru acel bărbat. Iar el, dacă i-au rămas toate minţile acasă, ştie că şi-n ogradă cocoşul bătrîn se retrage în faţa unuia tînăr.

Florina, pentru care trecuse vremea dragostei adolescentine, a plimbărilor romantice şi-a ţinutului de mînă, iubindu-l fără dar şi poate pe doctorul Dănescu, nu-şi închipuia totuşi iubirea cu el decît pe verticală, adică

ținîndu-se de mînă ca doi adolescenți şi privindu-se în ochi fără saț. Nu se-nchipuia dezbrăcîndu-se-n fața lui. Şi la microradiografia obligatorie din fiecare an se ruga lui Dumnezeu să fie o asistentă la aparat şi nu un asistent sau un medic. La ştrand fusese de cîteva ori, într-un costum de stambă, cusut de ea cu mîna şi croit după costumul unei colege de la post-liceală. La ştrand stătuse cît mai retrasă, cu o carte-n mînă, la umbra unui copac. În apă nu intrase fiindcă nu ştia să-noate.

Doctorul Nicolae Dănescu mergea cu gîndul pînă la o dezbrăca pe Florina, dar nu se imagina pe el dezbrăcîndu-se-n fața ei. Deşi o dorea cu toată ființa, se temea să n-o dezamăgească. Nu uita nici o clipă anii care-i despărțeau. Era suficient să se uite la fiu-său ca să-şi amintească de simțul ridicolului pe care acesta i-l atribuise.

În blocul în care locuiau acum, doctorul Dănescu şi Florina erau despărțiți de un planşeu: ea – la mezanin, el – la etajul întîi.

Doamna doctor Aura Dănescu, anestezistă, fire sociabilă, bună profesional şi bună ca om, avea un principiu: nu amiciții şi frecventări cu lumea de la serviciu. Relații colegiale şi-atîta. Iar în bloc nu se frecventa cu nimeni. Relații civilizate: «bună ziua, ce mai faceți ?». Bărbații din bloc angajaseră un fochist şi, ca administrator, un contabil pensionar. În holul blocului, între cutiile postale, una era destinată administrației. Cine avea o plîngere de făcut sau o sugestie scria un bilet şi-l vîra în cutie. Doctorul Dănescu-senior îşi conducea zilnic nevasta la Spitalul Cantacuzino, apoi se ducea la policlinică, dacă avea program de dimineață, ori se-ntorcea acasă cînd avea program după-amiaza.

Nu le-ar fi lipsit banii ca să aibă şi doamna doctor maşină proprie, dar ei îi era frică să conducă. Tînărul îşi făcuse rost de-o maşină străină de la un fost coleg de liceu care lucra la o agenţie comercială în Occident.

Dacă se-ntîlnea cu cineva din bloc, Florina saluta prima, fără însă a intra-n vorbă cu persoane care nu-i adresau nici un cuvînt. Singura cu care stătea de vorbă era doctorița Bengliu, cea cu bărbatul director de mare întreprindere şi cu amantul «florar». Nina Bengliu, departe de-a fi fost o frumusețe, îl avea pe «vino-ncoa'». Cu gambele uşor ovale, călcînd înăuntru, cu ochi vioi care, fără a fi saşii, nu ştiai exact unde se uită, cu trăsături absolut oarecare, afară de gura cărnoasă şi apetisantă, cu un bust frumos, cu încheieturi puternice la mîinile vînjoase şi lipsite de grație, cu o dicție bizară, între inteligibil şi neinteligibil, mai aproape de patruzeci decît de treizeci de ani, deşi ironică, în stilul Tincuței Pop, reuşea să nu fie nimănui antipatică. Se-mbrăca sobru, fiindcă voia să şteargă orice urmă de fată de miliţian dintr-un sat de pe lîngă Bucureşti.

După ce stătuseră mai mult de vorbă, pe Florina o cîştigase prin grija pe care le-o purta părinților ei. Îi cunoscuse mama, o bucovineancă, femeie simplă dar plină de bun-simț, pe care o băgai în buzunar, atît era de mărunțică şi de pirpirie. Nu era săptămînă în care maşina tovarăşului director să n-o ducă pe doctorița Bengliu la părinții ei, încărcată ca Moş Crăciun. Cum într-o instituție, în special de sănătate, se ştie cota profesională a întregului personal, doctorița Bengliu, care mai avea ore şi la una dintre policlinicile cu plată, apelase la serviciile Florinei, aflînd că e foarte bună şi de cuvînt: altfel n-ar fi lucrat cu ea Nicolae Dănescu,

socotit un vîrf în stomatologie. Doctorița se dovedise culantă şi, mai mult, o invitase pe Florina acasă, la o cafea, şi bucuroasă îi întorsese vizita. «Florina, pentru orice ai nevoie, nu te sfii să-mi telefonezi şi să-mi suni la uşă». De cînd lucra şi pentru doctorița Bengliu, casa Florinei se umpluse de flori cărora nici nu le ştia numele, buchete somptuoase de la «amantul nostru», cum îi spunea Florina în sinea ei donatorului. Fusese nevoită să meargă-n Obor să cumpere nişte vaze de pămînt smălțuit, fiindcă n-avea-n casă decît borcane şi-o găleată de plastic. Sigur că florile rare de la doctoriță nu se-asortau cu achizițiile ei din piață, dar oricum le stătea mai bine decît în borcane de murături şi-n găleată. În camera de zi din apartamentul doctoriței, o draperie acoperea un întreg perete în care era încorporat un dulap de haine cu trei rînduri de uşi glisante, dulap furniruit cu mahon. Doctorița avea o furnizoare de lucruri străine, de calitate, pe care ea le comanda şi le plătea la cît meritau, nu fleacuri şi sclipiciuri de trei parale, cum le trimiteau de obicei cei din Occident neamurilor din România, considerată un fel de lume a patra, unde mărfurile ieftine îşi găseau repede cumpărători în rîndul tineretului. Cînd se sătura de anumite lucruri de-mbrăcăminte, Nina Bengliu i le pasa Florinei, fără să-i ceară nici un ban. I le făcea cadou, bucuroasă că fetei i se potriveau.

Blocul Florinei aflîndu-se la două stații de tramvai față de policlinică, Florina făcea pe jos drumul dus-întors între slujbă şi casă, profitînd să-şi cumpere ce-i trebuia din piața şi de pe la magazinele din jur. O pornea în aşa fel la dus şi la-ntors ca să evite să fie invitată în maşină de doctorul Dănescu şi chiar de doctorița Bengliu.

Pe doamna doctor Aura Dănescu, Florina o cunoscuse într-o zi cînd, nefiind în aceeaşi tură cu doctorul Nicolae Dănescu, la rugămintea acestuia îi lăsase-acasă o protează pentru o pacientă care trebuia să plece urgent din Bucureşti.

Sunase la uşă cu emoţie, sperînd să-i deschidă femeia de serviciu a familiei. După ce văzuse un ochi ce-o fixa prin vizor, auzise o voce de contra-alto întrebînd: «Cine e ?». De pe palier, Florina răspunsese: «Sînt tehniciana Florina Diaconu şi vă rog să primiţi o lucrare pe care trebuie să i-o predau domnului doctor Nicolae Dănescu». Uşa se deschisese larg şi-n prag apăruse o doamnă cam de cincizeci de ani, coafată impecabil, gen paj, cu un păr cenuşiu-deschis, care-i acoperea urechile, discret fardată, suplă, îmbrăcată într-un *deux-pièces* violet-cardinal, asortat cu ciorapii gri şi cu pantofii escarpen negri, de antilopă, şi ciorapii şi pantofii atrăgînd atenţia asupra picioarelor zvelte, cu glezne fine. La-ncheietura mîinii stîngi, doamna avea un ceas de aur cu-o brăţară superbă, iar lîngă verighetă un inel cu ametist de culoarea *deux-piecès*-ului, ametist pus în valoare de mici pietre albe ce-ţi luau ochii.

«Pofeşte, domnişoară». Intimidată de apariţia acestei doamne impozante, care nu putea fi decît soţia doctorului Dănescu, Florina spusese «bună-ziua, doamnă», şi-i întinsese cutiuţa în care se aflau mulajul şi proteza. «Nu vrei să intri un moment ?», o-ntrebase pe-un ton îmbietor doamna doctor Dănescu. «Vă mulţumesc, doamnă doctor, dar trebuie să mă-ntorc la policlinică. Vă mulţumesc, bună ziua».

Deci asta era tehniciana care locuia sub apartamentul lor şi pe care bărbatu-său, Nicolae Dănescu, o socotea

foarte pricepută şi punctuală, preferînd-o tuturor tehnicienilor cunoscuți în treizeci de ani de profesie. Fata avea un aer la locul ei, îmbrăcată decent şi chiar cu gust, complet nefardată, cu unghii îngrijite dar fără ojă; avea ceva proaspăt şi atrăgător, trăsături fine şi un corp de adolescentă, cu mers drept, fără fițe şi balansări din şolduri; şi cel mai frapant, în ochii căprui-verzui o privire, amestec de blîndețe cu melancolie. Doamna doctor Dănescu îi cunoştea povestea de la fosta ei colegă de liceu şi prietenă, Catrina Eremia. Era limpede că fata nu era o băgăreață. Puține femei ar fi refuzat să intre măcar cinci minute într-o casă, măcar ca s-arunce o privire. Şi la fel de puține, stînd sub podeaua ta şi lucrînd cu bărbatul tău, n-ar fi aflat în doi ani un pretext ca să-ți sune la uşă pentru a te vedea la față. Tocmai liniştea şi discreția pe care le degaja această fată îi produseseră doctoriței Dănescu o stare de uşoară nervozitate.

Asta era deci soția doctorului Nicolae Dănescu. O femeie superbă: ce chip, ce siluetă, ce ținută, ce gust la-mbrăcăminte. Era o ființă armonioasă, de la păr pînă la pantofi. Calmă şi impunătoare, ca un om avînd toată îndreptățirea să fie sigur pe el. Iar Florina se simțea față de-asemenea doamnă o ființă atît de oarecare. Doi ani, de cînd locuiau sub acelaşi acoperiş, n-o văzuse niciodată, ceea ce putea spune şi despre alți locatari din bloc, ca de exemplu despre soțul doctoriței Bengliu, soț care se chema Horia Spînu. Cînd văzuse la cutiile de scrisori eticheta «Nina Bengliu-Horia Spînu» se-ntrebase dacă cei doi erau căsătoriți. Întrebării ăsteia îi dăduse într-o zi răspuns doctorița. «Dragă Florina, eu am mai fost măritată. La prima căsătorie mi-am schimbat numele după al bărbatului, la a doua mi-am spus că

e bine să fii totdeauna pregătită de divorţ, aşa că mi-am păstrat numele meu de fată», şi rîseseră amîndouă de-atîta prudenţă.

«Bine că doi ani n-am văzut-o pe doamna doctor Dănescu», îşi spusese Florina. De ce era bine că doi ani n-o văzuse pe doctoriţa Dănescu ? Fiindcă întîlnirea cu ea îi crease un complex de inferioritate. Nu se vedea pe sine la nici o vîrstă avînd prestanţa doamnei doctor, pe-al cărei bărbat îl iubea în taină. «Proasto», îşi spunea tot ea, «doar nu vrei să te ia doctorul de nevastă. Ce legătură are dragostea ta cu felul cum arată nevastă-sa ?». Nu putea să-şi mute gîndul de la comparaţia pe care-ar fi făcut-o doctorul între ele două. În afară de tinereţe, Florina nu-şi afla nici un avantaj din această alăturare. Nu-şi dădea seama ce valoare inestimabilă este tinereţea.

La douăzeci şi cinci de ani, fostele ei colege aveau chiar doi copii, iar pe ea nici măcar n-o strînsese în braţe un bărbat. Doctorul Mihai Dănescu ar fi fost gata s-o iniţieze în tainele iubirii, dar mintea ei, din păcate, era la tatăl lui. Ea luase hotărîrea să nu se mărite, fiindcă boala maică-sii o-nfricoşase atît de puternic în privinţa eredităţii încît îşi interzicea să aibă copii, ceea ce greu ar fi acceptat cineva de vîrsta ei, majoritatea oamenilor considerînd căsătoria mai întîi o modalitate legală de-a se perpetua, copiii dînd un sens vieţii. Dac-avea să-i cadă şi ei pe cap nefericirea de-a moşteni boala maică-sii, aşa-i era scris, dar ea nu-şi putea asuma răspunderea s-o ducă mai departe şi să pedepsească în felul ăsta fiinţe nevinovate, cum ar fi fost copilul şi tatăl acestuia. Dac-ar fi fost vorba să-mplinească esenţa vieţii, exprimată prin credinţa populară că nu eşti om

dacă n-ai sădit un pom şi n-ai crescut un copil, ar fi acceptat să crească un copil cu tată divorţat sau văduv.

Mihai Dănescu şi-o fi dat seama cît tulburase apele vrînd să se culce cu ea ? Nu era atît de credulă Florina ca să-şi închipuie că Mihai aflase în ea «femeia vieţii lui». Tot ce simţise pentru doctorul Nicolae Dănescu, de la-nceputul cunoştinţei lor, fusese o dulce şi blîndă visare, o apă cu faţa nemişcată în care Mihai azvîrlise o piatră. Piatra asta făcea continuu cercuri concentrice în jurul ei. Nimic nu mai era ca înainte. Intervenţia lui Mihai nu-i lăsase alternativă: îl iubea pe Nicolae Dănescu, îl iubea ca o femeie şi-l dorea fizic, fără să vrea banii lui ori să-i strice căsnicia. Voia şi ea un pic de fericire, se voia dorită ca femeie, dar nu se vedea luînd iniţiativa pentru realizarea a ceea ce poftea avid cu sufletul şi cu trupul. Avea să lase totul la voia întîmplării, întîmplare avînd un nume: Nicolae Dănescu.

Peste două zile erau Floriile. Cumpărase foi de tort între care punea frişcă amestecată cu „Ness" şi pe deasupra un strat de compoziţie. În douăzeci şi patru de ore, foile se înmuiau şi totul era ca o cremă. Avea de gînd să-şi petreacă ziua cu maică-sa şi cu bătrînii Şoimaru, de care i se rupea inima şi pe care şi-i închipuia ca pe bunicii ei, ea care n-avusese parte nici de tată, nici de bunici.

Făcea tortul de vineri, sîmbătă avînd program de curăţenie. Tortul era gata, aranjat pe-un platou de plastic, îi pusese şi-o bomboană în mijloc, drept reper pentru împărţit în felii. Îl punea în frigider cînd sună cineva scurt la uşă. Se uită pe vizor şi i se opri inima-n loc: era doctorul Nicolae Dănescu. Îi deschise fără nici un cuvînt, în timp ce simţea cum îi curge sîngele-n vine.

«Florina, poimîine e ziua ta, am trecut azi pe la tine fiindcă ne-am luat sîmbăta liberă, şi eu şi Aura; plecăm la Sinaia la o familie de prieteni: pe el îl cheamă Florin».

Îi întinse fetei o cutiuţă frumos ambalată pe care dînsa o deschise cu degetele tremurînd. Scoase uşurel darul: un şirag lung de chihlimbar transparent şi o pereche de cercei, fiecare din două bile tot de chihlimbar, montate în aur. Florina îşi lipi darul de piept, şopti «Mulţumesc» şi o podidiră lacrimile. «Florina, ce e cu tine ?», o-ntrebă doctorul nedumerit. Nici un răspuns. «Florina, ce s-a întîmplat ?». De data asta, glasul era plin de-ngrijorare. «Doamne, de n-ar fi însărcinată», îi trecu lui prin minte, cea mai alarmantă posibilitate a momentului pe care-l trăiau. «Florina...», şi se-apropié de fată, îi ridică faţa spre el, îşi scoase batista, îi şterse lacrimile şi o strînse atît de puternic la piept încît, prin haină, îi simţi nasturii capotului, în timp ce ea-şi rezima capul de umărul lui. «Florina, spune-mi». Cu o mînă o ţinea lipită de el, cu cealaltă îi ridică bărbia apropiindu-i faţa de-a lui şi i se uită în ochi. Privirea ei era atît de grăitoare. Fata îşi puse capul pe umărul lui şi-i şopti: «Nu-ndrăznesc să vă spun». «Ce ?», îi murmură şi el la ureche cu glas tremurat. «Ştiţi ce». «Şi tu ştii», şi doctorul o sărută pe gît, pe ochii şi pe obrajii plînşi, pe gura care-l aştepta cu buzele întredeschise. Înlănţuiţi, ajunseră la pat. Doctorul descheia nasturii capotului de stambă de sub care se ivi piramida sînilor mici şi tari, un tors delicat de fetiţă acoperit de-o piele netedă, albă. Doctorul săruta fiecare centimetru al acestui trup, pe care-l dorea de-atîta vreme. Florina stătea nemişcată. Cînd vibraţia trupului nu se mai putea stăpîni, îl trase pe

doctor cu amîndouă mîinile spre chipul său şi-l sărută cu sălbăticie. Principiile lor se duseseră de rîpă în faţa foamei unuia faţă de celălalt. Se despărţiseră fără nici un cuvînt, năuciţi de ceea ce se petrecuse între ei.

La Sinaia, doctorul Dănescu îşi dăduse toată silinţa să fie cît mai antrenat şi mai antrenant în compania a patru perechi de vechi prieteni, toţi cei cinci bărbaţi din cupluri fiind foşti colegi de liceu. Deşi numai doi dintre ei erau medici, Dănescu – stomatolog, Florin Beldeanu, gazda – ftiziolog, nu le lipseau subiectele care-i antrenau pe toţi, unul fiind neapărat politica: aveau să mai scape vreodată românii de comunism ? «De scăpat o să scăpăm cînd s-o hotărî să-l dea jos cine l-a instaurat», spusese Aura Dănescu. «Adică ?», o-ntrebase o doamnă. «Adică atunci cînd s-or învoi ruşii cu aliaţii lor occidentali, care împreună ni l-au adus pe cap». «Eu nu pot să uit ce mi-a spus o dată un politruc. În '45 era şeful tineretului naţional-ţărănesc pe Banat şi student la Medicină, în anul întîi, la Timişoara. Se duce la Maniu şi-l întreabă: „Domnule Preşedinte, noi, tinerii naţional-ţărănişti ce să facem ?". „Apăi, dragule, intraţi repede la comunişti, că regimul ăsta ţine mult". Şi băiatul i-a ascultat sfatul şi din student a ajuns mare la U. T. M., apoi activist de Partid şi chiar profesor la Medicină la Bucureşti, printre cei trei profesori fără facultate. Noi, care sîntem doctori, îi ştim foarte bine pe cei trei. Acu', unul, cel cu Maniu, se află în lumea dreptilor, ceilalţi doi, bine mersi, la Facultate», spusese doctorul Florin Beldeanu.

«Asta a lui Maniu cu „intraţi la comunişti" aduce aminte perfect de epigrama lui Păstorel Teodoreanu privindu-i pe legionari, în dragul nostru regim:

„Căpitane, nu fi trist/ Garda merge înainte/Prin Partidul Comunist"», intrase în vorbă un inginer. Ingineri erau încă doi dintre cei cinci foşti colegi de liceu. «Dom'le, comunism e şi-n Germania, şi-n Cehoslovacia, şi-n Ungaria, şi-n Polonia, dar ca la noi nu e nicăieri, atîta pupincurism şi-atît de strîns şurubul», se dăduse cu părerea un alt inginer. «Dar nu trebuie să uităm că-n toate surorile noastre de la Yalta lumea s-a mişcat, şi-a riscat viaţa ca să se mai slăbească şurubul», intervenise doctorul Florin Beldeanu. «În toate ţările pe care le-ai pomenit, Florine, oamenii au înfruntat moartea, cum bine ai spus, şi mulţi chiar au murit pentru slăbirea şurubului. Noi, românii, să nu mergem mai departe, ci să ne luăm ca exemplu pe noi zece din sufrageria asta; am fi dispuşi să murim, noi şi copiii noştri, nu doar pentru slăbirea şurubului, ci chiar pentru abolirea comunismului şi pentru o ipotetică libertate de după ? De ce să nu fim sinceri şi să nu recunoaştem că n-am face-o».

Vocea doctoriţei Dănescu sunase clar, fraza cursese logic. Nu era de mirare că la Medicina din Bucureşti se număra – conferenţiară fiind – printre cele mai preţuite cadre didactice. «Dacă nu s-ar pune atîta preţ pe meritele politice şi s-ar lua-n seamă, în primul rînd, meritele profesionale, ar mai fi cum ar mai fi. Nicolae ar trebui să fie azi profesor plin. Facultatea absolvită cu zece, specializare în chirurgie maxilo-facială tot cu zece. Ei ?», îşi aminti Florin Beldeanu vremea tinereţii tuturor celor de faţă.

Doctorul Nicolae Dănescu nu scosese pînă atunci nici un cuvînt, gîndurile sale fiind concentrate asupra orei petrecute în ajun lîngă un suflet şi-un trup care-i copleşiseră toată fiinţa. Fără tragere de inimă, se găsi

dator să participe la discuție chiar el fiind citat de colegul lui de breaslă. «Florine, dacă pe tata-l închideau în 1951 şi nu în '52, nu mai pupam diplomă de absolvire; mă exmatriculau precis. Eu zic mersi că sînt lăsat să-mi practic meseria. Cît despre politică, zi şi tu, ce să spun ? Totdeauna a contat înaintea meritului. Îmi povestea tata că un general – i-am uitat numele – a fost pus de Carol al II-lea să-i întocmească o listă cu-acei colonei demni de-a fi înaintați în grad. Generalul – om cinstit – a făcut o listă ținînd seama strict de meritele profesionale, ca apoi să vadă că înaintați în grad au fost alți colonei. Nici măcar unul de pe lista întocmită de el. Generalul a fost atît de mîhnit de necinstea regelui şi de nedreptatea făcută unor oameni de merit, încît s-a retras la o moşie a lui şi se pare că s-a sinucis. Aşa a socotit el să se pedepsească pentru că se-ncrezuse în cinstea regelui, care mai dăduse de-nțeles şi că avansații fuseseră cei de pe lista generalului. Deci o dublă mîrşăvie a majestății-sale. Să le cerem ăstora să fie mai breji ?». Şi Nicolae Dănescu zîmbise trist.

Nu putea să nu-şi amintească de chinurile îndurate de taică-său în puşcărie. Un an după ce ieşise nu călca decît pe degete, cu labele picioarelor înfăşurate-n cîrpe, atîta-l bătuseră la tălpi. Vina lui: comandor de aviație, participant la războiul antisovietic. Scos din armată încă din 1945; angajat la un atelier particular de reparat automobile, pînă la procesul din 1952. «Colonel Dănescu Grigore, ați participat la războiul împotriva Uniunii Sovietice ?». «Ca orice militar al armatei române din acea perioadă». «Ați comandat o escadrilă de avioane de vînătoare ?». «Da». «Aici scrie că şi bombardiere». «Am făcut tot ce mi s-a cerut să fac». «Şi vă simțiți cu

conştiinţa împăcată ?». «Atîta cît se simte orice om care a fost combatant într-un război». «Ăsta nu e un răspuns». «Eu v-am spus adevărul. Nimeni nu e fericit nici să doboare avioane în care sînt alţi militari care n-au altă vină decît că aparţin altei armate şi nici s-arunce bombe şi să distrugă nişte oameni şi munca lor». «Deci să-nţeleg că vă regretaţi faptele ?». «Dacă aţi fi făcut războiul aţi înţelege repulsia unui om normal faţă de odiosul fapt că există războaie». Nici un martor citat, dintre foştii subordonaţi ai comandantului Dănescu, nu spusese un cuvînt rău despre el, ba dimpotrivă: nu existase nici o acţiune pe care el să n-o fi condus. Avionul din frunte fusese totdeauna pilotat de comandor. «Proşti martori», îşi spusese judecătorul. «În loc să-l acuze pe Dănescu, îl laudă. Nu trebuia să-i citărn».

La patru ani după ce ieşise din puşcărie, comandorul Grigore Dănescu fusese răpus în două luni de-un cancer galopant. Mîngîierea familiei era una singură: n-avusese dureri. Bucuria comandorului cea mai mare însemnase nepotul său, Mihai. Nicolae Dănescu şi Aura – iubindu-se din prima clipă cînd îşi întîlniseră privirile – se căsătoriseră din anul întîi de facultate, la sfîrşitul celui de-al doilea avîndu-l deja pe Mihai, care-i mai îndulcise pe bunicii materni, deloc bucuroşi că fata li se grăbise atîta la măritat şi, mai rău, cu fiul unui ofiţer scos din cadrele armatei.

«Dragii mei», sună calm vocea lui Totoşel, cum îi spuneau toţi în liceu lui Teodor Constantiniu, ajuns un eminent inginer constructor, «dragii mei, timpurile sînt aşa cum sînt. Nu le-am fabricat noi şi nici n-avem puterea să le schimbăm. Iar noi, cei din camera asta nu sîntem cei mai năpăstuiţi oameni de sub comunism.

Eu zic să mulțumim lui Dumnezeu pentru cît avem, să ne rugăm de sănătate şi să dăm dracului politica. Daniela», se adresă el gazdei, «ia dă-ne tu o afinată de uns sufletul şi să ne veselim că de-aia sînt Floriile şi sărbătorim şi-un sfînt». «Iar ție ți-a ieşit un sfînt din gură». Şi Daniela Beldeanu se ridică, aduse de pe servantă o tavă de argint cu zece păhărele bacará, cu o cizelură ca o ghirlandă şi cu picior subțire cît un chibrit. «Noroc», zise sărbătoritul, «şi cînd ne-o fi mai rău să ne fie ca acum». Din toate finețurile de pe masă, cel mai mare succes îl avusese un şalău înecat într-o maioneză cu usturoi. «Ştiu că nu este elegant să dai musafirilor usturoi», spusese Daniela, «dar eu şi cu tort aş mînca usturoi». «N-o fi elegant», zise una dintre cucoane, «dar ce bun e...».

Despre Nicolae Dănescu nu se putea spune că era un vorbăreț, dar nici un taciturn. Pentru a n-o frapa prin tăcerea lui pe nevastă-sa, îşi dădea toată silința să urmărească ce zicea fiecare şi să plaseze şi el cîte-o vorbă, deşi mintea-i era în altă parte. «Florina, cînd mă gîndesc în ce fel ai să-ți sărbătoreşti tu ziua...». Şi-l cuprindea un sentiment al culpei, al dezertării, ca şi cînd ar fi fost vinovat de toate năpastele din viața fetei. De unde să-şi fi închipuit el că pînă la douăzecişicinci de ani, în timpurile pe care le trăiau, Florina nu cunoscuse apropierea de nici un bărbat ? Şi dac-ar fi ştiut, asta l-ar fi-mpiedicat să se iubească aşa cum se iubiseră ? Se iubise cu ea – ceea ce-n limbaj comun însemna că se culcase cu ea – dar faptul în sine era doar o manifestare a ceva mult mai complicat: o iubea trup şi suflet.

De la douăzeci de ani, cînd se-ndrăgostise fulgerător de Aura, nimeni nu-i mai subjugase trupul şi sufletul ca

fata asta melancolică şi distinsă, foarte atrăgătoare – dovadă conversaţia lui cu Mihai în privinţa ei – fără să fi fost frumoasă şi fără să fi avut strălucirea Aurei. Ce-avea să facă mai departe ? Cuminte era să nu continue legătura cu Florina, mai întîi pentru a nu-i strica ei viaţa, apoi pentru a nu-ntuneca tandreţea şi perfecta înţelegere dintre el şi Aura, pentru a nu fi obligat să mintă fiinţa cea mai apropiată lui. Judecata era una, iar trupul şi sufletul... În fiecare fibră a fiinţei lui pătrunsese (ca un balsam ? ca o otravă ?) acea fată care fusese a lui un ceas. O dorea atîta încît abia stătea pe scaun şi făcea efortul să guste din bunătăţile de pe masa gazdelor. «Cîtă dreptate au seismologii cînd spun că nişte cutremure ce au loc la scurt timp unul după altul nu produc dezastrele cutremurelor între care trec ani mulţi. Dac-ş fi fost obişnuit cu infidelitatea...».

Cînd gazda, Florin Beldeanu, le propuse imediat după masă o plimbare, Nicolae Dănescu se ridică de pe scaun ca-mpins de-un arc. O luară domol de pe Cumpătul spre centru. Doamnele se hotărîră să meargă pînă la Peleş, domnii – la librărie unde doctorului Beldeanu i se puneau de-o parte toate noutăţile şi i se făcea rost şi de cărţi demult dispărute la vînzare, nu doar la Sinaia. Cît cei patru foşti colegi răsfoiau tot ce li se păruse interesant la librărie, doctorul Nicolae Dănescu se duse la cabina telefonică din exteriorul magazinului. Îi bătea inima să-i sară din piept. La al patrulea apel auzi glasul gîfîit al Florinei. «Alo, Florina, ce faci ?». «Ştergeam parchetul. Dumneavoastră ce faceţi ?». «„Dumneavoastră“ te iubeşte şi nu mai are linişte». «Nici eu nu mai am». «Florina, te iubesc, nu eşti un capriciu, mă crezi ?». «Aşa cum vă cunosc, vă cred. Vina e-a mea». «Florina,

te iubesc. Acum trebuie să-nchid». «Închideți». În această singură vorbă, Nicolae Dănescu simți tristețea celui care nu are-n față decît capitularea fără condiții. «Doamne, cum să-mi fi închipuit vreodată că la cincizeci şi şase de ani o să m-apuce vorba citată de fiu-meu, „vara indiană a hormonilor" ? Cîtă dreptate au seismologii... De la Aura pînă la Florina, în treizeci şi şapte de ani m-am culcat cu cinci-şase femei, şi eu şi ele într-un impuls de moment, fără implicații sufleteşti şi fără sentimentul culpei față de Aura. Toate mi s-au oferit. Şi Florina mi s-a oferit. Mi s-a oferit cînd eram amîndoi exasperați de dorință, amînînd mereu deznodămîntul, fiindcă ştiam că aveam să ne pierdem liniştea. De Aura n-am să mă despart niciodată, fiindcă dacă m-aş despărți ar fi ca şi cînd m-aş rupe de mine însumi. Şi Florinei, cine, ce-mi dă dreptul să-i încurc viața ? Dar o simt în fiecare fibră a ființei mele. Şi ea mă iubeşte. Asta e cel mai grav. Dacă aş putea să beau o apă a uitării aş bea-o ?». Ca să-şi afle liniştea, asta ar fi trebuit să facă, dacă ar fi fost cu putință. Pentru cel însetat, orice principiu cade în fața paharului cu apă. Fără să fi fost afemeiat, nu s-ar fi putut vorbi despre el nici ca despre un refulat sexual care, în fine, izbucnea după îndelungi eforturi de abstinență. Cu gîndul şi cu trupul pătrunse de ființa Florinei, ar fi-mbrățişat şi-un copac spre a-şi potoli virilitatea răscolită.

Cînd Florin Beldeanu (un frumos şi-un deştept, cu mare succes la femei şi deloc indiferent față de ele) se-nsurase cu Daniela, care-i fusese pacientă, se mirase toată lumea. Înaltă, subțire ca un fir de ață, cu ochii ca două măsline, cu nas niței coroiat, cu buze cărnoase, uşor vineții, ca la țigănci, vorbind graseiat, Daniela

cîştiga mult cînd deschidea gura. Cultivată, cu o sită intelectuală deasă, fără a vrea să-nveţe pe nimeni nimic, reuşea în fiecare conversaţie să-ţi strecoare, fără pic de emfază, o cunoştinţă. Absolventă a secţiei de limbi clasice de la Filologia din Bucureşti, văzînd că nici gînd să obţină o catedră la vreo şcoală şi nici măcar adunînd ore, latina făcîndu-se doar o oră pe săptămînă la clasa a opta a şcolii generale, Daniela urmase cursuri postliceale de asistente medicale şi lucra, după terminarea acestora, ca asistentă pediatră la spitalul din Sinaia.

Fără a le fi dat brînci din pat celor care-i cădeau la aşternut pe drum de zi, de seară ori de noapte, Florin Beldeanu se purta impecabil acasă, cu nevasta, pe care n-ar fi dat-o pe nici o frumuseţe din lume, femeie înţeleaptă care făcea pe n-aude, n-a vede faţă de «mersul pe dimprejur» al bărbatului ei, soţ atent şi tată fără cusur. Aveau doi băieţi arhitecţi, exemple de bună-creştere şi de ataşament faţă de părinţi, în a căror casă domnise totdeauna înţelegerea, pacea, armonia, exact ceea ce-i face pe oamenii care-au copilărit în asemenea atmosferă să se gîndească la prima casă din viaţa lor ca la un liman al liniştii şi-al siguranţei. Băieţii Beldeanu se-nsuraseră din vremea studenţiei, socotind familia un element de stabilitate şi un scop al existenţei. Încurajaţi de Daniela, fiecare avea doi copii. «Dacă vreţi s-aveţi copii, profitaţi cît sîntem noi, părinţii voştri în putere, ca să v-ajutăm să-i creşteţi». Amîndoi băieţii ca şi nevestele lor, arhitecte, colege de facultate, lucrau la Sinaia. Beldenii seniori sărbătoreau sîmbăta Floriilor cu vechii prieteni ai lui Florin. Floriile – cu familia şi cu prietenii din Sinaia.

Lui Florin Beldeanu, bun observator, nu-i scăpaseră momentele de absenţă ale lui Nicolae Dănescu şi nici

efortul lui de-a participa totuşi la conversaţie. În timp ce Nicolae se afla pe terasa casei privind apusul de soare, Florin se-apropiase de el tiptil şi-i pusese o mînă pe umăr. «Nicolae, băiete, parcă nu ţi-s boii acasă. Vreun amor, ceva ?». Nicolae Dănescu îl măsurase admirativ pe Florin şi după o tăcere destul de lungă îi răspunsese. «Florine, aşa cum arăţi cred că ai încă succes la femei». Florin Beldeanu îşi trecu o mînă peste pîntecele supt şi-n acelaşi timp îl măsură din ochi pe Nicolae Dănescu. «Nicolae, văd cu plăcere că nici ţie nici mie nu ne-a apărut monumentul în amintirea celui căzut». Dănescu îl privi nedumerit: «Adică ?». «Adică burtă, fratele meu, pe care unii au botezat-o drept „monument în..."». Nicolae Dănescu izbucni în rîs. «Florine, cu sau fără monument, crezi că ne mai şade bine la vîrsta noastră să facem pe amorezii ?». «Nicolae, în cea mai mare primejdie sînteţi voi, aştia fidelii; noi, mai ştiurlubaticii, n-o luăm în tragic, că vorba ceea: amorul nu moare dar trece şi se tratează ca şi gripa: cu patul». «Şi dacă nici aşa nu-ţi trece ?». «De vreo două ori mi se-aprinseseră călcîiele, dar rău de tot. Parcă pluteam. Daniela, deşteaptă şi diplomată, s-a-mprietenit cu ele şi hop-ţop le tot invita pe la noi. Văzîndu-le mereu li s-a dus aura de mister care le-mpodobise în mintea mea, cîte una pe rînd, nu amîndouă deodată, şi amorul meu şi-al lor s-a stins, iar cu Daniela sînt prietene şi-n ziua de azi».

Nicolae Dănescu, dus pe gînduri, se-nchipuia pe sine în locul Danielei Beldeanu. Era convins că şi pentru o femeie, oricare ar fi fost dragostea de-nceput cu un bărbat, după ani de trai zilnic unul lîngă altul, nu mai putea fi aceeaşi. Cel înşelat îşi simţea lezat orgoliul mai mult decît carnea care cunoscuse obişnuinţa, îşi simţea

lezată încrederea, asemenea trădării într-o prietenie. În locul Danielei, el s-ar fi făcut că nu băgase de seamă nimic, dar chiar să le-aducă în casă pe rivale – asta nu.

Ce-ar fi făcut el, Nicolae Dănescu, dacă Aura l-ar fi-nşelat ? Nu afla răspuns. Poate şi ea avusese impulsuri de moment care s-o fi aruncat în braţele unor bărbaţi, poate. Nimic din comportamentul Aurei timp de treizecişişapte de ani nu-i dăduse dreptul nici măcar la o bănuială. Cu toate alunecările lui pasagere, nici el nu-i dăduse Aurei motive de suspiciune. Ce-avea să facă acum ? Întorcîndu-se la raţiune, gîndindu-se la anii lui, la anii lui Mihai şi la Aura, totul îi spunea: «încetează». Dar fiecare fibră a lui vibra doar ce se gîndea la Florina. Renunţarea echivala cu-o amputare a propriei fiinţe. Mai mult decît să n-o-nşele cu trupul n-avea ce să-i ofere Aurei. Ba da: făţărnicie. Fiindcă orice gînd i-ar fi rămas lipit de făptura de adolescentă a Florinei. «Dragostea mea pentru ea aş mai fi putut s-o-ndur, dar de ce-am făcut-o pe ea să mă iubească ? Dacă mi-aş fi dat frîu liber dorinţei pe care-o simt de-atîta vreme pentru ea, poate nu s-ar fi legat atîta de mine. M-ar fi considerat un bărbat ca toţi bărbaţii, nu m-ar fi ridicat pe-un piedestal. Dacă n-aş fi ştiut cîtă nefericire e-n biata ei viaţă şi nu m-aş fi purtat aproape patern cu ea, poate lucrurile – lucrurile ? – pînă acum s-ar fi potolit.

Acum, cînd o purta cu el în fiecare fibră a unei fiinţe care-şi uita vîrsta, legăturile unei vieţi, obligaţiile, care nici de ridicol nu se mai temea, renunţarea l-ar fi adus într-o stare de melancolie, într-o umoare posacă. I-ar fi tăiat orice chef de viaţă. Încerca să-şi domolească neastîmpărul ce-l răvăşea, amintindu-şi chinurile

îndurate în puşcărie de taică-său, resemnarea acestuia în faţa plecării din viaţă, demnitatea maică-sii în faţa tuturor adversităţilor. Dar aceste gînduri erau tulburate, ca-nvîrtejite într-o ceaţă, de doi ochi căprui-verzui plini de melancolie. Şi printre durerile vieţii cărora le fusese martor şi participant apărea boala Vetuţei Diaconu, care-ntunecase viaţa Florinei. Dragostea lui era o răsplată pentru amărăciunile ei sau un ponos în plus ? Florina, atîta cît o cunoştea el, nu era pusă pe stricat casa oamenilor, nici el omul care să-şi strice casa. Şi-atunci ? Atunci rămînea dragostea, care dobora orice considerent raţional, ca o coasă care culcă la pămînt iarba.

Cum avea să se poarte cu Aura ? Ca totdeauna: atent, îngăduitor faţă de firea ei autoritară, dar rezonabilă şi neatingînd niciodată stadiul dictatorial. Datora mult acestei firi a nevesti-sii. Îl scuturase de apatie şi de-o permanentă descurajare ce-l copleşiseră odată cu puşcăria lui taică-său, comandorul Grigore Dănescu. Disciplina în muncă, deprinderile de ordine şi de curăţenie în viaţă, Aura i le impusese lui Mihai. Cunoştinţele de cultură umanistă, obligatorii, după Aura, în orice profesie intelectuală, tot ea i le oferise băiatului: limbi străine de circulaţie, marea literatură, albume de artă, muzica marilor compozitori. «Nu pentru a epata pe cineva, Mihai, dar ca să ştii pe ce lume trăieşti. Ai să vezi odată, cîndva, ce suport moral este cultura, ce nesecat izvor de consolare».

Cît însemnaseră pentru el, Nicolae Dănescu, în acea perioadă copleşitoare ca o pîclă, Eminescu, Bacovia, cu înalta lui simplitate, Creangă şi Caragiale, Tolstoi şi Soljeniţîn cu *Pavilionul canceroşilor*, un compendiu al durerii, după a cărui lectură cădeai într-o stare, amestec

de amarnică tristețe cu liniște și cu împăcare; «o carte a mea de suflet», cum o socotea Nicolae Dănescu, la fel ca și *Sfînta Ioana* a lui Bernard Shaw și-atîtea alte nume și opere binecuvîntate. Cîteva ore evada din lumea lui și se cufunda într-o alta care, nefiind mai veselă decît prima, îi arăta imperfecțiunea ei de totdeauna, îi dădea prilej de meditație asupra nimicniciei vieții și-i amintea mereu cuvintele lui Alexandru Macedon pe patul de moarte: «În lumea asta am fost totul și totul este nimic». Aura avusese grijă ca pe noptiera lui să nu lipsească izvoarele de meditație și de consolare.

În familia Aurei, și-n cea maternă și și-n cea paternă, de cinci generații se-mbrăcase haină militară. Tată-său, general inginer constructor, era considerat un mare specialist în rezistența materialelor, consultat și-n străinătate. Maică-sa, fiică de general de Geniu, era fiziciană, cercetătoare tot în cadrul Armatei. Soții Porumbeanu avuseseră ambiția să facă din fiica lor, Aura, o adevărată doamnă: pian, limbi străine. O profesoară de franceză, pensionară, îi veghease educația de la-nceputul pînă la sfîrșitul liceului, cînd Porumbenii o recomandaseră unei familii de avocați cu doi copii. Soții Porumbeanu intraseră iute-n Partid, altminteri riscînd să se vadă scoși din armată și azvîrliți pe unde-și înțărcase dracul copiii.

Comandorul Grigore Dănescu se trăgea de patru generații din neam de ofițeri, iar nevastă-sa, profesoară de latină și de greacă, de tot atîtea generații, din neam în neam profesori de liceu. Porumbenii, ținînd seama de timpurile în care trăiau și de poziția lor profesională, îi explicaseră fără menajamente fiicei lor de ce nu trebuia să se mărite cu Nicolae Dănescu, neomițînd nici un risc

pe care i l-ar fi atras această căsătorie. Înțelegîndu-le dragostea şi grija pentru unicul lor copil, Aura se măritase totuşi cu Nicolae Dănescu. Le explicase şi ea părinților că nu ignora timpurile în care trăiau, dar că, renunțînd la prima ei dragoste – şi presimțea unica – ar fi-nsemnat o amputare pentru tot restul vieții. Viață trăită fără nici o bucurie.

În afara faptului că Grigore Dănescu fusese scos din cadrele armatei în 1945, alt cusur nu-i găsiseră soții Porumbeanu ginerelui lor. Ei şi-ar fi dorit pentru fata lor un bărbat măcar cu facultatea terminată, adică nu unul care mai trebuia alăptat. Altminteri, cu mamă profesoară de latină şi de greacă, iar el făcînd cursul superior al liceului modern, băiatul citise, învățase temeinic, intrase la Medicină cu prima medie pe Țară. Porumbenii îi cumpăraseră fiicei lor un apartament cu două camere şi hol, socotind că pentru un cuplu tînăr era de dorit să nu stea cu părinții. Nicolae şi Aura învățaseră împreună ce era dragostea. Se priveau minute-n şir în adîncul ochilor, ca apoi să se cerceteze cu mîinile ca pe ceva nemaivăzut şi de la atingerea abia simțită să-i cuprindă năvala nestăvilită a sîngelui şi a dorinței rafinat dozate, atît de puțin obişnuită la cei care cunosc pentru prima oară dragostea. La Facultate stăteau unul lîngă altul şi din cînd în cînd îşi căutau privirea şi-şi zîmbeau.

Din ziua cînd Aura ştiuse că era însărcinată, Nicolae îşi lipea de cîteva ori pe zi urechea de pîntecele ei pe care apoi îl săruta cu evlavie. Copilul – expresia supremă a dragostei lor – era aşteptat ca o minune a lumii. Părinții Aurei îi angajaseră nou-născutului o bonă nemțoaică. Îmbunîndu-se mult în privința ginerelui, sta-

biliseră şi relaţii mai strînse cu familia Dănescu seniori, faţă de care pînă la apariţia nepotului comun se-arătaseră foarte rezervaţi. Nicolae Dănescu îi era profund recunoscător Aurei pentru tot ce făcuse treizeci şi şapte de ani pentru el, pentru copilul lor şi, foarte important, pentru părinţii lui. Şi deodată, în armonia dintre ei, simţindu-se unul pe altul ca o singură fiinţă, în seninul vieţii lor izbucnise o furtună. Judecîndu-se retrospectiv, Nicolae Dănescu nu-şi putea reproşa lipsa de cumpătare sau de logică în acţiuni, nici măcar vreo excentricitate. «Vara indiană a hormonilor».

Cum să şi-o smulgă din trup şi din suflet pe-aceea care-o stîrnise ? Abia aştepta să treacă duminica Floriilor, să vină ziua de luni, s-o ducă pe Aura la spital, iar el să stea de vorbă cu Florina. Şi el şi ea lucrau luni în tura de după-amiază. Să ajungă amîndoi la o-nţelegere. Să cadă la o pace. Of ! În noaptea care-i despărţea de duminica Floriilor, încercînd să-şi amintească tumultul erotic al tinereţii lor, cu sîngele răscolit însă de amintirea din ajun, Nicolae Dănescu îşi copleşise nevasta cu mîngîieri cărora ea li se lăsa cu supunere, ca o fecioară sfielnică, răspunzînd cu trecerea ca o adiere a degetelor ei fine peste spatele bărbatului, aşteptînd fără pic de dorinţă finalul actului.

Ajunse la vîrsta critică, unele femei sînt cuprinse de-o sexualitate sălbatică, ceea ce le face pradă uşoară a unor tineri peşti, altele, dimpotrivă, suportă actul sexual, simulînd participarea, spre a nu-şi izgoni partenerul de-o viaţă; pentru altele, din pricina unor transformări fiziologice ale aparatului implicat în actul amorului, actul devine un adevărat chin. Oricît li s-ar povesti bărbaţilor despre viaţa intimă a femeilor,

începînd cu profesionistele amorului şi terminînd cu femeile aşezate, nu-şi pot închipui cîtă simulare, cît efort de-a nu-şi dezamăgi partenerul cuprinde viaţa unei femei.

Aura Dănescu se număra printre cele cărora vîrsta critică le stinge dorinţele erotice. Era imprudent să refuze elanurile erotice ale soţului ei, care nu mai aveau, slavă Domnului, nici frecvenţa, nici virulenţa celor din tinereţe. Lui Nicolae Dănescu nu-i scăpase graba arătată de nevastă-sa de-a termina cît mai repede cînd era să fie. O discuţie între ei pe-această temă nu-şi avea rostul. El îşi dădea bine seama că nu mai era cel din tinereţe, încît de ce i-ar fi cerut nevesti-sii să fi rămas neschimbată ? Noaptea spre Florii fusese o descărcare pentru Nicolae Dănescu, dar nu o păcăleală. Cît timp mîngîiase formele ferme ale nevestei – ea înotînd şi făcînd zilnic gimnastică – nu-ncetase o clipă să-şi amintească trupul pasionat şi adolescentin al Florinei.

*

«Alo !». «Florina, pot trece pe la tine ?». «Vă aştept».

În acelaşi capot pe care-l purtase în vinerea cea mai importantă a vieţii ei, de data asta avînd pe dedesubt chiloţi „Tetra“ şi combinezon bleu, milanez, Florina, simţind bătăile inimii şi-n cerul gurii, cu ochiul lipit de vizetă, îl aştepta pe doctorul Nicolae Dănescu. Îi deschisese uşa înainte ca el s-apese pe butonul soneriei. Stătea nemişcată în faţa lui. Nici el nu se clintea din loc. Se lăsa doar străpuns de privirea ei, în care n-ar fi ştiut să spună ce deslușea: pasiune, duioşie, blîndeţe, sălbăticie. Rămînînd mai departe nemişcată, fata

închisese ochii. El o cuprinse în braţe şi-i şopti la ureche: «De ce-nchizi ochii ?». «Ca să-mi întipăresc mai bine în fiinţa mea clipa asta». «Să stăm de vorbă, să cădeam la pace !», se ironiză în gînd Nicolae Dănescu, în timp ce-şi dorea o sută de guri care să cuprindă deodată trupul subţire şi-atît de unduios pe care-l strîngea în braţe. Înlănţuiţi, ea mergînd de-a-ndăratelea, cu ochii închişi, ajunseră la pat, acel liman al făgăduinţei. El îi descheie încet nasturii capotului de stambă, iar cînd îi trase-n jos chiloţii avu impresia că desfaşă un copil mic; cu zîmbet îi trase peste cap combinezonul milanez. În viaţa lui n-avusese de-a face cu-asemenea lenjerie. Lucrurile astea de două parale îi treziră un sentiment de duioşie. Trupul delicat, acoperit de ele îi era şi mai drag. Abia-l atingea cu buzele şi îşi plimba pe el mîinile orb, în neştire. Florina se ridică de la mijloc şi apropiindu-şi gura de urechea lui îi şopti, cu un susur care-l străbătu ca un şuvoi de foc: «Hai, nu mă mai chinuiţi». Şi, fără s-apuce să se mai dezbrace, n-o mai chinui. Cînd vru să se ridice, ea-şi înfipse degetele-n spatele lui şi-i şopti la ureche cu susurul ei dulce: «Vreau să vă simt în fiecare fibră». Vorbe ce-l stîrniră s-o ia de la capăt, de data asta cu sălbăticie, fără mîngîieri, respiraţia finală a fiecăruia fiind un geamăt.

Florina îşi îmbrăcă la iuţeală capotul. Nicolae Dănescu-şi aminti vremea primei iubiri cu Aura. Umblau amîndoi dezbrăcaţi ca într-o reeditare a Edenului, înainte ca Adam şi Eva să fi mîncat din fructul cunoaşterii. Ce pudică era Florina şi cum nu-şi îngăduia să-i spună pe nume.

«Florina, ce se-ntîmplă cu noi ?». Fata ridicase din umeri. Într-un tîrziu, îşi luă inima-n dinţi să vorbească.

«Vreau şi eu ceva frumos, la care să mă pot gîndi toată viaţa». Şi din nou tăcere. «O femeie oricît de jos ar cădea îşi aduce aminte oricum de primul bărbat din viaţa ei... Eu am vrut ca primul bărbat din viaţa mea să fie bărbatul pe care-l iubesc... Dumneavoastră». «Florina, îţi dai seama ce grav e ceea ce se-ntîmplă cu noi ?». Fata dădu resemnat din cap, în semn că-şi dădea foarte bine seama. «Tu ai douăzeci şi cinci de ani, eu cincizeci şi şase, însurat şi cu un băiat cu zece ani mai mare decît tine. Ce-ţi pot oferi eu ţie ?». «Dragoste». «Şi la viitorul tău nu trebuie să mă gîndesc ? Îţi încurc viaţa. Te trag pe-un drum nefiresc. Tu trebuie să te măriţi cu un băiat de vîrstă potrivită cu-a ta, să ai copii». Florina oftă. «Eu am un singur regret în toată bucuria pe care mi-o dăruiţi: că înşelăm un om, pe soţia dumneavoastră... Şi dacă vreodată m-aş mărita, ar trebui să-i spun omului de la bun-început că n-am să fac copii». Nicolae Dănescu o-ntrebă din priviri şi dintr-un gest al mîinilor: «de ce nu ?». «Fiindcă nu pot să uit nici o clipă boala mamei. Sînt atît de-ngrozită că aş putea s-o duc mai departe. Eu de la cincisprezece ani şi pînă de curînd am dus-o tot cu „Antideprin" ca să pot rezista». Nicolae Dănescu îi luă mîna şi i-o ţinu strîns între mîinile lui. Ce să-i fi spus ? Că bolile psihice nu se moştenesc, chiar atunci cînd fac salturi de generaţii ? Odată, pe cînd maică-sa era internată la «Central», Florina îi spusese că citise atîtea cărţi de psihiatrie încît ar fi putut ţine cursuri.

Timpul petrecut de ei cu-atîta pasiune şi uitare de sine lua sfîrşit pe-o notă melancolică, a-ntoarcerii la realitate. «Totuşi, este trist în lume» gîndiră amîndoi fără să-şi mai fi spus nici un cuvînt.

*

Seara, în timp ce-şi descuia uşa, Florina auzi țîrîitul telefonului. Simți că inima-i bătea ca o tobă. El trebuia să fie. «Alo», spuse ea cu un glas mic şi gîfîit. «Am simțit că te-ai întors acasă. Ți-am simțit apropierea. Am vrut să te-aud. Atît de tulburate-mi sînt sufletul şi trupul». «Iertați-mă că v-am întristat. Din păcate, viața există şi dincolo de bucuria noastră». «Acum, trebuie să-nchid» şi pe şoptite îi spuse: «te iubesc». Puseră amîndoi în acelaşi timp telefonu-n furcă. Dimineața sau la prînz, înainte de-a pleca la Policlinică, şi seara, Florina telefona la familia Şoimaru ca să afle dacă aveau nevoie de ceva.

«Florina, mamă, le e din ce în ce mai rău. Săracii au nişte dureri că pînă şi Tincuța e de acord să le facem morfină. Toți caută pe cineva să vină noaptea să le facă injecția, cînd îi apucă durerile mai mari». «Mamă, telefonează cui crezi dumneata şi spune-le că vin eu, dorm acolo şi le fac eu injecțiile». «Dar pentru tine n-o să fie obositor ?». «Obositor, neobositor... mi-e milă de ei, sărmanii. Cu greu s-ar găsi cineva să vină-n miez de noapte să le facă injecții, mai ales că durerile nu-i apucă în fiecare noapte la aceeaşi oră».

Florina-şi adunase cîteva lucruri într-o sacoşă, controlase apa, aragazul, scrisese pe-un carton numărul de telefon al familiei Şoimaru, pusese cartonul lipit de telefonul ei, luase un rînd de chei de rezervă, încuiase uşa, apoi urcase cu liftul la etajul trei, la doctorița Bengliu. Sună de trei ori cum avea înțelegere cu Nina Bengliu. În uşa larg deschisă apăru soțul doctoriței. Cu un ochi expert o măsură din cap pînă-n picioare şi ridică

mîinile a-ntrebare. «Domnule inginer, sînt locatara de la parter, Florina Diaconu. Aş vrea să vorbesc un minut cu doamna doctor». «Nu e-acasă, domnişoară». «Atunci vă rog pe dumneavoastră să primiţi cheile de la apartamentul meu. Eu trebuie să lipsesc de-acasă şi e bine să se poată intra-n apartament, fiindcă nu se ştie niciodată: poate plesni o ţeavă, în fine...». «Eşti o fiinţă prevăzătoare şi-n acelaşi timp foarte-ncrezătoare. Dacă-ţi furăm ceva ?». «Glumiţi, domnule inginer. Iar hoţii-hoţi n-ar prea avea ce să fure». «Măcar un televizor, o combină ceva...». «S-ar păcăli, fiindcă n-avem», şi Florina făcu semn din mîini sugerînd lipsa a ceea ce i se enumerase. «Domnişoară, nu vrei să intri o clipă, să bei ceva, să iei o gustare, să stăm un pic de vorbă ?», îi propuse inginerul Spânu, în timp ce Florina-i întindea cheile, iar el le-apucase doar pe jumătate, lăsîndu-le o clipă ca o punte între el şi Florina. «Vă mulţumesc de invitaţie, dar sînt tare grăbită». «O-ntîlnire ?». «Da. Cu doi bătrîni pe moarte şi cu mama mea care-i îngrijeşte», şi Florina oftă din adîncul pieptului. «Iartă-mă, n-am ştiut». «N-aveaţi cum să ştiţi. Vă mulţumesc. La revedere».

Pe doctorul Dănescu avea să-l anunţe, nu ştia cum, că o vreme n-o mai găsea acasă. Avea să-i telefoneze cînd doamna doctor era la spital, fie la Policlinică unde-l căutase de multe ori pentru a-i comunica stadiul în care se afla cu lucrările pacienţilor lui. Mai bine la Policlinică. Acasă risca să dea peste madam Filea, care le făcea doctorilor Dănescu menajul de trei ori pe săptămînă.

Bătrînii Şoimaru abia mai ţineau suflet în ei. Vetuţa Diaconu încerca să le-ndulcească suferinţa întrebîndu-i mereu ce le-ar fi plăcut să mănînce şi să bea. Domnul

Şoimaru îi cerea cîte un degetar de coniac, iar doamna un degetar de vin roşu. Descoperind Tincuţa această încălcare a regimului strict pe care trebuiau să-l urmeze părinţii ei, se năpustise asupra Vetuţei Diaconu ca asupra unei criminale care, prin inconştienţă sau poate voit, le grăbea bătrînilor sfîrşitul. «De ce le dai să bea cînd ştii că le face rău ?». Vetuţa Diaconu o privise cu tristeţe şi-o-ntrebase: «Tincuţo, ce crezi că le mai poate face rău ? De ce să le iei o plăcere, singura care le-a mai rămas ?». «Nu-ţi dai seama că-i omori cu zile ?», îi răspunsese Tincuţa, tremurînd de nervi. «Cu ce fel de zile, Tincuţo ? Astea mai sînt zile sau pedeapsă de la Dumnezeu ? Roagă-te lui Dumnezeu cînd ţi-o veni sfîrşitul, cine-o fi lîngă tine să nu-ţi taie singura plăcere care ţi-ar mai fi rămas».

Discuţia avusese loc în bucătărie. Tincuţa ieşise pe uşa din spatele apartamentului, trîntind-o de s-o scoată din ţîţîni, de enervare uitînd să-şi mai ia rămas-bun de la părinţi. Se dusese glonţ la soră-sa, Catrina, să-i povestească ce făcea cu părinţii lor nebuna de soră a lui Gogu, «schizofrenica aia». Îi părea bine că era şi Gogu de faţă; chiar îi făcea plăcere să spună odată şi-odată ce credea despre sora lui, care numai bună de-ngrijit bolnavi nu era. «Dragă Tincuţa, ce rău crezi că le mai poate face o picătură de băutură în halul în care sînt ei ?», îşi dăduse cu părerea, pe-un ton blînd Catrina, fiind convinsă că are dreptate şi nu doar pentru a-i ţine partea cumnată-sii, Vetuţa.

Gogu Eremia asistase la discuţie fără nici o vorbă, încercînd să nu i se citească participarea nici pe chip. Dar cum Tincuţa nu era omul care să umble după o atmosferă paşnică, i se-adresă cu un ton ironic lui

cumnatu-său: «Gogule, tu eşti doctor, tu crezi că sora ta face bine ce face cu părinţii noştri ?». «Dragă Tincuţa, ştiu bine că părerea mea nu face doi bani pentru tine. Dar dacă ţii s-o afli, ţi-o spun. Decît i-aţi îndopa cu toate doctoriile, mai bine le-aţi da să mănînce tot ce le pofteşte sufletul şi le-aţi face morfină ca să le ia durerile. Dac-ar fi fost părinţii mei, demult îi lăsam să moară-n linişte şi pace. La peste optzeci de ani ai lor şi prăpădiţi cum sînt, de ce nu te gîndeşti la ei ca la nişte biete fiinţe care-abia aşteaptă să moară ? De ce nu te-nchipui o clipă-n locul lor ?».

În urma discuţiei cu Tincuţa, care-o tratase ca de-obicei pe-un ton condescendent şi plin de reproş, de n-ar fi fost mila pentru cei doi bătrîni – care nici ei nu dăduseră cine-ştie-ce parale pe ea cît fuseseră-n putere – Vetuţa şi-ar fi luat bocceaua şi dusă ar fi fost. Dar îi era milă de ei şi ruşine de frate-său, Gogu. El o adusese pe soră-sa-n casa socrilor lui, văzînd că toate femeile de dinaintea ei repede-şi luaseră tălpăşiţa.

«Dragă Tincuţa, dacă nu găsiţi pe nimeni, du-te tu şi cu Catrina şi-i îngrijiţi cum credeţi că e mai bine, că doar sînt părinţii voştri. Vetuţa, cum a venit aşa pleacă». «Am înţeles că noaptea stă acolo şi Florina», spuse Tincuţa din vîrful buzelor. «Şi ea poate la fel de bine să plece». După aceste cuvinte, Gogu Eremia trecu la el în birou, găsind de prisos prelungirea unei discuţii inutile.

Deşi între el şi socrii săi nu fuseseră cine-ştie-ce relaţii calde, lui Gogu Eremia îi era milă de ei, ca de două fiinţe decrepite care-şi aşteptau şi-şi doreau moartea. Trecea zilnic să-i vadă şi-ncerca să le uşureze suferinţa. Fiindcă ipocrizia socială interzicea eutanasierea. În fiecare zi şi-o amintea pe fata căreia-i injectase

morfină în perfuzie, şi care-l binecuvîntase, pentru a-i fi curmat nişte suferinţe atroce. Trebuia să recunoască totuşi ce traumă însemnase pentru el întreruperea acelei vieţi, fără nici o remuşcare însă, ba dimpotrivă, socotind că făcuse cea mai bună faptă din viaţa lui.

«Tincuţa dragă, de ce eşti atît de paraponisită pe Vetuţa, fiindcă le-a făcut şi lor o plăcere, cînd ştii că nici un regim din lume nu le mai ajută la nimic ?». «Da, dar nici să le faci rău cu bună-ştiinţă». «Tincuţa, ce rost are să te prefaci: ştii bine că nimic nu le mai face rău. De ce trebuie să-ţi arăţi antipatia tot timpul faţă de Vetuţa şi faţă de Florina, doar fiindcă sînt rudele lui Gogu ? Te-ai gîndit ce-am face fără Vetuţa ? Uiţi c-am schimbat şase rînduri de femei care-au plecat ele, nu le-am concediat noi. Te oferi să faci tu ce face Vetuţa ?». «Dă-le dracu' şi pe ea şi pe fie-sa; n-au decît să stea acolo şi să se-mbuibe. Plus ce le mai dă Gogu, fiindcă nu văd de unde-ar fi atît de elegantă Florina, doar dacă nu s-o ţine cu vreun barosan». «Este elegantă fiindcă lucrează c-o dentistă care se-mbracă numai de la pachet. Asta, cum se satură de-un lucru, i-l pasează Florinei». «Mă rog».

*

Cu-o voce ca un firicel de aţă, străduindu-se din răsputeri să nu fie plîngăreaţă, doamna Şoimaru povestea cîte ceva din viaţa ei, întrebîndu-şi din cînd în cînd soţul: «Îţi mai aduci aminte, Tudore ?». La care ori nu primea nici un răspuns, ori un mormăit neinteligibil. Din pat nu se mai putea ridica nici unul, iar domnul Şoimaru nu mai părea să-nţeleagă ce i se spunea. «Cred că se duce, ferice de el», spunea doamna Şoimaru de

cîteva ori pe zi, în momentele de luciditate dintre injecțiile cu morfină. Abia mai găsea Florina cîte un locşor unde să-nfigă acul seringii, prin pielea pergamentoasă care aproape că se lipise de oase. Şi deodată se auzea bănuiala de glas a doamnei Şoimaru: «Mi-aduc aminte de tata cum, la moşie, de fiecare Paşti cumpăra ghete tuturor copiilor din sat. Îl trimitea pe Ghiță, vizitiul şi lăsa la fiecare casă ghetele. Ghiță făcea lista copiilor cu vîrsta lor. De Florii veneau oamenii din sat şi ne-mpodobeau gardul cu salcie. Tata a fost un farmacist şi-un boier bun: a făcut dispensar în sat, a mărit şcoala, a făcut casă pentru-nvățător». Şi deodată glasul se oprea, iar doamna Şoimaru, epuizată, adormea. Dormea nemişcată pe spate şi respira atît de uşor încît Vetuța Diaconu îi punea mereu o oglinjoară-n fața nasului ca să-şi dea seama dacă mai trăia. Domnul Şoimaru murise-n somn. Dimineața, doamna Şoimaru întinsese mîna spre patul lui şi spusese cu glasul ei abia şoptit: «Te-ai dus, Tudore ? Ferice de tine. Să ştii că te-ajung şi eu curînd».

La bătrînețea însoțită de boală, despărțirea de partenerul de viață ori ia proporții de catastrofă, ori este primită cu seninătate, ca o binecuvîntare pentru cel plecat. De la cei înțelepțiți de vîrstă şi de boală n-ai s-auzi: «Acum eu ce mă fac ?», ci promisiunea celui rămas de-a-l urma cît mai repede pe cel plecat. Cînd scoseseră sicriul în care i se afla soțul, doamna Şoimaru şoptise: «Tudore, să m-aştepți cu garoafe grena, ca pe vremuri». Catrina se-apropiase de maică-sa: «Mamă, vrei ceva ? Ce-ai spus ?». «Nu era pentru voi, era pentru el».

Puțini sînt bătrînii petrecuți cu lacrimi. Aceia mor într-o clipă, de buni, zdraveni, sănătoşi. La cei care-au

zăcut, celor rămaşi plecarea lor li se pare o izbăvire. Dacă totuşi cineva-i plînge este privit de restul participanţilor ca o curiozitate, aproape ca o manifestare patologică. După domnul Şoimaru, la cei optzeci şi opt de ani ai lui nu cursese nici o lacrimă.

În săptămîna cît îi supravieţuise, doamna Şoimaru aci îl căuta cu mîna în patul de-alături, aci şoptea: «Am uitat că a plecat să m-aştepte». Altă dată se trezea povestind din trecut, mai ales în prezenţa Florinei, care-o asculta cu mare atenţie. Îşi aducea cu plăcere aminte brocantele din Paris, unde, pe lîngă lucruri obişnuite găseai şi unele de mare valoare, bijuterii vechi cu montúri – adevărate opere de artă. «Fetiţo», i se-adresase Florinei, «vezi că-n sertarul din stînga de la vitrină e-o casetă turcească de alamă ciocănită. Adu-o încoace».

Cutia, o casetă de bijuterii de fapt, ocupa aproape tot sertarul vitrinei. «Acum desfă-i încuietorile şi ridică-i capacul». Înăuntru erau etuiuri de catifea în care se aflau şiraguri de perle roz şi de perle albe cu fermoare, cele albe din ametist, cele roz din rubin, şase şiraguri de coral prelucrat, mărgele rotunde în degradeu, cu fermoar de safir. Într-o cutie mică – un inel. Un smarald transparent, verde crud, pătrat, plat, cu marginile bizotate, într-o montură de aur roşu, uşor curbată la marginile smaraldului, în fiecare capăt al curburii cu cîte un briant minuscul. Florinei inelul nu i se păruse de-o mare frumuseţe, ci doar original. «Pe ăsta», şi mîna doamnei Şoimaru, cu degete ca nişte cioturi, se opri pe inel «pe ăsta l-am cumpărat la Paris la o brocantă. Se pare – aşa mi-a spus cine mi l-a vîndut – că este italienesc de pe la o mie şapte sute şi ceva. Ţi-l dau ţie ca să-ţi aminteşti de mine». «Doamnă, dar ce-au să zică fetele

dumneavoastră ?». «Să zică ce-or vrea. Le rămîne destul. Nu mai spun de cîte le-am dat pîn-acum». «Şi pe astea cum de nu le-aţi dat ?». «Le-am păstrat gîndind să le pot vinde la o nevoie, dar n-a fost cazul». La ultimele cuvinte îi puse Florinei inelul pe inelarul mîinii stîngi şi epuizată de efort, adormi.

Florina mai luă seama bijuteriilor, apoi le puse în etuiurile lor, în casetă şi la loc în sertarul servantei. «Ce curaj pe oamenii ăştia bătrîni, să ţină asemenea valori la-ndemîna oricui, cînd azi e-atîta hoţie şi tîlhărie». Cînd veniră cele două fiice ale doamnei Şoimaru, Florina scoase caseta din sertarul vitrinei, deschise etuiurile şi le-arătă bijuteriile, sfătuindu-le să nu le mai lase acolo. Întinse mîna şi punînd un deget pe inelul cu smarald le spuse: «Doamna Şoimaru mi l-a dăruit mie, ca să-mi amintesc de dînsa. Am întrebat-o ce-o să spuneţi dumneavoastră fiindcă mi l-a dat mie...». Florina nu vru să le repete şi ultimele vorbe ale doamnei Şoimaru. «Ţi l-a dat de parcă n-ar fi avut cui să-l lase», spuse Tincuţa cu un aer de dispreţ, în timp ce Catrina lăsase nasu-n pămînt. «Doamnă Tincuţa, vă rog luaţi inelul. Am să-mi aduc aminte de doamna Şoimaru şi fără el». Şi Florina îşi scoase inelul, îl puse pe-o farfurioară de pe masă şi ieşi din cameră; îşi luă jacheta din cuierul din vestibul şi plecă fără nici un cuvînt.

*

Tincuţa luase iniţiativa de-a invita la restaurantul „Continental“ apropiaţii care participaseră la-nmormîntarea, la distanţă de o săptămînă, a părinţilor ei şi-ai Catrinei. Doctorul Gogu Eremia nu se-amestecase nici

măcar cu o vorbă, ci achitase nota de plată întinsă de cumnată-sa ca reprezentînd jumătate din cheltuielile cu praznicul şi cu înmormîntările. În momentul cînd automobilele care veneau de la Bellu opreau în faţa restaurantului, dintr-un automobil verde, împodobit cu garoafe albe coborau un mire şi-o mireasă, păşind elegant pe covorul roşu de pe treptele de la intrarea în restaurant, anume întins ca să-i primească, în acordurile marşului nupţial şi-n aplauzele nuntaşilor. Gogu Eremia nu-şi putu reprima un zîmbet ironic şi amar. Din separeul celor cu nunta mai răzbătea din cînd în cînd cîte un «Trăiască mirii !». Altminteri, totul decursese ce e drept fără cusur, precum prevăzuse Tincuţa în calitate de maestru de ceremonii. Gogu Eremia remarcase la restaurant că nu era nici un loc gol. Deci, Vetuţa şi Florina nu fuseseră poftite.

La sfîrşitul înmormîntării doamnei Şoimaru, în timp ce asistenţa prezenta condoleanţe familiei celei dispărute, Florina şi Vetuţa se retrăseseră fără nici o vorbă şi plecaseră la Metrou. Tot cu metroul veniseră la cimitir. Gogu Eremia, pe lîngă nevastă-sa, luase în maşină doi farmacişti bătrîni, vecini cu săvîrşiţii Şoimaru. În aceeaşi formaţie sosiseră şi la „Continental", în acordul marşului nupţial. Absenţa Vetuţei şi-a Florinei de la praznic îl înfurie-n aşa hal pe Gogu încît nu se atinse de nimic din ceea ce-i puneau chelneriţele în faţă. Dacă nu i-ar fi fost ruşine de cei doi farmacişti bătrîni pe care trebuia să-i ducă înapoi acasă, pe loc s-ar fi ridicat şi-ar fi plecat. O vorbă nu scosese tot timpul mesei, o privire măcar nu-i aruncase nevesti-sii, care era vizavi de el şi nici măcar la sfîrşitul praznicului nu spusese, în rînd cu toţi mesenii, «Dumnezeu să-i ierte !».

Acasă, fără nici o vorbă, se retrăsese la el în birou. Catrina fiind sigură care era motivul acestei comportări a bărbatului ei, după ce ezitase cît ezitase, îşi luase inima-n dinţi, deschisese uşa biroului şi se-aşezase pe-un fotoliu în faţa lui Gogu. «Gogule, ce s-a-ntîmplat de nici măcar nu te uiţi la mine ?». Aruncîndu-i o privire ca un burghiu, cu o voce stăpînită, dar mai rece decît gheaţa, Gogu i se-adresă nevesti-sii: «Dacă ai fi tîmpită, întrebarea asta aş pune-o pe seama tîmpeniei. Nefiind tîmpită o pot pune doar pe seama ipocriziei. Nu ţi-e ruşine să mă-ntrebi ce e cu mine ? Despre soru-ta n-am aflat azi că e o jigodie, dar despre tine azi m-am convins odată mai mult că eşti o cîrpă de şters picioarele. Că jigodia de soră-ta nu le-a poftit la praznic pe Vetuţa şi pe Florina nu mă miră, dar că tu n-ai avut nici un cuvînt de spus mă umple de scîrbă. Soră-mea, nebuna, schizofrenica, şase luni v-a şters la cur părinţii. Nepoată-mea de două săptămîni nu doarme ca să le facă morfină. Dar la „Continental“ vă compromiteau ! Catrina, azi mai mult decît oricînd, îmi pare rău că m-am însurat cu tine. Are dreptate românul cînd spune: ia-ţi petic din gunoiul tău. Asta e tot ce-am avut de spus. Casa e a ta, de la părinţii tăi, neam de neam de intelectuali şi de boieri. Drumul e-al meu, care nu sînt de nivelul vostru nici sufletesc, nici social».

Catrina, tremurînd ca varga, izbucni într-un plîns cu sughiţuri. Gogu ieşi pe balconul biroului şi-şi aprinse o ţigară. Cînd termină de fumat dădu un telefon, îşi adună nişte lucruri într-o valiză, îi spuse Catrinei «Noapte bună» şi plecă spre tramvai. Maşina o lăsă în garaj. «Chirie pentru toţi aceşti ani cît am beneficiat de zestrea dată fiicei lor mai mari de farmaciştii Şoimaru».

O ura pe Catrina ? Chiar deloc. Dar ceva se rupsese iremediabil în sufletul lui. Dacă ar mai fi rămas împreună cu nevastă-sa ar fi-nsemnat să accepte-un compromis, ceva de ochii lumii. Ce-avea să i se-ntîmple Catrinei ? Ce-avea să-i dea Dumnezeu. Dacă voia n-avea decît să divorțeze. El nu se despărțea din cauza vreunei femei, ci pur şi simplu fiindcă după treizeci şi şase de ani de căsătorie înțelegea că greşise mediul în care intrase cu naivitatea dragostei. Socrii îl băgaseră de seamă şi în seamă cînd avuseseră nevoie de el profesional, medicii de-un leat cu ei luînd demult calea Domnului. Cumnată-sa, Tincuța, nu făcuse niciodată apel la cunoştințele lui profesionale, ceea ce nu-l îndurerase defel.

Ce-i reproşa Catrinei ? Exact ceea ce-i spusese: lipsa de curaj a unei opinii. Lui i se-aplecase şi gata. Ce-avea să spună Magdalena, fiica lor ? Îi dăduseră de zestre o garsonieră, pe care o-nchiriase, ea locuind într-o vilă superbă, cu socrii. N-avea decît să spună ce poftea. Gogu Eremia trecea printr-un moment cînd toată lumea îi era egală şi ceea ce nu bănuia, aşa avea să-i rămînă pînă la sfîrşitul vieții; cu o excepție, totuşi.

*

Între Florina şi doctorul Dănescu, în loc să se domolească, starea se agrava, simțindu-se tot mai dependenți unul de altul, printr-o dorință ce nu se istovea. Doctorului Dănescu nu-i stătea gîndul decît la trupul de adolescentă al Florinei, la mirosul acestuia de tinerețe şi de prospețime, la respirația fierbinte şi la murmurele de dorință aprinsă pe care gura ei i le picura suav în ureche. Nu-şi aducea aminte ca vreun trup de

femeie să fi răspuns desăvîrşit dorinţelor lui cum răspundea trupul Florinei, care se-ncolăcea ca un vrej în jurul lui, dar care ştia atît de bine să se lase iubit. «Vara indiană a hormonilor». Şi ce să fi făcut acestor hormoni ce-şi îndeplineau atît de aprig datoria încît mulţumeau o tînără de douăzeci şi cinci de ani ? Să se fi castrat, ca să pună capăt acestei stări de euforie ? Aura n-avea de ce se plînge. El funcţiona ca şi înainte, ca un ceas de cea mai bună marcă elveţiană. Ceea ce se cheamă eufemistic îndatorire conjugală se petrecea tot mai rar între soţi, nesupărînd-o deloc pe Aura, deşi o bătea gîndul că bărbatul ei îşi exercita darurile-n altă parte, oricum cu multă discreţie şi cu o femeie de bună condiţie, de vreme ce nu-i ajunsese nimic la urechi.

*

Întoarcerea Vetuţei Diaconu acasă, după şase luni de absenţă, avea să tulbure paradisul Florinei şi-al lui Nicolae Dănescu. Florina, de modă veche în multe privinţe, printre care se număra decenţa, cu maică-sa alături i-ar fi fost o ruşine de moarte să-şi aducă amantul în casă. Vetuţa, foarte curioasă de felul ei, nu s-ar fi lăsat fără să afle cine era iubitul fiică-sii şi dacă i-ar fi mărturisit aşa ceva, şi dacă nu. Unde mai puneai că în curînd avea să se-ntoarcă, împreună cu familia, de la o agenţie din străinătate, celălalt locatar de pe palier, a cărui soacră începuse o curăţenie mare a apartamentului cu pricina.

Discreţia era şi pentru Nicolae Dănescu un principiu de viaţă. Era greu să-nchiriezi o garsonieră pe undeva. Clandestin – evident. Adică să te fi dat pe mîna cuiva

uns cu toate alifiile, între care şperţurile pe la autorităţi. Jena Florinei faţă de mamă-sa îi era perfect justificată. Nici lui nu i-ar fi tihnit s-o ştie alături, în timp ce s-ar fi iubit cu Florina. Nu le rămînea ca adăpost al dragostei decît maşina lui. Un fost coleg de liceu, inginer, îl învăţase cum să dea kilometrajul înapoi. Pentru ca Aura, înzestrată cu un deosebit spirit de observaţie, să nu poată calcula kilometrii pe care Nicolae nu i-ar fi putut justifica dacă înregistrarea ar fi fost adevărată. Nicolae şi Florina mergeau odată pe săptămînă în pădure la Băneasa. Niciodată nu fusese la mai multe revizii maşina doctorului Dănescu decît din ziua cînd intrase-n «clandestinitate». «Cît trebuie să mă iubească Florina dacă acceptă condiţiile astea atît de umilitoare. Din partea unui bărbat care doar îi încurcă viaţa».

*

Farmaciştii Şoimaru muriseră în octombrie. La şase luni după doamna Şoimaru, murise Vetuţa Diaconu. Dimineaţa, cînd plecase la Policlinică, Florina o lăsase bună, zdravănă, spălînd geamul din camera de zi. O găsise-n patul ei, încălţată-n pantofi, stînd pe-o parte, cu-o mînă sub cap. «Mamă, mamă !». Abia cînd pusese mîna pe ea Florina înţelesese că maică-sa murise. Florina-şi deschise iute geanta: medicamentele Vetuţei erau înăuntru. De la tentativele ei de sinucidere – deşi maică-sa ajunsese-aproape la o stare normală – Florina-i lăsa acasă medicamente doar pentru o singură priză. O strigă din nou: «Mamă, mamă !». Se-aşează pe-un scaun cu mintea golită de orice gînd. Doar o mirare stăruia în toată fiinţa Florinei: cum de maică-sa

nu-i răspundea. Nemişcarea nu-nsemna moarte, ci tăcerea. Nu-şi închipuise niciodată că avea să-şi cheme mama, iar ea n-avea să-i răspundă. «Mulţumescu-Ţi Ţie, Doamne, că n-am murit eu înaintea ei !».

*

Deşi unchiu-său Gogu se despărţise de Catrina – ceea ce le-amărîse din cale-afară pe Vetuţa şi pe Florina – Florina îi anunţase mătuşă-sii prin alianţă ziua şi ora incinerării celei care pornea pe alte tărîmuri. Catrina, împreună cu Magdalena şi cu Mihu, soţul acesteia – care n-o cunoscuse pe Vetuţa – se-apropiaseră de catafalc şi-aşezaseră pe marginea de granit o jerbă de garoafe. Pe panglică era scris: «Ultim omagiu. Catrina şi Magdalena». Doctorul Dănescu, fiu-său Mihai, doctoriţa Bengliu şi colegii Florinei din Policlinică formau un grup. Pe banca de pe marginea catafalcului stăteau Florina şi Gogu Eremia: familia moartei. Ultimele note din *Adagio*-ul lui Albinoni se suprapuneau coborîrii sicriului spre cuptorul de incinerare şi închiderii celor două aripi ale catafalcului, închipuind un capac de sicriu. Florina stătea împietrită pe bancă. Unchiu-său o apucă de braţ: «Trebuie să megem, Florina».

De ei doi, în picioare în mijlocul sălii, se-apropiau cei de faţă spre-a le prezenta condoleanţe. Catrina şi Magdalena, cu ochii plini de lacrimi, o strînseră în braţe pe Florina, Mihu îi sărută mîna. Gogu Eremia le sărută mîna nevesti-sii şi fiică-sii şi le spuse: «Vă mulţumesc că aţi venit». Doctoriţa Bengliu, căreia i se udase batista de lacrimi o strînse tare la piept pe Florina, fără nici un cuvînt. Toţi colegii o sărutau pe Florina şi-i întindeau

mîna doctorului Eremia, care le-o săruta femeilor şi le-o strîngea bărbaţilor, rostind încet: «Mulţumesc !». Nicolae şi Mihai Dănescu se-apropiaseră ultimii de cei doi. Mihai se uită lung în ochii Florinei, apoi o strînse cu putere în braţe, vrînd s-o trezească la viaţă. Nicolae Dănescu îi sărută Florinei mîna, o strînse-n braţe, închise ochii şi-şi culcă o clipă capul pe umărul ei. Cu toată starea ei de-ncremenire, în care viaţa i se părea suspendată, Florina simţea că-n existenţa ei ceva se rupsese definitiv.

Dispariţia acestei biete mame, care-i amărîse adolescenţa şi prima primă-tinereţe, îi luase o spaimă de pe inimă, dar îi aducea şi presimţirea că avea să se sfîrşească şi puţinul frumos din viaţa ei. Oameni care nu sînt înzestraţi cu însuşiri extrasenzoriale îşi presimt totuşi viitorul, ca şi cînd spre el s-ar deschide o fereastră.

*

«Florina, hai să mergem la un restaurant, să mai stăm de vorbă». «Unchiule, ce să căutăm noi la restaurant ? Mai bine mergem la noi acasă». Încă nu se obişnuise că «noi» ţinea de trecut. «Şi mai bine să mergem la mine. Să-mi vezi şi tu garsoniera». Garsoniera doctorului Eremia era spaţioasă, luminoasă, cu dulap de haine în perete, cu o cămară avînd aerisire directă, ca şi baia. Camera era mobilată cu strictul necesar. Fără un obiect decorativ, fără un tablou, fără o fotografie, avea un aer monahal. «Unchiule, nu vreau să te supăr, dar să ştii că eu şi cu mama sîntem... am fost tare mîhnite că te-ai despărţit de tanti Catrina. Să nu te superi, dar noi am crezut – şi ezită în faţa trecutului verbal – că ţi-ai găsit

vreo tînără şi de-aia...». «Nu mi-am găsit pe nimeni, dar în viaţa unui om, în aparenţă dintr-un nimic, se rupe ceva iremediabil. E momentul cînd ai revelaţia unei mari greşeli pe care-ai cultivat-o ani de-a rîndul. Cînd, de exemplu, te saturi să fii socotit o mezalianţă». «Unchiule, dar tanti Catrina s-a măritat cu dumneata, cu toate că părinţii ei n-au fost încîntaţi de căsătoria asta. Deci te-a iubit». «Şi eu am iubit-o, dar s-a terminat. În treizeci şi şase de ani de căsătorie se-adună şi bune şi rele. Vine un moment cînd picătura dă peste buza paharului. I-am lăsat Catrinei toată munca mea de-o viaţă, iar eu am luat-o de la lingură». «Noi ne-am mai văzut cu dînsa şi ne-a spus că poţi să iei tot ce doreşti din casă». «Nu doresc nimic». «Unchiule, iartă-mă că te-ntreb, dar care-a fost picătura ce-a dat pe dinafară ?». «Conformismul ei de-o viaţă, în care singura abatere a fost căsătoria cu mine. De cîte ori mergeam pe la părinţii ei nu se vorbea decît de noblețea neamului Şoimaru şi-a neamului Lizeanu – adică al soacră-mii. Titus Pop, de unde la-nceput era considerat o mezalianţă, ca şi mine, de cînd a ajuns mare, cu Partidul şi cu Guvernul, a devenit obiect de admiraţie pentru socri şi pentru Catrina. Singura care profită cît poate de pe urma lui, dar în sinea ei doi bani nu dă pe el, e Tincuţa. Altă jigodie – obiect de admiraţie al nevesti-mii... Ţi-a spus ea, v-a spus care-a fost picătura care-a dat pe dinafară din pahar ?». «Nu». «Foarte bine...». Deci n-avusese curajul să le spună Florinei şi Vetuţei că lipsa lor de la praznicul de-nmormîntare al bătrînei Şoimaru însemnase picătura ce dăduse pe dinafară din pahar.

«Unchiule, dac-ai mai şti şi povestea cu inelul cu smarald...», îi trecu prin minte Florinei, care se mirase

atunci de lipsa de reacție a mătușă-sii Catrina față de atitudinea soră-sii. Catrina le poftise la parastasul de șase săptămîni al doamnei Șoimaru. Vetuța, fără să se fi sfătuit în prealabil cu Florina, mulțumise de invitație, dar refuzase. «Catrina dragă, noi nu vrem să-ți stîrnim zîzanie-n familie. Dacă n-am avut loc la praznicul de-nmormîntare, nu se mai drege-acuma busuiocul. Sîntem sigure, și eu și Florina, că Tincuța ne-a uitat. De ce să-i stăm noi ca un spin în ochi ?». Catrina tăcuse și-nghițise. «Atunci ne vedem curînd la mine», spusese ea. Și se văzuseră și cu Magdalena, care nu-și putea reveni după gestul tatălui ei, gest pe care maică-sa nu i-l tălmăcise-n nici un fel. «Tată, ți-ai găsit vreo tînără de care te-ai îndrăgostit ?», îl întrebase cu blîndețe Magdalena, ca și cînd s-ar fi adresat unui bolnav. «Din păcate nu, fata tatei. Dar nu te preocupa de-ntîmplarea asta. Să știi că pot sta la aceeași masă cu maică-ta și pot să mă port și să vorbesc civilizat cu ea». «Tată, treizeci și șase de ani șterși cu buretele ?». «Nu, Magdalena. Nu șterși cu buretele ci-nfipți cu bolduri în viața mea, ca niște bondari într-un insectar. Tocmai memoria m-a adus la despărțirea de maică-ta». «Tată, v-ați luat din dragoste, v-ați înțeles atîția ani și deodată, ca un trăsnet, ce s-a putut întîmpla ?».

Gogu Eremia și-aduse aminte cum nevastă-sa mersese totdeauna cu el în Oltenia cît trăise coana Atena și cît trăise Adrian Diaconu, cum nu se lepădase de amărîta de Vetuța și de Florina cînd fuseseră la greu și o undă de-amărăciune îi trecu prin suflet. Erau anii cînd în Catrina încă nu se-ncuibase snobismul familiei Șoimaru și admirația pentru Titus Pop și pentru Tincuța, deveniți exemple de reușită-n viață, de știință a

relațiilor sociale. «Invită-l şi tu pe la noi pe profesorul Stoenescu», îl îndemna Catrina. «Mi-e de-ajuns că-i suport impostura şi bădărănia la spital ca să-l mai poftesc şi-acasă». «Da' vezi, Vasiliu a ştiut să se dea bine pe lîngă el şi e şef de secție şi membru de Partid». «Meseria mea e să-ngrijesc oameni bolnavi, nu să fiu şef şi nici membru în Partidu' lu' peşte». «Vasiliu a ştiut să obțină o bursă de-un an în America». «Să fie sănătos. Eu n-am să obțin bursă nici la Gheboaia». «Să nu-ncerce să se debaraseze de tine». «S-ar fi debarasat ei de mult dacă nu le-aş duce secția-n spinare. Să nu-ți închipui că plecînd bou la bursă-n America te prefaci în geniu şi nici pupînd în cur Partidul şi ajungînd profesor». «Păcat că tu nu ştii să-ți pui în valoare calitățile». «Social, într-adevăr, o duc foarte prost. Profesional, nu mă pot plînge. Chiar şi crema Partidului, cînd o doare pe undeva, pe mine mă cheamă la „Elias", nici pe profesor, nici pe Vasiliu. Pînă şi ăştia au aflat cît valorează dosarele».

Odată, cînd Chivu Stoica se simțise rău, nereuşind să cadă de acord asupra unui diagnostic, medicii solicitați îi ceruseră voie pacientului să-l scoată de la Gherla pe Hațieganu, mare diagnostician, spre a-şi spune şi el părerea, în privința bolii marelui om de Partid. Un avion de vînătoare îl adusese val-vîrtej pe Hațieganu la Bucureşti. Hațieganu doar ce pusese mîna pe pacient şi-i dibuise buba. După ce-i extrăsese tot puroiul dintr-o pungă de lîngă pancreas, se spălase pe mîini şi li se adresase colegilor lui bucureşteni: «Domnilor, acuma ştiți ce are; vă rog, duceți-mă înapoi la puşcărie». Chivu Stoica, într-un elan de generozitate, şi probabil gîndindu-se că ar mai

fi putut avea nevoie şi altă dată de Haţieganu, intervenise pentru eliberarea lui din detenţie.

Gogu Eremia îşi trecu o mînă prin faţa ochilor, ca şi cînd ar fi alungat o insectă supărătoare. «Magdalena, dacă pîn-acuma nu ştii ce-nseamnă să se rupă ceva din tine, ceva legat de-un om, îţi doresc din tot sufetul să nu afli niciodată. Mai mult n-am ce să-ţi spun. N-am o fire duşmănoasă: ca dovadă că-i suport în capul meu pe Stoenescu şi pe Vasiliu. Aş putea să plec în altă parte şi să scap de ei. Şi ? Aş da tot peste unii cu Partidul şi cu Guvernul. Dar e greu în viaţa ta intimă, de om, să lungeşti pelteaua cînd s-a rupt ceva aici», şi dusese mîna la inimă. «Ca între doi oameni ceva să se strice iremediabil, nu-nseamnă nici măcar ca unul dintre ei să fie un monstru. E suficientă erodarea de zi cu zi, acumularea inevitabilă de contrarieri care să te facă să suporţi rutina platitudinii cu-atît mai greu cu cît ai iubit mai mult. Şi maică-ta, ca tot neamul ei, pune mare preţ pe lucruri, pe acumulare. Nu mi-am luat din casă decît hainele, cărţile de specialitate şi Eminescu, ediţia Maiorescu. Eu nu mă leg de lucruri».

Magdalenei i se păruse totdeauna că bunicii ei materni se ţineau cu nasul pe sus faţă de tatăl ei care nu făcea nimic pentru a-i contraria, dar nici pentru a le intra în voie. La toate subiectele care-l enervau şi la care ar fi avut de spus cîte ceva de să le ţiuie urechile socrilor lui, înghiţea în sec şi tăcea. Două subiecte în special îl scoteau din sărite: idealizarea epocii de aur 24 de carate dintre cele două războaie mondiale şi cea a Occidentului, unde umblau cîinii cu covrigi în coadă. Pe socri îi enerva placiditatea lui Gogu Eremia care, şef de promoţie, se mulţumea să fie doar un medic-primar, în

loc să fi ajuns profesor ca nişte colegi de-ai lui care se aflaseră în coada promoției. Cu tot paseismul lor, erau de părere că de vreme ce prin politică se ajunge, politică trebuie să faci, acest aspect apropiind comunismul de aurul 24 de carate interbelic, bi-antebelic şi, de fapt, cam de tot ce consemnase istoria. Politica te propulsa în „Orient-Express". Fără ea băteai şleaurile cu două mîrțoage înhămate la o cotigă.

Titus Pop îşi înțelegea epoca, spre deosebire de catîrul ălălalt de ginere, om fără pic de ambiție. Titus bătea lumea-n lung şi-n lat, iar la soră-sa-n Elveția se ducea cînd voia, cu nevastă, cu copil ca şi cînd ar fi trecut de pe-un trotuar pe cel de vizavi. La doi ani o dată, soră-sa îi trimitea o maşină cu vreo 20.000 de kilometri la bord, ca să nu se poată spune că era nouă. La vamă, Titus avea relațiile lui, încît maşina intra-n Țară ca o scrisoare la cutie. O vindea pe cea anterioară şi punea banii la teşcherea. Pentru soră-sa şi pentru cumnatu-său, o maşină-nsemna un mizilic. Cu toate nemulțumirile Tincuței împotriva bărbatului ei, de pe urma lui şi-a surorii lui văzuse toată Europa, în condiții pe care omul de rînd, de pe orice meridian, nici nu le-ar fi visat. Pentru Titus, casa era un hotel unde plăteşti serviciile şi n-ai nici o grijă. Să fi bătut vreun cui în casă, ori să fi schimbat un bec ars, Doamne fereşte ! Avînd cu totul alte ore de masă decît Tincuța şi Bogdan, nici farfuria din care mînca n-o punea în chiuvetă, necum s-adune firimiturile de pe masă. «Cu cine dracu' o fi semănînd putoarea asta ? Tată ardelean şi mamă armeancă, două neamuri ordonate şi cu spirit gospodăresc, iar ăsta parc-a avut slugi şi în burta mă-sii», îşi gratulaTincuța bărbatul nu numai în gînd, ci şi față de apropiați. Pe ea

o ținea lîngă bărbatu-său interesul, pe el lîngă ea – nepăsarea inerției și ideea deranjului pe care-l implică un divorț.

*

Magdalena își frecventa ambii părinți, dar pe la ea o invita numai pe maică-sa, știind că *Madame la Générale*, cum îi spunea Mihu maică-sii, dezaproba «purtarea incalificabilă», a lui Gogu Eremia, care, după treizeci și șase de ani, își abandonase nevasta pentru vreo fufă, «generăleasa» nedînd crezare nici unei alte versiuni pentru asemenea despărțire.

Magdalena mergea tot mai des la Florina, uneori împreună cu Mihu. Pe Florina n-o invita la ei, nedorind s-o șocheze pe bătrînă, cu-o verișoară pe care o scotea din mînecă după ani de zile și despre care nu-i vorbise niciodată. Magdalena anunțîndu-și din vreme vizita, Florina o invita și pe Catrina, față de care nu-și schimbase cu nimic atitudinea. Pe Gogu, Florina îl poftea în fiecare duminică la masă, iar el, ca să se revanșeze, o ducea la restaurant. Întîlnindu-se cu niște cunoscuți în asemenea ocazii, își auzise vorbe pe la spital că se-ncurcase cu-o tinerică. Nu le dezmințise. Chiar se simțea flatat. Magdalena îi comunicase Florinei această versiune. «La ce restaurant, Magdalena ? În ce zi și la ce oră ?», o-ntrebase Florina, care-i aștepta răspunsul zîmbind. «Te dezamăgesc, Magdalena. Eu eram tinerica».

*

La cîteva săptămîni după moartea Vetuței Diaconu, vecinul de palier, întors de curînd din America, o abor-

dase pe Florina, de unde pînă atunci abia-şi dădeau bună-ziua. «Duduie, am aflat că s-a prăpădit mama dumitale». Florina dăduse din cap fără nici un cuvînt, displăcîndu-i acel «dumitale», prin care vecinul îşi arăta poziția față de-o categorie socială inferioară lui. «După cîte ştiu, apartamentele noastre sînt identice». «Se poate. Eu nu ştiu cum este apartamentul dumneavoastră», deschisese şi Florina gura. «N-ai vrea să închiriezi o cameră ?». «Nu». «Dar dacă Spațiul Locativ îți aduce pe cineva, avînd dumneata acum spațiu excedentar ?». «În această eventualitate, aş vinde apartamentul şi m-aş duce undeva unde n-aş avea spațiu excedentar». «Eu zic să te mai gîndeşti». «Şi eu zic să se mai gîndească şi cel care mi-ar aduce pe cap Spațiul Locativ ca să nu-l blestem». Bărbatul, frumos de-altminteri, dar cu un aer prea plin de sine, o privi cu un zîmbet aducînd a rînjet. «Şi cum l-ai blestema, domnişoară ?». «Simplu: „vezi-l, Doamne !"», şi Florina-l privi în ochi pe vecinul ei. Din felul cum îi pieri zîmbetul infatuat, Florina înțelese că domnul-tovarăş, vecinul ei, era de obîrşie rurarlă. Nici un comunism din lume n-avea să abolească la sat credința-n blestem. Florina dădu din cap a salut şi-şi văzu de drum. Îi venea să rîdă. Îşi aminti un film italian despre mafie. Singura persoană care-acceptă să depună mărturie în Justiție împotriva unui criminal în serie – un temut mafiot – este o femeie care văzuse cînd acesta-i omorîse bărbatul. Cum dă cu ochii de criminal, femeia începe să-l blesteme. Iar el îşi face cruce şi o imploră: «Nu mă blestema, nu mă blestema !».

Indispusă de conversația cu vecinul ei de palier, Florina îi povesti doctoriței Bengliu întîmplarea. «Paştele şi dumnezeii mă-sii de politruc. Vrea probabil

să pună mîna pe apartamentul tău. Să te facă să-l vinzi. Găseşte el pe mă-sa, pe soacră-sa, pe vreun neam să-l cumpere, ca să nu figureze domnia-sa la Partid cu două case. Dacă-ndrăzneşte să-ţi aducă pe cap Spaţiul Locativ o să-şi muşte mîinile. Am eu oameni care să-l înfunde de să nu se mai scoale. Am fost colegă de clasă cu el la liceu şi de grupă de an la facultate. Apoi el a trecut la Drept şi la A. S. E. Cu nevastă-sa s-a-nsurat la intervenţia U. T. M.-ului. Se ţinea cu ea din anu-ntîi, de cînd eram toţi trei colegi, a lăsat-o borţoasă, dar de luat de nevastă nici gînd. Unde să se plîngă amărîta ? La U. T. M. Care l-a convins s-o ia de nevastă. Cred că a mai intervenit şi altă instituţie. Ea e o fată cumsecade. Mult mai bună studentă decît el şi mai deşteaptă. A terminat stomatologia cu medie foarte bună. Cu fundu-n vine, cu picioare scurte şi groase, cu un cap de ţărancă frumoasă, cu o privire sinceră şi rîzătoare, aşa cum e, merita ceva mai de caracter decît jigodia de bărbatu-său şi merita să profeseze, nu să rămînă slugă la dîrloagă şi doar mamă de copii. Fii fără grijă, Florina. Cînd s-o uita la cutiile de scrisori şi-o vedea numele meu o să-i piară cheful să te mai sîcîie sau să se mai dea mare prin împrejurimi. Ia stai... Iniţial, apartamentul lui figura pe alt nume». «O fi preluat contractul de la cel care figura pe lista dintîi», se dădu Florina cu părerea. «N-avea grijă că aflu eu cum e şi cu transferul ăsta», o asigură doctorita Bengliu.

Şi aflase: contractul era pe numele soacrei, care locuia cu bărbatu-său, bine mersi, într-un apartament cu chirie, proprietate de stat. Nici pomeneală de vreun transfer de contract. Doar că socrii divorţaseră anume pentru ca soacra să figureze fără locuinţă, deci perfect

îndreptățită să contracteze o locuință pe bani, ca oricine, la divorț locuința fiind cîștigată de bărbatu-său, deși era perfect partajabilă. Doar că Justiția făcea și pe oarba și pe tîmpita cînd trebuia.

Nina Bengliu nu era omul denunțurilor și-al pîrelor, dar știa să spună vorba potrivită la momentul potrivit. Cum îl întîlnise pe Șerban Mitrea îi atrăsese atenția că era prietenă cu vecina lui de palier și-l privise cu un zîmbet persuasiv. Toată povestea asta o tulburase și o-ntristase pe Florina: să locuiești pe-același palier cu niște oameni de care să te ferești ca de ciumă; să nu ieși din casă fără să te uiți pe vizetă ca nu cumva să te cioc-nești nas în nas cu ei. Urîtă era lumea.

Cu cît drag îi întîlnea pe domnul Ghiță și pe tanti Gina. Cum făcea o prăjitură sau o mîncare mai «de lux», tanti Gina le aducea și lor. «Madam Diaconu, ia să vezi ce-am făcut. Să-mi spui dacă-ți place, ca să mai fac, că Ghiță se linge pe dește de pe prăjiturile ăștea». «Bine c-au apucat să ne vadă și pe noi în apartament. Ce s-au mai bucurat. În oala de inox pe care ne-au dăruit-o de casă nouă n-am să gătesc. Am s-o folosesc pentru flori. Ne-au adus-o plină cu orez: „Maică, nu se-aduce-n dar vas gol și nici portofel fără un bănuț acolo“». Dum-nezeu îi iubise: muriseră-n somn intoxicați cu monoxid de carbon. Uitaseră gazele aprinse la soba din dormitor.

Vetuța și Florina îi plînseseră cum nu și-ar fi plîns nici rudele cele mai apropiate. Cînd și-i aminti, pe Florina o podidiră lacrimile. «Dumnezeu să vă odih-nească acolo unde sînteți domnu' Ghiță și tanti Gina, că tare buni ați fost cu noi». În afară de Nicolae Dănescu, al cărui suflet îl simțea prin ziduri, și de doctorița Bengliu, în bloc, Florina parcă trăia printre mutanți.

De cînd murise maică-sa, casa i se părea pustie. După ce descuia, şi înainte de-a-ncuia uşa apartamentului, spunea de fiecare dată: «Sărut mîna, mamă». La nişa Vetuței din columbarul de la crematoriu, în clădirea nouă, la parter, erau mereu flori proaspete aduse de Florina şi de Gogu Eremia. «Florina – am rugat-o şi pe Magdalena – cînd o fi să fie, să mă incineraţi şi să-mi puneţi urna lîngă a Vetuței. Dumnezeu v-a ajutat şi ei şi ţie să vă aflaţi liniştea».

Pentru a nu-i ţiui urechile de-atîta linişte, pe Florina o uita Dumnezeu în laborator. Încălcînd orice regulă de prudenţă, Nicolae Dănescu venea în fiecare zi la ea în apartament, pentru a o face măcar o oră să-şi uite singurătatea. Respectîndu-i doliul, şase săptămîni după moartea Vetuței, îi sărutase doar mîinile şi-i mîngîiase părul şi obrajii, iar ea-şi lăsa capul pe umărul lui şi-aproape de fiecare dată i-l uda cu lacrimi. El îi povestea cîte o carte, un spectacol, îi vorbea despre locurile din Ţară şi din afară, pe care le văzuse cu părinţii lui înainte de război. Cum îl învăţase taică-său să conducă un avion şi cum să se lanseze cu paraşuta.

Îi povestea şi ea din viaţa ei de copil crescut la creşă. Acolo se stătea pînă la trei ani, cînd mergeai la grădiniţă. «Numai eu şi cu Ursuleţ, vecinul meu de pat, am rămas pînă la patru ani». Mama lui Ursuleţ era condamnată pentru furt din avutul obştesc. Urma să iasă din puşcărie pe cînd Florina şi Ursuleţ împlineau patru ani. Ursuleţ era brun, rotunjor, tot un zîmbet şi cu părul numai inele. Era cel mai frumos copil din creşă. Doamna Anişoara, femeie singură, divorţată, una dintre asistentele medicale, îl adora. Duminica-l lua la ea acasă. Era disperată la gîndul că mama lui Ursuleţ n-avea să i-l

lase ei să-l înfieze. Cînd mama lui Ursuleț s-a eliberat, doamna Anișoara i-a făcut rost de-o slujbă și de-o cameră pe undeva. Mama și-a luat copilul. Ursuleț atîta a plîns o săptămînă după «mama Işoara» și a refuzat orice fel de mîncare, încît maică-sa i l-a dus înapoi doamnei Anișoara, care numai într-un plîns o ținuse și-ntr-o disperare după ce i-l luase pe Ursuleț.

«Acum o săptămînă, în stație la tramvai, mi-au atras privirea o doamnă cu un tînăr. M-am uitat lung la ei: era doamna Anișoara cu Ursuleț. M-am apropiat de ei și i-am sărutat. Doamna Anișoara, ceva îmbătrînită, iar Ursuleț, bărbat în toată firea; de necrezut cum și-a păstrat figura. L-aș fi recunoscut dintr-o mie. Ursuleț e microbiolog la Institutul Cantacuzino. Ieșise cu „mama Işoara" după cumpărături, în vederea căsătoriei lui cu o colegă». Urmase o tăcere. «Vă-ntrebați, poate, domnule doctor, de ce v-am spus povestea lui Ursuleț. Fiindcă așa mici cum eram la creșă, simțeam deosebirea dintre noi și Ursuleț. Era ceea ce eu, cu mintea de mai tîrziu, am numit ierarhie. Protecția cuiva te situa în altă poziție față de ceilalți. Mă gîndesc la mine și la mama: ce ne-am fi făcut fără protecția unchiului Gogu ? Pentru noi și-a pus în mișcare toate relațiile, și-a creat obligații. În același timp a făcut apel și la toți cei care-i erau obligați. Și așa am mîncat și noi o pîine... Mama, săraca...», și Florina se oprise. «Florina, de ce te-ai oprit ? Hai, spune ce spunea doamna Diaconu». «Îmi spunea să mă mărit fiindcă zicea ea: n-ai un bărbat la spate, nu se uită nimeni la tine». «Avea dreptate, Florina. În societatea noastră persistă mentalitatea că o femeie singură e o persoană disponibilă, căreia orice bărbat îi poate face propuneri de-amor. Pîn-acolo se merge cu mentalitatea

asta încît, dacă o femeie se-aşază la o masă de restaurant, nici chelnerul nu crede că vrea pur şi simplu să mănînce. Pînă şi el şi-nchipuie că femeia e venită la agăţat. De-asta, oricît m-ar durea, aş vrea să te ştiu măritată, la rostul tău». «Dacă genetica nu m-ar speria atît de rău, aş face un copil cu dumneavoastră. Nu v-aş pretinde să-l recunoaşteţi, nici să-l întreţineţi. Cum însă n-am să fac niciodată copii, n-am de ce să mă mărit». «Şi cum vezi tu viitorul tău şi-al meu ?». «Să n-o supărăm pe doamna doctor, soţia dumneavoastră, şi să ne iubim pînă ce moartea ne va despărţi»; şi Florina îi luă mîinile şi-i sărută podul palmelor. Pe Nicolae Dănescu îl trecu un fior. O strînse pe Florina puternic la piept simţind nevoia să ştie că erau amîndoi vii şi că mai aveau iubire înaintea lor.

*

Murise şi Vetuţa pînă să se hotărască surorile foste Şoimaru să golească încăperea în care trăiseră părinţii lor după ce casa le fusese naţionalizată în 1950. Împărţeala o făcuse Tincuţa, încercînd să-şi calce pe suflet şi să ia şi soră-sa lucruri frumoase şi de preţ, nu numai ea. Mersese pînă acolo cu generozitatea încît îi spusese Catrinei s-o cheme pe Florina să-şi aleagă vreun lucru. «Tincuţa, sînt sigură că refuză». «Tu încearcă. Te refuză, foarte bine, să fie sănătoasă». Tincuţa socotea, pe bună-dreptate, lăcomia fiind unul dintre atributele esenţiale care-l «împodobesc» pe om. Pînă atunci nu i se prezentaseră dezminţiri. Aşa cum se aşteptase Catrina, Florina o refuzase. «M-am gîndit să ai o amintire de la ei», îi spusese Catrina, cu glasul cel

mai paşnic şi mai duios şi fără ipocrizie. Numai că Florinei nu i se ştergea din minte scena inelului cu smarald. «Tanti Catrina, duc povara atîtor amintiri, încît nu vreau să-i mai adaug nimic. Oricum, îţi mulţumesc pentru gîndul bun».

«Cîtă dreptate are proverbul oriental care spune că o faptă rea se poate şterge printr-una bună; o vorbă rea nu se mai şterge cu nimic». Florinei nu-i smulsese nimeni inelul doamnei Şoimaru; vorbele şi intonaţia lor o făcuseră să nu-l mai vrea. În casa bătrînilor erau atîtea lucruri frumoase, dar aurul şi diamantele din lume şi n-ar fi amăgit-o pe Florina să se mai afle vreodată liberă şi nesilită de nimeni în prezenţa Tincuţei.

Toată lumea nu-nceta cu presupunerile în privinţa despărţirii bruşte, fără semne prevestitoare, dintre Gogu Eremia şi Catrina. Numai Tincuţa, cu o minte atît de inventivă, tăcea ca scroafa-n păpuşoi, ori de cîte ori venea vorba despre acest subiect. Fiindcă, fără ca soră-sa Catrina să-i fi suflat un singur cuvînt, era sigură că ea, nepoftindu-le la masă la praznicul părinţilor ei pe Vetuţa şi pe Florina, făcuse să se reverse paharul răbdării lui Gogu Eremia.

*

După ce-i murise mama, Florina umbla ca un robot. Era o ilustrare a automatismului inerţiei. O trezise din acea stare conversaţia cu vecinul ei de palier. Îşi dădea seama că dacă maică-sa ar fi trăit, ea ar fi fost mult mai evazivă în conversaţia cu-acel domn. Odată cu moartea maică-sii i se părea că nu mai avea pe cine să pună-n primejdie şi nu mai avea ce să piardă. Avea să se poarte

ca un om liber, liber de familie. Curînd i se oferise ocazia să se manifeste aşa cum îi dicta mintea, făcînd abstracţie de prudenţă.

Doamna doctor Vişoiu, conferenţiară la Stomatologie, şefa secţiei de ortodonţie infantilă, îi trimisese un mulaj pentru o fetiţă de cinci ani. Fetiţa venise la policlinică să probeze aparatul, însoţită de-un bărbat care avea aspectul şi manierele unei gărzi de corp şi nu ale unui tată. Florina îi probase aparatul fetiţei şi o pusese să vorbească. Vorbea perfect. «Dar mă strînge», şi cu un gest violent şi-l trăsese din gură şi-l azvîrlise pe jos. Însoţitorul nu nimerise cum să se-aplece mai repede şi s-adune aparatul de pe ciment. «Micuţă domnişoară», i se-adresă Florina, «aşa se-ntîmplă cu orice aparat la-nceput. Îl porţi întîi o jumătate de oră, îl scoţi, apoi o oră şi tot aşa mai departe, pînă te obişnuieşti şi-ai să-l porţi tot timpul». Însoţitorul îi dădu Florinei aparatul care din zvîrlitură nu păţise nimic. «Să mergem în laborator, să-l dezinfectăm şi să-l probăm din nou». «Nu mai probez nimic», şi copila bătu dîrz din picioare. «Atunci, copilă dragă, ai să rămîi cu dinţii strîmbi».

Florina dezinfectă aparatul, îl puse cu mulajul în aceeaşi pungă şi i-o dădu însoţitorului împreună cu un formular pe care să-l semneze. Însoţitorul se uită la Florina, care-i făcu un semn din umeri şi-i spuse bunăziua, întorcîndu-se la aparatele ei. Mama copilei, nevastă de bărbat cu aghiotanţi, se dusese ca o furtună la doctoriţa Vişoiu să se plîngă de aparatul pe care fetiţa nu-l putea purta. Doctoriţa pusese aparatul peste mulaj şi-l găsise perfect. «Doamnă, v-am trimis la cea mai bună tehniciană pe care-am cunoscut-o în douăzeci de ani de meserie. Dar dacă fetiţa refuză să poarte aparatul

şi să se-acomodeze treptat cu el, eu nu ştiu la cine să vă mai trimit», îi spusese doctorița. Enervată, doamna, împreună cu fetița şi cu garda de corp, dăduse năvală peste Florina. «Domnişoară, copilul meu nu poate purta aparatul pe care i l-ai făcut dumneata». «Dar a-ncercat să-l poarte ?», întrebase Florina. «Dumneata nu-nțelegi că nu poate ?». «Nu, doamnă, nu-nțeleg». «Fă-i altul». «Nu, doamnă». Şi Florina se uită într-un registru, văzu costul aparatului, îşi scoase portmoneul din geantă, numără banii, îi întinse doamnei, împreună cu aparatul şi cu mulajul. «Fiți bună, doamnă, şi semnați-mi aici – şi-i întinsese un formular – că vi s-au restituit banii pe aparat şi căutați-i un tehnician care să facă aparate moi». «Ce-nseamnă asta, domnişoară ?». «Înseamnă, doamnă, că eu îmi fac meseria cum am învățat. Cine nu este mulțumit, se poate adresa altui tehnician». «Dumneata ştii cine sînt eu ?». «Doamnă, puteți fi şi regina Angliei; şi reginei Angliei şi cerşetorului din colț eu le lucrez la fel. Bună ziua», şi Florina o lăsase pe doamna, soție de înalt tovarăş, cu sensibila ei copilă şi cu garda de corp în mijlocul sălii de aşteptare şi se dusese cu pas calm spre laborator.

Nici o clipă Florinei nu-i fusese frică de represaliile înaltului personaj. Nimeni n-o chemase s-o moralizeze. Peste două zile, garda de corp se prezentă şi vru să-i restituie costul aparatului. «Domnule, de cînd mă ştiu sînt săracă. La fel de săracă am să fiu cu sau fără banii ăştia. Vă rog să-i luați şi duceți-vă cu Dumnezeu !». Dacă ar fi trăit maică-sa Florina ar fi tăcut şi-ar fi-nghițit toanele înaltei doamne, soție de înalt tovarăş. Acum nu mai avea pentru cine să-nghită hachițele şi mitocănia nimănui.

Peste o săptămînă de la acest incident se trezi din nou cu garda de corp a copilei şi-a doamnei sale mame. «Doamne Dumnezeule, ce or mai fi vrînd de la mine ?». «Sărut mîinile, domnişoară. Să ştiţi că de data asta am venit pentru mine, cu o rugăminte faţă de dumneavoastră». Florina îl privi întrebător. «Soacră-mea are nevoie de proteză pentru maxilarul inferior. I-a făcut doamna doctor Vişoiu mulajul şi v-a trimis şi materialul necesar». «V-o pot face peste zece zile». Bărbatul îi întinse o punguţă de plastic în care erau materialul şi mulajul. «Cît mă costă ?». «Cît credeţi dumneavoastră». «Doamna doctor Vişoiu a zis să vă ofer cinci sute de lei». «Perfect». «Generoasă ca totdeauna doamna doctor; eu dacă-i luam trei sute». Bărbatul scoase portmoneul. Florina îl opri cu un gest. «Întîi fac proteza, i-o probez pacientei şi-abia atunci îmi daţi banii. Iar dacă, purtînd-o, simte vreo jenă, vine la mine şi-i retuşez locul cu pricina. Banii se dau cînd se ia marfa. Aşa e negustoria cinstită». «Vreau să vă spun că soţia şefului meu s-a dus la „Elias" cu aparatul făcut de dumneavoastră şi toţi dentiştii de-acolo i l-au probat fetiţei şi au spus că e perfect. Acum aia mică îl poartă permanent... Şeful meu e mare-n Procuratura militară. Nevastă-sa i-a fost dactilografă. Eu sînt şoferul lui». Florina aprecie că şoferul era cel puţin căpitan.

Pentru prima oară de cînd avea slujbă, Florina accepta bani de la cineva. Începea să urmeze sfatul dat la-nceputul colaborării lor de doctorul Dănescu şi, neobosit, de răposata coana Gina. De la oameni modeşti, în continuare nu accepta nimic. Lua de la cei bine-mbrăcaţi, care, prin fiece por, respirau prosperitate, şi cu mare plăcere de la cucoane elegante, în sensul

prețurilor a ceea ce purtau și căzîndu-le capul și mîinile de bijuterii. Ceea ce nu făcuse niciodată cît trăise maică-sa. Începea să se-adapteze lumii în care trăia, fiindcă-i pierise frica. Pentru munca ei, ca pe mulți alții, Statul n-o plătea cît ar fi meritat. Stăpînu-nvață sluga hoață. Oamenii își sporeau și ei cîștigul cum puteau. Or, cum în toate țările supuse cîndva Imperiului otoman bacșișul era lucru curent și-mpămîntenit, firesc și-n România, nimeni nu se sfia să-l primească, termenul care-l numea căzînd oarecum în desuetudine, înlocuit de mai noile «șperț» și «șpagă».

Florina mînca puțin, mai mult zarzavaturi și fructe. Duminica făcea un fel cu carne în cinstea unchiului ei, care venea încărcat cu tot felul de bunătăți. Lui Șerban Mitrea, vecinul de palier, nu-i fusese greu să afle cine era vizitatorul fetei. Era limpede pentru cine divorțase acest oaspete, doctor foarte cunoscut. Deci fata avea pe cineva la spate de se ținuse atît de bățoasă în singura lor convorbire; și-o mai avea și pe Nina Bengliu, Benglioaica, unsă cu toate alifiile. Zvonul cu doctorul puriu ajunsese și-n Policlinică, fiindcă altfel nu se explica atitudinea plină de deferență față de Florina din partea unora care înainte abia-i răspundeau la bună-ziua.

Puțin comunicativă de felul ei, Florina n-avea să țină o ședință cu toți oamenii muncii și să le spună că presupusul amant era fratele maică-sii. «Nu cumva să fii proastă și să scapi vreo vorbă că-ți este unchi», o dăscălise doctorița Bengliu. «E foarte bine să creadă că ai un barosan la spate», continua Nina Bengliu, care-avea doi barosani la spate, practica barosanilor începută fiind de ea din ultima clasă de liceu.

Florina îşi dorea să meargă la mare în concediu, o săptămînă, şi apoi, prin O. N. T., să facă un tur al României. Împlinise douăzeci şi şase de ani şi nici măcar pînă la Snagov nu fusese. Îşi puse-n gînd ca tot ce-avea să cîştige peste leafă să pună deoparte, în speranţa că odată, cîndva, să-şi cumpere şi ea maşină. Călătoria i se părea ca evadarea dintr-o cuşcă. În unele sîmbete, pe vreme frumoasă şi cînd nu lucra după-amiaza, mergea cu unchiu-său, Gogu, în parc la Herăstrău ori la Băneasa. O singură dată merseseră la Grădina zoologică. Florina plecase de-acolo aproape plîngînd. Nici un animal n-o impresionase mai mult decît pantera, care nu stătea o clipă locului şi care nu le-arunca spectatorilor nici măcar o privire. Mai fusese odată la Grădină cînd era la grădiniţă-n grupa mare. Atunci se-apropiase de educatoare şi-o-ntrebase de ce erau închise animalele. «Ca să nu mănînce oamenii». Dar Florina se-ndoise că educatoarea-i spusese adevărul. Adultă, animalele îi aminteau copilăria ei comunitară, fără nici o bucurie şi viaţa ei de tînără, ascunsă ca a oricărei femei cu bun-simţ care iubeşte un bărbat însurat.

Unchiu-său, cu duminicile lor petrecute împreună, îi dădea o idee de familie: o preocupare de-a face un efort pentru plăcerea cuiva. Ca şi ea, Gogu Eremia mînca puţin, dar îi plăceau lucrurile bune, felurile gospodăreşti migălite, ca de pildă piftia de pasăre, ciulamaua de ciuperci cu mămăligă, sarmalele cu afumătură printre ele, şi altele, stropite cu un pahar de vin bun. În fiecare duminică aducea o sticlă de şapte sute de mililitri dintr-o viţă de soi, ori nişte sticluţe de şampanie de două sute cincizeci de mililitri, pe care i le procura un pacient, de la un magazin cu circuit închis.

«Unchiule, n-ai vrea să-i poftesc duminica şi pe Magda cu Mihu ?». «Nu, Florina. Poftește-i cînd vrei, dar duminica e numai a noastră: a ta şi-a mea», şi oftase. Îi făcuse cadou Florinei un casetofon. Îndată ce terminau masa, Gogu Eremia punea la casetofon o bandă cu muzică clasică de obicei, dar şi cu Edith Piaf şi cu alți şansonetişti francezi între care Brassens şi Yves Montand, cîntînd vechi cîntece franțuzeşti ca nimeni altul, sau muzică autentic populară, avînd el două cîntărețe de suflet: Maria Tănase şi Lucreția Ciobanu. În vremea asta îşi sorbeau cafeaua întinşi pe cele două canapele din camera de zi, cu trunchiul răzimat pe perne îmbrăcate-n pluş verde închis. «Aşa s-or fi simțit şi romanii în tricliniu sorbind Falernul, legănați de sunetul unei harfe căreia-i ciupea alene coardele cîte un sclav frumos, mai mult gol decît acoperit»; şi Gogu Eremia făcea o incursiune în lumea Antichității romane, pentru Florina, care-i sorbea fiecare cuvînt. Deşi învățase conştiincios tot ce se predase la şcoală şi la Filologie, din lecturile obligatorii pe care i le impusese doctorița Bengliu, cum şi le impusese ei înseşi, Florina era conştientă că-i lipsea o cultură generală asimilată sistematic. Pentru prima oară se ocupa cineva de ea anume, pentru a o-nvăța, pentru a-i ține, fără un ton profesoral, lecții de cultură generală. Pe vremea cînd unchiul ei, Gogu, absolvise colegiul Carol din Craiova, cartea era carte, nu politizare.

O cultură generală temeinică avea şi doctorul Nicolae Dănescu, elev eminent la vremea lui, fiu de profesoară de liceu de limbi clasice. Numai că în orele lor furate, clandestine, abia aveau timp de dragoste. «Cînd mă gîndesc că niciodată n-am să-l văd în pijama

şi-n papuci. Între noi o să lipsească totdeauna o intimitate paşnică, un moment în afara interdicției». Unchiul ei, cu vizitele lui duminicale între orele unu şi şapte seara, cu muzica pe care-o ascultau, cu incursiunile lui docte, pe-un ton molcom, prin istoria şi prin cultura lumii, o făceau pe Florina să uite tristețile duminicilor de singurătate ale femeii clandestine, care stătea mereu cu urechea ciulită la telefon să nu-i scape acel apel mult aşteptat, durînd cîteva secunde, cînd un glas şoptit îi spunea: «Te iubesc. Te port în fiecare fibră».

Unchiul Gogu nu-i punea Florinei nici o-ntrebare cu privire la existența vreunui bărbat în viața ei sau la planurile ei de viitor. Asupra existenței unui bărbat în viața Florinei n-avea dubii, judecînd după bijuteriile pe care le purta fata. El ştia prea bine că Vetuța vînduse plîngînd ceasul cu lanț şi cu glisieră de la părinți cînd se mutaseră-n apartamentul contractat de Florina. Reuşise să-şi păstreze verigheta, cerceii de platină cu diamante şi cesulețul de mînă de aur, cu brățară subțire, darul de nuntă făcut de Adrian. Florina le ținea într-o cutiuță cu clamă şi din cînd în cîmd le mîngîia, ca pe nişte relicve scumpe; şi o podidea plînsul gîndindu-se la tată-său, pe care nu-l cunoscuse, şi la viața de chin a maică-sii. De pe urma lor rămăseseră ea şi acéle trei obiecte. Şi deodată se simțea atît de singură şi de a nimănui, cu toată dragostea doctorului Dănescu şi cu toată apropierea dintre ea şi unchiu-său, care parcă voia să răscumpere postum ceea ce poate nu făcuse cît ar fi trebuit pentru soră-sa, Vetuța.

Anii copilăriei petrecuți în colectivități, un număr printre alte numere, fără afecțiunea nimănui, cu-o-ngrijire profesională, cu-atît de puțin timp petrecut lîngă o

mamă tristă, muncită, mereu îngîndurată, anii ăştia nu-i răscumpăra nimic. În sufletul Florinei, tristeţea se-aşternuse ca nişte straturi geologice. Se uita la hainele ei frumoase, provenite toate de la doctoriţa Bengliu, la bijuteriile, daruri din partea lui Nicolae Dănescu şi-a unchiului ei, şi constata cu părere de rău că, deşi le preţuia, n-o făceau fericită. Doar clipele de plăcere trupească de nedescris şi de pierdere de suflet în braţele doctorului Dănescu însemnau uitare şi zbor spre un alt tărîm. În ultima vreme îi venea tot mai des în minte întrebarea doctorului Dănescu: «Florina, cum vezi tu viitorul tău şi-al meu ?»; «... Să ne iubim pînă ce moartea ne va despărţi». Asupra acestui punct al vieţii ei, n-ar fi ştiut să spună de ce, Florina n-avea nici un dubiu. Ceva îi spunea că nu semnase o poliţă-n alb.

*

Cutremurul din 1977, pe lîngă dezastrul produs în toată România, dar mai ales în Bucureşti, adusese şi două noutăţi: Legea patrimoniului şi retragerea bijuteriilor de aur şi de platină din toate magazinele ca şi din consignaţii. După 1944 se căraseră cu vagoanele în Occident obiecte cu o valoare patrimonială. Se zvonea că la trezirea autorităţilor române, spre adoptarea unei legi existente peste tot în lume, contribuiseră sezisările repetate ale unor mari boieri din Moldova, în al căror conac, la naţionalizare, se aflaseră şapte tablouri ale celor mai mari nume din Impresionismul francez – afirmaţie dovedită cu fotografii de familie lîngă acesta tablouri, plus cataloage internaţionale în care zişii boieri figurau ca proprietari ai tablourilor în cauză.

Foştii proprietari, mergînd mereu la Muzeul Naţional de artă din Bucureşti, nu le văzuseră niciodată expuse. Intrînd în corespondenţă cu toate muzeele din Ţară, aflaseră că nimeni nu văzuse-acele tablouri. Cu toată legea patrimoniului introdusă în România – «Tardiv de tîrziu», vorba cuiva – şi în ciuda tuturor cercetărilor cu privire la acéle tablouri, se obţinuse un rezultat mirobolant: prinde orbul, scoate-i ochii. Tablourile ori se aflau pitite pe la niscaiva tovarăşi care-auziseră de Impresionism, ori figurau prin vreo colecţie privată din lumea largă, sau în mai multe.

În privinţa bijuteriilor de aur şi de platină, un regim special aveau numai verighetele de aur. Te prezentai cu actul recent de căsătorie şi erai programat pentru cumpărarea verighetelor. Bijuterii de aur sau de platină puteai găsi prin cineva care lucra la un magazin de reparat bijuterii. Şi doctorul Nicolae Dănescu şi doctorul Gogu Eremia aveau acelaşi furnizor în domeniu: un domn care făcuse Istoria Artelor şi care, şi de plăcere dar mai ales date fiind timpurile şi situaţia lui familială, se-angajase la un magazin de reparat bijuterii. Un om fin, cu mult gust şi cu nas de copoi la selectat clientela. Nu-i respingea nici pe cei care voiau aur la kil, ei alcătuind majoritatea cumpărătorilor, dar celor din afara acestei categorii le oferea lucruri în care meşteri adevăraţi îşi investiseră munca şi fantezia.

Bănuiala doctorului Eremia că în viaţa Florinei exista un bărbat o confirmase un inel pe care fata îl purta şi care lui i se păruse cunoscut. Cu oarecare timp în urmă, cînd i se-adresase domnului furnizor de bijuterii, în scopul de-a cumpăra ceva pentru aniversarea Magdalenei, oscilase între acel inel şi-o baretă cu safire

şi cu briante. Se oprise la baretă, deşi inelul îi plăcuse mult. Dar dacă nu i se potrivea Magdalenei ? Să umble să-l lărgească sau să-l strîmteze ? Inelul Florinei îi trecuse precis prin mînă: două smaralde mici, triunghiulare, despărţite la bază de cîteva brienţele. Pietrele – montate în platină, veriga – de aur. Lui Gogu Eremia i se păruse inutil să-şi întrebe nepoata dacă-l cunoştea pe furnizorul inelului. Florina şi Vetuţa trăiseră atît de «economic», încît numai de cumpărat bijuterii nu le-ar fi ars.

Gogu avea remuşcări cu privire la trecut: nu-şi ajutase sora şi nepoata cît ar fi trebuit. Nu-i părea rău după ce le cărase Catrina părinţilor ei – Tincuţa răspunzînd mai mult de sectorul sugestii şi observaţii – dar nu-şi putea ierta că nu-şi întrebase măcar o dată sora: «Voi aveţi ce mînca, ce-mbrăca ?». Timp de patru ani o dată nu se dusese cu soră-sa să-şi vadă şi el nepoata la creşă. Cînd fetiţa ajunsese la şcoală îşi făcuse milă şi pomană Magdalena şi o pusese pe maică-sa s-o cheme-n fiecare duminică la masă, cînd n-aveau musafiri. Judecînd lucrurile retrospectiv, Gogu îşi dădea seama că, de foarte multe ori, Vetuţa nu venise nici poftită duminica, aflînd tot felul de pretexte, pentru a nu-i indispune cu muţenia ei, cu aerul ei pierdut şi umil. Se dusese el vreodată cu port-bagajul plin să-l descarce la soră-sa şi la nepoată-sa, cum făcea, pentru părinţii ei, Catrina ? Le dăduse vreodată un ban soră-sii şi nepoată-sii ? O plătise pe Vetuţa cît îi îngrijise socrii, atît cît ar fi plătit două femei ? Catrina nu-ndrăznise să-l întrebe cît îi dădea Vetuţei, dar nu uita niciodată să spună ce noroc dăduse peste Vetuţa cu părinţii ei: «stă la căldură, mănîncă lucruri bune».

De pe-atunci începuse Gogu să simtă o zgîrietură pe nervi. Îi era limpede că toate aceste «cugetări» erau inspirate din înțelepciunea Tincuței. Dar nepăsarea lui față de soră-sa și de nepoată-sa nu porneau din lașitatea de-a n-o supăra cumva pe Catrina, pe ea și tot neamul ei ? «I-am spus Catrinei că e-o cîrpă de șters picioarele. Ca și cînd eu aș fi mai breaz». Cum o lăsase el pe Vetuța să-și vîndă ceasul cu lanț și cu glisieră, cumpărat la nașterea ei de părinții lor ? «L-aș cumpăra eu, dar nu vreau să creadă Vetuța că profit de strîmtorarea lor», spusese atunci Catrina, iar el, în loc să-i fi dat bani soră-sii și să nu-i fi luat ceasul, singurul lucru rămas de la părinți, o lăsase să-l vîndă ! Avea să-l roage pe furnizorul lui să-i găsească unde-o știi ceas cu lanț și cu glisieră, pe care să-l dăruiască Florinei, ca un act de penitență.

Numai că Vetuța plecase din lume cu *of*-ul de-a nu fi fost în stare să nu se despartă de singurul lucru rămas de la părinții ei. «Nu sîntem niciodată suficient de stăpîniți de spectrul ireversibilului, al ireparabilului: într-un cuvînt, de gîndul la moarte, la dispariția cuiva, dispariție ce ne face inutilă căința». El n-avea cum să mai mîngîie mîhnirea pe care Vetuța o dusese cu ea în cea lume. Gogu încerca să-și repare conștiința față de sine însuși, Florina se purta cu el de parcă n-ar fi avut nici un reproș cît de mic să-i facă. Ea era atît de-nvățată cu înstrăinarea lumii unchiului său, încît nu fusese surprinsă de purtarea lui față de ea și de maică-sa. Ba dimpotrivă, îi era profund recunoscătoare că se străduise să-i afle maică-sii un loc de muncă și ei să-i înlesnească intrarea la școala post-liceală de tehnicieni dentari.

Florinei nu i se păreau ciudați oamenii pe care soarta ei nu-i interesa, ci dimpotrivă, cei care-aveau un gînd

şi pentru ea. Oricîtă dragoste-i arăta doctorul Dănescu, oricîtă grijă şi bunăvoinţă unchiu-său şi doctoriţa Bengliu, în sufletul Florinei se afla un tărîm al singurătăţii şi-al suspiciunii. Tărîm din sufletul multor oameni care n-au cunoscut bucuria în copilărie. Şi la cămin şi la grădiniţă erau băgaţi în seamă copiii care se gudurau pe lîngă o persoană adultă, ceilalţi erau toţi o apă şi-un pămînt. Ca şi cînd între cei trecuţi de copilărie lucrurile s-ar fi prezentat altfel. Acuma, cînd pe unchiu-său şi pe doctorul Dănescu îi simţea dependenţi de ea, nu-şi putea alunga totuşi sentimentul de om al nimănui. Ei ar fi putut s-o alunge oricînd din viaţa lor; nici nu s-ar fi mirat, nici nu s-ar fi supărat, fiindcă de copil era-nvăţată să n-aştepte nimic de la oameni. Numai ea nu şi i-ar fi putut alunga din suflet.

«N-ai vrea să faci Facultatea de Stomatologie, Florina ?», o-ntrebase unchiu-său într-o zi. «Nu, unchiule. Un om sărac face o meserie ca să aibă ce mînca, în fine, ca să-şi ţină zilele. Ştiu că sună mai frumos „doamna doctor", decît tehniciana cutare. Dar cum eu n-am ambiţii sociale, mă mulţumesc numai cu ceea ce sînt. În meseria mea, singurii care te preţuiesc sînt stomatologii, fiindcă fără tehnicieni nu-şi pot face meseria. E prea tîrziu pentru facultate». Florina citea aceleaşi cărţi ca şi doctoriţa Bengliu – care i le şi împrumuta – vedea aceleaşi spectacole, asculta aceleaşi concerte. Doar că doctoriţa stătea tot timpul în picioare şi scobea la dinţii stricaţi ai copiilor şi-ai adulţilor, situaţie pe care Florina nici nu şi-o dorea, nici n-o invidia. Meseria ei o făcea, pentru prima oară în viaţă, să simtă că s-a aşezat într-un loc călduţ, nebăgat în seamă, dar şi nepîndit cu invidie de alţii. Cîte un nou ministru al

Sănătății, spre a-şi dovedi spiritul înnoitor, mai venea cu niscai măsuri de «reorganizare a muncii» – botezate de Partid «organizatorice». Florinei îi bătea inima, chiar dacă zisele belele nu-i atingeau pe tehnicieni.

Florina era o anonimă, cu o parte de viață la vedere, cu alta de taină, ca atîția alți anonimi pe lumea asta.

*

Din doi în doi ani, Emil şi Aimée Pop petreceau minimum trei luni pe an la fiica lor în Elveția. Căsătorită din anul doi de facultate cu un bancher evreu elveţian – deci scutită de orice griji materiale – Iulia Pop nu-şi abandonase studiile: terminase medicina în Elveția. Ca să-i răsplătească perseverența, bărbatu-său îi construise o clinică de geriatrie. Iulia importase din patria-mamă cîțiva specialişti de mîna-ntîi, fiind cunoscute-n lumea întreagă performanţele românilor în materie, iar profesor doctor Ana Aslan – un nume de referință cu privire la bolile bătrîneții, la prevenirea şi la ameliorarea lor. Vreo şase ani după căsătorie, Iulia făcuse tot felul de tratamente de fertilizare pentru a da naştere, în sfîrşit, unei fetițe, spre bucuria părinților ei, bunicii Pop, şi-a mătuşii Ruth, sora bancherului.

Părinții fraților Élie şi Ruth Herzog muriseră amîndoi într-un accident de maşină, la vreo trei ani după căsătoria lui Élie; n-avuseseră parte să se bucure de venirea pe lume a nepoatei lor, Lea. Pentru ei, infertilitatea nurorii era un motiv de tristețe, ca şi celibatul fiicei lor Ruth. Nici căsătoria fiului lor nu-i făcuse prea fericiți: cu o necunoscută, de la sărăcanii din Est, cînd ei se aflau într-o ierarhie stabilă, a lumii financiare occi-

dentale, iar Élie al lor, frumos, distins, o minte în cadrul acestei lumi, putea face o căsătorie strălucită.

Susținătoare vehementă a căsătoriei lui Élie cu «sărăcana» din Est fusese Ruth. «Dragii mei», li se-adresase ea doamnei şi domnului Herzog, «nu credeți că ar fi momentul să ne mai primenim sîngele ? De generații, Herzogii s-au încuscrit cu bancheri ca şi ei, ajungîndu-se la consangvinitatea care, chiar dacă nu la a doua generație, consangvinitate este oricum, ca în orice comunitate închisă». «Ruth», i se-adresase tatăl său, «în privința consangvinității şi-a pieirii prin ea, Golda Meir, care e o minte strălucită, a spus că mai bine pierim decît să ne-amestecăm». «Tată, îmi pare rău că nu împărtăşesc părerea acestei remarcabile doamne. E suficient să mă privesc pe mine ca s-o contrazic. Din doi părinți frumoşi ca dumneata şi ca mama, uite ce-a ieşit: un dulap cu picioare de pod şi cu un cap cît un dovleac, de-o urîțenie ternă. Şi vă-ntrebați de ce nu vreau să mă mărit. La averea noastră, pretendenți la mîna mea s-ar fi aflat destui. Dar fizic mă consider un exemplar inacceptabil de reprodus. Lăsați-l pe Élie să se-nsoare cu fata asta frumoasă, deşteaptă şi cu ambiția de-a-şi face o carieră. În țara ei provine din burghezia de mijloc».

Emil Pop era greco-catolic, Aimée – catolică, Iulia – tot catolică şi ea; apartenența la un cult, Iuliei i se părea o formalitate inventată de oameni şi fără legătură cu Dumnezeu, încît nu văzuse nici un inconvenient să treacă la mozaism pentru a se putea căsători religios cu Élie, ceremonie la care părinții lui țineau foarte mult, fiind o bună ocazie de-a se achita de obligațiile mondene din lumea lor, în care se dădea mare importanță

evenimentelor de familie. Părinții fetei, elegant îmbrăcați, știind să se poarte, tatăl vorbind bine nemțește, iar mama o franceză cu vocabular economic, dar corect folosit, nu făcuseră figură discordantă la nunta lui Élie și-a Iuliei. Se-ntreținuseră politicos cu vecinii de masă, nefiind nevoiți să tacă precum peștele-n baltă. Se vedea că nu erau speriați de spectacolul fastuos din jurul lor. Colierul doamnei Pop, de platină cu diamante, vechi de vreo două secole, nu scăpase neobservat nici chiar în acea lume de bogătași în care pietrele prețioase puteau fi socotite la kilogram, caratelor pierzîndu-li-se șirul.

Fratele miresei, un băiețel frumos, de unsprezece ani, îmbrăcat în frac *ecru*, purtînd papion violet cu buline mici tot *ecru*, își impresionase vecinii de masă prin franceza și prin engleza pe care le vorbea fluent. Băiețelul stătea pe scaunul de lîngă maică-sa și-i cerea din ochi voie pentru fiecare gest pe care-l făcea. Deși era evident că se plictisea, nu se mișcase de la masă pînă ce nu se ridicase toată lumea.

Tinerii Herzog, Élie și Iulia, aveau să locuiască într-o vilă din mijlocul unui parc în care se mai afla un pavilion destinat musafirilor. În el aveau să fie găzduiți părinții și fratele Iuliei cînd veneau în Elveția, iar mai tîrziu, și Tincuța cu Bogdan.

Élie Herzog era obligat prin activitatea lui financiară la o viață mondenă, de protocol. Primea și făcea invitații, fiindcă numai așa se mențin relațiile de interes și chiar cele de prietenie. Deși părinții Iuliei ar fi vrut să se eschiveze de la asemenea întruniri protocolare – oricîtă osteneală și-ar fi dat gazdele și invitații să le imprime un caracter amical – Élie nu le-accepta în

ruptul capului absența; voia să le demonstreze că îi considera egali și că familia soției lui era familia lui.

O dată, soția unui bancher își manifestase mirarea că socrii lui Élie Herzog veneau din Est, fiindcă *ils n'en avaient pas l'air*. Bine îmbrăcați, doamna Pop arborînd totdeauna bijuteria potrivită cu ora și cu toaleta, cu un aer deloc stînjenit, nu păreau picați dintr-o lume a constrîngerii și-a sărăciei. Iulia îi explicase doamnei respective că, în socialism, lumea nu era chiar atît de puțin diversificată pe cît o credeau cei din Vest. În afară de vîrfurile Partidului, mai erau categorii ce se diferențiau de massa populației: medici, avocați, artiști. Dintre foștii bogați nu toți ajunseseră-n sapă de lemn: exemplu părinții ei, oameni cu stare, din burghezia mijlocie. Carte putea învăța oricine dorea, iar bibliotecă de-asemenea își putea face oricine, cărțile fiind foarte ieftine în socialism, ca și spectacolele.

«Și dumneata ce-ai fi fost dacă rămîneai în România ?». «Medic. Numai că aș fi fost salariată a Statului, unicul patron în socialism și nu proprietăreasă de clinică». «Și părinții dumitale cum pot veni în Elveția ? La „Securitate" le dă voie ?». «Le dă. Pentru că Statul român își dorește relații bune cu bancherii elvețieni și nu numai cu ei. Este un privilegiu al părinților mei». «Dar regimul comunist luptă împotriva capitalismului, nu ?». «Doamnă, să nu credeți toate lozincile care se debitează cu privire la lupta asta. Comunismul nu luptă împotriva capitalismului mai mult decît luptă capitalismul împotriva comunismului. Știți care e adevărul, cel puțin cît am băgat eu de seamă ? Se sprijină reciproc». «Dar nu mai înțeleg nimic». «Doamnă, nici nu e de-nțeles dacă n-ai trăit și-acolo și-aici. Numai așa poți vedea cît se minte și-acolo despre aici și-aici despre acolo».

Explicațiile luliei n-o dumiriseră deloc pe doamna în chestiune, ci o puseseră pe gînduri în privința nevestei bancherului Herzog-junior. N-o fi fost cumva o agentă din Est strecurată în lumea lor ? Dacă era agentă, era una subtilă, care nu vorbea cu-nverşunare despre regimul din care provenea. Primul lucru la care se gîndiseră părinții lui Élie, ca şi soră-sa, Ruth, fusese cel legat de independența alesei din România în raport cu Securitatea. Familia Herzog îşi pusese-n mişcare toate relațiile de la Ambasada Elveției în România şi «oamenii de specialitate» ai Ambasadei le prezentaseră biografia întregii familii Pop.

Modul cum o cunoscuse Élie pe Iulia o exonera pe fată de legături cu Securitatea. Ea se afla la Bucureşti, într-un magazin de unde-şi cumpăra ceva, cînd în magazin intrase Élie, care nu-şi mai luase privirea de la ea. Cînd fata ajunsese la uşa magazinului, el i se-adresase politicos, în franceză, întrebînd-o dacă-i permitea s-o conducă şi să schimbe cîteva cuvinte. Fata vorbea o franceză surprinzătoare. Îşi făcuse o autobiografie în fața lui Élie, fără nici o referire politică. El o invitase la cină. După un minut de gîndire fata-i spusese: «Accept cu o singură condiție: aleg eu restaurantul». Şi-l dusese la o masă dosnică la „Carul cu bere". Îi explicase că marile restaurante mişunau de agenți şi de urechişti. El îi ceruse voie să-i scrie. «Dar numai cărți postale», îi răspunsese Iulia.

A treia oară într-un an, cînd Élie venise-n România de dragul ei, o ceruse de nevastă părinților, cărora, ca şi fetei, li se prezentase ca funcționar bancar la Geneva. Părinții nu se opuseseră acestei căsătorii, dar nici entuziasm nu manifestaseră. Se vedea că le era greu să

se despartă de fata lor. «Vă gîndiți poate că eu sînt evreu şi Iulia e creştină...». «Dragă domnule, eu sînt armeancă, deci semită ca şi dumneata. Sîngele nostru e-acelaşi, doar religia ne este alta, aşa că dumneata şi Iulia sînteți pe jumătate frați de sînge», îi răspunsese Aimée Pop viitorului ei ginere. Îşi amintise că nici socrii ei nu se bucuraseră din cale-afară de noră armeancă. Nici Aimée, nici Emil Pop n-aveau nimic de obiectat asupra originii ginerului, ştiut fiind că bărbații evrei sînt buni soți şi tați de familie.

Soții Pop aveau o singură grijă: deşi elegant şi bine crescut, Élie Herzog să nu fi fost vreun aventurier, în loc de funcționar bancar. Declarîndu-şi asemenea profesie, Élie n-avea motive s-o suspecteze de arivism pe Iulia, care se-ndrăgostise şi ea de el de la prima vedere, purtîndu-se însă reținut, fiindcă după tot ce văzuse şi ea, o femeie cu bun-simț nu se-aruncă de gîtul unui bărbat oricît şi l-ar dori. Soții Pop şi mireasa nu-şi reveneau din uimire cînd văzuseră cine era «funcționarul bancar», aşa cum şi familia «funcționarului» fusese impresionată de bijuteriile miresei, trecute în Elveția prin valiză diplomatică, după ce părinții fetei se-ncredințaseră cine le era ginerele.

Soții Pop, învățați să nu stea cu mîinile-n sîn îşi luau în Elveția rolul de gospodari. Domnul Pop controla tot ce ținea de electricitate, clanțe, cremone, instalații sanitare, gazon, gard viu, arbori, ca omul la casa lui. Se oferise şi să controleze operațiuni bancare în care, spre surprinderea ginerelui şi a cuscrului său, descoperise anumite nereguli, cu mărunta lui pricepere de absolvent de liceu comercial şi de contabil al propriilor afaceri, care n-avusese niciodată de-a face cu vreo bancă;

operațiile aritmetice fiind însă valabile indiferent de nivelul la care erau aplicate, își dovediseră eficiența, mai ales după ce Emil Pop solicitase un instructaj în materie bancară. Aimée își pusese-n gînd să le-arate elveților ce-nsemnau bucătăria ardelenească și cea armenească.

Soții Pop, discreți și eficienți, lipsiți de orice mofturi și pretenții, știuseră să cîștige simpatia cuscrilor și pe-a fiicei acestora, care se dovedea cea mai energică și mai vigilentă din familia Herzog. Doctor în istorie și în științe economice, cu o inteligență nativă remarcabilă, cultivată sistematic și solid, avînd farmec prin felul diplomatic de-a se purta cu oamenii de orice nivel, Ruth te făcea repede să-i uiți urîțenia. Urcînd la volanul unui „Land Rover", se oferise a le fi ghid rudelor din România, arătîndu-le tot ce era mai spectaculos în fiecare canton, lăsîndu-le apoi mașina pe mînă s-o folosească după voie, cei doi soți Pop fiind amîndoi șoferi cu experiență.

După o primă vizită de tatonare la fiica lor, soții Pop veneau la doi ani o dată în Elveția, însoțiți și de Titus, în vacanța mare. Băiatul fructifica timpul, urmînd cursuri intensive de franceză și de engleză, dar și de germană și de spaniolă pentru începători, în primul an de Elveție. Ruth îl introdusese în cluburi de copii unde se jucau tenis, handbal, popice, pentru ca băiatul să aibă o societate potrivită vîrstei lui. Cînd Titus sfîrșise liceul, Ruth, șefa incontestabilă a familiei Herzog, îl întrebase dacă nu voia să facă studii universitare în Elveția sau în altă țară din Vest. «Vreau să fac filologie și ziaristică în România, fiindcă vreau să rămîn în România». «Din patriotism ?», îl întrebase Ruth fără ironie. «Ruth, eu

vreau s-ajung ziarist. În Occident, concurența este acerbă. În România am şanse s-ajung cineva chiar de la-nceput». «Argument valabil», răspunsese Ruth, înțelegînd o dată mai mult că sub aspectul molcom al acelui băiat se ascundea voință, tenacitate şi o dorință aprigă de-a fi cineva.

Ceea ce demonstrase: într-o vreme cînd majoritatea românilor nu treceau granița nici pînă-n Bulgaria, Titus Pop făcea înconjurul lumii, filmînd în locurile unde era trimis. Ruth socotea că băiatul inspira mare încredere autorităților române. Judecînd de pe poziția acestor autorități, Ruth le găsea justificată încrederea: cineva care fusese nu o dată în Elveția, la rude atît de sus-puse şi nu rămăsese pe-acolo, era limpede că n-avea de gînd să rămînă pe nicăieri. După ce se-nsurase, Titus venea şi cu Tincuța, pe Bogdan lăsîndu-l în Țară şi ca zălog şi fiindcă era prea mititel ca să priceapă ceva. Văzîndu-i împreună pe tinerii soți Pop, Ruth îi diagnosticase imediat: nu se iubeau. Îi împinsese unul către altul probabil un scurt impuls juvenil. Îi ținea împreună interesul: pe el, ştiința nevesti-sii de a-şi face relații şi mintea ei ordonată, pe ea, ambiția de-a fi nevasta cuiva cu o cotă profesională aducătoare de profit şi pe deasupra bărbat frumos.

Diagnosticul lui Ruth în privința juniorilor Pop nu se deosebea de-al altora care-i luaseră-n colimator. Tincuța era de-o ordine şi de-o pedanterie ce-ar fi făcut din ea un bun director de bancă. Întrebată de Ruth dacă ea şi Titus erau membri de partid, Tincuța-i răspunsese: «Eu nu sînt, fiindcă părinții mei au fost bogați şi li s-a naționalizat averea, dar Titus este. Altfel n-ar putea avea postul pe care-l are». «Şi dacă, să zicem, ți s-ar propune

să devii membră de partid ai accepta ?». «Bineînțeles. Crezi că mulți s-ar găsi în România să refuze așa ceva ?». «Înțeleg că a fi membru de partid e o simplă formalitate-n România și n-are legătură cu vreo convingere ideologică». «Mă-ntreb dacă e cineva comunist în România și chiar în Est. Totul e numai simulare și interes», răspunsese Tincuța. «Să-nțeleg deci că și Titus e-un simulant și-un interesat». «Ai înțeles foarte bine», răspunsese din nou Tincuța. «Dar servește regimul oricum». «Se servesc reciproc. Titus caută să prezinte cît mai avantajos regimul în străinătate, iar regimul îl trimite pe banii Statului peste tot», spusese Tincuța fără nici o reținere sau umbră de jenă. «Și dacă, să zicem, cîndva s-ar schimba regimul, ce-ați face ?». «Exact ce-ar face tot românul: am trece ca anticomuniști înfocați de cealaltă parte a baricadei». «Și nu s-ar afla nimeni care să vă amintească avantajele din comunism ?». «Cine ? Toți avantajații ar urla în cor împotriva comunismului. În România, gura e mult mai importantă decît faptele. Despre poporul român să nu spun că este chiar amnezic, însă memoria nu se numără printre calitățile lui esențiale», se exprimase Tincuța, cu ironia ce făcea parte dintre atributele ei. «Înțeleg că nici memoria voastră, că doar sînteți români», observase Ruth făcînd un gest ce-i cuprindea pe Tincuța și pe Titus care, în timp ce Ruth dialoga cu Tincuța, o vorbă nu scosese.

Ruth, care se simțea indestructibil atașată de poporul ei, se-ntrista ori de cîte ori cineva exprima dispreț față de neamul din care se trăgea. «Titus», i se-adresase Ruth pentru a-l scoate din mutenie, «dacă ar fi să-ți definești poporul printr-o singură calitate, care-ar fi acea calitate ?». «Puterea de-a îndura, încăpățînarea

de-a supraviețui. Să nu uităm că sîntem un popor călcat în picioare de toate marile puteri, începînd cu primii cuceritori: romanii. Dac-am fi stat drepți ca brazii, demult ni s-ar fi tăiat capul. Ca să nu pierim, am luat exemplul salciei plîngătoare, ce se-ndoaie la fiecare suflare de vînt. Este explicația banală pe care ți-o servește orice român cînd își apără neamul. Dar în banalitate se află adesea adevăruri profunde».

Titus se uitase fix în ochii lui Ruth, cu-o privire tristă, de om resemnat, ignorînd-o pe nevastă-sa. «Titus, dacă ar fi să definești poporul evreu printr-o calitate, care ar fi ea ?». «Coeziunea. V-ați împrăștiat pe tot pămîntul, dar sînteți cea mai unită nație. În jurul unei religii. Peste tot ați dat oameni mari, poate cel mai mare număr de-asemenea oameni, raportat la numărul vostru. L-ați dat pe Iisus, căruia i se-nchină cel puțin o treime din populația globului. Ați fost ocupați de romani înaintea noastră, a dacilor, dar nu v-ați romanizat. Nici Inchiziția, nici Hitler n-au reușit să vă nimicească. Dimpotrivă, ați ieșit mai puternici și mai uniți». Expresia lui Titus era tristă și glasul abia șoptit, de parcă stăteau să-l înece lacrimile. Ruth pricepea o dată mai mult că în acel tînăr ambițios, arivist, era totuși un alt suflet decît în veverița de nevastă-sa, toată inteligență și replică, grefate pe-un suflet coclit.

Ruth se gîndi să risipească atmosfera întunecată adusă de vorbele lui Titus privitoare la poporul român. «Un lucru este de neînțeles la voi, închinătorii lui Cristos: de ce sînteți despărțiți în catolici, ortodocși, protestanți, nemaivorbind de secte». «Din ambiții omenești, că doar Cristos e unul și-nvățătura lui una. Fiindcă șeful nici unui rit nu vrea să-și piardă scaunul.

De fapt şi-mpărţirea pe lume a presupuşilor credincioşi în diferite religii ce este ? Nu tot ambiţie omenească ? Dacă există, Dumnezeu e unul singur pentru toţi. Crezi sau nu crezi. În definitiv, religiile, aşa cum sînt, înseamnă o formă de coeziune socială şi-atît. Din punctul ăsta de vedere, la noi, la creştini, sectanţii sînt cei mai eficienţi: se-ajută între ei în mod exemplar». «Titus, eu nu cred în Dumnezeu. Dar mă port ca şi cînd aş crede: respect toate preceptele mozaismului». «Eu cred», spuse Titus, «dar nevrînd să intru-n conflict cu Partidul, nu calc în biserică, ceea ce nu mă-mpiedică să prăznuiesc toate sărbătorile creştine în familie». «Amîndoi sîntem nişte simulanţi», spusese Ruth zîmbind.

Élie, care-apreciase trecerea Iuliei la mozaism ca pe-un sacrificiu făcut de dragul lui, o-ndemnase să respecte şi sărbătorile creştine, ceea ce ea refuzase: «Dragul meu, eu sînt crescută într-o casă cu mamă catolică şi cu tată greco-catolic. Mama, armeancă, a zis că se cuvine să ne ţinem de sărbătorile tatei, român, încît la noi s-a respectat calendarul greco-catolic. Cred că e bine ca Lea, fiind mozaică, să ne ţinem de calendarul evreiesc». «Mă gîndeam ca ţie să nu-ţi lipsească sărbătorile pe care le-ai pomenit la părinţi». «N-are nici un rost să zăpăcim mintea copilului nostru. Este evreică, trebuie să ţină de cele evreieşti». Iulia prăznuia toate sărbătorile evreieşti aşa cum se cuvenea, pentru a fi în rînd cu lumea în care intrase, şi de dragul soţului ei. Şi pentru Iulia, ca şi pentru Ruth, religia însemna conformarea la nişte reguli şi nimic mai mult. În sinea lor, şi una şi cealaltă socoteau folclor toate sărbătorile religioase din lume, avîndu-şi farmecul şi meritînd

respect şi cinstire, ca tot ceea ce reţinuse memoria omenirii din generaţie în generaţie. Aceste sărbători, pentru credincioşi ca şi pentru necredincioşi, însemnau tot ce păstrase lumea mai fumos din istorie, evenimente ale sufletului şi prilej de-mpăcare.

*

Iulia fusese tot timpul cu socrii în relaţii de «doamnă» şi «domnule», de vreme ce ei nu-i ceruseră să le spună altfel, iar ei i se-adresau cu «*vous*». Doamna şi domnul Herzog-seniori li se adresau cuscrilor cu «*madame* Pop, *monsieur* Pop», iar aceştia cu «*monsieur*» şi «*madame*». Aimée îşi amintea că la călugăriţe, unde eticheta conta ca obiect de studiu, a te-adresa în franceză cu «doamnă», «domnule» era considerat mai politicos decît a le însoţi de numele de familie. În burghezia din Ardeal, mai ales în cea mică, nu se spunea «tanti» urmat de numele mic, ci de cel de familie: «tanti Pop», «tanti Ardelean» etc. Şi-n Occident, «domnule», «doamnă» erau considerate mai politicoase decît urmate de numele de familie, ceea ce nu le scăpase soţilor Pop în relaţiile cu cuscrii, pe care nu-i socotiseră niciodată nişte egali.

Iulia, fără să vrea deloc să contrazică mediul în care intrase, nici pe departe nu ducea viaţa unei neveste de bancher. La şase dimineaţa era-n picioare ca să nu-ntîrzie un minut la raportul de gardă. Ea era patroana sanatoriului, ea trebuia să fie model. Îşi controla aşezămîntul în fiecare zi, din pod pînă-n pivniţă, îşi întreba fiecare pacient dacă avea vreo nemulţumire, personalul era plătit regeşte, ca să i se şi poată cere să

se poarte impecabil. Iulia dădea şi consultaţii gratuite nu numai în domeniul geriatriei, ci şi de medicină generală, prima ei specialitate. Era membră marcantă la „Crucea Roşie" şi la alte asociaţii de binefacere, preocupată să trimită cît mai multe ajutoare în zonele defavorizate ale lumii, în România avînd grijă de donaţii substanţiale către spitale şi chiar către persoane particulare care-i cereau ajutorul.

N-avea timp de tratamente de-nfrumuseţare. Singurul lucru pentru menţinere şi care-i făcea plăcere era să-noate un ceas pe zi. Pentru fiecare vacanţă îşi făcea un itinerar precis, socotind că singura avere ce nu-ţi putea fi înstrăinată era ce ştii şi ce-ai văzut. Garderoba ei ar fi uimit prin ieftinătate – Iulia fiind nevastă de bancher. Socotind cockteilurile, recepţiile o pierdere de vreme, prilej de etalare de toalete ce stabileau cota financiară a participanţilor, deloc mondenă, Iulia lua parte la asemenea întruniri fără entuziasm, doar pentru a nu-i strica bărbatului ei relaţiile într-o lume în care era obligat să trăiască, de altminteri şi el fără nici o participare sufletească. Aceste mondenităţi fastuoase şi banale reprezentau partea vizibilă a aisbergului, de bruiat vederea, tranzacţiile stabilindu-se în birouri asonorizate şi doar în prezenţa celor care hotărau mersul financiar al lumii.

Nevestele de bancheri se-mbrăcau la marile case de modă pariziene sau italiene. Iulia învăţase că nu era de *bon ton* să te duci cu-aceeaşi rochie la două recepţii. Ea, neavînd timp să frecventeze casele de modă, cînd trebuia să-şi însoţească bărbatul, se repezea la un mare magazin şi într-un ceas îşi cumpăra o rochie cît mai puţin voaiantă despre care, bancheresele aveau să se-ntrebe de la ce casă provenea, ele necălcînd niciodată

în marile magazine. La toate aceste întruniri, Iulia-şi lua-n mînă un pahar cu-o băutură nealcolică, saluta, răspundea la salut, schimba cu toţi cei care-o abordau cîteva cuvinte. Se simţea mult mai în largul ei cînd între participanţi se afla cineva care-avea o rudă, un prieten internat la ea la clinică, aflînd astfel un prilej de-a vorbi serios, profesional. Altminteri, cu paharul în mînă făcea turul proprietăţii unde se aflau, încîntîndu-şi ochii cu vreun tablou, cu-o tapiserie, cu frumuseţea unui parc şi, neapărat, cu cercetarea bibliotecii.

Nu se farda, nu-şi dădea unghiile cu lac nici la mîini, nici la picioare. Cu toate spumantele de baie, cu toate săpunurile lichide ce scoseseră săpunul clasic din uz, ea continua să-l folosească şi pentru corp şi pentru mîini. Aimée Pop de totdeauna se parfumase cu „Chanel 5", ceea ce folosea şi Iulia, insensibilă faţă de reclamele suind în slăvi alte cosmetice. Iulia nu fusese niciodată pofticioasă, nici lacomă la nimic. Mînca puţin şi fără mofturi. În Elveţia, nimeni n-o convinsese să-nghită măcar o stridie, ori să mănînce melci, în China – şarpe, iar în Japonia – peştişori cruzi. Tată-său, Emil Pop, care gustase din toate, fiind curios din fire, spunea despre Iulia: «Asta-i ţărancă de pe Arieş, nu se spurcă ea cu bucate din care nu i-au mîncat străbunii».

Iulia făcuse de trei ori turul României: de două ori cu Élie, a treia oară şi cu Lea, pe cînd fata avea cincisprezece ani, adică o vîrstă la care să ţină minte ce vedea. Şi lui Élie şi Leei, în ciuda hîrtoapelor de pe drumuri, România li se păruse o ţară splendidă. «Păcat că e atît de prost administrată», observă Élie. Din 1953, cînd venise pentru prima oară-n România, şi pînă-n 1988, i se părea că spiritul gospodăresc al românilor se

degradase. În 1988, la rigole vedeai şi şobolani morţi şi pisici moarte strivite, stînd grămezi pe străzi. Era limpede că autorităţile municipale dormeau pe ele, dar cetăţeanul obişnuit cum de se complăcea să calce prin gunoaie în faţa propriei case ? «Dacă vrei să vezi şi altă faţă a României, trebuie să mergi la ţară. Acolo, fiecare-şi mătură şanţul în faţa ogrăzii lui şi-şi văruieşte casa de două ori pe an».

Cînd părinţii îi erau în Ţară, făcîndu-i-se dor de ei şi de tot ce-o-nconjurase douăzeci şi unu de ani, Iulia pleca din Elveţia de vineri pînă luni să-şi încarce bateriile cu-ai ei, să doarmă-n patul copilăriei şi-al adolescenţei, rămase mult în urmă, înconjurată de ursuleţul ei chior şi de căţelul cu trei picioare, de care o legau atîtea amintiri duioase. După observaţiile unor sociologi preocupaţi de problema imigraţiei, românii se deznaţionalizau cel mai repede. Plecată din România de treizeci şi cinci de ani, Iulia vorbea româneşte fără nici un accent şi fără ezitări în găsirea cuvintelor, iar dorul de Braşov şi de Ploieşti nu se stingea cu trecerea anilor, ci devenea mai acut. După atîta amar de vreme trăită în civilizaţia helvetică, ea gîndea şi visa în limba română. În 1988, ţinuse morţiş să-i vină părinţii în Elveţia, deşi n-aveau planificată această vizită.

Lea moştenise frumuseţea părinţilor ei, dragostea maică-sii pentru medicină şi mintea de computer a mătuşă-sii, Ruth. Informaţiile fetei privind învăţămîntul medical o făcuseră să urmeze o facultate de stat în Italia, de unde se-ntorsese cu diplomă de medic şi cu doi gemeni: băiat şi fată – bivitelini, care nu semănau nici pic între ei. Fata era leită Iulia – deci, bunică-sa maternă – băiatul măsliniu, frumos, semănînd probabil

în neamul patern, despre care Lea îşi încredinţase familia că era neam de italieni, iar tatăl copiilor, «băiat tînăr, zdravăn, sănătos, numai bun de făcut copii». Asemeni tuşă-sii, Lea îşi jurase celibat; deci, tatăl copiilor servise doar ca element de fertilizare.

Deosebindu-se de neamul ei, Lea nu-şi dorea un loc stabil, voia să cutreiere lumea, dar nu cu traista-n băţ, ci cu un scop precis. Făcea parte dintre medicii fără frontieră, adică se afla unde era mai rău pe lume, oricînd era nevoie. Nu asemenea viaţă îşi doriseră Élie şi Iulia pentru unicul lor copil şi nici Ruth o astfel de nepoată. Bunicii Pop erau dezolaţi în faţa unui asemenea fel de viaţă. Lea, la o masă unde se aflau cu toţii, le spusese: «Dragii mei, eu pot să trec printre gloanţe, printre mine şi să trăiesc mult şi bine sau pot să mor mîine, fiindcă-mi cade o glastră de flori în cap. Pentru mine, viaţa ori este o aventură, ori mă lipsesc de ea».

Ruth învăţase la un liceu evreiesc, deci studiase ebraica şi textele religioase. Trăind în Elveţia, stăpînea toate limbile ce se vorbeau în cantoane. Învăţase şi spaniola ca limbă de mare circulaţie şi socotise de datoria ei să-nveţe şi ivritul. Iulia nu se mulţumise cu puţinul pe care-l învăţa româneşte Lea din orele petrecute cu ea şi cu neamurile ei cînd veneau în Elveţia. Nu voia ca fiica ei să-şi vorbească limba maternă la nivelul la care vorbesc de obicei chelnerii şi marinarii o limbă străină.

De la naştere, Lea avusese alături o profesoară de română, stabilită la fiică-sa, în Elveţia. Pe lîngă Lea învăţaseră româneşte şi Élie şi Ruth. Şi, de amuzament, în casă la ei se vorbea româneşte, Lea făcînd pe dăscăliţa şi corectîndu-şi tatăl şi mătuşa la orice greşală.

Élie şi Iulia se-nţelegeau dintr-o privire şi-n atîţia ani de căsătorie nu regretaseră niciodată că se-aleseseră unul pe celălalt. Nici nu se gîndeau măcar ce-ar fi-nsemnat viaţa unuia rămas singur. Deşi trăiţi ani buni în medii diferite, aveau aceleaşi concepţii asupra lumii şi chiar şi-n lucrurile cotidiene, aceleaşi păreri.

Aimée şi Emil Pop, deşi nu trăiseră nici măcar o săptămînă sub acelaşi acoperiş cu fiul şi cu nora lor, simţiseră de totdeauna că acolo scîrţîia ceva şi că înţelegerea dintre ei era doar de-arătat în lume. Nepotul Bogdan, frumos, bun şi la locul lui, n-avea strălucirea nepoatei Lea. Dar fiecare cu ce-i dăduse Dumnezeu. Ar fi fost de aşteptat ca Élie să fie distant faţă de nişte socri mic-burghezi, el, neam de bancheri. «S-a amestecat lumea de cînd cu ăle două lagăre», gîndea Emil Pop. «Aş fi stat eu vreodată în România la masă cu Malaxa, cu Auschnit, cu Hrisoveloni ?!».

Nevasta lui Titus, fiică de farmacişti, bogaţi pînă la Naţionalizare, era destul de distantă faţă de socrii ei. Tinerii Pop veneau o dată pe lună, la Ploieşti, într-o duminică, de la prînz pînă seara. Fără manifestări verbale sau prin vreun gest anume, simţeai că Tincuţa nu mai avea stare şi că abia aştepta să se vadă-n maşină spre Bucureşti. Era o fiinţă care, în ciuda inteligenţei şi-a replicii pline de haz, nu crea în jurul ei o atmosferă de comunicare sinceră, de voie-bună, de căldură, atît de necesare într-o familie. Deşi rudă, e drept, prin alianţă, Tincuţa îşi făcea socrii să se simtă faţă de ea ca oricare străin.

Iulia îşi convinsese părinţii să vină în Elveţia în afara planificării: ei veneau de cîţiva ani numai iarna, pentru a scăpa de frigul din casă, impus de scăderea presiunii

la gaze, impusă şi ea populaţiei pentru achitarea datoriilor externe ale Ţării. Iulia voia să meargă toţi trei la Braşov şi să ceară voie proprietarilor fostei lor case, cîteva minute măcar să mai păşească pe locul în care-şi petrecuseră ani de viaţă şi de care Iulia lega cele mai frumoase amintiri ale copilăriei. Proprietarii se arătaseră de-o mare amabilitate, îi poftiseră să stea, să le ofere o gustare. Iulia îi convinsese cu mari rugăminţi să ia masa împreună la restaurant. «Mi-era aşa de dor de casa noastră. Acuma, că am călcat din nou pe podelele ei, parcă mi s-a luat o piatră de pe suflet», le spusese ea părinţilor în drum spre Ploieşti. În Elveţia îi aştepta o surpriză. Titus, întorcîndu-se în România, dintr-o călătorie de serviciu în Italia, se oprise la Geneva cîteva zile pentru a-şi vedea familia.

Iulia şi Élie aveau să lipsească după-amiază, fiindcă se-ntîlneau la aeroport cu un văr al lui Élie, care făcea o escală de patru ore între două zboruri. Îndată după plecarea lor, pe Aimée Pop o apucară un somn şi-o toropeală, lucru ce i se-ntîmpla foarte rar după-amiaza. Adormi îndată ce puse capul pe pernă. Dormea de vreo două ceasuri cînd, deodată, sări-n sus, de parcă ar fi trecut prin ea un curent electric. Visase că un bărbat o striga: «Veniţi să-nchideţi capacele». Ea îl întrebase pe cel căruia îi auzea doar glasul: «Ce capace să-nchidem ?». «Veniţi şi-o să vedeţi !». «Ce capace ?» mai întrebase Aimée şi-n clipa aceea sărise-n capul oaselor. Simţi ca un nor negru cotropindu-i sufletul. Se duse pe terasă, unde era toată familia. «Cînd trebuie să se-ntoarcă Élie şi Iulia ?», întrebă ea. Lea se uită la ceasul de bronz aurit cu medalioane de email reproducînd pastorale de Boucher, aşezat pe-un gheridon. «Cam în treizeci-

patruzeci de minute». Peste vreo douăzeci de minute sună telefonul. Răspunse Lea. «Alo», apoi după o lungă tăcere, aproape şoptit: «Lea Herzog, fiică». Tăcere; pe urmă o-ntrebare, însoțită de o scurtă propoziție: «Unde ?... Venim imediat».

Albă ca varul, Lea se apropié de masă cu paşi de robot. Se sprijini cu mîinile de spătarul unui scaun, înghiți apoi în sec şi cu o voce albă spuse pe nerăsuflate: «Tata şi mama au avut un accident mortal». Emil şi Aimée Pop îşi duseseră mîinile la cap, Ruth rămase cu ceaşca de ceai suspendată-n aer, Titus – nemişcat pe scaun, ca un mort care mai rămîne cîteva momente în poziția în care şi-a aflat sfîrşitul, gemenii Leei alergînd lîngă ea, s-o sprijine sau să-i caute ocrotirea. «Să mergem: o maşină o conduc eu, una – Titus. Bună, bunule, megeți cu noi sau rămîneți cu gemenii acasă ?». Fără nici un cuvînt, Emil Pop şi Aimée se ridicară ca două automate şi veniră lîngă Lea.

După multe procese de conştiință, pe care şi le făcuse în facultate şi de cînd era medic, în privința felului cum îi comunici pacientului un diagnostic grav, Lea ajunsese la concluzia că lovitura de măciucă era modul cel mai cinstit de-a te purta cu bolnavul – nu doar de teama că altfel ai fi acuzat de malpraxis. Se pusese totdeauna în locul celui căruia trebuia să-i comunice un diagnostic dezastruos, ori o veste îngrozitoare şi ajunsese la concluzia «loviturii de măciucă». Leei nimic nu i se părea mai greu de suportat decît incertitudinea. Mai bine un sfîrşit groaznic, decît o groază fără sfîrşit.

Unei maşini tip „Land Rover", care venea în spatele maşinii „Audi", în care se aflau Élie şi Iulia, i se defectase bara de direcție şi lovise cu viteză „Audi"-ul,

izbindu-l de un stîlp de telegraf. Lui Élie şi Iuliei li se fracturase baza craniului. După opinia medicului legist şi-a Leei muriseră pe loc, ca şi conducătorul „Land Rover"-ului. Toţi trei, cu ochii-nchişi, cu feţe senine, păreau că dorm. Aimée, cu ochii pierduţi în gol şi cu mintea golită de orice gînd, îşi mîngîia pe cap fiica şi ginerele, cu gesturi dirijate parcă de-o maşină. În mintea lui Emil Pop răsări o amintire de pe vremea cînd era elev în clasa întîi de liceu. Un băiat din ultima clasă murise în urma unei peritonite. Medicul care-l operase era din acelaşi sat cu băiatul. Tînăr şi el, stătea lîngă sicriul băiatului şi i se-nnodau lacrimile-n bărbie. Mama băiatului mort se-apropiase de doctor şi-i pusese mîna pe braţ: «Nu mai plînge, maică; mai frumos ca acuma nu mi l-ar fi luat niciodată Dumnezeu. Uită-te cît e de frumos, şi nu mai plînge». Băieţelul Emil Pop înlemnise atunci, demult, cînd auzise aceste cuvinte spuse de-o mamă, înlemnit era şi-acum cînd şi le amintea.

Lea obţinuse de la autorităţi ca părinţilor ei să nu li se facă necropsie, cauza morţii fiind evidentă, iar inocentul vinovat avînd aceeaşi soartă ca şi victimele. Trupurile defuncţilor fuseseră duse direct la o casă mortuară. Cimitirul evreiesc unde urmau să fie îngropaţi îşi trimisese acolo sicriele. Sicrie cu placă mobilă în partea de jos, pentru ca mortul înfăşurat în giulgiu să fie încredinţat direct pămîntului. O voce se-auzi: «Veniţi să-nchideţi capacele». Era vocea din visul Aimée. Ruth şi Lea se ridicară şi făcură semn celorlalţi să le urmeze. La evrei, ca şi la catolici şi la protestanţi, slujba religioasă are loc în faţa sicriului închis. Cine vrea să-l mai vadă ultima dată pe cel plecat este prezent

la-nchiderea sicriului. «Veniți să-nchideți capacele», îi răsună în cap Aiméei ca un clopot, deşi glasul chema în limba franceză.

*

Emil Pop a murit la un an după fiică-sa şi după gineri-său. Cu două luni înainte se dusese cu Aimée în Elveția. În fiecare zi stăteau ore-n şir lîngă cele două morminte, ce-nsemnau pentru ei sfîrşitul dorinței de-a mai trăi. Gîndindu-se la bunicii ei, Lea comandase o bancă de marmură pentru cimitir, ca să nu-i ştie stînd în picioare lîngă morminte şi nu uita să ia-n maşină două perne care, pe bancă, să le protejeze oasele bătrîne. Lea voise să-i facă bunicului un control general pe care bunicu-l refuzase. «Lea, copilă, eu mă sting de dorul Iuliei. Abia aştept s-ajung la ea. Îmi pare rău doar c-o s-o las pe Aimée singură». Ce să-i fi spus Lea ? Că viața de dincolo – dacă aşa ceva există – nu era neapărat o transpunere a celei pămînteşti ? Că mintea noastră nu merge mai departe de ceea ce-i este cunoscut ? La ce bun să-i fi luat bunicului şi-această unică speranță ?

Moartea Iuliei nu schimbase cu nimic atitudinea pe care-o aveau Ruth şi Lea față de Emil şi de Aimée Pop, şi nici față de Titus şi de familia lui. Moartea Iuliei şi a lui Élie, pe lîngă un regret sincer, îi adusese Tincuței şi îngrijorarea pe care i-o pricinuiau socrii ei. Oricît îi erau de indiferenți, mamă fiind, şi încă una fanatică, înțelegîndu-le durerea, Tincuța trebuia să facă efortul de a-i vedea mai des decît înainte, pentru ca amăriții să nu uite că aveau şi dînşii un fiu căruia îi păsa de ei. Lovitura cea mai grea pentru Tincuța fusese moartea

socrului ei, fiindcă soacra rămînînd singură, situația devenea şi mai dramatică. Ruth şi Lea îi propuseseră bunicii Aimée să se stabilească definitiv în Elveția, ceea ce nu era uşor dar, în acest scop, erau dispuse să-şi pună în mişcare toate relațiile şi banii.

Aimée însă nu se-ndura să se despartă de mormîntul bărbatului ei şi nici de prietenii pe care şi-i făcuse în zeci de ani. Erau mai toți de-o vîrstă cu ea, aşadar candidați la plecarea din lume. I se părea o trădare să-i părăsească tocmai cînd îi putea ajuta cu medicamente pe care i le trimitea Lea, şi chiar cu alimente. Îşi dorea, în toată amărăciunea pe care-o simțea, să-şi sfîrşească viața în patul propriu, pe perna ei, în casa care-i fusese atît de dragă.

*

Doctorul Gogu Eremia continua linia de viață pe care şi-o alesese după ce se despărțise de Catrina. Spital – casă, citit toate noutățile din medicină, oftînd fiindcă majoritatea nu puteau fi aplicate şi-n România, cîte o carte în jurul căreia se făcea vîlvă; dar se-ntorcea la clasici mai ales, care, la distanță de ani, sînt adesea altfel înțeleşi decît la prima lectură. Revenirea la clasici însemna pentru Gogu Eremia o reevaluare a lui însuşi. Îi plăcuse că se dovedea constant în gusturi: ceea ce prețuise la tinerețe prețuia şi la vîrsta a treia.

Garsoniera lui păstra aerul pe care-l avusese la-nceput. I se-adăugaseră o icoană pictată pe lemn, înfățişîndu-l pe sfîntul Gheorghe ucigînd balaurul, prinsă în colțul de la Răsărit al camerei, şi-o candelă de alamă ajurată, nițel mai mare decît un ou – asortată mai mult unui îngeraş bucălat decît unui sfînt cu suliță – cu

un pahar de sticlă verde, candelă atîrnînd de trei lanțuri subțiri, sub icoană. Darul Florinei de casă nouă. Un bec mititel ardea tot timpul în paharul verde. Magdalena şi Mihu îi aduseseră un vas de alamă, înalt, zvelt, de proveniență orientală, expresie a rafinamentului simplității, în care drepți şi distanți se aflau nişte ciulini bordó şi violet-cardinal, vas şi ciulini ce se potriveau decorului de-o austeritate căutată.

Lui Gogu Eremia, menajul i-l făcea o fostă infirmieră din secția lui, Ciontu Glafira – Firuța – pe care el o ajutase să se pensioneze medical, la patruzeci şi cinci de ani, în urma unei hernii de disc în zona cervicală, operată. Pensionarea îi venise Firuței odată cu primul nepot, fiul fiică-sii, asistentă medicală tot la Gogu în secție. Asistenta se măritase cu un băiat care făcuse Facultatea de Construcții, ca apoi să se-angajeze şofer de taxi, ceea ce-i mîhnise pe socri, dar n-o afecta deloc pe fata lor. «Bine, domnu' doctor, faci tu cinci ani de facultate, ieşi ditamai ingineru' şi te faci şofer de taxi ? Numai de puturos, domnu' doctor, ca să n-aive vreo răspundere». «Firuțo, îți cere de mîncare, face scandal, e bețiv, e barbugiu ?». «Ce e drept, nu». «Păi, atunci şi tu şi Mitică vă mîncați ficații că e şofer de taxi ? Dacă Sanda se-nțelege cu el, lăsați-i, frate,-n pace !». «Da, domnu' doctor, da' nici gînd n-are să-şi facă şi ei un apartament. Eu, infirmieră şi Mitică brancardier, de nu ne-a dat nimenea nici douăşcinci de bani, am putut să ne facem un apartament cu două camere decomandate. Ei nu poate ? Acu' e mic copilu', da' creşte, are şi el nevoie de odaia lui. Ştiu eu ce spui. Habar n-are cum să să rostuiască-n lume» şi Firuța trăgea un oftat.

Firuța era spirt. Lucea totul de curățenie, rufele domnului doctor erau coală de hîrtie, hainele erau date la

curățat cînd socotea Firuța, pantofii duşi pentru flecuri la cizmar de asemenea. Îi spunea din vreme domnului doctor ce să nu mai caute-n garderob sau în suportul de-ncălțăminte. Gogu Eremia mînca un singur fel de mîncare la o masă şi fructe. Rareori o prăjitură. Iar vara, zilnic – înghețată. Firuța îi gătea şase feluri de mîncare dintre care patru le punea în congelator. Ştia că duminica doctorul nu mînca acasă. Magdalena şi Mihu mîncau o seară pe săptămînă cu Gogu, la restaurant. Gogu o invitase şi pe Florina să meargă împreună cu ei. «Unchiule, aşa cum duminica e numai a noastră, seara cînd îi inviți pe ei să fie numai a dumitale şi-a lor. Nu vreau să vă tulbur intimitatea».

Florina îi invita cu drag la ea pe Mihu şi pe Magdalena. Cum *Madame la Générale* îl repudiase pe Gogu după ce se despărțise de Catrina, era limpede că nici nepoata lui n-avea ce să-i caute-n casă. Această situație, în ceea ce-l privea, nu-l îndurerase defel pe Gogu Eremia, care-avea mare simpatie şi prețuire pentru cuscru-său, în timp ce pe cuscră-sa o suportase ani buni, cu stoicism, socotind-o tipul perfect al țoapei ajunse. Regreta însă că Magdalena trebuia să țină secretă relația ei cu Florina. Ceea ce dovedea că Magdalena nu se simțea stăpînă la ea în casă. Cînd stai sub acelaşi acoperiş, cu indiferent cine, este firesc să eviți conflictele şi chiar măruntele disensiuni, cu-atît mai mult cu socrii, şi mai ales în casa lor.

Despărțirea de Catrina îl scutise pe Gogu şi de neplăcerea de-a se frecventa cu Titus şi cu Tincuța. Nu putea să nu observe cum îşi schimbă oamenii atitudinea față de-un cuplu despărțit. Se simt îndreptățiți să ia partea celui pe care-l socotesc frustrat. Familii pe care

le frecventau şi care-i frecventau, pe cînd Gogu şi Catrina formau un cuplu, îl evitau acuma pe Gogu şi nici măcar sfaturi medicale nu-i mai cereau. Dacă se-ntîlnea nas în nas cu vreuna din aceste foste relaţii, partizană a Catrinei, el se purta ca şi cînd nimic nu s-ar fi-ntîmplat, nevrînd să mărească jena persoanei în cauză, persoană care totdeauna avea o atitudine de om încolţit. Gogu se purta cu persoana ca şi cînd s-ar fi văzut în ajun şi aveau să se vadă şi a doua zi. După ce plecase de acasă, Gogu îşi anunţase toate relaţiile că-l puteau găsi la spital. Îndată ce reuşise, cu mari intervenţii, să obţină telefon la domiciliu, li-l comunicase, spunînd simplu că se despărţise de Catrina. Afară de-un fost coleg de liceu, avocat, divorţat şi el, nimeni nu-l mai căutase. El pricepuse şi nu insistase. Se punea în situaţia acestor oameni. El cum s-ar fi comportat cu un cuplu ce s-ar fi despărţit ? Ar fi continuat să se frecventeze cu cei doi membri, explicîndu-i fiecăruia că neavînd ce să-i reproşeze, personal, nici unuia nici altuia, nu-nţelegea să-ntrerupă legătura cu ei, avînd grijă să nu-i pună pe unul în prezenţa celuilalt. Şi dacă ar fi fost convins de vinovăţia unuia dintre cei doi soţi ? Şi atunci s-ar fi purtat la fel, fiindcă nu se găsea îndreptăţit să-l facă pe Dumnezeu-Tatăl.

Avea să-i reproşeze Catrinei lucruri infamante ? Despărţirea de ea nu era, oare, un semn de mizantropie pur şi simplu ? O sastisire de oameni, iar despărţirea de Catrina un efect, oala care clocoteşte pînă ce dă în foc ? Simţea nevoia să mai trăiască alături de Catrina ? În locul ei ar fi şters – sau s-ar fi făcut că şterge – cu buretele cuvintele dure pe care i le spusese el ? Pentru a fi cinstit cu sine însuşi, Gogu Eremia trebuia să recunoască

un adevăr: nu-i mai făcea plăcere să trăiască alături de nimeni zi şi noapte. Îi erau de-ajuns duminica petrecută cu Florina şi joia petrecută cu Magdalena şi cu Mihu.

Încă de pe vremea cînd se frecventa şi cu socrii Magdalenei, lui Gogu i se păruse că fiică-sa era sclava fără condiţii a lui Mihu, sclavă stăpînită şi de-un sentiment de vinovăţie: cel de-a nu face copii şi de-a-şi mîhni astfel socrii şi părinţii. Catrina îşi manifestase adesea regretul de-a nu fi bunică: «Păcat că n-au copii». «Bine că se-nţeleg». «Da', vezi tu, unui bărbat dacă-i vine chef de-un copil poate să-l aibă la orice vîrstă, pe cînd o femeie...». «Şi Magdalena ce să facă ? Să se spînzure că n-are copii ? Cînd soru-mea, Vetuţa, nu făcea copii, bărbatu-său, Adrian, îi spunea: „Ce ai femeie ? ai văzut om ne'ngropat fiindcă n-a avut copii ?"». «Bărbaţii, mai ales fără copii, la o vîrstă o iau razna». «Şi dacă au copii n-o mai iau ? Cui îi e s-o ia razna o ia, cu sau fără copii. Stai liniştită». Şi despre el se putea spune că o luase razna, mai ales de cînd fusese văzut cu Florina de nişte cunoştinţe care nu ştiau că-i este nepoată.

*

Venise la Bucureşti baletul din Leningrad cu *Lacul lebedelor*. Spectacolele se dădeau la Operă. Lui Gogu îi plăcea baletul, ca artă care solicită corpul şi imaginaţia şi care-i dădea posibilitatea omului să-şi arate toată graţia şi chiar să plutească în aer cîteva secunde. Baletul clasic şi patinajul artistic îi dădeau senzaţia că se desprinde şi el de pămînt odată cu fiinţele care pluteau în volute ce păreau să le nege greutatea.

Cumpărase, prin intermediul unui tenor care-i era pacient, cinci bilete pentru unul dintre spectacolele

ruşilor. În mod obişnuit, biletele se obţineau stînd la cozi interminabile, cînd era vorba de prezenţa unor trupe de prestigiu. Două locuri erau într-un rînd, trei – cu trei rînduri mai în faţă. Aşa le ceruse doctorul. Trei bilete i le oferise Magdalenei, pentru ea, pentru Mihu, pentru Catrina, rugîndu-şi fiica să nu-i pomenească maică-sii de proveniența biletelor.

Gogu obişnuia să vină totdeauna devreme la spectacole; cînd încă nu e aglomerație la garderobă, cînd te-aşezi pe locul tău fără să incomodezi alți spectatori, cînd ai timp să citeşti programul, să afli distribuția, să ştii cine ce interpretează. Cînd el şi Florina intraseră în sală erau ocupate cel mult douăzeci de locuri. Sosind aproape de-nceperea spectacolului, Magdalena, Mihu şi Catrina, scuzîndu-se față de cei pe care-i ridicaseră de pe locuri, arătîndu-le biletele, n-avuseseră timp să-şi arunce ochii prin sală, aşa că nu-i văzuseră pe Gogu şi pe Florina. Magdalena nici măcar lui Mihu nu-i spusese de unde proveneau biletele.

La pauză, înainte de-a ieşi din sală, Gogu se-ntîlnise cu un fost secundar al lui, medic la Sinaia, venit special la Bucureşti pentru baletul rusesc. Făcuse prezentările: «Domnul doctor Vlad Cioroianu, domnişoara Florina Diaconu», fără a pomeni calitatea de nepoată a Florinei. «Ți-e foame, ți-e sete, Florina ? Să ne ducem la bufet să-ți aduc ceva ?», o-ntrebase el pe nepoată-sa. «Nici, nici. Am să vă rog să mă scuzați că vă las. Vreau să spun bună-seara unor persoane».

Gogu Eremia, plimbîndu-şi ochii prin holul Operei, îi văzu pe Catrina, pe Magdalena şi pe Mihu. Ştiu imediat cui voia fata să spună bună-seara. Florina era-mbrăcată, încălțată şi cu poşetă *via* doctor Nina

Bengliu. O fustă dreaptă, violet, cu nişte buline mici, de-un verde stins, cu o cazacă verde pal şi ea cu buline minuscule violet, în aşa fel dispuse doar în partea ce acoperea fusta, încît aveai impresia, privind ansamblul, că te uiți într-un caleidoscop. Florinei îi atîrna de piept un lanț gen frînghie, adică din fire de aur lungi, răsucite, pe care se afla o glisieră, iar jos un ceas cît o monedă de douăzeci şi cinci de bani, totul din aur de un galben frapant, glisiera şi ceasul fiind presărate cu diamante mărunte. O bijuterie ce se purta în secolul al nouăsprezecelea şi pe la-nceputul celui următor: ceea ce reuşise bijutierul să găsească la cererea doctorului Eremia, care astfel încerca să-şi aline remuşcările şi să-şi mîngîie postum sora pentru ceasul pe care-l vînduse. Florina era încălțată cu escapeni de antilopă violet, iar la-ncheietura mîinii drepte îi atîrna o geantă mică, gen burduf, din acelaşi material cu pantofii. Cu mersul ei zvelt, de adolescentă, se-ndreptă repede spre grupul Catrina, Magdalena, Mihu.

«Sărut mîna, tanti Catrina, bună-seara». Florina le sărută pe Catrina şi pe Magdalena şi-i întinse lui Mihu mîna, pe care el i-o sărută deferent. «Cît de elegantă eşti, Florina», îi spusese Catrina cu admirație sinceră. «Trăiască doamna doctor Bengliu, care cum se satură de-un lucru mi-l dă mie. Norocul meu că ne potrivim ca două gemene». «Lucrezi pentru ea ?», o-ntrebă Mihu. «Da, lucrez. Însă nu mi le dă contra cost, ci pur şi simplu de pomană». «Tot aşa primeşte flori ?», îi scăpă Catrinei întrebarea. Era limpede că informația asta o deținea de pe vremea cînd era-mpreună cu Gogu Eremia. «Tot aşa. De altfel, dintre ele ați văzut şi cînd ați

fost la mine. Pentru unele am umblat şi prin dicţionare botanice pentru ca să aflu cum se numesc. Pînă la doctoriţa Bengliu nici nu ştiam că există aşa ceva».

Catrinei i se oprise privirea pe ceasul Florinei. Să fie ăsta ceasul Vetuţei ? Să nu-l fi vîndut cînd ea nu voise să-l cumpere ? Pe-al Vetuţei îl ţinuse-n mînă. Parcă-l vedea în faţa ochilor: cu email roşu pe o parte şi cu email albastru pe cealaltă. Nu, nu era acelaşi ceas ! Să fi avut Vetuţa două ceasuri ? De grupul lor se-apropiau doamna doctor Aura Dănescu şi doctorii Dănescu, tată şi fiu. Aura Dănescu le spuse bună-seara, le sărută pe Catrina şi pe Magdalena, dădu mîna cu Florina. «Aura, să ţi-o prezint pe Florina Diaconu, verişoara Magdalenei», spusese Catrina. Florina încetase a mai fi «nepoata lui Gogu». Acum era «verişoara Magdalenei». «Ne-am cunoscut. Locuim în acelaşi bloc», spuse doamna doctor Dănescu; Florina aprobă cu-o înclinare a capului. Doctorii Dănescu sărutară mîna doamnelor.

Nicolae Dănescu întîrzié o clipă cu privirea pe inelul cu două triunghiuri de smarald, darul lui la o zi a Florinei, privire ce nu-i scăpă lui Mihai, care-şi urmărea tatăl ca un cîine poliţist în tot ceea ce privea relaţia lui cu Florina. Florina îşi coborî privirea asupra inelului, şi n-o ridică decît în momentul cînd Mihai Dănescu îi prinse mîna şi, ridicîndu-i-o lent, i-o sărută apăsat, şi se uită cu un zîmbet amuzat în ochii fetei. Curiozitatea lui Mihai privind-o pe Florina creştea odată cu bănuiala, aproape certitudinea legăturii dintre ea şi Nicolae Dănescu. În comportamentul fără fiţe al fetei se simţea acea încredere pe care-o degajă omul care se ştie iubit. Chipul de medalie al Florinei, de la o vreme căpătase o seninătate, o dulceaţă pe care nu le-avusese pe cînd o

văzuse Mihai prima dată. Iar chipul doctorului Nicolae Dănescu avea un aer de visare, de îndepărtare de contingent şi de o mare îngăduinţă faţă de toţi şi de toate.

«Superb spectacol», spuse Aura Dănescu. «Americanii au spus că oricine din corp-ansamblul de la ruşi poate fi prim-balerin pe orice scenă din lume», comentă şi Mihai. «Nici nu ştii ce şi cine să-ţi placă mai mult», spusese Catrina Eremia. «Cele două lebede sînt fantastice, parc-ar fi de cauciuc», îşi exprimă şi Magdalena admiraţia şi i se-adresă Florinei care, cu toată eleganţa şi distincţia ei, părea să aibă un aer stingher: «Florina, ţie ce sau cine-ţi place mai mult şi mai mult ?». «Totul este perfect. În toată perfecţiunea şi graţia l-am remarcat pe bufon, fiindcă e nu numai un balerin, e un actor de mîna-ntîi. Vă rog să vă uitaţi la el şi să-i vedeţi pe faţă comentariul la fiecare mişcare de pe scenă». «Îmi pare bine că a mai băgat cineva de seamă ce talent are bufonul», spuse Mihu Dragnea învăluind-o pe Florina într-o privire caldă.

Mihai remarcă o expresie de admiraţie pe chipul lui taică-său. «Florina şi Mihu, păcat că nu v-aţi făcut critici de teatru», spuse Mihai. În vremea asta se-ndrepta spre ei Gogu Eremia. Pe doctorul Cioroianu îl lăsase-n compania unor cunoştinţe din Sinaia, venite şi ele-n Bucureşti tot pentru baletul rusesc. Gogu sărută mîna femeilor din grup, începînd cu Aura Dănescu şi strînse mîna bărbaţilor. «Ce splendoare de spectacol ! Păcat că au venit doar cu *Lacul lebedelor*». «Gogule», i se-adresă Aura Dănescu, «e ceva nou pe la voi de cînd cu noul ministru ?». «Fiecare vrabie pe craca ei». «Au fost nişte zvonuri pe la noi că s-ar schimba directorul». «Dragă Aura, pe unii ca noi doi, oricum s-ar învîrti

vrăbiile-n sac, ne lasă unde sîntem. N-o să se-nghesuie nimeni să facă anestezii în locul tău şi nici să ducă secţia-n spinare ca mine. Înghesuiala e la plecări în străinătate, la specializări, la burse». «Ai dreptate. Nici tu, nici eu nu sîntem în secretele zeilor. Şi dacă se schimbă ceva, noi aflăm ultimii». «Ştiu că infirmier n-au să mă facă, fiindcă n-au nici un interes».

Suna de intrarea în sală. Gogu se-apropié de Florina, o luă uşor de-un cot: «Hai să mergem că-ncepe. Dacă nu ne mai vedem la ieşire», se adresă el grupului, «vă spun de pe-acum rămîneţi cu bine şi să ne vedem cu bine». Florina spuse «noapte bună tuturor. Sărut mîna, tanti Catrina. Vorbim la telefon».

«Oare zvonurile despre tînăra pe care şi-ar fi găsit-o Gogu se refereau la Florina ?», se-ntreba Catrina Eremia cu-o anumită linişte. În sinea ei nu pierduse nădejdea unei reconcilieri între ea şi Gogu. Evita orice discuţie privind despărţirea lor. Un cuvînt rău nu spusese despre Gogu şi o rugase şi pe Tincuţa să-şi ţină gura. Să-l fi bănuit pe Gogu în legătură cu Florina ? Doamne-fereşte ! Gogu era prea ţăran pentru ceva semi-incestuos, adică avea prea mult respect pentru legăturile de sînge, pentru familie. Cine s-ar fi bucurat de-o asemenea legătură – o bucurie rea, bucuria de-a-şi vedea tatăl suferind – era Mihai Dănescu. Lui Mihai îi plăceau intriga, bîrfa, teatralul, senzaţionalul. Îi spunea lui taică-său cu vreo doi ani în urmă ce plăcere-i făcuseră două foste iubite care se luaseră de păr pentru el: «*Mon père*, simţeam cum creşte pipota-n mine». «Băiete, cu cine-oi fi semănînd tu, gen „Ricã, fante de Obor“ ? S-o fi uitat maică-ta mai lung la vreun golan cînd era-nsărcinată...». Nicolae Dănescu era convins de

inocența legăturii dintre unchi şi nepoată. Înțelegea de ce Florina-şi petrecea duminicile cu unchiul ei, duminici care altfel ar fi fost pustii. Neavînd un grup de tineri pentru a-şi petrece timpul liber, fata şi-ar fi simțit de fiecare sărbătoare golul din viață şi tristețea de-a-şi consuma dragostea pe furiş, cu timpul drămuit.

Gogu Eremia şi Florina îşi creau o zi pe săptămînă iluzia unei familii. Erau unul pentru altul o cîrjă de sprijin. Pe Nicolae Dănescu îl cuprindeau remuşcările în legătură cu Florina, căreia-i strica viața. Dar nu afla puterea să curme pasiunea ce-l lega de ea. Şi pe ea, despărțirea ar fi traumatizat-o. El ar fi vrut s-o ştie lîngă un om de nădejde, potrivit cu ea ca vîrstă. «Florina, îți stric viața», nu se putea-mpiedica să nu-i spună tot mai des; cu cît îl cuprindea mai mult sentimentul culpei. «Viața mea e stricată de la-nceput. Dragostea cu dumneavoastră e singurul lucru frumos ce mi se-ntîmplă. Nu e moral, dar este ceva atît de rar să iubeşti trup şi suflet pe cineva şi să merite să fie iubit». «Cinstit ar fi să am curajul să mă despart de Aura şi să mă-nsor cu tine, cu toată nepotrivirea de vîrstă dintre noi». «N-ar fi cinstit; eu m-am aruncat cu ochii-nchişi în iubirea cu dumneavoastră, fără nici o condiție. Aveți o căsnicie tihnnită, de zeci de ani. Şi deodată apare o oarecare şi strică tot. Eu nu pot face asemenea lucru. Renunțați la sentimentul vinovăției şi lăsați lucrurile aşa cum sînt. Doar dacă ați obosit... dacă nu mai puteți suporta clandestinitatea». «Florina, sînt gelos pe oricine se-apropie de tine. Sînt gelos pe colegii tăi, pe Mihai, pe unchiul tău, Gogu. Ştiu că eşti în relații amiabile cu toți, dar ei nu trebuie să se ferească de nimeni ca să se-apropie de tine. Mă gîndesc cu invidie la Gogu. Vă petreceți toate

duminicile împreună. Stați liniștiți de vorbă, fără să fiți tot timpul cu ochii pe ceas... Tu ai idee de ce s-a despărțit de Catrina ?». «Știu doar că nu s-au despărțit pentru o femeie sau pentru un bărbat. Încolo... el tace, eu nu-l întreb. I-am spus unchiului meu doar ce rău ne-a părut mie și mamei că s-au despărțit. Eu mă port cu tanti Catrina ca și cînd nimic nu s-ar fi-ntîmplat. Și nu scoate un cuvînt despre acest subiect. Fiecare se poartă domnește. Mie nimic nu mi se pare mai urît decît ce obișnuiesc să spună unul despre altul doi oameni care se despart. Nu-și dau seama că-mproșcînd cu noroi partenerul, pe ei se murdăresc. Oricine se poate întreba: „Bine, frate, dar dac-a fost atît de infam, de infamă, de ce-ai suportat“ ? Orice notă proastă dată partenerului e o notă proastă pe care ți-o dai ție. Familia mamei s-a risipit, a tatei de asemenea. Am veri-primari pe care nu i-am văzut niciodată. Singurele rude care mi-au rămas aproape sînt unchiul Gogu, tanti Catrina și Magdalena. Eu nu pot să uit cît de bună a fost tanti Catrina cu noi și tot trag nădejde c-am s-o văd din nou împreună cu unchiul Gogu».

Gogu Eremia n-o-ntreba pe Florina de ce nu se mărită și nici n-o-ndemna să se mărite. Bănuiala – bănuială întărită de inelul cu smaralde – că are o legătură cu un om însurat căruia n-avea de gînd să-i strice casa, dovadă – totala ei discreție. El nu se simțea îndreptățit să dea sfaturi nimănui. Dacă ar fi fost să-și ia viața de la-nceput, n-ar fi știut ce să facă. Despre boala soră-sii, Vetuța, ce ar fi putut spune ? O boală reactivă: răspuns la o viață plină de traume. Dar cine putea spune dacă în generații trecute nu mai suferise nimeni de-așa ceva în neamul lor ? În afara marilor familii, cine avea

cunoştinţe despre propriul neam mai mult de două-trei generaţii în urmă ? Ca şi Florina, şi el citise tratate de psihiatrie şi ajunsese la concluzia că bolile psihice se moştenesc, la fel cu predispoziţia spre diabet şi cea a colesterolului crescut.

Florina trecuse prin asemenea spaime, prin asemenea teroare lîngă maică-sa, încît i se părea de-a dreptul criminală eventualitatea de-a supune pe cineva la ceea ce-i fusese dat ei să trăiască. În afara dragostei cu doctorul Dănescu, de domeniul ilicitului, toate plăcerile Florinei erau simple: muzică, lectură, plimbări de una singură prin vechi cartiere ale Bucureştilor. Ştia că viaţa nu-i era firească pentru vîrsta ei şi poate pentru nici o vîrstă. Aşa cum îi spusese lui Nicolae Dănescu, viaţa îi era stricată de la-nceput. Florina încerca să se bucure de ceea ce era frumos şi să se poarte corect şi îndatoritor cu toată lumea. Avînd de-a face îndeosebi cu copii, simţea o mare plăcere să şi-i apropie, să-i convingă să-şi poarte aparatele de-ndreptat dinţii, să nu vină la ea ca la bau-bau. Ştia că viaţa ei nu era ceea ce-ar fi trebuit să fie, dar nu putea da timpul înapoi – în ce scop ? – şi nici schimba roata zimţată a destinului. Era convinsă că liberul-arbitru e doar o părere. Încerca să-şi creeze cît de cît un echilibru interior, împăcîndu-se cu ea însăşi, fără a fi mîndră de viaţa proprie, dar ocolind ceea ce ar fi făcut-o să se ruşineze. Modul în care se purta cu doctorul Nicolae Dănescu şi cu unchiul ei, Gogu Eremia – cei doi stîlpi din existenţa ce-i aparţinea – îi făcuse pe-aceştia să nu-ndrăznească să-i ofere bani. Îi cumpărau bijuterii, parfumuri, bibelouri scumpe – care tot bani însemnau – dar atît. O formă de ipocrizie, fără îndoială, dar o limită, o barieră. Ce plăcut era să dăruieşti !

Cu mijloacele ei, Florina nu uita nici o sărbătoare pe care să n-o cinstească pentru cei dragi: o cravată, un fular, o eşarfă. Iar de ziua morţilor făcea pachete cu lucruri bune de mîncare, pe care le ducea la un azil de bătrîne, şi-ncărca un coş cu dulciuri pe care-l ducea la căminul unde-şi petrecuse primii ani de viaţă. Ar fi putut să-l roage pe unchiul Gogu s-o ducă, el avînd maşină. Socotind însă că în acele zile se cuvenea să fie singură, numai cu gîndul la tată-său, pe care nu-l cunoscuse, şi la biata maică-sa. Lua un taxi şi-i dădea un pachet şi şoferului. Cînd omul pricepea că tînăra de lîngă el făcea o pomenire, o ajuta să care coşul în azil sau în căminul de copii. «Pentru cine daţi de pomană, domnişoară ?». «Pentru părinţii mei». «Şi la căminul de copii tot pentru dumnealor ?». «La cămin am crescut şi eu patru ani. Şi n-am uitat cum ne bucuram cînd ne dădea cineva o „eugenie", o ciocolată». «De ce-aţi crescut la cămin ?». «Tată n-am avut de la două luni, iar mama lucra; n-avea cine să aibă grijă de mine». «Vă văd aşa de bine-mbrăcată că n-aş fi zis...». «N-aţi fi zis că sînt săracă şi crescută la cămin. Tot ce vedeţi pe mine e de la o doamnă care are de unde». «Mai sînt şi oameni buni pe lumea asta... Uite, dumneata. Nu dai numai de sufletul părinţilor dumitale, dai şi de sufletul dumitale de cînd erai copil. Mai rar aşa ceva la tineretul de azi».

Florina, de la azil pleca plîngînd, de la cămin pleca plîngînd. Puteau trece peste ea zeci de ani, putea ajunge să nu mai ştie ce-nsemna să drămuieşti banul, nimic n-avea să-i şteargă din suflet trecutul şi urmele lui de fier înroşit. Uneori, oamenii au comportări ce-i nedumeresc pe cei din jur, fiindcă nu le cunosc fiecare clipă a vieţii. Pînă ajunsese în apartamentul pe care i-l

datora doctorului Dănescu, Florina avea un singur vis: pe lumea asta un loc mic, modest, dar numai al ei. Să-nchidă o uşă în urma ei şi s-o deschidă tot ea.

Florina se-nscrisese prin O. N. T. la un tur al României. În formularul pe care-l completase, ceruse cameră de-o persoană, pentru localităţile unde se dormea. «Domnişoară», îi spusese ghidul, «peste tot sînt numai camere cu două paturi. Nu e păcat să plăteşti dublu ? Îţi găsesc o tînără ca dumneata, mai ai şi cu cine schimba o vorbă». «Vă mulţumesc, domnule, că vă gîndiţi la banii mei, dar vreau să fiu singură-n cameră, vreau să-mi tihnească şi să nu schimb nici o vorbă cu nimeni».

La cămin era vecină de pat cu Ursuleţ. Adormeau mînă-n mînă. «Ursuleţ, vrei tu să fii suriorul meu ?», şi-i săruta buricele degetelor grăsuţe. Cîţi dintre ei, copiii din cămin, or fi ştiut că pe Ursuleţ îl chema Brădean Emanuel ? Ursuleţ îşi culca uneori capul pe umărul Florinei, ca să nu se-arate total insensibil la semnele ei de afecţiune, el care era atît de răsfăţat de «mama Işoara».

Florina preţuia la doctorul Nicolae Dănescu felul în care ştia să treacă de la pasiune – care ţine mult de animalitate – la mîngîieri calme, ce-o făceau să se gîndească la tatăl ei, cunoscut doar din fotografii. Deşi ar fi vrut-o numai a lui, neatinsă nici măcar de privirea cuiva, Nicolae Dănescu se gîndea tot timpul la viitorul Florinei, în timp ce ea părea acaparată doar de clipă. Atît de ordonată, meticuloasă şi chibzuită în tot ce făcea, în privinţa viitorului deviza ei, ispirată de ceea ce-i arătase viaţa, era: «om trăi şi-om vedea».

Pe cînd maică-sa era bolnavă, nu-şi putea închipui că într-o zi acea suferinţă avea să ia sfîrşit. Pe cînd dădea

meditații pe alimente şi mînca zemuri chioare, nu-şi închipuia că avea să aibă şi ea cîndva pe masă şuncă, ouă umplute, icre şi alte asemenea bucate, obişnuite pentru alții. Pe cînd nu ieşise din Bucureşti, nu-şi închipuia să avea să-şi îngăduie un tur al României şi chiar şi-o săptămînă la Olimp, singură-n cameră. De ce să se fi gîndit la viitor şi să nu fi trăit fiecare clipă, clipa fiind singura certitudine ? Era convinsă că viața omului se află scrisă undeva cu mult înainte ca el să se nască. De la moartea maică-sii era pregătită ca-n orice clipă cine-o trimisese pe pămînt s-o cheme înapoi. Florina era convinsă că-i era sortită o viață de una singură. Bunică-sa, Atena – rămasă văduvă de la tinerețe, fetele ei amîndouă – la fel. Le urmărise o soartă: ca un lanț în care toate verigile sînt la fel, înşirate una după alta.

Cum o fi fost oare o copilărie fericită ? Florina, copil fiind, nici nu ştia să-şi închipuie asemenea lucru. Adultă, concepea fericirea unui copil ca o grijă permanentă a cuiva pentru bunăstarea lui fizică, pentru deprinderea unor obiceiuri sănătoase, pentru însuşirea unor cunoştințe; şi iubire care să se reverse asupra lui şi de la el către alte ființe, ca o ploaie de vară, caldă şi mîngîietoare. Îi era profund recunoscătoare doctoriței Bengliu pentru cărțile pe care i le-mprumuta. Îi luminaseră mintea şi-i arătaseră carențele din educația ei în general şi din cea intelectuală în special.

După moartea maică-sii, stăpînă pe timp, din ce în ce mai complexată de cunoştințele unchiului Gogu, Florina se-nscrisese la Universitatea Populară, la cursuri de engleză şi de franceză pentru nivel mediu. Măcar atît. În săptămîna cît stătuse la mare, mîncase la aceeaşi masă cu trei australieni, două doamne şi un

domn, trecuți de șaptezeci de ani. De ani buni veneau în România la tratamente geriatrice, la policlinica „Doina" din Neptun și la sanatoriul de la Otopeni. Închiriau o mașină de la O. N. T. pentru a se plimba unde le poftea sufletul, mijloacele de locomoție în comun de pe litoralul românesc fiind impracticabile din cauza orarelor la voia-ntîmplării, a aglomerației și a lipsei de aer condiționat; pe scurt – a dezorganizării. Doamnele erau surori, domnul – soțul uneia dintre ele, cealaltă fiind divorțată. Aveau toți trei – coproprietari – un magazin cu de toate, într-un cartier mărginaș din orașul Adelaida. Florina, cu engleza învățată la școală, se-nțelegea cu ei.

Modestă și binevoitoare, uimindu-i pe australieni că-n loc să bată discotecile, o tînără de vîrsta ei prefera compania unor bătrîni, aflînd că fata vedea marea pentru prima oară în viață, o plimbaseră pe tot Litoralul, merseseră împreună la Acvariul din Constanța, la Muzeul de Arheologie, la mozaicul roman. Se simțeau mîndri cînd vedeau încîntarea de pe fața ei: le era dat lor, străini, să-i arate cuiva propria țară. La despărțire, Florina le oferise un vas mic decorativ, de aramă ciocănită. Ei voiseră să-i lase niște dolari ca să-și cumpere ea ceva de la „shop". Florina le explicase că ea, româncă, nu putea justifica valuta și că nici nu-și dorea nimic de-acolo. Datorită lor văzuse ceea ce singură cine-știe-cînd și dacă ar fi văzut, încît n-avea cuvinte să-și manifeste recunoștința față de ei. Era mulțumită să se uite la fotografiile pe care le făcuseră împreună. Își dăduseră adresele. Se dovedise a nu fi fost ceva pur formal, de genul «dragostea de vară ține pîn' la gară». Zece ani cît mai trăiseră, australienii fuseseră în corespondență cu

Florina şi cei cinci ani cît mai veniseră-n România o vizitaseră la Bucureşti şi stătuseră la ea cîte două zile, de fiecare dată, înaintea plecării spre continentul lor. Ea îşi lua concediu în aşa fel încît zece zile, cîte-şi putea permite la mare, să le petreacă împreună cu ei. O invitau în Australia, oferindu-se să-i plătească drumul. Cum Florinei i se refuzase chiar şi o excursie colectivă, prin O.N.T., în Ungaria, le explicase că de Australia nici nu putea fi vorba, ea fiind singură pe lume – nu părinţi, nu bărbat, nu copii – deci, neprezentînd garanţii «moral-politice» din punctul de vedere al autorităţilor.

În ultimul an cînd australienii veniseră-n România, la o lună după plecarea lor, Florina primise o carte postală de la Banca Română de Comerţ Exterior, prin care era invitată să se prezinte, cu buletinul de identitate, în ziua X, la ora Y, la sediul Băncii. Se prezentase la ghişeul indicat. «Tovarăşa Diaconu Florina ?», întrebase funcţionarul, uitîndu-se la poza din buletin apoi la posesoare. «Da». «Ştiţi că aveţi la noi un cont de o mie de dolari ?». «Acuma aflu». «Aveţi idee cine vi i-a depus ?». «Singurii pot fi doar nişte australieni pe care-i întîlnesc de şase ani în concediu, la mare». În spatele funcţionarului la ghişeu se afla un bărbat înalt, cu părul tuns perie, cu o figură imobilă. «V-am chemat să vă-ntrebăm ce intenţionaţi să faceţi cu aceşti bani». «Vă rog să-mi spuneţi dumneavoastră care sînt posibilităţile de a-i folosi, fiindcă eu nu ştiu». «Îi puteţi păstra ca atare la noi în bancă. Îi puteţi folosi în excursii în străinătate. Îi puteţi folosi parţial la „shop“-uri. Oricum, dacă nu lăsaţi suma intactă în bancă, o parte sînteţi obligată s-o schimbaţi la cursul de şase lei dolarul S. U. A.». «Daţi-mi bani româneşti pentru toată suma».

După ce completase felurite formulare, i se numărase suma corespunzătoare în lei. Florina îşi trăsese punga atîrnată cu şiret de gît, îşi aşezase gospodăreşte banii, îşi vîrîse punga subt pulover, îşi încheiase canadiana, mulţumise şi plecase. Vestea acestor bani îi căzuse ca un pumnal în inimă. Simţea că n-avea să-i mai vadă niciodată pe australieni. Erau prea bătrîni ca să se mai încumete la un drum atît de lung. Copleşită de tristeţe, se dusese la Telefoane, fiindcă voia să le mulţumească prin viu grai, nu printr-o scrisoare pe care cine-ştie-cînd aveau s-o primească. «Doamnă», se adresase ea funcţionarei de la Telefoane, «vreau o convorbire cu Adelaida – Australia». Probabil ceva din tonul sau din tristeţea de pe chipul Florinei o impresionase pe funcţionară. Îi răspunsese pe-un ton confidenţial: «Duduie, te-nvăţ eu cum să vorbeşti cel mai ieftin şi pe săturate. Ţine cartela asta» – şi-i întinsese o cartelă de douăzeci şi cinci de lei – «ieşi din clădire şi telefonezi de la un telefon public, imediat ce dai colţul la stînga». «Vă mulţumesc, doamnă». Florina se conformase celor spuse de funcţionară şi-ntr-adevăr vorbise cu toţi trei australienii pe săturate. Ea nu-şi putuse înăbuşi plînsul, dar nici ei, sfîrşind totuşi convorbirea pe-un ton calm. De la o florărie din apropierea Telefoanelor, Florina cumpără o orhidee pe care i-o oferi funcţionarei aceleia atît de omenoase şoptindu-i: «Să vă dea Dumnezeu sănătate, doamnă !».

Din cadoul prietenilor ei avea să-şi cumpere dicţionare, enciclopedii, albume de artă, cărţi de istorie a civilizaţiei şi a artei, cărora le simţea de-atîta vreme lipsa. Cînd avea să le vadă adunate la ea acasă, avea să-şi cumpere şi un dulap-bibliotecă, menit să-i

adăpostească şi să-i ferească de praf comorile. Fiecare carte era mîngîiată ca o fiinţă vie, răsfoită cu evlavie, după ce Florina se spăla pe mîini şi se ştergea apăsat cu prosopul, nu cumva să rămînă un strop de apă care să păteze vreo foaie. Unchiu-său, Gogu, şi doctorul Dănescu, oameni de carte, cu biblioteci cuprinzînd titluri şi ediţii de mîna-ntîi, îi fuseseră consultanţi în alcătuirea listei ce-avea să-nsemne un îndreptar cultural pentru dînsa.

Pe covorul din camera de zi, Florina aşezase cărţile-n cerc şi le făcuse o poză color cu aparatul lui Gogu Eremia, apoi le fotografiase în dulapul-bibliotecă, ea stînd ca un paznic vigilent, răzimată de-o uşă a mobilei, ambele uşi fiind date de perete, ca să se vadă cotoarele cărţilor. Trimisese amîndouă fotografiile în Australia, scriind pe fiecare: «Priviţi în ce-am investit cadoul dumneavoastră (banii din Contul de la Banca Română de Comerţ Exterior)». Explicaţia, citită de cine trebuia, putea fi controlată, de-aceea era atît de-amănunţită. Nu cumva să se creadă că era cine-ştie-ce mesaj cifrat.

De cînd avea această comoară nesperată, Florina abia aştepta s-ajungă acasă. Îmbuca-n grabă ceva ca să-şi astîmpere foamea, apoi se repezea la cartea lăsată pe noptieră. Tot ce afla din paginile pe care le devora i se părea o călătorie într-o lume căreia nu-i bănuise existenţa. «Binecuvîntaţi să fiţi, bătrîni prieteni, pentru darul vostru». O cuprindea un val de duioşie cînd se gîndea la acei australieni, oameni simpli, care-atît de mult îi preţuiseră modesta ospitalitate şi prietenia dezinteresată. Florina se purtase cu dînşii ca şi cînd i-ar fi fost bunici. Bunici de care ea n-avusese parte. Pentru ei, Florina fusese nepoata de care n-avuseseră

parte, neavînd copii. Puține sînt bucuriile peste care nu cade nici o pată menită să le-ntunece.

Doctorul Nicolae Dănescu îi dăduse un telefon scurt: «Pot trece pe la tine ?». «Da». «Vin imediat». Din doi pași, Florina era-n spatele ușii, cu ochiul lipit de vizetă. Vocea i se păruse atît de schimbată la telefon, încît aproape să nu-l recunoască. Îi deschise ușa ca de obicei, înainte ca el s-apese pe butonul soneriei. Doctorul Dănescu o privi o clipă, apoi se-ndreptă spre camera de zi și se-așeză pe un fotoliu. «Florina, stai jos, te rog». Florina se așeză ușor pe fotoliul din fața lui, ușor de parcă dedesubt s-ar fi aflat o bombă. «Aura are cancer genital». Florinei îi pierise graiul și uitase și să mai respire. Trase puternic aer în piept. I se părea că tăceau de ore întregi, cînd glasul stins al lui Nicolae Dănescu o făcu să tresară. «Ne-ajută cineva din Minister să ne ducem la verișoara Aurei, care e profesor oncolog la Paris. Era firesc să-ți spun». Florina își puse mîinile peste ochi și-o podidi plînsul. Un gînd îi bătea-n cap ca un clopot: «Nu există fericire, nu există fericire, nu există fericire...».

I se zbăteau tîmplele. Își luă o mînă de pe ochi și o duse la gură ca să-și înăbușe suspinele. Doctorul Dănescu se-apropie de ea, îi luă mîinile de pe față, îi șterse lacrimile cu batista lui și o făcu să se ridice-n picioare. O apucă de un braț și o porni cu ea spre ieșire. Îi ridică fața spre el, o privi în ochi și-i spuse după un oftat adînc: «Florina, nu putem face nimic împotriva soartei». Florina închise ochii în semn de aprobare, în timp ce-n creier i se zbătea un singur gînd: «Nu există fericire». Toată noaptea, Florina nu-nchisese ochii o clipă. A doua zi era atît de palidă și de-ncercănată încît

colegii voiseră s-o ducă la un internist la policlinica de-alături. «Nu vă faceți griji; am avut o indigestie şi n-am putut să dorm».

Peste vreo două ceasuri după-nceperea programului venise la ea-n laborator Mihai Dănescu. «Florina, ştiu că nu te simți bine, dar trebuie să stau cu un om de vorbă, crede-mă», şi se-aşează pe marginea mesei. Florina dădu din cap a-ntrebare. Mihai, închizînd ochii, trase adînc aer în piept şi, ca un oftat, lăsă cuvintele să curgă: «Mama are cancer genital. Deocamdată ştim doar ea, tata, eu, doctorul Nițelea, care-a diagnosticat-o, şi tu. Îi ajută cineva din Minister să plece la Paris. Mama are o verişoară primară profesor oncolog». Florina îl asculta mută. Se trezi totuşi vorbind: «În ce stadiu este ?». «Nițelea zice că-n unu. N-a avut nici un simptom. Odată i s-a pornit o hemoragie». «Să dea Dumnezeu să se vindece». «Să sperăm. Şi eu şi tata sîntem terminați. Cea mai curajoasă este ea». «Asta e bine». «Florina, te superi că, după ce că abia te ții pe picioare, am mai venit şi eu cu vestea asta ?». «Mihai» – îi spunea pentru prima oară pe nume – «dacă ai şti ce a fost viața mea de la cincisprezece ani pînă la douăzeci şi şapte, cînd a murit mama, ai şti cît de călită sînt în fața necazului. Nu există durere pe lumea asta pe care să n-o-nțeleg. Bine-ai făcut că ai venit la mine să-ți descarci sufletul. Vino oricînd, cu orice. La mine găseşti înțelegere şi milă». Şi Florina îl mîngîiase cu amîndouă mîinile pe obraji ca pe-un copil amărît. În acel moment, ceva se topi în sufletul lui Mihai Dănescu şi-i veni să plîngă de mila Florinei şi-a lui taică-său, de milă pentru dragostea lor, definitiv întunecată de boala Aurei Dănescu. «Doamne, de ce nu m-oi fi-nsurat eu cu

Florina cînd dragostea dintre ea şi tata mocnea doar ? Eu am făcut-o să izbucnească, prin indiscreţia mea, eu, cu manierele mele de „Rică, fante de Obor", prin lipsa de respect faţă de taina omului de lîngă mine. Şi astăzi m-aş însura cu ea, dar pot să jur că m-ar refuza. Delicat, cu blîndeţe, dar...».

Luînd boala din pripă şi avînd şansa de-a fi tratată de verişoara ei chiar la Villejuif, unul dintre vestitele centre de oncologie din lume, Aura Dănescu se simţea perfect. Se controla riguros, ducînd o viaţă normală; continua să lucreze şi, cel mai important, avea un moral de om sănătos. Trecuseră doi ani de la episodul ce-avea să modifice viaţa a trei oameni: pe-a doctoriţei Dănescu, fizic, pe-a lui Nicolae Dănescu şi pe-a Florinei Diaconu. Între ultimii doi rămăsese o dragoste platonică. Îşi vorbeau în fiecare zi la telefon, îşi continuau colaborarea, se vedeau mereu la Florina şi stăteau de vorbă ca doi bătrîni, despre lume şi despre viaţă, despre cărţi pe care şi le treceau unul altuia. Nimic despre dragostea lor, asupra căreia boala Aurei avusese efectul apei clocotite vărsate peste o plantă.

Florinei, purtarea lor i se părea firească. Pasiunea lor parcă se petrecuse-n altă lume. Într-o zi, înainte de-a pleca la el acasă, doctorul Dănescu se uitase lung în ochii Florinei, îi pusese mîinile pe umeri şi-i şoptise: «În lumea asta pe nimeni n-am iubit cum te iubesc pe tine». Florinei i se umpluseră ochii de lacrimi. Ceva căruia n-ar fi ştiut să-i dea un nume îi copleşise sufletul, i-l amorţise cum amorţeşte uneori trupul după o lovitură puternică.

Două zile mai tîrziu, Mihai era chemat urgent de la Policlinica de-alături: «Veniţi, domnule doctor, că îi este rău tatălui dumneavoastră». Mihai, ca o furtună,

deschisese uşa laboratorului unde lucra Florina: «Florina, îi e rău tatei». Doctorul Dănescu era întins pe-o canapea, alb ca varul, cu mîinile apăsîndu-şi inima. Lîngă el era un cardiolog. Chemaseră „Salvarea". Cînd îi văzu lîngă el, doctorul Dănescu îi întinse mîna dreaptă lui Mihai, stînga – Florinei. Uitîndu-se în ochii ei şopti, încercînd să zîmbească: «Pînă ce...». Lăsă capul într-o parte, îl privi lung şi pe Mihai, oftă uşor şi-şi dădu sufletul.

*

În 1989, vecinii de palier ai Florinei plecaseră din bloc. Vînduseră, făcuseră schimb de locuinţă, ea nu ştia şi nici n-avea de gînd să se intereseze la nimeni. În locul lor se mutase o doamnă, profesoară de matematică, pensionată medical, cu fiul ei, student la Filologie.

Vecina, de mînă cu fiu-său, sunase la uşa Florinei. «Domnişoară, daţi-ne voie să ne prezentăm: pe mine mă cheamă Cecilia Ghervase, el e fiul meu, Radu. Eu sînt profesoară de matematică, el e student în ultimul an la Filologie». «Pe mine mă cheamă Florina Diaconu. Sînt tehnician dentar la o policlinică de copii. Vă rog, intraţi, luaţi loc». Florina le-ntinsese o cutie cu bomboane: vişine în ciocolată, aduse de Gogu Eremia. «Domnişoară Diaconu, am venit să ne prezentăm fiindcă aşa e civilizat între vecini, dar şi cu un interes: cunoaşteţi pe cineva care să facă injecţii la pacient acasă ?». «Cine are nevoie de injecţii ?». «Eu», răspunsese doamna Ghervase. «E vorba de antibiotice ?». «Nu. E un complex de vitamine». «Înseamnă că trebuie făcute dimineaţa, fiindcă altfel nu mai dormiţi. Vi le fac

eu». «Şi cît m-ar costa ? Fiindcă „*les bons comptes font les bons amis*“». «„*Quoique les bons comptes fassent les bons amis*“, nu vă costă nimic». Radu tresărise auzind răspunsul Florinei. Era limpede că tehniciana ştia franţuzeşte: după subjonctivul pe care-l folosise. Apartamentul Florinei era simplu mobilat, cu lucruri puţine şi funcţionale, care totuşi nu păreau impersonale şi reci. Îl frapaseră florile scumpe şi rare din două vase de pămînt zmălţuit şi mai ales dulapul cu cărţi de pe peretele din dreapta al camerei unde se aflau. «Îmi daţi voie să mă uit la cărţi ?». «Poţi să deschizi şi uşa dulapului ca să le vezi mai bine». Radu nu s-ar fi gîndit să se afle în biblioteca unei tehniciene de dinţi dicţionare şi cărţi de informaţie pe care şi el şi le-ar fi dorit dac-ar fi avut bani.

Doamna Ghervase, cu părul cărunt, tunsă scurt, neavînd nevoie de coafor, şatenă cu ochi albaştri, cu o siluetă impecabilă, se putea spune că la cei cincizeci de ani ai ei era încă o femeie frumoasă, în ciuda hepatitei C pe care şi-o descoperise cu doi ani în urmă. Ţinea cu sfinţenie regimul alimentar dat de hepatolog, dar ca ea şi fiu-său să nu moară de foame dădea meditaţii cît era ziua de lungă. Bărbatu-său o părăsise cînd copilul avea doi ani; reuşise să fugă în Franţa, unde făcuse carieră fiind cibernetician, dar în douăzeci de ani o ciocolată nu-i trimisese băiatului. Doamna Ghervase divorţase la cîteva luni după ce fusese părăsită. Divorţurile de cei fugiţi se pronunţau într-o lună. Doamna Ghervase îşi păstrase numele fostului soţ, pentru copil.

Ca orice om necăjit şi lovit de-o boală grea, cînd găsea un ascultător îşi descărca tot sacul, spre deosebire de fiu-său Radu – un taciturn şi-un posomorît. De talie

mijlocie, băț de slab, măsliniu şi cu trăsături greoaie, luminoşi avea doar ochii, negri ca tăciunele, în care se-adunase toată expresivitatea din el. Se lăsa greu descoperit şi numai cît şi față de cine voia dînsul. Cînd socotise că o cunoştea destul pe Florina, despre care nu se putea spune că era o vorbăreață şi-o confesivă, îi spusese că regimul comunist îl sufoca. «De-aş trăi măcar o zi după Ceauşescu !», îi spunea Florinei şi ofta adînc. «Radule, şi eu aş vrea s-apuc ziua aia... Dar dacă n-o să ne pară bine c-am apucat-o ?». «Mai rău de-aşa nu se poate», spunea Radu cu toată convingerea. «Ba se poate, ba se poate», prelua Florina rolul optimistului din bancul *en vogue* cu pesimistul şi cu optimistul.

Pe 21 decembrie 1989, un grup de tineri, între care şi Radu Ghervase, fusese luat din Piața Universității în dube şi dus la Jilava, unde fiecărui tînăr i se-administrase o bătaie soră cu moartea. A doua zi, văzînd că gluma se-ngroaşă, autoritățile îi aduseseră pînă-n cartierul Berceni, lăsîndu-i liberi. Radu n-avea nici un act la el, aşa că le spusese «jilăvenilor» că era de la Craiova, în trecere prin Bucureşti, unde i se furaseră şi actele şi banii. Florina stătuse toată noaptea cu doamna Ghervase şi cu unchiu-său, Gogu, pe care-l chemase în ajutor, fiindcă nu credea că biata mamă, îngrozită de lipsa băiatului, avea să mai apuce ziua următoare. Cînd, pe 22, Radu apăruse tumefiat şi abia călcînd pe tălpile bătute la milimetru, pe doamna Ghervase o apucase un plîns cu frisoane; doctorul Eremia şi Florina ocupîndu-se de ea cu grija de-a n-o vedea într-o criză de insuficiență hepatică, abia se uitaseră la Radu care înțepenise într-un fotoliu. Cînd doamna Ghervase îşi revenise cît de cît, doctorul

Eremia i se-adresase lui Radu: «Băiete, nu uita că ai o mamă care nu te are decît pe tine. Stai cuminte acasă şi uită-te la televizor».

Gogu o lăsase pe Florina la Policlinică, iar el se dusese la Spital, de unde n-avea să mai plece zece zile. Vorbise la telefon cu fiică-sa, şi-n fiecare zi cu Florina. La Policlinică, personalul, cu mic cu mare, stătea în faţa televizorului. Nici vorbă să mai calce picior de pacient pe-acolo. Toată lumea comenta în fel şi chip ceea ce vedea la televizor. Unii se ridicau de pe scaune şi-o luau spre Piaţa Universităţii, morţi de curiozitate să vadă Revoluţia. «Florina, tu nu mergi ?». «Nu. Cu sau fără mine, ce-o fi să fie...». Secretara de Partid le spusese colegilor care erau pe punct de plecare: «Măi, staţi locului, să nu v-atingă vreun glonţ». «Asta e replică de comunistă, de bolşevică şi de nevastă de securist», sărise cu gura una din grup. Florina simţise că i se urcă sîngele-n cap. «Doamnă Băltăreţu» – i se-adresase Florina proaspetei revoluţionare – «dumneavoastră nu sînteţi membră de partid ? Cu ce sînteţi mai puţin bolşevică decît doamna Todea ? Cui a făcut vreun rău doamna Todea ? Aţi uitat cum vă-nvoia pe fiecare cînd aveaţi cîte o nevoie ? Acuma de ce aruncaţi cu pietre-n ea ? De aici numai eu nu sînt membră de Partid şi sînt singura fiică de deţinut politic mort în puşcărie. După cîte ştiu nu v-aţi aprins rogojina-n cap ca să strigaţi moarte Partidului, şi nici lui Ceauşescu ! Duceţi-vă şi daţi-i jos pe ăia pe care i-aţi pupat pînă ieri». Şi Florina se-aşezase mai departe în faţa televizorului, întorcîndu-le spatele. «Revoluţionarii» plecaseră destul de pleoştiţi, iar Maria Todea, secretara de Partid, îşi pusese paltonul şi plecase şi ea peste citeva minute.

Se-aplecase peste umărul Florinei şi-i şoptise: «Mulţumesc, eşti singurul om asupra căruia nu m-am înşelat».

Din acea zi, fosta secretară n-avea să mai calce prin Policlinică. Florina bănuia că Maria Todea îi pusese dosarul mai la fund fiindcă, dacă s-ar fi arătat scrupuloasă la datorie faţă de Partid, ar fi putut s-o mătrăşească demult. După această scenă, se-apropiase de ea Mihai Dănescu. «Florina, cîtă dreptate ai. Au şi-nceput să-şi întoarcă pe cealaltă parte cojocul. Ce părere ai de ceea ce se-ntîmplă ?». «O harababură bine organizată. Sîntem martori la nişte baloane de săpun, ce ne fac să ne uităm după ele şi nu la gura care le suflă». «Tu chiar crezi că e făcătură ? De ce ?». «Să zicem că era ceva spontan: tu de ce crezi că ne-arată toată comédia la televizor ? Ca să ne distragă atenţia şi să ne-o dirijeze. Şi pe ăia din balcon de la C.C. cum dracu' de nu-i atinge nici un glonţ ?». «Afară de ăştia cu balconul – treabă ultra-suspectă, ce e drept – mor totuşi oameni împuşcaţi. Cine-i împuşcă ?». «Mihai, mie ce se-ntîmplă acuma mi-aduce aminte, din citite şi din ce mi-a spus unchiu-meu, de Pearl Harbour, într-al Doilea Război. Americanii au ştiut că japonezii aveau să le bombardeze flota de-acolo. Şi i-au lăsat – s-au scufundat vase, au murit oameni – dar a fost motivul ca Statele Unite să declare război Japoniei. Or, revoluţie fără morţi... ce revoluţie e aia ?». «Este monstruos ce-mi spui. Nu-mi vine să cred». «De Yalta ai auzit ? Dar de Malta ? Crezi că la Malta s-a discutat despre jocurile olimpice ? Cîţi ani ne-au trebuit ca s-aflăm ce-a însemnat Yalta pentru noi ? Cine-o să trăiască o să afle şi ce-a-nsemnat Malta». «Florina, cred că astea sînt ideile doctorului Eremia, care e un sceptic şi ţi le-a inculcat

şi ţie». «E-adevărat că sînt şi ideile unchiului meu. Dar crezi că eu, la treizeci şi trei de ani şi netrecută prin viaţă ca gîsca prin apă, nu sînt în stare să judec şi singură şi să deosebesc ce e farsă de ce este adevărat ? Nefericirea e-un soare care te căleşte repede. Înveţi repede că nu tot ce zboară se mănîncă».

*

Radu Ghervase stătuse pe 22 decembrie în casă, dar apoi nu se mai dezlipise de Piaţa Universităţii. Cu toate riscurile, doamna Ghervase mergea cu el. Într-un rucsac, Radu ducea medicamentele maică-sii, ceva de mîncare şi un scăunel pliant. Se-ntorceau noaptea acasă, cînd bătrîna stătea să-şi dea sufletul de oboseală. Florina şi doctorul Eremia nici măcar nu-ncercaseră s-o convingă să stea locului, ştiind amîndoi că grija era mai rea decît toate bolile. Cînd cei doi se-ntorceau la domiciliu treceau pe la Florina. «Cum poţi sta liniştită cînd se-ntîmplă ce se-ntîmplă ?», o mustra Radu pe Florina. «Radule, şi crezi tu că dacă mărşăluiesc şi eu pe străzi se-ntîmplă altceva ?». «Dacă toată lumea care dă jos dictatura ar gîndi ca tine...». «Eşti aşa de convins că dictatura e dată jos de lumea care merge pe stradă cu mîinile goale şi strigă „jos !“ ?». «Călăii şi-au dat seama că le-a trecut vremea şi că mămăliga a făcut explozie... Tu n-aştepţi nimic de la un regim democrat ?». «Ba da. Aştept să am căldură-n casă şi mîncare pe masă. Şi ca să le am o să trebuiască să muncesc, ca şi pîn-acum, n-o să-mi pice de nicăieri pară mălăiaţă». «Pe tine nu te interesează să se deschidă graniţele, să vezi lumea ?». «Deocamdată văd că numai

noi ne-am deschis granițele... Bun... se deschid granițele vraişte şi-o să putem călători oriunde ca şi cînd am trece strada. Şi crezi că o să se călătorească pe gratis ? Crezi că n-o să mai putem deschide cutia de scrisori de invitații şi de cecuri venite de te-miri-unde ?». «Florina, tu, care-ai avut atît de pătimit de pe urma comunismului, cum poți fi atît de sceptică la căderea lui ?». «Radule, de scepticism n-a murit nimeni, de iluzii însă multă lume !». «Ca de pildă ?». «Ca de pildă, Lucrețiu Pătrăşcanu». «Nu-mi cita comuniști care-au pierit pe limba lor». «Iluziile nu sînt un apanaj al comunismului, Radule. Dar hai s-avem răbdare să treacă vremea. Pîn-atunci să nu luăm acont nici pe supărare, nici pe fericire».

*

Urmase cea mai mare dezbinare pe care-o văzuse Florina în viața ei. Dezbinare între români. Născută în '57, cînd ajunsese ea cît de cît la vîrsta judecății, regimul comunist nu se mai arăta la fel de virulent ca între '45 şi anul naşterii ei. Cui îi fusese de năpîrlit năpîrlise, cui îi fusese a se vedea cu sacii-n căruță se văzuse. Totul era s-o țină mai departe cu vigilența în sensul simulării şi să aibă grijă ca la amestecatul vrăbiilor în sac – rotirea cadrelor – cînd se deschidea, sacul vrăbeții să cadă tot pe-o cracă avantajoasă. De cînd începuse fenomenul «Piața Universității, singurul spațiu liber de comunism», conflictele ideologice între oameni deveniseră acute. Dacă nu te duceai măcar un ceas în Piață, erai tratat drept comunist, duşman al Revoluției, revoluție ce se dovedise de fapt nesatisfăcă-

toare, cei nemulțumiți ajungînd la o concluzie devenită lozinca Pieței: «Ultima soluție înc-o revoluție».

Şi doctorița Bengliu o luase prin porumbi, cum îşi zicea Florina. Că-n sufletul ei doctorița nu fusese comunistă, Florina nu se-ndoia. Bănuia că nici fruntea Partidului nu fusese comunistă, ci doar profitoare. Dar de la a nu fi comunist pînă la a te prezenta şi a te comporta ca victimă a comunismului era o diferență pe care Florina o numea bun-simț. După ce-ai fost membru de Partid, de circumstanță, de nevoie, ea găsea că era indecent să strigi din toți bojocii «jos comunismul» şi, culmea, să-ți arzi în piața publică, în văzul lumii, carnetul de Partid. Lumea asta care simulase comunismul pînă mai ieri şi brusc devenise virulent anticomunistă, Florina o asemuia unui convoi de curve care-au apucat calea bisericii.

Într-o seară îi sunase la uşă Radu, mai posomorît ca de obicei. «Florina, mă gîndesc tot mai mult la scepticismul tău şi la iluziile mele. Încep să-ți dau dreptate Vin din Piață. Un actor, unu' Ovidel şi mai nu ştiu cum împreună cu nişte studenți au instalat un televizor cu un video-player. Ce crezi că transmiteau acolo ?». Florina dăduse din umeri. «Parodii după Eminescu !». Şi Radu se luase cu mîinile de cap. «Mi-a făcut rău fizic. Printre cei care se hlizeau cel mai tare erau colegi de-ai mei. Cei mai activi membri U. T. C. pe Universitate !». «Radule, roagă-te la Dumnezeu să nu-ți arate oamenii tot ce zace-n ei». «Nu m-aş fi aşteptat ca un actor, fie el şi mai mărunt, şi nişte studenți la Filologie să-şi bată joc de Eminescu». «E doar începutul. Au să-l mai batjocorească şi alții, de la alt nivel... Verişoara mea, Magdalena, fiica unchiului meu, Gogu Eremia, este cu

zece ani mai mare decît mine. Şi-a păstrat toate cărţile de şcoală. Află că pe vremea cînd ea era elevă, Neculuţă – săracul n-are nici o vină – era la mare cinste-n manualele-n care Eminescu era şi el tolerat cu *Împărat şi proletar*. Din viaţa care mi-a fost dată am învăţat să nu mă mai mir de nimic. Făţărnicia şi răutatea n-au margini. Făţărnicia măcar are un scop. Dar răutatea gratuită are proporţii greu de-nchipuit». «Şi-atunci cum să trăieşti pe lumea asta ?», şi-n glasul lui Radu Ghervase parcă sunase un clopot care vestea un dezastru. «Făcîndu-ţi o carapace precum broasca ţestoasă. Intri-n carapace şi te-arăţi cît mai puţin. Adică nu-ţi pui sufletul pe masă în faţa oricui şi n-aştepţi să şi-l pună alţii». «Deci să ducem mai departe schizofrenia din timpul comunismului, să excludem sinceritatea, părerea deschisă ?!». «Radule, crezi că noul regim o să fie făcut de extratereştri ? Crezi că natura omului o să se schimbe, fiindcă se schimbă firma şi simularea ? De ce nu vrei tu să-nţelegi cît de relativă e noţiunea de libertate ?». «Florina, tu ce-nţelegi prin libertate ?». «Să nu depindă nimeni de tine. Pentru prima oară am simţit o eliberare a sufletului meu cînd a murit mama. Fiindcă am căpătat libertatea de-a muri oricînd, fără să sufere nimeni în urma mea». Radu se scuturase de parcă i s-ar fi arătat piaza rea. «Radule, înţeleg să vorbesc cinstit cu tine şi, iartă-mă, să te aduc, atît cît pot, cu picioarele pe pămînt. Cu cît te urci pe-o creangă mai sus, cu-atît te loveşti mai rău cînd pici din copac. E cumplit să pierzi fiinţe dragi, dar nu-i uşor nici să-ţi pierzi iluziile».

De doi ani, de cînd se dusese doctorul Nicolae Dănescu, niciodată Florina nu-i simţise mai dureros lipsa decît în momentele-atît de tulburi a ceea ce se

numea Revoluție. Cîtă nevoie ar fi avut să-i afle părerea despre acest eveniment care, în loc s-o bucure şi să-i dea un sentiment de eliberare, i se părea atît de-ambiguu şi cu dedesubturi departe de-a fi cinstite şi onorabile. Şi cei care simțeau în mod cinstit că răsuflă în fine un aer nepoluat, şi cei munciți de dubii, ca ea, Florinei i se păreau prinşi într-o plasă din ochiurile căreia nu mai izbuteau să se desprindă. Nu-şi putea scoate din minte cum nimereşte şoarecele-n cursă, ademenit de-o bucățică bine mirositoare.

Mihai îi rămăsese foarte apropiat Florinei după moartea doctorului Nicolae Dănescu. «Florina, ce-o fi vrut să spună tata cînd s-a uitat la tine ? Mi s-a părut c-am auzit „pînă ce...". Tu ai priceput ceva ?». «Nu, Mihai». «Părea perfect conştient». Florina dăduse din umeri ca omul care nu ştie dacă să zică «da» au «ba». «Pînă ce moartea ne va despărți», îi suna în minte Florinei. Era legămîntul ei de iubire față de Nicolae Dănescu, legămînt pe care nu era îndreptățită să-l dezvăluie nimănui. Doctorul Dănescu îi demonstrase că ultimul lui gînd pe pămînt fusese legat de dragostea lor.

Florina şi Mihai se simțeau ca două vase comunicante. Îi unea, fără să şi-o spună, amintirea lui Nicolae Dănescu. După moartea lui, în două luni Florina slăbise cincisprezece kilograme. Doctorul Eremia şi doctorița Bengliu bănuiau de ce. Doctorul Eremia voise totuşi ca pe Florina s-o vadă şi s-o testeze un endocrinolog. «Gogule, fata n-are nimic organic, în afară de-o uşoară anemie feriprivă. Pare mai degrabă trecută printr-un puternic şoc emoțional. Ea a negat, dar eu n-o cred». Gogu oftase. Şi pe el, Florina se străduia să-l mintă, să se poarte duminicile cum se purtase totdeauna.

Pentru unchiu-său, Florina era parte din sufletul lui. Cum să nu fi fost îngrijorat de ceea ce se petrecea cu ea ? «Fată», i se-adresase el în timp ce-şi beau cafeaua la masă, unul în faţa celuilalt, şi-o apucase de mîini, «să nu crezi că dacă ţi-a murit mama, tu ai dreptul să mori oricînd, fiindcă nu-i mai pasă nimănui de tine. Mi-ai distruge viaţa». Florina avusese impresia că unchiu-său regretase ultimele cuvinte, ce veniseră dintr-un prea plin, al cărui conţinut ea nu-l cunoştea. «Orice durere-ar da peste un om, trebuie să-şi păstreze firea şi să trăiască mai departe, o viaţă normală. Ştiu că e uşor de spus. Dar te rog ca pe Dumnezeu, vino-ţi în fire. Te rog !». El nu putea să nu-şi amintească traumatismul pe care-l suferise după ce o eutanasiase pe Dina, pacienta lui frumoasă şi fără noroc. Deşi era convins că făcuse cea mai bună faptă din viaţa lui, cînd îşi aducea aminte îi venea să-şi ia cîmpii.

Doctoriţa Bengliu se uitase la Florina şi, pe-un ton blînd, ce nu-i stătea în fire, îi spusese: «Florina, ai ajuns piele şi os. Să ştii că singurul leac împotriva durerii e timpul». Mihai Dănescu nu se sfia să-i sune la uşă neanunţat. Într-o zi se prezentase la ea cu un carton de bomboane. O privise cu-ngrijorare, o luase în braţe, o strînsese la piept. Ea-ncepuse să plîngă. «Florina, să nu crezi că mie nu mi-e greu fără el şi că nu-i duc dorul. Dar să ştii că dacă, de-acolo de unde e, te vede, plînge sufletu-n el de cît ai slăbit. Încearcă să-ţi revii. E firesc să plecăm de pe lume în ordine cronologică. Acceptă fatalitatea asta. Te rog. Dacă ai şti ce loc ocupi în viaţa mea, mai ales de cînd el s-a dus...».

Timpul, care nu şterge dar amorţeşte durerile, îi mai aduse Florinei zece din cele cincisprezece kilograme

pierdute. În fiecare an făcea un tur al Țării și stătea zece zile la mare. Evenimentele numite Revoluție îi creaseră o stare de neliniște, de nedumerire și mai ales de-ntristare în privința atîtor oameni care-i arătau o ipocrizie și-un arivism cum nu și le-ar fi-nchipuit vreodată. Doctorița Bengliu și soțul ei nu se dezlipeau din Piața Universității. «Cum, Florina, tocmai tu, o victimă a comunismului, nu mergi în Piață ?». «Doamnă doctor, acolo e prea multă lume pe care bunul-simț ar trebui s-o țină departe, lume de care ăia care cu-adevărat au suferit n-au loc. Piața a ajuns un fel de mondenitate unde, cine se crede lume bună și mai ales cine și-a-ntors iute cojocul pe dos, semnează condica. Nu e de mine așa ceva». Vorbise fără patimă, ca și cînd ar fi dat cuiva o rețetă de mîncare. Tonul potolit al fetei o indispusese pe doctoriță mai mult decît ceea ce-i spusese.

Veniseră în fine și alegerile din 1990. Radu îi sunase Florinei la ușă în ajun, ca s-o întrebe ce gînd avea în privința candidaților, el hotărît fiind pentru P.N.Ț.C.D. Ultimele două litere din sigla partidului însemnau Creștin Democrat, ornamentînd vechiul Partid Național-Țărănesc, acesta considerînd avantajos să se afilieze Creștin-Democrației europene. «Radule, de cînd s-a-mbolnăvit mama și pîn-a murit, din patru-n patru ani noi două deschideam secția de votare. Mama era terorizată de gîndul că, dacă nu vota, îi lua pensia. Acum, fiindcă tot zicem că sîntem liberi și nu ne mai sancționează nimeni dacă nu votăm, eu nu merg la vot». «Cum vrei să scăpăm de comuniști dacă nu le dăm acum la cap ?». «Eu nu-mi fac nici o iluzie că votul meu ar schimba soarta alegerilor, dar fiindcă nu vreau s-aleg greșit, nu merg la vot». «Mă surprinde apatia ta,

ca să nu zic lipsa ta de atitudine civică». «Oricît te-ar surprinde şi te-ar revolta, eu tot asta cred şi tot asta am să fac». «Deci îţi este indiferent dacă ies tot comuniştii ?». «Obligatoriu au să iasă tot ei, chiar dacă sub altă firmă. Din cine crezi că sînt compuse partidele, din niscaiva extratereştri ? Nu se poate să nu fi auzit şi tu epigrama lui Păstorel Teodoreanu, privitoare la legionari şi la Partidul Comunist: „Căpitane, nu fi trist, Garda merge înainte prin Partidul Comunist". Istoria are prostul obicei de-a se repeta; doar mutrele sînt altele».

Cît de mult o prețuia, Radu era totuşi profund dezamăgit de lipsa de atitudine a Florinei. Noroc că unchiul Gogu şi cu Mihai Dănescu, oameni la care ținea, aveau aceleaşi păreri cu ea; nici ei nu se duceau la vot, fiindcă şi lor li se părea atît de tulbure situația încît nu-i trăgea inima către nimic din ceea ce-ar fi avut de ales.

Doamna doctor Aura Dănescu era pe-un gînd cu prietenele ei Catrina Eremia şi Tincuța Pop. Titus Pop devenise un vehement anticomunist, ocupînd un loc de frunte în Uniunea Ziariştilor şi era curtat, ca totdeauna, din toate părțile. Tincuța, sătulă de munca de biolog, era uşurată că noua conjunctură îi oferea posibiltatea să facă ceea ce se potrivea cel mai bine cu ştiința ei de-a-şi face relații: un post în diplomație. În mod bizar, guvernarea F.S.N. numea chiar în posturi de ambasadori persoane care-i erau fățiş ostile. Conform acestui principiu fesenist ajunsese şi Tincuța la un consulat român dintr-o țară nordică, pentru un an de zile. Atît cît suportase să nu-şi vadă băiatul şi cît să-şi acorde un concediu conjugal, dar şi să scape de soacră-sa pe care, de cînd

murise Emil Pop, era obligată s-o vadă o dată pe săptămînă. Încrezătoare în sine, cultivată, bună cunoscătoare de engleză şi de franceză, Tincuţa se descurcase fără complexe şi mai mult decît onorabil în lumea diplomatică. Se putea spune că făcuse chiar senzaţie cu eleganţa ei vestimentară şi cu acel *savoir vivre* învăţat în familie.

Anul de concediu conjugal fusese bine folosit şi de Titus care obţinuse, din Fondul de Stat, datorită postului pe care-l ocupa, un apartament în Piaţa Victoriei, pe care-avea să-l cumpere la un preţ de nimic, în apartamentul construit pe credit lăsîndu-l pe fiu-său, care între-timp se însurase, avea şi doi băieţi gemeni, fusese titularizat la secţia şi la spitalul pe care şi le dorise. Învăţase foarte bine şi la fel de sîrguincios se dovedea şi-n secţia de chirurgie abdominală unde fusese numit. Date fiind relaţiile părinţilor lui ar fi putut obţine burse în lumea-ntreagă, însă, hotărît să-şi vadă de treabă undeva unde era foarte mulţumit, nu-şi dorise mai mult decît ceea ce-avea. Nevastă-sa colindase, copil, toată lumea, cu părinţii ei, ambii trimişi la tot felul de specializări în Apus, prosperi oameni de afaceri în regimul post-decembrist. Şi el, Bogdan, datorită răposatei mătuşi Iulia, văzuse toată Europa. «Elveţienii» îi propuseseră să facă studii universitare oriunde-n Occident, iar el refuzase. Titus Pop, ca şi Tincuţa, n-ar fi simţit nici o satisfacţie să trăiască printre străini, oricît de bine le-ar fi mers în Occident. Ei voiau să fie cineva între-ai lor, acolo unde se ştia cine sînt.

Bogdan îşi pusese de la-nceput în gînd să dea tot ceea ce putea şi să-şi dovedească aptitudinile dincolo de-a fi fost fiul cui era. Părinţii lui, după ce deveniseră stîlpi ai

Opoziției, în mod firesc se străduiau şi-n privința monarhismului. Tincuța, deşi prin căsătorie se mezaliase, nu renunțase niciodată în sinea ei să se considere «lume-bună», or acum era momentul să se reintegreze acestei lumi care, declarîndu-se astfel, se şi transformase, hopa-mitică, din Partid în Opoziție. Tincuța disprețuia această «lume-bună» post-decembristă, cum o disprețuise şi pe vremea cînd aceeaşi era inima Partidului, dar dacă simularea era cel mai productiv mod de existență, de ce n-ar fi simulat ? Principiul de viață al Tincuței era acelaşi cu-al acestor partinici deveniți «elite»: să trăieşti bine. Chinezii, în milenara lor înțelepciune, oare nu spuneau că oportunismul era semn de inteligență ? Poporul român era un popor inteligent, în special prin conducătorii lui: permanentă ilustrare a vorbei chinezeşti.

Mihai Dănescu, deşi nu uita ce-ndurase bunicu-său patern în regimul comunist, după decembrie 1989, nu se repezise totuşi cu simpatia asupra nimănui. Atît cît ştia din istorie – care totdeauna-l pasionase – clasa politică românească, bine puricată, nu fusese niciodată pildă de sfințenie. Iar după '89, cu puține excepții, comuniştii fiind frățeşte distribuiți în toate partidele, Mihai nu-şi simțea sufletul clocotind de entuziasm pentru nici unul, ceea ce-l apropiase de doctorul Eremia şi de Florina. «Căpitane, nu fi trist, Garda merge înainte prin Partidul Comunist». Ce păcat că nu mai exista Păstorel Teodoreanu ! Dar şi la vorba unui mare liberal interbelic merita să-ți scoți pălăria: «În politică e ca la bordel: ori schimbi firma şi păstrezi fetele, ori schimbi fetele şi păstrezi firma».

Cu maică-sa, Mihai avusese o discuție în care nu se sfiise să-i amintească totala ei lipsă de temei de-a se

plînge de regimul comunist: fiică de medici militari era, membră de Partid fusese, o zi nu făcuse la țară, nicidecum trei ani ca foştii ei colegi de facultate. Totul rostit pe-un ton calm, deşi-i venea să mănînce nori. Discuția pornise de la Florina. De cîte ori venea la maică-sa, la un moment dat, uitîndu-se la ceas, Mihai îi spunea: «acum trec şi pe la Florina». «Mihai dragă, înțeleg relația ta profesională cu fata asta despre care se spune că e foarte bună tehniciană, dar nu-nțeleg de unde-atîta prietenie. Taică-tău lucra cu ea, dar nu mi-a băgat-o pe gît ca prietenă». «Mamă, nu te poți plînge că eu ți-o bag pe gît. În rest, la vîrsta mea îmi aleg prietenii aşa cum cred eu. Şi nu-i aleg după profesii şi nici după origine socială. Dacă Florina ar fi doctoriță, cred că n-ai avea nimic împotriva prieteniei mele cu ea. Te incomodează faptul că e tehniciană. Află că ar fi bine s-avem multe doctorițe care să ştie carte cîtă ştie Florina, să aibă lecturile ei, preocupările ei. Fata asta este o doamnă». «De ce nu te-nsori cu ea ?», îl întrebase maică-sa pe-un ton de subtilă ironie. «Fiindcă nu vrea să se mărite cu nimeni». «Deci se complace în rolul de amantă ?». «Eu sînt numai prieten cu Florina». «Aşa cum Gogu Eremia îi este numai unchi». «Exact. Mamă, nu m-aş fi aşteptat să ai o viziune erotică asupra lumii. Consider această discuție încheiată: şi-n privința politicii şi-n cea a Florinei. Înțeleg să rămînem mamă şi fiu, indiferent de opțiunile politice şi de prietenii pe care-i avem fiecare. Să nu mergem cu veninul şi cu dezbinarea chiar pînă aici».

În ciuda sincerei lui dorințe de-a ignora politica şi pe Florina în discuțiile lor, în relațiile dintre mamă şi fiu se insinuase un sunet fals, tăceri mai rele decît o ceartă cinstită. Dintr-un volum de amintiri al lui Mihai Beniuc,

Mihai Dănescu avea să reţină o frază, dacă nu chiar cuvînt cu cuvînt, oricum ca sens: «deosebirile ideologice separă oamenii definitiv». Dezbinarea ce apăruse între români să fi fost o boală de care nu se moare, deşi ţine totuşi o viaţă, sau era o boală trecătoare ? La slujbă, Mihai nu mai schimba o vorbă cu nimeni. Pentru prima dată socotea moartea lui taică-său o favoare pe care i-o făcuse Dumnezeu acestuia, scutindu-l de spectacolul post-decembrist dezolant.

*

Mihu Dragnea şi Magdalena îşi păstraseră firea. Nu frecventaseră Piaţa Universităţii, nu se manifestau politic în nici un fel, îşi vedeau de slujbă ca şi cînd nimic nu s-ar fi-ntîmplat. Cînd cineva ateriza plin de entuziasm din Piaţă şi-ncepea să povestească, transportat de admiraţie, din înţelepciunile debitate din balconul de la Geologie, Mihu spunea pe-un ton ferm: «Fraţilor, dacă vrem să trăim în linişte şi-n pace, să lăsăm şi politica şi nervii la uşa fabricii. Statul ne plăteşte pe ce muncim, nu pe vorbe». «Cît o mai fi Statul patron». «Cînd n-o să mai fie Statul patron n-o să vă mai faceţi coada colac s-o ştergeţi în Piaţa Universităţii sau prin cine-ştie-ce coclauri. Patronilor le pasă de cîştig, nu de politică».

Doamna doctor Ioana Dragnea o luase pe calea elitelor cu cuscră-sa, Catrina Eremia, şi cu Tincuţa Pop, pentru a se-nscrie şi ea în «lumea-bună», pînă-n ziua cînd bărbatu-său îi trăsese o săpuneală de-i merseseră fulgii: «Ia ascultă, cucoană, ce mama dracului te-a apucat ? Măcar cuscra şi soru-sa ar fi fost bogate dacă nu venea

comunismul, dar tu ce averi ai pierdut ? Curbele de sacrificiu pe care le-au îndurat părinții tăi, niște bieți învățători ? Și ție, doctoriță la armată, ce ți-a lipsit ? Stai într-un palat de casă, ai umplut-o cu tot ce vindeau foștii bogați pe la consignații, ai dupșit-o cu valori, de trece omul în dungă printre ele, și-acuma te-a apucat politica și dorul de monarhie ? Ai uitat că erai a mai mare și-a mai tare pe la toate ședințele de Partid ? Ți-a lipsit libertatea cuvîntului ?». «După tine», nu se lăsase doamna Dragnea, «să rămînem încremeniți în proiect, nu ?». «Cu-ncremenitu-ăsta-n proiect praf m-ai făcut ! Eu nu-ți cer să devii brusc un geniu, dar îți cer un pic de bună-cuviință și să stai liniștită pe curu' tău». «Degeaba facultate, degeaba profesor universitar, țăranu' tot țăran». «Da, doamnă ducesă, da, tata era dogar, dăogar, cum îi zice la noi în Oltenia, făcea butoaie și hîrdaie. Din munca lui și-a mamei, Dumnezeu să-i odihnească, din munca lor am ajuns eu doctor și din bursa de la Stat, parte pe vremea lui Antonescu, parte pe vremea lui Dej. Și tu la fel. Așa că lasă-ți damfurile astea de mare doamnă și vezi-ți de treabă !».

*

Generalul profesor doctor Pavel Dragnea se vedea cu Gogu Eremia în oraș, la o cafea, de cînd într-un sfînt elan feminisco-familist doamna doctor Dragnea nu vrusese să-l mai vadă pe cuscru-său, care-și lăsase cadră de nevastă pentru cine-știe-ce curvă.

Oameni născuți, crescuți la țară, generalul Dragnea și cuscru-său, Gogu Eremia, nu idealizau viața satului de dinaintea comunismului și nici viața în general.

Nu li se putea spune că vreodată-n România umblaseră cîinii cu covrigi în coadă şi că nu funcţionaseră politic şpertul, pilele şi proptelele. Îi îngrijora starea sanitară a populaţiei în momentul cînd generaţia lor avea să se stingă. În urma lor veneau puţini oameni pasionaţi de meserie. Majoritatea noilor generaţii făcuseră Medicina considerînd că-i o meserie bănoasă. Terminînd studiile, voiau să recupereze, în minimum de timp, banii cheltuiţi de părinţi pe meditaţii ca să-i vadă intraţi la facultate. Erau atît de puţini medici tineri care tratau bolnavul ca pe-un om şi nu ca pe-un obiect. Iar aspectul clinic al medicinei era pe ducă. Rarisimi medicii care să pună mîna pe-un pacient şi care să nu se mulţumească doar cu imagistică şi cu analize.

Cuscrii se bucurau de progresele făcute-n chirurgie şi-n imagistică, dar nu puteau să nu constate cît scăzuse aspectul clinic, bazat pe spirit de observaţie, cu bolnavul în faţă, pe conexiuni şi, în cele din urmă, pe imaginaţia medicului şi pe răbdarea de-a asculta ce spune pacientul. Dacă erai atent la cuvintele bolnavului, de multe ori acesta îşi punea singur diagnosticul. Ajunseseră şi medicii ca farmaciştii care, după ce făceau o facultate atît de grea, se transformau în vînzători ai unor medicamente gata fabricate. Iar în Medicină – analize, imagini şi mintea-n repaos.

«Pavele, mi-aduc aminte cum se-aşeza Lupu lîngă bolnav, cum îl ţinea prietenește de mînă şi-n vremea asta îi lua pulsul şi-ţi spunea ce temperatură avea. N-am să uit un caz căruia nimeni nu-i dădea de cap, pe cînd eram intern la Colentina. Un bolnav făcea febră cu toate antibioticele băgate-n el. Vine Lupu din concediu şi toată doctorimea grămadă pe capul lui cu

pacientul-problemă. Deschide un doctor uşa salonului unde se afla bolnavul pe care i-l arată lui Lupu cu degetul: „Are un flegmon la fesa dreaptă", spune Lupu din uşă. „De unde ştiţi, domnule profesor ?", îl întreabă uluiţi cei din suită. „Păi voi nu vedeţi cum şade-n pat, într-o rînă, cu partea cu flegmonul mai ridicată ?". Şi flegmon avea».

«Gogule, astăzi dacă-i spui unui tînăr confrate aşa ceva, zice că asta-i legendă şi-ţi rîde-n nas. Bune aparatele, bună tehnica, bun progresul, dar nu-şi pune unul întrebarea, ce te faci în creierul munţilor sau în orice alt loc unde eşti cu mîinile goale ?». «Astăzi se merge pe linia minimei rezistenţe în privinţa efortului mintal. Cuvîntul de ordine pare să fie să-ţi odihneşti mintea cît mai mult». «Şi după bulibăşeala de-acum ce crezi c-o să urmeze ?». «O să vină la conducere tot nişte şmecheri, care-o să jure pe alt sfînt. Asta-n general. În meseria noastră, cred că mulţi o să se strămute prin ăle străinătăţi. Şi-au să rămînă aici unii care n-ar face faţă concurenţei din Apus, şi unii ca noi, care să vrea să-ngrijească poporul român, deşi s-ar remarca oriunde-n lume».

«Nădejdea e la ăştia care se socotesc datori neamului lor, unii ca mine şi ca tine, Gogule. Că ocazii să ne fi pus coada pe spinare am avut şi noi, slavă Domnului ! Dar eu, cel puţin, sînt prea ţăran ca să-mi fi dorit vreodată să trăiesc în altă parte. Pentru taica şi pentru maica, eu am fost fala neamului nostru. Nu pomeneau o dată de mine să nu fi zis: „băiatu' nostru, doctoru'". N-am să uit niciodată cum mergeam cu oile-n zăvoi şi le cîntam din fluier. Ce liber şi ce mulţumit mă simţeam. Îmi mai intra cîte-un mărăcine-n talpă. Mi-l scotea cu acul maica şi-mi punea sare, eternul dezinfectant şi

coagulant țărănesc. Ieri – copil, azi – moşneag... Cred că au să se descotorosească de noi cît mai repede». «Eu oricum sînt pensionat şi ținut fiindcă duc secția-n spinare. Tu însă, care eşti profesor, poți fi ținut consultant mult şi bine».

«Om trăi şi-om vedea. Ca să-ți spun drept, Gogule, bine mi-ar prinde, cîte zile oi mai avea, să stau liniştit acasă. Dac-aş putea să uit grija bolnavilor, să uit de cîte ori prezența mea în sala de operație, hai să nu spun chiar că a salvat vieți, dar l-a ferit să greşească pe medicul care opera...». «Pavele, şi pe mine tot grija bolnavilor mă rîcîie, că altfel tare-mi doresc să fiu şi eu, cît oi mai fi, stăpîn pe timpul meu». «Cîtă dreptate ai. Cînd mă gîndesc la viața mea, în care timpul mi-a stat ca o sabie deasupra capului, mi se pare că am fost şi eu stăpîn pe timp, doar cu gîndurile mele, neîmboldit de muncă şi de obligații, numai cînd le fluieram oilor în zăvoi». Gogu Eremia zîmbi unei amintiri ce făcea din el, cel de pe vremuri, un stăpîn pe timp, pe gînduri: se vedea băiețandru, azvîrlind cu pietre-n pîrîul morii lor, de la marginea satului, şi auzea peste ani răspunsul broaştelor la fiecare pietricică atingînd apa.

*

Radu Ghervase terminase facultatea cu media zece. Totuşi, nu i se oferise decît un post de profesor la o şcoală industrială din Ploieşti. Doi colegi, care nici pe departe nu ştiau cîtă carte ştia el, şi nici nu terminaseră cu zece, fuseseră numiți la catedră. De cînd iluziile lui revoluționare erau în scădere, la cine să-şi fi vărsat amarul dacă nu la sceptica Florina ? «Radule, aruncă-ți

toate iluziile în primul coş de gunoi şi după asta ai să te liniştești şi-ai să te gîndeşti la ceea ce poți face pentru ca să eviți naveta. Şi elimină-ți din minte noțiunile de echitate şi de corectitudine, dacă vrei să nu mori de revoltă, ci de paşnica moarte a românului pentru care nedreptatea face parte din meniul zilnic». «Eu vin la tine cu o revoltă şi mă umplu de altă revoltă: scepticismul ăsta al tău seamănă a cinism». «E doar o reflectare a realității, iar realitatea este de-un cinism necruțător».

El îşi luase capul în mîini fiindcă nu găsea replică la duritatea Florinei. «Florina, au murit cel puțin o mie de oameni ca să nu se schimbe nimic ?». «Ba se schimbă, Radule: alte măşti, aceeaşi față. Acei o mie de oameni – Dumnezeu să-i odihnească ! – au murit încredințați că mor într-o revoluție, că mor pentru o schimbare adevărată, nu simulată. Acolo i-a chemat destinul». «Tu crezi în destin ? Vezi viața ca pe ceva hotărît imuabil de cineva ? Adică liberul-arbitru nu contează ? Eu nu pot să decid cum să-mi fie viața ? Nu pot să decid azi ce-am să fac mîine ?». «Ba da, poți. Dar dacă față de planificarea ta apare ceva neprevăzut ?». «Este un element aleatoriu, care nu schimbă ceea ce-am hotărît». «Aşa crezi tu ? Radule, pentru mine exact acest aleatoriu înseamnă destin... Trenul care deraiază, piatra de care te-mpiedici şi-ți rupi baza craniului – astea înseamnă destin. Hai să lăsăm teoriile. Ce ai de gînd să faci, fiindcă la Ploieşti înțeleg că nu vrei să te duci. La o editură ți-ar conveni ?». «La una serioasă, nu la cine-ştie-ce negustor de zarzavaturi improvizat în editor». «La una serioasă. Pune-te pe căutat. Pînă la urmă, de ce nu le-aduci aminte celor care-au fost

împreună cu tine la Jilava şi care, după cum spun ziarele, s-au cocoţat sus de tot ?». «În nici un caz: dacă ei nu-şi amintesc de mine, eu, să ştiu că mor, nu mă duc să le cerşesc amintirea». «Radule, ţi-ai închipuit că unii mari în U. T. C. aveau să se dea peste cap ca-n poveste şi-aveau să se prefacă-n cavaleri ai dreptăţii ? Grav la tine e că mergi pînă acolo încît aştepţi ca o lovitură de palat, comandată şi de Apus şi de Răsărit, să schimbe-n bine viaţa amărîtei ăsteia de ţări. Eu, care sînt cinică şi realistă, n-aştept de la noii corifei mai mult decît ceva căldură-n casă şi mîncare fără stat la cozi. Mulţumesc bunului Dumnezeu că nu mi-a dat iluzii, aşa că n-am ce pierde !».

*

Titus Pop fusese dăruit de noile autorităţi – personificate de-un prieten ajuns ministru – cu o editură de invidiat pentru portofoliul ei, pentru utilare, pentru imensul stoc de hîrtie, nemaivorbind de prestigiul moştenit. Titus schimbase firma editurii, numind-o „Alma". El se număra printre marii tenori ai presei şi-ai criticii post-decembriste. Un restaurant de mare lux îl cooptase în consiliul de-administraţie, contra modestei retribuţii lunare de zece mii de dolari. Pentru intervenţiile lui acolo unde fusese nevoie, alţi îndatoraţi vărsau regulat în puşculiţa patronului cît îi lăsa inima. Şi-i lăsa.

Orientată ca o giruetă după vînt, Tincuţa cumpărase repede un teren la Sinaia într-un loc superb. Făcuse cu mîna ei proiectul vilei ce urma să fie construită pe-acel teren, cumpărase toate materialele în acest scop şi

apelase la un inginer constructor, specialist în rezistența materialelor, pentru a fi sigură de soliditatea viitoarei clădiri. Ea şi inginerul aveau să supravegheze cu ochi de Argus fiecare mişcare a muncitorilor, echipă alcătuită din oameni de nădejde, provenind de la Sighet. Ei îşi instalaseră corturi şi tot ce ținea de higienă, între care un closet ecologic importat din Germania. Apoi se-apucaseră de lucru. Inginerul se mai trăgea la umbră pe-un şezlong, Tincuța însă umbla ca strechea din colț în colțul construcției, cerînd mereu explicații, pe ton de specialist şi făcînd observații, în aşa fel că muncitorii, zidari hîrşiți în meserie, o credeau inginer constructor, colega celui care-i angajase şi nu pentru prima oară.

«Muierea asta o fi avînd vreodată stare ?», se-ntrebau meşterii. Tincuța închiriase în Sinaia o cameră pentru tot timpul cît avea să dureze construirea vilei şi-a piscinei de pe terenul cumpărat de ea. Sîmbăta se urca în „Land Rover"-ul, cadou de la nepoata Lea, şi o pornea spre Bucureşti, pentru ca Titus să nu uite că avea nevastă şi fiindu-i ei dor de fiu-său şi de nepoți şi chiar de noră-sa, care-i semăna ca viteză şi ca rost la treabă. Cunoscătoare în materie de căsnicie fără iubire, Tincuța o bănuia pe noră-sa că nu se lipise de Bogdan dintr-o pornire irezistibilă, ci fiindcă-l considerase o partidă avantajoasă.

Căsătorindu-se la treizeci şi trei de ani, era de presupus că Diana, soția lui Bogdan, mai cunoscuse şi alți bărbați, sfîrşitul secolului douăzeci nemaifiind al fecioriei fetelor pînă la măritiş. Important era că Bogdan se topea după nevastă-sa, ceea ce nu i se-ntîmplase lui Titus în legătură cu Tincuța. Diana era o soție model, iar ca mamă, o copie fidelă a soacră-sii,

adică o fanatică. Tincuța socotea că Bogdan şi cei doi nepoți o răsplăteau de neîmplinirea ei în viață ca femeie. Neîmplinire în intimitatea propriei ființe, fiindcă, privită din afară, existența părea a-i fi o totală reuşită. Cei trei, copil şi nepoți, meritau kilometrajul zilnic pe care-l făcea Tincuța la Sinaia, spre-a le oferi lor ceea ce regimul comunist îi refuzase ei.

Pînă a se-apuca de vilă, Tincuța era nelipsită de la editura al cărei patron era Titus şi supraveghea vigilent tot ce mişca pe-acolo, încît angajații se rugau la Dumnezeu să dureze cît mai mult construirea vilei. Cu aerul lui molcom, de ardelean aşezat, Titus nu se dovedea ca patron nici înțelegător, nici culant cu salariații. Nici pe colaboratori nu se putea spune că-i potopea cu generozitatea, în afara celor spre care îl mîna un interes. O cucoană la vreo cincizeci de ani, unul dintre oamenii de bază ai fostei edituri, redactor cu experiență, cunoscătoare a patru limbi străine, venea cu douăzeci tensiune arterială, de frică să n-o dea afară noul proprietar-director al editurii, editură considerată cea mai de prestigiu în puzderia de surate post-revoluționare, conduse în majoritatea lor de oameni care n-aveau nimic de-a face cu meseria de editor, dar care se-mbogățiseră prin traducerea unor romane de-un erotism dezlănțuit şi de două parale ca valoare literară.

*

«O editură ca „Alma" ți-ar conveni, Radule ?». «Da, fiindcă e condusă de-un adevărat intelectual. Şi cum să fac ? Să bat la uşa lui Titus Pop şi să-i spun: angajați-mă ca redactor ?». «Şi de ce n-ai bate ? Ai făcut liceul german;

la Filologie – engleză şi spaniolă; în rusă te descurci, cultură ai, slavă Domnului ! În locul tău m-aş duce cu o biografie la secretara lui Pop şi aş ruga-o să mă introducă la şef. Încercarea moarte n-are». «O editură mi-ar conveni chiar mai mult decît învăţămîntul universitar, în care etapele pînă la a ajunge să ţii cursuri nu sînt o încîntare. Ca şi prostia, mediocritatea este bine reprezentată în toate mediile. Vorba lui Cehov: „Universitatea cultivă toate facultăţile, inclusiv prostia". M-aş simţi mult mai bine să am de-a face cu un scriitor, cu un traducător, în fine cu o carte, mult mai bine decît în faţa unei clase de elevi sau a unei grupe de studenţi dintre care doar cîţiva pricep şi-i interesează ce le spui. Eu nu sînt un sociabil. De structura mea ţin singurătatea şi contemplarea. Cred că tu, Florina, eşti omul faţă de care vorbesc cel mai mult». «Poate fiindcă te contrariez cu felul meu de-a fi, cu defectul meu de-a vedea totdeauna partea goală a paharului. Tu ai fost crescut de-o mamă şi de nişte bunici care te-au scutit de grijile materiale. Ai avut timp de gîndit şi de revoltă. Eu am fost prea copleşită de grija supravieţuirii ca să mai am timp şi de altceva. Marx – zeu pînă ieri, hulit de-aici încolo – spunea că orice revoluţie poartă pecetea intelectualilor, nu ? Eu am fost un fel de robot». Radu Ghervase, urmînd sfatul Florinei, fusese angajat redactor la editura „Alma". Germana – care pierduse mult în faţa englezei, ca şi franceza de altfel – fusese hotărîtoare pentru această angajare.

«Radule, nu cumva să pomeneşti faţă de cineva din editură numele meu, ca să nu-i ajungă la urechi doamnei Tincuţa Pop, soţia lui Titus». Radu se uitase cu mirare la Florina. «Să-ţi explic de ce. Sora doamnei

Tincuța Pop, Catrina, este nevasta unchiului meu, doctorul Eremia. Ei sînt despărțiți, adică unchiu-meu de nevastă-sa, ceea ce nu-i creşte doamnei Pop simpatia pentru mine. Cum în oala acoperită nu intră musca, m-am simțit datoare să te previn că eventuala pronunțare a numelui meu ți-ar dăuna. M-am gîndit că ai putea să pomeneşti de mine, din întîmplare, ca tehnician dentar...». «Mă miră această prudență a Florinei. Că doar nu m-am angajat la Gestapo sau la K. G. B.», se gîndea Radu. Dar poate că Florina avea dreptate.

Doamna Ghervase, observa Radu, se-arătase față de Florina destul de rece; văzînd-o atît de sceptică vizavi de tot ceea ce se petrecea după decembrie 1989 şi, după gustul ei, prea puțin critică la adresa comunismului, ca om căruia îi murise tatăl în puşcăriile lui Dej. Nu-i plăcea deloc prietenia lui fiu-său cu această persoană, socotind că nu era o bună sfătuitoare pentru el. Florina se retrăsese discret şi nu le mai sunase niciodată la uşă. Cu doctorița Bengliu continua să lucreze, păstrîndu-se foarte rezervată, deşi acesteia îi trecuseră elanurile de pe vremea Pieței şi nu ştia cum să se poarte mai prieteneşte cu Florina. Doar că Florinei dezamăgirile îi lăsau un gust atît de amar, încît nu-l mai ştergea nici un edulcorant. Chiar şi mătuşă-sa, Catrina, se-arăta distantă față de ea, ceea ce-o determinase pe Florina să-i dea cîte un telefon de Paşti, de Crăciun, de sfînta Ecaterina şi atît.

Mirată că Florina se cufundase într-o tăcere totală, Magdalena îi telefonase şi-i propusese să-i facă o vizită într-o zi, imediat ce pleca de la fabrică. Florina o aşteptase cu-o gustare şi cu-o ciorbiță de zarzavat pe aragaz. «Florina, te-am supărat în vreun fel de n-ai mai

dat nici un semn de viață de-atîta vreme ?». «Magdalena, tac de-atîta vreme fiindcă nu vreau să-ți fac necazuri în familie, nici cu tanti Catrina, şi nici cu socrii tăi. Ultima dată cînd m-am văzut cu tanti Catrina, anul trecut, s-a purtat în aşa fel cu mine încît mi-a dat de înțeles că n-avem de ce să ne mai vedem. Eu n-am întrebat-o ce făcusem ca s-o supăr. M-am temut să nu mă izbesc şi la tine de-aceeaşi ostilitate. Nu vreau să fiu sămînță de zîzanie între oameni. Nu ştiu prin ce-ar putea persoana mea neînsemnată să supere pe cineva, părerile nu mi le expun față de nimeni, nu țin discursuri nici *pro*, nici *contra* nimănui. Te rog să mă crezi că mi-e mai frică de oameni acum decît pe vremea lui Ceauşescu. De-asta m-am temut să te mai caut şi pe tine».

Florina avea o figură atît de tristă şi-o voce în care parcă picurau lacrimi, încît Magdalenei îi venea să plîngă. Florina nu ceruse explicații nimănui pentru răceala față de ea şi nici nu cercetase de la ce mobil pornise. Doamna Ghervase o bănuia, probabil, că voia să pună mîna pe băiatul ei. O apucaseră treizeci şi patru de ani nemăritată, o tehniciană dentară oarecare, trecută prin ciur şi prin dîrmon, căreia nu-i strica să pună mîna pe-un băiat cu zece ani mai tînăr decît ea, crescut ca o floare, de-o cultură şi de-o inteligență remarcabile. Florina înțelegea îngrijorarea unei mame care-şi vede copilul antrenat într-o legătură nepotrivită. Îi reproşa doamnei Ghervase faptul de-a nu fi vorbit deschis cu dînsa, şi de-a fi uitat cum ea şi unchiul ei, doctorul Eremia, îi stătuseră alături în clipe dramatice.

Cu doamna doctor Aura Dănescu, neavînd nici un fel de relații, nu ştia că şi dînsa era pe-un gînd cu doamna Ghervase în privința grijii pe care i-o purta fiului ei

de-a nu se mezalia cu o tehniciană pe care o mai şi bănuia de relaţii condamnabile cu doctorul Eremia, fratele propriei mame. Cele două doamne, cunoscîndu-se la o şedinţă de bloc, descoperiseră că erau verişoare de gradul trei şi de-atunci se frecventau. Tot de la această întîlnire începuse şi răceala doamnei Ghervase faţă de ea.

Magdalena ştia care erau motivele de răceală a maică-sii, iar Florinei îi era cunoscută prietenia dintre doctoriţa Dănescu şi surorile Şoimaru – adică Tincuţa Pop şi Catrina Eremia, ca femei măritate. Doamna doctor îşi manifestase îngrijorarea faţă de ele şi mai tîrziu faţă de doamna Ghervase în legătură cu «amiciţia» dintre fiu-său, Mihai, şi Florina, plus bănuiala unei legături inavuabile între împricinată şi propriul unchi. Magdalena avea să-i dea Florinei o explicaţie parţială a situaţiei. «Florina, după cum ştii, mama şi mătuşă-mea, Tincuţa, sînt prietene de-o viaţă cu Aura Dănescu. Aura s-a descoperit rudă cu doamna Ghervase, vecina ta. Şi Aura şi doamna Ghervase te bănuiesc că umbli să pui mîna pe-un bărbat: Aura Dănescu – pe fiu-său, Mihai, doamna Ghervase – pe fiu-său, Radu». «Pe-amîndoi deodată sau pe rînd ?», întrebă Florina pe care umorul n-o părăsea nici în momentele mai puţin hazlii. Magdalena începu să rîdă. «Magdalena, bănuiala şi temerea celor două mame, pe care le pot înţelege, nu justifică totuşi răcirea mătuşii Catrina faţă de mine, după mintea mea a slabă». Magdalena înghiţi în sec.

Bănuiala privind semi-incestul dintre Florina şi tatăl ei în ruptul capului n-avea să i-o dezvăluie acesteia. Îi putea vorbi de altă bănuială pe care ei, Magdalenei,

îi era mult mai uşor s-o pomenească, mai ales că devenise loc comun şi la ordinea zilei între români: legătura cu Securitatea. «Florina, mai e ceva. Din punctul lor de vedere, al mamei şi-al anturajului ei, faptul că tu nu te-ai dus la nici un grup, la nici o asociaţie, la nici o alianţă să te prezinţi ca victimă a comunismului, e suspect. Suspect de colaborarea ta cu Securitatea». Florina întinse gîtul ca omul care sau n-a auzit bine sau nu crede ceea ce i s-a spus. Îşi făcu semnul crucii, apoi zîmbind, vorbi parcă mai mult pentru sine. «Am ajuns să trăiesc ziua cînd chiar îmi pare rău că n-am colaborat cu Securitatea. Azi eram mare disidentă, preşedintă pe la cine-ştie-ce asociaţie subvenţionată din gros de mari iubitori ai României şi cooptată de-un serviciu serios de spionaj străin. Ce păcat, Magdaleno, că sugestia asta mi se dă aşa de tîrziu. „Tardiv de tîrziu", vorba cuiva. Dar la urma urmei nu e rău nici acum. Să mă interesez ce salarii sînt la S. R. I. şi poate capăt şi eu pe-acolo ceva, că doar experienţă am de la Securitate...». «Florina, îţi dai seama că eu nu cred nimic din toate vorbele astea despre tine şi nu văd nici un motiv să ne depărtăm una de alta. Copii n-avem, fraţi şi surori nici tu, nici eu. Ne-avem doar una pe cealaltă». «Magdalena, eu n-am să uit niciodată că pînă am ajuns pe leafă m-am îmbrăcat numai cu haine de la tine şi nici că am mîncat bine şi pe săturate numai cînd ne pofteau părinţii tăi la masă... Înainte de '89 îmi spuneam: „Doamne, de-aş trăi şi eu o zi după Ceauşescu". Nu voiam să-l văd mort împuşcat. Voiam doar să apuc şi altceva decît trîmbiţele cultului personalităţii şi-un pic de căldură-n casă. Nu ştiu dacă mă crezi, dar astăzi regret că n-am murit înaintea lui Ceauşescu. M-ar fi scutit Dumnezeu de scîrba pe care-o trăiesc acum».

Se oprise brusc şi-şi luase capul între mîini, uitînd parcă de prezenţa Magdalenei. Se gîndea – a cîta oară ? – ce bine-ar fi fost să fi murit odată cu doctorul Nicolae Dănescu, pe care nimeni n-avea să-l înlocuiască vreodată în toată fiinţa ei. «Domnule doctor, ajutaţi-mă să nu plîng !». În fiecare joi se ducea la Crematoriul din Şerban Vodă, la urna maică-sii, şi la Bellu, la cimitir, la mormîntul doctorului Dănescu. De fiecare dată îi adresa celui plecat o rugăminte: «Ajutaţi-mă, domnule doctor, să mă uit mai senin la viaţă». «Magdalena, iartă-mă că m-am luat cu gîndurile. Hai să mîncăm ceva şi să nu ne mai facem inimă rea. „Lumea e aşa cum este. Şi ca dînsa sîntem noi"...».

Se despărţiseră hotărîte să se vadă cît mai des, ceea ce avea să se întîmple. Din pricina firii ei închise, consecinţă a grijilor ce-o măcinau, Florina păruse mereu distantă şi nedispusă către prietenie. Deşi Magdalena avusese tot timpul o viaţă frumoasă, în care singura zguduire fusese despărţirea părinţilor săi, cînd ea era femeie-n toată firea, nu se putea lăuda nici dînsa cu prietenii. Din primul an de facultate, ea şi Mihu formaseră un fel de monom algebric, în care nu mai încăpea nimeni. De cînd erau căsătoriţi se vedeau frecvent cu trei cupluri, petreceau duminici şi sărbători împreună, dar Magdalena, deşi fire comunicativă, nu aflase în nici una dintre cele trei doamne componente un umăr pe care, la o eventuală durere, să-şi verse lacrimile şi amarul. Deşi în vecii vecilor Florina n-ar fi făcut cuiva confidenţe – deci nu spera din partea ei reciprocitate – rămînea totuşi singura persoană de-a cărei înţelegere şi discreţie era sigură. Magdalena era convinsă că Florina trăise o mare iubire şi o mare durere din pricina acestei

iubiri: nu-i scăpaseră cele cincisprezece kilograme slăbite de verişoară-sa, dar în ruptul capului n-ar fi încercat să-i forţeze acea uşă a sufletului pe care orice om are dreptul s-o ţină-ncuiată.

După ce plecase Magdalena, Florina se-aşezase-ntr-un fotoliu şi se luase cu mîinile de cap. «Doamne, dacă eu care sînt nimeni şi-am stîrnit bănuieli în privinţa Securităţii – şi unde ? în propria familie – dar ăştia din politică ce trebuie să-şi scormonească unii altora trecutul ca să se demaşte ? Am răbdat de foame, am răbdat de frig, ca atîta lume, dar senzaţia pe care o am acuma, că trăiesc într-o oală cu căcat n-am avut-o niciodată. Cîtă murdărie şi cîtă mîrşăvie e-n sufletul oamenilor. Oare la toate popoarele o ieşi la suprafaţă atîta hidoşenie după un eveniment ca al nostru ?».

*

Vila familiei Pop creştea văzînd cu ochii. Dreptate are proverbul care ne-nvaţă că ochiul stăpînului îngraşă vita. Fără prezenţa şi fără vigilenţa Tincuţei, echipa, cît ar fi fost ea de cinstită şi de harnică, nu i-ar fi dat chiar atîta bătaie, ca în trei luni să termine patru sute de metri pătraţi de construcţie, cu trei băi, trei bucătării, şase dormitoare, două livinguri şi o scară interioară. Podelele erau pardosite cu gresie adusă din Italia; fiecare spaţiu de la parter – într-o culoare, aceeaşi în cele corespunzătoare de la etaj, băile şi bucătăriile de-asemenea, iar pereţii lor, acoperiţi pînă-n tavan cu faianţă în culori pastel, de-aceeaşi provenienţă ca şi gresia. Tincuţa se repezise pînă-n Elveţia pentru a comanda candelabre în stil olandez, din alamă, şi aplice asortate, ţinînd seama

de mărimea fiecărei încăperi. Băile şi bucătăriile erau luminate cu neon, tuburile avînd mască de sticlă jivrată. Mobila o comandase la o mică fabrică, proprietatea unui inginer, neam cu Titus.

Toată lumea, inclusiv Catrina, se mirase că Tincuța nu cumpăra pentru vilă mobilă străină, de care se umpluse țara. Tincuța însă, de cînd se ştia, nu întreprinsese nimic fără creion în mînă. Mai întîi, mobila ei avea să fie toată într-o sîmbătă – cum se spune– adică desenată de ea, pe dimensiunile fiecărei încăperi, şi toată din lemn de fag. Iar prețul – cel mult pe sfert față de tot ce oferea mai de soi tîrgul. Afară de dragostea pentru copil şi pentru nepoții ei, şi de cea ascunsă pentru marele actor, prieten de familie, toată viața Tincuței era simulare, în scopul de-a-i fi mereu bine.

Cînd se purtase Partidul, îi cultivase pe toți partinicii care-i fuseseră de folos lui Titus. După 1989, cultiva auto-proclamatele elite, pe care doi bani nu dădea, însă relațiile cu acestea erau cel puțin la fel de productive ca şi acelea de dinaintea lui 1989 cu Partidul. Nu era de ici, de colo faptul că Titus administra nişte fonduri oferite de-un mare sponsor străin, fiind ştiut că cine-mparte parte-şi face. Snobul este cel mult un mediocru care-i imită pe cei săltați de moda unui moment, sperînd să fie asimilat lor, în fața opiniei publice. Pe snob, mintea nu-l dă afar' din casă. Nu era cazul Tincuței. Ea simula snobismul, fiind cel mai productiv mod de viață al momentului. Cunoştea elitele pe rudă, pe sămînță. Cu puține excepții, membrii lor adoptaseră politica mîței care-şi ascunde produsele sub covor. Făcînd gălăgie şi spume anticomuniste la gură, de parcă scuipau detergenți, mai toți urmăreau să-şi facă uitate relațiile

cu oamenii mari din Partid, care-i înălțaseră înainte de Revoluție, şi chiar relații cu odioasa Securitate.

Pe lumea asta, totul e să n-ai ruşine şi-atunci joci totdeauna lozul cîştigător. Un politician interbelic spusese, cu ton de glumă, dar de fapt rostise un adevăr greu de contestat, şi anume că omului politic şi curvelor trebuie să le lipsească simțul olfactiv. Tincuța era simulanta perfectă. Nici față de-apropiați nu scotea un cuvînt despre cei din cercurile pe care le frecventa, ca şi cînd ar fi fost de curînd coborîți cu hîrzobul din cer. Ce trecut, care trecut ? Se-ncepea o viață nouă în care se pomeneau numai suferințele elitelor. Aproape toți membrii acestora fuseseră groaznic de asupriți pe vremea comunismului: măcar cu un schimb cultural prin țări apusene, dacă nu cu opresante burse tot pe-acolo, plus participări la delegații profesionale în care Partidul includea tot ce socotea mai reprezentativ pentru gustul celor care invitau.

Într-o zi, Catrina cutezase să-şi dea cu părerea despre trecutul unei pictorițe şi-al soțului ei – critic de artă – răsfățații unui marcant ştab comunist, întrebîndu-se de ce se-arătau ei după '89 atît de disidenți şi de militanți anticomuniști. Tincuța îi aruncase soră-sii o privire ucigătoare. «Catrina, dacă vrei să aibă cineva vreo considerație pentru tine în lumea de azi nu-ți mai pune asemenea-ntrebări neroade. Ce-a fost nu se mai dezgroapă. Dacă vrei să fii cu lumea bună». «Tincuța, credeam că măcar față de tine pot vorbi cinstit. Ai uitat ce era la gura ta despre ăştia doi înainte de '89 ? Şi față de mine, sora ta, simulezi ?». Pe Catrina aproape o apucase plînsul. «Soru-meo, simularea nu trebuie să aibă întreruperi, dacă vrei să fie eficientă», îi răspunsese Tincuța foarte calm.

Catrina îşi luase geanta şi plecase fără nici un cuvînt. Se oprise pe stradă sub un copac şi plîngea cu sughiţuri. Îşi aducea aminte cuvintele lui Gogu în momentul cînd, excedat de ascendentul Tincuţei asupra ei, o părăsise: «cîrpă de şters picioarele». Tincuţa şi bărbatu-său, pe care doi bani nu dădea, simulaseră totdeauna pentru a le fi bine. Dar ea, Catrina, farmacistă pensionară, ce treabă avea cu toată şerpăraia asta veninoasă, intrigantă şi dezgustătoare ? Îi venea să se ducă la Gogu, să-i cadă-n genunchi şi să se căiască de prostia ei de-a se fi lăsat dominată o viaţă de soră-sa, o fiinţă inteligentă însă şubredă la capitolul scrupule.

Un scriitor francez – căruia Catrina îi uitase numele – parcă scormonise sufletul Tincuţei cînd spusese nişte vorbe care multora li se potriveau: «cînd se-apucă cineva să aibă caracter, de obicei îl are urît». «Oricîtă importanţă şi-ar da pictoriţa şi bărbatu-său, nu cred că-şi închipuie cîtă zîzanie au semănat între oameni», îşi spunea Catrina. Între ea şi soră-sa ceva se rupsese definitiv. Catrina avea să rămînă în relaţii formale cu Tincuţa, dar şi astea de dragul Magdalenei, dată fiind marea cinste pe care soacra Magdalenei, generăleasa Dragnea, le-o arăta soţilor Pop.

Despărţirea lui Gogu de ea i se păruse Catrinei neîntemeiată pînă în ziua cînd avusese acea discuţie cu soră-sa, cu privire la simulare. Abia atunci înţelesese cu adevărat că fiecare om are o limită a toleranţei şi a răbdării – element cu echilibru precar. Un punct slab într-o construcţie face să se prăbuşească toată zidăria. Nimeni n-avea s-audă niciodată, nici din gura ei, nici dintr-a lui Gogu, de ce se despărţiseră ei doi. Aşa cum nimeni n-avea să afle de ce Tincuţa îi ieşise de la inimă

soră-sii Catrina. Este mult mai uşor să expui cuiva motivele materiale pentru care se despart oamenii. Şi uşor de-nţeles, potrivindu-se logicii elementare a fiecăruia. Oricine înţelege despărţirea pentru împărţeala unei moşteniri, pentru o-nşelătorie pecuniară, pentru adulter. Să explici cuiva depărtarea dintre două suflete, pe motive neţinînd de materie era nu numai greu, dar chiar indecent, gîndea Catrina.

Cum lipsit de cuviinţă era să dezvălui cuiva ceea ce ţi-a încredinţat subt pecetea tainei un om care-a murit. Mulţi consideră că moartea este echivalentă cu abolirea oricărei discreţii faţă de cel plecat, la fel ca şi în cazul unei iubiri care-a trecut şi ai cărei protagonişti consideră că tot ce i-a legat poate fi spus în tîrg şi la moară. Cînd o căsătorie sau o prietenie a luat sfîrşit, ce orori se pot auzi din gura partenerilor, unul despre celălalt, înjositoare pentru amîndouă părţile ! Demoralizant e să-ţi dai seama că te-ai înşelat asupra cuiva, dar cumplit să-nţelegi cine eşti tu, altul decît te-ai închipuit o viaţă.

Catrina se-ntreba de multe ori cum nu murise cînd o părăsise bărbatu-său, nu atît pentru că o părăsise, cît pentru adevărurile pe care i le zvîrlise-n faţă. Iar acum, soră-sa. I se părea că-nghiţise o sticlă de vitriol. Îşi simţea fiecare fibră otrăvită. Sinceritatea era păgubitoare, după cît demonstra viaţa. Îşi aducea aminte vorbe din «înţelepciunea» răposatei mătuşi Marta. «Să nu-i spui niciodată bărbatului tău „m-a bătut mama fiindcă... sau m-a certat mama pentru că...“. Şi ştii de ce ? Cînd nici nu gîndeşti îţi serveşte aceste amintiri drept argumente împotriva ta. Faţă de toţi oamenii trebuie să fii prudent. Faţă de nimeni să nu-ţi pui sufletul pe masă».

Catrina fusese convinsă că Tincuța nu se purtase cum trebuie cînd doamna Şoimaru îi dăruise Florinei un inel, şi nici cînd nu le poftise pe Vetuța şi pe Florina la praznicul aceleiaşi doamne Şoimaru. De ce nu protestase față de Tincuța ? Din laşitate. Nu-şi închipuise ce efect avea să aibă acea omisiune în ochii lui Gogu, de-a cărui părere nu ținuse de fapt niciodată seama. Nici nu i-o ceruse vreodată şi nici el nu şi-o manifestase. Pentru portretul final pe care i-l făcuse Gogu, era limpede că în sufletul lui faptele ei erau numerotate şi catalogate. Plecarea lui i se părea acum plata dreaptă pentru laşitatea manifestată de ea o viață în relațiile cu părinții şi mai ales cu soră-sa. Şi față de Florina de ce luase atîta distanță după 1990 ? Fiindcă o bănuia Tincuța de relații cu Securitatea ? De ce nu-l bănuia Tincuța pe bărbatu-său care, fără asentimentul «odioasei instituții», n-ar fi putut colinda lumea-n lung şi-n lat şi nici maşinile trimise din Elveția nu le-ar fi primit fără nici o bătaie de cap, fără nici o şicană a vămii, cum era obiceiul ?

Din partea Aurei Dănescu, atît de doamnă – discreția întruchipată – pe care, de cînd se cunoşteau n-o auzise spunînd un cuvînt rău despre cineva, nu s-ar fi aşteptat la insinuările privind o relație suspectă între Gogu şi nepoată-sa, Florina. Pentru Catrina era limpede că toată antipatia Aurei față de Florina se trăgea din amiciția dintre aceasta şi Mihai. Ca orice vietate care-şi apără puiul, Aura vedea un duşman în oricine urmărea să i-l acapareze. Mihai era om în toată firea, liber; Florina tot aşa, matură, liberă, exigentă cu ea însăşi, vrînd să-nvețe mereu şi să-şi depăşească intelectual condiția socială, pentru sufletul ei, nicidecum pentru a lua ochii cuiva. În afară de Aura, pe cine-ar fi supărat relația dintre ei doi,

oricare i-ar fi fost natura ? Deşi înţelegea mecanismul ce dusese la antipatia faţă de Florina şi la insinuările în legătură cu Gogu, totuşi Catrina era dezamăgită de Aura, care-i arăta, după o viaţă, un chip pe care nu i l-ar fi bănuit. «Nimeni nu este nici atît de bun, nici atît de rău pe cît pare», parcă aşa spunea La Rochefoucauld.

De cînd dezamăgirea îi destrăma sufletul, Catrina-şi amintea mereu maxime, proverbe şi vorbe de duh citite ori auzite de-a lungul vieţii. Cernîndu-şi amintirile şi cîntărind oamenii pe care-i cunoscuse, îşi preţuia fiica pentru bunătatea ei – calitate mult mai rar întîlnită decît îşi închipuise – şi-l preţuia pe Gogu pentru rectitudinea morală, pentru atitudinea de om faţă de bolnavi. De cînd se despărţiseră, Catrina se vedea, fără un argument raţional, prin nu ştia ce întîmplare, din nou, alături de Gogu. În deruta în care-o azvîrlise despărţirea de el şi evenimentele căzute pe capul tuturor, ca un foc de artificii menit să le ia ochii şi minţile, Catrinei singurele puncte de sprijin îi rămîneau Magdalena, fiică-sa, şi Gogu, aşa despărţită de el cum era.

Relaţiile cu Tincuţa aveau să fie formale şi cît mai rare cu putinţă. Tincuţa, ocupată cu vila de la Sinaia, cu noile relaţii destinate să consolideze poziţia de lider de opinie a lui Titus, cu sprijinirea eforturilor lui pro-monarhiste – cea mai şic manifestare de intelectualitate în rîndul românilor cu pretenţii – toate astea aveau s-o facă să nu bage de seamă că soră-sa, Catrina, se depărtase de ea. Urma inaugurarea vilei, mondenitate la care erau poftiţi toţi cei care i-ar fi fost de folos lui Titus: ca, de pildă, marele sponsor străin ale cărui fonduri pentru România erau administrate de Titus. Catrina se gîndea fără nici o plăcere la acea zi, cînd totuşi absenţa

i-ar fi fost remarcată măcar de Aimée Pop, care ar fi interpretat-o drept ceea ce ar fi fost: un semn de discordie în familie. Călcîndu-şi pe inimă, Catrina se dusese la Muzeul Ţăranului Român şi cumpărase un vas de aramă ciocănită, impresionant ca dimensiuni şi ca formă, drept dar de casă nouă pentru Sinaia. Catrina făcea cadou numai ceea ce i-ar fi plăcut ei să primească sau să-şi cumpere pentru sine.

*

La Policlinică, la Florina Diaconu şi la Mihai Dănescu lumea lucra normal, fiindcă dinţii copiilor nu ştiau de politică, iar Piaţa Universităţii ajunsese o amintire, ca şi permanentul du-te-vino al oamenilor între locul de muncă şi acel spaţiu cu frecvenţă obligatorie pentru cine voia să-şi manifeste anticomunismul. Pieţei îi luase locul – pentru a te situa în rîndul lumii bune – promonarhismul. Nu erai monarhist, deveneai suspect de legături cu Securitatea. Cînd mari intelectuali vorbeau cu aer de convinsă pietate despre monarhie ca fiind de drept divin, deci, monarhul – unsul lui Dumnezeu pe pămînt, numai nişte mitocani şi atei pe deasupra se puteau îndoi de-acest adevăr peremptoriu. Cînd tot ce avea intelectualitatea mai de preţ se proclama promonarhistă, s-ar fi găsit nişte bieţi dentişti şi personalul aferent să se declare republicani ?!

O doctoriţă care fusese la un moment dat secretara de Partid a Policlinicii şi membră în comitetul orăşenesc de Partid. o-ntrebă într-o zi pe Florina: «Diaconu, tu nu eşti monarhistă ?». Doamna doctor, ca

atîția foşti devotați membri de Partid, se găsea datoare ca-n noua conjunctură să devină înfocată monarhistă. «Nu sînt, doamnă doctor. N-am dreptul, fiindcă n-am fost membră de Partid», răspunsese Florina cu un aer plin de resemnare. Cei din jur, prezenți la acest dialog, deşi monarhişti declarați, izbucniseră-n rîs. Mihai Dănescu îşi ridicase mîna dreaptă în care ținea o frează şi-i trimisese Florinei o bezea.

Mihai, aflat cu maică-sa într-un armistițiu în privința părerilor politice, din cînd în cînd, de-al dracului, o zgîndărea, spunîndu-i lucruri ce-n mod sigur o supărau, făcîndu-se a relata ceva din auzite. Spre a cita replica Florinei, la care toată Policlinica rîsese, Mihai aflase un moment cît mai potrivit ca să indispună şi două prietene ale maică-sii, pe surorile Şoimaru. Aura Dănescu se făcuse că n-aude, Catrinei îi venise a rîde însă nu-ndrăznise, iar Tincuța, subțiindu-şi nările şi buzele, cu un dispreț nedisimulat, îl întrebase pe Mihai: «Şi ți se pare atît de spirituală replica asta încît să ne-o spui şi nouă ?». «Doamnele mele, de la lume adunate şi-napoi la lume date. Mie replica mi s-a părut potrivită ca o haină la comandă, nouă, celor care-am fost membri de Partid şi-acum ne făcurăm monarhişti».

Tincuța înghițise-n sec: şi Aura şi fiu-său fuseseră membri de Partid, iar Aura se arăta monarhistă trup şi suflet. Femeie de lume, învățată să facă față oricăror situații, Tincuța schimbase repede subiectul, ca şi cînd nimic nu s-ar fi-ntîmplat. Reluase expunerea privind organizarea inaugurării de la Sinaia. Mihai, om de lume şi el, o ascultase cu un aer interesat, iar într-un moment de tăcere se ridicase şi înclinîndu-se reverent în fața doamnelor le spusese: «*Mes dames, je tire ma*

révérence et je vous quitte»[1], şi le sărutase mîna. «Să vadă dumnealor că ştiu şi eu să mă port gen Le Grand Siècle[2], aşa republican cum sînt».

*

Mihai apăsase de două ori, scurt, pe butonul soneriei de la apartamentul Florinei. Asta era convenţia între ei ca semn de recunoaştere. Florina, în capot – ţinuta ei de casă – îl primi deschizînd larg uşa. «Mihai, arăţi ca un motan care-a umblat la oala cu smîntînă». «Am şi motive», îi spuse el, îndreptîndu-se către camera de zi, fără să fie poftit. Între ei doi, demult se eliminaseră nişte formule ce ţineau de-un anume tipic social. În afară de duminică – ziua consacrată exclusiv unchiului Gogu Eremia – Florinei îi puteai suna oricînd la uşă. Nu riscai s-o găseşti decît în compania verişoară-sii, Magdalena, ori a lui Radu Ghervase. Acesta aflase în Florina omul în faţa căruia să vorbească deschis şi pe-al cărui umăr să-şi plîngă amarul şi să-şi descarce decepţiile. Fire închisă, roasă de nemulţumiri cu tentă socială, incapabil să se nesimţească în faţa peisajului general – cel personal fiind de totdeauna acceptabil – Radu Ghervase o considera pe Florina un *alter ego*. Înţelegea de ce Mihai Dănescu – un frumos şi-un mujeratic, dar om de caracter altminteri – avea nevoie de Florina: tot pentru a-şi decărca sufletul în faţa cuiva care ştia să asculte, înţelegea şi nu dădea cu piatra.

Mihai le povesti cu lux de amănunte vizita la maică-sa, vizită în care, deşi absentă, Florina fusese personajul

[1] Doamnelor, vă salut cu plecăciune şi vă părăsesc (în franceză).
[2] Secolul regelui Ludovic al XIV-lea al Franţei (1638-1715).

principal. După ce rîseseră toți trei, fiindcă Mihai avea un haz irezistibil, Florina se-apucă să-l mustre: «Mihai, eu înțeleg că tu ai vrut să-i creşti adrenalina Tincuței Pop, dar de ce să-i faci inimă-rea şi maică-tii ?». «Florina, eu nu sînt la fel de bun creştin ca tine. Eu susțin că, din cînd în cînd, oamenilor trebuie să li se mai dea peste nas. Prin urmare, nici mamei nu-i strică. A fost doar un exercițiu de-mprospătare a memoriei». «Domnule doctor, nu credeți că oamenii-şi pot schimba sincer convingerile ? Credeți că simulează numai ?», îl întrebă Radu cu un glas plin de tristețe. «Măi, băiete, eu nu zic ba. Cînd Saul a devenit Pavel şi adept al lui Cristos, a dovedit-o şi a murit pentru noua lui credință. Îmi dai voie ca la sfîrşitul secolului douăzeci să nu-i cred pe cei care-mi vorbesc la televiziuni şi-mi scriu articole despre monarhia de drept divin, dat fiind că nu sînt nişte tîmpiți sau nişte moşnegi care-o țin ca surda pe mormînt ? Înțeleg să-mi spui că preferi monarhia republicii, dar să-mi aduci ca argument dreptul divin ?! Oamenii ăştia, şi inteligenți şi cu ştiință de carte, cred ei aşa ceva ? Tu crezi că ei cred ?». «E clar că ăştia sînt simulanți şi contează pe prostia unora şi pe snobismul altora care să li se-alăture în simulare. Dar credeți că majoritatea celor care-au simulat că sînt comuniști nu pot avea, sincer, alte opțiuni ?». «Da, bine-nțeles. Cu o condiție: să nu facă pe victimele comunismului. Să nu-mi facă pe disidenții cînd au supt din gros la țîța Partidului unic. S-aud şi eu pe unul că spune: „Am făcut pe comunistul ca s-o duc bine". Din comunist te-ai făcut țărănist, liberal – perfect. S-au schimbat boierii, ne schimbăm şi noi. Dar să mi te faci a crede-n monarhia de drept divin întrece orice măsură, în primul

rînd a bunului-simț. Ia mai dă-i dracului pe toți și mai bine povestește-ne tu cum e viața de redactor la o mare editură». «Ca peste tot. Cu bune: faptul că ai mereu o carte în față și că ești la curent cu gîndurile oamenilor, mai de aproape și mai de departe. Cu mai puțin bune: că ai de-a face cu oameni încăpățînați, cărora le demonstrezi că au greșit, dar nu ți-ar recunoaște-o nici tăiați bucăți. Sînt mulțumit că am scăpat de literatura originală și că mă ocup de traducerile din engleză, portugheză și spaniolă. Pe lîngă niște traducători buni pînă-n '90 au apărut și nume noi de oameni talentați, care cunosc bine limba română. Pe trei dintre tinerii traducători i-am recomandat eu la editură. Dacă știam că aveau să-și aștepte banii un an de zile – timp în care leul s-a devalorizat – îmi vedeam de treabă. Am vrut să le fac și lor și editurii un serviciu». «Știi vorba cu facerea de bine..», spuse Florina, care-i ascultase în timp ce croșeta niște botoșei pentru a-i duce la un leagăn de copii. «O știu, Florina, și-o simt pe pielea mea. M-am interesat atît de mult de banii acestor trei traducători încît cucoana de la contabilitate a ajuns să mă bănuiască de șperț din partea lor. I-am spus: „Doamnă, în contract scrie că traducătorul primește banii cînd depune lucrarea. Cărțile au apărut, s-au vîndut și traducătorii n-au primit un leu". „Nu le convine, să meargă la altă editură". Am ajuns pînă la Titus Pop, ca să-și vadă oamenii ăia banii. Trebuie să spun că nu i-a făcut nici o plăcere intervenția mea. Dacă nu și-ar plăti cu miliarde – așa cum ați auzit – cele două genii pe care le-a descoperit el, aș zice că editura n-are bani. O muncă interesantă și iluzii pierdute în privința unui om pe care l-am prețuit», și Radu oftă. «N-o cunoști pe nevastă-sa» își spuse Florina în gînd.

«Radule, peste tot e la fel. Ia puterea şi-am să-ți spun cine eşti, e o vorbă. Aveam la liceu o colegă pe jumătate nemțoaică. Ne-a cerut odată profesoara de română să-i spunem fiecare un proverb, unul care ne era mai pe plac. Nemțoaica Grete a spus un proverb nemțesc: „Nu lăuda pe cineva pînă ce n-ai avut nimic de împărțit cu el". Titus Pop vrea să pricopsească două genii, descoperirea lui. Vrea să le ofere condițiile interbelice ale unor scriitori care, din cărțile lor, şi-au făcut case, vile, vii, ferme. Că îi protejează pe ăştia doi şi-i declară genii – or fi – nu e grav. Grav e că nu respectă datele din contract cu ăilalți colaboratori. Şi-n comunism au fost scriitori care din scris şi-au cumpărat case, vile, terenuri. Erau protejații regimului. Personajele s-au schimbat, procedeele au rămas aceleaşi. Dacă nu accepți această evidență ai să-ți cocleşti sufletul».

«Florina, şi-aşa e coclit. Şi măcar dacă geniile marca Titus Pop ar fi genii...». «Măi, băiete, cineva care nu se jenează în zilele noastre să declare monarhia instituție de drept divin, scoborîtă cu hîrzobul din cer, o să se jeneze să-i declare pe unii geniali şi de Premiul Nobel ? Nu ştiu cum dracu' se face, dar şi Titus şi geniile astea două pupă sub coadă puterea. O fi acolo o sursă de genialitate şi numai noi, proştii, n-o ştim». Florina ştia cîtă amărăciune se-ascundea sub acest ton de glumă al lui Mihai. Radu, cu sufletul golit dar nu înseninat, îşi luă rămas-bun de la cei doi convivi care sigur că aveau să-şi spună lucruri ce nu cereau asistență. Fără a se pretinde mare psiholog, Radu simțea că pe cei doi, Mihai şi Florina, îi lega ceva ştiut numai de ei. Nu era vorba de amor, nici trecut, nici prezent. Îi lega ceva frumos şi luminos, după seninătatea ce li se citea pe chip

cînd se priveau unul pe altul. Lui Radu, presupunerea maică-sii privind intenţiile Florinei de-a pune laba pe el i se păreau la fel de neîntemeiate ca şi-ale doamnei doctor Aura Dănescu în privinţa lui Mihai şi-a Florinei.

La-nmormîntarea soţului ei, doctorul Nicolae Dănescu, petrecut de foarte multă lume, chiar neaşteptat de multă, Aurei Dănescu, deşi amorţită încă de durere, îi rămăsese întipărită în minte şi pe retină o scenă. Participanţii prezentaseră condoleanţe văduvei şi fiului celui plecat, apoi se-ndreptaseră, care agale, care cu pas grăbit, spre poarta cimitirului. «Mamă, iartă-mă o clipă». Şi Mihai se-ndepărtase cîţiva paşi pînă în spatele unui monument unde, îmbrăcată-n *bleu-marine*, cu o paloare ce-o făcea să pară ca făcînd parte din monument, se afla Florina Diaconu. Mihai o strînsese la piept, fără nici un cuvînt, iar ea îşi lăsase capul pe umărul său: ceea ce nu ştia Radu Ghervase. Cecilia Ghervase şi Aura Dănescu n-avuseseră niciodată prietenii cu bărbaţi şi de-aceea nu şi-o-nchipuiau pe Florina altfel decît pornită la vînătoare matrimonială. Nu bănuiau cîtă linişte îi aducea unui bărbat prietenia cu-o femeie, ce bun sfetnic îi era cu blîndeţea şi cu vigilenţa ei maternă.

*

«Rabi, am venit la tine cu o problemă gravă», i se adresase Mihai Florinei. Florina – «rabi» – simţise sub apelativul binecunoscut între ei doi, că de data asta era ceva serios şi nu consultarea în privinţa despărţirii de-o iubită pe care s-o rănească mai puţin sau sfatul pentru un cadou potrivit altei iubite. Mihai se mira cum de se

descurcase el prin hățișul de iubite înainte de-a o avea consilier-supervizor pe Florina. Spre ea îl mînase curiozitatea de-a afla ce-l făcuse pe Nicolae Dănescu s-o iubească, fiindcă era sigur c-o iubise. Dacă taică-său ar fi trăit, Mihai nu s-ar fi dat în lături să cunoască și trupul pe care acesta-l iubise. Moartea lui Nicolae Dănescu îl apropiase pe Mihai de Florina, dar însemnase și-o barieră de netrecut. Stăruința fizică pe lîngă Florina i s-ar fi părut o impietate față de memoria unui tată căruia n-avea ce să-i reproșeze.

«Ei, fiule ?», i se-adresă Florina lui Mihai, fără a-i zîmbi glumeț, ca de obicei cînd «enoriașul» ei venea la o consultație. «Florina, iubesc o femeie. Nu sînt îndrăgostit ca pînă acum. O iubesc». «Foarte bine. Însoară-te cu ea». «Asta și vreau să fac. A mai fost măritată. Bărbatu-său era inginer minier. A murit acum patru ani într-un accident de mină în Africa de Sud. Are treizeci și cinci de ani și un băiat de șapte ani... Lucia este inginer chimist. Lucrează cu Magdalena și cu Mihu Dragnea în același loc. Păi, cînd am să-i spun mamei că vreau să mă-nsor cu ea o să ia foc din cauza copilului. Nu știu cum să-i spun». «Simplu. Cum mi-ai spus mie... Și-acum un chestionar. Copilul ți-e drag ?». «Da». «Tu îi ești drag lui ?». «Eu spun că da». «Fii foarte atent: dacă nu vă sînteți drag unul altuia, viața ta, a ei și-a copilului ar fi o permanentă suferință. Simți că l-ai trata ca și cînd ar fi al tău ?». «Da. Să știi că m-am gîndit bine pînă să mă hotărăsc să-ți spun și să-ți cer sfatul». «Bunicii paterni ai băiatului trăiesc ?». «Nu». «Asta simplifică mult lucrurile». «Părinții ei trăiesc ?». «Da. La Cîmpina». «Perfect». «I-am cunoscut. Profesori de matematică, pensionari. Lucia mai are un frate: un matematician de prestigiu, în Statele Unite».

«Mihai, cel mai eficient mod de-a anunța cuiva ceva neplăcut este lovitura de măciucă. Maică-tii îi spui rapid, cu glas hotărît: „Mamă, te anunț că mă-nsor cu-o văduvă de treizeci şi cinci de ani, care are un fiu de şapte ani". Pe urmă îi dai liniştit detaliile biografice ale viitoarei tale neveste. La sfîrşit îl plasezi pe cumnatul din Statele Unite, ceea ce va face oricum o impresie bună». «Florina, i-am vorbit Luciei de prietenia dintre mine şi tine, atrăgîndu-i atenția că sînt momente cînd simt nevoia să mă aflu singur cu tine. A-nțeles şi vrea să te cunoască». «Şi eu vreau s-o cunosc».

*

Mihai îşi anunțase mama cu privire la proiectele lui matrimoniale urmînd rețeta Florinei. Ascultîndu-l, doamna doctor Aura Dănescu oscila între două sentimente: între bucuria de-a-l vedea scăpat din «ghearele» Florinei şi neplăcerea de-a-şi vedea băiatul însurat cu o văduvă şi mamă de copil, cînd atîtea femei fără hangarale ar fi fost încîntate să-l ia de bărbat. Aura, amintindu-şi cît o sfătuiseră părinții ei – medici militari – să nu se mărite cu fiul unui condamnat politic, nu protestase împotriva viitoarei nurori, socotind că era inutil, dar nu se putuse abține să nu-şi îndrepte tot paráponul împotriva Florinei: «Mihai, şi cu vecina de dedesubt» – şi făcuse un semn în jos cu arătătorul – «cum rămîne ?». «Ca şi pînă acum, adică prieteni şi colaboratori. Lucia abia aşteaptă s-o cunoască». «Om trăi şi-om vedea», îşi spuse-n gînd Aura.

La căsătoria civilă – fiindcă de religioasă nici nu fusese vorba – în afara familiei nu participaseră decît

Catrina Eremia, Tincuța și Titus Pop, prea apropiați soacrei-mari spre a fi ignorați. Lucia și feciorul ei făcuseră impresie bună «părții adverse». Mihai invitase toți martorii la un restaurant discret, unde-aranjase totul dinainte.

Noul cuplu se instalase în apartamentul lui Mihai, pe-al Luciei închiriindu-l. Din mintea unei femei care mai fusese măritată și mai ales rămasă văduvă, amintirile și comparațiile nu puteau fi anihilate. Un nou bărbat, dacă-și putea permite, era bine să-i ofere măcar un alt decor prin care să nu fi trecut dispărutul. Hotărîrea lui Mihai îi luase Luciei o piatră grea de pe suflet. De-ndată ce se instalaseră împreună o invitaseră pe Florina pe la ei. Cele două, așteptînd cu emoție să se cunoască, se plăcuseră, iar lui Mircea, băiatul Luciei, Florina-i fusese dragă din clipa cînd o văzuse.

Lucia acceptase versiunea lui Mihai în legătură cu Florina, învățînd că e bine să nu pui întrebări. Mircea însă, la șapte ani ai lui, neavînd în minte prea clar ce-nsemna discreția, simțind însă față de cine putea vorbi fără sfială, cînd se aflase în bucătărie singur cu Lucia, o-ntrebase cu glas scăzut: «Mamă, cum de Mihai nu s-a-nsurat cu Florina ? Tu ce crezi ?». Lucia numai că nu scăpase farfuriile din mînă. Aceeași întrebare și-o pusese și ea. Trăsese aer în piept și-ncercînd să aibă tonul cel mai firesc îi răspunsese lui Mircea: «Puiule, cînd ai să te faci mare, eu cred că ai să-nțelegi». «Dar tu, care ești mare, înțelegi ?». Cu un efort de voință, îi răspunsese foarte hotărît: «Da». «Și crezi că dacă mi-ai explica tu acuma n-aș înțelege ?». Trebuia să-i explice copilului ei și mai ales ei înseși. «Mircea, între Mihai și Florina este o veche prietenie. Sînt colegi la slujbă, lucrează împreună...».

Copilul o privea cu un aer de dubiu. «... Şi poate fiecare a iubit pe cineva». «Şi de-asta au rămas ei prieteni şi nu s-au măritat ? Se poate», şi băiatul dăduse din cap concesiv.

Cunoscînd-o mai bine pe Florina şi-n acelaşi timp şi pe Mihai, Lucia ajunsese la concluzia că între cei doi era o taină – ce anume n-o ducea mintea – însă nu fuseseră amanţi. Fără să aibă o aplecare spre mister, deşi simţea o suspiciune din partea Luciei în privinţa relaţiei lui cu Florina, lui Mihai să-i fi spus adevărul i se părea o impietate faţă de tatăl lui şi-o indiscreţie de neiertat în privinţa Florinei.

Femeie deşteaptă şi atentă la fiecare cuvînt rostit de cineva, Lucia remarcase că Mihai nu vorbea niciodată despre tatăl lui în prezenţa Florinei şi nici ea nu pronunţase niciodată numele doctorului Nicolae Dănescu. «Mihai, Florina a lucrat şi cu tatăl tău ?». «Da». «Niciodată nu vorbeşte despre el». Mihai oftase. «Tata a murit în cîteva minute, ţinîndu-ne de mînă pe Florina şi pe mine. Moartea lui a fost un şoc pentru noi. Cred că, nevorbind despre tata, Florina încearcă să estompeze amintirea acelei clipe». «Nici cînd sînteţi numai voi doi nu vorbiţi despre el ?». «Cîteodată, cînd ne-aducem aminte unele întîmplări la care a participat şi tata». Mihai ştia că, faţă de Lucia, ataşamentul lui pentru Florina rămînea sub un semn de-ntrebare, iar remarca asupra tăcerii cu privire la doctorul Nicolae Dănescu – pista spre o nouă bănuială. Lucrurile aveau să rămînă însă neschimbate, Florina continuînd să fie buna lor prietenă şi sfătuitoare, căreia, într-un moment de inspiraţie, Mihai îi spusese «rabi-al meu de la Buhuşi», unuia dintre rabinii de-acolo ducîndu-i-se buhul, la vremea lui, ca om dăruit cu multă-nţelepciune.

*

Vila de la Sinaia meritase eforturile Tincuței: fiindcă era o splendoare. De-un alb strălucitor, pe un fond de brazi argintii, lăfăindu-se într-o curte cam de două mii de metri pătrați, cu straturi de flori în arabescuri, țîșnind dintr-un gazon de-un verde crud, cu-o arhitectură ce îmbina vechiul cu modernul în deosebită armonie, vila familiei Pop te făcea să oftezi și să-ți spui – oricît de puțin posesiv ai fi fost – «așa ceva mi-aș dori și eu».

Inaugurarea fusese o reușită. Un bun prilej pentru Tincuța și pentru Titus Pop de-a invita persoanele față de care-aveau obligații, oferindu-le o masă princiară și o zi însorită de septembrie, într-un decor magnific. Și, oricît de cusurgiu ai fi fost, nu se putea să n-admiri opera Tincuței, de la arhitectura vilei, pînă la pardoseala de gresie – albastru-cerneală, pe care ici-colo era azvîrlită cîte o carpetă orientală pe fonduri pastel, o mîngîiere pentru ochi – și pînă la olanda feței de masă, albă ca zăpada, pe care alternau farfurii de Iena, unele violet-cardinal cu ape, altele în care părea că se vărsaseră valuri de miere. Lea și Ruth, elvețiencele, fuseseră invitate cu mare insistență la inaugurare. Persoane obișnuite cu tot felul de recepții, cele două aduseseră în dar de casă nouă patruzeci și opt de tacîmuri de inox, cu suporturile lor.

În România, cînd spuneai «inox», te gîndeai la ceva util și lucios, și-atît. În Occident se aflaseră și niște industriași ingenioși care din inox reproduceau modéle de tacîmuri de argint, unele chiar din secolul nouăsprezece; față de cele originale, aceste tacîmuri moderne aveau avantajul de-a nu oxida. Sponsorul

occidental ale cărui fonduri pentru România le-administra Titus Pop, le revăzuse cu plăcere pe cele două elveţience, pe care le cunoştea, cu banca lor fiind în permanentă legătură. Doamna Aimée Pop o pierdea din ochi pe nepoată-sa, care era bucăţică ruptă Iulia, răposata ei mamă.

Doamna Pop închidea ochi şi ofta amintindu-şi-i pe fiică-sa, Iulia, şi pe gineri-său, Élie, care-avuseseră o moarte îngrozitoare, oameni în floarea vîrstei. Pentru sufletul ei îndoliat pe viaţă, o bucurie însemnaseră cei doi gemeni ai Leei, care, nefiind măritată, pretindea că băieţii erau un produs al inseminării artificiale. Era adevărat sau nu, pe străbunica gemenilor o interesa un singur lucru: că Lea se hotărîse să ducă mai departe sîngele părinţilor ei. Aimée nu credea că mai avea cineva un ginere cum fusese Élie: de-o bunătate şi de-o delicateţe faţă de familia Iuliei, ca de altfel faţă de toată lumea care-avusese de-a face cu el. Aimée nu putea să-l uite cînd venea în Bucureşti: nu era cerşetor pentru care să nu bage mîna în buzunar. Şi-atît de modest şi fără aere. Nu putea spune că nu era mîndră de reuşita lui Titus – deşi avea o meserie «de vorbe», cum spunea răposatul lui tată – însă nimic n-o făcea să-şi uite fiica, ginerele şi pe bărbatul ei, care se stinsese de durere, cea mai rea boală din lume.

Cucoanele invitate erau mai toate îmbrăcate în taior-pantaloni, fiind vorba de o petrecere de zi. Diana, soţia lui Bogdan, crescută în spiritul lui «aşa se poartă», avea ciorapi şi cizme de antilopă lila, cizme înalte pînă peste genunchi, fustă scurtă, cam la o palmă deasupra cizmelor, lăsînd să se vadă o porţiune de ciorapi, şi costum taior asortat: fusta – în carouri mărunte, în nuanţe

de gri, iar jacheta – uní, într-una dintre culorile fustei. O meşă din părul cu şuviţe decolorate – şi astea se purtau – aproape îi acoperea un ochi. Geanta avea asemenea dimensiuni încît un purcel vîrît în ea ar mai fi lăsat şi loc liber. Subţirică, înaltă, cu un mers ţanţoş, Diana Pop părea un manechin coborît dintr-o revistă de modă. Toţi ochii se-ndreptaseră spre ea, mai ales că tinerii Pop veniseră ultimii.

Tincuţa, cusurgioaică de felul ei, se uita însă cu plăcere la noră-sa. Şi-ar fi dorit, mai ales la tinereţe, să arate ca această fată care ştia ce vrea şi faţă de care – spre binele lui Bogdan – de multe ori Tincuţa-şi muşca limba ca să nu-i scape lucruri supărătoare. Ca noră, Tincuţa se purtase şi se purta în limitele bunei-cuviinţe. Ca soacră, ar fi putut compune un manual de comportament, acest post cerînd multă diplomaţie, echivalentă uneori cu simularea, cu zîmbetul care să mascheze muşcatul limbii. Între invitaţi, discuţiile aveau ca subiecte esenţiale mărcile de automobile – preţurile, virtuţile şi defectele fiecăreia – locurile pe unde-şi petrecuseră sau aveau de gînd să-şi petreacă vacanţele, revelioanele şi Paştele, fiindcă nu aparţineai noii «lumi-bune» dacă rămîneai în România în asemenea ocazii. Drept care, auzeai mereu: Egipt, Dubai, Bahamas, Hawai. Se mai rătăceau în conversaţie şi unele vechituri europene: Franţa, Grecia, Italia, Spania, mai mult ca surse de *shopping*.

Bine făceau invitaţii. Ceea ce vezi şi-auzi nu ţi se poate lua şi nici jefui. Într-o societate în care oamenii se cunosc prea puţin nu se hazardează nimeni să-şi expună principii, păreri intime. Se duc discuţii superficiale, neangajante şi se creează, eventual, noi relaţii. Nici despre

spectacole nu e bine să vorbeşti, fiindcă nu ştii ce animozităţi poţi stîrni – unuia-i place popa, altuia preoteasa – ori în ce interese loveşti. Invitaţii familiei Pop reprezentau un model de comportament superficial agreabil. Bunica Aimée era înconjurată de nepoată-sa, Lea, şi de nepoţii din Bucureşti, în timp ce Ruth purta o conversaţie profesional bancară cu generosul sponsor ideologic al anumitor români, printre care Titus Pop. Sponsorul aprecia decorul oferit de familia Pop, decor în care-şi bănuia şi ceva din banii lui, bine meritaţi, dacă ţinea cont de bursierii pe care i-i recrutase Titus Pop.

Bogdan şi Diana, din cale-afară de ocupaţi, de obicei n-o copleşeau cu prezenţa pe bunica Aimée. Dar ştiind ei ce-nsemnaseră părinţii Leei şi ce-nsemna Lea în economia familiei Pop, în împrejurarea de-acum, deşi cîţiva invitaţi îi interesau în mod special, se-alăturaseră bunicii şi verişoarei lor.

Catrina Eremia şi Aura Dănescu stăteau de vorbă ca două vechi prietene. Cunoscînd repertoriul verbal din asemenea întruniri mondene, ele nu-ncercaseră să participe la conversaţia vreunui grup.

«Dragă Aura, sînt foarte-ngrijorată de Magdalena. Într-un an s-a-ngrăşat douăzeci de kilograme. Din fata aia zveltă s-a făcut butoi. Hipotiroidie nu i-au găsit la „Parhon". Să fie o pre-menopauză ?». «Catrina, statistic – ştii foarte bine, că doar eşti farmacistă – puţini oameni îşi păstrează greutatea de la tinereţe. Nu mai vorbim de forme... Ce poate face mai mult Magdalena decît mişcare şi-un regim hipocaloric ?». «Are şi marele dezavantaj că este foarte pofticioasă». «Şi eu eram pînă la operaţie. Am îndurat chimioterapie, cobaltoterapie, căderea părului, dar mă persecuta frica de-a mă-ngrăşa.

Am avut mare noroc, zău, cu Nicolae care n-ar fi cerut şi n-ar fi mîncat în faţa mea nimic din ceea ce nu mîncam eu». «Puţini bărbaţi ca Nicolae...». «Nici mama nu m-ar fi-ngrijit şi nu m-ar fi ocrotit ca el». Şi Aura Dănescu oftase. «Aura, deşi ne-am despărţit, adică el m-a părăsit, nu ştiu de ce, dar cred că la o nevoie Gogu mi-ar sări în ajutor». «Tot ce se poate. Omul este cea mai imprevizibilă fiinţă. Uite-mă pe mine: cînd mi-a spus Mihai că se-nsoară cu-o văduvă şi cu copil, am crezut că-mi plesneşte ceva-n creier, ca acuma să fiu mulţumită că s-a potolit, fiindcă înainte – semestrul şi iubita. De fapt, se-ndrăgostea şi cînd trecea fierbinţeala se termina şi zisa iubire». «Şi chiar să nu fi iubit-iubit pe nimeni înainte de-a se-nsura ?». «Cred, mi-nchipui c-a iubit-o pe Florina, fiindcă nu se desparte nici acum de ea». «Şi de ce nu s-a-nsurat cu ea ?». «Nu ştiu. Fiindcă pe el diferenţa de poziţie socială nu-l deranja. Să fii prieten şi să te frecventezi cu-o femeie – în această calitate – înseamnă mai mult decît s-o iei de nevastă. Fiindcă dragostea justifică orice: ca dovadă, atîţia medici însuraţi cu asistente. Oricum, Mihai a-mprietenit-o pe Lucia cu Florina». «Aura, nu poţi să ştii niciodată ce e-n sufletul oamenilor». «Aşa e».

Înţelegerea plină de resemnare a Aurei faţă de căsătoria lui Mihai, Catrinei îi provoca o undă de tristeţe şi chiar de remuşcare, de-a o fi îndepărtat pe Florina, singura rudă de sînge a Magdalenei. Îi venea în minte ospitalitatea Vetuţei şi-a lui Adrian Diaconu în timpuri normale şi devotamentul Vetuţei faţă de farmaciştii Şoimaru. Fiindu-i cunoscută generozitatea familiei lui Titus, totuşi vila de la Sinaia nu-şi putea justifica existenţa şi apariţia

în timp atît de scurt. Catrina, nu-şi invidia sora şi cumnatul, dar îi era greu să nu-şi pună anumite întrebări.

*

Bunica Aimée, ca şi Ruth, se bucura că gemenii Leei îşi convinseseră mama să renunţe la viaţa ei risipită-n lume şi să stea locului la Geneva lîngă ei, şi să conducă Sanatoriul de geriatrie care fusese mîndria Iuliei. Lea ar fi vrut s-o aibă lîngă ea pe bunica Aimée care, oricît se străduia să aibă o figură neutră şi să pară preocupată de ceea ce se petrecea în jurul ei, nu-şi putea şterge urmele durerii ce i se-aşternuseră pe chipul frumos şi distins şi nici să evite momentele de absenţă în care părea desprinsă de-această lume.

Cînd musafirii se hotărîseră să plece, *in corpore*, făcuseră un semicerc în jurul gazdelor, moment în care Titus, luîndu-şi tandru nevasta pe după umeri, li se adresase: «Stimaţi şi iubiţi oaspeţi, vă mulţumim că ne-aţi onorat cu prezenţa într-un moment de bucurie atît de important pentru mine şi pentru soţia mea. De cînd ne cunoaştem, noi doi ne-am dorit o casă construită de noi. Ei, soţiei mele, trebuie să-i fiu recunoscător» – şi o strînsese tandru de umăr – «pentru reuşita de acum. Nu s-a mişcat de-aici pînă n-a văzut ceea ce vedeţi dumneavoastră astăzi. Îmi pare rău că inginerul constructor nu e prezent. Are o lucrare în Grecia. Arhitectura îi aparţine soţiei mele. În sănătatea noastră, a tuturor, să bem o cupă de şampanie !».

În timp ce ducea cupa la gură, doamna Aimée Pop auzi un zgomot; parcă ceva căzuse pe-o scîndură. Apoi auzi clar glasul pe care-l auzise cu ani în urmă şi care o

chemase la închiderea unor sicrie. «Veniți, doamnă, şi aruncați un bulgăre pe sicriu». Nu vorbise nimănui despre atunci. Cum avea să trăiască de-aici încolo cu această nouă groază-n suflet ? Şi pînă cînd ? «Doamne, de ce mă pedepseşti cu glasul ăsta, de ce, Doamne ?», îşi spuse Aimée Pop şi-şi făcu semnul crucii. «Bună, de ce te-ai întristat aşa, deodată ?», o-ntrebă cu glas dulce Lea – glasul Iuliei. Aimée tresărise, îşi luase nepoata-n braţe şi-i şoptise: «Fata mea, cînd eşti bătrîn te copleşesc amintirile. Nu-ți face griji». Aimée era hotărîtă să ia cu sine în groapă taina acelui glas prevestitor de nenorocire.

*

«Te-ai aşteptat să fii vreodată fericit ?». Florina îl luase prieteneşte de mînă pe Radu Ghervase şi i se uita în ochii negri, ce luminau sumbru o faţă ternă, lucioasă, în care totul părea prea mare: obraji căzuți, buze groase, neinspirînd voluptate, nas cărnos, frunte înaltă, care nu izbutea să atenueze impresia de greoi şi de bolovănos a întregului. «Să mă fi aşteptat ? Raţional – nu. Dar dincolo de raţional, care ne spune că fericirea este o iluzie, iraţionalul din mine – ca din fiecare om, cred – tînjea după un moment de fericire». «Radule, momentele astea le-avem fiecare numai cînd sîntem îndrăgostiți, cînd ne stăpîneşte iraţionalul». «Ai cunoscut şi tu fericirea asta ?». «Am cunoscut-o». «Şi de ce v-ați despărțit, Florina ?». «Aşa a vrut soarta». Lui Radu-i stătea pe limbă s-o-ntrebe dacă «acela» era-nsurat. «Cum te gîndeşti acum la el ? Cu ură, cu indiferență, cu nostalgie ?». Şi Radu o privea de parc-ar fi vrut s-o facă lame de pus

la microscop. «Mă gîndesc la el şi la dragostea noastră ca la ceva unic pentru mine. Ca la singurul episod care-a dat o valoare vieţii mele în propiii-mi ochi». «Ce fericită eşti !». Radu îşi luase capul între mîini şi oftase adînc. Simţea nevoia să-şi descarce sufletul fără nici o cenzură în faţa Florinei. Fiindcă din toată fiinţa acestei femei emana un duh de-nţelegere şi de blîndeţe, lipsa oricărei încrîncenări şi-a oricărei agresivităţi.

*

Florina considerase anul 1990 ca un an de boală naţională pentru români, an ce lăsase să ţîşnească din ei tot ce era mai urît, mai abject, mai lipsit de ruşine, mai plin de mîzgă şi de venin. Fata se purtase cu toţi cei cunoscuţi ca un medic de boli contagioase, care trebuia să circule printre bolnavi, ignorînd pericolul molipsirii. Ea nu stricase relaţiile cu nimeni. Anumiţi oameni, deranjaţi de neangajarea ei politică, de tăcerea ei discretă, îi întorseseră spatele. Ca, de pildă, doctoriţa Nina Bengliu, care se găsise datoare să simuleze şi dînsa împreună cu alţi «năpăstuiţi» ai comunismului. Cînd socotise că şi-a făcut destulă lustraţie, doctoriţa nu mai ştia cum să-i intre-n voie Florinei, care nu-şi schimbase cu nimic atitudinea faţă de ea şi faţă de nimeni.

Dacă nu te superi pe-un om că are cancer, pancreatită, hepatită şi altele, de ce te-ai supăra că a luat-o razna cu *politicita* ori cu simularea – morb ce trăieşte latent în majoritatea dintre oameni ? Ce altceva era boala eruptivă post-decembristă decît comunismul crunt militant din vremea lui Dej ? Se-arăta poporul român, prin corifeii lui, mai urît după '89 decît pînă-n '89 ? Nu.

Cu o deosebire: după '89, boala îşi mărise aria de răspîndire. Răspîndire de care era responsabil acel símul de libertate – un dezmăţ ignorînd logica – oferit cu dibăcie masselor largi de cei interesaţi să pară salvatorii patriei.

«Florina, simt că-mi iau cîmpii: de cînd mi-am dat seama că Malta e-o nouă Yaltă. Că eşalonul întîi comunist a fost înlocuit de eşalonul doi. Cînd văd corupţia umflîndu-se ca o băşică, jaful prosperînd, cînd îl văd pe Titus Pop – un intelectual, director de opinie, dascăl de conduită – un tîlhar la drumul mare, cînd văd şi iar văd..., îmi vine să mă spînzur...». «Nu te spînzura. Fă-ţi o platoşă, află-ţi un echilibru interior şi spune-ţi că niciodată n-a fost şi n-o să fie áltfel. Găseşte-ţi un echilibru în micro-universul personal şi n-aştepta nimic de la alţii». «Dar ăsta e defetism pur !». «Radule, n-am aflat pîn-acum nici o cauză pentru care să mor şi nici o baricadă pe care *să merite* să mor. În '89 şi-n '90 au murit o mie de oameni, pentru ce ? Pentru ca nişte îmbuibaţi de Partid comunist să ni se pară acum sfinţi de pus în calendare în comparaţie cu-nlocuitorii post-decembrişti ? Pentru ce, pentru cine şi de ce au murit ? Radule, dacă ţinea Dumnezeu cu noi, cu tine şi cu mine, muream pînă-n '89. Ţie ţi-ar fi rămas iluziile intacte, pe mine m-ar fi scutit de scîrba de-acum. Dacă s-ar muri de scîrbă, ar fi trebuit să mor din 1990, aşa echilibrată cum îţi par eu ţie. Acuma, oricînd am muri, şi eu şi tu, va fi prea tîrziu !».

«Florina, cum poţi să-nduri cu-atîta aparentă seninătate ?». «Băiete dragă, ce să-ţi spun ? Comuniştii mi-au omorît tatăl în puşcărie şi nu m-am dus aprinzîndu-mi o rogojină-n cap să protestez pe nicăieri.

Nu cred că boala mamei a fost o pură coincidență și nu o reacție față de groaza prin care-a trecut... Acum, viața mea urmează calea mediocră a unei mari părți de pe glob: am casă, am slujbă, îmi iau mașină și-ncep să lucrez pe cont propriu în meseria mea. M-am străduit să-nvăț franțuzește și englezește, să citesc lucruri serioase, pentru a fi cît de cît un partener de discuție al unchiului meu, Gogu Eremia». «E un om remarcabil. Îl cunosc. E doctorul mamei». «Știu. În fiecare duminică, înainte de-a veni la mine, trece s-o vadă pe doamna Ghervase». Tăceau. Întretimp se lăsase întunericul. Florina aprinse becul unei lămpi cu picior. Radu o privi ca trezit din somn. «Florina, în momentul ăsta există vreun bărbat în viața ta ?». Ea îl privi în ochi și-i zîmbi. «Trei, Radule !». Radu tresări ca și cînd i-ar fi turnat cineva o găleată de apă rece-n cap. «Trei, Radule: tu, Mihai Dănescu, unchiu-meu Gogu».

Radu se destinse ca un arc. I se păru că fotoliul îl înghite. «M-a părăsit Ella... S-a măritat cu Marius Murgeanu». «Cu marea noastră vedetă revoluționară». «M-a așteptat ieri în fața editurii. „Am vrut să-ți spun personal. Nu prin telefon și nici s-o afli de la alții". „De ce ?", am întrebat-o eu. „Viața e plină de neprevăzut. Te rog să mă ierți". Eu am rămas trăznit, în colț la Universitate. Ea a urcat într-un „Mercedes" negru... Cît am iubit-o și cît m-a iubit, îmi place să cred. Din anu-ntîi de facultate. Pe mine m-a părăsit. Se putea-ndrăgosti de altcineva. Dar ca să se mărite cu Murgeanu, pe care doi bani nu dădea. „Un mediocru destul de fonfăit, pus pe căpătuială". Așa l-a caracterizat ea pe Murgeanu cînd s-a-nscăunat secretar U. T. C. pe Universitate...».

«Caracterizarea i se potriveşte. L-am văzut şi l-am auzit şi eu la televizor cînd cu minerii. Şi l-am văzut şi-n carne şi oase într-un bloc de pe lîngă statuia lui Vasile Lascăr, unde mă duceam să probez o proteză unei doamne bătrîne. M-am întîlnit cu el şi cu doi vlăjgani – bodyguarzii lui, probabil – îmbrăcaţi toţi trei în negru şi-ncheiaţi pînă la gît, *à la* Mao. Aveau un aer de *commando*. Am întrebat-o pe doamna bătrînă dacă-l ştie. „Sigur că-l ştiu. Are firmă pe palier cu mine". „Ce fel de firmă ?", am întrebat eu. „Cică de import-export. Dar un vecin, fost ofiţer de Securitate, mi-a spus că de fapt face export de arme şi e miliardar. Pot să-ţi spun că preşedintele României l-a luat cu el în străinătate în chip de mare om de afaceri". Şi tu te miri că Ella ta s-a măritat cu el !». «Sînt un tembel. Ai dreptate. Miliardele te fac şi frumos şi deştept, îţi fac şi-un glas şi-o dicţie de „Scala" din Milano. Vorba lui Anatole France, apropo de cum se scrie istoria: „Fiindcă era soţia Cezarului, era şi tînără şi frumoasă şi deşteaptă". Între Ella şi mine, atracţia s-a produs pe cale intelectuală: acelaşi nivel, aceleaşi preocupări, aceleaşi lecturi. Eu – urît, ea – frumoasă. Dacă mă lăsa pentru unul de să-i scapere mintea, şi frumos, o-nţelegeam, dar...».

«Dar, Radule, şi lui Murgeanu-i scapără mintea, îi scapără la făcut miliarde. Ella a ta e sătulă de intelectualitate şi de nemulţumiri metafizice. Are ea destule cît să le dea şi altora. Ce n-aveai tu ? Ce n-avea ea ? Miliardele. Conform legii cererii şi-a ofertei, Murgeanu oferea miliarde, ea – frumuseţe, inteligenţă, cultură. Un negoţ valabil, cinstit. Îmi pare rău doar de suferinţa ta. Cît despre ei: şi-a găsit sacul peticul». «Ai fost vreodată părăsită de omul pe care l-ai iubit ?». «N-am avut

ocazia. Să ştii însă că imaginaţia-mi spune un lucru: nu încetezi să iubeşti un om fiindcă te-a părăsit», iar în sinea ei adăugase «nici fiindc-a murit». Radu tresărise. Florina pusese degetul pe rană. «Dragostea trădată nu e-n regim de monedă scoasă din uz, pe care-o arunci la coş». «Ai dreptate, Florina... Acum să vorbim despre mama. Are din nou nevoie de perfuzii dar, dată fiind răceala pe care ţi-a arătat-o, nu mai îndrăzneşte să apeleze la tine». «Fără să fiu practicantă, eu sînt, totuşi, o bună creştină. Unchiu-meu îi poate recomanda oricînd pe cineva care să-i facă perfuzii, numai că vă seacă de bani, aşa că tot eu am să i le fac. Tu să procuri substanţele... Radule, şi tu şi eu sîntem copii fără tată. Măcar tu ai avut o mamă sănătoasă, pînă nu demult. N-ai dus lipsă de nimic. Eu am crescut ca buruienile: creşă, cămin, semi-internat. Educaţie – cîtă mi-a dat Statul şi cît mi-am permis prin puterile proprii. De mine să nu te sfieşti. Am fost un om prea amărît ca să nu-nţeleg necazurile altora».

«Florina, iartă-mă că te-ntreb. Cum era mama ta ca să-mi spui că ai crescut ca buruienile ?». «Era o fiică de ţărani avuţi, crescută şi ea fără tată. A făcut un liceu foarte bun la Craiova. S-a măritat cu un boier scăpătat din dorinţa de-a-şi ajuta satul. Pe mine m-au avut după opt ani de infertilitate. Cînd aveam eu două luni, pe tata l-au arestat. Cînd eu aveam doi ani, tata a murit la Jilava. Mama s-a mutat cu mine la Bucureşti şi-a ajuns magazioneră la o cantină. Pleca dimineaţa şi se-ntorcea noaptea. Aşa am ajus eu la creşă, la cămin, la semi-internat. Cînd eu aveam cincisprezece ani, mama a făcut un sindrom depresiv – cea mai groaznică boală – şi s-a pensionat. Cînd îşi mai revenise am găsit-o moartă».

Se aşternuse iară tăcerea. «Cîtă nenorocire, cîtă nefericire pe lumea asta, Doamne ! Florina, cum de nu ţi-ai făcut pîn-acuma o familie ?». «Mi-am jurat să nu fac copii. Boala mamei m-a-ngrozit. Ar fi necinstit să stric viaţa unui om, lipsindu-l de ceea ce-nseamnă esenţa vieţii de cuplu: copiii. Aş putea să mă mărit cu un bărbat căruia să-i cresc unul sau mai mulţi copii. Pîn-acum nu mi s-a ivit asemenea ocazie. Şi m-am şi-nvăţat cu-o totală independenţă, la care cu greu aş renunţa. Am de pe-acum tabieturi de fată bătrînă, plus o anumită exigenţă intelectuală, vorbesc româneşte corect». Între ei se-aşterneau tăceri cehoviene. Fiecare îşi urma cîte un gînd, neîncercînd să-l ghicească pe-al celuilalt.

«Nici eu n-ar trebui să am copii. De altminteri nimeni nu mi-a cerut să mă facă tată ! Cum oi fi ieşit eu atît de urît şi de bolovănos din doi oameni frumoşi – mister, mister genetic. Cine-ştie-ce urangutani or fi circulat, hăt în urmă, printre ascendenţii mei ! Urîţenia m-a făcut să fiu retractil şi posomorît. Ella, dăruindu-mi-se, mi-a făcut un imens bine. Mi-a redus complexele de om urît. Pentru asta am să-i fiu totdeauna recunoscător». «Frumos din partea ta. Recunoştinţa e floare foarte rară. Un punct în favoarea mea este recunoştinţa. Deşi, după '89, unii oameni s-au îndepărtat de mine de parcă eu aş fi adus comunismul în România şi de parc-aş fi plîns după el, cui mi-a făcut un bine am să-i fiu totdeauna recunoscătoare». «Mamei n-ai nici un motiv să-i fii recunoscătoare. Deşi *elle t'a battu froid* sau, pe româneşte, ţi-a-ntors curu', tu tot vrei să-i faci perfuzii. Cred că s-a temut să nu-i răpeşti splendoarea de băiat, adică pe mine, cum şi Aura Dănescu, vară-sa de gradul trei, s-a temut să nu atentezi la fecioria lui Mihai !».

«Radule, nu sîntem părinți, așa că n-avem dreptul să judecăm. Prietenia între un bărbat și-o femeie pare, și poate și este lucru rar, de-aceea puțină lume o ia de bună»; iar în gînd Florina se-ntreba dacă Aura Dănescu bănuise vreodată că bărbatu-său o-nșela și cu cine anume, sau pur și simplu ea, Florina, îi transmisese fără voie niște vibrații negative, gen avertisment. «Domnule doctor Nicolae Dănescu, ce mult v-am iubit și vă iubesc și ce pustiu ați lăsat în mine. Amintirea dumneavoastră îmi e pavăză împotriva răului din oameni, dar mă și-ndepărtează de ei. Călăuziți-mi viața de-acolo de unde sînteți».

Radu îi sărutase mîna Florinei și se retrăsese fără nici un cuvînt, lăsînd-o cu gîndurile ei.

*

«Biata mea mamă, cît ai suferit ! În puținul cînd vorbeai, reveneau ca o veșnică remușcare cîinele nostru, Ursu, și cei doi motani, Luțu și Nică, pe care eu nu mi-i amintesc. Pe Ursu îl dăduseși cuiva la Gioroc, motanii rămăseseră în urma noastră, ei fiind mari vînători, în stare să se hrănească singuri. Atîta erai de chinuită că i-ai părăsit încît și astăzi mă gîndesc la ei cu durere, de parcă eu mi-aș fi abandonat niște copii. De cînd niște oameni fără suflet și fără Dumnezeu, arde-i-ar focu', li-l otrăviseră pe Lupu, tanti Gina și domnul Ghiță juraseră să nu mai ia suflet viu în bătătură. „Madam Diaconu și tu, Florino, maică, am jurat să nu mai iau nici măcar un pui de găină, iar pe ăl de mi l-a otrăvit pe Lupu l-am blestemat în biserică și i-am ars lumînare de la două capete de să s-aleagă prafu' de el. Așa, maică“».

Florinei i-ar fi fost drag să găsească şi ea acasă un suflet cînd deschidea uşa, dar se lăsa păgubaşă la gîndul că s-ar fi putut ca ea să moară şi să lase pe lume o fiinţă a nimănui. Se mulţumea să le dea de mîncare unor cîini vagabonzi, care-şi aveau sediul pe lîngă Hala Traian. O căţeluşă de-o rară fumuseţe, cu nişte sprîncene pictate parcă, şi un căţel lăţos se dădeau mai întîi cu burta-n sus, ca să fie mîngîiaţi, şi abia pe urmă-şi luau porţia de mîncare. Florina le impusese celor şapte cîini ai grupului o disciplină: stăteau la coadă şi nu se-nghesuiau să-i ia din mînă: aşteptau să fie serviţi şi pe Florina o impresiona delicateţea lor; îşi apuca fiecare porţia ca şi cînd ar fi urmat cursurile cine-ştie-cărei înalte şcoli de dresaj. Nevoia de afecţiune a acelor biete animale fără adăpost îi rupea Florinei inima.

«Domnule doctor Dănescu, noi cum am ajuns să ne iubim ? Fiindcă v-aţi purtat cu mine cum mă port eu cu amărîţii ăştia de cîini care vor să-nsemne şi ei ceva pentru cineva». Aceste gînduri ale Florinei îi umpleau de multe ori ochii de lacrimi şi o făceau să-şi dorească să-nsemne ceva ca femeie pentru cineva şi nu doar ca rudă şi ca prietenă. Toate apropourile de amor îi veneau din partea unor bărbaţi însuraţi, ai căror copii aveau nevoie de aparate de-ndreptat dinţii. Iubise cu pasiune un bărbat însurat şi l-ar fi iubit probabil o viaţă dacă soarta nu i-ar fi despărţit. Dar aventuri în care s-ar fi simţit a cincea roată la căruţă nu-şi dorea. Dacă femeia nu e pusă pe spart case, pentru a fi luată de nevastă, iubirea sinceră cu un om însurat era semi-pustnicie: timpul liber şi-l petrecea singură sau împreună cu femei singure, în timp ce bărbatul iubit era-mpreună cu nevasta, cu odraslele şi cu prietenii lui de familie, oameni

căpătuiți ca şi el. Femeile măritate nu-şi doreau relații cu unele nemăritate şi se dovedise de multe ori că aveau dreptate. Puțini bărbați care să nu vrea să-şi facă pomană cu nişte femei disponibile, uneori stricîndu-şi casa pentru ele.

*

Florina cumpărase de la un coleg o „Dacie" cu numai patruzeci de mii de kilometri la bord, perfect întreținută, colegul luîndu-şi un „Audi". Instructorul de la şcoala de şoferi, pe care i-l recomandase Mihai, o socotise pe Florina înzestrată cu deosebit spirit tehnic, reuşind ea să-şi ia carnetul de conducere din primul foc. Primul drum avea să-l facă la Mare, luîndu-şi ca tovarăşi de drum pe contabila de la Policlinică şi pe băiatul contabilei, proaspăt bacalaureat şi intrat la ceva Relații publice, la o facultate din astea noi, pe care generațiile mai coapte nu dădeau prea multe parale. Contabila îi propusese Florinei să-mpartă benzina pe din două. «Fii serioasă», îi replicase Florina, «dacă mergeam singură nu puneam tot atîta benzină ?».

Tovarăşii de drum rămăseseră la Constanța, unde aveau rude, iar ea se instalase la Neptun, la un hotel cu piscină, aproape de plajă. Barmanul hotelului fusese coleg de clasă cu Mihai Dănescu. Prin urmare, Florina avea acolo o pilă. «Dane, ai grijă de fata asta ca de sora mea», i-o recomandase Mihai fostului coleg. Dan zîmbise şi făcuse cu ochiul. «Dane, ştiu că nu mă crezi, dar nu te mint». Cum avea o clipă liberă, barmanul se ducea la masa Florinei ca să schimbe cîteva cuvinte, el fiind un tip amuzant şi cu un nivel intelectual ce n-avea

legătură cu meseria, iar Florina, prețuindu-i umorul, intra repede-n joc, încît se-amuzau amîndoi. El făcea Dreptul şi-o sfătuia şi pe ea să facă o facultate: «Nu vezi că aşa se poartă ?», îi spunea Dan cu tonul de zeflemea, potrivit convingerii că «aşa se poartă» post-decembrist echivala cu majoritatea doctoratelor din vremea comunismului, ceea ce-l făcuse atunci pe-un bătrîn profesor să spună: «O s-avem mai mulți doctori decît milițieni».

Deşi «aşa se purta» – Florina îşi vedea liniştită de meseria ei şi n-avea nici un gînd să investească timp în cai-verzi pe pereți. Nu-şi cumpăra haine decît de la *second-hand,* iar ca obiect casnic, un cuptor cu microunde. Pereții îi erau la fel de goi ca în momentul cînd se mutase în bloc. Unchiu-său îi dăruise o icoană înfățişîndu-l pe Isus, cu amîndouă mîinile ridicate a binecuvîntare, o pictură nouă, pe lemn, căreia pictorul nu se străduise să-i dea patina lucrului vechi. Mai mult chiar decît frumusețea ansamblului, cu un colorit superb îmbinat, te izbea tristețea privirii şi uşoara ironie din ochii albastru-verzui ai Mîntuitorului, pe care Florina încă nu le mai întîlnise la nici o icoană. De obicei, în icoanele ortodoxe, ochii sfinților ori n-au nici o expresie – de parcă s-ar uita prin sticlă – ori au o posomoreală tot atît de inexpresivă ca şi cînd ar privi adormiți la o lume ce nu le inspiră nici un sentiment. Şi, la drept vorbind, pentru ce le-ar fi inspirat ? Vechii zugravi de biserici şi de icoane se-nchipuiseră probabil în locul sfinților pe care-i înfățişau şi le-nțelegeau dezamăgirea de-a-şi fi jertfit viața pentru o lume care-n veci n-avea să fie mai bună, oricîți oameni sfinți ar fi trimis Dumnezeu pe pămînt.

De multe ori, cînd se-ntorcea de la Policlinică, intrînd în casă, Florina drept la icoana Mîntuitorului se

oprea, se uita lung în ochii Lui şi-I şoptea: «Şi Tu, Doamne, eşti dezamăgit. Deşi mă gîndesc mereu la cuiele din oasele Tale, nu mă pot opri să nu mă supăr, să nu fiu dezamăgită. Iartă-mă !». Isus, atît de uman în icoana ei, devenise un permanent tovarăş de discuţie al Florinei. Ea-I spunea ofurile şi-şi răspundea ca din partea Lui. Icoana era partenerul ei de viaţă. Şi Gogu Eremia, fără nici un comentariu, în fiecare duminică se oprea uneori cîteva clipe, alteori minute-n şir cu ochii-n ochii Celui din icoană.

Florina atinsese un nivel material la care, în vremea cînd dădea meditaţii pe cartofi şi pe ceapă, nici n-ar fi visat. Apartamentul îl datora doctorului Nicolae Dănescu – Dumnezeu să-l odihnească ! – banii, maşina, atelierul dentar, felului cum îşi chibzuia fiecare leuţ. Îşi propunea – mai ales de cînd avea maşină – să vadă, în condiţii modeste însă nu meschine, toate locurile ce meritau văzute. «Dacă voi, părinţii mei, aţi fost o singură dată la băi, la Călimăneşti, măcar eu să vă răzbun şi s-aprind o lumînare peste tot pe unde-ar fi meritat să călcaţi. Dacă aţi fi avut altă mentalitate !».

Odată cu bonjurismul, o anumită pătură boierească socotea că iarna era sezonul Coastei de Azur; anotimpurile semi-reci – ale Parisului; iar vara – a Elveţiei. Boierimea mai măruntă îşi petrecea vara la moşie, avînd grijă ca din iarnă s-adune sloiuri de gheaţă într-o groapă adîncă, acoperită cu un strat gros de stuf, gheaţă care să răcească pe căldură băuturile, pepenii şi, pusă în răcitoare cu pereţi căptuşiţi cu plută, să păstreze hrana mai multă vreme chiar decît pivniţele în care de la prînz pînă seara ciorba ajungea piftie.

Părinții Florinei se număraseră printre-acei boiernaşi lipiți pămîntului, vară-iarnă, moştenitori ai mentalității străbunilor care fuseseră tot țărani, iar țăranul de dinaintea celui de-al doilea război mondial, şi dacă se muta la o palmă de satul lui, se simțea străin. Comunismul, cu aspectul său penitenciar, trezise în oameni o mare sete a umblatului prin lume, considerat un adevărat succes al existenței. După 1990, umblatul prin lume devenise, mai ales pentru îmbogățiții de revoluție, o adevărată cartă de vizită, dacă nu chiar un substitut de *curriculum vitæ*, prescurtat pe americăneşte *si vi*, majoritatea celor care-l pronunțau neştiind nici măcar proveniența prescurtării.

Florina, dornică pentru sufletul ei să vadă cît mai mult, nici măcar povestind altora ce văzuse, îi propusese lui unchiu-său să meargă împreună în Grecia. «Florina, poate o să ți se pară ciudat ce-am să-ți spun, dar eu consider un concediu adevărat şi-o excursie adevărată în străinătate, numai făcute de unul singur. Poate că nefiind eu o fire expansivă, nu simt nevoia să schimb impresii cu nimeni. Din punctul ăsta de vedere semănăm, aşa că du-te singură şi oricum cu avionul. Cu maşina nu e de trecut prin Bulgaria, decît doar cu o mitralieră marcă bună şi să fii şi bun țintaş».

Lipsindu-i mitraliera, Florina luase drumul Neptunului. Dan îşi construise un mic hotel, cu o sală-restaurant, foarte aproape de Mare unde, pînă de curînd, se aflase o terasă cu grătar. Alături de hotel, într-o îngrăditură – un paradis de flori – îşi înfoiau cozile superbe cîțiva păuni, urmați respectuos de femele, modeste ca penaj, egale soților doar în cîrîitul antipatic prin care natura demonstrează că pe lume nimic nu e perfect.

Dan o primise pe Florina cu brațele deschise, îi arătase proprietatea şi o invitase, «pe-un preț de prieten», să locuiască şi să mănînce la el. Florina avea totul plătit la hotelul unde fusese Dan barman, încît îi mulțumea, dar... «Cu ce să te tratez ?». «Cu o bere fără alcool». «Eşti consecventă ca inanimatele». De ei se-apropiase un bărbat înalt, suplu, cu față prelungă şi îngustă, cu părul tuns perie, cu ochi melancolici, între albastru şi cenuşiu, îmbrăcat ca de oraş: pantofi negri perforați, pantaloni subțiri *bleu-marine*, cămaşă în carouri portocaliu-stins şi albastru la fel de stins. Trei nasturi de la cămaşă descheiați, lăsau să se vadă un păr des ca şi cel din cap. Nu lanțuri, nu amulete. «Slavă Domnului !», îşi spuse Florina, care detesta bijuteriile la bărbați, trecîndu-i pe posesori, din primul moment, în categorii neavantajoase, cu toate că țarțamurile «se purtau»: un fel de *si vi*-uri, într-o lume de maimuțe roabe ale «vizavi»-ului şi-ale «locației», boli endemice ale inculturii post-decembriste: într-o lume a bulibăşelii numite «democrație», în care nimeni nu mai mințea, ci spunea «neadevăruri». Minciuna şi verbul corespunzător ei probabil că fuseseră decretate drept «bolşevizante» ale sărmanei limbi române.

Doar la mîna stîngă, bărbatul purta un ceas-brățară din metal argintiu, pe care Florina nu ştia să-l evalueze, iar cu dreapta ținea strîns mîna unui băiețel brun, cam de opt-zece ani, în bermude, cu un tricou fără mîneci, cu şlapi în picioare. «Salut, Dane», spuse bărbatul, iar băiețelul se smulse din mîna paternă şi i se aruncă de gît lui Dan. «Florina, dă-mi voie să-ți prezint un fost coleg de liceu de-al meu şi de-al lui Mihai Dănescu şi pe tînărul expansiv din brațele mele. Domnul inginer

Vladimir Mankiewicz şi fiul dumisale, Alexandru, elev, vai, la şcoala germană, doamna Florina Diaconu». Întinzîndu-i mîna inginerului, Florina spusese cu glas potolit şi fără ezitări: «Florina Diaconu, tehnician dentar».

Ei i se părea corect să-şi decline de la bun început starea profesională, spre a nu pricinui curiozitate ori decepţii. «Dacă Dan l-a menţionat pe Mihai Dănescu înseamnă că-l cunoaşteţi». «Lucrăm împreună din 1979, cînd eu aveam douăzeci şi doi de ani, iar Mihai treizeci şi doi». Florina îşi menţiona vîrsta ori de cîte ori i se părea că l-ar fi interesat pe interlocutor. «Aţi făcut şi nunta de argint – profesional vorbind, bineînţeles». «Nunta noastră de argint a coincis cu cinci ani de cînd ne-am emancipat amîndoi: Mihai şi-a deschis cabinet, iar eu un mic atelier de tehnică dentară». «Şi lucraţi şi-acum împreună ?». «Da. Ca doi siamezi». «Ştiam că Mihai şi-a deschis cabinet, mi-a spus şi unde. Ne-am întîlnit acum vreun an, cînd mi-a făcut cunoştinţă cu nevastă-sa. E şi ea dentistă ?». «Este inginer chimist». «Mi-a spus un fost coleg că e divorţată şi că are un copil». «Nu e divorţată. I-a murit bărbatul în Africa într-o mină care s-a prăbuşit. Cu cinci ani înainte de-a se mărita cu Mihai». «Împreună au copii ?». «Nu». «Şi nici nu le trebuie», adăugase Florina în gînd.

În privinţa copiilor pe care i-ar fi putut avea împreună, discuţia între Lucia şi Mihai se purtase deschis. Dacă Mihai dorea copii, Lucia îl înţelegea şi era gata să-i îndeplinească dorinţa, cei patruzeci de ani ai lui Mihai fiind arhi-suficienţi pentru un tată la primul copil. «Să ne mai gîndim un pic», propusese Mihai, în intenţia de-a se sfătui în privinţa asta, ca în atîtea altele, cu Florina, «rabi al său de la Buhuşi».

«Mihai, dacă simți o dorință irepresibilă de-a vedea rezultatul iubirii tale cu Lucia, fă copii, adică semnează polițe-n alb, cum se-ntîmplă de cînd lumea. Pentru moment, ți se prezintă o poliță cu acoperire: băiatul Luciei, un copil adorabil care te iubește și care nu și-a cunoscut tatăl. Gîndește-te bine: un copil al tău nu te-ar îndepărta cu nimic de copilul străin ? Acum e greu să-ți închipui. Iartă-mă. Eu gîndesc precum un copil orfan care și-a dorit multe-n viață, dar niciodată frați pe jumătate, nici tată vitreg». «Înțeleg că-n locul meu n-ai face copii». «Ai înțeles bine».

Florina își duse mîna la ochi. I se părea că tace de-un secol. Uitase că-ntoarcerea-n trecut ignoră timpul real pe care-l evocă. «Doamnă, locuim în același hotel», i se-adresă inginerul Mankievicz. «Alaltăieri seară v-am văzut singură la masă și cum nu mai erau locuri în restaurant m-am gîndit un moment să vă cer voie să ne-așezăm la masa dumneavoastră, dar tot eu m-am gîndit că poate așteptați pe cineva». «N-așteptam și n-aștept pe nimeni, așa că veniți la masa mea cînd vreți. Lucian, care e chelner de pe vremea lui Dan, îmi face favoarea de-a nu-mi da parteneri de masă. Asta nu-nseamnă că nu mă trezesc cu persoane care-ntreabă: „E liber ?“, și fără să zică nici bună-ziua se-așază la masă, ignorîndu-mă». Florina zîmbise a pagubă. «Doamnă, mitocănia e boală fără leac», și inginerul zîmbise și el a pagubă. «Aș îndrăzni să spun și fără frontiere», adăugă Dan. «Ca barman, am avut de-a face cu lume de la vlădică pînă la opincă; oricum, să te ferească Dumnezeu de mitocanul cu bani. Să vezi atunci ifose și strîmbături din nas și verificarea notei de cîte zece ori».

*

Cei trei pasageri ai aceluiaşi hotel o luară încet spre «casă», pe-un drum care-i ferea de soare. Alexandru, cu-o jumătate de pas înaintea Florinei, i se uită nehotărît în ochi. «S-o-ntreb ? Să n-o-ntreb ? S-o supăra ? M-o certa cumva tata ?». «Alexandre, vrei să mă-ntrebi ceva ?», îi ghici Florina gîndul. «Dar nu vă supăraţi ?». Florina dădu din cap a negare şi-i zîmbi luîndu-l de mînă. «Doamnă, dumneavoastră aveţi copii ?». «Nu. Sînt singură. N-am fost şi nu sînt măritată şi nici copii n-am». «Şi nu vă pare rău că n-aveţi ?». «Alexandru !», îl fulgeră vocea şi privirea lui taică-său. «Domnule inginer», i se-adresă Florina tatălui, indignat de-ndrăzneala copilului, «băiatul mi-a pus întrebări esenţiale care-i vin în minte oricărui om cînd cunoaşte pe cineva. Alexandru încă nu ştie ce este ipocrizia, acest mentor al societăţii adulte». Inginerul tresări la ultimele cuvinte ale Florinei, care nu-i erau adresate lui Alexandru. «Puiule, pe mine poţi să mă-ntrebi orice. Să ştii că nu mă supăr». Copilul o strînsese de mînă vrînd să-i dea de înţeles că ei doi mai aveau multe să-şi spună, apoi o luase un pas înaintea lui taică-său şi-a Florinei. «Alexandre», îl strigase Florina, ca şi cînd ar fi fost departe unul de altul, «mie să-mi spui Florina».

«Acuma, că am rămas între noi, adulţii – vrînd să depăşesc mentorul vîrstei noastre – îmi permiţi să-ţi spun şi eu pe nume şi să te rog să-mi spui Vladimir ?». «Cum doriţi dumneavoastră, domnule». «Florina, îţi pare rău că n-ai copii ?». «Îmi pare rău că n-am o familie tradiţională: bărbat, copii, căţel, purcel». «Chiar n-ai avut ocazia să-ţi faci o asemenea familie ? Greu de

crezut». «De ce ?». «Fiindcă eşti foarte armonios alcătuită, eşti distinsă, inteligentă». «Vladimir, dacă în familie ai fi avut o boală pe care-ai fi riscat s-o transmiți ai fi făcut copii ?». «Nu. Dar asta nu-nsemna să nu te măriți». «În mod cinstit, da. La vîrstă coaptă şi răscoaptă, cînd nu se mai pune problema copiilor, ci doar a unei tovărăşii de viață, a unei frății de cruce, e cu totul altceva». «Acum te-ai încumeta să-ți iei pe cap un bărbat care să mai aibă şi nişte pietroaie atîrnate de picioare ?». «Discuțiile de principiu, fără material didactic spre demonstrație, mi se par sterile. Pe mine nu mă interesează deloc să fiu măritată. Mi-aş dori, în mod paşnic, o tovărăşie de viață, deşi mi-ar trebui multă bunăvoință ca să mă dezbăr de fixurile mele de fată bătrînă». «Fată...». «Domnişoară, hai, ca să vorbim ca la starea civilă». «Jucăm cu cărțile pe față, da ?». «Da, domnule, pocker american... Ce uşor e să vorbeşti despre tine cu un om necunoscut. Nu-mi vine să cred». «Fiindcă ți se pare că este pentru prima dar şi pentru ultima oară... Dacă vrei îmi răspunzi, dacă nu – nu, şi, oricum, te rog să-mi ierți indiscreția».

Florina îl privi plină de curiozitate. «Există vreun bărbat în viața dumitale ?». «Da. Trei: un frate al mamei – cu el îmi petrec duminica şi mergem împreună la spectacole – Mihai Dănescu şi un tînăr pe care nu-l cunoşti, prieten, ca şi Mihai. Îl cheamă Radu Ghervase, e filolog». «A, o vedetă a Revoluției !». «Vedetă care-a dispărut de pe firmament şi e doar redactor la o editură». «Dacă nu mă-nşel, nu există nimeni care în limbaj corect s-ar numi „un bărbat în viața unei femei“. Şi totdeauna a fost aşa ? Iartă-mă că mă erijez în duhovnic». «Nu. Cel mai greu lucru pe lumea asta este

să ai mereu în minte un termen de comparație». «Numai moartea lasă termeni de comparație imuabili, în dezavantajul celor comparați cu modelul *princeps*». «Ai dreptate. Cine trăiește este în primejdie de-a se deprecia ca model, de parc-ar umbla printr-un teren minat». «Iluziile despre oamenii vii, dacă nu se sting, se fisurează însă pe ici, pe colo. Timpul – un dușman de moarte al iluziilor».

Florina se gîndea – și nu pentru prima oară – cum ar fi evoluat relația ei cu doctorul Dănescu dacă moartea nu i-ar fi despărțit. În ultimii lui doi ani de viață, de cînd doamna doctor Aura Dănescu se-mbolnăvise de cancer genital, între Florina și doctor, fără nici o vorbă, se stabilise o relație castă, fiecare avînd sentimentul că orice apropiere fizică ar fi fost un păcat de neiertat față de femeia care-și pierduse atributele feminității. Boala doctoriței Dănescu și moartea doctorului Dănescu o marcaseră cu fierul roșu pe Florina și o apropiaseră de Mihai. Acesta, neavînd nici un dubiu cu privire la dragostea dintre Florina și tatăl lui, nu se simțea inhibat în dorința și-n curiozitatea pe care i le stîrnise totdeauna Florina. «Mihai, ești frumos, deștept, spiritual. Dacă ne-am fi cunoscut în alte-mprejurări cred că m-aș fi-nscris și eu în marele tău război de iubite, cu toate că nu sînt omul clipei și-al aventurii. Dar... așa... putem fi numai prieteni», îi spusese Florina lui Mihai într-o zi cînd el nu-și dăduse osteneala măcar să-și voaleze intențiile. «Florina, chiar nu poți să uiți ?... Vrei să trăiești toată viața ca o pustnică ?». «Nu știu, Mihai... Dar cu tine în nici un caz», și-o apucase un plîns căruia încerca să-i înăbușe suspinele, apăsîndu-și gura cu amîndouă mîinile.

Cît timp să-i fi luat Florinei gîndurile ? Se uită jenată la bărbatul de lîngă ea; ca şi cînd i-ar fi dat o întîlnire la care nu s-ar fi prezentat, iar în momentul acela s-ar fi aflat din întîmplare unul în faţa celuilalt. El oare la ce se gîndise în vremea asta ? «Timpul – duşmanul nostru, al tuturor, şi dacă sîntem şi dacă nu sîntem zeităţi pentru cineva. El e acelaşi. Numai noi trecem prin el». «Şi murim», spuse calm, ca pe ceva banal, Vladimir Mankiewicz. «Dramatică nu este moartea, este imposibilitatea de-a te-ntoarce o clipă măcar în realitatea care ţi-a fost dată». «Şi dacă ne-am putea întoarce-n timp ce moment ţi-ai alege ? Bineînţeles, dacă vrei să-mi spui». «Întrebarea asta nu m-a luat pe nepregătite. M-aş întoarce-n clipa cînd am văzut lumina zilei, aş refuza să respir şi m-aş cufunda în neştiinţa din care-am apărut». «În viaţa ta n-a fost chiar nici un strop de lumină la care să vrei să te-ntorci, Florina ?», o-ntrebă Vladimir pe-un ton de mustrare. «Ba da. Însă am plătit lumina asta cu atîta suferinţă încît aş da totul pe nimicul primordial».

Vladimir Mankiewicz simţi că ceva i se topeşte-n suflet în faţa acestei femei care, fără să fie-arogantă ori să afişeze mare siguranţă de sine, părea destul de distantă şi mai ales singuratică. Oricum, o persoană care-ţi sugera că nu-ţi poţi îngădui cu ea libertăţi ce nu-ţi ridicau probleme faţă de alte femei. Abordările de tip teoretic pun între oameni o anumită distanţă, asta de multe ori însemnînd o piedică în calea unei relaţii simple şi fireşti. Lui Vladimir Mankiewicz i se părea că discuţia lor o apucase pe-un drum încîlcit, pe care participanţii trebuiau să fie atenţi la fiecare cuvînt rostit, ca şi cînd ar fi avut de dat cîndva socoteală pentru el, la o anchetă oficială.

Se gîndi el s-aducă vorba despre ceva mai *terre-à-terre*. «Florina, cum de n-ai făcut o facultate ?». «Între 1975 şi 1976 am fost studentă la Medicină. Am fost exmatriculată fiindcă am omis să scriu în autobiografie că tata murise la Jilava». «La cît fusese condamnat ?». «N-a fost condamnat fiindcă n-a fost judecat». «Şi după '90 n-ai încercat să-ţi reiei facultatea, să te plîngi, să ţi se facă dreptate ?». Florina-l privi cu îngăduinţa blîndă pe care i-o arăţi unui copil naiv. «La treizeci şi trei de ani nu te mai apuci de-o facultate ca Medicina, iar ca să mă aflu-n treabă cu altă facultate, numai ca să se cheme că sînt licenţiată şi nu doar tehniciană, uite că nu m-a interesat. Vorbeai de dreptate. La insistenţele lui Mihai, m-am dus în satul din Oltenia unde m-am născut, ca să văd dacă mi se restituie averea părinţilor mei, pe care mama, de frică, o cedase în 1960. Primarul s-a uitat sever la mine şi mi-a spus pe un ton de casaţie: „După cum bine ştiţi, mama dumneavoastră, liberă şi nesilită de nimeni, a cedat totul Gospodăriei colective. Dacă aveţi pretenţii faceţi proces, iar pe mine puteţi să mă reclamaţi unde poftiţi". „Domnule primar, de mult eu nu mai fac reclamaţii decît la Dumnezeu. Vă doresc numai bine, iar acum mă duc la cimitir să scuip pe două morminte, în numele tatălui meu". Aflasem între timp că pe tata îl împinseseră la puşcărie doi inşi din sat: unul era tatăl primarului post-decembrist. Dacă mai era nevoie, am aflat, odată în plus, că legea e una, dreptatea alta. Pe cele două morminte însă n-am scuipat; nici n-am călcat în cimitir».

«Florina, de ce defetismul ăsta ? De ce atîta neîncredere în posibilitatea de-a-ţi face dreptate ? Chiar eşti convinsă că pe lumea asta nu se poate face şi

dreptate ? Chiar aşa să renunţi la munca părinţilor tăi !». «Dragul meu, mi-e atît de urît să am de-a face cu autorităţile încît am hotărît să-mi cruţ puterile şi să-mi închipui că zisul comunism n-a murit şi că zisa democraţie nu i-a luat locul. Vladimire» – tonul Florinei era potop de amărăciune – «dreptatea e cuvînt de dicţionar, aşa cum proverbul „ai carte, ai parte" e lozincă de cazinou». La ultimele cuvinte ale Florinei, Vladimir făcu ochii mari, apoi izbucni în rîs. «Îmi pare bine că te-am făcut să rîzi. Începusem – vorbesc despre mine – s-o cotesc spre melodramă».

Alexandru veni un pas înapoi şi-o apucă pe Florina de mînă. «Vreau să rîd şi eu cu voi». «Foarte bine», îi spuse Florina şi-l privi cu duioşie. În vremea asta se auzi un *i-ha, i-ha*, de fapt un *i-ha* pe două glasuri: unul de măgar adult, altul subţirel – de pui. O măgăriţă şi puiul ei – băiat, amîndoi de un gri deschis, aproape alb, stăteau cu capetele ridicate şi răgeau, într-o reculegere perfectă, ca şi cînd s-ar fi înscris unei chemări de undeva din văzduh. Cei trei oameni se opriră şi-i ascultară neclintiţi, ca nişte participanţi respectuoşi la o ceremonie sacră. Alexandru se-nălţă pe vîrfuri şi-i şopti Florinei: «Crezi că ei vorbesc cu cineva ?». «Cred că da. Cu fraţi de-ai lor pe care noi nu-i vedem», îi şopti şi Florina pe un ton de taină. Măgarii mai răgiră o dată, apoi se-apucară paşnic de păscut.

Vladimir se uită la ceas: «Este ora cînd pe Litoral mănîncă de prînz prima serie. Oare după măgari s-or ghida restaurantele-cantină ?». «Mama a făcut liceul la Craiova», spuse Florina. «Pe vremea ei, despre cineva care se ţinea strict de-un orar, în oraş se spunea că este punctual ca măgarul Mitropoliei. Pe-atunci, Mitropolia

din Craiova avea un măgăruş care răgea la ore fixe. Puteai să-ţi potriveşti ceasul după răgetele lui». «Cui s-or adresa oare măgăruşii, la ore fixe, sau cui or răspunde ? Oare unui duh cosmic al neamului lor ?». «Tată, ce-nseamnă duh ?». Vladimir închise ochii şi oftă. «Ceva ce se presupune că există undeva, dar pe care noi nu-l putem vedea şi nici auzi», îi răspunse Vladimir băiatului, căutînd să-şi aleagă fiecare cuvînt pentru a se face mai bine înţeles. Alexandru dădu din cap a dubiu. Era limpede că nu-l mulţumise răspunsul lui taică-său.

«Alexandre», se gîndi Florina să intervină, «de extratereştri ai auzit precis. Ei locuiesc undeva departe, în univers, dar noi nu-i întîlnim. Cred că şi cu duhurile este la fel. Ele umblă prin locuri unde noi n-ajungem. Eu aşa cred, dar n-aş putea să jur că nu mă-nşel». «Dac-ai şti cît am plîns cînd am văzut *Extraterestrul*, un film». «Şi eu am plîns, Alexandre». «Ţi-a părut rău c-a plecat de la noi ?». «Da». Încet, se-apropiară de măgăruşi. Florina îi mîngîie pe spinare. Şi mama şi puiul ridicară capetele. Florina îşi trecea ca o adiere degetele între urechile lor, iar ei întoarseră capetele ca să-i arate că le plăcea atingerea plină de iubire. Florina îşi lipi obrazul de capul fiecăruia şi-i sărută pe frunte. «Credeţi că mănîncă dropsuri ?», îi întrebă Alexandru pe taică-său şi pe Florina. Ea îl luă pe Alexandru şi-l duse în faţa măgăruşilor. «Pune dropsurile în palme, o palmă – pentru mamă, una – pentru pui».

Prudenţi, mamă şi pui, mirosind fiecare mai întîi mîna care i se-ntindea, apucară delicat dropsurile cu buzele şi apoi le ronţăiră. Alexandru îşi lipi obrazul de capul fiecărui măgăruş şi-l sărută cu sete. Florina, de

rămas-bun, îi mîngîie pe spinare şi-i sărută între urechi. Cei trei se depărtară de măgăruşi. Alexandru le făcu încă multă vreme cu mîna. Florina avea un zîmbet ce-i lumina tot chipul de parcă ar fi avut o-ntîlnire cu duhul cosmic al măgăruşilor. Vladimir stătuse la distanţă tot timpul scenei de tandreţe dintre patrupede, fiu-său şi Florina, pe care simţea o nevoie acută s-o strîngă-n braţe şi s-o sărute. «Cîtă tandreţe reprimată e-n femeia asta», se gîndea Vladimir şi oftă.

Văzuţi la masă, Vladimir, Florina şi Alexandru păreau o familie. O privire mai atentă ar fi remarcat o anume prudenţă în gesturi a femeii, lucru neobişnuit într-o familie. «Carnea asta e cam tare», spuse Alexandru. «Mi-e frică s-o tai, să nu vărs sosul pe masă». «Ţi-o dau pe-a mea în care văd că intră uşor furculiţa. Dar mai întîi s-o tai bucăţi ca să nu mai riscăm nimic», şi Florina făcu schimb de farfurie cu Alexandru. «Tot aşa ai fost şi tu răsfăţată cum îl răsfeţi tu pe Alexandru ?». «La vîrsta lui eu mîncam la semi-internat. Iar în vacanţe – singură. Mama pleca la slujbă dimineaţa şi se-ntorcea noaptea. Era magazioneră la o cantină unde mîncau patru mii de oameni». «Oare femeii ăsteia îi trezesc mereu o durere cu orice-ntrebare ?».

Vladimir şi le-aminti pe cele două Erji care le ţinuseră părinţilor lui impecabil gospodăria. Doamna doctor Lena Mankiewicz în viaţa ei nu spălase o farfurie măcar. De cînd cele două Erji dispăruseră de pe firmament – una la Dumnezeu, cealaltă – plecată la ea în secuime, doamna doctor găsise o femeie pentru curăţenie, iar de mîncat mînca în farfurii de unică folosinţă şi bea din pahare tot de unică folosinţă, mîncarea fiindu-i furnizată de-o vecină. Singurul efort

era încălzirea mîncării la microunde, în vase de ceramică pe care le spăla tot vecina furnizoare de hrană. Lui Vladimir îi lăsă gura apă cînd îşi aduse aminte felurile de mîncare delicioase ce ieşeau din mîinile şi din ştiinţa celor două Erji.

«Florina, tu găteşti ?». «Da. O masă-masă mănînc doar o dată pe zi. Ca orice om care a mîncat o viaţă de la cazan, simt şi eu nevoia să mănînc o mîncare gospodărească, pe gustul meu. Fac lucruri simple, dar eu zic că sînt bune. Duminica mă străduiesc să invent ceva mai rafinat pentru unchiu-meu». «El n-are familie ?». «Ba are. De nevastă e despărţit, fără să fie divorţat. După aproape patruzeci de ani de căsătorie. Nu pentru vreo junǎ, fiindcă trăieşte singur. Are o fiică, inginer chimist, care locuieşte cu socrii... Dacă ai fost coleg de liceu cu Mihai şi cu Dan ai fost şi cu ei: vară-mea, Magdalena Eremia, iar bărbatu-său, Mihu Dragnea. «Tatăl Magdalenei, un doctor eminent, l-a-ngrijit pe tata pînă-n ultima lui clipă şi-o-ngrijeşte acum şi pe mama». «Gogu Eremia este unul dintre cei trei fraţi ai mamei». «Mama ta ce vîrstă are ?». «A murit acum şaptesprezece ani. Anul ăsta ar fi-mplinit şaptezeci şi unu. Unchiul Gogu e singurul care mai trăieşte dintre cei cinci copii cîţi au fost la părinţi, de fapt la casa bunicii, rămasă văduvă de tînără. Au fost trei băieţi şi două fete». «Presupun că ai veri şi dinspre mamă şi dinspre tată». «Am, dar nu-i cunosc. Neamurile mele, cu excepţia unchiului Gogu, sînt toate în Oltenia. Din 1960, cînd mama a dat averea şi a plecat cu mine la Bucureşti, mama nu s-a mai văzut niciodată cu neamurile ei. În afară de unchiul Gogu. Pe unchiul Gogu, toate neamurile îl asediau cu solicitări de pile: că el era

doctor şi-ngrijea şi mărimi din Partid ! Şi unchiul Gogu s-a căciulit pentru neamuri şi le-a ajutat cum a putut mai bine. Deşi la ţară oamenii se socotesc neam pîn' la a şaptea spiţă, mama şi cu mine eram ignorate, nefiind nimănui de nici un folos, ba mai avînd şi-un mort în puşcărie politică... Te rog să mă ierţi că te indispun cu-o poveste, obişnuită începînd cu anul 1945».

Vladimir apăsă cu palma lui îngustă mîna pe care Florina o ţinea pe masă. «Nu vrei să bem ceva ?». «Tu, copile ce vrei să bei ?», îl întrebă Florina pe Alexandru, căruia i se umpluseră ochii de lacrimi ascultîndu-i povestea. «Eu, eu – o citronadă», răspunse băiatul, ca trezit brusc din somn. «Iar eu o bere fără alcool», spuse Florina calm, ca şi cînd pînă atunci s-ar fi vorbit despre cele mai obişnuite lucruri, încercînd să ascundă jena pe care-o simţea ca pe-un cui în pantof. «Doamne, cum m-ai lăsat să spun asemenea vorbe unui străin şi cu un copil de faţă ? Cum, Doamne ?». Vladimir se duse la bar de unde se-ntoarse cu flaconul de citronadă şi cu sticla de bere într-o mînă, iar în cealaltă cu un pahar de votcă. «Sănătate !», zise el după ce umplu paharul Florinei şi pe-al său. «Sănătate !», răspunseră într-un glas Florina şi băiatul. Lui Vladimir îi veni în minte un banc auzit de curînd. La o petrecere cineva ridică paharul şi le urează mesenilor «Sănătate !», la care alt participant adaugă «şi noroc, fiindcă ăia de pe „Titanic" erau toţi sănătoşi». Îi veni să zîmbească, dar momentul nu era potrivit pentru spus bancuri.

La despărţire, Vladimir şi Florina, spre bucuria lui Alexandru, se hotărîră să se-ntîlnească la masa de seară. Din acea zi, mîncau împreună, mergeau împreună la plajă şi la înot, se plimbau seara pe esplanada hotelurilor din

Olimp, trecînd apoi pe faleza de la Neptun, pînă la zidul ce separa teritoriul vilei pe care lumea o numea tot «a lui Ceauşescu», deşi presupusul posesor demult fusese împuşcat, vila găzduindu-i pe succesorii lui post-decembrişti. Alexandru îşi găsise o tovărăşie plăcută în cei patru băieţi ai unor vecini de vacanţă, sectanţi, foarte civilizaţi şi neîncercînd să facă prozeliţi.

Din vorbă-n vorbă, tatăl şi mama celor patru băieţi le spuseseră Florinei şi lui Vladimir – asupra relaţiei dintre aceştia nefiind lămuriţi – că aparţineau unei secte căreia fiecare membru îi vărsa lunar zece la sută din ceea ce cîştiga, bani folosiţi întru ajutorarea credincioşilor, fie în nevoie, fie care-şi propuneau un scop anume. Aşa ajunseseră ei – soţul kinetoterapeut, soţia profesoară de matematică – fiecare din familie cu zece copii, cu părinţi modeşti: taţii – acari la C. F. R., mamele – femei de serviciu la cîte o şcoală. «Vă felicit pentru asemenea organizare», le spusese Florina cu toată sinceritatea. «Înseamnă că la conducerea sectei sînt oameni cinstiţi», adăugase Vladimir. «Cu adevărată frică de Dumnezeu», şoptise profesoara. «Să-ţi fie frică de Dumnezeu şi ruşine de oameni», îi spunea Florinei adesea maică-sa, înainte de-a se-mbolnăvi. «Mamă», i se-adresă în gînd Florina maică-sii, «mie mi-e frică de oameni şi ruşine de Dumnezeu. Cred că am ajuns la o concluzie mult mai potrivită realităţii decît ceea ce mă-nvăţai tu». «Bine că mai există ceva organizat cinstit în ţara asta, fie şi o sectă religioasă. Altminteri, numai tîlhăria este organizată, perfect organizată», se gîndea Vladimir, în replică la spusele profesoarei.

La ora zece, toată societatea lor se retrăgea la culcare. «Alexandru, după ce-ţi faci duş şi te văd în pat, aş

vrea să mai stau de vorbă cu Florina. Ce zici ?». «Sigur. Poate mîncați și o-nghețată bună la cofetăria aia de mai sus». «Poate».

După ce-și văzu băiatul în pat, cu veioza aprinsă și cu un volum de Sadoveanu în mînă, Vladimir îl sărută pe frunte și-i ură noapte bună și vise frumoase. Bătu ușor la ușa Florinei care întrebă: «Cine e ?». «Vladimir». Florina, îmbrăcată într-un halat de baie violet, îi deschise ușa și-l privi a-ntrebare. «Iartă-mă că nu te-am chemat pe mobil, dar m-am gîndit că e mai bine să te invit prin viu grai». «Sper că nu la vreo discotecă». Vladimir rîse. «Poate la o-nghețată, ca să mai stăm de vorbă». «Eu propun să mergem pe faleză și să stăm pe-o bancă». «Și-o să ne pape țînțarii». «Drept e ! Atunci propun să ne luăm de sub terasă două scaune și să ne-așezăm pe marginea piscinei. De-acolo nu deranjăm pe nimeni». Zis și făcut. «Florina, încă e deschis la bar. Vrei să bei ceva ?». «Eu, neschimbată, ca inanimatele, vorba lu' Dan: o bere fără alcool». Vladimir se-ntoarse repede cu berea și cu un vermut alb pentru el.

«De ce zîmbești, Florina ?». «Zîmbeam momentului pe care-l trăim, un moment rar, cînd viața pare că merită ceva, un moment cînd uiți de rutină». «Ce ți se pare mai greu de suportat în viață ?». Florina, cu ochii la luna roșie ce se reflecta în apa din bazin, răspuse imediat, spațiind cuvintele: «Remușcările, boala, monotonia rutinei... Dar ție ?». «Aș adăuga dezamăgirea pe care ți-o oferă semenii». «Asta intră-n legile vieții... ca și moartea. E greu să nu te doară dezamăgirile, dar trebuie să ne-nvățăm cu ele». «Cînd vin de la oameni pe care i-ai iubit sînt mai rău decît o moarte». «Vladimir, e un proverb, oriental cred, care spune că o faptă rea poate

fi-ndreptată printr-o faptă bună; o vorbă rea nu mai poate fi-ndreptată cu nimic. Dar şi peste vorbele rele, ce-ndepărtează oamenii unii de alţii, se mai aşterne praful, uitarea. Viaţa e-un permanent exerciţiu de uitare şi de iertare».

«Florina, tu n-ai fost măritată. Nu-ţi închipui cît de complicată e viaţa într-un cuplu. Eu m-am însurat din dragoste nebună. Luana, cea pe care am luat-o de nevastă, este cu cincisprezece ani mai tînără decît mine. Curînd am observat că tot ce-i spuneam despre mine îmi era servit la un moment dat ca acuzaţie. Am început să mă supraveghez faţă de ea, de parcă aş fi comis un delict pe care nu trebuia să-l afle anchetatorul. Aşa am ajuns s-o mint în legătură cu fapte inocente. În loc să-i spun cinstit că după o zi de-nţepeneală în faţa calculatorului mergeam la tenis, ca să mă destind, o mînţeam că m-am dus pe-un şantier». «Crezi că există vreun om faţă de care poţi vorbi cum vorbeşti cu tine însuţi ? Am reţinut un sfat dintr-un roman poliţist: nu spune nimănui ceea ce nu vrei să se afle. Deci, să te comporţi ca un infractor care se străduieşte să nu lase urme. Şi asta cu oamenii cei mai apropiaţi. Vai de capul nostru...». «Cu oamenii cei mai apropiaţi... Mă gîndesc la mama. Nu e un geniu, dar nici tîmpită nu e. Cînd m-a văzut că nu tresar la ideea monarhistă şi că nu mă duc să stau călare pe gard la biserica Sfîntul Gheorghe ca să le văd cu ochii mei pe majestăţile-lor, o lună şi ceva îmi trîntea receptorul cînd îi telefonam. Mă feresc să-mi manifest faţă de ea vreo părere politică, exact ca marinarul care evită stîncile». «Dacă un domn, reprezentînd floarea intelectualităţii române, declară, în anul 2000, monarhia ca fiind de drept divin, regele fiind unsul lui

Dumnezeu...». «Ăsta măcar o face din interes, dar unii ca maică-mea...?». «Fiindcă aşa e şic. Aşa se poartă-n „lumea-bună". Mie, oameni la care ţineam şi cărora şi astăzi le sînt recunoscătoare, mi-au întors spatele în 1990, fiindcă n-am semnat condica de prezenţă-n Piaţa Universităţii, nu m-am declarat monarhistă şi nu mi-am manifestat nici o opţiune politică. Numai nu mi s-a spus în faţă că aş fi fost agentă a Securităţii». «În ce relaţii mai eşti cu-aceşti oameni ?». «Urbane. Le-am rămas recunoscătoare pentru tot ce le datorez. Le dau cîte un telefon de sărbători... Dar să spun că m-am întors la ce-a fost înainte de '90, asta nu. Cum pot nişte oameni care n-au nici o legătură cu politica să uite, să şteargă prieteníi pentru opţiuni politice diferite, mie nu-mi intră-n cap. 1990 a fost un test pentru români». «Şi la ce concluzie te-a dus testul ăsta ?».

«Să-i spun, să nu-i spun ?», se gîndi Florina. Se angajaseră să joace cu cărţile pe faţă. «La concluzia că sîntem jalnici. Ambiţii, ură, dezbinare, iar Ţara ducă-se dracului ! Să nu fie-n stare un popor să aibă un guvern fără U. D. M. R. ! Halal popor !». Florinei îi venea să plîngă, iar Vladimir se străduia să-şi păstreze calmul. «Florina, tu, ca şi mine, înţeleg că nu-ţi manifeşti nici o opţiune politică, dar în sinea noastră fiecare avem totuşi una. A ta care e ? Bine-nţeles, dacă vrei să-mi spui». «Rău trebuie să se fi pîrlit şi omul ăsta cu semenii lui de-mi spune mereu „dacă vrei să-mi spui"», se gîndi Florina la-ntrebare. «Crescută la cămin şi la semi-internat, dînd în timpul liceului meditaţii la matematică pe cartofi, pe fasole, pe ceapă, trăită-n sărăcie, mi s-ar părea indecent să nu fiu de stînga. Părinţii mei, fără să fi fost bogaţi, au dus pînă-n comunism şi chiar pînă în

1957 o viață-ndestulată. Primeau musafiri, cu miei, cu purcei, cu somni la proțap. Eu n-am trăit, pîn-am „ieşit pe leafă", decît în sărăcie. Apoi foarte modest. Am fost bine-mbrăcată fiindcă verişoara mea Magdalena îmi dădea lucrurile pe care nu le mai purta, iar la slujbă, o doctoriță foarte cochetă, îmbrăcată pînă-n '89 numai cu lucruri de la pachet, de calitate, cum se sătura de garderoba ei mi-o trecea mie. Acum îmi cumpăr din cînd în cînd cîte ceva de la *second hand*. Cam asta e arta mea poetică».

După ce-i trecuseră vaporii post-decembrişti, atît cît mai lucrase la policlinică, doctorița Bengliu nu ştia cum să se poarte mai frumos cu Florina. De cînd ajunsese directoare a unei firme de medicamente, prin amantul «florar», devenit între timp mare om de afaceri, doctorița îi oferise Florinei un post foarte avantajos la firma ei de medicamente. Florina îi mulțumise spunîndu-i adevărul şi anume că obținuse autorizație pentru o firmă de tehnică dentară, la care era şi patroană şi salariată, singura salariată, plătindu-şi cotizațiile de pensie ca orice angajat.

«Florina, eu sînt salariat la o firmă internațională de construcții. Leafa e bună, dar şi muncesc de-mi sar capacele. Deşi n-am motive să mă plîng de nici un moment al vieții în care-aş fi dus-o rău, cu tată arhitect şi cu mamă doctoriță, şi eu sînt de stînga. Nu pot ignora mizeria din jurul meu şi nici chiar mizeria din lume. Cînd mă gîndesc la cheltuielile de reprezentare ale firmei şi la leafa muncitorilor români de la aceeaşi firmă, nu pot fi în sufletul meu decît de stînga».

Tăceau de-o bună bucată de vreme, urmărind luna reflectată-n bazin. «Ce păcat că nici măcar un moment

nu putem scăpa de trecut. Să-l încuiem undeva, să-i punem leucoplast la gură», rosti, în fine, Florina, zîmbind a neputință, ca în fața unui bolnav pe care nu-l poți ajuta cu nimic. «Să ni se-acorde măcar o clipă de uitare... Zîmbeai atît de senin cînd ne-am așezat aici... Florina, deși n-am evocat vreo veselie, eu am totuși un sentiment de-mpăcare, chiar de reușită... Văd că mă privești mirată. Știi de ce ? Pentru că e-atît de rar să stai cu-adevărat de vorbă cu cineva. Să nu debitezi platitudini convenționale fiindcă prudența te-ndeamnă să nu-ți dezvălui nici pic din suflet și nici pic din convingeri. Ori, pentru a-ncerca să atenuezi platitudinea, să discuți despre cărți citite sau despre filme, spectacole de teatru, expoziții de arte plastice...». «Gusturile oamenilor în materie de artă sînt totuși revelatoare în privința ființei lor, de multe ori chiar concludente. Îți demască imediat snobii. Deci, pentru urechea atentă, asemenea discuții nu sînt timp pierdut». «Recunoaște, Florina, că reprezintă, totuși subterfugii pentru a ascunde părerile esențiale despre lumea-n care trăiești». «Ce e drept, nu e păcat !». «Mi-am permis indiscreția de-a-ți pune întrebarea cu privire la vreun bărbat din viața ta și nu m-am îndoit nici o clipă că-mi spui adevărul. Să ți-l spun și eu pe-al meu. Sînt divorțat de doi ani, am doi copii: o fată de doisprezece ani, rămasă la fosta mea nevastă, și-Alexandru, care are opt ani și a rămas la mine. Casa în care-am stat în timpul căsătoriei este a foștilor mei socri, o vilă-n Cotroceni. Eu cu Alexandru ne-am întors în vila părinților mei. Noi, băieții, locuim la etaj, mama – la parter, făcînd menaj separat. Am găsit o femeie destoinică pentru menaj, iar pentru Alexandru, ca să fie supravegheat și să primească și o educație ca lumea, am

găsit o profesoară de română, pensionară, femeie de-o remarcabilă cultură, de la care ai ce-nvăţa la orice vîrstă. Am vrut s-o luăm cu noi la Mare pe doamna profesoară – o cheamă Laura Angelescu – dar mi-a spus că Alexandru are nevoie de-o legătură mai strînsă cu mine şi nu doar de maximum un ceas pe zi, din păcate. Cînd nu sînt obligat să plec din Bucureşti, cu fiică mea Alina mă văd numai duminica, împreună cu Alexandru şi cu Luana, fosta mea nevastă... Văd că nu mă-ntrebi de ce ne-am despărţit». «Eu ascult ceea ce mi se spune; de-ntrebat nu-ntreb. Nu poţi şti niciodată în ce durere loveşti cu o-ntrebare». «Eu, cu fiecare-ntrebare pe care ţi-am pus-o, am nimerit într-o durere». «Ce vină ai tu că viaţa mea e-mpănată cu dureri ? Greu era să nimereşti într-o zonă neutră».

«Deşi nu era greu să-ţi dai seama că Luana şi cu mine eram departe de-a fi un cuplu nu ideal, ci potrivit, am făcut împreună doi copii, eu sperînd că ei aveau să-i schimbe optica asupra lumiii, în sensul de-a nu se mai purta de parc-ar fi fost buricul-pămîntului şi nici mie să nu-mi mai fi monitorizat şi să nu-mi mai fi sancţionat şi o ridicare de sprînceană. E-atîta naivitate-n dragoste, atîtea aşteptări fără acoperire, atîtea polițe semnate-n alb. Copiii n-au schimbat nimic. Deşi a luat lecţii de naştere fără dureri, Luana s-a chinuit îngrozitor la amîndoi copiii. Avînd ea un bazin foarte-ngust, ginecologul i-a recomandat din primul moment cezariană, ca să nu rişte să piardă copiii. N-a convins-o, pentru că refuza o cicatrice pe burtă...». «De multă vreme, cezarienele nu se mai fac pe verticală, adică de la buric în jos, ci se fac orizontal, deasupra regiunii pubiene». «Da, dar un muşchi tăiat nu mai e niciodată ce-a fost

înainte, ce ştii dumneata !». «Ce e drept, nu e păcat !». «Atîta s-a chinuit şi în felul ăsta a chinuit şi copiii, încît ginceologul s-a mirat că ei n-au murit sufocaţi. De alăptat nici vorbă. Degeaba pledoarii cu privire la valoarea laptelui matern. Important era ca ea să nu-şi strice sînii. Tu ce-ai fi făcut în locul ei ?», şi Vladimir caută avid privirea Florinei.

«Singura mea problemă a fost să n-am copii. Nu-mi iau dreptul să judec o femeie care-a născut copii. Din ceea ce-mi povesteşti despre soţia ta...». «Fostă». «Fostă ! Din tot ce-mi spui observ că există femei care se gîndesc la propria persoană mai mult decît la oricine altcineva. Să te iubeşti pe tine mai mult decît pe oricine... E de condamnat ? Nu e de condamnat ? Grija asta excesivă de propria persoană cred că demonstrează mai ales neîncredere în oameni: teama că efectele unei maternităţi obişnuite riscă să te scadă în ochii bărbatului. S-au văzut destule cazuri cînd bărbaţii-şi lasă nevestele fiindcă ele s-au îngrăşat; în fine, ăsta măcar e pretextul. Oamenii, ultra-preocupaţi de aspectul propriei persoane, au probabil impresia că păstratul cît mai mult timp măcar al siluetei ar echivala cu nişte bani în bancă „pentru Doamne fereşte !". Noi, care nu sîntem nici un fel de vedete, ne-am obişnuit cu imaginea femeii-mame, gata să sacrifice orice de dragul copiilor. Mamele care se uită în jur şi văd atîţia părinţi lăsaţi la voia Domnului de copii se gîndesc şi la ele. Şi-apoi teama de bătrîneţe... cred că este-o obsesie pentru cei ultra-preocupaţi de propria persoană... E-atît de greu să dai verdicte...». «Eu zic că, dorind să devii părinte, consimţi obligatoriu la anumite renunţări...». «Tu la ce ai renunţat de dragul copiilor ?». «La orice moment liber din puţinul timp cît nu

muncesc: din păcate, foarte puțin». «Acum, puținul ăsta i-l poți oferi lui Alexandru, nu şi surorii lui, în afara duminicilor, cum spuneai».

«Copiii n-au schimbat cu nimic viața Luanei: coaforul – coafor, manichiura – manichiură, pedichiura – pedichiură, aerobicul – aerobic, înotul – înot, *bridge*-ul – *bridge*. Iar eu n-am zis nici pîs şi totuşi ea a divorțat». «Motivul ?». «Nu-şi închipuise că o căsătorie poate să devină ceva atît de plictisitor». «Eu, nefiind măritată, nu mă pot pronunța asupra nici unui aspect al căsătoriei – mai ales fiind crescută fără tată. În locul nevesti-tii mi-ar fi fost milă să-mi despart copiii, plictisitoare aşa cum o fi căsătoria !». «I-am îndurat toate mofturile şi i le-aş fi-ndurat pîn' la Ziua de Apoi, numai să nu despart copiii». «Îmi permit să te cred: şi fiindcă ai iubit-o şi fiindcă poate încă o mai iubeşti. Dacă ne-am afla, să zicem, într-un sistem de judecată cu juri, iubirea ar fi cel mai indulgent juriu. Închide ochii la orice».

Vladimir admise în sinea lui că dragostea îl ținuse lîngă Luana mai mult decît grija copiilor. Şi astăzi dragostea rănită îl durea mai mult decît despărțirea copiilor. Dacă era sincer cu el însuşi. Nu găsi cu cale să comenteze în nici un fel vorbele Florinei, femeia asta calmă, dezamăgită, căreia viața îi modelase un suflet de procuror. «Vladimir» – sună pe neaşteptate glasul Florinei – «la cîtă vreme după căsătorie ați avut primul copil ?». «La patru ani». «Destul timp pentru ca un cuplu să se cunoască şi să decidă: e bine sau nu să aibă copii. Greşeala voastră – a ta şi a nevestei tale – a fost că i-ați făcut împreună. Dacă-i făceați în focul primei pasiuni, aveați o scuză; după cîțiva ani de căsătorie, însă nu. Poate greşesc. Nu socotesc niciodată că părerile mele

sînt casație». «Părerile tale sînt exact părerile tatălui meu, Dumnezeu să-l odihnească ! Asistînd la nişte scene edificatoare între mine şi Luana, tata mi-a spus la un timp: „Băiete, ce-a fost în mintea voastră cînd aţi făcut copii ? Dacă vrei cumva să divorţezi, în ochii mei n-ai nici o scuză". Tata crescuse cu mamă vitregă... Florina, te-ai mărita cu un bărbat cu copii ?». «Să mă mărit ?... Am auzit că-n Suedia – dacă n-o fi altă ţară nordică şi le-ncurc eu – cînd doi oameni îşi depun actele în vederea căsătoriei sînt întrebaţi dacă au convieţuit măcar un an. Dacă nu, sînt sfătuiţi să-şi amîne căsătoria. Eu cred că e un procedeu bun. Deşi reţete în privinţa asta nu există. Poţi să te cunoşti cu cineva de ani şi ani şi să divorţezi după cîteva luni de la căsătorie. Şi te poţi cunoaşte-n tramvai, te căsătoreşti după o săptămînă şi te desparte doar moartea de partener. Unchiu-meu, Gogu Eremia, după zeci de ani de căsătorie, în care nu vedeai nici o fisură, şi-a lăsat nevasta şi dus a fost, şi nu pentru vreo femeie... Eu ? Eu aş accepta numai un bărbat cu copii. Aş face o experienţă inedită pentru mine: aş fi un substitut de mamă. Orfană cum am fost, aş încerca să mă port ca o mamă adevărată şi nu ca una vitregă».

După ce-l vedea pe Alexandru în pat, Vladimir bătea discret la uşa Florinei, care-l aştepta îmbrăcată, coborau şi stăteau de vorbă la marginea piscinei, de una, de alta, ea – cu berea ei fără alcool, el – cu vermutul lui alb. Era plăcut pentru doi parteneri de discuţie să descopere că au păreri comune despre lucruri esenţiale şi chiar despre elementele menite să-nfrumuseţeze viaţa, cum sînt artele. Vorbeau despre familiile lor atît cît ştiau fiecare. Cunoştinţele despre ascendenţa ei, pentru Florina mergeau pînă la străbunici. Vladimir provenea din două

familii nobiliare, una poloneză, alta rusească. Fiecare familie își avea pergamentul cu blazon și cu arborele genealogic. Și ambele pergamente înrămate erau puse la vedere în salon, lîngă un portret de familie, înfățișînd o doamnă frumoasă din secolul al optsprezecelea.

Vladimir socotea că ascendența nu este un motiv de mîndrie. Omul să se mîndrească doar cu meritele proprii. Ceea ce nu se-ntîmpla cu maică-sa, care nu scăpa nici o ocazie de-a aminti gloria străbunilor, ca și cînd ei i s-ar fi datorat. Bunicii lui Vladimir, și cei dinspre mamă și cei dinspre tată, fugiseră din fața Revoluției bolșevice și se stabiliseră-n România, avînd ei mari moșii și în Basarabia, date pe mîna unor administratori. Cît locuiseră la Petersburg, în ambele familii se vorbea franțuzește, ca în toată nobilimea rusă; în România, bunicii și părinții lui Vladimir vorbiseră în casă numai rusește. Așa se făcea că el vorbea o rusă fără accent, fapt pentru care societatea internațională de construcții la care lucra îl trimitea la toate negocierile cu parteneri din fosta Uniune Sovietică.

Tatăl lui Vladimir fusese un asemenea specialist în rezistența materialelor încît îl solicitaseră și mari constructori japonezi. Din tot ce-i povestea el despre cele două familii din care provenea, Florina înțelesese că singurul pe care Vladimir îl prețuise și-l iubise cu-adevărat fusese tatăl său, acel om excepțional în profesia lui, care-avusese un adevărat cult al muncii și-al respectului față de om. «Tata le vorbea muncitorilor de pe șantier la fel cum i-ar fi vorbit unui academician. A fost iubit și prețuit de toți cîți l-au cunoscut. Boala și sfîrșitul lui chinuit au însemnat cea mai mare durere din viața mea». «Și pentru mine, boala

mamei a fost cea mai mare durere. O durere care-a ținut doisprezece ani. O spaimă neîntreruptă», șopti Florina.

O trecuseră fiorii unor amintiri cumplite. «Vladimir, dacă am putea închide undeva trecutul, măcar pentru o clipă...». Vladimir îi căută mîna, i-o luă blînd în mîna lui îngustă şi se priviră, tristețea unuia topindu-se-n ochii celuilalt.

Erau de-o săptămînă la mare cînd telefonul mobil al lui Vladimir țîrîi pentru a-l anunța că era neapărat nevoie de prezența lui la firmă «numai două zile», în vederea unor negocieri. «Mergem două zile acasă, dacă aşa porunceşte *his master's voice*, şi pe urmă ne întoarcem», i se-adresă posomorît Vladimir lui Alexandru, care lăsase capul în jos, ca o plantă ofilită. «Şi asta e vacanță, tată ?», cuteză copilul să zică, străduindu-se să nu plîngă. «Eu vă fac o propunere», interveni Florina: «dacă ai încredere» – îi spuse ea lui Vladimir – «îl laşi pe Alexandru cu mine, cu o condiție: să nu se depărteze de mine, o clipă măcar. Dacă se acceptă, eu dorm cu el, în chip de cățel de pază». Băiatul sări de pe scaun şi îşi lipi obrazul de creştetul Florinei.

Cele două zile în care lipsise Vladimir fiind înnorate, Florina şi Alexandru făcuseră un tur al litoralului. Din periplu nu puteau lipsi Acvariul, Muzeul de Arheologie, cel de Artă şi mozaicul roman din Constanța, în afara Acvariului, totul fiind noutate pentru Alexandru. «Mama şi tata, cînd eram toți împreună la un loc, ne-au dus numai la Acvariu...». «Cel puțin tu erai prea mic pentru muzee». «Crezi ?». «Cred. Merită să-i arăți ceva cuiva la o vîrstă cînd să țină minte. Altminteri îl oboseşti degeaba». «Acuma am să țin minte fiecare loc pe unde-am mers şi-am să țin minte că tu mi l-ai arătat».

După ce văzuseră geamia şi cimitirul musulman din Mangalia, însoţiţi de-o tînără tătăroaică, ghid competent, absolventă de Istorie, Alexandru păruse destul de nedumerit ascultînd povestea lui Mahomed. «Florina, sînt mai mulţi dumnezei ?». «E unul pentru toată lumea». «Şi-atunci de ce unii sînt cu Mahomed, alţii cu Isus ?». «Fiecare neam, din străvechi timpuri şi-a arătat în felul său credinţa-n Dumnezeu şi a socotit că Dumnezeu şi-a ales pe cineva pe Pămînt care să le-arate oamenilor că El, Dumnezeu, există şi ce-ar trebui să facă oamenii ca să-I fie pe plac». «Dar ei, oamenii, ştiu că nu e decît un Dumnezeu ?». «Ştiu». «Şi de ce sînt despărţiţi ?». Mai întîi, fiindcă aşa au apucat din moşi-strămoşi. Apoi, din ambiţii omeneşti: fiecare pretinde că el se-nchină dumnezeului adevărat... Tu, la şcoală, nu cunoşti nici un copil care se crede mai deştept decît toţi ceilalţi copii şi care vrea să fie totdeauna primul ?». «Ba da. Pe Georgescu Sabin. Stă tot timpul cu mîna ridicată şi cred că s-ar oftica rău dacă n-ar mai fi primul». «Aşa e şi cu împărţirea pe credinţe a oamenilor. Căpeteniile credinţelor s-ar „oftica“ să nu mai fie fiecare-n fruntea bucatelor lui şi să aibă un singur şef. În toată viaţa şi-n toată lumea e la fel: ambiţia face mult din oameni, dar face şi mult rău». «În ce fel ?». «Ambiţia de a-ţi dovedi ţie însuţi că eşti în stare, de exemplu, să-nveţi ceva, să faci în viaţă ceva, e un bine pentru tine şi nu face nici un rău pentru nimeni. Dar ambiţia de-a dispune de viaţa altora, de a-i transforma în sclavii tăi, face mult rău».

«Florina, tu ştii ce-nseamnă „domestică“ ?». «Este un adjectiv: „domestic, la masculin – domestică, la feminin“ şi-nseamnă... legat de casă, care ţine de casă, de familie. Unde-ai auzit cuvîntul ăsta ?». «Cînd se certau, mama îi

spunea tatei: „Ai vrea să faci din mine o sclavă domestică“». «Şi n-ai întrebat-o pe maică-ta ce înseamnă cuvîntul ăsta ?». «Pe noi ne dădeau afară din cameră, de fapt tata ne dădea, pe mine şi pe Alina, cînd se certau. Dar se-auzea prin uşi. Alina zicea că e bine să ne facem că n-am auzit». «Un sfat foarte bun. Să nu te-amesteci în cearta nimănui niciodată. Nu poţi să ştii de partea cui e dreptatea. E bine să nu faci pe judecătorul».

Alexandru dăduse cu tristeţe din cap. Avea şi el păreri despre dreptate: părinţii lui n-ar fi trebuit să-l despartă pe el de Alina şi pe nici unul de-un părinte. Aşa, un copil avea mamă de duminică, altul – tată de duminică. «De cînd mama şi tata au divorţat, eu stau la bunica Lena, mama tatei. Ea vrea să vorbim numai ruseşte, iar mie-mi este foarte greu. Dar dacă nu-i răspund ruseşte, nu mai vorbeşte cu mine. A pus-o pe doamna Angelescu să mă-nveţe alfabetul rusesc. Mi-e foarte greu şi nici nu-mi place să vorbesc ruseşte. De ce m-o fi omorînd bunica Lena cu limba rusă ? „E limba familiei tale dinspre tată“, spune ea. Dar mie mi-e tare greu». «Orice limbă pe care-o ştii îţi foloseşte. Dacă ai să ştii bine ruseşte ai să poţi citi în limba lor nişte mari scriitori. Eu am învăţat nouă ani rusă la şcoală, dar nu sînt în stare să citesc o carte-n ruseşte şi-mi pare rău. M-am dus, mare, cu slujbă, la Universitatea Populară ca să-nvăţ mai bine franceza şi să-nvăţ cît de cît engleză. Vezi ce mult îi foloseşte la slujbă tatălui tău limba rusă ? Poate şi ţie o să-ţi folosească. E bine să ştii cît mai multe limbi. Eu aş învăţa şi ţigăneşte dac-aş avea de la cine. Aşa că nu mai fi supărat pe bunica Lena». «Florina, cred că dacă ai fi fost tu mama mea nu v-aţi fi despărţit». «Parcă poţi să ştii, copile...». «Bunica Lena i-a spus tatei să nu

se-nsoare cu mama. Tu crezi că avea dreptate ?». «Probabil s-a gîndit la diferența de vîrstă. Ce pot eu să spun ?». «Bunica Lena vorbea cu tata, cînd încă nu divorțase, şi-i spunea că bunicii Negoiță, părinții mamei, şi mama sînt nişte parveniți. Tu poți să-mi explici cuvîntul ăsta ?». «...Se spune despre un om că e parvenit cînd ajunge la o situație bună, la care nu se-aştepta şi pe care n-o merita, om care, ajuns la situația asta, se ține cu nasul pe sus, se dă mare. În popor e o vorbă care-l defineşte pe parvenit: «Dă-mi, Doamne, ce n-am gîndit, să mă mir ce m-a găsit». «Ce frumos !», şi Alexandru începu să rîdă.

Cînd se-ntorsese Vladimir, băiatu-i sărise de gît, iar Florina se dăduse un pas înapoi, socotind că o bucurie în doi nu se-mparte cu nimeni. După ce se desprinsese din brațele copilului, Vladimir se oprise nehotărît în fața Florinei şi tot ce-avea de spus îi spusese din privire. Florina se gîndi să slăbească nițel coarda întinsă între ei doi. Duse mîna dreaptă spre un chipiu imaginar şi spuse pe-un ton solemn: «Domnule comandant, locțiitorul dumneavoastră vă predă nava în bună-stare. Nimic de semnalat la bord». Vladimir se-apropié de Florina şi o sărută repede şi apăsat pe buze. Ea închise ochii, scuturată de-un fior de plăcere şi izbită-n moalele capului de-un potop de amintiri.

Seara, stînd pe marginea piscinei, în timp ce Florina urmărea stelele pe cer, Vladimir o-ntrebă: «Florina, vrei să te măriți cu mine ?». «Vladimir, să ne comportăm ca nordicii ăia care pretind măcar un an de convietuire ca să te căsătorească. Jucăm cu cărțile pe față, da ? Mi-aş dori să trăiesc lîngă tine, dar în privința căsătoriei să mai aşteptăm. Consideră-te invitat sub acoperişul meu».

«Pe Alexandru îl las mai departe la mama, cu doamna Angelescu». «Alexandru vine împreună cu tată-său şi cu doamna Angelescu la mine. Vreau să văd cum e să fii mamă, chiar dacă nu biologică».

Cheltuielile noului menaj le-mpărțeau în trei, doamna Angelescu şi pensia alimentară a Alinei făcînd parte din alt compartiment al bugetului lui Vladimir. Florina, urmîndu-şi vechiul obicei de-a nu pune întrebări, nu ştiuse niciodată cît cîştiga Vladimir. Auzise că-n Occident, oricît de intim ai fi fost cu cineva, întrebări asupra a ceea ce cîştiga acel cineva nu se puneau, considerate fiind de-a dreptul dovadă de proastă creştere şi de crasă indiscreție.

Duminicile, Vladimir şi Alexandru le petreceau cu Luana şi cu Alina, iar Florina cu unchiul ei, Gogu Eremia, care nici el nu punea întrebări, deşi i se părea ciudat că Florina era exclusă de la întîlnirile lui Vladimir cu fosta lui nevastă şi cu fiica lor. Florina îşi închipuise că primul lucru pe care-avea să-l facă Vladimir de cînd trăiau împreună ar fi fost s-o prezinte Luanei şi Alinei. Alexandru, deştept şi de o mare sensibilitate, băgase de seamă că erau întrebări cărora oamenilor mari nu le convenea să răspundă. Bănuind că n-avea să-i facă nici o plăcere lui taică-său îl întrebase totuşi: «Tată, de ce n-o luăm şi pe Florina cu noi duminica ? S-o cunoască şi ea pe Alina, s-o cunoască pe mama...». «E mai bine aşa, Alexandru», şi-l bătuse pe umăr. Florina riscase şi ea o propunere: «Vladimir, aş vrea să le invit la masă într-o duminică pe maică-ta, pe Alina şi pe Luana, bine-nțeles dacă eşti de acord». După un moment de gîndire, el îi spuse, fără entuziasm: «Pe Luana în nici un caz».

Prezența doctorului Gogu Eremia la acea masă ușurase mult prima și ultima întrevedere a Florinei cu doamna doctor Lena Mankiewicz și cu Alina. Doamna doctor, la cei șaptezeci și șase de ani ai ei, putea servi ca model a ceea ce-nseamnă o femeie a cărei preocupare de căpetenie este propria persoană. Suplă, distinsă – distincție pe care-o transmisese lui Vladimir și lui Alexandru – îmbrăcată impecabil, într-un stil fără vîrstă, cu bijuterii asortate orei – era ora prînzului – coafată studiat spre a părea necoafată, cu un zîmbet superior și cu un ochi critic – doar lornieta-i lipsea – Florinei i se păru din primul moment genul de cucoană care n-a cunoscut duritățile vieții, o persoană de care n-avea să se-apropie. Cînd dăduseră mîna la intrare, doamna doctor observase că pe inelarul mîinii stîngi Florina avea o verighetă clasică, de aur, un pic bombată, cum purtase mai toată lumea pînă în 1989. «Știam că verighetă se poartă numai cînd ești măcar logodit». «Doamnă, eu nu sînt nici logodită, nici măritată cu Vladimir. Lui îi aparține ideea verighetelor, ca simbol al unei legături în afara canoanelor. N-ați observat că poartă și el verighetă ?». «Mă rog, așa o fi moda acum», spuse doamna doctor, cu un aer condescendent, însoțit de-o aplecare a mîinii drepte ca semn de «hai să treacă de la mine».

Florina-și dăduse osteneala să aibă un ton cît mai neutru și mai politicos, deși clocotea pe dinăuntru. «Știa el, Vladimir, de ce nu ne-a făcut cunoștință». Dăduse mîna și cu Alina, frumoasă, de alt tip decît bunică-sa paternă. La doisprezece ani, în blugi cu broderii și cu ștrasuri, în tricou «de firmă», cu buricul gol, inspira de pe-acum voluptate, îi justifica pe cei care-aleargă după minore. Îți întindea o mînă, fără a o strînge pe-a ta,

dînd de-nțeles că-ți face o favoare. Florina își aminti o copilă de doisprezece ani, pe nume Diaconu Florina, un fel de pui de vrabie căzut din cuib, care pînă la acea vîrstă mîncase pe săturate doar la unchiu-său, Gogu Eremia, înscriindu-se-n acele trei sferturi din populația globului dintre care unii n-aveau nici apă, darămite după ce s-o bea.

Copila din fața ei, brună, cu piele albă, cu sprîncene lungi, trasate de-un penel de maestru, cu ochi verzi ca iarba fragedă, cu nasul în vînt şi cu-o gură cărnoasă, apetisantă, părea mai degrabă scîrbită de tot ce o-nconjura decît încrezută. «Fata asta nu cred că e fericită», se gîndi Florina. În sufragerie se afla doctorul Eremia, care se ridică în picioare, sărută ceremonios mîna Lenei Mankiewicz şi o strînse bărbăteşte pe-a copilei Alina, abia stăpînindu-şi rîsul la vederea buricului ei, privelişte devenită fenomen de massă, ce nu mai reprezenta o noutate pentru nimeni, dar care lui i se părea de-un comic irezistibil, cotîndu-l drept formă de infantilism.

Florina le invită, pe bunică şi pe nepoată, să le-arate apartamentul. «Destul de convenabil pentru un bloc comunist», îşi exprimă impresia doamna, «iar icoana, deşi e nouă, e chiar frumoasă. Dar pereții sînt prea goi». «Tablourile pe care mi le-aş dori eu nu le pot avea niciodată: Grigorescu, Andreescu, Petraşcu, Tonitza...». «De ce nu Rembrandt, Rubens», îi sugeră cu morgă doamna doctor. «Doamnă, am vrut să fiu modestă». «Nu e proastă», o categorisi în sinea ei doamna doctor pe Florina. Cu voce tare o-ntrebă: «Cum de o fată dezgheţată ca dumneata n-a făcut o facultate ? Fiindcă-n comunism numai cine n-a vrut n-a făcut o facultate». «Doamnă, eu mă număr printre cei pe care tocmai

comunismul nu i-a lăsat să facă o facultate. Am fost exmatriculată, fiindc-am avut tată mort la Jilava». «Scuză-mă, n-am ştiut. De ce n-ai încercat după '90 ?». «Eu fac parte dintre cei care muncesc pentru o pîine. Dat fiind că mi-o cîştig şi fără facultate...».

Vladimir nu-i prezentase maică-sii cu amănunte biografia Florinei. Substitutul de noră îi făcuse doamnei doctor impresia unei fiinţe tenace şi dure. O bănuia de intoleranţă faţă de persoane care nu cunoscuseră-n viaţă grija zilei de mîine.

Alina mîncase din *menu*-ul autohton oferit de Florina o perişoară, o sarma-n foi de viţă şi un cartof din garnitura de la friptură. Florina se abţinuse de la orice comentariu faţă de-această lipsă de apetit. Toţi ceilalţi îi onoraseră ceea ce le oferise. Cum Alina nu scosese nici o vorbă, Florina se gîndise să-i pună o-ntrebare banală, prilej de-a-i auzi glasul. «Din tot ce învăţaţi la şcoală, ce-ţi place cel mai mult, Alina ?». «Engleza», răspunse fata, fără nici un entuziasm. «Vrei să faci Filologia ?». «Încă nu m-am hotărît». Şi cu asta conversaţia celor două se-ncheiase. Alexandru simţea că această întîlnire pe care Florina o dorise, pentru care se ostenise, nu era ceea ce-ar fi trebuit să fie. Cînd părinţii lui încă nu se despărţiseră, simţise acelaşi lucru, numai că maică-sa nu făcuse nici un efort pentru ca lor să le fi tihnit faptul de-a fi pe-un loc doi părinţi cu doi copii. Alexandru căută privirea Florinei pentru a-i transmite peste masă un gînd: «Ce vrei să le faci, astea sînt. Nu pune la inimă». Florina îi făcu semn că pricepuse mesajul din privirea lui, lăsînd capul în jos şi-n acelaşi timp pleoapele, în semn de aprobare.

Alexandru se retrase cu Alina în camera lui şi puseră la video o casetă cu *Parisul vesel*. Între Gogu Eremia,

Vladimir şi Lena Mankiewicz conversaţia era animată. Comentau intrarea în Academie a unor noi membri, care nu toţi meritau asemenea onoare. «Ca şi cînd ar fi ceva nemaivăzut şi nemaiauzit. De ce nu s-or uita la Guvern şi la Parlament ca să nu se mai mire atîta de membrii Academiei ?», se gîndea Florina, fără nici o intenţie de-a interveni în discuţia lor. «Ca şi cînd s-ar afla vreo instituţie pe lume compusă numai din suflete pure, ceva gen extratereştri», îşi continuă Florina gîndul.

Musafirele mulţumiseră Florinei pentru primire. Doamna doctor Lena Mankiewicz mai pe larg: «Mulţumesc, totul a fost perfect», Alina – scurt şi neparticipativ: «Mulţumesc». La care Florina adăugase-n gînd «... şi n-am cuvinte». Fără efuziunile vreunei îmbrăţişări care, se vede treaba, nu era de *bon ton* în lumea aleasă. În timp ce ducea farfuriile spre bucătărie, Florina îl privi cu înţeles pe Vladimir, zîmbindu-i. N-aveau să schimbe niciodată nici un cuvînt, atît cît aveau să fie împreună, cu privire la această vizită, în urma căreia doamna doctor Mankiewicz nu se simţise obligată s-o invite pe Florina în casa ei. Cum nu se simţise obligată ca la această întîlnire, măcar de dragul lui Vladimir şi al lui Alexandru, să aducă vreun dar de casă nouă, ci flori şi bomboane, ca la o vizită oarecare.

În timp ce Florina aşeza veséla pe căprării, pentru a o pune la locul ei, Alexandru se-apropiase de ea şi o luase de gît cu-amîndouă mîinile şoptindu-i: «Îmi pare foarte rău că Alina şi bunica Lena... te-au supărat...». «Nu m-au supărat. Am vrut să le cunosc, le-am cunoscut. Nimeni nu ne obligă să ne mai vedem. Tu n-ai nici un motiv să-ţi faci griji şi nici să fii supărat». «Nu sînt, da-mi pare rău». Florina-l strînsese-n braţe, ca să se-asigure că între ei doi nimic nu se schimbase.

Cînd să se urce-n pat, Vladimir o luă în braţe, o privi adînc în ochi şi-i spuse cu mult regret în glas: «*Vous l'avez voulu, Georges Dandin*»*, sărutînd-o pe ochi, pe obraji, pe buze...

Era nemulţumit de fiică-sa, care socotise că atitudinea de sfinx i se potrivea cel mai bine în cazul respectiv, şi de maică-sa, care-adoptase faţă de Florina o atitudine ciocoiască. Deşi Lenei Mankiewicz, fosta ei noră, Luana, îi era şi mai dragă decît sarea-n ochi. «Luana ! Ăsta-i nume din vreun film dintr-alea care se vînd la kilogram. Îţi dai seama după el de nivelul familiei !», se exprima doamna doctor, incluzîndu-i în «simpatia» pentru noră şi pe cuscri. Invitată la masă de Luana, totuşi ar fi catadixit să simuleze un pic de bunăvoinţă şi-n nici un caz n-ar fi ignorat-o cum o ignorase pe Florina, căreia un cuvînt nu-i adresase în timpul mesei, tratînd-o ca pe-o chelneriţă. De unde Vladimir trăsese concluzia că maică-sa avea oarece consideraţie faţă de căsătorie, socotită o instituţie, şi nici una faţă de-o legătură liberă, neoficializată. În rezumat: una era o nevastă, alta o ţiitoare.

Lui Vladimir, nemulţumirea, oboseala şi plictiseala îi produceau somn, ca mijloc reparatoriu. În acea seară, adormise îndată ce pusese capul pe pernă. Florina rămăsese nemişcată, cu ochii-n tavan, făcîndu-şi un bilanţ al vieţii. Alina şi doamna doctor Lena Mankiewicz – mare ginecolog la vremea ei – din punct de vedere comportamental nu-nsemnau în viaţa Florinei unicate. Meseria îi oferise o gamă vastă şi variată de mostre umane. Şi, cu toate astea, cunoştinţa cu cele două

* «Tu ai vrut-o, George Dandin» (în fr.). Replică din piesa în proză a lui Molière, *Georges Dandin*.

ființe atît de apropiate lui Vladimir îi crease un sentiment de-amărăciune. I se derula în minte – a cîta oară ? – filmul vieții proprii, care părea un material demonstrativ a ceea ce înseamnă un eşec. Şi iubirea ei cu doctorul Nicolae Dănescu i se părea acuma sortită unui viitor precar, acolo în trecutul ei. Plîngea liniştit, constatativ şi fără învinuiri la adresa nimănui. Vina era a soartei, deci a ceva care elimina posibilitatea tratativelor. «Ia lucrurile aşa cum ți-au fost sortite. Ia lucrurile...», îşi repetă întruna, pînă adormi. A doua zi, trecînd în revistă ceea ce avea de rezolvat, îşi spuse: «Doamne, ce bine că ne-ai dat totuşi un panaceu: munca !».

Viața Florinei şi-a celor doi bărbați Mankiewicz, agrementată de prezența doamnei Laura Angelescu – cinci zile pe săptămînă – se desfăşura armonios, ca în orice familie unde nu sînt griji materiale stringente, uneori sufocante, unde oamenii nu se suspectează şi nu se urmăresc unii pe alții şi, mai ales, unde copilul se simte în largul lui, îşi poate spune deschis părerile, se ştie ocrotit şi iubit. Doamna Laura Angelescu avea o fire blîndă, plină de haz – pentru fiecare situație găsea un proverb adecvat sau o vorbă de duh – şi un deosebit har pedagogic. Fiindu-i dragă şi prețuind-o cum merita, totuşi Alexandru nu-şi descărca sufletul decît față de Florina. Ei, de plidă, îi povestea cum îşi petrecea duminicile împreună cu soră-sa şi cu-amîndoi părinții.

De mîncat mîncau la restaurant fiindcă nu se cuvenea să le cadă satará-belea pe cap bunicilor Negoiță, la care mînca permanent Alina, Luana luînd masa în oraş, te-miri-ce şi nimic, din dorința de-a-şi păstra silueta. *Menu*-urile ei se compuneau mai ales din fructe şi din sucuri. Postul de conferențiară la catedra de Engleză de

la Filologie şi orele prestate la nişte universităţi particulare îi lăsau destul timp pentru bibliotecă şi pentru hoinărit între ore cu un coleg, însurat, cu doi copii, argument insuficient pentru a-i interzice acestui domn aventuri fără consecinţe, avînd el grijă din primul moment să le spună partenerelor pasagere cît îşi iubea nevasta şi copiii. Luanei îi convenea asemenea relaţie, socotind-o drept ceea ce era – *un passe-temps** – şi nimic mai mult. Cum nu dorea să se mai mărite şi nici investiţii sentimentale nu era amatoare să mai facă, domnul coleg era cea mai nimerită companie.

De cînd locuiau împreună, Vladimir nu uita să-i aducă Florinei flori, mărţişor, cadou de dubla ei zi: de naştere şi de nume. Florile erau obişnuite, nu genul celor pe care i le oferea amantul «florar» doctoriţei Nina Bengliu. Mărţişorul, cumpărat de pe stradă – cîntărind mult sub un gram de aur – înfăţişa graţios un fluture, o buburuză, o broască ţestoasă. Alexandru, care, din economiile lui, îi cumpăra Florinei tot un astfel de mărţişor, nu se putea opri să nu compare ceea ce-i ofereau ei Florinei cu bijuteriile pe care Vladimir i le dăruise Luanei cu prilejul unor zile tradiţionale: cercei lungi, cu pietre strălucitoare, lanţuri de pus la gît şi brăţări, groase cît degetul, cu lucrături originale, inele şi broşe pe care Luana le privea printr-o lupă: «Îmi place că sînt pietre naturale, nu sintetice», trăgea ea concluzia asupra podoabelor, sărutîndu-l de mulţumire pe Vladimir abia după ce-şi încheia expertiza de bijutier.

Întîmplător, de primul Întîi Martie sub acelaşi acoperiş, Alexandru şi Vladimir îi dăruiseră Florinei

* Ocupaţie agreabilă (pentru trecerea timpului); divertisment (fr.)

fiecare cîte o buburuză. Ea le pusese la gît pe-un lănțișor și le purtase pe amîndouă pînă la sfîrșitul lunii. Alexandru pricepuse diferența de valoare între ce-i oferea Vladimir Luanei la vremea cînd erau căsătoriți și ce-i oferise Florinei de Întîi Martie și-l întristase această diferență. Nu le spusese nici un cuvînt nici lui taică-său, nici Florinei. «Oare tata nu s-o gîndi că eu bag de seamă niște lucruri și le judec ? I se pare că Florina nu este-atît de mare doamnă ca mama ? Păcat !». Toată luna martie cît purtase cele două buburuze, dimineața, cînd Alexandru o saluta, Florina ducea un deget la buze, apoi îl punea pe buburuză, ceea ce copilului îi umplea sufletul de bucurie. «Dac-aș avea eu bani, ai vedea tu ce cadouri ți-aș face», se gîndea Alexandru.

Lui Vladimir îi plăcea să trăiască bine: icrele negre, cele roșii – zise de Manciuria – icrele de păstrugă, somonul afumat și fileul de pește scump nu lipseau de pe masă. Uleiul de floarea-soarelui pe care-l folosise Florina pînă la coabitarea lor fusese izgonit de uleiul de măsline. Vladimir nu punea aceste delicatese la împărțeala cheltuielilor din casă. Și dacă le-ar fi pus, Florina oricum n-ar fi obiectat; cîștiga și ea destul pentru a-și îngădui asemenea lux, care îmbunătățea privirea asupra vieții, numai că, de una singură nici nu i-ar fi dat în gînd să se răsfețe, în afara bunătăților aduse duminica de unchiul ei, Gogu. «La urma urmei, dacă din mîncare-ți poți face o plăcere, de ce s-o respingi ? Iar Vladimir, la viața de robot pe care-o duce la „internaționala“ aia a lui, că pică bolovan seara, măcar gustul ăsta să și-l facă», se gîndea Florina.

Viața lui Vladimir i se părea de-o monotonie astenizantă. Poate că lucrurile nu merseseră între el și Luana

şi fiindcă ea avea prea mult timp liber, căruia el nu-i era martor. Florina era-nvăţată cu singurătatea pe care-afla totdeauna cum să şi-o umple, afară de faptul că de la-nceputul tinereţii – cînd oamenii visează la o viaţă în doi – ea se crezuse obligată de-o posibilă ereditate să ducă o existenţă de una singură. Viaţa alături de-un bărbat – deşi Vladimir era un om de-o calitate incontestabilă – debutînd pentru ea la patruzeci şi trei de ani, la-nceput o-ngrijorase: «Oare am să fac eu faţă acestei convieţuiri ?», apoi devenise obişnuinţă.

Alexandru o interesa din punct de vedere uman mai mult decît Vladimir. Vedea, pentru prima oară, un om crescînd sub ochii ei. După ce copilul îşi termina lecţiile şi doamna Angelescu pleca acasă la ea, Florina deschidea dulapul cu dicţionare, cu enciclopedii şi cu albume de artă – valoroasa ei moştenire de la bătrînii australieni – şi-l întreba pe Alexandru: «La ce vrei să ne uităm astăzi ? După cuvinte în dicţionare, în enciclopedii sau ne uităm la un album de artă ?». La şcoală, elevii erau puşi să treacă într-un carneţel cuvinte nou întîlnite şi-nţelesul lor. Băiatul îşi scria orice cuvînt necunoscut din lecturile obligatorii şi o-ntreba pe Florina ce-nseamnă, fiindcă ştia că aveau să-l caute amîndoi în dicţionare pentru a-l explica frumos. Doamna Angelescu i l-ar fi tălmăcit pe loc, dar Alexandru prinsese drag să pigulească prin dicţionare şi prin enciclopedii. Albumele de artă i se păreau un premiu care-l răsplătea fiindcă era elev bun. Florina îl putea ajuta la română, la franceză, la matematică, la engleză. Germana însă îi revenea doamnei Angelescu – profesoară de română, de engleză şi de germană – iar dacă nu mai era doamna Angelescu de faţă, lui Vladimir, care făcuse şi el şcoala germană.

Două vacanțe le petrecuseră la Mare, în hotelul lui Dan. După ce Alexandru se urca în pat pentru noapte, Vladimir şi Florina se duceau pe marginea piscinei de la hotelul unde petrecuseră vacanța ce-i adusese împreună. Vladimir era-ngrijorat de evoluția Alinei, care-nvăța atît cît să treacă fără corijențe, nearătînd interes decît pentru gașca ei de prieteni, toți copii de bani-gata, şi pentru discoteci, ca mod unic de petrecere a timpului liber. Duminicile, nici nu terminau masa de prînz la restaurant, că fata se şi uita la ceasul cît o ceapă, ceas purtat pe mîna dreaptă, le spunea «bye-bye», îl săruta pe taică-său pe frunte şi pe-aci ți-e drumul. «Sînt atît de-ngrijorat, Florina». «La fel aş fi şi eu în locul tău». «Şi nu ştiu ce să·fac. O-ntreb pe Luana, după ce Alina pleacă: „La ce oră se-ntoarce acasă ?". „Pînă pe la unu se-ntoarce". „Şi tu nu eşti îngrijorată că la asemenea oră umblă singură prin oraş ?". „Fii pe pace ! În afară de ea toți au *bodyguarzi*. O aduce totdeauna acasă cineva cu maşina". „Şi ție, Luana, ți se pare normal ce face ea la vîrsta asta ?". „Zi mersi că nu se droghează, nu bea, nici măcar nu fumează. Asta e generația. N-o pot creşte ca la mînăstire"».

«Vladimir, în locul tău aş încerca să petrec mai mult timp cu Alina. Poate se simte frustrată că v-ați despărțit... că tu te-ai ataşat de mine. O dată am văzut-o, cum bine ştii, şi mi-am dat seama că prezența mea nu-i face plăcere». În felul ăsta, dîndu-i de-nțeles lui Vladimir că, oricîtă bunăvoință i-ar fi arătat fetei, n-ar fi putut trăi amîndouă în aceeaşi casă. După vreo trei luni, timp în care Vladimir îi consacrase Alinei puținul lui timp liber, Florina şi Alexandru observaseră ceva ce nu putea fi socotit neapărat nervozitate, ci mai degrabă

neliniştea cuiva care nu ştia încotro s-o apuce. «Tata nu e-n apele lui. Ţie nu ţi se pare, Florina ?». «Ba da». «Şi noi ce să facem ?». «*Noi*, copile ? Să-l lăsăm în pace să hotărască singur ce are de făcut».

Florina simţea – atît cît îl cunoştea ea – că Vladimir se afla în faţa unei alegeri, a unei hotărîri. Cum nu era un fluşturatic, el avea nevoie să cîntărească îndelung situaţia. După vreo trei luni de-asemenea stare, îşi luase inima-n dinţi şi-i comunicase Florinei rezultatul zbuciumului prin care trecea. «Florina, *trebuie* să mă-ntorc la Luana, ca să pot avea grijă de-amîndoi copiii. Mi se rupe sufletul că te sacrific pe tine. Că ţi-am mîncat doi ani din viaţă». Urmase o tăcere ce i se păruse fiecăruia cît un veac. Florina îi luă mîna şi se uită ţintă-n ochii lui. «Soluţia la care ai ajuns cred că este cea mai folositoare pentru voi toţi. E firesc pentru copii să fie crescuţi de părinţii lor. Despărţirea poate v-a folosit şi ţie şi Luanei. Să n-ai remuşcări în privinţa mea. Să ştii că pentru mine cei doi ani petrecuţi împreună au fost ani de linişte şi de pace şi nicidecum mîncaţi ca de-un căpcăun. Am văzut cum e să trăieşti alături de-un bărbat şi cel mai important lucru – nu te supăra ! – să creşti un copil. Vă doresc tot ce este mai bun şi de data asta să vă-nţelegeţi. Nu mă consider sacrificată». La ultimele cuvinte îşi scoase verigheta şi i-o întinse lui Vladimir. «Florina ! Ce facem ? Ne dăm darurile înapoi ?». «Nu darurile, Vladimir. Verigheta nu e un dar, e un simbol. Ceea ce a simbolizat a luat sfîrşit». «Ştiu că nu mai ai de ce s-o porţi, dar te rog – şi o imploră şi din glas şi din privire – te rog s-o păstrezi». Florina trase un sertar al comodei de lîngă ea, luă o cutiuţă în care aşeză, cu mişcări domoale, verigheta.

Cel mai rău îndurase despărțirea Alexandru. Doi ani fără certuri, fără-mpunsături, doi ani ce i se păruseră o vacanță frumoasă. Şi plînsese pînă-i secaseră lacrimile, în timp ce Florina-i aşeza lucrurile în nişte valize şi făcea toate eforturile pentru a-i demonstra că Vladimir luase cea mai bună hotărîre. «Alexandru, puiul meu, ai să fii cu părinții tăi, cu sora ta, cu bunicii». «Dar fără tine». Şi se-aruncase-n brațele Florinei şi-o strînsese cu disperare la piept. La plecare, cînd Alexandru nu se uitase-n urmă, fiindcă nici nu mai vedea de lacrimi, iar Vladimir rămăsese-n prag neştiind ce să facă, Florina le spuse: «Uşa mea vă e oricînd deschisă». Îi luase lui Vladimir mîna, şi-o lipise de obraz, apoi îi atinsese uşor cu buzele podul palmei. Vladimir o strînse la piept şi-i şopti: «Ai să mă ierți vreodată ?». «N-am ce să-ți iert. Străduieşte-te ca şi dincolo să fie cum a fost aici».

În urma lor, Florina se-aşează într-un fotoliu. Acelaşi în care se prăbuşise după moartea doctorului Nicolae Dănescu. Atunci rostise-n şoaptă: «Luminează-i, Doamne, calea !». Acum, tot în şoaptă, şi tot printr-un potop de lacrimi, Îl ruga pe Dumnezeu: «Luminează-le, Doamne, sufletul şi mintea !». Şi-ncet de tot: «Mulțumescu-Ți, Doamne, că ei sînt în viață !».

*

Chiar atunci cînd este dorită, o despărțire descumpăneşte omul. I se pare că i s-a dus echilibrul: ca şi cînd i s-ar fi amputat o mînă, un picior, sau i s-ar fi scos un ochi. Alexandru îi telefona zilnic Florinei, de luni pînă vineri, de la telefonul public instalat la şcoală. Îi povestea tot ce făcea, se plîngea de colegi, de

profesori şi termina invariabil cu «mi-e dor de tine». Florinei îi era la fel de dor de el, dar nu voia, încercînd să-l vadă, să-i tulbure şi mai rău apele. I se părea incorect faţă de-o familie care abia cîrpea cioburile vasului spart. Totuşi, de ziua lui de naştere îl aşteptase la şcoală şi-i dăruise un rucsac grena, cu un căţel imprimat pe clapă. «Căţelul sînt eu, Alexandre. Să ştii că eu te păzesc mereu în gînd». «Florina, ei s-au împăcat. Eu nu mă-mpac. Abia aştept să termin şcoala şi să-mi fac singur un rost în lume». «Să nu uiţi niciodată ce le datorezi părinţilor tăi». «Mai întîi să nu uit ce-ţi datorez ţie». «Mie ? Prea puţin, copile». «Aşa crezi tu ! A fost atîta linişte lîngă tine...». «Încearcă să fie şi lîngă părinţii tăi». «Dacă ar fi după mine...».

Pentru Florina era limpede că Vladimir nu încetase nici o clipă s-o iubească pe Luana. Între el şi Florina fusese o relaţie tandră, a doi oameni maturi. Nu putea fi însă vorba de pasiune. Ficare-şi consumase înainte marea iubire. Florina, în ciuda aspectului ei sever şi distant – nu disprețuitor – în intimitatea cu un bărbat era caldă, primitoare. Nu-i dezamăgise lui Vladimir cu nimic aşteptările. Ştia să se lase iubită, să-l lase pe bărbat să domine. Dacă n-ar fi fost îngrijorarea faţă de drumul rău pe care-o apucase Alina şi – de ce n-ar fi recunoscut-o – dragostea faţă de Luana, dragoste împotriva căreia timpul nu se dovedise vindecător, dacă astea două spine iritative n-ar fi existat, niciodată nu s-ar fi despărţit de Florina.

Cu toată pedanteria «de fată bătrînă», cum spunea ea despre sine, se dovedea îngăduitoare cu neglijenţele lui şi-ale lui Alexandru, pe care izbutise, în doi ani, să le corecteze fără observaţii, numai prin faptă şi fără nervi.

Cumpărase două suporturi de haine pe care-aşeza lucrurile de oraş dezbrăcate şi-aruncate cum se nimerea, de ei doi, şi le punea pe balcon la aerisit, alături de-ale ei. Dimineaţa, plăpumi, pături, perne, pijamale erau atîrnate pe sîrmă în acelaşi scop. În dulapul de la bucătărie, ceştile aveau toartele orientate în acelaşi sens. Nu dojenea pe nimeni, ci punea mîna şi aşeza lucrurile cum socotea ea că trebuiau să se afle.

De cînd se-ntorsese la domiciliul fost şi redevenit conjugal, Vladimir cumpărase patru suporturi de haine şi, urmînd exemplul Florinei – faptă, nu vorbă – punea îmbrăcămintea întregii familii la aerisit, nesfiindu-se nici de chiloţii şi de sutienele Alinei şi ale Luanei. «Dar ştiu că te-a educat succesoarea mea», îi spunea Luana lui Vladimir, încercînd să-nlocuiască ironia cu un ton glumeţ. «Da, şi nu cred că e nimic rău în asta». Alina se revoltase: cum să-i umble ei cineva în lucruri ! Vladimir i se-adresase pe-un ton neutru din care lipsea însă gluma: «Dacă-ţi aeriseşti singură lucrurile, îţi garantez că nu se mai atinge nimeni de ele». «Văd că te-a dresat bine madam Florina aia sau cum o mai cheamă», se găsise datoare Alina să-l ironizeze pe taică-său. Vladimir, căruia i se urcase sîngele-n cap, dintr-un pas fusese lîngă fiică-sa, o apucase de bărbie, o privise în ochi, vrînd parcă s-o facă bucăţi şi printre dinţi îi şuierase-n faţă: «În viaţa ta să nu mai pronunţi numele ăsta, altfel îţi mut fălcile. Aviz oricărui amator». De faţă era şi Luana, care ieşise din cameră în vîrful picioarelor.

Într-o zi, imediat după masa de seară, care pentru el era şi de prînz, Vladimir, fără un cuvînt, se duse la bufetul de bucătărie şi aşează toate ceştile cu toarta în acelaşi sens. Luana şi Alina o vorbă nu-ndrăzniră să spună, în

vreme ce Alexandru zîmbea cu-nțeles. «Ei, doamnelor, vedeți că prostul a-nceput să-ntoarcă foaia ?», voiau să spună privirea şi zîmbetul lui. Deşi o iubea pe Luana – care-avusese timp cît durase despărțirea de Vladimir să vadă că nu era pe nicăieri defilare de cîini cu covrigi în coadă – socotea că întorcîndu-se la ea nu era tîrziu s-o educe, nu atît ca soție, cît ca mamă. El nu uita cît timp îi acorda Florina lui Alexandru şi cum încerca să-i inculce nişte principii sănătoase, de om care trăieşte din munca lui cinstită.

În privința banilor, în patru ani de divorț, cît Vladimir avusese tăria să-i dea strict pensia alimentară a Alinei, Luana văzuse diferența între o sumă fixă, chiar confortabilă, şi ce-nsemna să se trateze cum avusese poftă din banii bărbatului, aduşi acasă pînă la ultimul creițar. Fără să-i ceară Luanei părerea, Vladimir îşi schimbase slujba: lăsase «Internaționala» de construcții şi, pe bani mai puțini, se asociase cu nişte ingineri şi cu nişte arhitecți care deschiseseră o firmă autohtonă tot de construcții. În acest fel avea mai mult timp ca să-şi controleze copiii. Alexandru era totdeauna conştiincios şi n-avea nevoie de nici un control. Pe Alina însă taică-său pusese zdravăn şaua, explicîndu-i cu frumosul că părinții n-aveau să trăiască pînă la o sută de ani ai ei ca s-o tot întrețină, şi că nu trebuia să-şi ia drept reper copiii de miliardari din gaşca pe care-o frecventa şi care puteau să-şi contemple buricul cinci sute de ani de pe urma conturilor rămase de la părinți. Nu din convingere, ci din strîngerea drastică a băierilor pungii, Alina se pusese pe-nvățat.

Taică-său nu mai era cel cunoscut de ea cînd se despărțise de Luana. Lăsase mănuşile de-o parte față de amîndouă. «Alina, dacă n-ai de gînd să te faci curvă,

atunci pune mîna pe carte ca să-ți faci o meserie. Nu fiindcă meseria de curvă n-ar fi o meserie, însă e meserie grea în care nu trebuie să ai miros. Ca şi-n politică». Luana, care era de față, nu putea să creadă că bărbatu-său, cel de care ea divorțase, devenise din aluatul moale pe care-l ştia un pietroi de spart capul. La patruzeci de ani cîți avea, venise vremea să priceapă că-nvățul are şi dezvăț.

Oricît de largi şi de moderne i-ar fi fost concepțiile, trebuia să recunoască în sinea ei că Vladimir avea dreptate în privința Alinei. Ea, Luana, fără să fi fost fată de miliardari – cu un tată ofițer de stat-major, inginer, şi cu o mamă arhitectă – nu ştiuse ce-nseamnă lipsurile, dar fusese crescută fără mofturi şi fără fasoane, părinții ei neuitîndu-şi obîrşia. Amîndoi erau copii de-nvățători de țară, învățători care, în vacanțe, nu-i puneau la ureche ci le mai dădeau şi-o sapă-n mînă. Luana, fără să fie proastă, făcea parte dintre-acei părinți al căror principiu pedagogic esențial era: «să aibă copilul tot ce n-am avut eu». Noua miliardărime, speriată de cît bine dăduse peste ea, îşi lăsa copiii să crească-n voia lor, grija lăsînd-o *bodyguarzilor* şi şcolilor din străinătate, cîntărind valoarea progeniturilor în cîți bani cheltuiau pe ele. Printre copiii de miliardari erau şi unii cu capul pe umeri, puşi pe-nvățătură şi pe făcut o meserie, conştienți de felul neortodox în care se burdușiseră părinții lor cu miliarde.

Luana era convinsă că schimbarea de macaz făcută de Vladimir se datora conviețuirii cu succesoarea ei. Cînd, la-nceputul conviețuirii acestora, Florina le invitase la masă pe doctorița Lena Mankiewicz şi pe Alina, Alina se-ntorsese acasă foarte mohorîtă. Luana socotise că nu era bine s-o ia pe fiică-sa la întrebări. Dacă voia să-i spună ceva, bine... Abia după ce Vladimir

se-ntorsese acasă, altul decît plecase, Luana – fără nici o plăcere – o luase la-ntrebări pe soacră-sa în privința Florinei. «Draga mea, ca aspect fizic – o adolescentă, cu un mers lin, fără fițe, un chip armonios şi distins. Nu este o frumusețe, dar dacă ai văzut-o odată, o ții minte. Şi deşteaptă, şi cu simțul umorului. Vorbind corect, cursiv, logic. De-o ordine şi de-o curățenie de să lingi pe jos. Gospodină desăvîrşită. Aspră şi dîrză ca orice om crescut şi trăit în nevoi. Cred că lui Vladimir i-a fost de mare folos convieţuirea cu ea. Nu mai vorbesc de Alexandru, care o adoră», se gîndi soacra să-i dea nurorii o copită unde o durea mai rău.

De primul Întîi Martie al revenirii lui Vladimir la sediul conjugal, Alexandru îl pîndea să vadă ce avea să dăruiască acasă. Adusese două mărțişoare frumoase de argint. Iar Alexandru, două inimioare de agată. Economiile şi le drămuise ca să-i cumpere Florinei o țestoasă de aur. Vînzătoarea, o cucoană în vîrstă, îl întrebase: «O cumperi pentru mama ta ?». Alexandru dăduse din cap în semn afirmativ. «Bravo, copile, aşa să faci mereu, fiindcă mama e numai una pe lume !». Băiatul îi ceruse voie Florinei să treacă pe la ea. În vederea acestei vizite, ea se-apucă la repezeală de-un chec din cacao, belşug de stafide, care le plăcea mult unchiului Gogu, lui Vladimir şi lui Alexandru. În frigider se găseau şnițele din piept de pui, salată de macrou afumat cu maioneză, încît avea ce-i pune pe masă copilului.

Nu se mai văzuseră de la ziua lui, cînd Florina îi dăruise rucsacul pe care de-atunci băiatu-l folosea ca ghiozdan. Se strînseseră-n brațe şi le venea amîndorura să plîngă. Alexandru îi întinse Florinei cutiuța frumos ambalată în care dormea broscuța. Ea desfăcu încetişor

funda, hîrtia de ambalaj *bleu-marine*, cu desene aurii, scoase la lumină broscuța, o privi ca pe-o ființă vie, își descheie lanțul de la gît, de care-atîrna un pandantiv de aur cu un smarald cît o boabă de piper, puse pandantivul într-o cutiuță, sărută broscuța, o trecu pe lanț și și-o atîrnă de gît. «O fi naturală sau sintetică piatra din mărțișorul Florinei ?», se gîndi Alexandru, avînd-o în fața ochilor pe maică-sa, care expertiza cu lupa bijuteriile primite de la tatăl lui. «Alexandre, ai anunțat acasă că-ntîrzii ?». «Florina, tu m-ai învățat că adevărul e cea mai bună minciună. Am spus acasă adevărul». «Cui ?». «Erau de față mama, Alina și doamna Gheorghiu, care ne face menajul... Nici mama, nici Alina, un cuvînt n-au spus». «Copile, pe lumea asta, cu bunăvoință e și-nțelegere. Pe mine de ce ar fi supărate mama ta și Alina ? Eu am căutat să vă apropii nu să vă-ndepărtez unii de alții». «Nu știu dac-ai făcut bine, Florina». «E prea devreme ca să ne dăm seama. Important pentru mine este faptul de-a vă fi vrut binele».

Sună telefonul. Florina ridică receptorul, zise «alo», dar dincolo auzi cum se punea receptoru-n furcă. «Nu i-a plăcut vocea mea». «De unde știi ?». «Bănuiesc, pentru că altfel ar fi spus o vorbă, acolo». Peste cinci minute suna cineva la ușă. Florina, prudentă ca totdeauna, dar mai ales de cînd tîlhăriile erau la ordinea zilei, aprinse lumina de pe palier și se uită prin vizetă. Începu să-i bată inima încît o simțea și-n cerul gurii. Deschise larg ușa. Alexandru nu se mișcase de pe locul lui, fiindcă bunacuviință cerea ca în casa altuia să-ți stăpînești curiozitatea. În ușă stătea Vladimir, în mînă cu un buchet enorm de crizanteme fideluță, de toate culorile și cu o cutie mare sub braț. Lui Alexandru îi pierise răsuflarea

şi atîta se lăsase în scaun că mai avea nițel şi ajungea sub masă. Vladimir şi Florina încremeniseră-n prag, uitîndu-se unul în ochii celuilalt, fără nici un cuvînt.

Într-un tîrziu, Florina îl apucă de cot pe Vladimir şi-l trase în casă. El aşează cutia de bomboane şi florile pe suportul de pantofi din vestibul, o-nvălui pe Florina într-o privire şi, după o clipă de şovăială, se hotărî să facă ceea ce-i cerea toată ființa lui. O luă în brațe, o strînse aproape să-i taie răsuflarea şi o sărută lung, aşa cum ea nu-şi amintea s-o fi sărutat cîndva. Îi era dor, îi era sete şi foame de ființa ei cum nu-i fusese niciodată. Florina simți străbătînd-o din cap pînă-n picioare un fior, pe care demult îl uitase. «Alexandru», bîlbîi Vladimir, căruia nu-i venea să-şi creadă ochilor. «Tată, am spus acasă că vin la Florina cu mărțişor». «Eu n-am spus nimănui că vin la Florina. I-am adus şi eu un mărțişor». «Bine ai făcut», spuse Alexandru.

Făcuse bine că nu spusese nimănui, făcuse bine că-i adusese Florinei un mărțişor ? îi trecu prin minte lui Vladimir, care nu ştia cum să interpreteze vorbele copilului, fiind însă sigur de discreția lui. Vladimir scoase dintr-un buzunar al sacoului de antilopă gri un pachețel. «Florina, închide ochii şi-ntinde mîna stîngă». După ce-i prinse cele două siguranțe ale brățării-mărțişor, îi spuse aproape şoptit: «Deschide ochii». Florinei i se opri răsuflarea. Deschisese ochii peste o-mpletitură de aur în patru culori, ceva ce nu mai văzuse niciodată. «Doamne, ce splendoare. Dar asta e-o avere. Doamne Dumnezeule». «E de pe Ponte Vecchio. Am luat-o cînd am fost în delegație la Florența». Deci, pe vremea cînd încă nu se despărțiseră.

Florina îşi lipi brățara de obraz, o mai privi o dată, îşi duse degetul mijlociu la buze şi apoi cu el mîngîie

broscuța de la gît. Se-apropié de Vladimir şi-l sărută uşor pe obraz, apoi se-aşează în faţa lui şi-i arătă broscuţa de la gît. «Uite ce mi-a adus Alexandru», şi se uită cu dragoste la băiatul pe care privirea şi vorbele ei îl topiseră.

«E timpul să plec şi eu acasă, la lecţii». «Te ducem, noi, cu maşina», propuse Florina. «Cu mine ai stat destul, Florina. Stai şi cu tata. Ca între oameni mari. Eu fac o plimbare pe jos pînă acasă». «Cum ajungi, îmi telefonezi, da ?». «Înţeles». Prezenţa băiatului îi crease un sentiment de jenă lui Vladimir. «Vladimir» – îşi luă curajul Florina să rupă tăcerea – «n-aş fi crezut ca Alexandru să se lege atît de mult de mine». «Doar el ?». Florina-l privi rugător. «Am înţeles... Aici, cu noi doi, Alexandru s-a simţit vioara-ntîi, nemaivorbind de atmosfera de pace, de care dincolo nu prea avusese parte. Lîngă tine a prins gustul dicţionarelor, al albumelor de artă; aici a ascultat Beethoven, Mozart, Vivaldi şi Maria Tănase şi Lucreţia Ciobanu, doine haiduceşti. I-ai arătat o faţă a lumii pe care noi, părinţii lui, n-am avut vreme să i-o arătăm şi nici doamna Angelescu, ea supraveghindu-i lecţiile şi comportamentul».

«Doamna Angelescu este un om remarcabil, de la care şi eu am învăţat foarte mult. De la dînsa şi de la unchiul Gogu. Pe vremea lor, şcoala era şcoală. Nimeni n-auzise pe-atunci de meditaţii sau, cum zice unchiul meu, numai proştii de dădeau în gropi. Astăzi, săracii nu mai au nici o şansă, fiindcă nu se pot medita». «Au să aibă. Neavînd conturi la spate, au să vrea să-şi depăşească sărăcia şi ascuţindu-şi mintea au să-nsemne pentru lumea asta de bani-gata ce-a însemnat burghezia pentru nobilimea leneşă şi inconştientă. Străbunicii mei aveau mii de hectare şi totuşi copiii lor au învăţat carte.

Altfel ce s-ar fi făcut, fugind din Rusia în 1917 ? Ar fi ajuns chelneri pe la Paris ca atîția semeni de-ai lor. Ca s-o conving pe Alina să pună mîna pe carte, am luat-o şi eu ca mama cu arborele genealogic». «Orice o poate convinge e bine-venit». «Greu se cresc unii copii ! Alina şi Alexandru nu numai că nu par fraţi, dar par de rase diferite, chiar din planete diferite. Mă gîndesc de multe ori dacă fata asta merită să-mi amărăsc viaţa, în speranţa că s-o alege de ea ceva».

«Mama, biata de ea, m-a făcut să trăiesc momente groaznice, care m-au vaccinat pe toată viaţa. De două eşecuri posibile m-au făcut să mă feresc: de căsătorie şi de copii», îi trecu prin minte Florinei. Îşi lăsă gîndurile de-o parte şi continuă să discute cu Vladimir. «Cînd ai făcut-o ai semnat o poliţă-n alb. Eşti dator s-o onorezi. Altfel ţi-ai reproşa toată viaţa că nu ţi-ai făcut datoria. De vină poate că sînt şi cei patru ani cît n-ai fost lîngă ea». «De vină sînt eu că m-am însurat cu Luana». «Dar tot ea l-a făcut şi pe Alexandru». «Cineva spunea că un om inteligent poate iubi nebuneşte, însă nu prosteşte. Eu am iubit prosteşte». «Vladimir, unchiul Gogu mi-a arătat-o pe Luana la un spectacol, la „Naţional". E-atît de frumoasă, de atrăgătoare. Nu ştiu cine nu s-ar îndrăgosti de ea acuma, cînd are patruzeci de ani, dar cu şaptesprezece ani în urmă, cînd te-ai însurat cu ea, cine n-ar fi iubit-o ?». «Te obişnuieşti cu frumuseţea cuiva la fel cum te obişnuieşti cu o locuinţă frumoasă. Obişnuinţa te face să nu mai cazi în extaz. Mai ales cînd ai văzut că pe lume sînt calităţi mai valoroase decît frumuseţea: inteligenţa, chibzuinţa, bunătatea». «Numai că ele nu se văd. Cer timp să fie descoperite. Pe cînd frumuseţii nu-i trebuie să argumenteze nimic». «Îţi repet că te obişnuieşti cu frumuseţea,

iar dacă nu eşti vanitos, adică nu ţii la efectul asupra celor din jur, ea nu suplineşte alte calităţi». «Cum ar fi, de pildă ?». «Ştiu şi eu... chibzuinţa, atitudinea în faţa vieţii, seriozitatea într-o profesie. Te enervează să vezi cum totul e privit ca o-ntîmplare obişnuită, ca un lucru lipsit de importanţă». «Şi cui reproşezi tu modul ăsta de-a trăi la-ntîmplare ?». «Nu e frumos din partea mea că-ţi spun: Luanei şi Alinei». «Vladimir, ele-au avut, au, deţin o valoare incontestabilă: frumuseţea. De ce şi-ar da sufletul pentru alte valori ? Luana, fără nici o strădanie, te-a avut pe tine. De ce n-ar găsi şi Alina un Vladimir Mankiewicz, în cazul că rîvneşte la calitate... fiindcă de odrasle de miliardari cred că n-ar duce lipsă dacă şi-ar pune şi mîine candidatura. Nu poţi cere nimănui să aibă aceeaşi scară de valori cu tine. Trebuie să ne-acceptăm unii pe alţii aşa cum sîntem». «Da, dar să nu ni-i luăm parteneri de viaţă». «Orice contract poate fi reziliat, numai cel dintre părinţi şi copii nu. Cel puţin din partea părinţilor. Mama spunea că un părinte nici în mormînt n-are pace de grija copiilor». «Avea dreptate. Numai că pînă s-ajungi la mormînt e tare greu să-i creşti cînd părintele celălalt din cuplu nu te-ajută cu nimic». «Pune de la tine şi-n locul celuilalt». «Mai mult decît să mă fi-ntors acasă ce-aş fi putut face ? Mai ales după ce-am văzut, doi ani, că se poate trăi şi altfel în cuplu». «Cu ani în urmă, o fostă colegă de liceu, care divorţase de curînd, mi-a spus: „Eu am crezut că măritîndu-mă aveam să fim doi boi care trag la un car. Cînd am văzut că trăgeam numai eu şi ălălalt se lăsa pe tînjală, am ieşit din jug“». «Bine-a făcut !». «Dar n-avea copii».

Vladimir închise ochii şi oftă. Între el şi Florina tensiunea fusese bruiată de prezenţa lui Alexandru, iar

discuția ce urmase după plecarea băiatului era un subterfugiu menit să amîne un lucru mai grav. Nu făcuseră economie de truisme, tocmai pentru a evita să-şi spună ceea ce plutea între ei. Vladimir, ajuns la uşă, ca să plece, o apucă pe Florina de umeri, se uită în ochii ei, o strînse la piept şi-i şopti: «Cînd te-am cerut de nevastă, mi-ai pretins un timp ca să ne cunoaştem. Acuma, cînd ne cunoaştem, te-ntreb dacă vrei să fii iubita mea». Nu-i dădu vreme să răspundă zdrobindu-i buzele. Porniră înapoi, Florina păşind încet de-a-ndăratelea sub sărutări pe care nu le cunoscuse cît fuseseră-mpreună. Florina, cu glas sugrumat îi şopti: «Vladimir, de ce vrei să-ți complici viața ?». «Fiindcă vreau să trăiesc şi ceva adevărat, nu doar convenții şi rutină».

Nu era nevoie să-şi spună că se iubeau. Florina încurajase reconcilierea lui Vladimir cu fosta lui nevastă. Curînd după ce se-ntorsese acasă, Vladimir simțise cum se stingea flacăra pentru Luana, în vreme ce Florinei îi ducea tot mai mult dorul. Florina muncea cu-ndîrjire, mergea la spectacole, la concerte, încerca să-şi păcălească amărăciunea şi pustiul din suflet. «Doi bărbați în viața mea, buni, deştepți, frumoşi, însurați, tați de copii. „Iubită" e un sinonim delicat al amantei şi al modernului termen „prietenă". Se spune că bărbații trag la acelaşi tip de femeie. Nu s-ar zice despre Vladimir. Pe lîngă Luana, care e toată o voluptate, eu par un stîlp de telegraf. Şi totuşi...».

Seara, în pijama, cu un caiet şi cu un pix în mînă, Alexandru se dusese la taică-său în birou. «Ce e, Alexandru ?». «Tată, astăzi ai dovedit că, în sfîrşit, o prețuieşti pe Florina. Cît am locuit la ea, am comparat cadourile pe care i le-ai făcut cu bijuteriile date mamei

şi-mi venea să-ţi spun că n-o meritai pe Florina... Asta e tot». Şi băiatul făcuse stînga-mprejur, iar Vladimir părea că primise o ghioagă-n moalele capului. «Din gura copiilor...». De la acel Întîi Martie, îi telefona zilnic Florinei şi-ncerca s-o vadă în fiecare joi. Această noutate-n viaţa lui îi îmbunătăţise mult umoarea-n familie, aducîndu-i detaşare şi-ngăduinţă. Fără s-o scape din frîu pe Alina – «soi rău» – i-l căptuşise totuşi cu catifea. Îşi îmblînzise tonul, deşi conţinutul rămînea la fel de aspru. Nevenindu-i să creadă că mai putea iubi un bărbat şi încă la patruzeci şi cinci de ani, Florina, după fiecare telefon al lui Vladimir, se ruga lui Dumnezeu: «Doamne, fă-mă să mor măcar înaintea lui !».

*

Doamna Ghervase, vecina ei de palier, mama lui Radu Ghervase, după o perioadă cînd crezuse că a scăpat de boală, din nou se simţea rău şi avea nevoie de perfuzii cu citostatice. Radu îi spusese că Florina se oferise, fără s-o roage, să i le facă ea. Doamna Ghervase, apucată de elanuri pieţaro-monarhiste, ca atîţia alţii, simţind grăitoare tăcerea Florinei în faţa unor asemenea subiecte, găsise de cuviinţă s-o trateze cu multă răceală, din 1990 încoace abia răspunzîndu-i la salut. Aflînd însă cît ar fi costat-o cineva care să-i facă perfuziile la domiciliu, călcîndu-şi pe suflet şi plină de jenă, o acceptase pe Florina, această tehniciană de dinţi de care fiul său era foarte ataşat. «Ce poate vorbi un băiat cultivat cum e Radu, cu o persoană de asemenea condiţie ? Măcar inginerul ăla, după doi ani de stat cu ea şi-a luat măsurile şi s-a-ntors la nevastă», se muncea cu gîndul doamna

Ghervase. Jena față de Florina îi crescuse, gîndindu-se că verişoara ei, doctorița Aura Dănescu, anestezistă, nu se oferise la mai mult decît să-i ia tensiunea şi să-i citească nişte analize. Doctorul Gogu Eremia trecea în fiecare duminică s-o vadă.

Florina se uitase la schema de tratament stabilită de oncolog. În afară de citostatice se recomandau şi perfuzii revigorante, cu tonice cardiace. Pentru ca să n-o chinuie, ciuruind-o cu-nțepături la fiecare perfuzie, de acord cu pacienta îi pusese o branulă. Înaintea fiecărei perfuzii îi injecta un pic de lichid incolor pe branulă. «Ce-mi introduci acolo ?», se mira doamna Ghervase, care făcuse destule perfuzii în spital. «Din prudență, un pic de anticoagulant». «Am început să am dureri». «Cum simțiți că v-apucă durerea, luați un calmant». «Nu vreau să mă obişnuiesc». În locul replicii care corespundea realității – «credeți că mai aveți timp să vă obişnuiți ?», privind-o blînd, Florina îi spusese: «Doamnă, o mulțime de medici, după o viață de meserie, spun că nici un medicament nu e mai rău decît durerea şi decît insomnia. Scutiți-vă de durere şi nu vă mai temeți de obişnuință».

Cînd starea i se-nrăutățise, doamna Ghervase o-ntrebase pe Florina: «Cît crezi că o mai duc ? Dar fii sinceră». «Doamnă, afară de Dumnezeu, nimeni nu ne-a numărat zilele». «Consideram că eutanasierea e un mare păcat şi-i condamnam pe cei care-o aplicau». «Doamnă, eutanasierea este o sinucidere asistată şi ajutată. O interzic nişte oameni care nu ştiu ce-nseamnă să-şi dorească cineva moartea fiindcă nu mai poate îndura suferința. Şi interdicția asta se-nscrie în ipocriziile sociale». «Sînt atîția sinucigaşi

pe care nu-i doare nimic». «Îi doare sufletul. Îi doare insuportabil». «Ai cunoscut asemenea oameni ?». «Da».

Starea înrăutățindu-i-se, doamna Ghervase, abia mai vorbind, își chemase la telefon sora de la Cîmpina: «Dacă vrei să mă mai găsești în viață, vino repede». Sora, doamna Mitrea, venise într-un suflet. Era văduvă de la tinerețe, rămasă cu doi copii pe care-i crescuse fără nici un ajutor, din leafa ei de profesoară de istorie și din pensia răposatului soț, profesor ca și ea. După '90, fiu-său, inginer, plecase-n Canada. Fata, profesoară de biologie, măritată cu un coleg, nu mai prididea cu meditațiile, salariile-n învățămînt fiind cum erau, iar ea avînd doi copii pe care-i supraveghea toată ziua maică-sa, doamna Mitrea. «Am vrut să te mai văd și să-ți dau amintirile de la mama, că nu vreau s-ajungă pe mîna cine-știe-cui». Amintirile erau cîteva bijuterii modeste, de aur cu diamante mici, valoarea lor constînd în migala manuală a lucrăturii, de pe la mijlocul secolului XIX. Pe cît de amărît fusese Radu cînd îl părăsise iubita, în favoarea colegului lor, marele revoluționar Marius Murgeanu, devenit miliardar, pe-atît se bucurase maică-sa văzîndu-l scăpat de ceea ce ea numea «o pațachină ceva mai spălățică».

Doamna Ghervase vedea în binele pe care i-l făcea Florina o cursă întinsă lui Radu. Despărțirea Florinei de inginerul Mankiewicz îi sporea teama. Totul i se părea un truc din partea acestei vulpi cu aer de mironosiță și de mamă a răniților. Doamna Mitrea era de părere s-o interneze pe soră-sa, fiindcă «spitalul era spital». Îi ceruse și Florinei părerea. «Ca să-i lungiți chinul, doamnă ? Ca să faceți naveta spital-casă și invers ? Lăsați-o să moară liniștită, în patul ei», îi răspunsese

Florina. «Poate că, totuşi...». «Doamnă, un locşor nu mai are fără metastaze. Corneliu Coposu avea metastaze la creier, nu mai ştia că era pe lumea asta, iar la „Municipal" îi făceau dilatare de bronhii ! Stăteau gazetarii şi televiziunile ca hienele pe capul doctorilor, nu cumva să-l omoare din motive politice, cînd el, săracul, era ca şi mort cînd îl internaseră. Lăsaţi-o să moară liniştită. Eu aşa aş face dacă ar fi mama mea, sora mea». Dumnezeu avusese milă de Cecilia Ghervase şi o luase în somn.

La o săptămînă de la moartea maică-sii, Radu sunase la uşa Florinei: «Florina, mi-ai spus că după ce ţi-a murit mama te-ai simţit liberă; fiindcă puteai muri liniştită, ştiind că nu mai lăsai durere-n urma ta. Abia acum te-nţeleg. Cînd am vorbit atunci, drept să-ţi spun, mi s-a părut cinic din partea ta. Acum te-nţeleg. Ce uşurare să ştii că nu plînge nimeni după tine !». «Nu cred că e om după care să nu plîngă chiar nimeni. Dar ca părinţii să-şi îngroape copiii e groaznic. Mergeam pe stradă cînd era mama bolnavă şi-mi doream să-mi cadă ceva-n cap, să mor, să nu mai ştiu. Şi tot eu mă certam: „Cum nu te gîndeşti la biata maică-ta. Să-ţi fie ruşine ! Poartă-ţi crucea mai departe !". Şi mi-am purtat-o. Prin meseria mea, am cunoscut şi cunosc lume de toată mîna. Oamenii, atît de-apăsaţi de necazuri, te văd pentru prima oară şi-şi descarcă sacul. Să porţi crucea părinţilor, măcar la sfîrşitul lor, intră-n ordinea firească a lucrurilor. Părinte fiind, să-ţi fie dat să porţi crucea copiilor – ăsta-i iadul pe pămînt !».

Radu se gîndea ce trebuie să fi fost în sufletul maică-sii, femeie frumoasă, părăsită de bărbat, să aibă un copil atît de urît şi de puţin sociabil, tocmai din cauza

urîțeniei. Cecilia Ghervase bănuia de interes orice femeie care s-ar fi apropiat de Radu. Ştia că Florina avea casă, maşină, cîştiga bine, şi totuşi o suspecta că voia să pună mîna pe Radu. «Ce-şi spunea ea: „moare mă-sa, închiriem apartamentul şi trai, neneacă !“», îşi făcea socotelile doamna Ghervase, substituindu-i-se Florinei.

«Florina», i se-adresă Radu, «nu cred că mama ți-a fost simpatică şi pe bună-dreptate. Atunci de ce ai îngrijit-o fără un leu şi fără nici o altă recompensă ? Ştia bine că se duce şi nu ți-a dăruit măcar o ceaşcă fără toartă». La gîndul unui astfel de obiect lăsat amintire, Florinei îi veni să rîdă. Se stăpîni şi-i răspunse lui Radu: «La boală, Radule, e ca la cutremur, la incendiu, la inundații, ca la un asemenea blestem. Nu mai stai să te uiți: ăsta mi-e simpatic, îi dau o mînă de ajutor, ăstuia nu, fiindcă mi-e antipatic. Ajuți, pur şi simplu, omul în nevoie. Unchiu-meu e credincios, ca tot țăranul, fără să fie însă bisericos. În viață, spune el, străduieşte-te să aduni cît mai multe fapte bune, fie că există, fie că nu există Dumnezeu, care să țină seama de ele; dacă n-ai norocul să mori într-o clipă, zice tot el, ai timp să-ți faci inventarul vieții şi să regreți că n-ai făcut binele pe care l-ai fi putut face... Şi mai este ceva: eu sînt un om singur care ştie să prețuiască mîna ce i se-ntinde. „Colecția mea de artă“ încerc să fie fapta bună». Tăceau.

«Florina, mama are... avea o haină de nurci sălbatice pe care cred că n-a purtat-o de douăzeci de ori. E nouă. Te rog s-o primeşti şi mai ales să nu te superi de propunerea mea». «Radule, eu îți spun bogdaproste şi să fie primit. Dar dă-o mătuşii tale sau, şi mai bine, verişoarei tale de la Cîmpina. Cuiva care chiar să se bucure. Acum aş avea bani să-mi cumpăr şi eu o haină

de blană, e drept că nu de nurci sălbatice... dar pentru ce ? Ca s-o păzesc de molii ? Am haine pentru toate anotimpurile». «Florina, m-aş fi bucurat să primeşti haina mamei, dar de ce să nu fiu sincer şi să nu-ți spun că mă bucur şi mai mult că n-o primeşti ! Mă faci să-mi amintesc o maximă a unui om de spirit – păcat că i-am uitat numele: „Între materia inanimată şi materia animată nu este o deosebire mai mare decît între un om şi un caracter"». Radu se-ntunecă, păru că se-adună în sine după ce se risipise, şi fără nici un preambul se ridică şi plecă. «Şi doamna Ghervase vorbea despre oameni care se sinucid fără să-i doară nimic...», se gîndi Florina, petrecîndu-l cu privirea pe Radu, o ființă ce-i inspira admirație intelectuală şi milă, milă, milă...

*

Doamna Aimée Pop trăia cu spaima prevestirii pe care i-o făcuse glasul în vila fiului ei de la Sinaia, de-a avea să azvîrle pămînt peste-un sicriu. Acelaşi glas care-i poruncise în Elveția să vină la-nchiderea unor sicrie, în timp ce fiica şi ginerele îi mureau într-un accident de maşină. Fără să ceară sfatul nimănui, se dusese la cabinetul de psihiatrie al unei doctorițe, un om blînd, cu mult tact şi cu multă răbdare, bucurîndu-se de-o bună reputație. Nu se conformase însă vorbei care te-nvață că la spovedanie şi la doctor să n-ascunzi nimic. Îi ascunsese doctoriței povestea acelui glas prevestitor, îi spusese doar că avea coşmaruri în timpul cărora auzea glasuri amenințătoare ce pomeneau numai de nenorociri. «Ca de exemplu ?», întrebase doctorița. După un moment de reflecție, Aimée, destul de ezitantă,

răspunsese: «Cutremure de pământ, incendii, inundații, amenințări cu moartea...». «Vi s-a întîmplat vreodată să auziți vocile astea şi-n stare de trezie ?». «Nu», răspunsese prompt Aimée, care-şi jurase că niciodată, nimeni să nu afle taina acelei voci – aceeaşi – prevestitoare de rău. La această hotărîre se-adăugase şi teama ca doctorița să n-o creadă nebună. «Din acele prevestiri şi din amenințările pe care le-auziți în coşmaruri s-a adeverit vreuna, în ceea ce vă priveşte pe dumneavoastră sau pe cineva apropiat ? Fiindcă, altminteri, cutremure, incendii, inundații şi crime au loc tot timpul pe undeva în lume». «Nu», sunase răspunsul.

Doctorița dăduse din cap a dubiu. Pacienta ştiú că doctorița n-o crezuse. Îi stabilise un tratament pentru o lună, asigurîndu-i un somn de prunc. Vrînd să-şi lămurească starea neurologică a pacientei, îi recomandă o rezonanță magnetică nucleară, examen care n-avea să dezvăluie nimic suspect. Nenorocirea începea cu starea de trezie, în care obsesia vocii nu putea fi îndepărtată. Cine n-avusese niciodată presimțiri şi vise premonitorii, chiar semne fizice, cum ar fi zbaterea unei pleoape ori a unui muşchi tam-nisam – nu putea-nțelege starea de panică a doamnei Pop; ea aştepta ca din clipă-n clipă să se producă o catastrofă care s-o lovească. Şi-ar fi dat viața îmbelşugată pe-a oricărui bătrîn care umbla prin gunoaie după ceva lepădat de cei îndestulați, numai să nu mai trăiască starea de groază ce-o bîntuia, în aşteptarea împlinirii a ceea ce-i vestise glasul. Peste cine avea să azvîrle pământ, Doamne, Dumnezeule ? Nimic nu-i atenua anxietatea: nici lectura, nici spectacolele, nici televizorul, nimic şi nimeni. Nu-şi afla nicăieri locul. Nu mai avea răbdare de nimic. Se dusese-n

Elveția la nepoată-sa, Lea, care ar fi luat-o de tot la ea, cu gînd să stea măcar trei luni. După două săptămîni plecase însă în Țară. «De ce, bunică ?», o-ntrebase Lea. «Simt că trebuie să mă întorc acasă», explicație pe care nepoată-sa o luase drept toană de om bătrîn.

*

Vila de la Sinaia a familiei Pop găzduia toate întrunirile mondene ale proprietarilor, întruniri la care participau, în afara familiei, oameni interesanți din punct de vedere al relațiilor sociale şi, neabătut, patru scriitori care-nsemnau faima editurii „Alma", oameni de-un perfect servilism față de puterea numită de ei «schimbare»; scriitori care – dacă le-ar fi fost vremea prin anii '50 – ar fi cîntat şi ei ca tot omul Partidul, pe Lenin, pe Stalin şi măreția Uniunii Sovietice. Unul dintre ei, cel mai expansiv, fiind poet, era într-un permanent extaz în fața tricourilor purtate de Preşedinte, a apetenței acestuia pentru «băi de mulțime» şi a prețuirii pe care le-o arăta oamenilor de artă prin ei patru şi prin amiciția față de pictorița Sabina Josan, copiliță pe vremea lui Stalin, care pictase şi ea nițel mai tîrziu băi de mulțime aflate sub un steag pe care se profila visător Lenin. Ce era să facă şi ei ?

Fetele tinere şi frumoase îşi vindeau farmecele şi tinerețea cîte unui miliardar, sau mai multora dacă nu era nici unul serios şi pus pe-nsurătoare. Ce să facă şi ele, ce să facă şi ei ? În toate domeniile vieții o lege funcționează neabătut: a cererii şi-a ofertei. Editura „Alma" îi umplea de bani pe cei patru cavaleri ai artei şi-ai înțelepciunii, Titus Pop devenind pentru ei un mare editor, un mare critic literar – evitînd să-l numească însă

«cel mai mare», fiindcă erau şi alte orgolii de menajat. Puterea, care nu era proastă, simula – sau poate nu simula – că e sensibilă la gîdilituri; şi-atunci de ce n-ar fi gîdilat-o ?

Tincuța Pop era eminența cenuşie care trăgea sforile relațiilor, obligatorii cînd vrei un loc într-un sistem. Pe cei patru scriitori – care se prezentau şi ca un fel de oracole ale neamului – Tincuța îi disprețuia din adîncul sufletului, ea fiind arivistă, însă nu proastă. Avea momente, la Sinaia, cînd ar fi azvîrlit afară din casă toată liota aia de invitați, pe care-n sine o numea «adunătură», cu excepția cîtorva mari profesionişti: medici, fizicieni, ingineri rătăciți printre bancheri, proprietari de mari întreprinderi, de mari hoteluri şi restaurante şi printre exponenți mai mult sau mai puțin la vedere ai regimului, din structuri ce n-aveau obiceiul să-şi decline statutul. În clipele de lehamite, ea se făcea că are treabă, se retrăgea într-o cameră, se trîntea într-un fotoliu şi fuma țigară de la țigară.

«Nu e uşor pe lumea asta nici să fii ipocrit. La un moment dat ți se face o silă de tot, incluzîndu-te şi pe tine. Cred că dacă aş fi fost măcar cu zece centimetri mai înaltă şi mai frumoasă, n-aş fi dat atîta din mîini – dar ce zic ? din coate – ca s-ajung unde-am ajuns. Pot să trec la rubrica „plus“ cariera lui Bogdan şi casa asta în care numai nu m-am zidit. În rest... Mare pricopseală să mănînci la masă cu mărimi, femeile cîntărindu-se-n bani după toalete şi după bijuterii; o nouă echipă de țoape ajunse, printre ele foste curve. Asta mi-e performanța. Iar Titus, abil, s-a cățărat ca iedera pe eşafodajul înălțat de mine. E drept că a primit cadou editura de la unul dintre cele patru genii naționale şi cu stoc de hîrtie

pînă-n anul 3000. Nu pot spune că acest bărbat al meu nu ştie să se descurce. Şi cînd te uiţi la el, are aerul recules al motanului care şi-a scos botul din oala cu smîntînă. Şi măcar de ne-am fi iubit vreodată. Cînd îmi păsa de fustele pe care le-nfoia era din orgoliu. Acuma poate-nfoia şi-o paraşută... Mă gîndesc de multe ori că s-ar prea putea să mor înaintea lui şi mă tem să nu-şi găsească vreuna „tînără şi gospodină", pusă pe făcut copii, ca s-arunce ancora şi să-mi păgubească mie copilul. La gîndul ăsta îmi vine să pun o bombă la tot ce-am zidit... Hai să mă mai duc la beleregii ăia de invitaţi ca să nu creadă că mi-am luat valea».

Pe soră-sa, Catrina, pe Aura Dănescu, prietenă de-o viaţă a Catrinei, şi pe Magdalena, fata Catrinei, cu bărbatul, îi invita rar Tincuţa şi numai cînd n-avea balamuc mare, ci o-ntrunire de familie. Tincuţa nu putea spune că o topeau dorul şi grija de soacră-sa. Totuşi i se părea decent s-o vadă o dată pe săptămînă şi s-o invite mai ales la Sinaia. Doamna Pop refuzase categoric să mai vină la Sinaia. Pretextul: îi era foarte rău la serpentine. Pe Tincuţa n-o afectase acest refuz; şi, de altminteri, nici pe Titus. Cînd se gîndea la soacră-sa, Tincuţa nu uita că femeia-şi pierduse un copil. Fără să fi fost vreodată disensiuni între noră şi soacră, nici de vreo mare apropiere şi de tandreţe între ele nu se putea vorbi. După ce Iulia şi soţul ei muriseră, Tincuţa devenise mult mai prevenitoare cu socrii, iar de cînd plecase la cele veşnice şi socru-său îi rugase şi pe copii, pe Bogdan şi pe Diana, ca oricît de puţin timp liber ar fi avut avut, să-şi găsească un pic şi pentru bunica lor paternă.

La fiecare vizită pe care i-o făceau, Tincuţa o găsea pe doamna Pop tot mai slabă şi mai pirpirie şi schimbată

– în ce fel, n-ar fi putut descrie cu exactitate. Cu toate eforturile de-a se arăta bucuroasă de vizita copiilor şi-a nepoţilor, doamna Pop i se părea Tincuţei măcinată de-o grijă. «Poate ne-ascunde o boală», le spusese Tincuţa alor săi şi o luaseră pe bătrînă pe sus şi-i făcuseră tot ce se putea face ca examene medicale. «Bine-ar fi să fim toţi sănătoşi ca ea», spusese Bogdan şi adăugase bătînd-o pe doamna Pop pe umăr: «Bunică, ne-ngropi pe toţi». «Să mă ferească Dumnezeu», sărise ca arsă doamna Pop, albindu-se la faţă. «Dar ştiu că e plin de tact fiu-meu», se enervase-n sinea ei Tincuţa. «Dacă aţi putea să-mi radiografiaţi sufletul», se gîndea doamna Pop, fără să se supere pe nepotu-său care, fără nici o rea intenţie, dăduse cu bîta-n baltă. «Ce să fac dacă n-am produs un geniu ? Bine că l-am văzut cu bisturiu-n mînă şi bine că nevastă-sa nu e mai deşteaptă decît el», se auto-consola Tincuţa, încercînd să nu dea mare importanţă gafei comise de fiu-său.

Deşi nu se putea plînge de sănătate şi de putere nici în privinţa ei, nici a celor apropiaţi, la şaizeci de ani trecuţi, pe care nu-i arăta – cum se-ntîmplă cu multe femei mărunţele, rămase vrabie-pui – Tincuţa avea tot mai multe momente cînd o ajungea o sastisire şi-o nelinişte ce-o scoteau afară din casă. Şi-atunci apărea ca o furtună la editura lui Titus, unde lua la puricat contabilitatea. Nimeni n-ar fi-ndrăznit să ciupească un creiţar, nu pentru că Titus Pop ar fi fost vreun filotim, dar de nevastă-sa le era tuturor frică mai ceva decît de ciuma bubonică.

Doamna Tincuţa Pop citea literatura apărută la „Alma“ şi sublinia tot ce nu era corect exprimat românește, apărînd la editură şi chemîndu-i la ordine pe redactorii cărţilor incriminate. Aşa ajunsese să-l cunoască

pe Radu Ghervase. Într-o traducere din spaniolă, Tincuța găsise cuvîntul *catîrce*. Rîsese în primul moment, apoi se-nfuriase şi a doua zi, cu noaptea-n cap, tăbărîse la editură şi ceruse să-l vadă pe redactorul de carte.

«Sărut mîna, doamnă, eu sînt Radu Ghervase», spusese tînărul, rămînînd stînjenit în picioare. «Ia loc», îi indicase Tincuța, condescendent, scaunul din partea cealaltă a biroului la care trona ea. «Domnule Ghervase, unde ai găsit dumneata în limba română cuvîntul *catîrcă*, plural *catîrce* ?». «N-aveam unde să găsesc un cuvînt care nu există. În limba română există cuvîntul *catîr*, cu pluralul *catîri*». «Cartea asta nu e redactată de dumneata ?», şi Tincuța îi împinsese-n față traducerea unui roman sud-american. Radu Ghervase nici nu deschisese cartea şi-i spuse: «Doamnă, cartea asta a redactat-o o colegă, în timp ce eu eram în concediu. Sînt trecut ca redactor fiindcă eu răspund de spaniolă şi de engleză-n editură. Se vede treaba că ambele, traducătoare şi redactoare nu ştiu că numele generic pentru animale nu este de-acelaşi gen în toate limbile. Aşa se face că *mula* şi *paloma* din spaniolă au devenit, pentru cine nu ştie acest lucru, *catîrcă* şi *porumbiță*, de exemplu, în loc de *catîr* şi *porumbel*».

Radu Ghervase vorbise pe-un ton potolit, ca şi cînd s-ar fi aflat în fața unei eleve dornice să-nvețe carte. La aşa ceva Tincuța Pop nu se-aştepta. «Persoana care a redactat textul ăsta a făcut spaniola ?». «Doamnă, asta ştie Serviciul Resurse Umane, care pînă-n '89 se numea Serviciu de Cadre. Să ştiți că nu eu fac angajările, nu eu aleg traducătorii, nici textele, şi nu hotărăsc nici banii pe care-i primeşte un autor sau un traducător. Şi vreau să vă mai spun că în această editură, ca în majoritatea locurilor din lume, sînt oameni care muncesc pentru cît

sînt plătiți. Sărut mîna, doamnă», și Radu Ghervase, fără să aștepte semn că întrevederea cu doamna lu' domn director luase sfîrșit, se ridică și plecă.

Atitudinea tînărului negricios și posomorît o descumpăni pe Tincuța, obișnuită să aibă mereu ultimul cuvînt. Ca un angajat al lui Titus să plece din fața ei fără ca ea să-l concedieze nu i se mai întîmplase. Omul fusese politicos, decent, logic. Se purtase cum ar fi trebuit să se poarte oricine e sigur pe meseria și pe valoarea lui. Plecarea intempestivă dovedea că omului nu-i era frică de nimeni și de nimic, așa ca unul care n-are sau nu mai are ce pierde. «E pentru prima oară cînd am impresia că m-am aflat în fața unui om liber», se gîndea Tincuța. «Cred că-și spunea în sinea lui: „Și ce, dacă e nevasta directorului, trebuie să cad pe spate-n fața ei și să mi se umezească pantalonii ? Să și-o poarte sănătos, dom' director"», își continua Tincuța gîndul.

«Doamna domnului director știe bine limba română. Cu-atît mai frumos pentru ea, fiindcă am auzit că e bioloagă. Și mai și citește ce publică editura asta. Altminteri, tip de arivistă, nu de parvenită», se gîndea Radu Ghervase, care făcea deosebirea dintre cele două adjective, așa cum se cuvenea unui filolog. Trebuia să recunoască-n sinea lui că, atîta vreme cît îi trăise mama, nu și-ar fi-ngăduit să se poarte fără nici o reținere față de nevasta directorului. Avea să fie dat afară ? Ideea nu-l speria. Dacă madam director nu era proastă – și nu era – avea probabil să-i dea peste nas domnului director cu *catîrcele*, dar n-avea să-i pomenească nimic despre întrevederea cu-acel redactor. Conversația cu tînărul în cauză îi crease Tincuței o stare de disconfort sufletesc, asemănătoare, pe plan fizic, cuiului din pantof.

Înțelesese din spusele acelui Radu Ghervase că oamenii din editură nu erau mulțumiți – măcar parte dintre ei – de salarii, negociate, ca peste tot, pe ochi şi pe sprîncene, ca şi tarifele pentru autori şi pentru traducători.

Se gîndi la cei patru corifei ai «inteligheției» române, cultivați de Titus şi de Putere. Titus, avînd păcatul omului care vrea s-o ducă bine oricînd şi oriunde s-ar fi aflat, trebuia să facă rabat de la principii – pe care le-ar fi putut enunța, dar cărora nu li se conformase niciodată. Prin urmare n-avea cum să practice altă selecție decît cea făcută de Putere, interesată să-şi aibă lăutarii. «Sublimă lipsă de principii», îşi spunea Tincuța, recunoscînd că din acest punct de vedere ea şi bărbatu-său erau frați gemeni. «Voiai casă la Sinaia sau principii ?», se auto-judeca dînsa. Obosise de-atîta slalom social, pentru a se afla în fruntea bucatelor. Pînă în clipa aceea îşi dorise mereu să moară ea înaintea lui Titus, fiindcă ştia ce mondenitate însemna o înmormîntare în lumea din care făceau ei doi parte. «Să se mai ostenească o dată-n viață şi el pentru mine !». Dar avea tot mai des momente cînd se gîndea cum ar fi arătat fără ea viața celor apropiați. Cel mai greu, social vorbind, i-ar fi fost lui Titus, care nu mişcase-un deget pentru nici una dintre mondenitățile ce-l propulsaseră, lăsînd totul în seama Tincuței. Doar sprijinul unei intelectualități, ai cărei stîlpi de nădejde erau cei patru abonați ai editurii „Alma", şi-l agonisise prin propriul efort.

Primul loc în ierarhia afectivă a Tincuței îl ocupa fiu-său, Bogdan, al doilea – vila de la Sinaia, de care era mîndră şi de care se simțea legată ca de-o ființă vie. Atîta dor i se făcea de-această casă a vieții ei încît se

ducea şi pentru cîteva ore s-o vadă. Se urca în „Land Rover" şi-o pornea voinicește spre Sinaia. Toată lumea-i spusese că asemenea maşină era greu de condus, mai ales pentru o femeie mărunțică. În ciuda tuturor aşteptărilor, Tincuța dovedise adevărată măiestrie la volanul automobilului. Deşi în asemenea maşină părea o păpuşă călare pe-un elefant, n-ar fi renunțat de bună-voie niciodată la bucuria pe care o simțea pe drumul Bucureşti-Sinaia, Sinaia-Bucureşti. Parcă ar fi participat la un *rodeo* la care ar fi reuşit să domolească un cal sălbatic.

Ultima vizită la editură o făcuse pe Tincuța să-şi treacă-n revistă întreaga viață şi-i strecurase-n suflet o nemulțumire tulbure. Nu-şi închipuise niciodată viața ca pe-o grădină-nflorită. Fără să fi avut fixuri în nici o privință, în afară de dragostea ei unică, neconsumată, nimic n-o mulțumise pe deplin. Îşi suspectase părinții că-şi iubeau mai mult fiica cea mare, căsătoria i se părea ca o a doua slujbă la care avea o condică de semnat, fiul ei, Bogdan, deşi frumos, rezonabil şi ascultător, nu moştenise inteligența părinților lui, ceea ce-o determinase pe Tincuța să nu mai vrea alt copil. Nu se putea plînge că viața lui Bogdan n-ar fi fost o reuşită. Băiatul exercita conştiincios o meserie valabilă oriunde-n lume.

Trebuia să-i recunoască lui Titus meritul de-a nu fi vrut să-şi lanseze copilul în gazetărie ori în critica literară. Păcatul multor părinți cu activități artistice era cel de-a dori să-şi vadă copiii, aveau-n-aveau talent, urmîndu-le în profesie. În privința educației lui Bogdan, Tincuța nu-şi reproşa nimic. E drept că băiatul era sămînță bună. O dată măcar nu le făcuse probleme părinților. Fire plăcută şi sociabilă, ştia să petreacă, fără să bată discotecile şi barurile. Nevasta fusese precedată

de trei iubite: o colegă în timpul liceului şi două colege de facultate. Cu Diana – dragoste la prima vedere şi căsătorie după zece zile. Şi totul mergea bine, fiindcă se iubeau şi se completau: el, fire molcomă de parcă l-ar fi făcut numai ardeleano-armeanul de taică-său, Diana, iute ca fulgerul, făcută parcă de soacră-sa, minus inteligenţa acidă şi replica promptă a acesteia.

«Cîte bijuterii am adunat, ca să-i rămînă unei străine, iar prin viitoarele ei nurori – altor străine. Şi lucrurile-şi au soarta lor, ca tot ce se află pe pămîntu-ăsta. Uite-mă şi emiţînd truisme în chip de mare filozofie ! De ce, oare, după întîlnirea cu acest Radu Ghervase – vedetă a Revoluţiei, vedetă care nu s-a ajuns – de ce oare văd viaţa în culori atît de sumbre ? Probabil fiindcă băiatului ăsta-i ţîşneşte prin toţi porii dezamăgirea. Cîte iluzii o fi avut în legătură cu prăbuşirea comunismului şi cum i s-au dus toate pe apa sîmbetei... eu n-am avut iluzii... La urma urmei am trăit bine şi-n comunism, la binele de-atunci punînd umărul răposata Iulia, iar acum, de ce n-aş recunoaşte că ne numărăm printre profitori... Din exterior, viaţa mea pare o reuşită de zile mari şi totuşi o rază de lumină, cît de firavă, nu e-n sufletul meu. Şi-n ultimul timp şi obsesia asta că, după moartea mea, Titus şi-ar lua o tinerică, făcătoare de copii, ca să aibă copilul meu partener sau parteneri la moştenirea pe care eu am adunat-o, cu ce eforturi de voinţă, de chibzuinţă şi, de ce să nu recunosc, de prefăcătorie... Doamne, Dumnezeule ! Măcar de-am şti ce-nseamnă viaţa pe pămînt».

Era un început de septembrie cu frunze încă verzi printre cele îngălbenite şi printre cele ruginii, în nuanţe ce-ţi luau ochii, sub un soare blînd, cînd Tincuţa Pop se urcase-n „Land Rover“ şi se pornise către Sinaia, de

data asta ca să-şi vadă nu doar vila, ci şi feciorul, nora şi nepoţii, care petreceau acolo o săptămînă. Bogdan şi Diana hotărîseră să-şi dea la şapte ani băieţii la şcoală, fiind convinşi că un an de copilărie fără griji le folosea. Grădiniţa de limbă engleză, unde mergeau de la trei ani, îşi începea programul dimineaţa la ora nouă, deci nu trebuiau treziţi cu noaptea-n cap, ca la şcoală. Mami Cuţa, cum îi spuneau ei Tincuţei, le adusese un tren electric foarte scump, cu tunele, cu macazuri ce treceau de la o linie la alta, cu locomotivă şi cu vagoane, o jucărie care-i făcuse pe cei mici să sară-n sus de bucurie, iar pe adulţi să nu se mai clintească de lîngă ea. Gemenii moşteniseră firea veselă şi expansivă a Dianei. Deşi aveau jucării cu carul, se bucurau şi-ţi săreau de gît pentru orice fleac. Era o plăcere să le faci un dar.

Tincuţa ieşise pe terasa dinspre pădure. Înainte de-a pleca, voia să mai respire adierea de brad. Bogdan venise-n urma ei şi o luase protector pe după umeri. «Mamă, cu vila asta poţi spune că ai făcut o minune. E frumoasă şi ne e dragă de parcă ne-am fi născut în ea. Şi numai datorită ţie». «Să nu uiţi că banii i-a dat taică-tău... S-o stăpîniţi sănătoşi, voi, copiii voştri şi neam de neamul vostru». «Stăpînă aici eşti tu, mamă». «Trebuie să privim lucrurile-n perspectivă», o dădu Tincuţa pe glumă, fiindcă nu-i plăceau discuţiile cu gust testamentar. Îl lăsă pe Bogdan să-şi termine ţigara, iar ea se duse înăuntru, aruncă o privire Dianei şi nepoţilor, absorbiţi de noua jucărie, apoi intră-n fiecare încăpere şi privi totul atent ca şi cînd ar fi făcut un inventar. Avea de ce să fie mîndră. Totul era de-un gust desăvîrşit; lucruri puţine, frumoase şi funcţionale. «Şi toate astea mă fac fericită ? Cred că îmbătrînesc şi nu mai ştiu să mă bucur de nimic. Parc-aş fi ştiut cîndva...».

Despărțirea de ai ei fusese plină de efuziune. După ce o sărută ultimul, Bogdan îi sărută şi mîna, ceea ce nu-i stătea-n obicei. Urcată în maşină, le mai făcut semn cu mîna, îi îmbrățişă într-o privire pe ei şi vila şi-şi spuse-n şoaptă: «Cele două creații ale mele: Bogdan şi vila». De ce i se părea necunoscut drumul ? Iar curbele parcă se-nmulțiseră şi nu se mai isprăveau. Simți o apăsare-n coşul pieptului şi o uşoară ameteală. Trase pe dreapta. Îşi lăsă capul pe spate şi răsuflă şuierat.

După aprecierea medicului legist, murise cu maximum două ore înainte de-a fi descoperită de Poliția rutieră. De moarte subită. Exclusă orice posibilitate de crimă sau de jaf.

Titus nu precupețise nimic în această-mprejurare, depăşindu-şi obiceiul de mînă strînsă. Doamnele, participante la ceremonie purtau, începînd cu Diana, pălării cu boruri mari, părînd că lansează o modă. Excepție făceau sora, nepoata şi soacra răposatei, ele purtînd pe cap voal negru. La mormînt, Aimée auzi limpede glasul poruncitor ce-i prevestise nenorocirea asta: «Aruncă o mînă de pămînt peste sicriu», ceea ce bătrîna execută ca un robot programat. Groaza de-a mai auzi vreodată acel glas n-avea să-i mai dea pace niciodată ? Acea zi fusese ultima cînd doamna Aimée Pop mai ştiuse pe ce lume se afla.

Nepoată-sa, Lea, o luă cu ea la Geneva. Nici un tratament făcut în clinica de geriatrie pe care o conducea şi a cărei proprietară era Lea, nu-i folosise. Obişnuiți cu bolnavii de Alzheimer, totuşi cazul doamnei Pop li se părea ciudat medicilor: pacienta nu recunoştea pe nimeni, iar tăcerea şi-o întrerupea din cînd în cînd, rostind – ca pe-o litanie, dar şi cu ton de poruncă şi cu o voce

străină – mereu aceleaşi cuvinte: «Veniţi să-nchideţi capacele» şi «Aruncă o mînă de pămînt peste sicriu», cuvinte ce le fuseseră traduse medicilor şi pe care nici ei, nici Lea nu le puteau lega de ceva din realitate.

Prezentă la-nmormîntarea Tincuţei, Lea nu auzise pe nimeni rostind cuvintele ce reveneau la intervale fixe pe buzele bunicii Aimée, pronunţate cu o voce stranie, care nu era a ei. Ciudat, de asemenea, cum bolnava mergea la closet, se spăla, se-mbrăca, se dezbrăca singură, la ore fixe. Mînca puţin, cum mîncase toată viaţa, dar nu era-n primejdie să moară de inaniţie. Cînd i se vorbea, asculta cu mare atenţie şi un zîmbet senin i se-ntipărea pe chip. Lea era foarte legată de bunică-sa maternă, de la care-nvăţase ceva română şi ceva armeană, cît să nu moară de foame – cum se spune – şi multă bună-cuviinţă. Se uita la bătrîna care păstra urmele unei mari frumuseţi şi cu toate că-şi pierduse minţile, blîndeţea, trăsătura sa esenţială de caracter, n-o părăsise. Uitîndu-se, cu duioşie şi cu durere la bunica Aimée, Lea îşi amintea o vorbă a bunică-sii paterne, Judith Herzog: «Cît de ieftin este ceea ce se poate cumpăra cu bani». «Pe lumea asta nu vinde nimeni sănătate, nici zile», îşi spunea Lea, în a cărei viaţă această observaţie se-adeverise de timpuriu.

*

La un an şi două luni de la moartea nevesti-sii, Titus Pop oficializase legătura lui cu-o doctoriţă în vîrstă de treizeci şi trei de ani. Titus o cunoscuse din întîmplare, la vreo patru luni de văduvie castă, într-o zi cînd îl luase pe Bogdan de la spital şi-l invitase la restaurant. Între Titus şi tînăra doctoriţă Corina Bogdan «fraternizarea»

se produsese pe loc. Ea, înaltă, cu os mic, frumos învelit în carne, cu o mutrişoară şugubeaţă, fire veselă şi pusă pe glume, exact ce-i trebuia unui bărbat trecut de şaizeci de ani. Fata se dovedise plină de tact: fără să i-o ceară şi fără să-i sugereze nimeni, îi comunicase «mirelui» că aveau să se cunune civil, în prezenţa a doi martori, verişorii miresei, ca apoi să meargă toţi patru să prînzească la un restaurant mic şi discret, nefrecventat de protipendadă. Părinţii doctoriţei, modeşti învăţători de ţară, nu fuseseră de acord cu-asemenea căsătorie pentru fata lor, copil unic.

În timpul facultăţii, fata se iubise cu un coleg, fiul unor reputaţi medici din Bucureşti. Aceştia nu admiteau ca băiatul lor să se-nsoare cu-o provincială de origine obscură. Conformîndu-se dorinţei părinteşti, băiatul rupsese legătura dintre el şi colega lui, Corina Bogdan, bună de iubită, însă nu de luat de nevastă. Drept care, după ce-i secaseră ochii de-atîta plîns, Corina hotărîse-n sinea ei să dea lovitura la un om cu o situaţie consolidată: mai întîi, persoana să n-aibă cui să ceară aprobarea ca să se-nsoare, dar să aibă casă, maşină şi bani la teşcherea. Cît fusese rezidentă, nu trecuse prin nici un stagiu fără a i se face propuneri de amor; oameni însuraţi sau amatori de aventuri şi mai ales avînd părinţi care doreau să-şi vadă feciorii alături de neveste cu stare, nicidecum lîngă vreo sărăcană, ca s-o ia de la lingură.

Citind articolele lui Titus Pop din cotidiene şi pe cele din reviste literare, Corina îşi manifestase decent admiraţia faţă de el cînd îl cunoscuse, ceea ce pe om nu-l lăsase indiferent. Vreo şase luni, legătura lor fusese platonică. Benefică pentru amîndoi: Corina avea ce să-nveţe de la Titus Pop, iar el se simţea întinerind în

prezența ei. Corina avea marele dar de-a crea o atmosferă voioasă şi paşnică, oriunde s-ar fi aflat. Ceea ce nu se putea spune despre răposata, care nu lăsa niciodată să-i scape vreun prilej de-a plasa – ce e drept, cu haz – o răutate. Corina considerase că era de datoria lui să le anunțe fiului şi nurorii sale evenimentul şi să-ncerce să stabilească relații civilizate între ei şi ea.

Bogdan şi Diana primiseră vestea neaşteptat de bine şi fără nici un comentariu cu privire la vîrsta Corinei. Ba mai mult, în prima sîmbătă invitaseră noul cuplu la masă. Şi Bogdan şi Diana o cunoşteau pe Corina de la stagiul ei de chirurgie, făcut în spitalul unde Bogdan era chirurg, iar Diana anestezistă. Ştiau şi despre trecuta poveste de-amor cu fiul profesorului doctor Iulius Chendea. Bogdan şi Diana o considerau capabilă, conştiincioasă şi foarte agreabilă ca persoană. N-o condamnau pentru căsătorie, chiar dacă era din interes, după decepția pe care-o avusese. Corina fusese atît de marcată de eşecul primei sale iubiri, în care dăruise totul cu entuziasm şi fără nici un calcul, încît după matură chibzuință se pusese acuma la adăpostul unui nume, garanție împotriva propunerilor de amor în schimbul unei protecții profesionale şi-a azvîrlitului de colo-colo, în favoarea unui protejat sau a unei protejate.

Ea îl înțelesese perfect pe-un gazetar care, descoperit ca fost informator al Securității, declarase cu seninătate: «Eu m-am oferit să fiu informator al Securității, ca să n-aibă nimeni unde să mă toarne». Gazetarului respectiv îi mergea strună şi-n regimul post-comunist. Parcă ăsta n-avea nevoie de informatori ? Corina nu-şi făcea iluzii despre puritatea morală a lui Titus. El era mantaua ei de protecție socială. Avea să se poarte corect cu el şi cu

familia lui. Îl rugase să-şi invite fiul şi nora să ia tot ce doreau din casa care-i datora totul răposatei Tincuța Pop. Vrînd să se familiarizeze cu noua ei locuință, Corina descoperise nişte bijuterii splendide, ingenios ascunse. I le pusese-n brațe lui Titus şi-i spusese: «Bijuteriile astea să i le dai Dianei, fiindcă au fost ale mamei lui Bogdan».

Nu se gîndise chiar deloc să le cîştige bunăvoința cu-acest gest, ci socotise că aşa se cuvenea şi că era bine ca omul să nu se lăcomească, mai ales la agoniseala altuia. În cei şase ani de studenție, cît se legănase în iluzii, abia aştepta căsătoria ca să poată avea copii legitimi, cum învățase ea de la părinți. «Corino, mamă, dacă faci copii să-i faci cu acte», o sfătuise maică-sa. Cu «furme», cum încă mai spunea lumea la ea în sat. Nu-şi închipuise pe vremea primei şi marii ei iubiri că avea să aibă copii cu un bărbat care-ar fi putut să-i fie tată. Peste zece luni de la căsătorie, Corina aducea pe lume o fetiță sănătoasă şi drăgălaşă, pe nume Ana. O botezaseră nepoții ei, gemenii lui Bogdan şi-ai Dianei, copleşiți de propria importanță şi de cea a momentului. Botezul avusese loc fără gazetari, fără aparate de filmat, fără «panaramă»: în cadrul strict al familiei. În acele momente, nimeni nu se gîndise că cineva, care se temuse de ceea ce-acum se-mplinea, probabil se răsucea în groapă... Morții cu morții...

*

Magdalena Dragnea, fiica lui Gogu Eremia, le spusese-n treacăt părinților ei – generalul profesor doctor Dragnea şi doamna general muriseră – şi că Mihu avea

de gînd să renoveze casa: mai întîi alt acoperiş, cel vechi dînd semne de mare oboseală, faianţă nouă, gresie nouă, termopan, zugrăvit. Cum nu le-ajungeau banii, iar împrumuturile la bănci erau jaf curat, hotărîseră să vîndă garsoniera, zestre a Magdalenei. «Magdalena», îi spusese taică-său, «rău faci dac-o vinzi. Îţi aduce un venit care acuma, cît încă lucrezi, ţi se pare că nu e mare scofală. Dar la pensie, ai să vezi ce mult contează. Înlocuirea acoperişului e-o necesitate, restul nu e obligatoriu. Eu nu te sfătuiesc să vinzi garsoniera. E oricînd o valoare şi nu ştii ce-ţi rezervă anii ce vin...». Catrina îi dăduse acelaşi sfat, aproape cu-aceleaşi cuvinte; după o lungă ezitare, adăugase încă un argument: «Magdalena, te-ai fi aşteptat vreodată că eu şi taică-tău aveam să ne despărţim ? Şi nici măcar pentru o femeie... Gîndeşte-te bine la ce faci».

Magdalena vînduse garsoniera. În mintea ei, legătura dintre ea şi Mihu nu se-asemăna cu nici o căsătorie dintre cîte îi fusese dat să cunoască. Nu-şi ascundeau unul altuia un gînd, ce plăcea unuia plăcea şi celuilalt, aveau aceleaşi păreri despre oameni, despre artă. Ajunseseră la concluzia că într-o altă existenţă fuseseră probabil gemeni. Magdalena se-ngrăşase într-un an douăzeci de kilograme; dintr-o femeie suplă, de-un metru şaizeci şi cinci, ajunsese un butoiaş; care nu-şi pierduse nimic din farmecul uman, kilogramele astea nealterîndu-i firea, fiindcă n-o jenau decît estetic. Nu făcuse mari eforturi pentru a le da jos, atîta vreme cît pe Mihu nu-l indispuneau. El o săruta cu tandreţe pe guşuliţă şi pe ceafa de copil gras. «La urma urmei, dacă e să fii părăsită de un bărbat, grasă ori slabă la fel te părăseşte. Maică-mea şi-a păstrat perfect silueta şi... ?», îşi spunea Magdalena.

Lucia, nevasta lui Mihai Dănescu, lucra, ca inginer chimist, în aceeaşi întreprindere cu soţii Dragnea, pe care-i socotea prieteni de nădejde. Se purtaseră cu ea ca nişte fraţi cînd îi murise primul bărbat. Mihai Dănescu şi Mihu Dragnea se cunoşteau de copii şi frecventau aceleaşi cercuri. Mamele celor doi fuseseră colege de şcoală şi rămăseseră prietene pe viaţă. Cînd se recăsătorise, Lucia nu-şi dorea altceva decît să-i facă Dumnezeu parte şi ei de-o căsnicie ca a soţilor Dragnea, un model de comuniune între doi oameni.

De la o vreme, Lucia băgase de seamă că Mihu o evita. Nu ştia să-l fi supărat cu nimic, încît atitudinea lui i se părea ciudată. Să i se fi urcat la cap fiindcă ajunsese director, fiindcă arabul care cumpărase fabrica îl alesese pe el dintre toţi inginerii pentru acest post ? Pe cine să fi-ntrebat Lucia de ce Mihu nu-i mai arăta prietenia de-altădată ? Pe Magdalena – în nici un caz. Uitase oare cum se-adunau toţi trei – Lucia, Magdalena, Mihu – la o scurtă pauză de cafea şi rîdeau de se prăpădeau de abilitatea Găbiţei – secretara fostului director – de-a păpa leuţii bărbaţilor din fabrică, luîndu-i la rînd, «neiertînd nici o izmană», cum se exprima un coleg, trecut şi el prin patul Găbiţei ? Găbiţa era frumuşică şi drăcoasă. Mamă a două fete, una făcută la nouăsprezece ani, alta la douăzeci, Găbiţa, rea de muscă de pe la cincisprezece ani, era divorţată de nu se mai ştia cînd. Bărbatu-său o găsise odată cu unul în pat – o iertase. O găsise a doua oară – o iertase. A treia oară – divorţase. Sub-inginer constructor, se angajase într-o echipă care plecase-n Germania la lucru. Le trimitea fetelor pensia alimentară, fără grijă că le-ar fi păpat-o Găbiţa, care era o mamă de nesperat şi de necrezut pentru cît era de curvă.

De cîte ori Lucia se vedea cu Magdalena, Mihu avea ceva de făcut, ceva important ce-i justifica absența. Băgase de seamă şi Mihai schimbarea lui Mihu în ceea ce-i privea. Lucia, cu-o strîngere de inimă, îl întrebase totuşi pe-un fost coleg al ei de facultate, coleg şi de slujbă, dacă el avea vreo idee de ce-o evita Mihu. «Lucia, fetițo, de cînd s-a-ncurcat cu Găbița, pare supărat pe toată lumea şi dac-ar putea ne-ar ocoli pe toți. E greu să-ți fie-n întreprindere cu tine şi nevasta şi amanta. Înțelege-l şi pe el».

Găbița nu făcuse nici o taină din nici o legătură de-a ei, afişînd-o ca pe cel mai firesc lucru. În idila cu Mihu Dragnea o luase cu binişorul, vizînd la mai mult decît la ceea ce i se oferise pînă-n acel moment. Dintre partenerii ei de joacă nu fusese măcar unul uşă de biserică; n-o aşteptaseră pe ea ca să-i inducă pe calea adulterului. Toți aceşti foşti parteneri erau antrenați în aventuri galante, fără consecințe pentru casă şi pentru nevastă. Mihu Dragnea, fidelitatea maritală întruchipată, era o pradă uşoară: trecut de cincizeci de ani – vîrsta cea mai primejdioasă pentru bărbați, mai ales cînd nu şi-au încurat caii la tinerețe – trebuia fript pe-ndelete şi flatat cu dibăcie; iar cînd ajungea să ardă cu vîlvătaie trebuia-nceput marele atac spre-a-l păstra pe el şi-a-i alunga nevasta: cît mai multă pasiune şi drăgălăşenie cît cuprinde față de el, cît mai vulgare mijloace față de nevastă, ținînd seama că era o doamnă, deci uşor de speriat. Lucia nu bănuia la ce atacuri telefonice era supusă Magdalena, atacuri despre care, timp de trei luni, nu-i pomenise nimic nici măcar lui Mihu. «Auzi, graso, cît mai ai de gînd să-ți pedepseşti bărbatul cu slănina aia puturoasă ? Ce-aştepți de nu te cari la mă-ta sau la

tac-tu ?». Atîta vreme cît aceste gingăşii verbale îi erau adresate la ore acceptabile, Magdalena tăcuse şi răbdase. Cînd începuseră atacurile de noapte şi o ploaie de pietre îi crăpase un termopan, îşi întrebase deschis bărbatul: «Mihule, ce ai de gînd ?». «Cred că ar fi bine să stai o vreme la maică-ta». Era de-ajuns o măciucă la un car de oale.

Magdalena îşi făcuse bagajul, luîndu-şi obiectele de-mbrăcăminte, plapuma, perna şi ceva lenjerie de pat. A doua zi după ce se instalase la maică-sa, mersese la Bancă să-şi scoată banii rămaşi de pe garsonieră – în urma renovărilor din casă – depuşi pe numele ei, iar la condiţii de retragere figurînd Mihu. Dat fiind duşul terapeutic pe care i-l administrase bărbatul-său, după treizeci şi trei de ani de armonie, nici o surpriză nu mai putea să apară la orizontul de păcură al Magdalenei. Şi, totuşi, i se tăiaseră picioarele cînd la ghişeul de la Bancă i se spusese că depozitul fusese lichidat cu-o lună înainte. A doua zi, la slujbă, cu tonul cel mai blînd, îi spusese împricinatului: «Mihule, nici măcar dobînda nu mi-o dai ? Ştii bine că eu n-am nici un ban». «Săptămîna viitoare iei leafa. Eu nu-ţi pot da un leu măcar. Am mare nevoie de bani». Şi dăduse neputincios din mîini, ca în faţa unei fatalităţi.

Mai tîrziu, cînd Magdalena se obişnuise cu ideea că pe lume nu trebuie să juri pentru nimeni, îl întrebase: «Mihule, spune-mi şi mie prin ce te-a cucerit Găbiţa ? De fapt, te-a subjugat». «Mi-a spus că sînt cel mai bun din cîţi bărbaţi a cunoscut ea». Oricît de sceptică devenise Magdalena în privinţa oamenilor, la asemenea replică totuşi nu se-aştepta. Se abţinuse să-l întrebe în ce sens era «bun». De ce să mai întindă rahatul pe covor,

cînd ştiau amîndoi ce-nsemna «bun» pentru Găbiţa, a cărei viziune sexuală asupra lumii, precum se vedea, îi folosise, nu glumă. Magdalena se simţea ca după o anestezie generală, cînd omul încă nu ştie dacă visează ori se-ntoarce în lumea din care evadase un timp. Se uitase la bărbatu-său ca la un om bolnav. Era limpede că situarea în fruntea unei asemenea ierarhii îi luase minţile. Magdalena era la o vîrstă cînd nimeni nu te mai angajează. Rămînerea ei în fabrică depindea, fără-ndoială, de bunăvoinţa lui Mihu, înscăunat director, pe merit altminteri.

Găbiţa se-arătase generoasă: nu-i impusese lui Mihu să-şi dea afară de la slujbă fosta nevastă. La puţin timp după ce Magdalena plecase de-acasă, primise citaţie de divorţ. Pentru a simplifica lucrurile, care n-aveau cum să se mai dreagă, Magdalena acceptase propunerea avocatului angajat de Mihu: şi anume, despărţirea în cazul soţilor Dragnea se producea cu acordul ambelor părţi. Cum nu cerea nimic din toate lucrurile aflate-n locuinţă, Magdalena nu-şi angajase apărător, aşa că la tribunal se prezentaseră ea şi avocatul lui Mihu. Divorţul se pronunţase foarte repede, iar căsătoria dintre Găbiţa şi Mihu avusese loc îndată ce Tribunalul emisese hotărîrea de divorţ; apoi, mirele adoptase oficial fetele Găbiţei, tatăl acestora neopunîndu-se, fiindcă banii de pensie alimentară – pe care nu mai urma s-o plătească – nu-i spărgeau punga. Cea de-a doua doamnă Dragnea, îndată ce devenise madam director, devenise «doamnă» din «Găbiţo», cum i se-adresa toată lumea pînă la fericitul eveniment. Nu făceau excepţie de la noua regulă nici foştii amanţi ai noii «doamne a lu' dom' director», foşti de care era plină fabrica.

*

Nu trecuse mult de la venirea Magdalenei sub acoperişul matern şi Catrinei Eremia i se depistase un cancer la ficat. În faţa unei asemenea veşti, divorţul începea să i se pară Magdalenei un lucru oarecare. Amîndouă evenimentele contribuiseră însă major la diabetul pe care şi-l descoperise şi ea. Magdalena-şi anunţă tatăl de boala Catrinei, trecînd-o pe-a ei sub tăcere, fiindcă două măciuci în capul unui singur om însemnau prea mult. Gogu Eremia se prezentase la fostul său domiciliu şi i se-adresase nevesti-sii fără preambuluri, ca şi cînd nu s-ar fi despărţit niciodată: «Catrina, mi-a spus Magdalena despre ce este vorba. Dacă n-ai nimic împotrivă, eu vin, să fiu lîngă tine». Catrina doar că nu murise cînd îl văzuse-n pragul apartamentului. La propunerea lui, Catrina răspunsese cu glas pierit: «Vino».

Gogu îşi adusese hainele, cărţile şi icoana cu Sfîntul Gheorghe, darul Florinei. Catrina se simţea foarte jenată pentru răceala pe care, fără motiv, i-o arătase Florinei după '89, şi nu ştia cum să dreagă relaţiile cu ea. «Simplu: îi dai un telefon şi-o inviţi pe-aici. Florina, trecută prin atîtea greutăţi, fii sigură că nu-ţi poartă pică. Nu e deloc ranchiunoasă». Spre a dovedi o dată-n plus că unchiu-său nu se-nşelase, Florina venea în fiecare duminică la ei la masă, umplînd port-bagajul maşinii cu crătiţi, cu oale de mîncare gătită. Divorţul Magdalenei nu fusese o surpriză pentru Florina. Lucia Dănescu îi povestise cu lux de-amănunte amorul lui Mihu Dragnea cu Găbiţa. Cei doi ajunseseră fabula întreprinderii: nu era colţ mai întunecos în care să nu-i fi surprins cineva sărutîndu-se cu pasiune, depistarea fiind uşurată de

gemetele Găbiței. «Ferească Dumnezeu să ia foc paiele uscate», trăsese concluzia Lucia Dănescu, în ceea ce-l privea pe Mihu Dragnea.

Boala mătușă-sii Catrina, însă o amărîse mai mult decît s-ar fi așteptat după ani buni de îndepărtare, ani în care, de sărbători, Florina îi telefonase totuși. Diabetul Magdalenei o-ngrijora, mai ales fiindcă bolnava nu ținea un regim strict. Pofticioasă din fire, o dădea adesea pe de lături cu alimente interzise diabeticilor. Singurul lucru bun era întoarcerea lui Gogu la nevastă-sa. Îl afectase mult divorțul Magdalenei care, de bună-credință, semnase o poliță-n alb și pierduse totul. Oare în treizeci și trei de ani, ea n-adusese nimic în casa ce i-o lăsa plocon Găbiței ? Firesc ar fi fost să ceară evaluarea bunurilor și despăgubiri. Dar cînd moartea le stătea în spatele ușii, la ce bun s-o mai fi certat pe Magdalena, pe care soarta și încrederea în oameni o pedepsiseră destul ?

De cînd se regăsiseră, Gogu și Catrina își depănau mereu amintirile: călătoriile peste hotare evocate cu albume alături, cu pliante, cu însemnări făcute într-un caiet și de unul și de celălalt. Circuitele prin Țară, cu opriri în locuri de-o mare frumusețe. Deși nu văzuseră întreaga lume, credeau că Peștera Urșilor și Cheile Dîmbovicioarei erau fără pereche. «Sfîrșitul meu e trist. Îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru clipele de neuitat pe care mi le-a dăruit, ție și mie». Și Catrina căuta mîna bărbatului său.

Începuseră durerile și odată cu ele administrarea de calmante din ce în ce mai puternice, menite să domolească suferința inducînd o stare de semi-conștiență. Într-un moment de trezie, Catrina îl luase de mînă pe bărbatu-său și-i șoptise: «Goguleț, ascultă-mă, te rog,

fiindcă nu ştiu cînd am să mai fiu lucidă. Să ştii că n-am iubit pe nimeni aşa cum te-am iubit pe tine. Ştiu că te-am dezamăgit cu lipsa mea de personalitate. Tincuța, fie iertată, era convinsă că părinții noştri țineau mai mult la mine. De-asta cred că m-am lăsat dominată de dînsa, urmînd-o ca oaia. Te rog să mă ierți !».

Trecu sub tăcere atitudinea față de Florina, adoptată şi ea tot la porunca Tincuței. «Tu nu-ți dai seama că asta se simte cu musca pe căciulă ? De ce crezi că nu face caz de taică-său, mort în puşcărie ? Te rog să faci bine şi să te descotoroseşti de individa asta», se exprimase Tincuța, după '89, la adresa Florinei. Iar ea, Catrina, ca proasta, se conformase. «Dacă Florina ar fi avut de-a face cu Securitatea, ar mai fi fost exmatriculată de la Medicină ? Şi dacă n-ar fi avut de-a face cu ei pînă la exmatriculare, n-ar fi fost atunci momentul bun să-şi ofere serviciile acelei instituții şi să fie reprimită-n facultate ? Pînă-n '89 se temea omul şi de umbra lui. Şi acum e altfel ? Să condamni un om fiindcă nu aderă la politica nimănui ? Că nu leşină de plăcere în fața democrației de la noi, unde numai morții din cimitire n-au fost privatizați ?». Durerile îi tăiau din nou orice gînd.

Mihu Dragnea aflase la slujbă ce se petrecea cu Magdalena şi cu fosta lui soacră. Singura veste bună în ceea ce-o privea pe Catrina era întoarcerea doctorului Eremia la fosta sa locuință. Mihu intrase ca o furtună în biroul Magdalenei şi o-ntrebase pe ton de admonestare: «De ce nu mi-ai spus ? Trebuie să aflu de la străini ?». «Ce să-ți fi spus ?». «Despre boala mamei tale şi despre diabetul tău». «De ce să-ți fi spus ?». «Nu sîntem nici primii, nici ultimii oameni care-au divorțat. Asta socot că nu ne-mpiedică să rămînem în relații umane». «Nu cred

că sîntem în relații sub-umane. Dar... n-am crezut că te mai interesează ceea ce se-ntîmplă cu mine». «Aș putea să trec s-o văd și eu pe maică-ta ?». «Totul e s-o găsești într-o stare de trezie. Are dureri mari, iar calmantele sînt pe măsură». «Și-atîtea calmante nu-i fac rău ?». «De-aici încolo, bine nu-i mai face nimic. Dacă vrei să vii, vino».

Magdalena își prevenise părinții cu privire la o eventuală vizită a lui Mihu. «N-are decît să vină», spuseseră într-un glas Catrina și Gogu, resemnați ca în fața unui rău inevitabil. Mihu își anunțase de la un telefon public vizita. Adusese un carton de *joffre*, o sticlă de șampanie demi-sec franțuzească și un buchet de garoafe de cîte culori avusese florăreasa, căreia-i ceruse să le-nvelească în celofan și-atît. Mașina și-o lăsase pe-o străduță, cam la două sute de metri față de blocul familiei Eremia, atît se temea să n-o supere pe Găbița, presupunînd că i-ar fi recunoscut cineva mașina și s-ar fi apucat să trăncănească. Își pregătise o minciună-alibi, cum fac hoții și criminalii: parcase mașina în spatele unui restaurant. Ce-ar fi căutat el acolo ? S-ar fi văzut cu niște parteneri străini, amatori de bucătărie românească. Firma restaurantului era o perlă a-mpreunării gen crocodil cu girafă: *Restaurantul Elite* și dedesubt – *Bucătărie românească.* O rudă apropiată a lui Napoleon Gîlmă, din onomastică.

Ori de cîte ori avea să mai treacă pragul Magdalenei, Mihu Dragnea avea să recurgă la mijloace de prudență conspirativă, mînat de grija de-a n-o supăra pe Găbița și de frica de scandal. Devenită nevastă, Găbița arbora niște principii maritale stricte, menite să le fie pildă fetelor ei. Lucia Dănescu, urmărind evoluția Găbiței, trăsese concluzia că e bine să te ferească Dumnezeu de curva pocăită, ca și de zelul neofiților.

*

De cînd Catrina Eremia se simțea tot mai rău, Florina trecea zilnic s-o vadă, un fel de-a spune, fiindcă le făcea cumpărăturile, ordine prin casă, dorind să le fie cît mai de folos unchiului Gogu şi Magdalenei. Nu era nimeni mai în măsură decît ea, Florina, să ştie ce-nsemna, într-o nenorocire, să ai pe cineva alături. De-aceea le fusese recunoscătoare, fără pauze, unchiului ei şi mătuşă-sii prin alianță, cu tot «embargoul» pe care aceasta i-l impusese după 1989. Nu uitase că ei, singurii, nu se descotorosiseră de ea şi de maică-sa, pe care boala o făcuse greu de suportat, prin mutenie şi prin totală neparticipare la viață. Asistînd la chinurile Catrinei şi comparîndu-le cu sindromul melancolic al Vetuței Diaconu, Florina rămînea la vechea ei părere că nimic nu era mai distrugător, pentru cei din jur, decît boala psihică a cuiva, fiindcă te face tot timpul să-ți doreşti să termini cu viața. Şi cînd murise doctorul Nicolae Dănescu, dînsa ce s-ar fi făcut fără unchiu-său, atît de blînd şi de cald, şi fără Mihai Dănescu, față de care n-avea de ce să-şi ascundă jalea.

Într-o zi, conducînd-o la maşină, Gogu Eremia îi puse Florinei o mînă pe umăr şi-i spuse cu nostalgia celui care-şi aminteşte momente pe care n-avea să le mai trăiască niciodată: «Florina, dac-ai şti cît îmi lipsesc duminicile noastre...». «Şi mie, unchiule. E bine să ai ce să-ți aminteşti, ca să mai înseninezi prezentul». De cînd Catrina căzuse la pat, angajaseră o infirmieră care stătea toată ziua lîngă bolnavă. «Ce lucru-ngrozitor e s-ajungi un obiect la mila cuiva. Mă gîndesc doar cu-o singură spaimă la moarte: că are să fie cineva obligat să umble

cu trupul meu inert. Că n-am să mai pot să mi-l îngrijesc singură. Impudoarea asta a morții mă-ntristează și mi se pare nedreaptă. Cît despre viață, ce să mai spun cît e de dreaptă și de logică... Afară de cîteva clipe de exaltare – dacă ai parte – restul, e de-o banalitate... ba chiar de-o stupiditate...».

După ce i se-administrau calmantele, intrată într-o stare de destindere și de inconștiență, Catrina recita versuri în franțuzește și-n românește, cu un glas atît de stins, încît trebuia să-ți apropii urechea de buzele ei ca să pricepi ceva. Din cînd în cînd spunea: «Tincuța, nu-i lua inelul. Tu ai atîtea. Mama i l-a dat». Florina era singura care știa că bolnava retrăia un moment petrecut cîndva în viața reală și nu o-nchipuire creată de calmante. Însemna că întîmplarea cu inelul – care pe Florina o umilise și-o dezgustase – nu se ștersese din mintea Catrinei. Oare Tincuța și-o mai fi amintit vreodată acel moment ?

*

Gogu Eremia făcuse un infarct. Singur își chemase ambulanța, spunînd că era medic și cerînd să stea de vorbă cu acel coleg care urma să-l vadă. Florina îl însoțise-n ambulanță, unsese toate osiile și nu plecase de lîngă el pîn-a doua zi, avînd grijă să-i telefoneze Magdalenei și s-o roage, în cazul unor stări de conștiență ale Catrinei să-i spună orice minciună, cît de cît plauzibilă cu privire la soțul ei, însă nu adevărul. Florina se ducea dimineața la spital, Magdalena – după-amiază. «Tată, cum îți merge ?». «Bine, zic eu, cum zic și medicii». Magdalena știa că maică-sa pășea pe ultima ei

sută de metri. Se obişnuise cu gîndul ăsta. Catrina Eremia nu mai trăia: vegeta. Plecarea ei din viață ar fi-nsemnat o mîntuire pentru toți.

Magdalena însă nu putea accepta gîndul despărțirii de taică-său, bun, zdravăn, sănătos. Luciditatea ajunsese pentru ea echivalentul sănătății. Cît erai lucid, te mai puteai bucura de ceva, mă rog, vorba vine; oricum, îți mai rămînea posibilitatea să citeşti o carte, să asculți muzică... De cînd maică-sa-şi descoperise boala, Magdalena aştepta scadența. Dar ca să-l vadă şi pe taică-său urmîndu-i curînd nevesti-sii sau precedînd-o nu-i intra în cap. «Magdalena» – îşi luase taică-său inima-n dinți să discute amîndoi deschis – «ştii foarte bine cum este cu zilele omului. Pe mine te rog să mă incinerezi şi să-mi pui urna lîngă a Vetuței. O slujbă scurtă, o colivă la plecare. Fără lume, fără coroane şi, pe urmă, fără parastase. Probleme cu moştenirea, nici cu apartamentul, nici cu garsoniera mea, n-o să ai cu nimeni. Eşti singura moştenitoare a Catrinei şi-a mea. Nu fi tristă. Discuția asta nu-mi scurtează viața», şi o trăsese spre el, o mîngîiase pe obraz şi-o sărutase pe frunte.

Oricît de firească era o asemenea discuție între un părinte, mai ales bătrîn, şi copilul său, Magdalenei îi adusese încă o spaimă-n suflet. Logică, lucidă, fire bună, fără o privire mohorîtă asupra lumii, i se părea că soarta prea-i adusese în ultimul timp durere peste durere. În fața despărțirii, după treizeci şi trei de ani de-un bărbat pe care-l socotise omul vieții ei – de fapt, singurul bărbat pe care-l cunoscuse intim – se străduise, cît îi stătuse-n puteri să-şi păstreze firea: nu se plînsese, nu făcuse pe victima, dar nici pe fericita. Se purtase decent şi demn, socotea ea şi pe bună-dreptate. Despărțirea

definitivă de părinți aparținea ordinii firești a existenței; și totuși... «Cum are grijă viața să-ți corecteze un necaz, oricît de mare, printr-o nenorocire. Despărțirea de Mihu, cu toată bravura mea, fiindcă de bravat n-am bravat – adică n-am zis „uf, bine că ne-am despărțit" – mi se părea o catastrofă pînă s-a-mbolnăvit mama. Infarctul tatei mi-a arătat că e totdeauna loc de mai rău. Doamne, de le-aș putea îndura pe toate și să rămîn cu mintea-ntreagă», se gîndea Magdalena.

*

Vladimir Mankiewicz era la Viena, trimis de firma unde lucra. Florinei i-ar fi fost și mai grea a doua despărțire de Vladimir, dacă unchiul și mătușa ei ar fi fost sănătoși. Evenimentul, asemeni lucrului obișnuit, are valoare în funcție de contextul în care se petrece. Cu toată bătaia de cap pe care-o implica noua lui funcție și mai ales plecarea într-o țară străină, Vladimir găsea timp s-o vadă pe Florina fie și zece minute și să-și arate amărăciunea în fața unei despărțiri pe care n-o dorise. «Dacă nu te-aș lăsa atît de singură... Uite, aș vrea să te știu măritată...». «Și nu știi un băiat bun care să mă ia de nevastă ?», încerca Florina să-ndulcească pilula amară, dînd-o pe glumă. «Vladimir, sînt oameni sortiți să n-aibă viață de cuplu. Eu am avut măcar doi ani cu tine. Și am ținut doi ani și loc de mamă. Un element lipsește din palmaresul meu: n-am născut pui vii, pe care să-i hrănesc la sîn. Dar tu și Alexandru mi-ați umplut viața de femeie». «Aș vrea să știu că este lîngă tine un om puternic pe care să te bizui. Să nu mă-ntreb tot timpul: „ce-o face fata aia ?"». «O am pe Magdalena, care e-un om

curajos. O să fim două nevoi care-au să se proptească una de alta ! Vladimir, lucrul cel mai important pentru oricine, cred eu, este liniştea pe care-o ai cînd ţi-ai făcut datoria. Şi să fii convins că mi-ai dăruit şi mie doi ani de-mplinire, doi ani frumoşi».

Alexandru venise direct de la şcoală ca să-şi ia rămas-bun de la Florina. Se cuibărise la pieptul ei şi-i spusese cu un glas înecat în lacrimi: «Florina, de ce nu eşti tu mama mea ?». «Fiindcă soarta a vrut să ai altă mamă, care te iubeşte, să ai şi-o soră, să ai tată... N-ai de ce să te plîngi». «Ne-a spus la română că un mare scriitor ştie să creeze atmosferă, adică să te facă să te simţi ca şi cînd ai fi personaj din carte». Florina îl privise întrebător, nebănuind unde voia băiatul s-ajungă. «Eu m-am gîndit numaidecît la tine şi la mama...». «De ce ?». «Tu creezi o atmosferă de linişte, mama – nu. Ei tot timpul îi sare ţandăra din cîte ceva». «Voi, ceilalţi trebuie să nu-i daţi motive să-i sară ţandăra. Învaţă-te, Alexandre, să iei oamenii aşa cum sînt, mai ales cînd fac parte din viaţa ta: părinţii pentru copii, copiii pentru părinţi. Promite-mi». Băiatul ridicase mîna ca la jurămînt.

*

Unchiu-său Gogu i se păruse Florinei mai palid decît în ziua precedentă, iar mîinile i se subţiaseră şi deveniseră transparente. «Să-ţi dau nitel compot, unchiule ?». «Nu. Stai lîngă mine şi spune-mi ce face Catrina şi cum suportă Magdalena». «Ce să-ţi spun ? Tanti Catrina de-o săptămînă e-n aceeaşi stare, iar Magdalena e pregătită... S-a obişnuit cu ideea... cu inevitabilul». «Ar trebui să se obişnuiască şi cu...». Se oprise fiindcă

observase cum pălise şi cum tresărise Florina. «Aş vrea să vă ştiu împreună pe tine şi pe Magdalena. Şi să-l toleraţi pe Mihu, cu toate păcatele lui. Rămîne, totuşi, un om faţă de care Magdalena poate să deschidă gura la o nevoie. Şi Vladimir Mankiewicz este un om de nădejde. Păcat că pleacă. De la distanţă e greu să-i sari cuiva în ajutor. Radu Ghervase e un om admirabil, dar neînarmat în faţa vieţii. Are el nevoie de ajutor moral». «Mie-mi spui», se gîndea Florina. «Radu trece zilnic să mă vadă, fie şi-un minut. „Florina, vin să respir acelaşi aer cu tine ca să pot rezista poluării din jur". Doamne, cum poţi înzestra un om cu-atîta minte şi să nu-i dai pic de curaj ?». «Unchiule, Radu e neînarmat în faţa dezamăgirii: dezamăgit de Revoluţie, dezamăgit de iubită şi de oamenii în care-a crezut». «Dezamăgit, dezamăgit... Dintre toate fiinţele de pe pămîntul ăsta cîte n-or fi dezamăgite ? Cred că omul a fost creat să se dezamăgească mai întîi pe sine însuşi şi-apoi ca să dezamăgească întreaga fire. Să te bucuri cît de puţin e-o mare binecuvîntare de la Dumnezeu: este contraponderea dezamăgirii». Tăceau amîndoi. Gogu Eremia privind în gol, iar Florina mîngîindu-i abia simţit o mînă. «Florina», îi şopti unchiu-său, «te rog, du-te la geam... Duminicile noastre... Vreau să-ţi vină lumina din stînga. Vreau să plec de-aici cu imaginea ta... cea mai frumoasă dintr-o viaţă... Vreau...». Şi plecase.

*

Catrina Eremia murea la o săptămînă după bărbatu-său. Încă de la-nceputul bolii o rugase pe Magdalena s-o înmormînteze în acelaşi loc cu părinţii ei, farmaciştii Şoimaru.

Stînd rezimată de-o cruce, în timp ce Florina şi Radu Ghervase terminau de aşezat coroanele şi florile peste criptele ce-i adăposteau pe farmaciştii Şoimaru şi pe cele două fiice ale lor, Catrina şi Tincuţa, Magdalena îşi spunea în gînd: «Un capitol încheiat în viaţa mea. Încă unul».

*

Titus şi Bogdan Pop, anunţaţi de moartea Catrinei, veniseră de la-nceputul slujbei de-nmormîntare şi stătuseră pînă la sfîrşit. Se-apropiaseră de Magdalena, o-mbrăţişaseră. Aduseseră o coroană frumoasă, pe panglică avînd scris: «Ultimul omagiu adus Catrinei de familia Pop».

Catrina îi lăsase Magdalenei o listă de persoane, cu numerele lor de telefon; acéle persoane care să fie anunţate cînd ea avea să se sfîrşească şi pe care şi le dorea la-nmormîntare. Florina, în doliu, stătuse cu un pas în spatele Magdalenei cît ţinuse slujba, iar după ce se-aşezase pisania, ea şi Radu se-apucaseră să aranjeze florile pe mormînt. Florinei i se păruse că nu se cuvenea să i se prezinte şi ei condoleanţe. La fel procedase şi la incinerarea lui unchiu-său.

Mihai şi Lucia Dănescu veniră, o sărutară şi dădură mîna cu vărul lor, Radu Ghervase. Doamna doctor Aura Dănescu şi cei doi Pop, Titus şi Bogdan, îi aruncară Florinei o privire greu de interpretat: nici ostilă, nici prietenească. Ceva între «parcă o ştiu de undeva» şi «ce caută asta aici ?». Florina înclinase uşor capul, ceea ce echivala cu un salut timid. Titus Pop o-ntrebă pe Aura Dănescu, în timp ce se-ndreptau spre ieşirea din cimitir, cine era doamna care aranja florile pe mormînt

împreună cu un redactor de la editura lui, de altfel bine cunoscut de toți cei din jur. Îi răspunse Mihai Dănescu: «Florina Diaconu, verişoară primară cu Magdalena, din partea doctorului Gogu Eremia. Doctorul era frate cu mama Florinei». «A, da, acum ştiu cine e», se dumiri în sine Titus Pop. Îi sună în minte glasul Tincuței, blagoslovindu-le pe Vetuța şi pe fiică-sa, Florina. «Vetuța e zurlie, bună de nimic, iar fie-sa, Florina, o profitoare care le mănîncă mîncarea părinților noştri». Tocmai atunci se găsise şi Mihai Dănescu să completeze prezentarea Florinei: «Florina a făcut enorm pentru răposații Gogu şi Catrina Eremia. La cot cu Magdalena». «Catrina îi era foarte recunoscătoare», adăugase Aura Dănescu, ea fiind o partizană a adevărului, mai ales de cînd se convinsese că Florina era doar prietenă cu Mihai şi n-avusese niciodată intenția de-a pune laba pe el.

Trei colege de slujbă ale Magdalenei aduseseră o jerbă şi participaseră la ceremonie. Printre ele trimisese şi Mihu Dragnea o coroană pe-a cărei panglică scria: «Ultimul omagiu adus de Mihu Dragnea doamnei Catrina Eremia». Şi pe panglicile de coroane mortuare se aflau formulări-tip, cu mici variațiuni, ce aminteau de lumea celor vii în care orice adresare către o autoritate începea cu «Subsemnatul, Cutare, ...».

*

Pentru Florina Diaconu, joia era zi de mers la crematoriu, la urna maică-sii şi, mai de curînd, la aceea a unchiului Gogu. Pînă la moartea doctorului Dănescu, Florina mergea sîmbăta la crematoriu. După moartea lui, se ducea joia, ştiind că sîmbăta era ziua cînd doamna

doctor Aura Dănescu mergea la cimitir. În atîția ani de la moartea lui, Florina o dată măcar nu-i pusese o floare doctorului şi nu-i aprinsese o lumînare. De cînd el plecase dintre cei vii, îi ocrotea numele aşa cum i-l ocrotise cît se aflase printre ei. Florina se ferea să lase vreun semn care să-i stîrnească întrebări Aurei. Nici măcar nu stătea pe banca de lîngă locul de veci al doctorului.

Se aşeza la cîțiva metri distanță, lîngă mormîntul unui aviator. Acolo punea florile şi aprindea lumînările. Se ferea de candelărese, bune psiholoage şi bune informatoare, se ferea să-ntîrzie la mormîntul omului pe care-l iubise mai mult decît pe oricine. Oricînd o candelăreasă ar fi putut s-o-ntrebe pe doamna doctor cine era tînăra care-i aducea flori şi-i aprindea lumînări «lu' domnu' doctor». Mihai Dănescu era singurul care, fără s-o fi-ntrebat nimic pe Florina, ştia cine şi-l «amintise» pe Fred. Pe lespedea aviatorului era scris, ca o iscălitură, un singur cuvînt: «Fred», iar pe monumentul ce nu depăşea un metru înălțime, un altorelief înfățişa un avion stilizat, semănînd a pasăre cu aripile frînte; acest amestec de avion cu pasăre sugera atîta suferință, încît ți se umpleau sufletul şi ochii de lacrimi.

Într-o zi, Mihai, din uşă, pe nerăsuflate, îi spusese Florinei: «Am aflat de la o doamnă foarte bătrînă că aviatorul nostru de la „Bellu" – Fred – este modelul personajului cu-acelaşi nume din *Patul lui Procust* şi că doamna l-a cunoscut şi pe Camil Petrescu, de la care – aşa spune dînsa – a aflat că personajul din roman a existat în realitate şi este cel cunoscut de dînsa». «Dumnezeule ! Doamna asta l-a cunoscut pe aviator. Cînd am văzut numele pe lespede am tresărit ca şi cînd l-aş fi cunoscut pe omul care se chemase aşa. Am ştiut că mai întîlnisem

numele ăsta undeva...». «Doamna se mira că, după zeci de ani cît mormîntul fusese părăsit, se aflase cineva care să-l îngrijească. Cine oare îşi mai amintise de Fred după atîta uitare ?... Eu ce era să-i spun ?...». Florina îşi acoperise faţa cu palmele şi plîngea lin, fără suspine. Cînd Mihai se-apropiase de ea, Florina se ridicase şi-şi lipise obrazul de umărul lui. Cu voce întretăiată îi şoptea ca pe-un cîntec de leagăn: «Ce era să-i spui ? Ce era să-i spui ?».

*

Unchiu-său, Gogu, se dovedise cel mai longeviv din neamul Florinei dinspre mamă. Se stinsese fără suferinţe, bun, zdravăn, sănătos, drept ca bradul şi la o vîrstă cînd puţină lume din generaţia lui mai era-n viaţă. De la sărbătorirea a cincizeci de ani de la absolvirea facultăţii se-ntorsese tare trist: abia o treime se mai prezentase. «Şi ăştia, săracii, ca nişte pui de bog-daproste. La pensiile noastre, la ce să te mai aştepţi ?». De cînd se despărţise de Catrina şi pînă ce boala ei îl adusese înapoi la domiciliul conjugal, Gogu Eremia fusese, cu duminicile lor, o permanenţă în viaţa Florinei. Ultima lor întrevedere o pusese pe gînduri abia la un timp după moartea lui. «... Cu imaginea ta... cea mai frumoasă dintr-o viaţă». Florina îşi impunea să nu dea nici o interpretare acestor cuvinte. Socotea că tainele celor vii şi ale celor morţi trebuiau respectate în egală măsură. Trebuia să nu uite că unchiul ei dorise să le ştie pe Florina şi pe Magdalena apropiate pentru cît aveau de trăit. Florina îşi însuşise acea dorinţă ca pe-o moştenire prin testament. Rămînea de văzut în ce măsură era dispusă Magdalena să i se conformeze.

După trei încercări majore, Magdalena, stoarsă de puteri, continua totuşi să lucreze, pentru nişte bani pe care-i adăuga unei pensii ce greu ar fi acoperit cheltuielile unui om sănătos, cu-atît mai puţin pe-ale unui diabetic. Florina aşteptase din partea Magdalenei propunerea unui mod de viaţă care să le cuprindă pe ele două, propunere ce-ntîrzia. Florina îşi dădea seama că putea s-aştepte pîn' la Ziua-de-Apoi o iniţiativă din partea cuiva care, după ce-şi investise într-o casă şi o garsonieră de zestre tot ce cîştigase în treizeci şi trei de ani, în urma unui divorţ se-alesese cu praful de pe tobă. Se hotărî să ia taurul de coarne şi să intervină – cu menajamente, dar să intervină – în existenţa Magdalenei, care semăna cu o barcă dusă de valuri la voia-ntîmplării.

«Magdalena, ştii că unchiul Gogu a vrut să ne ştie-mpreună. Cred că la orice doctor te-ai duce, ţi-ar recomanda în primul rînd, odihnă. Prin urmare să nu mai lucrezi». «Dar vezi tu, doctorul nu mi-ar da şi bani din care să trăiesc». «Magdalena, astăzi dispui de-un apartament şi de-o garsonieră. Închiriază-le pe amîndouă şi nu mai e nevoie să mergi la serviciu». «Şi eu unde să stau ?». «La mine. Camera ta, grupul tău sanitar, duşul tău. Ai putea să stai în garsoniera unchiului Gogu şi să-nchiriezi doar apartamentul. Numai că, pentru cine nu şi-a planificat viaţa de la-nceput pe modelul „de unul singur", singurătatea nu este nici bun tovarăş de viaţă, nici bun sfetnic. Eu am dus doi ani o viaţă ca de femeie măritată, pot să spun, şi-am fost şi substitut de mamă. Crede-mă că tare pustiu mi s-a părut după ce m-am despărţit de Vladimir şi de Alexandru». Trecea sub tăcere cît de grea îi era a doua despărţire de cei doi. «Magdalena, ai să

dispui cum vrei de banii tăi şi laşi cui vrei moştenire tot ce e al tău. Iar convieţuirea noastră e pe-ncercate. Merge – bine, nu merge – nimeni nu ne leagă de mîini şi de picioare». «Şi dacă tu te măriţi sau în fine...». «Admiţînd asemenea posibilitate, puţin probabilă, nimeni nu rămîne-n drum».

Magdalena era de părere să se-adreseze unei agenţii imobiliare pentru închirierea celor două locuinţe moştenite. «Magdalena, ce-ţi trebuie un intermediar ? Dai un anunţ în mai multe publicaţii şi specifici: „fără intermediari" şi orele cînd răspunzi la telefon». «Mă gîndeam să zugrăvim, fiindcă altă impresie face o casă...». «Dacă zugrăveşti, cheltui nişte bani pe care nimeni nu ţi-i mai dă. Lasă-l pe chiriaş să zugrăvească şi-ţi scade banii din chirie».

Florina abia acum îşi dădea seama cît de puţin simţ practic avea Magdalena. Era firesc pentru o femeie care-avusese totdeauna pe cineva la înaintare în viaţă: părinţii – tot timpul lor; şi treizeci şi trei de ani şi pe Mihu, care-o scutise de toate grijile privind întreţinerea instalaţiilor casnice şi plăţile curente. Nu putea spune că nu se purtase ca un bărbat la casa lui pînă ce nu căzuse la aşternut cu Găbiţa. «În locul Magdalenei şi eu aş fi fost la fel». Un trai îndestulat şi fără griji, mai ales cînd ai din naştere o fire blajină şi generoasă, îţi dă încredere în oameni. În buna ei credinţă şi-n lipsa acccidentelor în viaţă, Magdalenei nu-i venise a crede că Mihu, suflet din sufletul ei, avea s-o abandoneze vreodată; şi se putea spune că atît boala maică-sii cît şi moartea ei şi cea a lui taică-său, deşi fireşti, le simţise ca pe nişte lovituri sub centură. Venite într-un alt context, adică avîndu-l pe Mihu alături, altfel ar fi primit acéle despărţiri definitive.

Magdalena făcea parte dintre puținii oameni care-și proiectează lumea după sufletul lor bun, oameni care și cînd se lovesc de necinste, de abjecție, le consideră un accident în existența plină de armonie de pe Pămînt. Oameni inteligenți, cultivați, avînd un sistem imunitar în fața răului, cum, din punct de vedere biologic, unii sînt imuni la anumite boli contagioase. Această categorie aleasă și rară era totdeauna luată prin surprindere de necinstea semenilor. Ea se purtase curajos în fața bolii chinuitoare a maică-sii și se străduise din răsputeri să-și păstreze firea în fața celor trei nenorociri căzute asupra ei, una după alta. În spatele fațadei rezistente și demne pe care Magdalena o arăta lumii, Florina simțea dezorientarea omului căzut dintr-un avion într-un loc necunoscut. Vară-sa îi inspira Florinei duioșia pe care ți-o trezește în suflet un copil rătăcit și speriat. Își făcea un punct de onoare din asumarea unei mari răspunderi: să aibă grijă de Magdalena ca și cînd i-ar fi fost copil.

Florina și doctorul Eremia erau singurii care n-o certaseră pentru felul cum se lăsase jecmănită de Mihu Dragnea. De ce să mai trăzneşti şi tu cu bîta într-unul învinețit de altă bîtă ? «E nevoie de blîndețe-n lume, e așa de mare nevoie». Atașată părerilor din bătrîni, Florina își considera viața un eșec. Păstra permanent în minte vorba populară: «Nu ești om dacă n-ai sădit un pom și dacă n-ai crescut un om». Această dublă lipsă din viața ei ar fi fost suplinită de-o mare avere ce i-ar fi-ngăduit să-și lege numele de ceva, nu din vanitate, ci pentru ca să-și simtă sufletu-mpăcat: să construiască un cămin de copii orfani, un spital, un azil de bătrîni. «Vise, maică, vise».

L-ar fi mîniat pe Dumnezeu dacă s-ar fi plîns de cîștig. Lucrînd conștiincios, ca totdeauna, cu nişte

stomatologi de mîna-ntîi, de cînd «se privatizase» – ca să se fi exprimat în rînd cu lumea – şi fără dînşii, cînd era vorba doar de proteze, cîştiga destul pentru a nu socoti francul, îngăduindu-şi excursii în străinătate şi, cel mai important pentru sufletul ei, să facă pomeni: lucrări pe gratis unor oameni săraci, pachete cu bunătăţi unor copii orfani şi bătrînilor dintr-un azil; pachetele – în fiecare sîmbătă – faptă bună de care nu ştia nimeni. De la cele două cămine – care cuprindeau începutul şi sfîrşitul vieţii – se-ntorcea acasă mulţumită de-a fi adus o firavă bucurie unor amărîţi, dar în acelaşi timp bolnavă de privirea lor de cîini ai nimănui care, pentru o clipă, simţeau că însemnau ceva pentru cineva. Şi cu privirea asta, concentrînd toată durerea şi toată umilinţa lumii, parcă se-nvăţase, dar buzele ce-i sărutau mîinile şi hainele însemnau pumnale-n suflet şi-n trup. Acest spectacol îi aducea în minte, spre liniştire şi spre desprindere din realitate, lait-motivul adolescenţei şi-al primei tinereţi, cînd o dispera boala maică-sii: «Fără gînduri, fără gînduri, fără gînduri...».

De cîte ori se afla în faţa unui năpăstuit al vieţii, gîndul i se-ndrepta spre tată-său, spre suferinţele şi spre umilirea care, în doi ani, zdrobiseră un om făcut – după spusele tuturor celor care-l cunoscuseră – ca pentru o sută de ani de viaţă.

De acord cu Florina, Magdalena adusese-n apartamentul acesteia lucruri ale părinţilor ei, lucruri de care nu se-ndurase să se despartă: gheridoane, măsuţe stil, de-o delicateţe şi de-o graţie de bibelou, tablouri de mari maeştri români, covoare orientale valoroase, lustre de Murano, ce-nlocuiseră plafonierele simple pe care şi le-ngăduise Florina. După ce aşezaseră toate aceste

obiecte, chibzuind cum să le pună mai în valoare, Florina, cu mîna la gură ca țărăncile, își privise locuința astfel înnoită și-și spusese-n gînd: «Arată casa mea ca a unui îmbogățit de Revoluție. Îmbogățit, dar nu mitocan !... S-ar fi gîndit vreodată farmaciștii Șoimaru că mama avea să-i îngrijească pînă la groapă și că lucrurile de zestre ale fiicei lor Catrina aveau s-ajungă la mine-n casă ? Tincuța Pop s-ar zgîria pe ochi să vadă cum „m-am ajuns" pe spinarea familiei lor... Doamne, Dumnezeule, nebănuită e soarta oamenilor, nebănuită și soarta lucrurilor».

Cît aceste móbile delicate nu părăsiseră apartamentul familiei Eremia, Florina adusese doi clienți de-ai ei, soț și soție, lustruitori de mobilă fină, care, cu grijă și cu pricepere, dăduseră fiecărui obiect strălucirea ce-o avusese în atelierul ebenistului ce-l crease. Magdalena nu se-arătase încîntată de-această idee, socotind ea că valoarea unui obiect o dădea tocmai patina timpului. «Magdalena, domnul și doamna Penciu au să lustruiască o piesă. Dacă n-o să-ți placă rezultatul, se opresc». Văzînd primul obiect adus la strălucirea pe care-o avusese nou, Magdalena exclamase: «Nici nu bănuiam cît de frumos era gheridonul ăsta...»; și lustruitorii își continuaseră munca. «Magdalena, unchiul Gogu îmi povestea că André Malraux, cînd a devenit ministru al culturii, a dat dispoziție ca de pe toate clădirile istorice să se-ndepărteze cu jeturi de nisip, stratul vînăt, adică efectele timpului. Au fost și voci care-au protestat, invocînd farmecul patinei, dar cînd au văzut clădirile albe, ca la-nceputul vieții lor, strălucitoare, au recunoscut că nu-și pierduseră farmecul, ci dimpotrivă».

Cînd se uita la mobilele de la părinți, strălucind ca niciodată, Magdalena îi dădea dreptate lui Malraux.

Florina trecuse sub tăcere plăcerea de-a-ți scălda ochii privind un lucru nou, cea de-a mîngîia o haină nouă, o țesătură netrecută prin mîna croitorului. Toate hainele pe care Magdalena i le dăruise, de-a lungul timpului Florinei, fuseseră de calitate şi neuzate; la fel şi cele de la doctorița Bengliu – şi, totuşi, Florina visase mereu s-ajungă să-şi cumpere măcar un lucru nou, ales de ea. Acuma i se umpluse casa de obiecte frumoase şi de valoare, alese de soartă. Magdalena şi Florina îşi dovedeau una alteia că nu trecuseră degeaba prin viață. Învățaseră amîndouă că în orice convietuire trebuie să te gîndeşti la celălalt şi mai ales să te imaginezi în locul lui: calea cea mai bună de-a deveni înțelegător şi concesiv. Aveau amîndouă nişte avantaje din naştere: nu erau lacome, nici apucătoare şi nu cunoşteau invidia. Le plăcea să citească, să afle lucruri noi – pentru sufletul lor şi nicidecum ca să epateze lumea – le plăcea să-şi topească bucuria unui concert în bucuria unei întregi săli. Deosebirea între muzica ascultată acasă şi cea dintr-o sală de concert însemna deosebirea dintre singurătate şi topirea sufletului propriu în mulțimea altor suflete. Un moment rar cînd te simți înfrățit cu alții, făcînd parte dintr-un fluid universal.

*

În privința prietenilor nu se puteau lăuda cu numărul, ci doar cu buna lor calitate. Era vorba de Mihai Dănescu, de Lucia lui şi de Radu Ghervase. Copil, Florina nu-şi făcuse prieteni, fiind elevă într-o şcoală foarte centrală, în care majoritatea copiilor aveau părinți cu funcții importante şi cu venituri pe măsură. Aceşti

copii, reeditînd, la nivelul vîrstei lor, relațiile dintre adulți, se frecventau pe bază de reciprocitate: azi la mine, mîine la tine. Din comentariile asupra acestor întîlniri, Florina înțelesese că ele se petreceau după modelul adulților: cu tot felul de gustări, de prăjituri, de fructe şi apoi, fiind totuşi copii, cu joacă prin grădini de vile ori prin apartamente spațioase. La Florina şi la maică-sa în casă te-mpiedicai la tot pasul de ciuciuveie în care se scurgea apa intrată prin acoperişul găurit.

Sărăcia şi necazul sînt doi sori la care te coci repede. În timp ce pentru copilul ocrotit viața este un fel de plutire şi de tărîm între vis şi realitate, pentru cel nevoiaş este o permanentă şcoală a adevărurilor, ce i se dezvăluie rînd pe rînd, neavînd nevoie de tălmăcire. De mică, Florina îşi ştiuse locul în societate. Afară de-nvățătură, unde se aflase totdeauna în frunte, în rest simțea că lumea-n care trăia avea compartimente şi clase, ca la tren şi ca la tramvai. Pentru ea, clasa a treia la tren – opt în compartiment, clasa a doua la tramvai – fiindcă tramvaiul avea numai două clase.

Oricîtă prietenie i-ar fi arătat un medic unui tehnician, în mediul în care Florina-şi cîştiga pîinea ca adultă, acesta din urmă nu-i spunea pe nume în public celui dintîi nici măcar dacă se cunoşteau de pe vremea cînd se jucau amîndoi în țărînă. Mihai Dănescu era o excepție; nerespectînd convenienţele, el îşi scandalizase mama care, din acest motiv, o antipatiza pe Florina. În sinea lui, Mihai bănuia că maică-sa aflase de legătura dintre bărbatu-său şi Florina; ori ceva subtil o avertizase că fata asta reprezenta un pericol pentru liniştea căminului ei. Antipatia nu scăzuse nici după moartea lui Nicolae Dănescu. Nici modul cum se purtase Florina cu doamna

Ghervase, căreia-i făcuse nenumărate perfuzii pe gratis, n-o-mbunase pe doctorița Dănescu. De áltfel, nici pe doamna Ghervase, care-acceptase serviciile Florinei ca şi cînd i-ar fi făcut o favoare, spunîndu-i un «mulțumesc», pe tonul de mare concesie față de-un inferior. La acest «mulțumesc», Florina răspundea invariabil cu un «să fie primit».

Se-mbolnăvise o doctoriță, fostă colegă de spital cu Aura Dănescu şi vecină de bloc. Doctorița Dănescu îl întrebase pe Mihai dacă Florina îi putea face bolnavei nişte perfuzii. «Evident, pe bani». «S-o-ntreb». «Mihai, doamna asta care are nevoie de perfuzii cum stă cu banii ?». «Îi învîrte cu lopata». «Atunci să-şi găsească pe altcineva». În fața acestui refuz, doamna doctor Dănescu nu-şi putuse reprima o replică: «Aşa e cînd se-ajunge omul». Ceea ce-l înfuriase pe Mihai. «Mamă, de ce nu-i faci *tu* perfuzii colegei tale ? Tu, care nu te-ai ajuns ! Că doar eşti anestezistă». «Fostă. Acum sînt pensionară». «Şi n-o să-mi spui că nu mai nimereşti să pui o perfuzie». Lui Mihai greu îi venea să nu-i strige maică-sii: «Poți s-o antipatizezi pe Florina pîn' la Judecata din urmă, că dragostea tatei nu i-o poți lua înapoi». Îşi muşcase limba, gîndindu-se la liniştea lui taică-său, acolo unde-o fi fost.

Din momentul cînd avusese apartamentul, Florina ar fi putut să-şi facă şi ea un cerc de prieteni. Atunci însă începuse dragostea cu doctorul Nicolae Dănescu. Dorind să n-o ştie nici pasărea, evitase orice relație mai strînsă cu oameni pe care, în alte condiții, ar fi-ncercat să şi-i apropie. După moartea doctorului, trecuse printr-o stare de indiferență față de viață, încît despre relații de prietenie nu mai putea fi vorba. În cei doi ani de

convieţuire cu Vladimir Mankiewicz rămăsese tot la vechii şi puţinii ei prieteni. Prietenii cuplului Vladimir-Luana Mankiewicz procedaseră cum se procedează de obicei cînd un cuplu se destramă: unii rămîn prieteni – dacă mai rămîn – cu unul dintre cei doi, ignorîndu-l pe celălalt. Mai toţi trecuseră de partea Luanei, iar cei rămaşi de partea lui Vladimir încetaseră să-l mai caute şi să-l mai invite îndată ce el se mutase la Florina, pe care, fără s-o fi cunoscut, o socoteau sub nivelul lor social, deci nefrecventabilă, ei fiind cu toţii titraţi. Li se părea că Vladimir acceptase o asemenea mezalianţă pentru a-şi oferi o menajeră fără plată. Îl aplaudaseră cînd se-ntorsese la Luana, considerînd că-i veniseră minţile la cap.

*

Mihu Dragnea, despărţindu-se de Magdalena, îşi îndepărtase în mod voit toţi prietenii, evitînd să-i antreneze în noua lui viaţă. I se părea penibil să-i aducă într-o casă în care Găbiţa ajunsese titulară, Mihu amintindu-şi cum se-amuza în vremuri recente cu-acei prieteni de bravurile amoroase ale noii lui neveste. Prin această căsătorie, Mihu îşi învinsese orice urmă de orgoliu şi de teamă de ridicol, rămînîndu-i nealterat simţul penibilului, frate mai rezistent al temerii de ridicol. Vrînd să nu-l supere pe Mihu, prietenii se feriseră să-i rămînă fideli Magdalenei. Aleseseră calea pierdutului în ceaţă, consecvenţa faţă de oameni, şi mai ales în păreri, dovedindu-se păguboasă şi ieşită complet din modă. Să te-arăţi consecvent, în special după 1989, echivala cu debilitatea mintală; cu dezorientarea în timp şi-n spaţiu. Ca şi cînd te-ai fi apucat să defilezi

în giubea şi-n fermenea, printre mini-fuste şi printre jeanşi rupţi anume din fabricaţie, căci aşa era şicul modern.

Magdalenei îi rămăseseră fidele două foste colege de şcoală elementară şi de liceu: una, profesoară de română, căreia-i murise mai întîi fiul paraplegic – teribilă consecinţă a intervenţiei forcepsului la naştere – apoi, bărbatul; cealaltă, profesoară de matematică, văduvă de la tinereţe, care-şi crescuse de una singură băiatul, informatician de mare clasă, emigrat în Statele Unite, cu nevastă şi cu doi copii. Nora acestei doamne îşi adusese definitiv părinţii în America, aşa că se dispensa de serviciile soacrei, pe care n-o potopea cu invitaţiile, adeverind vorba ce te-nvaţă că «neamurile după muiere – unse cu miere, neamurile după bărbat – unse cu rahat». Cele două profesoare dădeau pe rupte meditaţii ca să-şi poată permite să vadă lumea. Comunicative, spirituale şi vesele şi cu un tonus ce pe Florina o lăsa mută de admiraţie, cele două profesoare deveniseră de-ale casei foarte repede, contribuind mult la adaptarea Magdalenei la viaţa alături de vară-sa. Florina încă nu întîlnise pe cineva care să-şi fi-ndurat mai demn şi mai senin soarta – şi ce soartă ! – ca doamna Cati Iordănescu, profesoara de română. Cum ai mai fi-ndrăznit să te plîngi de ceva în faţa unui asemenea om ?

Deşi ordonată şi bună gospodină, Magdalena fusese niţel iritată de «teutonismul de fată bătrînă», cum numea în sinea ei spiritul de ordine exagerat al Florinei, în al cărei dulap de bucătărie ceştile erau aşezate cu toartele aliniate ca la paradă, paharele şi farfuriile lustruite ca şi cînd le-ar fi scos la vînzare, iar schimbatul încălţămintei de exterior cu papuci, în vestíbul, obligatoriu pentru ele două. La-nceputul convieţuirii lor, Magdalena crezuse

că n-avea să facă mulți purici pe lîngă vară-sa. Cînd însă o văzuse pe Florina gătind numai mîncare de diabetici şi mîncînd-o fără nici un adaus, Magdalenei i se-nmuiase inima. În casa lor nu se găsea nici un aliment care să-ncalce regimul, ceea ce Magdalenei i se părea un sacrificiu impresionant din partea unui om sănătos.

Felul cum le primise pe cele două prietene ale ei, ca pe nişte surori, i-o apropiase de-asemenea. «La urma urmei, ordinea ei exagerată ar fi cusur că mireasa-i prea frumoasă. Nu trebuie să uit că-n casa Florinei n-a călcat o dată cineva care s-o ajute la curățenie, la vreo treabă menajeră. Eu, de cînd mă ştiu, am avut femeie de ajutor». Cu greu o convinsese pe Florina s-o accepte pe Dochița, care de ani de zile venea în casă la Catrina Eremia.

Dochița, o bucovineancă de toată isprava, punea cu nădejde osul la muncă; Florina, fără nici un cuvînt de reproş, totuşi mai umbla cu cîrpa în urma ei, fiindcă mai găsea o umbră pe-un geam, o pată minusculă pe parchet sau pe frigider. La-nceput, Magdalena simțea cîrpa asta din mîna Florinei ca pe-un reproş, dacă nu chiar ca o palmă pe obraz, dar se mai calmase gîndindu-se că şi Catrina mai făcea cîte un retuş la munca Dochiței. Florina îi explicase foarte calm că nimeni nu face un lucru aşa cum îl faci tu singur, dacă eşti conştiincios. Treburile casnice îi erau atît de urîte Magdalenei încît, bine-rău, important era să i le facă altul. La fel, şi mersul pe la autorități.

Florina nu-i trasase nici o obligație gospodărească Magdalenei, care singură-şi luase grija florilor din balcon, ceea ce-i făcea mare plăcere şi-i dădea sentimentul utilității. Metodică în tot ceea ce făcea, Florina îi

stabilise Magdalenei un plan obligatoriu de plimbare – umblatul pe jos făcînd parte din tratamentul bolnavului de diabet – iar ea îşi impunea opt ore de muncă pe zi şi nici un minut în plus. Nu ceda stăruinţelor nici unui stomatolog şi tentaţiei nici unei recompense băneşti pentru a-şi încălca hotărîrea de-a nu-şi da sufletul muncind. «Copii, cărora să le fac un rost în lume, n-am. De cîştigat cîştig destul, slavă Domnului, muncind opt ore pe zi. Cum n-am să trăiesc o mie de ani, e momentul să mă mai bucur de ceea ce pot, cît mă ţin picioarele şi cît o ţin şi pe Magdalena».

Magdalena se simţea dominată de Florina, ca orice fire mai slabă în faţa uneia mai puternice. Simţea că-şi băgase capul într-un jug căptuşit însă cu mătase. O pereche de ciorapi nu şi-ar fi cumpărat fără avizul Florinei, aviz de care simţea nevoia. Dar jugul ăsta o scutea de griji, printre care cea a sănătăţii proprii. Florina, prin meseria ei, avea multe relaţii cu oameni din toate domeniile de activitate, oameni care păstrau legătura cu dînsa, pentru orice eventualitate, făcîndu-le o bună impresie prin conştiinciozitate şi prin cinste. Aşa ajunsese în relaţii cordiale cu a doua nevastă a lui Titus Pop, tînăra doctoriţă diabetolog Corina Pop, care-şi adusese părinţii, învăţători pensionari dintr-un sat din Oltenia, să-şi facă proteze dentare la Florina, prin intermediul lui Mihai Dănescu.

Tînăra doctoriţă îi făcuse o bună impresie Florinei, care n-o judeca aspru fiindcă se măritase cu un bărbat care ar fi putut să-i fie tată. Florina îl iubise fără nici o rezervă pe doctorul Nicolae Dănescu şi dacă ar fi trăit nu l-ar fi schimbat nici pe Făt-Frumos, atît de puternic se simţise legată de el: iubit, prieten, părinte însemnase

acel om pentru ea. Mihai Dănescu îi povestise că tînăra Corina se măritase cu Titus Pop în urma unei mari dezamăgiri: fiul unui profesor de la Medicină, după şase ani de dragoste cu ea o părăsise, băgînd de seamă că fata nu era de nivelul familiei lui.

De cînd se măritase, Corina îşi invita la ea numai colegele şi numai cînd Titus nu era acasă. Prin prezenţa unor oameni tineri, Corina se temea să nu-i trezească soţului ei complexul vîrstei. După cît băgase ea de seamă, Titus n-avea prieteni, ci relaţii pe care le întreţinea prin vila de la Sinaia, unde se dădeau recepţii cu lume care prezenta felurite interese pentru el, editor, gazetar, critic literar; fire calculată şi rece, moştenită de fiu-său, Bogdan, pentru Titus Pop faţada socială reprezenta elementul cel mai important al vieţii. Pe Corina o luase, fără-ndoială, din dragoste şi mai ales din pricina sindromului unor pîlpîiri tîrzii de bărbăţie şi făcea tot ce-i putea stimula ataşamentul, oferindu-i o viaţă la care ea nici nu visase.

Ceea ce Corinei nu-i luase minţile. Crescută modest, ea socotea că-n viaţă e bine să te bizui numai pe tine, avantajele oferite prin alţii putînd fi oricînd pierdute. Neculcîndu-se pe urechea prosperităţii, îşi văzuse conştiincios de treabă şi ajunsese, deşi foarte tînără, să-şi facă un nume printre diabetologi. Îşi dorise această specialitate ca să-şi poată îngriji cît mai bine mama, căreia de la cincizeci de ani i se declanşase un diabet.

Cunoscînd-o şi fiind informată de înrudirea ei cu Titus, şi mai ales considerînd că-i o fire discretă, într-o zi Corina o-ntrebase dacă o cunoscuse pe Tincuţa Pop. «Da, am cunoscut-o», şi Florina se oprise la acest răspuns lapidar. «Doamnă Diaconu, sînteţi

singura persoană căreia îndrăznesc să-i cer o părere despre răposata nevastă a soțului meu. Sper să nu vă supărați. Titus mi-a făcut o singură dată un portret al ei, foarte elogios. De-atunci, niciodată n-a mai pomenit de ea, iar mie nu-mi vine să-l întreb nimic. Ce fel de om era doamna Tincuța Pop ?». «Fizic – mărunțică, bine proporționată, fără să fie frumoasă, cu mult farmec feminin și intelectual. Deșteaptă, spirituală, spontană. Dar n-aș putea spune că era un om bun. Cred că n-avea liniște dacă nu plasá măcar o răutate pe zi cuiva. Eu cred că domnul Pop de nimic n-are mai multă nevoie decît de bunătate și de blîndețe». «Cum vi s-a părut căsnicia lor ?». «Ce să spun ? Ca foarte multe căsnicii în care doi străini împart același acoperiș. Poate că mă-nșel, dar de ce să nu fiu sinceră cu dumneavoastră ?». «Vă rog, spuneți-mi pe nume». «Bine, Corina. Atunci și eu sînt „Florina" și nu „doamna Diaconu". Cred că au fost uniți în privința băiatului lor, făcînd tot ce se poate face pentru educația intelectuală a cuiva și pentru pregătirea în vederea unei cariere. Doamna Tincuța Pop a fost o mamă fanatică. Eu nu-i păstrez o amintire plăcută... Îmi pare rău». «Îndrăznesc să-ntreb ce părere ai despre Titus ?». Florina zîmbi și dădu din cap a nehotărîre. «Îl cunosc foarte puțin.. Dar fiind dînsul o persoană publică, este intrat în gura lumii...». «Și dumneata, Florina, ce părere ai despre el ca persoană publică ?». «Eu zic... ce să zic... e omul făcut s-o ducă bine în orice regim. Sînt oameni care dac-ar cădea din avion ar nimeri într-o plasă cum sînt plasele de protecție de la circ. Plase dintr-alea ce te-azvîrl în sus».

Pe chipul Corinei apăruse un zîmbet crispat. «Cunoști cumva oameni care au direct legături... să zicem profesionale, cu Titus ?». «Nu», se hotărîse

Florina să mintă fără ezitare, nevrînd să-l bage în gura lupului pe Radu Ghervase şi nici pe o clientă a ei, redactor şi ea la editura lui Titus, femeie care-abia mai sufla de cît era de bolnavă, dar care nu-ndrăznea să-şi ia concediu medical de frică să n-o dea afară patronul, Titus Pop. «Nu pot să cred ce-mi spuneți», protestase Florina cînd auzise ceea ce-auzise din gura acelei cliente. «Doamnă, nu-l cunoaşteți şi de-asta vi se pare de necrezut ce vă spun eu».

Trecutul şi prezentul lui Titus Pop nu erau o pledoarie împotriva oportunismului. Să sari din Marea Adunare Națională, în care ai fost şi deputat, direct în barca monarhismului – monarhul fiind unsul lui Dumnezeu, cum bine zicea Titus Pop pe la televiziuni fără să clipească – era o performanță care te situa în marele contingent de performeri post-decembriști, ilustrări ale elitismului. Nu huleai comunismul, la a cărui țîță mănoasă supseseşi pînă-n '89, şi nu-ți luminase brusc Sfîntul Duh mintea în privința monarhismului, deveneai brusc nostalgic după comunism şi fost intelectual. Se purta elitisto-monarhismul la rînd cu jeanşii rupți din fabricație şi cu buricele goale.

Atîta cît îl mai văzuse pe la televizor, Titus Pop i se păruse Florinei că aducea tot mai mult cu o pasăre de pradă îngreuiată de mîncare şi de plictiseală, şi anume o pasăre antipatică, terestră, care demult uitase ce-nsemna zborul. Părerea Florinei – întărită de tonul zăcaş, îndesat şi peremptoriu al lui Titus Pop, în stare să-ngroape orice adversar – se potrivea de minune cu părerea lui Radu Ghervase despre patronul lui. «Arivişti, oportunişti sînt mulți. Pop este un oportunist cum scrie la carte şi cum sînt cu milioanele. Dar are un suflet negru. Nu ştie ce-i

mila. Din punctul ăsta de vedere se potrivea cu otrava de nevastă-sa, răposata. Asta de-acum pare o victimă benevolă care, dezamăgită de ceea ce-i oferise viața, a vrut să sară etapele şi şi-a găsit o trambulină în Titus Pop». «Poate l-a şi iubit», zicea Florina. «Cu-atît mai rău pentru ea. Am văzut-o la aniversarea editurii. Cînd nu se supraveghează are un aer trist, îngîndurat». «Radule, e greu să le ai pe toate-n viață; şi trambulină de lansare şi fericire... în fine... mulțumire. Cînd ți-ai făcut din viață o afacere, trebuie s-o iei ca afacere, şi nu ca pe-un sonet de Shakespeare. Trebuie să-ți asumi viața aşa cum ți-ai croit-o». «Dacă Titus Pop n-ar fi cum este, ar trebui să nu-şi încapă-n piele de bucurie că trăieşte lîngă fata asta, inteligentă, cu scaun la cap şi care i-a făcut şi-o fetiță superbă. Ar trebui să i se topească inima de bunătate şi de recunoştință», spunea Radu cu un aer de visare amestecată cu ironie.

Meseria o făcuse pe Florina să facă psihologie fără să vrea, ascultînd poveşti pe care clienții ei i le debitau, răzbiți de-amărăciune, de neajunsuri, de nervi, de lipsa de bunăvoință a omului față de om. Florina ştia s-asculte, îşi îngăduia sfaturi ce totdeauna îndemnau spre pace şi spre-nțelegere, căutînd în acelaşi timp să tragă şi ea foloase: îşi recrutase dintre clienți meseriaşi buni la casa omului, medici, farmacişti. Ástfel, Corina Pop, bună în diabetologie, dar şi ca internistă, o monitoriza pe Magdalena. Magdalena îşi făcuse astfel rost de-un medic bun; iar Corina, de-un informator demn de încredere cu privire la prima căsătorie a lui Titus Pop, în persoana Magdalenei care, nepoată de soră a Tincuței Pop, răposata nevastă a lui Titus, ştia şi prea ştia date ale familiei.

Florina îi făcuse Magdalenei un testament prin notariat, lăsînd-o – în caz că ar fi precedat-o în moarte – unică moştenitoare a averii ei mobile şi imobile. Îi încredinţase un exemplar Magdalenei, care pălise ca în faţa unei rele prevestiri şi bîiguise: «Ce ţi-a venit ? Înţeleg să-ţi fac eu ţie testament». «Magdalena, singur Dumnezeu ştie zilele omului. Aşa cum tu mi-ai făcut mie testament, de ce să nu-ţi fac şi eu ţie ? Americanii-şi fac testamentul de la douăzeci de ani».

Magdalena nici nu voia să se gîndească la eventualitatea de-a trăi mai mult decît Florina. I se părea un calvar viaţa în care ar fi trebuit să-şi poarte singură de grijă. Cînd îi fusese limpede că Mihu şi-o anexase pe Găbiţa *avec armes et bagages*, cel mai rău o-ngrijorase faptul de-a răspunde singură de propria viaţă. Trecea şi peste oribila dezamăgire pe care i-o provocase Mihu şi peste modul cum fusese jefuită ca-n codru. Orice, numai să nu fie obligată să se afle faţă-n faţă cu viaţa, fără nici un ecran de protecţie.

«Magdalena, cred că peste puţin timp e bine să ne găsim nişte oameni tineri, de ispravă, care să ne moştenească şi care să ne fie de ajutor la o nevoie». «Să-i găseşti tu, Florina, eu nu mă-ncumet. La orice trebuie să ai noroc în viaţă, dar mai ales la oameni». Florina se gîndea la norocul ei la oameni. Era-mpărţit: de tată n-avusese parte, iar biata maică-sa însemnase o permanentă spaimă, fiinţa care-i croise o anumită viaţă, cea de femeie care nu-ndrăzneşte să aibă copii. Din norocul ei la oameni făceau parte Nicolae Dănescu, Gogu Eremia, Vladimir şi Alexandru Mankiewicz, Mihai Dănescu şi Lucia lui, Radu Ghervase şi Magdalena, tovarăş de drum lung.

Viața avea un sens ? Ea îi descoperise unul la vedere, fără nici o elevație: înmulțirea în cadrul speciei plus muncă. Din atîta istorie cîtă învățase ea, din observațiile de trăitoare pe Pămînt, nu i se părea că lumea păşea spre o înălțare spirituală, ba dimpotrivă, dădea înapoi, prostindu-se, ignorînd orice criterii morale şi chiar estetice. În monotonia de zi cu zi, începînd cu plictisul alimentar, în special cînd trebuia să ții un regim, totul curgea ca o apă mîloasă de şes. «Puține forme de relief are viața. Dacă ai o fire fericită, afli motiv de bucurie din orice: tai ceapă şi te gîndeşti prozaic la cît de gustoasă avea să fie mîncarea pentru care-o tai; elevat, însoțeşti această operație cu muzică, să zicem cu *Simfonia spaniolă*, cu Paganini, oricum cu ceva ritmat».

Florinei i se părea o impietate s-aducă treburile gospodăreşti în sanctuarul muzicii, în care pătrundea proaspăt spălată şi cu altă îmbrăcăminte decît cea de bucătărie. Era un minim respect pentru acei mari oameni ai lumii. Periodic se ducea la Muzeul de Artă de la Palat. Îmbrăcată cu lucrurile cele mai bune. Cu nici un gînd la lumea pe care-ar fi-ntîlnit-o acolo, ci pentru a cinsti operele marilor artişti pe care le privea şi de care se simțea privită. Pleca din muzeu emoționată ca după o-ntîlnire pasională, cu lacrimi în ochi. «Doamne, mulțumescu-Ți Ție că ni i-ai dat !». Cînd o ducea maică-sa de mînă la-mpărtăşanie, Florina era convinsă că se-ntîlnea cu Dumnezeu, pe care nu-i era îngăduit să-L vadă. Adolescentă şi adultă, de cînd nu se mai spovedea şi nu se mai împărtăşea, mergea-n biserici în afara slujbelor, cînd se simțea singură în fața lui Dumnezeu. «Doamne, am venit ca să-Ți aduci aminte şi de mine,

aşa cum crezi Tu. Îndrăznesc să Te rog ca tot ce mi-ai sortit să fie pe puterile mele, mai ales ultima clipă !».

*

Mihu Dragnea era ateu, asemenea părinților lui. Dar nu dintre cei militanți şi agresivi. Nu comentau, nu contraziceau, nu disprețuiau credința nimănui, găsind că şi credincioşii, ca şi ateii, prezentau argumente în favoarea poziției lor, însă şi o latură slabă a cuirasei. Familia Dragnea considera credința-n Dumnezeu drept o garanție morală – cînd nu era simplă fațadă – şi element important de coeziune socială. În casa Dragnea se cinsteau toate sărbătorile ortodoxe, preotul era primit cu tot respectul de Crăciun şi de Bobotează, iar miercurea şi vinerea se ținea post din motive de sănătate, dar şi din motive tradiționale. Ei asimilau sărbătorile religioase celor folclorice, iar creştinismul îl considerau o mitologie pe care, dacă regimul comunist ar fi fost deştept, l-ar fi aşezat alături de toate mitologiile cunoscute şi nu s-ar mai fi nevoit atîta cu ateismul militant şi respingător, ca orice lucru impus. De la părinți, Magdalena moştenise credința creştinismului nepracticant. În privința credinței, evitase orice discuție de principiu cu bărbatul şi cu socrii, mulțumită fiind că în casa lor sărbătorile creştine erau ținute, considerate fiind evenimente de familie.

De la Vetuța, Florina deprinsese ideea potrivit căreia în amintirea unui mort e bine să faci ceea ce şi-ar fi dorit el. De ziua de naştere a lui Adrian Diaconu, Vetuța umplea un castron cu colivă, pe care o-mpărțea în biserică, în păhăruțe de plastic, cu linguriță de plastic şi cu o japoneză. La fel şi Florina, de ziua maică-sii, cînd îşi

pomenea şi tatăl. Vetuţa, cu boala ei şi cu spaima pe care i-o înfipsese-n suflet ca pe-un ţăruş de fier, o făcuse pe Florina să simtă viaţa ca pe-un blestem, iar sfîrşitul ei ca pe-o mîntuire.

Doctorul Nicolae Dănescu, Gogu Eremia şi Vladimir Mankiewicz, prin calmul, prin echilibrul lor îi schimbaseră viziunea asupra propriei existenţe, pe care, prin prezenţa lor, ajunsese s-o socotească unică, irepetabilă, meritînd să fie trăită prin momentele de bucurie şi de înălţare pe care trebuia să-nveţi să le prinzi din zbor. Între om şi viaţă era mereu un concurs de viteză. Aveau dreptate romanii să-şi închipuie norocul ca pe-un copil cu moţ în frunte, moţ pe care trebuia să fii dibaci să-l apuci în rapida lui trecere prin faţa ta. Lîngă aceşti oameni simţise că trăia şi că-şi dorea să culeagă din fiecare clipă ceva demn de ţinut minte. Lîngă maică-sa nu se gîndea la viaţă áltfel decît ca la un calvar căruia-i număra zilele, fiecare zi trecută apropiind-o de mîntuire, oftînd a uşurare cînd venea întunericul: «M-am apropiat cu încă un pas de mîntuire».

Nu se gîndea o clipă la dispariţia maică-sii, ci numai la sfîrşitul şi la mîntuirea vieţii proprii. Iubirea ei cu Nicolae Dănescu se consumase cel puţin pe jumătate la telefon, ca între doi oameni care se străduiau din toate puterile să nu-l rănească pe-al treilea, pe care-l înşelau. De cîte ori asculta muzică împreună cu unchiu-său şi apoi cu Vladimir, gîndul Florinei îl chema pe Nicolae Dănescu din lumea viilor, cît trăise, şi dintr-a celor plecaţi, de cînd părăsise lumea. Închidea ochii, încercînd în timp să suplinească momentele de comuniune ce lipsiseră din legătura lor.

Într-o împrejurare, ascultînd muzică împreună cu Vladimir, ultimul sunet încetase de mult cînd Vladimir o

atinsese uşor cu mîna crezînd că adormise. «Nu dormeam», îi spusese ea privindu-l cu duioşie. «Te rog să mă ierţi dacă te-am desprins de-acolo de unde erai...». El n-o-ntrebase niciodată nimic despre trecutul ei, iar Florina considera că legătura dintre doi oameni avea ceva sacru, ce nu trebuia dezvăluit altcuiva. Şi Mihai Dănescu se număra printre oamenii care creau linişte şi-o atmosferă de siguranţă în jurul lor. Radu Ghervase, de-o cultură şi de-o finețe intelectuală şi umană rar întîlnite, ca şi Magdalena – fiinţă de mare bunătate şi de o deosebită subţirime – creau amîndoi o atmosferă de-ngrijorare, de nelinişte, chiar cînd participau la cea mai anodină discuţie. Simţeai într-înşii o vibraţie de nefericire panicardă pe care, oricît se străduiau, n-o puteau înăbuşi în sinea lor, aflînd ea fisuri pe unde să ajungă la cei din jur.

Şi dacă-şi rătăcea cheile, Magdalena intra-n panică de parcă s-ar fi aflat în faţa unei catastrofe iminente. «Uşurel, Magdalena. Să refacem traseul... Ca să intri-n casă le-ai folosit. În uşă nu le-ai uitat... Prin urmare sînt în casă... Scoate, drace, ce-ai furat...». Nici Florinei nu-i făcea plăcere cînd rătăcea vreun lucru şi mai ales cheile, ce-şi aveau locul lor fix, pe-un cîrlig în bucătărie. Dar ca să-i arate Magdalenei că nu era vorba de-o catastrofă, deşi clocotea de nervi împotriva ei înseşi, afişa un aer foarte calm. Florina evitase orice discuţie cu privire la aspectul panicard al caracterului Magdalenei, lăsînd-o să creadă că nu-l băgase de seamă. Convieţuirea cu nimeni nu e o sinecură. Orice avantaj al ei se plăteşte. Florina i se simţea îndatorată pînă dincolo de mormînt lui unchiu-său. Dacă Magdalena ar fi fost o stîncă de sănătate, şi-ar fi fost înarmată cu-o fire puternică,

Florina ar fi lăsat-o la casa ei. Numai că panicardă cum era, Magdalena uşor ar fi devenit prada cuiva pus pe căpătuială. Dac-ar fi lăsat-o de capul său, Florina s-ar fi simţit ca omul care trece pe lîngă un pui căzut din cuib, pe care n-ar fi căutat să-l salveze ori măcar să-i facă sfîrşitul mai uşor.

*

Vladimir Mankiewicz ajunsese cu slujba la Washington. Se părea că Alexandru luase taurul de coarne, adică avusese o discuţie deschisă cu maică-sa, declarîndu-i că el n-avea de gînd să-i telefoneze Florinei – «omul cel mai bun şi mai cu scaun la cap din viaţa mea» – de la telefoanele publice, pe furiş, ocazie nimerită pentru a le declara ambilor părinţi că îndată ce-avea să-şi poată cîştiga pîinea, pleca de la ei să locuiască singur. Reconcilierea lui Vladimir cu Luana, ciorbă-ncălzită, adusese-un anume calm în relaţiile dintre ei, dar nici pe departe armonia unei adevărate căsnicii, gustată de el numai în cei doi ani de convieţuire cu Florina, ani cărora le ducea dorul şi după care plîngea Alexandru. «Tată, de ce-om fi plecat noi de lîngă Florina ? Cît de bine ne era, ce linişte, ce pace...». «Alexandre, am vrut să creşti cu soră-ta pe-un loc. Să nu vă-ndepărtaţi unul de altul». «Tu nu vezi, tată, că soră-mii nu-i pasă nici de tine, nici de mine şi nici de mama ? Asta parcă e făcută de roboţi. Cum o să pună mîna pe unul cu parale, ne salută din mers şi să zicem mersi dacă ne mai telefonează de-un Paşti şi de-un Crăciun. Cum te-ai putut însura cu mama ? Frumoasă e, nimic de zis. Dar e-atît de superficială...». «Alexandre, roagă-te lui Dumnezeu să

nu te-ndrăgosteşti de cine nu trebuie». «Am să mă rog». Prin datul cărţilor pe faţă, Alexandru obţinuse şi pentru taică-său dreptul de-a vorbi cu Florina de-acasă, invitat fiind chiar de Luana. La urma urmei, ce rău îi putea face, de la zece mii de kilometri, femeia asta care timp de doi ani îi ţinuse locul, cu succes, dacă era să judece după zestrea celor doi cînd se-ntorseseră acasă, după starea şi curăţenia fiecărui obiect şi după calitatea lui. Se vedea că «locţiitoarea» nu fusese pusă pe jecmăneală, ba dimpotrivă, îl îndemnase pe Vladimir să se-mpace pînă la urmă cu fosta nevastă, creascîndu-şi copiii la un loc.

Vladimir şi Alexandru îi povesteau Florinei viaţa lor de zi cu zi, ceea ce-i făcea să se simtă aproape de Ţară, de care le era tare dor. Vladimir le invitase pe Florina şi pe Magdalena în Statele Unite, asumîndu-şi călătoria şi găzduirea lor. Florina refuzase categoric. «Vladimir, n-are nici un rost să-ntinzi coarda şi să cauţi scandal cu lumînarea. Şi mie mi-e dor de voi, dar liniştea ta şi-a lui Alexandru sînt mai importante pentru mine decît o bucurie personală». Nu voise s-adauge că Luana ar fi putut măcar o dată să-i dea «bună ziua» la telefon, cînd o chemau ei. Florina, picată cu ceară şi nu le-ar fi telefonat, deşi adesea îi frigea sufletul de dorul lor. Nu voia în nici un caz ca Luana să creadă că ea, Florina, atentă la căsnicia unei femei pe care nici n-o cunoştea.

De cînd plecase din Ţară, de Întîi Martie şi de Florii, Vladimir îi trimitea Florinei, printr-un coleg care venea o dată la trei luni acasă, cadouri substanţiale: bijuterii, poşete scumpe, lucruri pentru care ea-l certa. Cadouri mult mai importante şi mai costisitoare decît cele de pe vremea cînd fuseseră-mpreună. Deşi se apropia de cincizeci de ani – cu-o siluetă ca la douăzeci, cu-o faţă pre-

lungă şi subţire, fără vîrstă, ba mai avînd şi casă, maşină, nu cățel, nu purcel, cîştigînd bani buni – Florinei nu-i lipseau propunerile de coabitare şi nici chiar de căsătorie, ceea ce n-o interesa deloc. Magdalena se dovedea un partener de viață liniştit, fără capricii: ordonată, grijulie să facă o atmosferă agreabilă în juru-i, în ciuda unui echilibru psihic destul de precar. Umplea casa cu flori, se interesa de spectacole ce i-ar fi fost pe plac Florinei, fără excentricități regisorale, se interesa de cele mai avantajoase excursii în străinătate, organizate de agențiile de turism cele mai serioase.

În fiecare an, ținînd seama de anotimpul cel mai potrivit pentru a vizita o anumită țară, Florina şi Magdalena făceau o excursie în străinătate. Numai cu avionul, fiindcă drumul cu autocarul nu mai era de oasele lor. Magdalena ținea riguros nota cheltuielilor pe care, la sfîrşitul lunii şi la al excursiei de-asemenea, le-mpărțeau pe din două. Banii lor de rezervă erau depuşi pe numele amîndorura. Ca pe-o descărcare, Magdalena îi povestea viața ei cu Mihu, lucruri pe care nu le spusese nici propriilor părinți. Ceea ce poate părea o indiscreție – această dezbrăcare în fața cuiva – era un prea-plin de amărăciune, ce se cerea aruncat fie şi-n bătaia vîntului, numai să-l simți că l-ai vărsat din tine. Spre deosebire de-atîția oameni care se despart şi care nu găsesc cuvinte suficient de urîte prin care să se zugrăvească unul pe altul, Magdalena vorbea cu duioşie despre Mihu, evocînd momentele frumoase din viața lor şi care păreau să-i facă de nedespărțit. Florina se uita la Magdalena cu uimire şi cu admirație. Dacă i-ar fi făcut cineva ceea ce Mihu-i făcuse Magdalenei, în viața ei n-ar fi vrut nici numele să i-l mai audă. Că-i luaseră

izmenele foc după una, la o vîrstă cînd multora li se-ntîmplă la fel, mai treacă-meargă, fiindcă nu te pui cu mişcările revoluţionare ale hormonilor, dar să jefuieşti o femeie de zestrea de la părinţi, aşa ceva era incalificabil. Ce suflet minunat avea Magdalena, cîtă iertare încăpea în el !

Cu toate că le era recunoscătoare pentru cît bine-i făcuseră şi deşi rămăseseră-n relaţii urbane, Florina, din pricina disprețului pe care i-l arătaseră în 1990, şi le scosese definitiv de la inimă pe doctorița Nina Bengliu şi pe mătuşă-sa prin alianţă Catrina, mama Magdalenei. Social şi profesional se purta impecabil cu doctorița, care-ncercase-n fel şi chip să dreagă busuiocul simulatelor ei erupţii anti-comuniste. Faţă de Nina ceva se stinsese-n sufletul Florinei, ca flacăra unei lumînări peste care sufli. Cu cît durerea pe care i-o provocaseră doctorița şi mătuşă-sa, Catrina, fusese mai neaşteptată, cu-atît răceala suflase mai adînc în sufletul Florinei.

Florina se considera de-un creştinism limitat: speranța îi era destul de critică şi de firavă; iar mila, nediscriminat distribuită social, îi era limitată din punct de vedere afectiv şi ca participare faţă de cel căruia i-o oferea. De-ntors şi celălalt obraz – nici vorbă. Se-arătase de-un devotament fără limită faţă de mătuşă-sa, Catrina, dar fără suferința afectivă pe care i-ar fi pricinuit-o înainte de '90, acel an care, din punct de vedere social, se dovedise un *fiasco* pentru majoritatea românilor, în schimb, cu-adevărat revoluţionar în privința relaţiilor dintre ei. Tot ce era mai urît şi mai josnic în sufletul oamenilor ieşise la suprafaţă, ca gunoaiele răvăşite de-o apă ieşită din matcă. Pe lîngă oportunismul post-decem-

brist, oportunismul din comunism era un biet guşter pe lîngă un boa constrictor. «Ce an urît anul 1990 ! Cum aş putea să mi-l smulg din memorie ?».

Uneori, seara, după ce se stingea dîra de lumină de sub uşa Magdalenei, Florina îşi scotea bijuteriile din ascunzătoarea lor şi le-ntindea pe pat, privind-o lung pe fiecare, aducîndu-şi aminte împrejurarea în care-o primise. Mîngîindu-le, mîngîia clipele frumoase ale propriei vieţi. Avusese noroc. Erau atîţia oameni care n-aveau parte nici de clipe frumoase, nici de lucruri menite să le evoce. Oare cîţi oameni cînd fac un dar se gîndesc la faptul că lucrurile ne supravieţuiesc? Şi se gîndesc la puterea lor de evocare ? Florina, căreia nu-i plăcea să se-mpodobească asemenea unui pom de Crăciun, le purta pe rînd, stîrnind admiraţia Magdalenei. O dată i le-arătase pe toate Magdalenei, de-o parte punînd ceasul de mînă, cerceii şi verigheta, plus ceasul cu lanţ şi cu glisieră, înlocuit de Gogu Eremia cu ăl de la coana Atena, daruri de nuntă ale lui Adrian Diaconu pentru Vetuţa – părinţii Florinei – cele de la Nicolae Dănescu şi cele de la Gogu Eremia împreună; iar în altă grămăjoară – darurile din partea lui Vladimir şi-a lui Alexandru.

Îi spusese de unde provenea fiecare «despărţămînt», darurile lui Gogu Eremia fiind asimilate celor din partea lui Nicolae Dănescu. Acoperindu-le ocrotitor cu mîna, Florina şoptise: «Astea sînt de la un domn pe care l-am iubit». «Dar el cît trebuie să te fi iubit...», spusese Magdalena cu tristeţe, fiindcă nu putea să uite că, în treizeci şi trei de ani de căsătorie, Mihu nu-i dăruise nici măcar un mărţişor mai de Doamne-ajută. Şi aurul din verighete îl primise de la părinţii ei. Soacră-sa îi dăruise un inel de platină, cu un briant minuscul ce-ţi lua ochii însă.

Magdalena habar n-avea ce se-ntîmplase cu perechea de cercei şi cu inelul soacră-sii, darul de nuntă al soţului ei, Pavel Dragnea, pe-atunci locotenent doctor. Pe Mihu nu-l întrebase niciodată ce deveniseră acéle bijuterii. Se liniştise cînd le văzuse pavoazînd-o pe Găbiţa. Florina, aşa cum îi prezentase Magdalenei bijuteriile, respectîndu-le proveniența, aşa le şi purta, adică ținînd seama de donator şi neamestecîndu-le. Niciodată nu purtase în acelaşi timp bijuteriile de la unchiul său Gogu Eremia şi de la Nicolae Dănescu. Le declarase de proveniență unică, fiindcă n-avea rost să-i dezvăluie Magdalenei o taină pe care nu-ndrăznea s-o dezlege nici măcar pentru sine însăşi.

Din cînd în cînd îşi punea în palmă verigheta în interiorul căreia era gravat un singur cuvînt: «Vladimir». Cercul ei de aur însemna doi ani din viaţa Florinei, cei mai ancoraţi într-o realitate sănătoasă. În caseta cu bijuterii păstra cîteva peticuţe de hîrtie cu scrisul frumos al Vetuţei Diaconu. Însemnări de cheltuieli casnice: «40,70 lei întreţinere; 13,75 carne; 5 lei ulei» şi aşa mai departe. «Doamne Dumnezeule, s-a putut cumpăra carne în ţara asta cu 13 lei !». De cîte ori citea hîrtiuţele astea scrise cu creion chimic, Florinei i se umpleau ochii de lacrimi. Nu-i mai rămăsese nimic altceva scris de la maică-sa. «Odată cu mine piere amintirea ei». De cînd avusese leafă – «ieşise pe leafă», cum spunea majoritatea lumii – se străduise ca la fiecare chenzină să-i cumpere maică-sii ceva de îmbrăcăminte. Cu puţin înainte ca Vetuţa să moară, îi cumpărase rochie, furou, chiloţi, dres, pantofi, pe care le purtase doar în sicriu, la crematoriu.

Deşi apartamentul Florinei era bine-mpărţit, luminos, mobilat modest, dar cu tot ce trebuia într-o gospodărie,

avînd piață și magazine la doi pași, gîndul Vetuței nu se muta de la satul în care ea și Adrian Diaconu își făcuseră cuibul, sat pentru ai cărui locuitori sărăciseră și de la care lui Adrian i se trăsese închisoarea și moartea. «Mamă, bine că Dumnezeu a avut milă de tine și n-ai avut parte să vezi pentru cine-ați sărăcit și să afli cine l-a trimis pe tata la moarte». Vetuța, deși nu mai avea nici un interes pentru viață, nu-ncetase o clipă să-i aștepte pe americanii dezrobitori. «Nu ne lasă ei pe mîna comuniștilor», era lozinca majorității românilor începînd cu 23 august 1944. «Asta da speranță rezistentă la evidența realității», constatare ce le-aducea zîmbete de milă lui Nicolae și lui Mihai Dănescu, lui Gogu Eremia și Florinei. «Florina, prostia și credulitatea sînt daruri de la Dumnezeu. Păcat că pe noi ne-au ocolit», îi spunea Mihai pe-un ton că nici nu știai dacă era mîhnit de-adevăratelea sau dacă rîdea pe sub mustață.

Printre clienții Florinei se afla și-un domn de-aproape nouăzeci de ani, excepțional de bine conservat, academician, medievist romanist, cunoscut în lumea-ntreagă. Avea doi fii, unul – neurolog, altul – cibernetician, amîndoi în America. Soția îi murise de zece ani cînd îl cunoscuse Florina. În Țară mai avea niște nepoți de frate, oameni cumsecade și atenți cu el, dar nici unul interesat de biblioteca lui de specialitate. Marile biblioteci publice n-aveau spațiu în care să păstreze acest fond, ca pe ceva separat, menit să reflecte personalitatea și preocupările donatorului. «Domnule profesor, nu cunoașteți un filolog sau măcar un student căruia să-i dăruiți ceva atît de prețios ?». «Duduie, nimeni astăzi nu-și ocupă spațiul cu terfeloage. Este epoca internetului. Cartea e desuetă». «Domnule profesor, dac-aș avea

copii aş lua eu biblioteca dumneavoastră. Eu am trei mii de cărți: dicționare, istorie, istorie a civilizației, istorie a artei, albume de artă. Nişte australieni în vîrstă, care veneau la Mare-n România, mi-au dăruit o sumă de bani din care mi-am cumpărat cărțile astea. Le socotesc tot ce am eu mai de preț într-o viață. Ele-nseamnă aspirația mea către ceva mai înalt decît ceea ce mi-au permis timpurile s-ajung». «Ce şcoală ai duduie ?». «Liceul teoretic, un an de Medicină, trei ani de tehnică dentară. Şi pentru sufletul meu, la Universitatea Populară, cursuri intensive de engleză şi de franceză. Am citit bibliografia obligatorie de la Filologie. O doctoriță stomatolog a zis să ne luminăm şi noi mintea şi să nu ne mulțumim numai cu meseria noastră. Ce minunat lucru e să citeşti o carte bună. Să fii tu singur cu personajele, să le simți aproape». «Înțeleg că tehnica dentară e-un mijloc de-a-ți cîştiga pîinea. Dar de fapt ce ți-ar fi plăcut să faci ?». «Mi-ar fi plăcut să fac bio-chimie. Să-ncerc să pătrund măcar tainele materiei». «Eşti convinsă că există şi alte taine ?». «Îmi place să cred că există *undeva* o judecată fără părtinire, o lume în care să valoreze meritul şi nu aparența. Cred că orice om nemulțumit de strîmbătatea lumii ăsteia speră într-alta a dreptății».

Florina vorbise pe-un ton umil şi rugător, ca şi cînd bătrînul romanist i-ar fi putut oferi lumea aceea visată de ea, numai să fi vrut. «Fata mea, şi mie, care sînt atît de-aproape de sfîrşit, îmi place să cred că măcar am să mă mai întîlnesc cu oameni care mi-au fost dragi, că am să pot afla adevăruri care pe lumea asta nu ne sînt accesibile, că *acolo* e pace şi linişte. Aici, atît am tînjit după ele, în „strîmbătatea asta", cum zici mata». «Domnule profesor, gîndindu-mă la o viață viitoare, mereu m-am întrebat

dacă acolo ți s-ar îngădui să vezi doar adevărul tău sau şi pe-al altora, care să-ți lămurească ce ai trăit aici. Ştiu că e o-ntrebare absurdă şi că orice răspuns i-am da e pură-nchipuire». «De multe ori şi ce trăim în noi înşine, aici pe pământ, e-nchipuire, dar despre alte lumi... Îți dai seama cît de legați sîntem de tot ce este aici ?», şi profesorul o privise adînc în ochi de parc-ar fi vrut să-i străpungă. «La urma urmei, de ce-ar trebui să-mi pese ce-are să se-ntîmple cu biblioteca mea ? Că o să facă cineva focul cu ea, că o s-ajungă vîndută la kilogram şi topită...». «Domnule profesor, biblioteca asta înseamnă viața dumneavoastră; sînteți un om de ştiință. Eu, un biet tehnician dentar, cu-o bibliotecă pentru care n-am muncit şi tot mi s-ar răsuci cenuşa-n urnă să ştiu că s-a ales praful de cărțile astea, pe care le-am mîngîiat ca pe nişte ființe vii... dar dumneavoastră..». «Fată dragă, trebuie să ne-nvățăm să ne despărțim de toți şi de toate...», şi profesorul o mîngîiase pe creştet şi plecase repede. Simțise că discuția cu femeia asta care-i putea fi chiar şi nepoată o luase pe-un drum al tristeții. «Despărțire, despărțire... de morți şi de vii – lecție obligatorie a vieții, de la care nimeni nu poate lipsi», şi Florina rămase cu privirea-n gol, petrecînd parcă un cortegiu de umbre.

*

Povestea bătrînului profesor îi rămăsese Florinei ca un cui în inimă. Pe cine ar fi interesat o asemenea bibliotecă ? Pe Radu Ghervase ! Doamne, cum îi iei mințile omului ! Cum de nu se gîndise la el din primul moment ?

«Radule, profesorul Şerban Gherasim vrea să-şi doneze biblioteca. M-am gîndit că nicăieri n-ar nimeni

mai bine cărțile astea decît la tine». Radu căzuse pe gînduri, în loc să sară în sus de bucurie la asemenea veste, cum se-aşteptase Florina. «Poate socoteşte unde să le pună», şi Florina tăcuse. «Florina, sînt convins de valoarea bibliotecii profesorului Gherasim. Dar nu vreau să mă mai leg de lucruri. Şi cele pe care le am simt că mă sufocă». Florina oftase. «Poate că ştii pe cineva care le-ar merita şi care s-ar bucura să le primească». «Ştiu oameni care s-ar bucura să le primească, dar nu le merită; ştiu şi pe cineva care s-ar şi bucura şi le-ar şi merita, însă n-are unde să le pună. Stă într-o cămăruță, fostă de servitoare, la o mansardă». Florina nu insistase.

De la o vreme, Radu venea tot mai rar pe la ele, adică la ea şi la Magdalena, stătea tot mai puțin şi părea mereu preocupat şi pus pe fugă. Într-o zi le anunțase că-i făcea act de vînzare-cumpărare pe apartament verişoarei lui bune, profesoară de istorie, care stătea cu bărbatul, profesor tot de istorie, şi cu doi copii, într-o garsonieră cu chirie, tocmai în fundul Rahovei. La o asemenea veste, Magdalenei şi Florinei le pierise graiul. «Radule, sper că nu vorbeşti serios. Înțeleg că vrei să-i ajuți. Ia-i la tine, fă-le testament să te moştenească după moarte, însă act de vînzare – pentru nimic în lume. Nu jura pentru nimeni. Vrei s-ajungi pe drumuri ?».

Se abținu să-i dea exemplul Magdalenei care, dacă nu şi-ar fi moştenit părinții, s-ar fi aflat pe trotuar, din credulitate față de-un om alături de care îşi petrecuse o viață. «Eu am de gînd să-mi schimb viața. Vreau să mă călugăresc la Athos». «Şi nu te poți călugări fără să-ți vinzi – vorba vine – casa ? Cine te-asigură că te acomodezi cu viața de-acolo şi că n-ai să vrei să te-ntorci la Bucureşti ? Radule, nu uita vorba veche: „Cînd îi dai îi

fată iapa, cînd îi iei îi moare mînzul". Nu te-ncrede în nimeni. Ai o viață-nainte. Nu știi ce-ți rezervă. Ce te-a hotărît să te călugăreşti, şi de ce la Athos ?». «Se face o nouă versiune a Bibliei, coroborîndu-se toate mărturiile cunoscute». «Şi cine te-asigură că te primesc la Athos, venit ca un civil oarecare, fără nici o legătură cu călugăria ?». «Un fost coleg de liceu este acolo de patru ani».

Ceea ce nu ştia nimeni era faptul că Radu lua lecții de ebraică de trei ani cu un rabin bătrîn şi că făcuse un drum la Athos, unde fusese testat din punct de vedere al cunoştințelor de limbi clasice, de cultură generală şi de cultură a religiilor. În ceea ce privea renunțarea la lumea obişnuită, cu firea lui singuratică, retractilă, şi cu dezamăgirile lui, viața monahală nu-nsemna un sacrificiu. Îşi dăduse demisia de la editura lui Titus Pop care, crezînd că totul era o stratagemă pentru o mărire de salariu, îi semnase rapid hîrtia, aşteptînd zadarnic să se-ntoarcă Lăbuş la căuş. La telefoanele venite de la editură nu răspunsese nimeni. Radu avea acasă un telefon cu afişaj şi cu memorie. Cum lăsase totul în bună ordine la fostul său loc de muncă, alesese calea tăcerii față de patron.

La insistențele Florinei, care numai în genunchi nu-i căzuse ca să-l convingă, în actul de vînzare-cumpărare a apartamentului, Radu trecuse o clauză formulată de Florina şi aprobată de notar: «Noul proprietar, doamna Cutare, îşi ia obligația de-a ține la dispoziția fostului proprietar, domnul Ghervase C. Radu, tot timpul vieții acestuia, camera însemnată pe planul apartamentului cu litera D, în suprafață de 24 de metri pătrați, şi de asemenea grupul sanitar alăturat încăperii».

Florina şi Magdalena depuseseră mărturie în fața notarului cu privire la calitatea lui Ghervase C. Radu de

unic moştenitor al decedatei sale mame. Notarul îl întrebase de două ori pe Radu, foarte apăsat şi spațiind cuvintele, ca pentru surzi sau pentru deficienți mintal, dacă nu s-a răzgîndit în privința acelui act de-nstrăinare a unicei lui averi. Notarul, dedat cu lume de toată mîna, cunoscător la oameni, uşor deslușise în ochii Florinei dezaprobarea față de actul pe care-şi pusese semnătura. Îndreptîndu-se, Florina îl privise pe notar şi ridicase din umeri, ceea ce în cuvinte s-ar fi tradus prin: «Nebunia nu-i de-un fel şi nebunul nu-i ca omul».

Florina prinsese un moment cînd Magdalena era în oraş, iar Radu singur: îi sunase la uşă fără un telefon prealabil. Radu îi zîmbise, dîndu-i de-nțeles că se aştepta la o asemenea vizită şi, luînd-o pe după umeri, o condusese la un fotoliu. «Să ştii că te-aşteptam, Florina». «De ce ?». «Fiindcă eşti singurul om pe care simt că-l doare soarta mea, dezamăgirea mea, cum m-a durut pe mine despărțirea ta de Vladimir». «Radule, pe cînd eram în liceu şi dădeam lecții de matematică, am cunoscut o călugăriță. Avea două doctorate: în filosofie şi-n istorie şi era stareța unei mănăstiri din Oltenia. Eu şi eleva mea făceam lecțiile într-o cameră, iar mama elevei şi călugărița stăteau de vorbă în spatele unui glasvand, în camera alăturată. Mama fetei a-ntrebat-o la un moment dat pe călugăriță cum era organizată viața monahală: „Draga mea, şi-n viața bisericească, în general, şi-n cea monahală sînt guverne ca şi-n lumea laică. Fiindcă oameni sînt peste tot." Au trecut cel puțin treizeci de ani de-atunci şi n-am uitat cuvintele astea... Radule, tu crezi că acolo ai să-ți afli liniştea ? Spune-mi, ce crezi ? Îți faci iluzii ca în '89, ca apoi să vezi ce farsă am luat în serios ?». «Am luat-o *eu* în serios. Tu n-ai luat-o

Florina. Eu am fost credulul care s-a urcat pe creanga cea mai de sus din copac. Şi cu cît cazi mai de sus, cu-atît îţi zdrobeşti mai tare oasele. Tu te-ai aflat în înţeleapta situaţie a celui care, dormind pe pămînt, n-are cum să cadă. Eram revoltat de lipsa ta de participare la ceea ce se-ntîmpla, a ta şi-a doctorului Eremia. Cîtă inteligenţă, cît simţ al realităţii la voi doi !». «Radule, n-am fost nici mai deştepţi, nici mai realişti decît alţii, dar ştiu una şi bună: nimeni nu se osteneşte să ia puterea de dragul poporului. De cînd există oameni politici pe lume, întîi se căpătuiesc pe ei şi pe susţinătorii lor şi, dacă sînt milostivi, le mai scapă ceva printre degete şi pentru popor. Încolo, politica e meserie fără miros ca şi prostituţia, ruşinea nefăcînd parte din repertoriul ei, fiind înlocuită cu balivernele, debitate cu gura pîn' la urechi». «Florina, am ajuns la concluzia că, pe lîngă politică, bordelul e o mănăstire». «Radule, mai ai vreo iluzie despre ceva ? Chiar vrei să-nlocuieşti o decepţie cu altă decepţie ?». «Vreau să mă concentrez într-o muncă numai cu cartea. Vreau să scap de geniile, creaţii ale lui Titus Pop, şi de-acest intelectual ipocrit, care e-n stare să pupe orice sub coadă numai să fie-n fruntea bucatelor. Sînt atît de scîrbit de peisajul general şi de domeniul Titus Pop, încît m-aş vîrî în gaură de şarpe, măcar de-astea să nu mai aud. Nu-mi fac iluzii că plecînd din iad nimeresc în rai. Măcar mai schimb încăperea». «Băiete dragă, poate că e-un sentiment egoist care mă leagă de tine: eşti printre puţinii oameni de la care-am avut ce învăţa. Simţeam că te bucurai să ai un ascultător care să-ţi soarbă cuvintele, unul care, deşi mai bătrîn decît tine, e avid să afle. Spre deosebire de tine, Radule, care nu mai găseşti nici o bucurie în viaţa asta –

de două parale, ce e drept – eu mai am o bucurie: să aflu, să-nvăț, şi bucuria asta e dublă fiindcă e fără sfîrşit». «Florina, tu ai minte echilibrată, suflet echilibrat: un cîntar interior perfect cumpănit. Eu am cunoscut două excese: iubirea pentru Ela şi ura față de comunism, dublată de-o speranță exuberantă pentru ce-avea să urmeze *după*. Ela mi-a trecut sufletul printr-un fel de congelare rapidă, iar pentru ceea ce-a urmat după comunism nici putere să urăsc nu mai am, ci doar greață, de parcă aş suferi de-o permanentă colică biliară. Aşteptam căderea comunismului ca pe-o mîntuire. Şi eram convins că aveam s-o apuc. Dar ceea ce se-ntîmplă acum va pieri de arterită obliterantă: întîi i se taie un picior, pe urmă altul, pînă ce se infectează tot organismul. Acest sfîrşit prin putrefacție, produs de insalubritatea morală, de-o lăcomie inconştientă şi de-o nepăsare aproape puerilă în infamia ei, n-am să-l apuc. De cînd am plecat de la Titus Pop simt o uşurare de parcă aş fi vărsat un lighean de fiere. Şi cînd îi vezi încrîncenarea pe care-o simulează la televiziuni față de corupție, de imoralitate, cu aerul ăla de condor făcut pentru marile înălțimi, şi-l ştii ce zeci de mii de euro suge pe lună de la tot felul de consilii de administrație, îți vine să scuipi ecranul. Florina, nu ştiu cum e lumea spre care mă-ndrept, dar ştiu cum e asta pe care-o las. Oricît ți-ar părea de rău că ne despărțim, ştiu că mă-nțelegi».

Florina avusese grijă să-i facă un trusou ca unei fete de măritat, cunoscînd indiferența lui Radu față de lucruri, a căror lipsă o remarca doar cînd îl lua nevoia din urmă. Îi făcuse liste cu tot ceea ce crezuse ea că-i era necesar, îi cumpărase tot ce-i lipsea, asistase la facerea bagajului şi-n fiecare valiză lipise o hîrtie pe care era

scris conținutul. La aeroport îl conduseseră doar Florina și Magdalena, așa cum dorise el. Îi era urît spectacolul, iar cel al despărțirilor mai mult decît oricare. Se sărutaseră în grabă, deși era vreme berechet pînă la îmbarcare. Dar Radu părea nerăbdător să rămînă singur. Florina simțise o tristețe apăsătoare, ca o povară fizică picată brusc peste ea. La fel ca-n drumul spre casă, în ziua cînd o găsise pe maică-sa moartă.

*

«Mai pleacă un om din viața mea», nu-și putuse reprima ea gîndul și-ntorsese repede capul, ca să nu-l mai vadă pe Radu. Orice despărțire îi aducea în minte oamenii dragi pe care-i pierduse. Era ca un pelerinaj la cimitir. Magdalena udase batista de lacrimi. Atîtea lacrimi înghițise în ultimii ani, și de umilință și de durere, încît nu și le mai ascundea acuma față de Florina. «Trebuie să ne-nvățăm să ne despărțim de toți și de toate...», îi sunară Florinei în suflet cuvintele de-o atît de simplă resemnare ale bătrînului romanist. O luă pe Magdalena de braț și-i propuse, ca și cînd s-ar fi aflat în cel mai banal moment al vieții lor: «Magdalena, hai sus să bem un *café frappé*».

În fiecare săptămînă aveau să primească o ilustrată de la Radu. Texte scurte ce vorbeau de munca lui și de frumusețea Greciei, pe care Florina și Magdalena o gustaseră din plin.

*

De cînd Florina îi făcuse Corinei o descriere nepărtinitoare a răposatei Tincuța Pop, Corina se atașase

de Florina şi de Magdalena care, deşi nepoată de soră a răposatei Tincuța, îi arătase multă simpatie tinerei doamne Pop, ființă blajină şi care nu manifesta nici un fel de ifose de miliardăreasă. Ba chiar puteai spune că această situație i se părea un fel de haină ce-o ținea pe la cusături. Cel mai mult o supăra că fetița ei, Ana, mergea la o grădiniță particulară, de limbă engleză: nu-i strica să-nvețe de mică limba străină cea mai cotată a momentului. Dar era însoțită de *bodyguard*, conform dispozițiilor lui Titus, ceea ce Corinei îi crea un sentiment de jenă.

Ascultînd-o cum îşi vărsa focul fără prefăcătorie, Florina o privise cu un ochi matern, în care juca un zîmbet şugubăț: «Fată dragă, zi mersi că nu te-a dus să naşti prin cine-ştie-ce clinică din străinătate că, după cum ai băgat de seamă, numai plebea-şi mai naşte copiii în România. Iar cînd mai greşeşte cîte o „high-laifăreasă" să se sloboadă pe teren autohton, la maternitatea cu pricina se declară stare de asediu cu mascați». «Florina, să ştii că nu vreau să fac pe interesanta; mă simt atît de prost printre colegi care-şi întrerup conversația cînd apar eu. E-atît de neplăcut să munceşti printre oameni care nu te consideră de-al lor».

«Ştiu, Corina, ce-nseamnă să nu fii de-al cuiva. O ştiu din 1990, cînd eu eram bolşevica policlinicii, fiindcă nu semnam condica în Piața Universității, ca toată lumea bună. Şi n-am să-mi uit colegele, vajnice membre de Partid, care-i strigau fostei secretare de Partid – o femeie pîinea lui Dumnezeu – „Securisto, ce mai împuți locul aici ?". Aceleaşi tovarăşe pe care le-nvoia de cîte ori aveau nevoie, le-acoperea toate greşelile şi care-o pupaseră-n bot pînă-n 22 decembrie

'89... Corina, azi nu se uită nimeni cu ochi buni la-mbogățiții de revoluție...». «Afară de tine și de Magdalena, pe care vă simt că mă priviți ca pe-un om obișnuit, nu mai am pe nimeni care să nu mă judece și să nu mă invidieze. Florina, sincer, ce părere ai că m-am măritat cu Titus ?». «Ei... nu este ceva chiar neobișnuit ca o tînără să se-ndrăgostească de-un bărbat care i-ar putea fi tată. S-au văzut cazuri chiar de mari pasiuni. Pe urmă se poate ivi și dorința de-a răzbuna o decepție cînd îți poți spune: dacă de dragoste n-am avut parte, măcar să-mi fac o situație de să mă invidieze lumea...». Tăceau. Corina abia-și stăpînea lacrimile. «Corina, eu mă pun totdeauna în locul omului pe care-l judec. Îți știu povestea. Și-am înțeles cum te-ai măritat cu Titus Pop. În locul tău, poate-aș fi făcut la fel. Tu erai o fată modestă, înșelată în așteptările ei. Voiai să demonstrezi și să-ți demonstrezi ce poți. Eu eram doar o fată săracă și cu o stampilă grea: fiică de deținut politic, mort în pușcărie. Dac-ar fi vrut să mă ia și pe mine atunci un om cu spate țapăn, nu știu ce-aș fi făcut. Oricum i-aș fi fost recunoscătoare...». «Între oamenii care-l interesează pe Titus mă simt ca musca-n lapte. Mai ales cînd știu ce părere are despre mai toți. Și mai e ceva... Îi invită la Sinaia, unde mă simt ca o intrusă, ca o uzurpatoare. Știu că tot ce e acolo e strădania răposatei doamne Pop». «Strădania ei, cu banii lui...». «Și banii ăștia-mi creează neliniști, mă fac să-mi pun întrebări». «Corina, afară de Bill Gates, care-a devenit miliardar printr-o idee extraordinară, averile mari nu se fac bătînd mătănii, rugîndu-te la Dumnezeu și ținînd posturi. În privința întrebărilor de felul ăsta francezii au o vorbă: *c'est à prendre ou à laisser*, românește, deși nu-nseamnă deloc

acelaşi lucru, s-ar spune: nu se poate şi cu slănina-n pod şi cu oala unsă. Puţină lume duce o viaţă în deplină armonie cu sine însăşi. Toată viaţa noastră e-un şir de compromisuri şi de ipocrizii mai mari sau mai mici. Mai întîi să-ţi faci concesii ţie însuţi ca să te poţi suporta. Nu degeaba a zis cineva că sinucigaşul vrea în primul rînd să scape de el însuşi». «Ce vorbă-nţeleaptă. Cum să reuşeşti într-o viaţă obişnuită să scapi de tine însuţi ?». «Nu reuşeşti. Maximum de reuşită este să te suporţi şi să-i suporţi şi pe ceilalţi». «Florina, eu nu mă simt bine-n pielea mea. Nici între relaţiile lui Titus, nici între colegi. Pe unii îi resping eu în sinea mea – social purtîndu-mă politicos – ceilalţi mă resping ei pe mine, eliminîndu-mă din categoria lor». «Corina, ai fost vreodată fericită ?». «Da... cînd am iubit». «Gîndeşte-te că alţi oameni n-au parte nici de fericirea asta... de fapt, singura pe lume. Acum ai un copil, o carieră de consolidat, o căsnicie cu bune, cu mai rele, pe care trebuie să-nveţi s-o accepţi, bine-nţeles dacă nu-ţi este insuportabilă. Ai un copil. Fă din el bucuria vieţii tale». «Copilul meu trăieşte într-o lume care nu e a omului obişnuit. Ca să-ţi faci o idee despre snobismul copiilor din categoria asta: fiecare spune la ce maternitate s-a născut. Asta la cinci ani ! Toţi copiii s-au uitat la Ana mea ca la un animal ciudat, fiindcă e născută-n Bucureşti !». «Copiii au uneori cruzimi mai ceva decît adulţii. Întreabă-mă pe mine, care-am crescut la cămin şi la grădiniţă săptămînală... Dac-ai să ai grijă să-i arăţi că lumea nu se reduce la cartierul vostru de vile, s-ar putea să iasă din Ana ta om ca lumea, nu surogat». «Bogdan şi Diana sînt neaşteptat de binevoitori faţă de mine, cea care le-a micşorat moştenirea. Dar sînt atîta de superficiali. În afară de

profesie şi mai ales de bîrfe în cadrul profesiei, despre maşini, despre toalete, cu ei n-ai ce vorbi». «Ca şi cînd cu alţii ai avea ! Într-o lume-n care contează doar banul ai vrea să vorbeşti despre nemurirea sufletului ? Fată dragă, fă-ţi o lume a sufletului tău, ca o ascunzătoare în care să nu te găsească nimeni în afară de copilul tău». «Florina, îmi dau seama că anumite întrebări nu se cade să le pui niciodată. Eu îndrăznesc totuşi să te-ntreb: îţi pare rău că n-ai copii ?». Florina oftă. «Eu, deşi crescută la oraş, mă simt legată de mentalitatea ţărănească. Asta cred că mai ales din cauza unui frate al mamei. Adevărata şi singura mea educaţie umană şi intelectuală el mi-a făcut-o, adultă fiind. În popor se spune că nu eşti om dacă n-ai sădit un pom şi n-ai crescut un om. Socotind lumea aşa, sănătos şi esenţial, viaţa mea nu e-mplinită. Nu spre-a mă consola, dar uitîndu-mă în ce lume urîtă trăim, nu-mi mai pare rău că n-am copii. N-are cine să se-ntrebe în urma mea: „Doamne, de ce ne-o fi adus mama pe lume ?“».

*

«Dacă n-ar fi fost teama de ereditate, aş fi făcut un copil cu Nicolae Dănescu ? Nu. Fiindcă m-aş fi simţit o infractoare faţă de doamna doctor Dănescu şi faţă de Mihai. Adulterul era un fel de furt de buzunare, pe cînd un copil extraconjugal era ca o spargere de proporţii». Ceea ce-i scutise şi pe ea şi pe doctorul Dănescu de-o asemenea complicaţie majoră fusese teama ei de ereditate, altfel nu ştia cît ar fi ţinut-o caracterul ca să nu-şi dorească dragostea tranformată-ntr-o fiinţă vie. Se scutură ca şi cînd ar fi vrut să scape de bîzîitul unei muşte.

*

«Corina, mai fă un copil, chiar doi. Mai întîi, e-o măsură sănătoasă împotriva egoismului la care este expus copilul unic. Apoi, cînd mor părinții e bine să nu fii singur pe lume. Vine o vîrstă cînd simți nevoia să-ți unești singurătatea cu altă singurătate. Uită-te la mine și la Magdalena. Pentru mine, singurătatea este o stare obișnuită, pentru ea însă, după treizeci și trei de ani de căsătorie...». «Am auzit că și tu ai fost măritată...». «N-am fost niciodată. Am trăit marital doi ani cu un bărbat și-am ținut loc și de mamă băiatului acestui bărbat divorțat». «Și nu v-ați înțeles ?». «Ne-am înțeles de minune. De asta ne-am și despărțit, oricît ar părea de curios. El suferea fiindcă nu-i plăcea deloc evoluția celuilalt copil, rămas la fosta nevastă, o fată care-o luase cu discotecile, cu belciuge-n nas, vezi genul. Pe fosta nevastă o iubise cu pasiune». «Și ? S-au regăsit la fel ?». «Nu s-ar spune. Oricum își cresc împreună copiii». «Și tu nu ești supărată pe el ?». «Nu. Viața mea e croită pe singurătate. Viață de domnișoară bătrînă». «Florina, eu nimănui, să știi, nu mi-am descărcat sufletul, ca față de tine. Domnișoară bătrînă, zici tu... Unde n-aș avea și eu înțelegerea și-nțelepciunea ta». «Pe lîngă unii, viața trece ca vîntul și nu-nvață nimic din ea. Alții sorb învățătura prin toți porii, mai ales cînd n-au fost ursiți noroculuí. Tu, deși ai primit lecții de la viață – eu numesc viață toate ființele care-o populează – mai va pînă să ai vîrsta mea. Uneori, cîteva clipe în viața unui om înseamnă mai mult decît ani înșirați ca mărgelele pe ață».

Florina se gîndea la anii cît îl iubise-n tăcere pe Nicolae Dănescu, apoi la anii dragostei lor, la urma pe

viață a acestui om care-i pîrjolise ființa, la-mpăcarea cu sine ce-i fusese adusă de Vladimir și de Alexandru, două ființe pe care nu le putea despărți una de alta în sufletul ei. Dacă Dumnezeu i-ar fi propus să-l aleagă pe unul dintre ei, s-ar fi aflat în fața unei aspre dileme: «Doamne, ori pe amîndoi, ori pe nici unul», i-ar fi spus lui Dumnezeu. Dumnezeu i-ar fi cerut să se rupă-n două: ori să-și păstreze vibrația de mamă care-adoptase o viață fără s-o fi dat, ori să rămînă femeie și nimic mai mult. Alexandru împlinea un gol pe care ființa ei îl simțea de la tinerețe; Vladimir era continuarea a ceva cunoscut din plin, un bărbat bun, inteligent, înțelegător, dar un bărbat și-atît». «Bine că Dumnezeu are grijă să nu mă pună în fața nici unei alegeri». Și deodată-i sună-n minte glasul lui Nicolae Dănescu: «Florina, m-am făcut stomatolog nu numai fiindcă nu erai chiar atît de puricat ca la Medicină generală, dar mai ales ca să nu fiu obligat să-i spun unui om cît mai are de trăit, ori să trebuiască să invent o minciună pioasă... Grea alegere». Grea, într-adevăr, cînd Dumnezeu îți încredințează o clipă locul Lui.

*

De cînd Magdalena locuia împreună cu Florina, Mihu Dragnea le vizita cam o dată pe lună. Florina îi deschidea ușa ca o gazdă primitoare, schimba cîteva cuvinte cu el – de-obicei comentarii politice, amîndoi fiind pe-un gînd – apoi se retrăgea, lăsîndu-i pe cei doi foști soți să se simtă-n largul lor, știind că orice martor falsifică adevărata comunicare între doi oameni. Pe Florina o revoltase felul cum Mihu-i păpase Magdalenei garsoniera de zestre, totuși un cuvînt nu spusese față de

nimeni, mai întîi ştiind că lucrurile erau ireversibile şi apoi cît de mult înveninau cuvintele relaţiile dintre oameni. De cînd se cunoscuseră, destul de tîrziu după căsătoria Magdalenei, Florina n-avea ce să-i reproşeze lui Mihu, care-i arătase totdeauna bunăvoinţă. Întrebarea pe care şi-o punea Florina era în legătură cu sinceritatea acestor întrevederi între el şi Magdalena.

Ea se purtase impecabil cu Mihu după divorţ, fiind interesată să mai lucreze şi după ce se pensionase, ceea ce depindea, fără dar şi poate, de el, ca director. De cînd renunţase la serviciu, la insistenţele Florinei, nu se mai putea spune că Magdalena îl cultiva din interes. De fapt, Mihu îi telefona şi se invita pe la ele. Probabil că oricît s-ar strica relaţiile între doi soţi, ceva rămîne, ca o piesă bună într-un mecanism deteriorat. Probabil nu poţi renunţa definitiv la un martor al vieţii tale, participant la tot ce ai petrecut bun sau rău. Simţi nevoia de-a depăna amintiri, de-a spune cuiva: «Ţi-aduci aminte cînd...».

Pentru Florina, Mihu Dragnea era cazul tipic al bărbatului în scădere de potenţă masculină, iluzionat de revigorare prin schimbarea partenerei. Nu-l socotea însă o canalie, ba mai mult, îi atribuia remuşcări în legătură cu garsoniera Magdalenei. Recomandarea pe care i-o făcuse Gogu Eremia fiică-sii de-a nu rupe relaţiile cu Mihu i se părea Florinei că se potrivea cu părerea ei despre-acest om.

Florina, discretă în relaţiile cu toată lumea, în cele cu Magdalena era de-o prudenţă ce oricui i s-ar fi părut exagerată. Iubirea ei clandestină cu doctorul Nicolae Dănescu o făcuse să considere discreţia o calitate majoră a unui om şi-o obligaţie socială între persoane civilizate. Discreţia lui Mihai Dănescu, la curent cu iubirea dintre

tată-său şi Florina, era piatra de temelie a unei prietenii pe viaţă, în ciuda faptului că Mihai nu făcuse nici un secret faţă de Florina că o dorea, stîrnit poate să afle ce iubea taică-său la această femeie, taică-său – un bărbat frumos şi plin de farmec, care doar să fi clipit şi-ar fi avut în pat ce femeie-ar fi vrut, ceea ce se putea spune şi despre Mihai.

Oricine-i cunoştea avea impresia că Florina şi Mihai erau legaţi de-o taină, de ceva mult mai profund decît prietenia lor la vedere. Florina se gîndea că oricît rău şi-ar fi făcut doi soţi şi oricît de urîtă le-ar fi fost despărţirea, ceva care-i unise, ştiut numai de ei, nu era anihilat. După fiecare vizită a lui Mihu, Magdalena îi povestea ce mai era nou prin fabrica unde lucrase o viaţă. Şi, la loc de cinste, modul cum îi tratau patronii străini pe salariaţii români, ca pe ultimele slugi cărora le făceau marea favoare de-a-i plăti cu a zecea parte din cît ar fi plătit aceeaşi muncă în ţările lor, pentru opt ore, în timp ce românii munceau şi paisprezece, fără să crîncească, alternativa fiindu-le căpşunile din Spania. Excepţie făcea serviciul «resurse umane» a cărui şefă, absolventă de psihologie, douăzeci şi şase de ani, mutră şi suflet de comandant de lagăr, era plătită cu şaizeci de milioane pe lună – aproape cît inginerul-şef – avînd o obligaţie mare şi lată: în orice litigiu între salariaţi şi patron, patronul să aibă cîştig de cauză, iar în subsidiar motivele de concediere să nu lipsească din repertoriul «resurselor umane».

Partidul Comunist, sfînt stăpîn al serviciilor «de cadre», fusese înlocuit de patron, un sfînt care-şi răsplătea regeşte credincioşii, aceştia, ca orice credincioşi adevăraţi trebuind să nu cerceteze raţiunile

patronului. «Am impresia că poporul român a suferit o mutație mintală; altminteri, de unde fenomenul de massă de-a te prosterna în fața canaliilor fiindcă sînt inteligente: începînd cu hoții de buzunare și terminînd cu tîlharii de Țară. Mă mir că mai existăm pe hartă», spusese cu parápon Mihu într-o zi. «Nu e vremea pierdută, să cădem de pe hartă», replicase Florina. Magdalena zîmbise, gîndindu-se în ce categorie s-o fi încadrat pe sine fostul ei bărbat, în legătură cu fosta sa garsonieră. «Vin alegerile. Tu pe cine votezi, Florina ?». «Mihule, eu nu mai votez de pe vremea comunismului. Dat fiind că politicienii noștri mint și jecmănesc toți, ca făcuți de-o mamă și de-un tată, mi-e greu s-aleg care-ar fi mai inteligent, fiindcă pînă la cinste e cale prea lungă... Știu că e o atitudine lipsită de responsabilitate civică din partea mea, dar mai știu că oricum aș vota tot o iluzie ar fi». «Va să zică, tu nu apreciezi drepturile care, cu-atîta mărinimie, ți se acordă ? Ești insensibilă la farmecele democrației», zisese Mihu cu un aer mucalit ce însă nu reușea să-i mascheze amărăciunea. «Democrație... Cînd un guvern ia hotărîri majore, cum ar fi declararea unui război, întreabă populația ce părere are, face vreun referendum ?», și Magdalena își însoțise vorbele cu un gest de lehamite. «Democrație o fi fost la Atena. Cetățenii, adică oamenii liberi, și numai ei, erau chemați să-și dea cu părerea: scoică albă – da, scoică neagră – ba. În vremurile noastre, democrația e cuvînt de dicționar, în viață fiind o palavră fără nici o acoperire, ca toată pleava asta pe care-o vîntură politicienii. „Ia puterea și-am să-ți spun cine ești". Au luat-o și i-am văzut. Sănătate să fie, că altminteri ei își văd de afacerile lor, noi – de mărunta noastră existență... Eu aș minți

dacă n-aş recunoaşte că acum o duc mai bine decît în comunism. Nu vorbesc de perioada foarte grea de dinainte de-a avea o leafă, ci pornind de la acest moment, cînd am intrat în rîndul majorităţii. Cu meseria mea am cîştigat bine, lucrînd însă peste program. Dacă aş fi primit şperţ pentru ceea ce lucram în cadrul programului, n-aş fi avut nevoie să lucrez peste program. Acum cîştig bine, dar şi muncesc». «Mai mult decît înainte ?». «Mai mult şi cu multă răspundere: să ţin o evidenţă strictă a tot ce fac, să-mi plătesc dările. Mult mai greu decît cu şperţul pe spinarea lu' tata Statu'». «Preferi situaţia de dinainte de '89 sau pe cea de după?». «Din punct de vedere material, strict personal, pe cea de după. Ca siguranţă a persoanei, ca un minimum de decenţă şi de respect pentru propria naţie n-aş zice. Internaţionalismul capitalist mi se pare fratele mai deştept al celui socialist. În socialism, „Internaţionala prin noi s-o făurim", era o gogoriţă, praf de aruncat în ochii proştilor. Azi, capitalul se uneşte de-adevăratelea, iar ţărîna lui de aruncat în ochii proştilor – adică a veşnicului proletariat – este democraţia. Cine vrei să fie păcălit dacă nu prostul care munceşte ? Capitalismul este însă mult mai metodic decît socialismul în a scoate sufletul din om. Ce-i al lui e-al lui».

Toţi trei, români fiind, pufniră-n rîs, expresia naţională a hazului de necaz. Vizitele lui Mihu o-nviorau pe Magdalena. Gîndul că-nsemni cît de cît pentru cineva îţi face plăcere, chiar dacă te simţi în rolul trianglului într-o orchestră. Faci parte dintr-o ambianţă de gînduri. Amîndouă-i simţeau lipsa lui Radu, care, deşi nu-mprăştia-n jurul lui bună dispoziţie, fiind însă un tip enciclopedic, şi chiar picaresc, în orice situaţie găsea

ceva interesant de spus, prin care capta atenția unui auditor dornic să-şi sporească avutul intelectual.

Mihai Dănescu şi Lucia, amîndoi cu un remarcabil simț al umorului şi cu tolba doldora de noutăți, de la cele de ordin general pînă la cancanuri – că vorba ceea, numai ipocriții nu bîrfesc şi nu-njură – prin prezența lor, chiar şi-n mare grabă, însemnau o sărbătoare şi pentru Florina şi pentru Magdalena. Pînă la prezența-n casa ei a lui Vladimir şi-a lui Alexandru, şi-apoi a Magdalenei, Florina nu dusese o viață socială, în sensul unor relații susținute prin vizite şi prin mese la care invitai, ca la rîndul tău să fii invitat. Cît trăise maică-sa nu putea fi vorba de-aşa ceva, fiindcă o ființă care nu scoate o vorbă, ci doar răsuceşte colțul unei batiste, nu înseamnă pentru nimeni o tovărăşie agreabilă, nemaipunînd la socoteală economia impusă de ratele la apartament şi la obiectele casnice.

Nicolae Dănescu îi oferise bijuterii de valoare, bomboane, prăjituri, îmbrăcăminte de calitate, unchiul ei – de asemenea; dar nici unul nu-i dăduse bani, simțind ei că Florina nu i-ar fi acceptat. Cine o vedea cît era de bine îmbrăcată – la ceea ce contribuise mult doctorița Nina Bengliu – nu şi-ar fi-nchipuit traiul modest din casa Florinei. Ea-şi investea acum prosperitatea în mîncare bună (aleasă pe pofta inimii unei ființe care o treime din viață nu mîncase pe săturate şi-şi dorise bunătăți pe care le privise în vitrine), în excursii şi-n daniile către săracii agonisiți de ea şi către animalele flămînde ale străzii.

Garderoba, compusă din lucruri de calitate, în stil clasic, deci nedemodabil, bine îngrijită, i se părea arhisuficientă, încît în afară de ciorapi, de chiloți şi de

cîte o pereche de pantofi, din cînd în cînd, nu-şi cumpăra nimic. La spectacole de teatru mergea din ce în ce mai rar şi numai după ce fuseseră «experimentate pe cobai» – cum spunea ea – nefiind, ca şi Magdalena, amatoare de abracadabre ce transformau teatrul într-un fel de circ de calitate îndoielnică, riscînd să compromită nu numai teatrul, dar şi circul. Mergeau la concerte, orchestrele simfonice rămînînd la consacratul stil clasic; nici un dirijor nepermiţîndu-şi să cînte un mare compozitor şi nici măcar un contemporan în ritm de manele ori de geamparale, pentru a-şi dovedi originalitatea. «Cînd apare orchestra pe podium şi vezi bărbaţi în frac şi femei în rochii de seară, simţi că participi la o ceremonie, te simţi alt om decît cel venit de pe stradă... Florina, om fi-mbătrînit noi chiar aşa de rău de nu gustăm noutăţile din artă ?», spusese Magdalena cu un aer recules, ca după o slujbă bisericească, ieşind într-o seară de la un concert la Ateneu. «Magdalena, una e să-mbătrîneşti şi alta să te prosteşti. Nu trebuie să ne socotim nici hoaşte decrepite şi nici rămase ca pozele din cimitir fiindcă nu vibrăm la vulgarităţile şi la obscenităţile ce pretind azi că sînt artă. Nu sînt altceva decît expresia impotenţei artistice. E mult mai simplu s-aduci muieri în pielea goală pe scenă decît să le educi dicţia, vocea, mersul, gestica. Şi ce e mai simplu decît să-l declari pe ăla cu mintea-ntreagă şi care nu vibrează la cururi goale, să-l declari boşorog, senil, imbecil. E o epocă a imposturii şi-a sterilităţii, ca la orice sfîrşit de civilizaţie. Mutînd discuţia de pe planul artistic, tu cum califici pe cineva care-şi cumpără, cu bani grei, pantaloni rupţi anume din fabrică ? Tu nu vezi aici un simptom de dereglare mintală ? Nu crezi că-n creierul oamenilor s-au făcut

găuri ca-n șvaițer ? Nevoia de obscenitate la nivel fizic, în scris, în imagini, crezi că nu e patologică, nu e simptomul unei boli degenerative ?». «Și pînă cînd crezi că au să meargă oamenii în sarabanda asta a degradării ?». «Nu sînt profet, dar cred că pînă o să li se facă atît de scîrbă de ei înșiși încît ori au să-și revină, ori au să-și pună ștreangul de gît... Auzi, Magdalena ? Ia mai dă-i dracului. Să ne bucurăm cît sîntem pe picioarele noastre și-n mințile noastre, de ceea ce ne mai putem bucura. Iar de soarta omenirii îmi pasă cît de stîlpul de colo, de telegraf... Dacă n-am murit de scîrbă pînă acum, sper să mor de moartea pe care mi-a hărăzit-o Dumnezeu». «Florina, după tine cum ar trebui să arate o viață normală ?». «Știu un singur lucru: eu n-am trăit niciodată o viață normală». «De ce spui asta ?». «Fiindcă spun adevărul. Cînd cineva cîntă fals din gură sau la un instrument simți, fără să ai studii de specialitate. Asta e viața mea. N-a curs niciodată ca o bucată muzicală fără nici un chix». «Și, totuși, trebuie să-ți închipui într-un fel viața normală...». «Mi-o-nchipui într-un singur fel: în care oamenii să se respecte unii pe alții și să nu trăiască unii pe spinarea altora. Îmi închipui o-nchipuire, Magdalena».

Fiecare mulțumea lui Dumnezeu că-i făcuse parte să trăiască lîngă o ființă cu-aceleași păreri, cu-aceleași gusturi și care să vrea s-aducă-n jurul ei cît mai multă liniște și, dacă se putea, și bucurie. Fiecare aprecia discreția celeilalte. Magdalena n-o-ntrebase pe Florina cine fusese domnul pe care-l iubise, nici Florina o dată n-o-ntrebase ce vorbea cu Mihu, ce-i mai lega.

Ele două o invitau pe Corina Pop ori de cîte ori le aveau în vizită pe cele două profesoare, prietenele Magdalenei: *jour de dames*. Corina le invitase pe la ea,

Florina explicîndu-i şi de ce o refuza: era convinsă că lui Titus Pop nu i-ar fi făcut nici o plăcere prezenţa ei. Florina o-ndemnase pe Magdalena, stăruise chiar să accepte invitaţia Corinei, dovedind astfel că nepoata de soră a răposatei Tincuţa Pop nu dezaproba căsătoria lui Titus Pop cu tînăra Corina, ceea ce-avea s-o apropie pe Magdalena şi de vărul-primar, Bogdan, relaţiile între ei de fapt reducîndu-se la întîlnirile prilejuite de parastasele în amintirea Tincuţei, organizate la „Capşa" de Titus Pop, din pietate sau de ochii lumii, oricum nedate uitării.

Corina socotea decent să nu participe la aceste întîlniri comemorative. Cu Bogdan, cu Diana şi cu gemenii lor, Corina se vedea săptămînal, făcînd ea toate eforturile de-a nu-l îndepărta pe Titus de prima lui familie. Corina mersese-n vizită, în Elveţia, împreună cu Ana şi cu Titus, pentru a fi prezentată rudelor de acolo. Doamna Aimée Pop îşi părăsea apartamentul din sanatoriul nepoată-sii, Lea, doar pe vreme frumoasă, pentru a sta nemişcată pe-o bancă-n parc, urmărind cu-o privire fixă alunecarea lină a unor lebede printre nuferii albi şi roz, de pe luciul unui lac din curtea sanatoriului, un adevărat parc. Aimée îşi văzuse fiul, fără nici un semn de recunoaştere. Rostise un singur cuvînt: «bulgări», îmbrăţişîndu-şi într-o singură privire senină şi absentă fiul, nora, nepoţica. «Din cînd în cînd şopteşte: «venim» şi «bulgări»», le spusese Lea. «Am dus-o la cimitir, la mormîntul mamei şi-al tatei. Nici o reacţie. Lucrul cel mai ciudat este că se spală, se-mbracă, merge singură la closet, ca orice om sănătos. Dar mîncarea trebuie să i-o dai în gură, altminteri nu se-atinge de ea. Îşi deschide şi-şi închide singură televizorul, dar la orice-ar vedea n-are nici o reacţie».

Titus îşi plimbase nevasta şi fiica prin toată Elveţia, poposind la cele mai elegante hoteluri, cum le poruncise Lea cînd le-nmînase o cartă de credit. Corina şi Ana le plăcuseră Leei şi mătuşă-sii, Ruth. Lea apreciase cunoştinţele medicale şi comportamentul Corinei şi chiar îi spusese: «Mi-ar fi de mare folos un diabetolog ca tine». Deşi nepotrivirea de vîrstă între unchiu-său Titus şi noua lui nevastă nu era de neglijat, Lea o agrease mult mai mult pe mătuşa Corina decît pe răposata mătuşă Tincuţa. Şi, foarte ciudat, tipul de om interesat i se păruse Tincuţa, nicidecum Corina pentru care, judecînd la rece, totul ar fi pledat în favoarea calculului: căsătorie, copil, instalarea într-o bunăstare oferită pe tavă. Dar în această viaţă de găină-n grămada de boabe, Corina se trezea pînă-n şase dimineaţa ca la şapte să fie la raport, pentru a se conforma programului obişnuit al unui medic, viaţa de medic nefiind o sinecură.

Din înconjurul Elveţiei, Corina se-ntorsese cu două tratate, ultimul răcnet în diabetologie, cu un ursuleţ pentru fetiţă şi cu două cravate pentru Titus. Ana era un copil drăgălaş, lipicios şi fără mofturi. E drept că maică-sa nu obosea să-i facă de-o sută de ori aceeaşi observaţie cînd fetiţa greşea cu cîte ceva. «Părinţii mei sînt învăţători de ţară. De la ei am învăţat că mama şi dascălul nu trebuie să obosească făcînd observaţii copilului». Lea îi dăruise Anei un pandantiv cu un smarald mare, înconjurat de-un rînd de rubine şi de altul de briante, o bijuterie veche dintr-ale bunicii Aimée. «Pînă te faci tu mare, să poarte maică-ta pandantivul».

La o lună după vizita noii familii Pop, Aimée Pop se stinsese stînd pe scaun în faţa nepoată-sii, Lea, strîngînd degetele mîinii drepte ca şi cînd ar fi ţinut ceva între ele

şi rostind pe un ton resemnat: «bulgări». La incinerarea doamnei Aimée participase doar Titus din partea familiei din România. În ajunul incinerării, Titus o visase pe Tincuța, îmbrăcată mireasă şi se mirase grozav în vis, fiindcă el nu ştia că acea fostă colegă a lui urma să se mărite. «Ce faci, Tincuțo ? Nu eşti Tincuța Şoimaru ?». «Ba da». «Şi ce e cu tine îmbrăcată mireasă ?». «Aştept». Şi Tincuța dispăruse într-un nor, aruncîndu-şi buchetul de mireasă-n văzduh.

Fără să fie superstițios şi fără să dea vreo interpretare viselor, totuşi, a doua zi, după acéle puține ori cînd o visase pe Tincuța de cînd nu mai era, Titus avea o stare greu de pus într-un compartiment anume, o stare din care, pentru a-şi reveni, se ducea neapărat să-l vadă pe fiu-său, Bogdan, fără să inventeze un pretext anume şi nespunîndu-i niciodată că o visase pe Tincuța. Fiu-său, cu firea lui bonomă şi fără complicații, îşi aducea tatăl pe linia de plutire, ce se caracteriza prin echilibru şi prin acțiuni bine calculate. Cu toate că o iubea pe Corina şi o prețuia pentru calitățile ei intelectuale şi umane, Titus ar fi dorit-o mai înfiptă în relațiile mondene, ar fi vrut s-o vadă afirmîndu-se ori de cîte ori ieşeau în lume, împrejurări ce i se păreau Corinei o corvoadă. Deşi departe de-a fi însemnat idealul lui de femeie, Tincuța fusese o nevastă mult mai potrivită pentru el, eficientă social, impunîndu-se totdeauna într-o asistență, în vreme ce Corina nu ştia cum să se-ascundă, ca să nu atragă atenția asupra ei.

La Sinaia, unde se petreceau toate mondenitățile necesare menținerii lui Titus Pop în fruntea unei ierarhii, Corina o scotea pe Diana la înaintare, ştiind că-i făcea o mare plăcere, ea, Corina, petrecîndu-şi timpul mai ales

pe la bucătărie, ajutînd chelnerii la aranjat platourile, gustînd din tot ce se oferea invitaților, adăugînd ici un pic de piper, dincolo un pic de lămîie, ceea ce făcea o bună impresie asupra acestor angajați. Ei apreciau cucoanele care ştiau ce să ceară, care nu se țineau cu nasul pe sus, se-ncingeau cu şorț, îşi puneau basma şi munceau la cot cu dînşii. Pentru ei, cucoanele-adevărate puneau osul la treabă, iar ăle care dădeau doar ordine erau sigur parvenite, ultima categorie îndesindu-se ca unii păduchi de plante.

Pricepînd în cîte afaceri era vîrît bărbatu-său, a căror legalitate nu-ncercase s-o cerceteze, şi văzîndu-l cum spumega pe la televiziuni împotriva căpuşelor P. S. D.-iste, omițînd să spună că o căpuşă P. S. D.-istă îl înzestrase cu editura cea mai dotată din România, el ținîndu-se de brîu în prezent cu nişte căpuşe cel puțin la fel de umflate, dar din alte partide, Corina se căia amarnic că nu se mulțumise să fi fost o rezidentă oarecare, un medic secundar oarecare, dar să nu fi pătruns într-o minoritate socială ce-adusese din nou omul obişnuit la formula de pe vremea comunismului: «Noi şi ei». Dînsa nu mai făcea parte din «noi», iar în categoria «ei» nu se putea integra: nu uita de unde pornise. Nu uita că părinții ei, ca şi ea de altfel în timpul vacanței de vară, dădeau cu sapa ca toți țăranii, chibzuind cum puteau lotul şcolii, dat în folosință directorului atît cît era-n funcție. Părinții lui Titus fuseseră oameni înstăriți, şi chiar în regimul comunist, sărăcia bogatului – adică a lor – însemnase mai mult decît bogăția săracului, iar de cînd sora lui Titus, Iulia, se măritase cu un bancher elvețian, le pusese Dumnezeu tuturor mîna-n cap. Nici o haină, nici un accesoriu, nici o bijuterie care-o punea pe Corina în

valoare, pentru Titus nu costa prea mult, el împingînd-o spre lucruri «de firmă» şi interzicîndu-i lucrurile obişnuite ca pe-un fel de atentat la prestigiul lui.

Într-o farmacie, Corina-şi cumpărase, în prezența lui Titus, o cremă de mîini. «Ce fel de doctoriță eşti tu, dacă-ți cumperi cosmetice ?», remarcase el foarte serios. Corina îl privise în speranța că glumea. «Adică ?», întrebase ea. «Nici măcar atîta nu-ți dau pacienții ?». «Dacă n-aş fi fost măritată cu tine, să nu fac pe virtuoasa, cred că aş fi primit una-alta, de la pacienți, fiindcă eram săracă. Acuma, mi s-ar părea că-l mînii pe Dumnezeu să primesc ceva de la un om bolnav». «Cu cît îl coşti mai mult cu-atît te prețuieşte mai mult pacientul». «Prefer să nu mă prețuiască», îi replicase Corina cu un glas mîhnit.

Zgîrcenia lui Titus şi tratamentul de satrap față de personalul editurii şi de cel al trustului de presă pe care le conducea erau de pomină în lumea oamenilor de meserie. Subt patronatul lui n-aveai voie să fii bolnav, selecția naturală fiind element de bază al păstrării sau al eliminării unui angajat, la-nceput părînd că datele intelectuale ar fi-nsemnat esențialul. În Sparta, în Antichitate, dacă te năşteai cu o malformație, erai aruncat de pe muntele Taiget, lumea fiind un loc al oamenilor sănătoşi. Titus Pop nu făcea altceva decît să aplice adulților modelul spartan. Chiar de cînd se căsătoriseră, Titus se schimbase şi, după judecata Corinei, nu în bine. Fizic, drept e, arăta admirabil, îngrijindu-se cum scrie la carte: gimnastică, masaj, înot. Dar o privire dură, ori de cîte ori nu se supraveghea, dură şi mohorîtă, lăsa impresia unei păsări de pradă ghiftuită şi plictisită. Corinei nu-i scăpase indiferența lui ca o lavă stratificată, față de tot ce nu privea propriile interese.

O dată la două săptămîni, Corina se ducea să-şi vadă părinţii. Povesteá cu tristeţe cît de greu o duce lumea la ţară, cum stătea pămîntul pîrloagă fiindcă oamenii n-aveau nici bani să-l are. «Să fie sănătoşi. Fiecare cum îşi aşterne aşa doarme», şi Titus continuase lectura unei gazete literare. «Numai că nu şi-au aşternut singuri: *li* s-a aşternut», răspunsese Corina pe-un ton tranşant. Din acea zi nu-şi mai făcuse nici o iluzie cu privire la interesul bărbatului ei pentru massele de grija cărora, declarativ, el şi prietenii lui politici nu puteau dormi. Răceala ei faţă de-acest bărbat, pe care-l admirase intelectual se-aşternea straturi, straturi.

Într-o zi, Titus pornise la Sinaia, în scopul de-a aranja cu două săptămîni înainte o petrecere de afaceri, ca toate cîte-aveau loc în vila sa. Ordonat şi prevăzător, nu lăsa nimic pe ultimul moment. „Land Rover"-ul lui fusese găsit de Poliţia rutieră tras pe dreapta, iar conducătorul vehiculului mort, cu-o mînă apăsată pe claxon ce, sunînd continuu, atrăsese atenţia trecătorilor care avertizaseră Poliţia. Nici un semn de agresiune asupra mortului: banii, puţini de altfel, şi actele neatinse, ceasul la mînă, verigheta în deget. Expertiza medico-legală diagnostica fără dubiu «infarct anterior întins». Coincidenţă de două ori bizară: aceeaşi cauză a morţii ca şi în cazul Tincuţei şi exact în acelaşi loc.

Familia fusese năucită de veste. Cea mai prezentă, mai eficientă, se dovedise Diana care, spre a-şi menaja bărbatul şi pe Corina, se instituise cap de coloană în organizarea funeraliilor, ajutată de părinţii ei, veniţi valvîrtej de la Craiova. Corina se comporta ca un automat în care ceva se dereglase şi nu mai putea fi oprit. Singura ei preocupare era să execute tot ce-i sugera Diana. Era

uimită, cum uimit ar fi fost şi Titus dacă ar mai fi ştiut că lui, care părea pregătit pentru eternitate, i se-ntîmplase asemenea pocinog. Corina era uimită, dar, sinceră cu ea însăşi, nu îndurerată. Îndurase cu greu discursurile din capela de la „Bellu", muzica militară acordată fiecărui defunct decorat şi salvele de puşcă; foarte greu praznicul de la „Marriott", în al cărui consiliu de conducere fusese răposatul. Îndurase cu greu porţia abundentă de ipocrizie mondenă ce nu-nceta nici în faţa unei gropi deschise.

Partajul între prima şi cea de-a doua familie a lui Titus Pop decursese civilizat. Corina le oferise lui Bogdan şi Dianei vila din Băneasa, unde locuise cu Titus, contra unui apartament cu faţa spre Cişmigiu, cu o terasă de treizeci de metri pătraţi. Editura, în schimbul unui număr de acţiuni acordate Corinei, urma să fie condusă de Bogdan, printr-un interpus, om de meserie. Corina se vedea cu prima familie a lui Titus în fiecare săptămînă, fiindcă voia ca Ana să nu se-nstrăineze de rudele ei cele mai apropiate. Nici Bogdan, nici Diana şi nici gemenii lor nu scoteau flăcări pe nas de deşteptăciune. Erau nişte oameni medii, cu destule snobisme, dar neagresivi şi, lucru de remarcat, mulţumiţi cu cît aveau – şi aveau – nepuşi să jupoaie pielea de pe om. Le dădeau pacienţii – primeau. Nu-şi condiţionau serviciile şi îngrijeau fără discriminare oamenii săraci.

Cum secretul înţelegerii în lume este toleranţa, Corina evita discuţiile de principii cu «fiul» şi cu «nora», limitîndu-se la lucruri comune, care să nu creeze contradicţii. Cum nu mai avea de gînd să facă vreun copil şi nici bărbat stabil să-şi ia, Corina voia ca Ana să crească aproape de «nepoţi», gemenii lui Bogdan, ca în

momentul cînd ea, Corina, avea să-şi încheie trecerea prin lume, Ana să nu rămînă singură. Apartamentul ei fiind spaţios, Corina îşi adusese părinţii la Bucureşti, cu greu convinşi să-şi părăsească locul lor de baştină, explicîndu-le că-i uşurau viaţa, avîndu-i lîngă dînsa, scutind-o de drumuri şi de grija pe care le-o ducea ştiindu-i singuri.

Cu toată uluiala şi cu toată agitaţia prin care trecuse de la moartea lui Titus, Corina simţea că i s-a luminat viaţa, că scăpase de-o stare tulbure şi nesănătoasă. Că vibra în ea ceva din sufletul încrezător al fetei de optsprezece ani, care venea pentru prima oară-n Bucureşti ca să dea examen la Medicină.

*

Despre Radu Ghervase, Florina şi Magdalena ştiau puţinul cît îl scria el pe cartele postale ilustrate. Nici de la rudele care se mutaseră-n apartamentul lui nu aflau mai mult, fiindcă şi lor le scria la fel. Florina citea această corespondenţă economică, ofta şi apoi privea lung faţa ilustratei. Această economie de informaţie în ceea ce-l privea, Florinei nu-i dădea nici o speranţă că Radu şi-ar fi aflat liniştea şi mulţumirea în noua lume-n care poposise. Într-o zi primise o scrisoare din partea lui Radu.

«Dragă Florina,

Partea mea de muncă mi-am făcut-o. N-am economisit nici timp, nici energie. În fine, gust o clipă de mulţumire. Asta nu mă-mpiedică să-mi aduc aminte în fiecare zi o convorbire surprinsă de tine cîndva între mama unei eleve ale tale şi stareţa unei mînăstiri din

Oltenia, stareță cu doctorat în folosofie şi în istorie. Vezi cum unele lucruri se-ntipăresc în noi ? De la convorbirea noastră observ atent guvernele...

Am să mă gîndesc totdeauna la tine, la tine, cea mai înțeleaptă dezamăgită.

Radu».

*

Peste două luni de la această scrisoare, Florina primea de la mînăstirea unde se retrăsese Radu o scrisoare în greacă şi în română, care o-nştiința că «fratele nostru Paisie», în paranteze „Radu Ghervase", s-a stins din viață în ziua de... luna... anul...». Urmau trei semnături şi-o ştampilă.

Fără să fie surprinsă – fiindcă ceva-i spunea demult că într-o zi avea să primească asemenea înştiințare – Florina simțise un cuțit în inimă. Se-aşezase într-un fotoliu, ținînd cu-amîndouă mîinile scrisoarea. «Laconismul ăsta ascunde un adevăr de care m-am temut din clipa cînd l-am cunoscut pe Radu: a vrut să-şi îngroape iluziile şi dezamăgirile, a vrut să scape de el însuşi. Ce păcat de-atîta inteligență, de-atîta erudiție ! Cît am prețuit acest om şi cum n-am putut să fac nimic pentru el. Cînd lumea îi este aşa de urîtă cuiva, cum să i-o înfrumusețezi ? Dacă atîta cît are ea frumos nu-l poate însenina, nu-l poate face să suporte viața ? Eu am uitat anii cînd îmi doream în fiecare clipă să mor, neținînd seama că aş fi lăsat în urmă o mamă bolnavă de-o boală ce mă-nnebunise ? Am uitat cît mi-aş fi dorit să mor cînd a murit doctorul Nicolae Dănescu ? Între mine şi Radu e deosebirea că eu mă rugam lui Dumnezeu să-mi ia

zilele, iar Radu şi le-a luat singur... Să-i scriu lui Alexandru, românul care era-n aceeaşi mînăstire cu el ? Nu cred că mi-ar spune mai mult decît scrisoarea oficială». Florina trebuia să cîntărească bine momentul cînd să-i dea vestea Magdalenei, avînd în vedere sensibilitatea diabeticilor la emoţii. Florina îl convinsese pe vărul lui Radu să ceară unele lămuriri în legătură cu moartea lui Radu şi cum se putea ajunge la mormîntul lui. Într-un tîrziu, aflase că Radu ar fi murit de anorexie. În privinţa mormîntului, nici un cuvînt. Pe crucea doamnei Ghervase de la „Bellu", Florina pusese să fie cioplite în relief numele şi datele trecerii lui Radu prin lume.

*

Vladimir Mankiewicz, sătul de societatea internaţională de construcţii (în care intraseră şi ultimii lui patroni) ce-l purta prin toată lumea, ţinîndu-l mai tot timpul despărţit de familie, în ciuda salariului generos pe care-l primea, hotărîse să-şi facă formele de pensionare şi să se-ntoarcă-n Ţară, cu-atît mai mult cu cît recesiunea, ce-şi arăta tot mai ameninţător colţii, avea să elimine multă lume de peste tot. Firesc era să te gîndeşti la cei tineri, pentru care «punerea pe liber» însemna de multe ori o adevărată dramă. Oameni care nu-şi mai puteau achita ratele pe la Bănci, care-şi vedeau casele vîndute de-aceleaşi bănci pe nimic – atît cît ele să nu fie-n pagubă – iar cel păgubit dat afară-n stradă.

Vladimir se-mpăcase – vorba vine – cu Luana, în dorinţa de-a-şi creşte copiii la un loc şi cu-amîndoi părinţii alături, intenţie irealizabilă în realitate. Pentru un *week-end* petrecut cu familia, Vladimir zbura mii de

kilometri cu avionul, ca s-o găsească pe fiică-sa, Alina, plecată cu un grup de colegi cine-ştie-pe-unde, casa plină de lume – fiindcă Luana voia o viaţă mondenă – şi doar pe Alexandru, singurul care-l aştepta, ştiind că numai ei doi aveau ceva de-mpărţit: de obicei, o plimbare, în care stăteau de vorbă ca doi oameni de-aceeaşi vîrstă. Luana, deşi acceptase fără tîrguială întoarcerea lui Vladimir la fostul său domiciliu, fusese de părere că nu mai avea nici un rost să se recăsătorească, idee acceptată fără nici un protest de Vladimir, care, într-un colţ al *portefeuille*-ului, păstra verigheta cu numele Florinei, verighetă pe care uneori o ţinea strîns în mînă minute-n şir. Alina terminase cu «foarte bine» colegiul la New York şi se-nscrisese la cursuri de artă dramatică, unde fusese remarcată de-un regisor de la Hollywood care-i oferise nişte roluri de succes la public şi la critică. Întretimp, fata se şi măritase cu un avocat din Los Angeles, tînăr şi foarte apreciat, descendent al unei dinastii de mari jurişti. Luana se măritase şi ea cu un medic urolog de mare prestigiu la New York.

«Tată, uite pentru ce ne-am despărţit noi de Florina... Ca să fim o familie unită. Bine că mama şi Alina şi-au aflat fericirea. Pe noi doi ne-au lăsat să ne descurcăm cum ne-o tăia capul, că doar sîntem băieţi mari». «Tu ce propui, Alexandru ?». «Eu propun să ne-ntoarcem în România şi neapărat la Florina». «Acuma, Florina locuieşte cu verişoara ei. Nu ştiu dacă ne mai primeşte». «Chiar dacă n-am mai locui împreună, dar să ştim că avem un suflet lîngă noi. Ce viaţă am dus lîngă ea, tată ! Pentru mine, asta a-nsemnat viaţă de familie». «Şi pentru mine, copile». «Despre noi se poate spune c-am dat vrabia din mînă pe cioara de pe gard». «Am plătit

impozit pe speranță, copile, echivalent adesea cu impozitul pe prostie». În anul întîi la Medicină, Alexandru se-ndrăgostise de-o portoricană, săracă, orfană, crescută într-un cămin de copii, fată care izbutise să obțină tot timpul burse de studii.

«Tată, mîine vreau să mă-ntorc în Țară, dar cu Paloma ce fac ?». «Mai întîi, afli ce are ea de gînd: vrea să rămînă aici, unde s-a născut şi a crescut, sau vrea să te urmeze într-o țară de rangul trei ?». «Şi dacă vrea să vină cu noi ?». «Atunci te-nsori cu ea şi pornim toți trei la drum». Paloma nu ceruse nici un timp de gîndire: ea îi urma pe Alexandru şi pe tatăl lui pînă la capătul lumii.

Vladimir ținuse ca tinerii să se căsătorească religios. Orfelinatul în care crescuse Paloma fiind sub auspiciile Bisericii Catolice, fata fusese botezată catolic. Căsătoria se oficiase într-o biserică ortodoxă, Alexandru – în costum crem, Paloma – în rochie cu crinolină şi cu trenă, în fața întregii lor grupe de colegi, invitați apoi de tatăl mirelui la restaurant. Luana o tratase pe viitoarea noră ca pe orice fată pe care i-ar fi prezentat-o Alexandru. Nu se implicase cu nimic în pregătirile de nuntă, ci se comportase ca orice invitat. Soțul Luanei, impresionat de faptul că mireasa era singură pe lume, le dăruise tinerilor căsătoriți două mii de dolari. Înainte de-a se urca în taxiul care să-i ducă în campus, după ce le mulțumise tuturor pentru participare, cu lacrimi în ochi Paloma îi şoptise lui Vladimir: «Niciodată n-am visat că avea să mi se facă atîta onoare»; şi se-aplecase discret să-i sărute mîna.

Vladimir, Alexandru şi Paloma, îndată ce se terminase anul universitar, porniseră la Bucureşti, nespunîndu-i nimic la telefon Florinei. După ce-şi desfăcuseră

bagajele şi-şi hotărîseră cum să-şi împartă apartamentul din Bucureşti în care locuiseră Vladimir, Luana, Alina şi Alexandru, cei trei, după cîteva ore de odihnă, proaspăt duşaţi, urcaseră-n „Mercedes"-ul Luanei şi porniseră spre Florina. Mai întîi simulaseră la telefon o greşeală, ca să se-asigure că Florina era acasă. Vladimir scoase din *portefeuille* verigheta pe care de ani de zile o purta cu el şi şi-o puse pe inelarul mîinii stîngi. Cu braţele pline de flori, dintre care abia de i se mai vedea capul, în faţa apartamentului Florinei îi bătea inima ca un gong.

Florina se uită pe vizetă, apoi cu mîna tremurînd trase zăvorul yalei şi deschise larg uşa. Cei trei stăteau într-o atitudine solemnă, ca în faţa unei autorităţi de care ar fi depins viaţa lor. «Florina, dă-mi voie să ţi-o prezint pe nora ta, Paloma», şi Alexandru o luă de mînă pe fată şi o-mpinse către Florina, care-i luă seama o clipă, o mîngîie delicat pe obraz şi o strînse-n braţe, apoi se-apropié de Vladimir şi de Alexandru şi le trase capetele spre ea, lipindu-şi obrazul cînd de unul cînd de altul.

De cînd plecaseră ei din România, Florina urmase cursuri de spaniolă în cadrul Institutului Cervantes. «Am iluzia că nu-mi las creierul să amorţească», îi spusese Magdalenei pe care, *manu militari*, o dusese la cursurile de spaniolă. Palomei îi venea să plîngă. Nu se-aşteptase ca femeia asta, foarte importantă în viaţa lui Alexandru şi-a lui Vladimir, s-o-ntîmpine cu atîta căldură. Şi mai ales nu se-aşteptase să-i vorbească-n spaniolă. Florina remarcă verigheta de pe inelarul lui Vladimir. Vorbiră multe şi de toate, începînd cu viaţa personală şi terminînd cu politica. Florina era plăcut surprinsă de concepţia despre lume a «nurorii» ei. Gîndeau amîndouă la fel. Adică fără iluzii asupra vreunui sistem

politic şi asupra lumii în general. Viaţa era o luptă permanentă: mai întîi cu tine însuţi, apoi cu neîndurarea semenilor. «Soarele sărăciei te coace repede», se gîndi Florina, amintindu-se pe sine la vîrsta Palomei.

Magdalena era plecată pentru o săptămînă cu prietenele ei, profesoarele, la mînăstirea Horezu, în vizită la o prietenă călugăriţă. Vorbiră ce vorbiră şi, ca la români, întinseră masa cu tot ce se găsea prin casă. Într-un moment cînd Florina era singură la bucătărie, Vladimir o strînse în braţe, o depărtă, i se uită-n ochi şi-i spuse: «Florina eu vreau să trăiesc lîngă tine pînă ce moartea ne va despărţi». Florina se albi la faţă şi simţi că-i îngheaţă sîngele în vine. Vladimir se sperie: «Florina, ce e cu tine ?». «Nimic. Am să-mi revin». «Am trezit o rană ?», şopti Vladimir. Spre-a deruta convorbirea, alunecată pe un teren primejdios, Florina se grăbi să spună: «Tu ştii că eu locuiesc cu Magdalena şi că n-o pot elimina din viaţa mea. E o promisiune pe care nu pot s-o încalc». «Cum poţi trăi tu cu Magdalena pe-un loc, am să pot şi eu». «Bine». Florina îl lăsă-n mijlocul bucătăriei fără nici o vorbă. Se-ntoarse cu o cutiuţă minusculă de pluş roşu, o deschise: «Nu e un dar, e un simbol». Florina scoase verigheta cu grijă, ca şi cînd ar fi putut s-o spargă, o ţinu o vreme în palmă, apoi şi-o puse pe inelarul mîinii stîngi.

Vladimir voia să se-nsoare cu Florina, ceea ce ea refuzase. Neinvocînd argumentul la modă al tinerilor trăind în concubinaj, care vorbeau despre certificatul de căsătorie ca despre-un petic oarecare de ziar, ci explicîndu-i că n-avea rost pentru doi oameni copţi care, la asemenea vîrstă nici copii nu mai făceau, nici casă, ba, nici măcar nu-şi mai cumpărau obiecte de lungă

folosință. Și totuși, Vladimir și Alexandru nu se dăduseră bătuți pînă ce n-o măritaseră pe Florina, amîndoi avînd în minte pensia de urmaș pe care i-ar fi lăsat-o Vladimir, mult mai confortabilă decît cea cuvenită Florinei pentru propria muncă, în momentul cînd ar fi-mplinit anii de pensie.

Acceptînd, în fine, să fie mireasă, Florina îl trăsese de-o parte pe Alexandru și-i șoptise: «Alexandre, mă mărit cu o condiție: la anu-n vremea asta *vreau*, auzi, *vreau* să fiu bunică». Paloma, crescută la orfelinat, își dorise totuși în adolescență copii, dar acuma, deși măritată și intrată într-o familie de oameni de nădejde, un copil i se părea o aventură, cînd ea avea atîta de-nvățat, fiind abia-n anul doi de facultate. Din momentul cînd Paloma rămase însărcinată, Florina o convinsese pe Firuța, menajera doctorului Eremia, să-i ia sub aripa ei pe tinerii Mankiewicz și pe micuța Florina cînd avea să apară.

Ecografia arăta fată, iar părinții ei hotărîseră s-o cheme Florina. Florina avea grijă ca tinerii, măcar la două-trei luni, să meargă la un teatru, la un concert bun. De la apariția Florinei mici, Vladimir și Florina mare – cum i se spunea, spre-a o deosebi de tiza ei – sîmbăta și duminica erau pe post de dădace, fiind zile de odihnă pentru Firuța și de-nvățat intens pentru Alexandru și pentru Paloma. Vladimir și Florina se duceau ei la cei tineri vrînd să n-o deranjeze pe Magdalena. Numai că Magdalenei îi era urît fără dînșii și mai ales îi era drag să vadă cum crește un copil – privilegiu pe care ei natura nu i-l hărăzise. Minute-n șir stătea ca în extaz și se uita cum fetița își descoperea cu uimire mînuțele, degetele. Cînd începuse să vorbească, Florina o-nvățase

să-i spună «buna» şi lui Vladimir «bunu'». Cu de la sine putere, Firuței îi spunea «Uța», iar Magdalenei «Ena».

Pe sine, tînăra Florina se prezenta «Orina», ducînd totdeauna demonstrativ mîna dreaptă la piept. Cînd bunica ei adevărată, împreună cu bunicul vitreg veniseră din America s-o vadă, Florina mică nu-ncepuse să vorbească. Pe lîngă un trusou ce-ar fi ajuns pentru crescut patru-cinci copii, bunicii americani îi aduseseră cadou un colier de aur cu pietre colorate, prețioase şi semi-prețioase, de-o rară frumusețe, prin măiestria lucrăturii şi prin îmbinarea culorilor. Luana avusese grijă să spună că bijuteria care stîrnise admirația generală era alegerea lui Gary, soțul ei. «Nu mă-ndoiesc» – îşi spusese Vladimir – «că la egoismul tău i-ai fi cumpărat ceva atît de scump». Iar doamna doctor Mankiewicz, după ce plecaseră americanii, se exprimase cu glas tare: «Nu mă-ndoiam nici o clipă că bărbatu-său a ales colierul, că ea cine-ştie-ce tinichea, „ultimul răcnet", îi aducea copilului».

Vladimir, Florina şi Magdalena îşi luaseră foarte-n serios rolul de bunici români, ştiut fiind că bunicii români sînt campioni mondiali la crescut nepoți. Vladimir recunoştea în sinea lui că nu se-nchipuise ca bunic, aşa cum ajunsese să fie: cu nasul în cărți de pediatrie, cu biberoane la ore fixe, probate la-ncheietura mîinii pentru temperatură, cu îndurat plînsete la creşterea dinților şi cu tot felul de mici deranjamente, fireşti şi la copilul sănătos. Dimineața, Florina lucra şase ore în atelierul ei de tehnică dentară de la subsol. Apoi se urca-n maşină şi schimba echipa de dimineață, adică pe Vladimir şi pe Magdalena, de-acasă de la cei tineri.

Alexandru şi Alina fuseseră crescuți cu bonă, ceea ce Vladimir propusese de la bun început şi pentru

nepoată-sa. Numai că Florina se opusese cu vehemență. O bonă, oricît de conştiincioasă, nu putea înlocui nişte bunici. Vladimir trebuia să recunoască în sinea lui că Alina şi Alexandru, deşi impecabil îngrijiți de Frau Ilse, nu fuseseră niciodată atît de veseli şi de expansivi ca Florina mică. Toate albumele cu animale pe de vremea copilăriei Alinei şi-a lui Alexandru fuseseră coborîte din pod, spre încîntarea Florinei mici şi-a Magdalenei, care-i explica tot ce ştia despre fiecare animal. De la apariția Florinei mici, nimeni nu-nflorise mai mult decît Magdalena. Glicemia îi ajunsese la normal şi umoarea ei meditativă se schimbase: rîdea mult mai des, iar Florina mică o amuza atît de mult încît abia aştepta să le povestească adulților vorbele şi faptele fetiței, ce i se păreau ale unui un copil ieşit din comun.

Florina era un copil vesel şi afectuos. Cînd îți punea mîinile-n jurul capului, îşi lipea obrazul de tine şi-ți şoptea la ureche «te iubesc» ți se topea inima. Florina – «bunica» – vorbea în spaniolă, spre marea-ncîntare a Palomei, care găsea că soarta voia să compenseze, grație familiei prin alianță pe care i-o dăruise, toată amărăciunea ei de copil orfan. La trei ani, Florina mersese la o grădiniță unde se-nvăța engleza. «Bunica» Florina ținea ca nepoata să-nvețe cît mai de mică limbi străine, voia să i se ofere fetiței tot ce n-avusese ea decît mult mai tîrziu, prin străduință proprie.

Sîmbăta, cînd Florina mergea la crematoriu, la cimitir, la căminele de bătrîni şi de copii, de cînd fetița împlinise patru ani o lua cu ea şi-mpărțeau amîndouă pachete. «De ce o iei cu tine ?», o-ntrebase Magdalena. «Ca s-o-nvăț ce-nseamnă lumea, să-nvețe de mică mila şi milostenia». La cinci ani, tristă după o asemenea

excursie, Florina mică o-ntrebase pe Florina mare: «Bună, de ce mă iei cu tine ca să mă-ntristezi ?», şi-i luase o mînă şi i-o ţinea strîns. «Ca să vezi că pe lume sînt mulţi oameni săraci, necăjiţi şi trişti, şi ca să-nveţi să le faci şi lor, atît cît poţi, o bucurie. Să nu te-ntristezi cînd faci o bucurie unui om necăjit, ci să te bucuri şi să spui mereu: „Doamne, ajută-mi să pot ajuta !". Şi să-i mulţumeşti lui Dumnezeu pentru tot ce ai tu. Iar la cei care nu mai sînt mergem ca, acolo unde ar fi ei, să ştie că nu i-am uitat». «Ei mai sînt undeva ?», întrebase Florina. «Noi credem că s-au mutat în cer şi de-acolo ne văd şi se roagă lui Dumnezeu pentru noi».

De vinerea, cum venea de la grădiniţă, Florina se ducea glonţ la bună-sa. «Bună, cînd facem pachetele ?». «Întîi îţi pui hainele de casă, dormi un ceas cu Ena, pe urmă ne spălăm pe mîini şi facem pachete».

Florina mică, potrivit programului de viaţă stabilit de «buna», evolua frumos. Mai întîi, fetiţa dovedea bunătate, duioşie şi generozitate, pe care ţi le dă Dumnezeu, dar nici un educator, oricît s-ar strădui. Deşi Florina mare pusese monopol pe educaţia celei mici, nimeni n-avea nimic de protestat, fiindcă bunica nu dădea numai sfaturi şi dispoziţii ci creştea, cu ajutoare, dar de fapt ea creştea acest copil. Fără să le-arate celorlalţi, Florina mică, deşi cele mai multe observaţii şi interdicţii îi veneau de la buna, pe ea o iubea mai mult decît pe oricine, în afară de căţelul ei, Dudu, cadou din partea bunei, care ştiuse după ce tînjea mai mult sufletul copilei. Un animal trezeşte responsabilitatea şi te-nvaţă cu grijile. Te pregăteşte pentru viaţă şi, mai ales, pentru maternitate.

*

La cîteva zile după ce Florina mică începuse şcoala, Florina mare, uitîndu-se-n oglindă, văzuse că era galbenă ca lămîia. Medicul de familie, coleg cu Mihai Dănescu, îi dăduse bilet de internare la Fundeni. Secundarul profesorului, un tînăr medic specialist, Ionuţ Todea, se nimerise a fi băiatul secretarei de Partid din 1989 de la Policlinica unde lucrase Florina. Fosta secretară şi Florina erau internate în aceeaşi rezervă. «Ionuţ, mamă, doamna asta a fost singurul om care s-a purtat omeneşte cu mine în 1989 şi nici măcar membră de Partid nu era». «Şi dumneavoastră, doamnă, v-aţi făcut că nu ştiaţi că tatăl meu murise-n puşcărie, ca politic».

Aşa cum se prezenta pancreasul Florinei la ecografie, profesorul o operase. Nici el, nici Ionuţ nu scoteau un cuvînt asupra diagnosticului. «Domnule profesor, mă pun în locul dumneavoastră şi-nţeleg ce greu vă e să-i spuneţi unui bolnav că nu mai are nici o scăpare. Mie vă rog să-mi daţi să citesc protocolul operator. Sînt pregătită să nu trăiesc veşnic, încît vă rog să dăm cărţile pe faţă». Profesorul îi întinsese Florinei protocolul operator: «cancer de cap de pancreas. Neoperabil». «Cam cît mai am de trăit ?». «Între şase şi douăsprezece luni. Ca tratament: medicamente naturiste, regim alimentar de cruţare...». «Dureri ?». «Sper să nu fie».

Profesorul şi doctorul Ionuţ Todea, rămas împietrit într-un colţ al cabinetului, tăceau şi nu-şi reveneau în faţa sîngelui rece al pacientei care voise neapărat să-şi afle condamnarea, pe care-o bănuia. «Orice v-ar supăra, vă rugăm să vă prezentaţi imediat la noi», zisese profesorul găsind un mijloc de-a rupe tăcerea, şi-i întinsese

Florinei carta lui de vizită. «Domnule profesor, vă mulțumesc pentru tot ce-ați făcut pentru mine. Concurență lui Dumnezeu nu-I puteam face nici unul. Încă o dată vă mulțumesc !».

Deşi se-aştepta la acel diagnostic, totuşi certitudinea o năucise pe Florina. Acceptarea unei condamnări, oricît ai vrea să bravezi, e-un lucru înfricoşător. Simțise cum se scurgea viața din ea, ca un şuvoi de gheață ce-i încremenea mai întîi judecata. Cea mai ciudată senzație era dorința de fugă; de fugă, dar unde ? Stătuse multă vreme pe-o bancă în fața serviciului de radiologie, care la acea oră nu funcționa. «Cu mine lucrurile sînt lămurite: asta e ! Dar ce fac eu cu ceilalți: le spun şi stau deschis de vorbă cu ei, fiecare numărîndu-mi clipele, sau mă fac că nu ştiu, ei ştiind prea bine ce am şi numărîndu-mi la fel clipele ? Ce este mai greu de suportat pentru ei ? Oricum am lua-o situația e falsă: şi dacă eu mă fac a nu şti, şi dacă se fac ei că nu ştiu. Doamne, învață-mă cum e mai bine !».

Îndată ce-i scoseseră firele de la operație, Florina se externase, ca de obicei în toate spitalele, pe la ora douăsprezece. A doua zi era sîmbătă şi aveau copiii invitați la masă. Cînd se-ajunsese la cafea şi la fructe, Florina îşi încrucişase mîinile pe masă şi-ncepuse brusc, într-un moment de tăcere: «Dragii mei, am să vă spun ceva ce voi ştiți şi ştiu şi eu: de-acum în cel mult un an am să vă părăsesc. Pîn-atunci vreau să ne bucurăm că sîntem împreună şi nimeni nu mai vorbeşte niciodată despre-acest subiect». Toți împietriseră. Florina mică, singura care nu ştia ce boală avea buna şi neînțelegînd cum avea ea să-i părăsească, întrebase cu un glas tremurat: «Bună, unde vrei să pleci, cum să ne părăseşti ?».

«Fetița mea, am să plec la Doamne-Doamne; altfel cum m-aș îndura să vă părăsesc ?». Fetița începuse să plîngă. Florina o luă pe genunchi și-ncepu s-o legene ca pe-un copil mic. «Am vrut să vă spun la prînz, ca pînă seara să vă obișnuiți cu ideea că eu știu».

Pentru toți cei de față, acel prînz avea să rămînă ca una dintre cele mai cumplite amintiri. Florina răsuflase ușurată și dormise prima oară fără somnifere. «Doamne, mulțumescu-ți Ție că mi-ai dat curaj să-mi ușurez sufletul». În pat, Vladimir o luase-n brațe și-și ascunsese fața la pieptul ei. Florina se gîndi să-i ușureze sufletul și să vorbească tot ea. «Vladimir, i-am anunțat pe toți medicii care-mi trimiteau lucrări că-mi desființez atelierul. Cît timp mai am putere aș vrea să facem toți și, dacă se poate, și cu Mihai și cu Lucia, o călătorie prin Țară și prin locuri frumoase din Europa. Să ne bucurăm cît mai sîntem împreună. Dacă așa e scris, așa e scris». Vladimir izbucnise în lacrimi și nu-și putea înăbuși suspinele. Florina îl mîngîia ca pe-un copil și-i susura: «Nani, nani».

Își fotografié toate bijuteriile, apoi făcu din ele trei grămăjoare. Unele i le dădu lui Mihai, care le primi fără nici o-ntrebare. Altele i le dădu Magdalenei, care nu-ndrăzni s-o refuze de teama explicației: rămas-bun de la viață. Ultima grămăjoară i-o dădu Palomei. Ea-și păstră verigheta și-un trifoi cu patru foi, un mărțișor de la Alexandru. Alexandru se prezentă de ziua Florinei cu-o brățară din trei culori de aur, o frumusețe. «Florina, mi-am făgăduit mie că-n momentul cînd am să cîștig îți cumpăr ceva frumos-frumos. Te rog s-o porți tot timpul». «Așa am să fac».

Vreo două luni de zile după operație, Florina, simțindu-se bine, își dusese la îndeplinire proiectul

acelei memorabile excursii rămasă în memoria participanților ca un vis frumos. Vremea fusese minunată, cazarea, mîncarea, totul ca un dar de la Dumnezeu făcut cuiva pe care în curînd avea să-l cheme la El.

După-ntoarcerea-n Țară, puterile Florinei scăzuseră zi de zi, ea nemaiasimilînd nimic din ce mînca.

Într-o zi luă un taxi, fiindcă nu mai avea putere să conducă şi se duse într-o vizită de rămas-bun la Crematoriu şi la „Bellu". «Mamă şi unchiule Gogu, rămîneți cu bine şi pe curînd». Pentru prima oară, Florina aprinse o lumînare şi puse o garoafă roşie pe mormîntul doctorului Nicolae Dănescu. «Dacă am să mai fiu conştientă în ultima clipă, gîndul meu tot la dumneavoastră o să fie, domnule doctor».

Se-aşează pe banca de lîngă mormîntul lui Fred. O candelăreasă, ducînd un tîrn şi-un făraş, se opri-n fața Florinei. «Săru' mîna, doamnă. Erea să nu vă mai cunosc, aşa ați slăbit». «Mai slăbeşte omul. Ce să-i faci ?», şi Florina zîmbi. «Fred, am venit să-mi iau rămas-bun. Te-am scos din uitare ca să nu supăr pe nimeni. Te rog să mă ierți că te-abandonez. Dacă e ceva dincolo, poate ne-ntîlnim».

Mihai Dănescu trecea în fiecare zi pe la Florina. «Mihai, am fost ieri să-mi iau rămas-bun şi să le spun „pe curînd" celor plecați. I-am cerut iertare lui Fred că-l părăsesc». «Eu n-am să-l părăsesc... Florina, uneori am simțit că mă iubeai». «Ai simțit bine, Mihai. Numai că totdeauna am fost despărțiți de-o umbră care-a-nsemnat prea mult pentru-amîndoi ca să trecem peste ea». Mihai îi sărutase mîna şi şi-o lipise de obraz. «Florina, cutez acum să te-ntreb ce-a vrut să spună tata în ultimele lui clipe, cînd te-a luat de mînă ? Mi s-a părut c-a spus „pînă

ce“». «Pînă ce moartea ne va despărți», şi Florina plîngea lin, ca desprinsă de orice durere. Mihai o strînse la piept cum o strînsese la despărțirea de tatăl lui, se ridică şi plecă fără să-şi ia rămas-bun de la ai casei.

Văzînd-o cum piere şi cum nu se păcălea singură, Magdalena îşi luase inima-n dinți şi-i spusese: «Florina, cred c-ar fi mai bine să schimbi testamentul. Fă-l pe numele lui Alexandru». «Ai dreptate. De ce să plătească de două ori taxe pentru o singură moştenire ?».

Pentru a evita o dispoziție testamentară verbală, Florina îşi pusese pe hîrtie toate dorințele: în ce să fie îmbrăcată, să fie incinerată, să i se facă o slujbă scurtă, dar cu un cor care să-i cînte cele zece fericiri. Actele erau în perfectă ordine şi toți ai casei le ştiau locul. Îi rugase pe Vladimir şi pe tineri să n-o părăsească pe Magdalena.

În ultima vreme dormea prost, trezită de stomacul ei ce nu mai asimila nimic. Îi propusese lui Vladimir să doarmă separat, ceea ce el nu acceptase. «Nu vreau să-ți stric somnul». «Dac-ai fi în locul meu aşa ai face ?», o-ntrebase Vladimir pe un ton mustrător. Simțindu-şi sfîrşitul, Florina voia să se interneze-n spital, ca să nu le lase alor ei o imagine greu de şters din minte. Magdalena şi-o amintise pe mătuşa Marta, sora bunicii ei materne, care-l rugase pe doctorul Eremia s-o interneze, ca să nu lase familiei în casă imaginea trupului său inert. «Şi dacă eu te rog să nu te internezi ?», i se-adresase Vladimir pe ton de implorare.

Într-o seară se uitau amîndoi la un film franțuzesc. În pauza publicitară slăbiseră sunetul. «Ce-ar fi să mergem cîteva zile undeva, la Predeal poate ?», zisese Vladimir ținînd-o de mînă. «Hai să facem

proiecte, ca să aibă Dumnezeu de ce să rîdă». Şi mîna se desprinsese de mîna lui Vladimir.

*

În a doua vineri care urmase plecării Florinei, Florina mică îi făcuse Magdalenei semn că are să-i spună ceva. «Ena, noi cînd facem pachete ca să le ducem la săracii necăjiți ? Dar la buna şi la Crematoriu cînd mergem ?». Magdalena, uluită, nu ştiuse ce să-i răspundă. «Ena, vreau ca buna să fie mulțumită de noi, acolo unde este ea».

Mihai Dănescu îl rugase pe Vladimir să-i dea lui urna cu cenuşa Florinei. Vladimir se uitase lung în ochi lui Mihai, strînsese urna la piept şi i-o dăduse fără nici un cuvînt. Mihai singur ridicase cu o rangă pisania de pe mormîntul tatălui său şi slobozise înăuntru urna Florinei. «Pînă ce moartea v-a unit», şi se depărtase agale de mormîntul celor doi oameni, cei mai dragi din viața lui. Îşi spuse şoptit: «Învață-te, băiete, să pierzi şi să te desparți».

Doi cîini vagabonzi îl petrecură pînă la ieşirea din cimitir. Rămînînd în spatele porții, îl lătrară prietenește, ca o urare de drum-bun, potrivită cu toamna blîndă care se lăsa ca o cupolă argintie peste toți şi peste toate.

9 iulie 2007-15 octombrie 2008

NOTĂ BIO-BIBLIOGRAFICĂ

Ileana Vulpescu s-a născut la 21 mai 1932, într-o familie de agricultori din comuna oltenească Bratovoieşti (Dolj).

După o licenţă în litere (limba şi literatura franceză), la Facultatea de Filologie a Universităţii din Bucureşti (1953-1958), a lucrat, ca lexicograf, la Institutul de Lingvistică al Academiei, colaborînd la redactarea lucrărilor *Dicţionarul limbii române* şi *Dicţionarul explicativ al limbii române* (1959-1975).

A debutat editorial în 1962, cu o traducere din limba franceză, *Asasinul a murit I-ul*, de André WURMSER.

Prima lucrare originală a fost povestirea *Scrisoare către un cunoscut*, apărută în revista orădeană *„Familia"*, seria a V-a, II, 7 (11) iulie 1966.

În 1972 devine membră a Uniunii Scriitorilor din România. În aprilie 1990 este aleasă în Consiliul de Conducere, organism din care, în luna octombrie a aceluiaşi an, îşi dă demisia. În 1995 se retrage din Uniunea Scriitorilor, în care revine în anul 2006.

Scrie proză şi teatru, traduce din literaturile engleză, franceză şi spaniolă şi a semnat versiuni în limba franceză din literatura modernă şi din cea contemporană românească.

În 1976 a fost distinsă cu Premiul de Proză al Asociaţiei Scriitorilor din Bucureşti, pentru *Rămas-bun*, 1975 (2 100 de exemplare); în 1981, cu Premiul „Ion Creangă" al Academiei Române şi cu Premiul „Cîntarea României", pentru *Arta conversaţiei*, 1980 (50 000 de exemplare); în 1987, cu Premiul *„Flacăra"*, pentru *Sărută pămîntul acesta*, 1987 (50 000 de exemplare), tustrele romane editate de „Cartea Românească". În 1991, întreaga activitate literară i-a fost încununată cu premiul „România Mare". Printre alte lucrări originale, tipărite (sau jucate), se mai numără culegerile de proză şi de teatru

scurt *Ş. A. M. D.*, Espla, 1969 (7 500 de exemplare) şi *Candidaţii la fericire*, „Cartea Românească", 1983 (35 000 de exemplare), precum şi fantezia dramatică pentru copii *Grădina fermecată*, care-a văzut lumina rampei la Teatrul de păpuşi din Iaşi, în stagiunea 1980-1981. De asemeni, au reprezentat *Arta conversaţiei*, dramatizare (în colaborare cu actorul George BĂNICĂ) a romanului omonim: Teatrul Giuleşti, premiera – 31 mai 1983 (peste 1 000 de spectacole pînă în iunie 1990), regia Eugen TODORAN; Teatrul de Stat Oradea, premiera – 3 noiembrie 1983, regia Zoe ANGHEL-STANCA; Teatrul Naţional Craiova, premiera – 26 octombrie 1984, regia Remus MĂRGINEANU; Teatrul Maghiar de Stat Cluj-Napoca, stagiunea 1985-1986, regia DEHEL Gábor. Cea mai recentă lucrare dramatică (scrisă tot în colaborare cu George BĂNICĂ), *Singurătatea unei femei* (*Arta conversaţiei, II*), a fost jucată de compania particulară «Arlechin», premiera – 10 iulie 1990, la Piteşti, regia Mihai MANOLESCU.

Autoarea a mai publicat repovestirile François RABELAIS, *Gargantua*, Editura Tineretului, 1963, şi *Gargantua şi Pantagruel*, Editura Tineretului, 1968, Editura «Ion Creangă», 1989 (ambele lucrări în colaborare cu Romulus VULPESCU), precum şi Alphonse DAUDET, *Extraordinarele aventuri ale lui Tartarin din Tarascon* (*Tartarin din Tarascon, Tartarin în Alpi, Portul Tarascon*), Editura „Ion Creangă", 1978.

Printre traduceri pot fi menţionate: din literatura engleză – Samuel PEPYS, *Jurnal* (în colaborare cu Costache POPA), în 1965; din literatura spaniolă – Juan Ramón JIMÉNEZ, *Platero şi cu mine*, 1966; din literatura franceză – Joë HAMMAN, *Far West*, 1966, 2006; Jean DEFRADAS, *Literatura elină*, 1968; Ambroise VOLLARD, *Amintirile unui negustor de tablouri*, 1969, 1993; Simone de BEAUVOIR, *Imagini frumoase*, 1973; *Sîngele celorlalţi*, 1993; François NOURISSIER, *Sfîrşitul*, 1974; André MAUROIS, *Ţara celor o mie şi una de mendre*, 1976; Michel TOURNIER, *Vineri sau limburile Pacificului*, 1978; 1997.

A semnat, în limba franceză, retroversiunile *La Ballerine orange* (*Balerina portocalie*), 1968, şi *Acceptez le rétroviseur* (*Acceptaţi retrovizorul*), 1973, două scenarii radiofonice de Valeriu SÂRBU; culegerea de povestiri şi de teatru *Récital extraordinaire*, Seghers, Paris, 1968, de Romulus VULPESCU; şi ediţia bilingvă *Poésies et poèmes*, „Minerva", 1979, de Geo BOGZA. De asemeni, în *30 poètes roumains contemporains*, „Cartea Românească", 1978, versuri de Wolf AICHELBURG, Ioan ALEXANDRU, Radu BOUREANU, Constanţa BUZEA, Nina CASSIAN, Ştefan-Augustin DOINAŞ, Eugen JEBELEANU, Al. PHILIPPIDE, Nichita STĂNESCU, Virgil TEODORESCU.

În 1996 apare romanul *Carnetul din port-hart*, Editura „Eminescu" (3 000 de exemplare), reeditat, în acelaşi an, de Editura „Tempus" (Ploieşti) (30 000 de exemplare).

După o reeditare, în 1992, la Editura & Imprimeria „Arta grafică" (150 000 de exemplare), romanul *Arta conversaţiei* apare în 1998, la Editura „Tempus". În acelaşi an, la aceeaşi editură se retipăreşte *Rămas-bun casei părinteşti*. În anul 2000 apar *Sărută pământul acesta*, a cărui ediţie *princeps* (50 000 de exemplare) a văzut lumina tiparului în 1987, şi *Candidaţii la fericire*, ediţie sporită cu texte inedite faţă de cea din 1983. În 2002, Editura „Tempus" tipăreşte romanul inedit *Arta compromisului*, în 2005, aceeaşi editură tipăreşte romanul *De-amor, de-amar, de inimă albastră*, iar în 2007, romanul *Viaţă, viaţă, legată cu aţă*.*

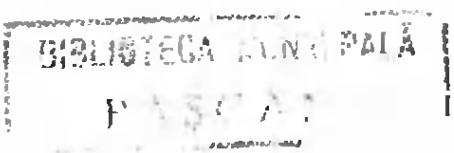

*Referinţele critice privitoare la literatura originală se găsesc în *Dicţionarul biografic al literaturii române*, de Aurel SASU, Editura „Paralela 45", 2006, pp. 843-844.

Lucrări apărute de același autor

Rămas-bun casei părintești
Sărută pământul acesta
Candidați la fericire
Arta conversației
Arta compromisului
Carnetul din port-hart
De-amor, de-amar de inimă albastră
Viață, viață legată cu ață
Pe apa sîmbetei

ediție ne varietur

Unii oameni trăiesc de la-nceput sub semnul deosebirii dintre dreptate şi recunoaşterea ei, încît îşi duc viața ca actori ai unei tragicomedii, căreia îi sînt şi spectatori. Prea obidiți de propria condiție, îşi dau seama de inutilitatea efortului de-a îndrepta lumea, acționînd singuri. Unii sînt astfel de «înțelepți»; alții – simulanți şi arivişti: nişte «hopa-mitică» ai tuturor timpurilor. Eroina se confruntă permanent cu o dilemă existențială: revoltă sau acceptare a destinului. «*Fericiți făcătorii de pace*», afirmă Biblia. Fericiți şi demni de respect. *Nefericiți cei care cred c-o vor afla undeva, cîndva*, replică viața...

Ileana Vulpescu

EDITURA TEMPUS

9 786069 208687

ISBN 978-606-92086-8-7